— (28) —

modo caſu, quo ſe certum ac convictum habere poterat, non obſtante denuntiationis omiſſione nullum amplius metuendum eſſe malum conſectarium, pœna ad durum carcerem a quinque uſque ad decem annos reſtringitor. Porro eadem hæc convictio tantum conſanguineis delinquentis in linea aſcendente, & deſcendente fratribus ac ſororibus e... nec non conjugi eatenus præſidio eſſe poteſt, ne ob intermiſſam denuntiationem in pœnam incidant.

§. 47.

Cui procaci vituperio ſive dictis, ſive

— (21) —

& panem in alimentum præbeatur, qu
tamen non ultra quatuor per hebdo
dem dies extendi poteſt.

§. 25.

Generales ſententiæ pænales in d
quentem criminalem latæ effectus ſe
tes ſunt:

a.) Quiſque officium aliquod p
cum gerens & criminalis delicti re
claratus, vigore hujus legis officio
privatum ſe ſciat.

b.) Delinquens ad ſeveriſſimum
durum carcerem condemnatus a die
licatæ ſibi ſententiæ & durante

— (20) —

...ter ac conſpicue indicatur. Hæc exa...
...patio in iis duntaxat caſibus locum ob-
..., ubi ea vel expreſſe lege præſcribi-
..., vel pœna, cui ea adjicitur, carcer
...m decennis eſt.

§. 33.

...uſtium ictibus plectuntur maſculi ad-
..., virgarum ictibus mulieres & ado-
...entes, qui nondum decem & octo
...orum ſunt. Caſtigatio hæc durante
...na ſæpius iterari poteſt. Numerum
...um, ac reiterationem judex prudenti
...rio diiudicabit, reſpiciendo gravita-
... delicti, malitiam delinquentis, nec
...orporis conſtitutionem. Una eadem-
... vice centum ad ſummum ictus de-
...uenti infligi poſſunt. Executio intra
...os loci pœnæ peragenda eſt.

§. 34.

..., aut mitior carceris pœna je-
... exaſperari poteſt, ita, ut delin-

— (29) —

quinque uſque ad decem annos puniendus eſt.

§. 48.

Qui ſecretas in puncto 2. §. 43. (b) commemoratas ad crimen perduellionis tendentes aſſociationes ingreſſus quidem, attamen poſtea pœnitentia ductus earundem membra, horum ſtatuta, intentiones, ...atus, poteſtati ſuperiori eo adhuc tempore, dum latuerunt, & damnum præpedire poterat, manifeſtaverit, huic omnimoda impunitas, & factæ ab eo denuntiationis occultatio hiſce promittitur.

CAPUT V.

De ſeditione et tumultu.

§. 49.

Coalitio plurium perſonarum eum in finem tendens, ut poteſtati ſuperiori reſi-

345.

N. Inv. 345

DD. V. 20.

I

Casus in terminis super quinque libros decretalium.

Liber Arnolphi de [illegible] ... in ... super quinque libros decretalium ... Mater pro domo et collegio Cano[nicorum] ... data

[illegible]

Arnolphus ... Item

ceterarum compositionum positis sit. Tamen modo a nobis eis titulus sanctum. ceteris ex opportuno tempore conservandis. quia neque possibile est neque ammisceri ipsis sufficit ad istorum .xiiii. librorum a magistratu voce eis tradendorum recitatione. Tertii autem anni doctrina talem ordinem sortiatur. ut sive libros de iudiciis. sive de rebus sin vices legere eis sors tulerit. concurrat eis tripertita legum singularium dispositio. et inprimis liber singularis ad ypotecariam formulam. que optimo loco in quo de ypothecis loquitur positum. ut cum vicina sit pigneraticia actionibus que in libris de rebus posite est non ab ore gerit eorum vicinitatem. cum circa eas de res ab ab; pene totum studium est. et ad edictum edilium. et de redibitoria actione. et de evictionibus. nec non duple stipulatione compositum. Cum enim que de exceptionibus et conditionibus legibus cauta sunt in libris de rebus. fulgent. hec autem omnis quas diximus diffinitione est ultima parte omnis edicti fuerant posite. necessario eis et in anteriore loco tunc fullum ne a vendicionibus quarum quasi ministre sunt vicinitate ulterius derelinquuntur. et post illi .ii. libros cum acutissimi papiniani lectione edentes posuimus. quorum nolumina in ticio anno studiosi recitabant. Non ex toto eorum corpore. sed sparsim pauca ex multis. in hac parte accipientes. Vobis autem ipse pulcerrimus papinianus non solum ex responsis que in .xiiii. libros composita fuerant. sed et ex libris .vii. et .xxx. questionum. et gemino volumine diffinitionum. nec non de adulteriis. et pene expositione in omni digestorum ordinatione profulgens propriis partibus perlavit suis recitationem prebebit. Ne autem tertianni auditores quos papinianistas vocant. nomine et festivitate eiusdem amittere videantur ipse tercium in tertium annum per bellissimam machinationem includitur. et librum eius hypothecarie ex primordiis plenum quod maximum papinianum fecimus lectione ut et nomen ex eo habeat. et papinianiste vocentur. et eius reminiscentes et festum diem quem primum leges eis accipiebant celebrare solebant. peragant. et maneat viri subtilissimi prefectorum papiniani et per hoc mensium memoria. hoc quoque tertianni doctrina concludatur.

Ex responsis autem quarti studiosos gero et consueto quodammodo vocabulo . lytas appellant. habeant quidem si alibuerit hoc cognomen. pro responsis autem prudentissimi pauli que ante ex libris xxiii. vix in .xviii. recitabant. per quam expositam confusionem eos legentes. x. singulares. que ex xiiii. quos ante enumeravimus super est. studeat lectitare. multo maioris et amplioris prudentie exis thesaurum constitutionum quam que ex pauli magis habebat [illegible] librorum singulorum a nobis positis se xvii. libros partibus eorum [illegible] reponet. que in duabus dictis partibus posuimus. i. quarta. et v. sed in vii pectum distributionem. et quod primus sub orationis nostre positum sit. venerabile fit ex . xxxvii librorum recitatione sunt invenies perfecti et ad omne opus legitimum instructi. et mo tempore in indigentia dua alius partibus id est vi. et vii. in ea digestis que in xiiii. libris composita sunt. ab inde positis. ut possit postea eos et legere et iudiciis ostendere. quibus si bene sese inbuerint et in .v. anni coprolite nominatur cupantur in metas constitutionum codicis tales eis esse quam subtiliter intelligere studeant. nichil eis legitime scientie deerit. sed omnem ab initio usque ad finem suam animis complectantur. et quod pene in multa nulla evenit arte. cum omnes sint infinite sunt. omnis tamen infinite sit hec sola scientia habet finem mirabilem in presenti tempore a nobis accepit dispositionem omnibus eis legitimis arcanis reseratis. nichil [illegible] absconditum. sed omnibus plectis que a nobis per tribunianum vir [illegible]

§ Ceterarum positionum ... pro ordia titulorum ... ad
§ Suspone ... gaudia curis. ad
§ Sic ... venabit. ad
§ Greco ... qui subtiliter vident.
§ In quarto anno auditores ...
§ ... pro ... honorabit. ad
§ A titulo de pig. usque ad ... ad
§ Prima usque ad ... alia usque ad ... ad
§ ... vii. partes distribuit ... ad
§ ... libris. ad
§ ... usque ad ... ad
§ ... quia legit auditoribus ... hodie ... legit ... ad
§ ... ad
§ Legitima scientia. ad
§ ... ad

DD. V. 20.

In nomine domini nostri Jhesu Christi. Sub anno domini [illegible]

[illegible] hic scolares ... eligere quem voluerint ... [illegible] ... mandare ... hodie ... [illegible] ... de ... [illegible]

... de inadvocando. de

... de innovantium.

... Institutiones, pandecte, codex. de

... Roma nova ... [illegible]

... denarum ... de

... [illegible] ... de

... de scolaribus ut doctoribus. de

... [illegible] ... de

—rissimi ministerii nostri ceterorumque procerum potestas et ordinatores maximi civitatis intellectus magistratus et iudices optimi et gubernatores rei publicae in loco eorum feliciter. Haec autem tria volumina a nobis composita tradi eis tantummodo in regiis urbibus et in Berytiensium pulcherrima civitate, quam et legum nutricem bene quis appellet, tantummodo volumus, quod iam et a retro principibus constitutum est, et non in aliis locis quae a maioribus tale non meruerint privilegium: quia audivimus etiam in Alexandrina splendidissima civitate et in Caesariensium et in aliis quosdam imperitos homines devagare et doctrinam discipulis adulterinam tradere: quos sub hac interminatione ab hoc conamine repellimus, ut, si ausi fuerint in posterum hoc perpetrare et extra urbes regias et Berytiensium metropolim hoc facere, denarum librarum auri poena plectantur et reiciantur ab ea civitate, in qua non leges docent, sed in leges committunt. Illud autem quod iam et admonitio hoc opere in ... in tanta oratione et per completum in aliam nostram constitutionem scripsimus, et nunc utiliter ponimus, ut nemo audeat ... qui libros conscribunt signa in his ponere, et per compendium ipsam legum interpretationem vel per compositionem maximam afferre discrimen. Sciant enim librarii qui hoc in posterum commiserint, quod post criminalem poenam et aestimationem libri in duplum domino eius, si nescienter eum dederint, inferre compellentur, cum neque quid tale librum comparaverit pro nichilo eum habebit, nemine iudice ex tali libro fieri recitationem concedente, sed pro non scripto habente eum disponente. Illud vero satis necessarium constitutum cum summa interminatione edicimus, ut nemo audeat neque in hac splendidissima civitate neque in Berytiensium pulcherrimo oppido, ex his qui legitima peragunt studia, indignos et pessimos immo magis serviles et quorum effectus est iniuria, ludos exercere et alia crimina vel in ipsos professores vel in socios suos, et maxime in eos qui rudes ad recitationem legum venerint perpetrare. Quis enim ludos appellet eos, ex quibus crimina oriuntur? hoc etenim fieri nullo patimur modo, sed optimo ordini nostris temporibus et haec tradimus et posteritati transmittimus, cum oportet prius animas et postea linguas fieri eruditas. Et haec omnia in hac quidem florentissima civitate vir excelsus praefectus huius almae urbis tam observare quam vindicare, prout delicti tam iuvenum quam scriptorum qualitas exegerit, curae habebit. In Berytiensium autem civitate tam vir clarissimus praeses provinciae Phoenices maritimae quam beatissimus eiusdem civitatis episcopus et legum professores. Incipite igitur legum doctrinam eis dei gubernatione tradere et viam aperire, quam nos invenimus, quatenus fiant optimi iustitiae et rei publicae ministri, et vos maximum decus in omne saeculum sequatur: quia vestris temporibus talis legum inventa est permutatio, qualem et apud Homerum patrem omnis virtutis Glaucus et Diomedes inter se faciunt dissimilia permutantes. Quae omnia obtinere sancimus in omne aevum ab omnibus tam professoribus quam legum auditoribus et librariis et ipsis et iudicibus observanda. Data Constantinopoli domino nostro Iustiniano perpetuo Augusto ter consule.

IHS XPS MARIA

Rex pacificus premissa salutacione et sic pone casum in ista con
stitucione Rex pacificus idest dominus noster ihesus christus disposuit sen
cienti subditos suos fore pudicos pacificos et modestos sed
ex adverso surrexit effrenata cupiditas sui prodiga pacis
emula mater litium materia jurgiorum que quottidie tot litigia ge
nerat quot nisi ius iusticiam exprimeret cognatus ipsius sua virtute
et ius multiplices questiones expliceret abusus litigatorum extingueret
federa humani generis et concordia exularet extra fines mundi dato
sibi libello repudii et ideo contra istas cupiditates lex prodita est
ut noxius appetitus ipsius restringeretur sub regula iuris per quam
humanum genus informatur ut honeste vivat alterum non ledat ius
suum unicuique tribuat ¶ Secundo in illo versu sane ponit dominus
gregorius causam huius compilacionis dicens quod per magistrum Rai
mundum capellanum suum ad communes utilitates studencium fecit
redigi in unum volumine diversas constituciones et decretales epistolas
predecessorum suorum que diffusa erat per diversa volumina quorum aliquas
propter nimiam similitudinem quedam propter contrarietatem quedam et prop
ter prolixitatem confusionem inducere videbantur quedam et vaga
bantur extra volumina supradicta de quibus tamquam de incertis frequenter
in iudiciis dubitabatur adiciens insuper quasdam constitutiones et decretales
epistolas suas per quas quedam que prius in prioribus erat dubia declarantur
Inssine precepit dominus gregorius ut tantum hac compilacione universi utan
tur in iudiciis et in scolis prohibens districtius ne quis presumat
aliam facere compilacionem sine licencia sedis apostolice speciali etc

Firmiter credimus etc Nota quod post simbolum apostolorum quod dicitur credo
in deum patrem in ecclesia prodita fuerunt olim aperte precipue
de summa trinitate et fide katholica contra quosdam hereticos de quibus
in capitulis lex. xv. di. c. 1 quibus condempnati sunt quidam heretici qui de
fide katholica et de summa trinitate perverse senciebant et de hac fide katho
lex. xxiii. di. c. ii. est et aliud simbolum maius quod cantatur in missa
in niceena sinodo factum propter grecos qui non credebant quod spiritus sanctus
procederet ab utroque post modum illud simbolum anastasii frequentatur secundum
est aliud Cuiuslibet vult istud concilium possit appellari et tercium simbolum
magno id quod de fide katholica et summa trinitate in predicto conciliis sim
bolum continetur confirmat et repetitur ut enim melius intelligas
Casum divido licet istam in quinque partes sed dicitur v. c.m quod sic signate

In prima parte dicit Quod firmiter credimus et simpliciter confitemur quod unus
verus solus est deus eternus immensus et incommutabilis sive ineffabilis
pater et filius et spiritus sanctus tres persone et una essencia simplex omnino pater
a nullo filius a patre spiritus sanctus ab utroque procedens semper absque inicio et sine fine Crea-
tor omnium invisibilium et visibilium spiritualium et corporalium qui ab inicio temporis
utramque de nichilo condidit creaturam spiritualem et corporalem angelicam videlicet
et mundanam et postmodum humanam quasi communem ex corpore et spiritu constitutam
Dyabolus enim et alii demones a deo creati sunt boni et ipsi per se facti sunt
mali homo vero peccavit dyaboli suggestione In secunda parte
hec sancta dicitur quod hec sancta trinitas dogma primissio est extra
ordinatissimam dispositionem temporum per moysen et prophetas et alios famulos
suos humano generi doctrinam tribuit salutarem Et tandem unigenitus
dei filius a tota trinitate communiter incarnatus ex maria semper virgine spiritus
sancti cooperatione conceptus verus homo factus est ex anima
et humana carne compositus una persona in duabus naturis
viam vite demonstrans secundum divinitatem immortalis secundum huma-
nitatem passibilis et mortalis subiciendo vii articulos fidei in pro-
ximo domini redditurus in fine seculi tam reprobis quam electis
secundum vitam suam In tercia parte una dicitur quod est una universalis
ecclesia extra quam nullus omnino salvatur In qua ipse idem sacerdos sacrificium
Ihesus Christus cuius corpus et sanguis in sacramento altaris veraciter continentur
sub speciebus panis et vini transsubstantiatis pane in corpus et vino in san-
guinem potestate divina ut nos accipiamus de suo quod accepit ipse de nostro
Et hoc sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos sit qui secundum claves ecclesie
rite fuerit ordinatus quas dominus concessit apostolis et eorum successoribus
In quarta parte sacramentum dicit quod baptismus qui est sacramentum alias fidei In nomine
patris et filii et spiritus sancti consecratus in aqua sive in forma ecclesie conceditur
a quocumque confertur tam parvulis quam adultis proficit ad salutem Et si post
baptismum in peccatum quis prolapsus fuerit vere potest per penitenciam reparari
Ultimo dicit quod virgines continentes coniugati per fidem rectam et operacionem
bonam ad eternam merentur beatitudinem pervenire
Dampnamus sic pone casum magistri petri lombardi dicit in fine scilicet
Decretalis quod quedam summa res est pater et filius et spiritus sanctus et illa summa res
non est generans neque genita neque procedens sed est pater qui generat filius
qui genitus et spiritus sanctus qui procedit contra istud magistrum petrum abbas Joachim com-
posuit quendam libellum in quo appellavit magistrum petrum hereticum et insanum
propter hanc suam sententiam dicens quod magister petrus non tam trinitatem quam quaternitatem
asserebat in deo videlicet illas tres personas et illam communem essenciam
quasi quartam asserens ille Joachim quod nulla est res que sit pater et filius
et spiritus sanctus scilicet nec essencia nec substancia nec natura tamen dicebat quod

Pater et filius et spiritus sanctus sint una essentia, una substancia, una natura. Unitatem tamen hanc unitatem non veram et propriam dicebat, sed quasi collectivam et similitudinariam, secundum quod multi homines dicuntur unus populus et multi fideles una ecclesia. Ad hoc probandum inducebat plures auctoritates. Primo illam: multitudinis credencium erat cor unum et anima una. Secundo inducebat et dicebat illam auctoritatem: Et qui plantat et qui rigat unum sunt, et omnes unum corpus sumus in Christo. Et tercio illam de libro regum: populus meus et populus tuus unum sunt. Ultimo inducit auctoritatem evangelii Iohannis: Volo pater quod ut sint unum in nobis sicut et nos unum sumus. Contrarium ponit. Ioachim dampnat et reprobat istud concilium, quale est hoc usque ad verbum illud Non enim ut ait veritas. Incipit videre auctoritates illius abbatis quas inducebat pro sua sententia, dicens quod fideles Christi non sunt unum, idest una quedam res que sunt communis omnibus, ut dicit Ioachim, sed unum sunt, idest una ecclesia propter unitatem catholice fidei et tandem unum regnum propter unitatem indissolubilis caritatis. Et ad hoc probandum concilium inducit auctoritatem Iohannis apostoli in sua epistola: Tres sunt qui testimonium dant in celo, pater et filius et spiritus sanctus, et hii tres unum sunt. Et subiungit statim: Tres sunt qui testimonium dant in terra, scilicet spiritus, aqua et sanguis, et hii tres unum sunt. Consentit ergo concilium cum magistro Petro quod una res est que veraciter est pater et filius et spiritus sanctus, et quelibet persona est illa res, et non trinitas tantum et non quaternitas est in deo, quia quelibet trium personarum est illa res, scilicet substancia, essencia seu natura divina, et illa res non est generans neque genita nec procedens, sed est pater qui generat et filius qui genitus et spiritus sanctus qui procedit ab utroque, ut per hoc videatur distinctio in personis et unitas in natura. Et licet dicatur alius est pater, alius filius, alius spiritus sanctus, non tamen aliud secundum substanciam et naturam, sed idem quod pater est filius et spiritus sanctus idem omnino, ut secundum catholicam [illegible] in pactis [illegible] probatur ab illo loco Licet usque ad verbum illud Cum ergo veritas. Et ibi videt illi auctoritati Volo pater ut sint unum, et dicens quod hoc nomen unum aliter accipitur pro personis divinis et aliter pro fidelibus, secundum quod hoc nomen perfectus dupliciter accipitur et in auctoritate illa: Estote perfecti sicut pater vester perfectus est [illegible] perfectionis [illegible]. Et dicit quod si quis sententiam vel doctrinam prefati Ioachim sequi voluerit aut defendere, tamquam hereticus ab omnibus evitetur. Nec per hoc tamen ullum preiudicium generetur Florensi monasterio, cuius ipse Ioachim extitit institutor, quia ibi et regularis institucio et observancia salutaris, maxime cum idem omnia scripta sua mandaverit apostolice sedis iudicio corrigenda, dictans epistolam in qua firmiter se illam fidem confitetur tenere quam Romana tenet ecclesia. In fine reprobat sententiam cuiusdam heretici nomine Almatrici vel Amarici, cuius mentem pater mendacii, idest dyabolus, excecavit, ita quod eius doctrina non tam heretica quam insana sit censenda.

De constitucionibus

Canonum statuta. Casus. Precipit generaliter quod statuta canonum custodiantur ab omnibus et in actionibus vel iudiciis ecclesiasticis nemo ducatur suo sensu, sed iudicet secundum canones et leges.

Cognoscentes Primo ponitur casus quod videlicet quod nullus puniri
debet sine culpa sua Secundo dicitur quod si constitucio aliqua de novo
promulgatur extenditur ad futura tamen prouincia quod quod ista constitucio continetur
ita quod preterita dispendijs non puniat ut detrimentum aut preiudicium sustineat
ignorantes ut quod eos si postea deliquerint dignum est sustinere
Translato Casus quidam ebrei licet facti christiani volebant seruare
legem ad litteram que dabat preceptum de sabbato et seruandum et de circum-
cisione et seruandum que hodie seruari ad litteram non debent hos reprehendit
apostolus dicens quod postquam sacerdotium translatum ad christianos necesse est
ut legis translacio fiat Augustinus super illo loco probat quod hoc facere non debet
Ideo quod lex et sacerdotium simul data sunt et ideo non seruanda sunt
simul quod dicitur de connexione de altero intelligi de utroque.
Nam ad concupiscentiam Casus legitur in epistola pauli ad romanos per non
cognouerit nisi per legem nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret non
concupisces Augustinus exponit hec verba apostoli scilicet nam concupiscentiam nesciebam et c
dicens hic elegit apostolus generale scilicet concupiscencie vicium unde omnia mala oriuntur
concludit quod Augustinus lex illa bona est que dum hoc prohibet omnia
mala prohibet uel
Ne innitaris Impabulo salomonis ponuntur verba ista fili mi habebis fidu-
ciam in deo ex toto corde tuo et ne innitaris prudencie tue et ne
sis sapiens apud temetipsum Jeronimus exponit ista verba ne innitaris pru-
dencie tue dicens illud in vita prudencie sue quia ea que sapit sibi
videntur agenda uel dicenda preponit statutis sacre pape aut etiam legibus
Cum dominus canonici Treueris tale fecerunt
Cum treueris etiam statutum quod residentes in absencia et in presencia redditus
suos perciperent integraliter Cum vero post illam constitucionem instituerent ut perciperent
tantum in absencia si tunc tamen eam sunt presentes et residentes ex consuetudine
etiam erat quod in hoc omnes pares essent Insuper cum singule prebende
vineas haberent annexas statuerunt quod ipsi vnde venirent suas vineas
possiderent si vinee decedentium non transirent ad successores si inter sin-
gulos diuidatur preuenit hoc ad noticiam domini pape Super hoc scribit
archiepiscopo Treuerensi quod quamuis quis nunquam in alterum statuit ipse de iure eo
et sapientis dictat auctoritas pate lege quam ipse tulerit mandat ipse archi-
episcopo quod omnes canonicos antiquos et iuniores in perceptione fructuum tam
vinearum quam prebendarum faciat esse pares secundum priorem consuetudinem
seruatam usque ad tempus constitucionis prefate uel secundum racionabilem institucionem
in posterum obseruandam etc
Que in ecclesia casus canes timsim patiuntur quod si aliquis ad
ecclesiam se probabiliter vertere allegauit liberam habeat facultatem alie-
nandi feudum quod ab ecclesia tenet preuenit hoc ad noticiam domini pape papa

Scribit super hoc episcopo Tridentino volens super hoc ecclesiarum indempni-
tati consulere simul providendo decernit huiusmodi constitutiones et ordinationes fien-
dorum ecclesiasticorum factas sine legittimo personarum consensu viribus aliquis
Cum accessissent Casus quando non habere.
Capitulum tullen. olim significaverunt domino pape quod primiceriatus tullen. tanto
tempore vacaverat quod ipsius collatio ad dominum papam fuerat devoluta. Unde
dominus papa mandavit quibusdam ut super hoc inquirerent veritatem et si vacavisset
tanto tempore quod per lateranense concilium ad papam ipsius collatio devoluta esset personam ydoneam
deputatam ipso investirent. Cum super hoc executores procederent ex parte capituli
fuit propositum coram ipsis quod rescriptum non valebat veritate tacita impetratum et de
quod consensu canonicorum tullen. et ipsa constitutio fuerat per sedem apostolicam confir-
mata. Et quod evidenter apparet quod primiceriatus tanto tempore non vacavit sicut
fuit in sua denunciacione domino pape intimatum coram quo omnia ista fuit
proposita. Unde mandat papa quibusdam iudicibus ut si constiterit canonicos tullen. qui
statuisse ne primiceriatus esset ultimus in ecclesia tullen. et statutum ipsum
auctoritate apostolica confirmatum fuisse illud faciat suo robore permanere non obstante
dicti canonici quemcumque alium in primicerium elegerit.

Cum ... foraven. Casus Canonici foraven. ut maioribus redditibus gauderent
xiiij ideo quod inesse quam deputaverunt contra antiquam consuetudinem ipsius
ecclesie per modum vacarunt quecumque prebende de ipsa ecclesia canonici predicti con-
tra consuetudinem voluntarie venientes predictum ... et quatuor socios suos in cano-
nicos receperunt nullis prebendis assignatis eisdem et cum ipsius redditus eorum quam
plurimum essent augmentati voluerunt illi ... et iiij socijs ipsius de super ex-
crescentibus redditibus providere et ideo inter decanos receptos et capitulum
faraven. quod mota fuit coram episcopo faraven. tandem ad sedem apostolicam quod est
delata coram domino papa omnia ista fuerunt ex parte illorum v. proposita ex adverso
ex parte capituli fuit propositum quod in faraven. ecclesia certus numerus prebendarum nullus
fuerat constitutus et a sede apostolica confirmatus tandem cum una prebenda
in eadem ecclesia vacavisset admissis quorumdam receperunt duos actum postmodum
adeptos ... decem ... et quecumque alium sine prebendis contra formam predicte in
canonicos receperunt ita quod ipsi de canonia nichil perciperent donec primi
duo essent prebendas integre assecuti et redditus quam per ipsorum industriam
excreverunt deputaverunt quidem inesse que vix sufficiunt gratis quos decem v.
sibi contra ... petebant in ... assignari ecclesie et aliis alle-
gatis mandat papa iudicibus tamen constitutione predicta et confirmacione apostolica non fuit
ut esse debuit sicut consuevit expressum nisi in tantum excreverint ecclesie
facultates quod possint pluribus sufficere competenter et ipsi canonici
contra suam receperunt iiij. vel ... vacaturas prebendas ultra numerum con-
stitutum faciat eius eligere super excrescentibus redditibus predictis v. canonicis
assignari ita quod tamen quod de illis fructibus equales cum aliis possint habere.

Prebendas quod super simplum fuit in canonicos usus converta antiquis canonicis
prebendas suas preceptoribus consuetas revocare in statum pristinum quid
quid alter ultra factum in preiudicium alterius post motam questionem contra eos factum
earum circa prebendas vel possessiones fuit attemptatum Nota hic pretextu
non procedit ille qui facit contra pretextum in preiudicium alterius preter Item ubi
certus iuris canonicorum constituit. nec forma illa clausula nisi de iure
exercuerint facultates semper subintelligitur etiam si non apponatur Item lite
mota vel ablatum per eum est in novatione in preiudicium alterius re.
Ecclesia sancte marie Casus Ecclesia sancte
marie monasterium quoddam et Iohannes de athena super quibusdam possessionibus
coram iudice lite pendente Idem Iohannes possessiones illas transtulit in mo-
nasterium sancti Silvestri tamen absolutus fuit idem Iohannes et appellatum fuit
ad senatorem coram quo senatore dicebat idem Io. quod non erat conveniendus
quia non possidebat illas possessiones Deinde senator romanus ratio-
ne cuiusdam statuti in quo continebat quod si rem litigiosam lite pen-
dente transferret in alium illa possessio auferatur possessori et detur petenti
et ita senator spoliavit monasterium possessionibus illis et restituit eas In causa sancte
marie monasterio non citato vel convicto nec confesso Unde monasterium conquestum
fuit domino pape Papa ergo considerans quod licet quibusdam religiosis super ecclesiis et
personis ecclesiasticis nulla est attributa facultas et si ab illis pro motu
statutum fuit quod ecclesie utilitatem respiciat et favorem nullius est et monenti
et firmitatis nisi per ecclesiam fuit approbatum Unde statutum capituli de non alienandis
predictis rusticis vel vilibus ministeriis et deinde ecclesie licet ipse bonum
fuit reprobatum fuit quia pro sunt per sedem ap. roboratum ideoque quod per senatorem
factum fuerat in preiudicium monasterii non conventi nec confessi vel convicti dominus
papa in irritum revocavit et easdem possessiones monasterio restituit Nota
quod laici de rebus ecclesie vel personis ecclesiasticis nil disponere possunt in preiudicium
ecclesie Item sententia lata contra absentem non citatum non confessum nec convictum non
Ex libris Casus Magister liberalium artium C valeat
tam presumens commorantes et consuetudine antiquam in quibusdam articulis
deviaverunt Unde ipsi volentes consuetudinem pristinam reformare in
inposite statuerunt quod si quis magistrorum ordinacionem nisi tertio commonitus
universitati infra terminum certum contempnet extunc consortio aliorum in magistralibus
privaretur propter quod magister B. cum ipsorum fuit privatus tamen voluit idem
magister redire et obedire universitati et iure possit quod non debeat re-
cipi dicebat quidem quod stet debet remanere privatus Alii dicebant quod non posset
recipi propter inrationalitatem absque venia dominum pape Unde papa consultus videt quod
constitutum non fuit ut huiusmodi privatio in perpetuum duraret et etiam tam
de iure quod de consuetudine ecclesie extitit inequum propter gratiam aliorum cum
privatus sit satisfacere voluit restitui debeat Mandat papa quod dominum B.

de consti

aliquam part volentes admittat in ingradibus dimissitatis ad constituend
Nota quod qui simpliciter actione aliorum excluditur propter contradictionem dz capi omnium
satisfacere voluit Item quod mandatum benigne interpretandum est etc.
Ex parte episcopi Cesenensis decani et canonicorum ut maioribus redditibus gauderent
numerum prebendarum in ecclesia decani ab antiquo statutum restrinxerunt licet aliqui
ipsorum non fuerint dominum nostrum significavit hoc episcopus decanus dominus papa volens
quod dominus papa cultum divini nominis non minui sed potius augendum mandat
quibusdam ut antiquum numerum faciat in ecclesia decani firmari et si quas pteri
tempore ultimi statutum vacasse invenerit personis idoneis conferat illas de
consilio episcopi non obstante aliqua constitutione ac canonicorum super hoc ipsis facta
vel firmatione apostolice aut alia obtenta Nota quod innumerus clericorum personales canonicos non potest
diminui per vicini statutum super hoc factum inse pp electa speciali illum confirmat
Quoniam constitutio Cesenensis dominus papa Gregorius fecerat quandam constitutionem in ecclesia sancte Maria
Que maior dicitur que constituta est iuxta de maioris que incipit fra
trum in qua constitutione dicitur quod presbiterum primum locum obtineant dyaconi
secundum subdiaconi tertium et sic de reliquis ecclesie si postmodum admittantur
et qui maior est in ordine in perceptione proficienda sit receptus super ista
constitutione dubitatur utrum ista constitutio trahetur ad preterita vel ad futura
tamen dicat papa quod constitutio se ad omnes astringit et sic obstrictum vel ambi
guum dz obtinere Et ideo declarat constitutionem predictam dicens quod constitutio illa
non ad preterita sed ad futura tamen debet extendi quia leges et constitutiones
dant formam futuris negociis et non preteritis nisi nominatim in eis dicatur
de preteritis negociis Nota quod constitutio pape generalis et omnes ligat cum sit omnium
index Item qui ius constituit ipsum debet declarare Item constitutio
apertum et de cla dz se Item constitutio tamen futura respicit nisi aliud caveatur ibidem

Sequitur de rescriptis — De Rescriptis

Rescr

Sicut romana ecclesia pone casum ut omnis tollatur dubitatio quendam
specialem suam quia sepe delinquerat in appellationibus pruatus fuit beneficio
appellationis ut permaneret in eo in quo peccaverat Iste impetravit indul
gentiam ut sibi liceret appellare et restitutum fuit iure communi ut possit ap
pellare ut prius Demum alius impetravit litteras contra istum qui habebat
indulgentiam super aliqua causa appellatione remota vocatus fuit ad iudicium
confisus iste de indulgentia sua appellavit ad papam Queritur utrum possit
et an talem appellationem sit defendendum Respondit papa quod talis appellatio non est
defendendum postquam tamen causa iudicta appellare re commissa quod specialis manda
tum derogat generali Nota quod speciale mandatum derogat generali.
Ex parte casus Clemens clericus sub nomine impetravit litteras ad episcopum contra
Quetreij contra quendam alium sub nomine super prebendis denonacionis sub hac
forma ut si constaret ipsum sub de se iure esse quietum et perpetuo illa re
nunciasse prebendam removeret ab ea Iudex tamen in eam procedens quia

quia ei constitit de premissis ipum f. cedere plebendam pronauit aqua senta dectus
ff. appellauit ad archiepm turonen. cuius litteras impetrauit sub hac forma ut ea p
bendam pristine et absque cause cognitione restitueret epus quibus ille hic mitti
gens significat dno pape quid super isto negotio processerat super hoc negotio
rescribit papa eid archiepo dicens quod non credit ita precise scripsisse et in huiusmodi litteris
hec condicio debet subintelligi si preces ueritate nitantur etc. si non apponatur
Unde mandat papa eid archiepo ut inspiciat litteras eid epo quaerentis diuersas
et si inuenerit quod secundum predictum modum scripsisset eid et in litteris ipius f. non
sunt hita mencio prioris litterarum super quibus quaerentis epo debeat confirmare et
ipum f. eid litteris quas impetrauit ad se appellare uenire compellat. Ex hac de-
cretali no. quod per rescriptum repellit a beneficio obtento. Item renunciacio priuat aliquem
iure suo. Item quod iniqua absolucio remouet etc.

Ceterum casus aliquis impetrauit litteras contra adversarium super aliqua causa
adversarius ipse post modum obtinuit causam illam aliis iudicibus delegare
quamuis nulla mencione habita de commissione priori dicit hic quod prime littere valent
et non secunde. Et non in supra fiat mencio de primis secunde valent et non prime. Ultimo
dicit quod si de assensu partium causa quamuis et per eam partes ultra nescierunt alta
tantum de commissione priori alij causam obtinuit delegati littere non valent
et in expensis alteri parti debet condempnari.

Inter ceteras casus decretalis papa mandat aliqua subdistinctione quorum unum
est unum et alium filium hoc modo quod talis sit filius sacerdotis et in sac
erdocio genitus qui pretio in illa ecclesia ministrare nec cum illicite amicis ecclesiam
occupauit et quod insuper fuerit excommunicatus. Quantum quando modo facere debeat
papa videat quod cuique istorum mediam constituit eadem ecclesia ipum priuet et idem in
similibus est seruandum etc.

Sicut casus cum aliquis qui plura beneficia impetrauit litteras contra
archiepiscopum remanensem super obtentu beneficio in ecclesia remanensi tacito de
beneficiis suis archiepiscope multum mirabile quod papa scripserat pro huiusmodi beneficiendum
beneficiis suis, archiepiscope multum mirabile quod papa scripserat pro huiusmodi beneficio
sufficientes et super hoc scripsit pape, rescribit papa sibi dicens. Tu aliquis tibi de
huiusmodi scripta nostra que animum tuum exasperare uidentur tu tamen non debes
commoueri. Sed debes considerare qualitatem negocii pro quo tibi scribimus
diligenter et aut mandatum nostrum diligenter adimpleas aut per litteras tuas
rationabilem causam ostendas quare illud adimplere non possis quia nos pa-
cienter sustinebimus si non feceris quod praua nobis sunt insinuare suggestio/

Quum ordine casus cistercienses ut alii religiosi habent priuilegia super deci
mis ut aliis rebus unde hic dicit quod si aliquis litteras impetrauit contra istos
religiosos super hiis in quibus sunt priuilegiati de ipsorum priuilegiis mencione
non habita per tales litteras non tenentur eis uidere hoc dic ut in textu.

Cum te casus. Quidam iudeus de nouo conuersus ad fidem catholicam
decanum et capitulum ecclesie
tornacensis vacante impetrauit litteras contra decanum et capitulum ecclesie
tornacensis ut ipum reciperent in canonicum et in fratrem et prebendam conferre
eidem. Quidam ipse litteras suas presentat decano et capitulo ipsi uiderent

quod ad eos non pertinebat collatio prebendarum. Sed archiepiscopus Turonensis ipse putavit litteras
suas episcopo requirendo ipsum ut quod papa mandaverat adimpleret et episcopus videns quod
nullum recipit adversus papae mandatum et sic in facto negocio reddidit iste ad quem
modo scribit papa episcopo Turonensi dicens quod si datam litterarum attendisset ultra
requisisset eundem quia episcopus ille quo litterae datae sunt ipse erat de capitulo tamen
ille qui erat archidiaconus eiusdem ecclesiae nec erat adhuc in episcopum conse-
cratus unde non poterat allegare quod non recepisset litteras apostolicas et licet
sint in dubio non est tamen eum designat. Extra hac decretali notatur quod data litterarum debet
comperiatur. Item quod mandatum episcopo intelligitur cum mandari de capitulo
si mandatum adimpleri posset

Huius autem casus. Quidam prelati tacito nomine suarum dignitatum litteras impe-
trabant super minoribus beneficiis simplici nomine se appellantes. Quia aut-
em tales litterae valeant videt papa quod non est sine indicio ut per tales litteras
inquietari debeant pauperes talia in quibus actor supprimit nullum nomen
dignitatis unde tales litterae non valeant. Extra hoc decretali. Nota quod ad intellectum manda-
ti recurrendum est. Item qui litteras impetrat super beneficio debet facere mentionem
de beneficiis suis etc.

Si autem casus. Aliquis impetravit litteras contra adversarium suum super aliqua
causa post modum adversarius ille super eadem causa ad aliquos iudices
litteras impetravit in quibus de prioribus mentio non fiebat et cepit convenire
adversarium qui litteras priores impetravit. Ille coram iudicibus excepit se litteras
priores habere de quibus in posterioribus mentio non habetur. Queritur quid iuris
sit dicitur quod si prior impetrans dolo vel negligentia litteris suis usus non fuerit
posteriores potest convenire. Extra hac decretali notatur quod dolus et negligentia imputantur.
Item si per eum non stat quominus faciat sibi per iudicium non imputatur.

Huius autem casus. Quidam impetraverunt litteras apostolicas per quas causa negociorum
ipsorum committebatur arbitrio unius iudicis vel plurium quos ipsi eligere
volebant ut si aliquis convenire volebat traherent ipsum ad iudices per-
icos et parte adverse suspectos non requirentes iudicium ordinarii. Dicit papa
Nos volentes morbo celeri obviare remedio mandat diocesano si
tales litteras invenerit in provincia sua denunciet illas vires aliquas non habere
Illum ponunt casum quod iudices certi dati erant et quia omnia negocia
impetrantium committebantur per litteras illas non volebant convenire. Extra hac
decretali. Non secundum primum casum quod index certus debet esse et quod omnia negocia
alicui delegato committi non potest quia super hoc tolleretur iurisdictio ordinarii
quod esse non debet etc.

Ad audienciam casus. Quidam erat excommunicatus forte ab ordinario
accessit ad curiam domini papae et obtinuit litteras super sua absolutione.
Ordinarius cum putaret sine litteras impetravit in eis in constitucione per tacitam
dubitabat utrum fuisset eis fides adhibenda et consuluit super hoc dominum

392

rom et ipse vidit quod talibus litteris fides adhibenda non est. Ex hac decretali. Nota quod potest
hic colligi quod in litteris pape non debet esse vicium latinitatis.

Expartė. Casus. Capella de Empeton subest ecclesie matrici de Turcete. Cum
G. diaconus cepit quendam capellanum ipsius capelle administrare in ea
nomine rectoris matricis ecclesie. Ipse G. appellavit ad sedem apostolicam. Post appellacionem a sede
factam ab ipsa capella expulit capellanum rector matricis ecclesie. Prosecutus fuit
appellacionem quam fecerat ipse G. Sed G. appellacionem suam prosequi non curavit. Cum ille
G. admonicionem sustinere nollet, obiecit se litteras posteas habere de quibus in poste-
rioribus mencio non fiebat, quas supposuit usque ad terciam citacionem dolo et neglig-
encia ut postposuit. Ceterum quod biennium a tempore impetracionis erat elapsum et de
appellacione in litteris suis mencio non fiebat, consultus papa scripsit quod mandat quod
si ita esse constet, quidquid factum est post appellacionem ipsius G. debeat in statum
debitum pristinum revocari et illam capellam restituat ecclesie matrici eiusdem G. in
expensis condempnando, si constiterit ipsum G. appellacionem suam prosecutum non fuisse. Nota
ex hac decretali quod maior ecclesia maiorem potest defendere et agere pro capella sua. Item
quod si aliquis post defectum sue appellacionis potest appellacioni adversarii sui. Item
diuturnitate temporis vel negligencia probatur dolus. Item qui litteras im-
petrat super ea super quo appellavit de appellacione sua debet facere mencionem. Item quod
quidquid fit post appellacionem suam vel alterius debet in statum pristinum revocari. Item
qui non prosequitur appellacionem suam debet in expensis alteri parti condempnari.

Constitutus. Casus. Aliquis papa committit causam duobus vel tribus iudi-
cibus cum illa clausula cavenda quod si ambo vel tres procedant vel si se omnes
interesse nequiverint, duo eorum in ea procedant. Queritur de quanta impo-
tencia intelligitur. Respondit papa quod illa impotencia intelligitur tam de iure
quam de facto. De iure si aliquis illorum sit factus infamis vel alio
simili impedimento detentus, puta si esset excommunicatus vel remotus vel
suspectus sit. De facto ut si quis eorum mortuus fuit aut inevitabili im-
pedimento detentus, et tunc debet haberi sicut iudicibus significatum ut in negocio
sibi commisso procedant. Sed si aliquis illorum nollet, solum non interesse propter
hoc non excusatur, quoniam debeat cum aliis interesse. Et in rescripto de-
beret si omnes simul in causa procedere non possent aut noluerint interesse. Nota
ex hac decretali quod factus infamis iudex non potest esse iudex, tamen potest esse arbiter, si e-

Pastoralis. Casus in prima parte ponit talis casus. Aliquis impe-
trat litteras et contra adversarium suum super aliqua causa ad aliquos iudices,
facta citacione vel saltem putative, altera pars postmodum obtinuit eadem
causa aliis iudicibus delegari et in hiis litteris fiebat mencio de primis. Du-
bitabatur utrum prime litterae prius sint revocate. Queritur utrum priores iu-
dices an posteriores debeant cognoscere de hac revocacione. Queritur quod si priores
iudices noluerint deferre posterioribus vel posteriores prioribus, omnes simul cogno-
scant et si forte simul nequiverint in unam concordare sentenciam, cum plures
sint iudices in una commissione quam in alia, sentencia dubitacionis parcium
eos omnes electos detinet. Item forma talis quod quis impetrat litteras sub

hac forma conquerentur termis de petro et quibusdam aliis rebus et decimis an
certum utrum iudex ex tali delegatione habeat iurisdictionem super personis vel rebus compre-
hensis per clausulam illam quibusdam aliis et rebus aliis an quia persone vel res
in iudicio sunt expresse. Et antequam solvat ipse istam questionem subiicit aliam que
requiritur vel oritur ex ista questione que talis est. Aliquis de personis illis que
poterant conveniri per talem clausulam quibusdam aliis et rebus aliis expresso
proprio nomine impetrant litteras contra primum impetrantem litteras generales
exprimendo aliquam rem etiam que includitur per clausulam illam et rebus
aliis nullam faciens mentionem de priori commissione. Queritur utrum secunde littere
valeant cum de prima nullam faciat mentionem nec persona nec res adhuc fuerunt
in iudicio expresse. Respondit ipse ad ista duo. Et primo ad secundum dicens quod
speciale mandatum derogat generali iurisdictio attributa per litteras generales per
speciales litteras quantum ad ea que in his litteris sunt specialiter expressa penitus eva-
nescit licet de prioribus non faciant mentionem. Unde quantum adhuc causam spe-
cialiter commissam super illa relinquit. Primam questionem quia non habet potestatem posita-
rum dicit ipse plane questionem dicens quia iudex habet potestatem super rebus vel
personis exprimendis sed illam exercere non potest antequam persone vel res expresse sunt.
Nota quod speciale mandatum derogat generali. Item iudex habet iurisdictionem sed exer-
cere eam non potest.

Ex de apostolica. Casus causa commissa est sub hac forma conquerentur tamen de
petro et quibusdam aliis super decimis et rebus aliis taliter quod petra-
tores dum pro qualibet viliores personas et minora negocia ut facilius impe-
traret litteras per clausulam generalem digniores personas quererebat et super
maioribus negociis querebant an possent. Volens ipse malicie e-
orum obviare statuit quod si viliores persone et minores in commissionibus
solummodo exprimuntur maiores et digniores persone sub clausula generali
non intelliguntur includi et sic non possunt conveniri. Et per talem generalitatem
multitudo effrenata non potest in iudicio conveniri. Et qui de minoribus et
levioribus negociis ante fecerunt mentionem super maioribus et minoribus
uniuslaterque audiantur. Secundo dicit si aliquas personas expresserunt aliquis
in commissione non ut velit eas conveniri sed ut ad pares tantum valeat
vel minores quia fraus et dolus alicui patrocinari non debent. Tamen iudex
petitor penitus careat impetratis. Ecce tria. Nota primo quod expresse persone
in rescripto digniores debeant esse vel saltem equales quam sint persone
sub generali clausula incluse. Item intellige de rebus specialiter expressis et
generaliter exprimendis. Item per rescriptum plures cause uni committuntur sed
non omnes. Item non debet aliquis exprimi principaliter nisi debeat conveniri.
Item lite per rescriptum obtento non valent.

Extenore. Casus Runcivallensis priores de Rotellenilla impetrant litteras ad
quosdam iudices contra abbatem de Betto. Iudices illi citaverunt abbatem
coram quibus dictus prior noluit videlicet postmodum impetrant alias litteras

contra eundem abbatem ad quos Iudices qui nominantur in suprascriptis contra eius
loquuntur papa non facta mentione de prioribus qui eum attraxissent abbatem et illas
preposuit contra eius quod per litteras illas non tenebatur videre dicto priori et quod
per illas litteras ad iudicium fuerat evocatus quia per posteriores non fuerat evocatus
Iudices quesierunt quid iuris esset papa vidit quod utraque carere debeat eo
modo utrumque qui fraudulenter super eodem negocio ad diversos iudices
litteras impetravit carere debeat utrisque. Nota quod per solam citationem perpetuatur
rescriptum sive iurisdictio et quod etiam cum diversis iudicibus conveniri non debet.
Item arg. quod quis puniatur in eo in quo delinquit vel excessit.
Cum autem casus Guido clericus pro nomine impetravit litteras a domino papa ut
prepositus et clerici de Borgundula reciperent eum in canonicum et in
fratrem prepositus litteras istas mediolanensi archiepiscopo ostendit. Archiepiscopus multum
miratus fuit quod ipse haberet sufficiens beneficium in ecclesia mediolanensi. Scripsit
super hoc domino pape mandavit autem dominus papa ut reciperet in predicta ecclesia
de Burgundula scribens super hoc domino pape. Scribit papa archiepiscopo dicens
quod si litterarum seriem attendisset iste archiepiscopus nichil in eas invenisset
quod ipsius animum offendisset quia in litteris illis de prebenda ipsius nulla
nulla mentio habetur nec dicebatur mediolanensis canonicus nec ecclesie clericus
nominabatur et in litteris talis erat condicio si dignus existeret ad eccle-
siasticum beneficium optinendum. Ex quibus omnibus poterat archiepiscopus intelli-
gere qualiter littere fuerunt impetrate quia veritate tacita et sic non valebant
Ex hac decretali. Nota quod forma mandati diligenter est attendenda et intelli-
genda ante condicionem. Item in litteris de beneficio obtinendo est de se metu
de alio beneficio si quod habet qui impetrat et si dignus est et si
hoc non dicatur tamen debet intelligi. Item qui non est clericus non repu-
tatur idoneus ad beneficium ecclesiasticum. Item si est clericus de diocesi
se esse clericum si non est non debet se clericum appellare sed scolarem. et c.
Cum que casus sunt etiam promulgatam de una parte et aliam
pro nobis excellentia indicat decretalis super quibus ~~de iudicialibus sub hac forma~~
~~Si alterutra pars legittime citata~~ postremum causa fuit commissa quibusdam
iudicibus sub hac forma Si alterutra pars legittime citata non venerit
sed iudicio parere contempserit recipiatis partis presentis probationes et quatenus
de iure poteritis in cause cognitione ac decisione procedatis. Orta fuit
dubitatio super forma huius rescripti. Certum quod dicebatur si alterutra pars
citata esset et sic recipiatis alterius partis probationes et cum venisset dicebatur
quod etiam lite non contestata poterat recipi testes et sua fieri pro contumacia
alterius partis. quesierunt iudices a domino papa quid iuris esset. dicit quod clausula
illa quatenus de iure poteritis de predicta clausula illa de probatione non
recepcione et ante illam fuerat inserenda. Unde mandat ut clausula intelli-
gatur ibidem in alimine debuit poni nisi in ordine ipsa in textu tenore litterarum
illarum precedit ita tamen quod si ante litem illarum est processum legittime de
eodem negocio stabile permaneret sine occasione illius clausule aliquo preiudicio

altius ptis alterutrum est presumptum illud decreuit papa non valere . Ex hoc
dec non quod non propter formam verbi est scedula de hoc intellige cum illa forma
est cauit ius commune ut hic . Item propter formam rescripti non est recedendum
cum ire quando constet papam aliter voluisse . Item illud solum reuocat quod est factum
institutum Casus Quidam clericus pro nouo optinuit ¶ Illegittime
litteras aduersus papam ad decanum et capitulum Wratislauiensem ut ipsum reciperet in
canonicum et in fratrem et prebendam si qua vacaret vel proximo vacatura
conferret eidem et super hoc executoribus deputatis . Sed cum decanus et ipse Wratislauiensis capitulum
se opponens negocium ad sedem apostolicam est delatum coram quo papa dicti clerici al-
legauit predicta capitulum decanusque Wratislauiensis respondit quod cum in Wratislauiensi eccle-
sia numerus sit canonicorum institutus et iuramento firmatus et per sedem apostolicam confirmatus
et de hoc dictus pro non fecisset in litteris suis mencionem tacita veritate litteras sui-
cide impetrare curauit tamen nisi procul mandat papa quod si legittime constiter-
it canonicorum qui nunc est in ecclesia Wratislauiensi pretextu per decanum et capitulum
iuramento firmatum cum quam pretextus per litteras executorias impetrasset quod
quid factum est per litteras illas decernat irritum et inane Alioquin prebenda si
qua vacat ¶ Nota quod non valent littere super beneficiis impetrate nisi in eis
fiat mencio de certo canonicorum numero iuramento firmato et de confirmacione
apostolica Item comprehenditur quod ius dicte …
Super litteris Casus Quidam impetrant litteras aduersus papam pro malicia alii pro
simplicitate seu ignorancia tacita veritate vel suggesta falsitate quidam
dicebant quod tales littere non valebant cum nullo pretextu tene debeant impe-
trari . Alii dicebant quod et si forma litterarum careret debeat nichilominus tamen
indulgere parte debeat secundum ius commune dicunt papa distinguit inter illos
qui pro fraude vel malicia et illos qui pro facilitate simplicitate litteras impe-
trant tacita veritate vel suggesta falsitate illi qui pro malicia vel pro fraude
falsitatem exprimunt vel supprimunt veritatem nullum commodum de impetratis litteris consequantur
ita quod papa quam delegato super hoc fides facta fuit ultimus non cognoscit Inter
alios qui pro simplicitate litteras impetrant tacita veritate vel suggesta falsitate
distinguimus si talis veritas sit suppressa vel falsitas suggesta que si fuisset
tacita . sed falsitas vel expressa sed veritas papa saltem in forma communi litteras
concessisset delegatus secundum formam litterarum . Cum non talis falsitas sit expres-
sa vel veritas occulta que si tacita fuisset vel expressa papa nullas litteras
concessisset delegatus non procedat per illas litteras … in hoc ut partes
conuocet ad presenciam suam et qualitatem personarum cognoscat ut sit in utroque
casu … que delegauit mouet moueat et delegatus et si delegans
suas litteras denegaret delegatus officium suum nullatenus interponat ¶ Nota
quod qui per fraudem vel maliciam litteras impetrat tacita veritate vel sugge-
sta falsitate littere indistincte non valent propter fraudem et ita dolus seu ma-
licia facit quod nulla distinccio hic est adhibenda Item qui fraudem alle-
gat fraudem probare debet . Item que pro simplicitate fiunt non reputantur Item secundum
quod papa in iudiciis facit et inferiores iudices facere debent etc.

Docens. Casus. Quidam impetravit litteras appellacionis contra abbatem
de tali loco nulla mencione facta de priore querebatur utrum
abbas teneatur respondere per litteras illas super causam que communiter pertinet ad abba-
tem et monachos et si abbas appellavit non teneatur respondere super causa illa. vide-
batur appellatio frivola quia per appellacionem abbas secundum non quam ante tempus
litterarum respondere teneatur nisi alia causa racionabili teneretur sive innueret quia
abbas ex officio suo teneatur procurare negocia sui conventus nisi forte
abbatis et conventus certum omnia negocia divisa. Nota quod prelatus officium
adimplere tenetur et non valet appellacio contra utilitatem ecclesie interposita
Cum dilecta. Casus. vacante monasterio Felicis due elecciones ibi celebrate
fuerunt una de custode eiusdem monasterii et alia de moniali illius monasterii
super istis eleccionibus causa fuit commissa primo ... scolastico et magistralibus
suis sub hac forma ut personaliter ad monasterium accedentes persone idonee ad-
ministracionem committerent abbatie cum fiet restitucio quorundam subtractorum
abusque parte causa fuit commissa abbati de ... et conmediatis suis
per ... litteras optentas per subrepcionem quia in litteris preter conscienciam
domini pape insertus fuit iste articulus ad resignacionem subtractorum qui in
litteris prioribus continebatur et isti iudices ceperunt procedere in causa tali
negocii ad se appellacio est delata papa cognoscens de processionibus iudicum pri-
... actorem invenit litteras secundorum iudicum optentas per subrepcionem quia articulus
de resignacione subtractorum insertus fuerat preter conscienciam domini pape in
litteris suis qui in prioribus erat positus de quibus in secundis litteris mencio non fie-
bat et ideo papa cassavit quod per secundos fuit actum secundorum litterarum ... ...
... iudices processerunt contra formam mandati quia non debebant accedere
ad locum et persone idonee administracionem committere abbatie cum fiet resti-
tucio subtractorum ... ... ipsorum ... capitulo premisso et aliis inordinate
cognoverunt ... quod dominus papa processum ipsorum denunciavit irritum et manum
quia contra formam mandati et contra misericordiam processerunt. Mandat quo-
que ... iudicibus primo quod iudices isti restituent quasdam moniales que spo-
liate fuerunt postea mandati forma diligenter observata in negocio pro-
cedant ... Nota ex hac decretali quod littere per subrepcionem obtente non va-
lent et opposita excepcione cassantur quidquid per eas fit. Item secun-
de littere non valent nisi de primis faciunt mencionem. Item que primo sunt mandata
primo expedienda sunt secundum formam mandati. Item forma mandati dilig-
enter servanda est. Item quod proceditur contra formam mandati nullius valoris est
... Casus. Quidam impetrabat litteras contra adversarios suos super quibus non
... postea adversarii eorum impetrunt alias litteras sub eadem
causa ad alios iudices et tunc primo primi impetrantes exhibebant litteras
suas cum querebant dicentes secundas litteras non valere non facientes de prio-
ribus mencionem querebatur quid iuris sit ... ... quod quia maliciis
hominum non est indulgendum statuit papa ut si litteras impetrant et eis
per maliciam vel negligenciam non fuerint usi manum ... quod copia iudicum

Habere poterat auctoritate sedium potuit quem licet de pluribus ulla fraude mediante
Nota quod malicia hominum non est indulgendum Item per lapsum temporis probatur
malicia vel negligentia Item non curat ipse et qui copiam iudicis habere non potest
Cum contingat casus quando impetrant litteras ad iudices contra adversarios
suos pars altera impetrat causam eandem aliis iudicibus committi Quando
iudices obtenti a parte altera mandant alicui prelato ut partem adversam de-
nunciet excommunicatam Alii postmodum mandant eidem ut eandem denunciatam ab-
solutam Queritur quid sit super hoc faciendum Et dicit hic distinguendum quod
cum primum mandatum recepit ille an hoc mandatum Videat an sibi innotuit
inter illos qui primo mandaverunt et alios super iurisdictione discordia suscitata an
nichil omnino scivit et si nichil intellexit cum primum mandatum recepit de
cognatum si post ea ab aliis contrarium de mandatum tunc petere debet copiam
utriusque rescripti et si evidenter appareat ita quod non sit aliquatenus dubitan-
dum quod littere illorum iudicium a quibus recepit secundum mandatum revocent litteras priores
ac tunc mandatum illud adimpleat quod secundo loco mandatur Si vero con-
stat quod littere illorum qui primum dederunt mandatum non revocent per litteras aliorum
Iudices illud nullatenus exequatur donec inter eos contentio sopiatur et
illud idem facere debent si primo mandato recepto non dum executioni man-
dato ei innotuit quod inter eos super iurisdictione tempore contractus esset aborta
in istis mandatis sufficit iudex debet ... qui eos recepit ne dicat se du-
bitare ubi dubitandum non est nec dicat se certum ubi certus non est in
fine dicit quod licet ista in hiis detur doctrina qualiter in hiis procedendum ulla sit
tamen per litteras certum hunc executorem ut inter delegatos aut partes dum iudicare de-
beat iudicare Notandum est quia in hac decretali statuit papa mandata contraria
que frequenter occurrunt Item non quod per potentiam iurisdictionis res sit dubia ut
executor hic non procedat etc.

Item casus R. clericus sancti Remigii detinebat parrochiam de palice
quia R. de clino dicebat se canonice adeptum fuisse Unde idem R. impe-
travit litteras contra super quibusdam abbatibus unde abbates partes
ad suam presentiam semel secundo et tertio citaverunt Et quod dictus R. per se nec per alium
coram eis voluit comparere et contumaciam eiusdem facientes fructus ipsius
ecclesie parrochialis sequestraverunt postmodum idem R. ad eos accedens pe-
tivit instanter ut se fuit absolutum et litteras absolucionis concesserunt eidem
assignantes locum et diem in quo facit quod promisit ipse locum et diem radens
delevit et in loco rasure inscripsit quod sequestrati fructus restituantur
eidem et hec idem R. confessus fuit coram duobus Iudicibus Qui si per litteras
excusare iudices unde hoc crimen significaverunt domino pape et ipse mandat
iudicibus presentibus ut si est ita unde R. suam unde parrochia perpetuum silen-
tium imponerent et prefatam parrochiam prefato R. restituerent cum fructibus
sequestratis dictus non R. unde probavit falsitatem predictam unde petebat pro-

Sibi assignari. Iudices isti dubitavit super clausula illa si ita est verba adomina
supradicta debent referri an tantum ad immediate falsitatis et consuluerunt dominum papam
et ipse vidit quod clausula illa adomnia supradicta debeat referri adhoc ut ipse
per ipsa alia gratiam quod licet per illa statuta promovendus est per certa super certam tamen
post hoc non est illa alia adversario concedenda nisi super aliis prius fuit sententia super dictis
Nota ex hac decretale quod post grauatam per quis concordiam licet agere quis actione
reali adversariam tamen non mitti in possessionem. Item clausula illa si est ita procedit
Et respicit. Item quando stat litteras iudices principaliter dictum eo super hoc quo litigatur
post hoc tamen non acquiritur nisi alteri parti etc.

9 Dilectus filius Casus. Abbas sancti Stephani Leonen datus fuit visita
tor a sede apostolica in civitate et diocesi bon. abbas iste B. et A. presbiteros post et
acessus suos manifestos removit a beneficiis suis et excommunicat eos idem presbiteri
litteras impetrarunt in forma quem a sede apostolica super restitutione eorum dicta remotione
sive de excommunicatione qua tenebantur astricti nullam mentionem facientes opponebant
vis coram episcopo Ambianen. huius negotii executore quod litteras eorum non vale
bant eo quod non faciebant mentionem de causa predicta ambitiosum nec etiam de ex
communicatione eorum propter causas predictas. Consultus papa vidit dicens
Certe si est ita litteras istas non valere tamquam per surreptionem obtentas episcopus iste
viribus carere decernat. Ex hoc decreto nota quod excommunicatus non potest impetrare
litteras ad agendum. Quidam presbiter simpliciter impetravit litteras tamquam essent
spoliati ad petendum in restitutionem sui in forma quem etc.

P Postulasti Casus. Quidam erat presbiter vicarius in quadam ecclesia insuper bona
parva de quibus comode poterat sustentari iste vicarius litteras impetravit
contra episcopum qui ipsum ordinavit secundum formam illam generalem secundum apostolicum. Que
sivit episcopus iste causa utrum tenebatur hoc per formam illam in ecclesiastico beneficio pro
videre. Vidit papa quod secundum formam illam ad secundum apostolicum sedes apostolica consuevit
consueverit pauperibus clericis qui nullum habent beneficium providere. Et ideo presbiter vi
carius de talibus litteris commodum habere non debet nisi de vicaria sua fecerit
mentionem ut posset vitare tacita impetratione. Non enim tacet beneficio tamen de
vicaria provisum est et per habenti beneficium sufficiens subsidium exercita sententia
super obtinendo beneficio papa non scribit de levi quod de ipso faciat mentionem
Nota quod presbiter vicarius beneficiatus reputatur. Item ff facienda est mentio de primo
beneficio aliter non valent hec ut hic dicitur

Non nulli Casus. Abutebantur gratia se a sede apostolica impetrantes ad iudices remotos
ut sic reus fatigatus laboribus et expensis liti cederet vel saltem vexationem
suam redimeret. Et quia prudictum minima fieri non debet statuit concilium generale
ne aliquis ultra duas dietas extra suam diocesim trahi possit per litteras apostoli
cas nisi de assensu partium fuerint impetrate vel nisi de hac constitutione fecerint mentionem
In secunda parte dicitur quod alii erat qui novum genus maleficii circa litteras ap
excogitabant ut finitas lites suscitarent vel novas fingerent questiones fin
gunt enim causas et super illis impetrabant litteras sine mandato dominorum
Et illas exponunt venales quibus reo ne ab actore fatigetur quibus actori ne reum

indebite molestaret sed quia lites sunt potius restringende quam ampliande
constituit concilium ut si quis de cetero litteras impetraverit sine speciali mandato
domini hec ille non valeant et ille impetrator tamquam falsarius puniatur
ut forte sit aliquis de illis personis a quibus decime non exiguntur mandatum
Nota quod in iure nulli facienda est iniuria nimie sine [illegible] extra [illegible] dietas
ultra duas dietas nullus debet trahi per litteras apostolicas [illegible] hec sine mandato impetrate non valent

a. [illegible] filius [illegible] Jordanus clericus Dublinensis impetravit litteras contra Johannem [illegible] super ecclesia sancti Nicolai. Dictus Jo. Dublinensis ad iudicium vocatus [illegible] proposuit quod auctoritate illarum litterarum convenire non poterat eo quod ultra duas dietas a diocesi ubi sita erat ecclesia predicta trahebatur contra generale concilium de quo in litteris non fiebat mentio ipsi iudices hanc exceptionem admittere nolebant pro eo quod idem Jo. in [illegible] et [illegible] diocesi optinet beneficia quasi [illegible] domicilium haberet ibidem quia dictus Jo. ad sedem apostolicam appellavit appellationis causa commissa fuit archiepiscopo Eboracensi et eius coniudicibus sed primi iudices [illegible] negotium pendentes [illegible] iudicium appellationis ne in negotio sibi commisso procederent. Unde mandat papa iudicibus quatenus si est ita in negotio non procedant quia non ipsi sed iudices appellationis cognoscere debent ad quos iurisdictio debeat pertinere. Nota ergo quod [illegible] quod inter iudices datos in causa appellationis non [illegible] in dubium quorum sit iurisdictio quod primus cognoscere potest de appellatione ab eadem ad superiorem interposita [illegible]

c. Capitulum [illegible] clericus impetravit litteras [illegible] super ad [illegible] appellatione monitorias contra capitulum sancte [illegible] super obtinendo beneficio in communi ecclesia et deinde preceptorias optinuit contra eosdem. B. clericus quidem capitulum super [illegible] beneficio in eadem ecclesia sibi conferendo ad archidiaconum [illegible] et ad eius collegas litteras impetravit executorias qui monuerunt capitulum sancte [illegible] ut dictum B. in canonicum et fratrem reciperent a quibus iudicibus capitulum appellavit sed iudices non obstante appellatione tulerunt sententiam excommunicationis et suspensionis in eosdem postea modo dictus [illegible] litteras executorias super executione mandati apostolici prout [illegible] ad alios iudices impetravit litteras qui tulerunt sententias suspensionis et excommunicationis in eosdem capitulum sancte [illegible] significat hoc domino pape. Mandat papa episcopo [illegible] capitulum ut ipse recipiatur in canonicum et eidem assignare beneficium qui prius mandatum apostolicum predicto capitulo reportavit sententias supradictas iuxta formam ecclesie relaxando et aliis silentium imponendo. Nota ergo quod ille qui prius mandatum apostolicum representat super obtinendo beneficio ille debet beneficium optinere sicut observatur in litteris super executionibus impetratis

a. [illegible] clericus [illegible] impetravit a sede apostolica ut [illegible] in ecclesiis diocesis alicui subiecti tamen recipiunt annuas pensiones seu alia

beneficia desistunt ab eorum impetratione et innovant beneficio literarum post ea impetrant
alias literas super sua provisione non facientes mentionem de aliis vel processu vel innovatione
Significatum hoc fuit domino pape. Mandat papa archiepiscopo bituricensi quatenus illos qui post-
modum illas literas taliter vendiderunt alias impetrantes non facientes de aliis mentionem
aut etiam impetrabunt decernat omni commodo literarum nec permittat easdem per illas literas
vexari vocando in iudicium quod illarum literarum inveniuntur esse facti. Nec tenetur quis fa-
cere mentionem de literis quibus innovat sed illud contingit quod vendidit illas et ita quasi
beneficiati reputantur quantum ad impetrandum quia gratiam sibi concessam vendere non debebant
In ista casus. Quidam impetrat plures literas ut in pluribus ecclesiis admittantur
seu administrantur non facientes de aliis mentionem in aliis literis etc. quamquam recepti
quamvis non habeant beneficium in ecclesiis nonnullis molestant alios super sua provisione ista
proposita fuerunt in presentia domini pape. Unde mandat archiepiscopo [illegible] ut faciat
istos contentos ecclesiis in quibus alibi sunt recepti nec permittat alias ecclesias ab eis
occasione literarum molestari in ecclesias alias de receptione sua fecerit mentionem
Nec qui receptus est in canonicum et in fratrem licet non dum beneficium sit assecutus reputatur
beneficiatus ita quod de hoc tenetur facere mentionem
Ex parte casus. Capitulum laudunensis habebat indulgentiam sedis apostolice ut possent
forsitan excommunicare quoscumque qui eorum offensam [illegible] manifestam occasione
literarum indulgentie decanus et capitulum laudunensis tulerunt sententiam excommunicationis in nobilem
virum P. [illegible] quod fuit orta controversia inter eos super ipsa sententia et quibusdam aliis articulis unde
procuratores utriusque partis ad sedem apostolicam accesserunt et super sententia et aliis articulis litem sunt
contestati et quia de his in presentia domini pape non poterat fieri plena fides commisit
causam iudicibus usque fine debito terminandam hoc adiecto in commissione ut non
obstante lite preterea assensum partium impetrate. Dictus nobilis proposuit quod per literas
illas non erat procedendum [illegible] quia [illegible] qui literas illas impetraverat falsus
extiterat procurator quia tempore impetrationis literarum mandatum procuratoris fuerat
revocatum unde per tales literas non tenebatur respondere. Ex adversa parte capituli dice-
batur quod ad papam vel capitulum talis revocatio non pervenit. Iudices interlocuti sunt
se debere procedere per literas illas. tandem [illegible] tandem petebat procurator capituli
ut iudices confirmarent predictam indulgentiam. procurator illius nobilis ex adverso
videt quod per literas illas procedendum non erat. Videns alias postmodum impetratas con-
tinentes literas ut si de partium voluntate processerant tamen terminaret causam aliasque
causam sufficienter instructam remittat ad sedem apostolicam. Ex parte capituli fuit allega-
batur non valere quia impetrate fuerunt per eundem [illegible] post revocationem
mandati unde litere non valebant. Iudices dubitaverunt utrum per primas vel secundas literas
deberent procedere. Consultus papa videt quod secundum statutum generalis concilii apostolice litere impe-
trate sine speciali mandato domini non valent nisi essent de illis personis a quibus
non exigitur de iure mandatum. Unde ipse mandat quod si revocatio mandati ad procura-
torem illius nobilis pervenit. procedant in negotio iuxta formam continentiam literarum
non obstantibus posterioribus quia multo minus valent litere que impetrantur ab illis

quo revocatum est mandatum quasi nullum mandatum habuisset Ex hac decretali notatur quod re-
vocatio procuratoris dati ad lites debet pervenire ad iudices vel ad adversarium suum alias non te-
nent revocatio et valent ea que cum tali procuratore facta sunt in iudicio Item
revocatus procurator dati ad impetrandum sine negotia promovendum debet pervenire ad ipsum
procuratorem Item non valent littere impetrate sine speciali mandato domini

Significavit nobis casus quidam nomine Robertus impetravit litteras contra G. militem
in hac forma conquestus est nobis R. de G. miles quod duo super quibusdam pannis G. miles
citatus coram iudicibus excipiendo proposuit quod cum non essent milites duo sed unus et eodem
per hanc litteras non poterat conveniri cum de duobus loquitur ille litteras fecerat mentionem
et quia iudices hanc exceptionem ad mittere denegarunt ad se ap. appellavit unde
ipsa mandat quatenus si est ita revocetur in irritum quicquid fuit post appellationem atte-
mptatum Nota quod significatio unius nominis non extenditur ad aliud Item error no-
minis viciat rescriptum et idem in sequenti

¶ Adulphus casus miles Et capitulo R. impetravit litteras a se ap. sub hac forma
conquerentur nobis quod episcopus Saguntinus et quidam alii Saguntinus dioecesis super redditibus
et quibusdam rebus aliis iniuriantur eidem iudices per clausulam generalem et quod
alii Radulphum clericum rectorem ecclesie sancti Christofori super ipsa ecclesia attamenunt
idem Radulphus excipiendo proposuit coram nobis quod cum ipse de civitate Saguntinus esset
et sub illa clausula quidam alii dioecesis Saguntinus nullus de civitate intelligatur includi
per clausulam illam non poterat conveniri et quia dicti iudices exceptionem hanc ad-
mittere noluerunt ad se ap. appellavit mandat ipsa quatenus si est ita revocet
in irritum quicquid post appellationem invenerit esse factum Nota appellationem civitatis dioecesis
Significavit casus P. et G. laici impetraverunt litteras civitas non continetur
a se ap. sub hac forma Conquesti sunt nobis B. et C. quod episcopus Tullensis et quidam alii
clerici et laici super tali re et rebus aliis iniuriantur eidem iudices per clausulam
generalem et quidam alii attamenunt quittissam valentem pro eo quod ipse successit fratri
suo in quittatum cui quandam summam pecunie dicti B. et C. mutuaverant et sic
eam tamquam heredem conveniebant ipsa vero per procuratorem suum fecit excipi coram ipsis quod
cum ad hunc fratrem mulieris viveret cum eedem hec impetrate fuerint et per litteras
illas dum viveret frater eius fuerat ad iudicium evocatus per litteras illas non po-
terat conveniri et quia iudices hanc exceptionem admittere noluerunt ad se
ap. appellavit Mandat ipsa quod si est ita quod factum est totum post appellationem in irri-
tum revocetur Nota quod successores illorum per clausulam generalem non poterant
conveniri re integra eis defunctis sed facta citatione et heredes illorum per citationem
poterant conveniri et ita per citationem rescriptum extenditur ad heredes licet rescripta scilicet
nimis coniscantur

¶ Ex insinuatione casus quidam clericus Jo. nomine impetravit litteras ~~prae[cep]torias~~ precep-
torias super provisione ipsius ad episcopum Ambianensem et post modum ad iudices istos litteras
executorias impetravit contra episcopum supradictum in quibus tamen de monitoriis fiebat
mentio episcopus proposuit coram iudicibus quod super litteras monitorias nullas acceperat
et consuetudo est romane ecclesie ut preceptorie non dentur nisi precessent mo-
nitorie Unde per eas venture tracta impetratas promdere non tenebatur eidem

Consultus papa respondit quod si super hoc nulle monitorie precessissent supersedeant executores dummodo executione de monitoriis fecerint mentionem alioquin procedant per executorias iuxta traditam sibi formam Nota quod si rescriptum faciat mentionem alterius rescripti primo exhibendum est per hanc decretalem colligitur consuetudo ecclesie in beneficiis conferendis ut primo dentur monitorie post ea preceptorie vltimo executorie et tunc debet fieri mentio de monitoriis et preceptoriis aliquid dat papa primo monitorias et executorias simul etc

m Mandatum casus papa mandat nomen ut nomen T faciat recipi in canonicum et in fratrem ecclesie sue si pro alio ibidem non subscripsit quem hunc gratiam consequatur Et episcopus iam aliud mandatum domini pape receperat qui beneficium optinuerat Dubitabat iste episcopus utrum teneretur prosequi mandatum apostolicum ex eo quod dicebatur in mandato si pro alio non subscripsimus quem hunc gratiam prosequeretur per eam esset prosecutus Consultus papa respondit quod ex quo iam aliud recepit ad mandatum suum istud mandatum non tenetur exequi quia non est intentio pape eundem gravare super receptione duorum Nota quod papa per suas literas non intendit aliquem gravare super plurium receptione nisi in litteris hoc dicatur expresse

l. Pro casus Honorius mandavit quibusdam canonicis per literas monitorias ut B subdiaconum reciperent in canonicum et in fratrem Demum mortuus est hoc dictus gregorius mandavit per literas executorias ut dictum subdiaconum reciperent in canonicum et in fratrem et sic fuit receptus post ea non idem gregorius mandavit eisdem ut B clericum reciperent in canonicum et in fratrem et sic fuit receptus nisi pro aliquo ipsum esset [illegible] gravati dicebant canonici quod non debebant illud recipere cum ad mandatum eiusdem gregorii pape B clericum aliud receperunt mandat papa ut illum C clericum recipiant in canonicum et in fratrem non obstante quod C subdiaconum per literas executorias ipsius gregorii receperunt cum statim honorii [illegible] quod factum fuit suum fuit prosecutus Nota quod successor factum antecessoris debet producere ad effectum salva de honestate

Abbatem casus. Dominus papa mandat abbati sancti pauli ut B clerico in aliqua ecclesia sui monasterii provideret postea mandavit episcopo diocesis per literas generales ut alii clerico faceret provideri in diocesi sua non pro alio esset scriptum episcopus compellebat abbatem ut illum clericum in aliqua sua ecclesia faceret recipi Abbas dicebat quod iam receperat mandatum pro alio ipsum episcopus non poterat per literas generales ad provisionem illius Consultus papa respondit quod abbas ad hoc compelli non potest nec debet ipsum episcopus gravare super conferendis ecclesiis seu beneficiis et si episcopus facultatem habeat per easdem literas providendi Ex hac decretali nota quod qui primo fruitur suas literas ei debet providere nec potest compelli ut alii provideat per alias literas ut supra

a b excommunicato casus Quidam prelatus excommunicavit aliquem subditum suum contra formam concilii generalis sed nulla admonitione premissa unde ille conquestus fuit domino pape Mandat papa illi excommunicatori ut si est ita ipsum sine

Difficultate absoluant si excommunicator ipsum non duxit absoluendum super verbis istis
si est ita orta dubitatio cognitio utrum ista excommunicatio pertineat excommunicatori
[v]el aliis, an quibus super hoc mandatur, et dicitur hic quod ista excommunicatio non
mandatur excommunicatori qui defectu suo certus esse debet sed aliis de mandato
Nota quod qui contra galeam excommunicatur sine difficultate debet absolui Item
nemo debet proprium factum ignorare

Si proponente casus Clericus habebat modicum beneficium de quo non poterat
commode sustentari Impetrauit litteras super obtinendo beneficio ecclesiastico ponens
se non dum beneficium assecutum nullam faciendo mentionem de ipso beneficio licet
modico quod habebat Consultus papa respondit quod hic ille non valent ve-
luti fraudulenter optente Nota quod quantumcumque modicum sit beneficium semper
de ipso facienda est mentio, si voluit aliud beneficium impetrare

4 Circa nonnullos casus sex vicia in hoc capitulo reprobantur Primo repre-
hendunt illi qui litteras nomine suo impetrant et aliis eorum nomine tra-
dunt et qui eas tali modo recipiunt Item illi qui alios trahunt ad iudicium
contra quos nichil habent questionis Item illi qui trahunt litteras ad futura
negotia que nondum erant tempore impetrati rescripti Item illi qui super
uno negotio trahunt reum ad diuersos iudices Item illi qui trahunt
reum super pluribus personalibus actionibus coram diuersis iudicibus que sub uno
iudice commodius tractarentur Item reprehenduntur rectores qui in eodem
tempore trahunt actorem ad diuersa loca vel indeterminate ad nullam que-
tionem non cum pluribus villis cum iste persone que maliciam habent exer-
cent tamen debeant commode litigare et in expensis debent alteri parti condempnari
Nota quod qui abutitur litteris caret commodo earum Item penam illius qui litteras
suas aliis prebet Item non penam illius qui conueniunt sine causa Item
hec appellatione non extendunt ad futuras lites Item quod quis non debet conve-
niri in eodem tempore coram diuersis iudicibus super pluribus actionibus De consue-

de consuetudine Consuetudines casus Consuetudines que grauamen ecclesiis tudinibus
inducunt penitus sunt extirpande Nota quod consuetudo que damp-
nosa est ecclesie stare non potest

2 Ulius casus talis erat consuetudo inolita quod si aliquis in sanitate seu
etiam in ultima voluntate vult pro remedio peccatorum suorum conferre locis
religiosis aliquas possessiones accipiebat modicum terre in existentia palli
quod minimum prelati sustinetur et ponit sub altare sub testimonio inducendo
et audiendum huius devocio vulgariter appellatur. Secundo quidam mali-
ciose nitebantur huius donationes infringere pro eo quod solempnitas testium in huius
voluntatibus ultimis non seruabatur apud nos significatum hoc fuit domino
pape Unde papa mandat quibusdam quod huius deuotiones que pretextu consuetudinis

talis fuit religiosi loci vel ea sunt collate faciat inviolabiliter observari quia licet
stocio non solum est animi secta devotionis sed tradite possessionis Nota consuetudinem
voluntate factis loci religiosi per translationem Item quod potius transfertur per aliud
actum quam per traditionem corporis rei translate

Ad nostram casus In dyocesi pictavensi talis erat consuetudo in causis ecclesiasticis
quod cum aliqua causa tractatur ubi auditis allegationibus utriusque partis absentes
qui presentes sunt sapientibus et insipientibus queritur quid iuris sit super causa illa et quod
ille dicat vel aliquis eorum [illegible] sententia similiter Pervenit hoc ad no-
titiam domini pape scribit papa episcopo pictavensi dicens quod talis consuetudo canonicis
obviat institutis et ideo nullius debet esse momenti quia sententia a non suo iudice
lata non tenet Unde mandat eidem episcopo ut super causis ecclesiasticis subditorum suorum
per [illegible] sibi de iure competente sententiam proferat et quod postulat ordo iuris premissa
consuetudine non obstante Nota quod consuetudo contra canones introducta et que non
est rationabilis non valet Item sententia a non suo iudice lata non tenet etc

Quando casus Grecis sacerdotibus constantinopolis conferebant sacramentum
confirmationis crismando infrontes baptisatos quod sacramentum a tempore apostolorum
soli episcopi conferre debent [illegible] sed ipsi ad suam excusationem solam
consuetudinem allegant Mandat papa [illegible] suo vicario ut in omnibus partibus
discretio prohibeat ne de cetero talia sacramenta conferre presumant quia licet
non sint aliquibus comprehenda tamen tutius est ea dimittere sine periculo et
necessitate quam illa recipere que legem non habent ab hiis qui ea conferre non
possunt quia umbra quedam solummodo ostenditur in tempore veritas tamen [illegible]
non solum est Nota quod consuetudo non excusat in delictis Item vel conferatur ita
per non dato habetur quod datur ab illo qui dare non potest

Cum vel nos casus Canonici sancti petri de [illegible] habebant privilegium
ut tempore interdicti possent celebrare divina certe licet privilegium tempore
interdicti pati in civitate communi celebrant divina pulsatis campanis
alta voce ac si nullum esset interdictum Unde orta est contentio inter ipsos et
canonicos communes Et canonici sancti petri allegabant quod ecclesia sua libera
erat et exempta et tempore generalis interdicti de consuetudine eciam celebrabant
divina pulsatis campanis interdictis et excommunicatis exclusis Dominus papa con-
siderans quod ex tali consuetudine si qua fuerit frangeretur nervus ecclesiastice
discipline debent illam consuetudinem et ceteros non tenere precans esse
servanda Nota consuetudinem non valere que est contra statuta et decreta ecclesie

Cum olim eius episcopi londoniensis potius a domino papa licenciam ut posset
in ecclesia sua constituere precentorem Dominus papa petitam licenciam
concessit Dum modo conferendis sibi redditibus nulli fiat preiudicium ita quod
precentor ille in sessionibus et processionibus et aliis illam habeat dignitatem
in ecclesia londoniensi quam habent alii precentores in aliis ecclesiis anglicanis

Et sic archiepiscopus constituit precentorem. precentor ille taliter institutus occasione huius
donationis propter quam sine preiudicio aliarum dignitatum nitebatur usurpare. Unde alii per so-
natus habentes in ecclesia londoniensi conquesti fuerunt domino pape. Mandat papa archiepiscopo
predicto quod sibi secundum diversas consuetudines locorum precentores alii diversas habent
dignitates in ecclesiis anglicanis faciat illum precentorem sine preiudicio aliarum
esse contentum illa dignitate quam potest habere sine preiudicio aliarum salvis
consuetudinibus et approbatis et laudabilibus ecclesie londoniensis. Ex hac decretali
nota quod nova dignitas preter licentiam pape constitui non debet. Item in dignitatibus
diversa potest esse consuetudo in eadem provincia. Item in preiudicium aliarum dignitatum alia
nova dignitas constitui non debet. Item consuetudines approbate ipsius ecclesie vel aliarum
maneant in sua firmitate

Cum venerabilis. C. Episcopus hostiensis tunc tituli sancte praxedis presbiter cardinalis cum legatus in alema-
nia invenit quod quidam abbas monasterii sub quibus. quod ad decem ecclesias pertinet vero medio iure
mcerat eiusdem monasterii torbincensis. quod est pleno iure ad sedem apostolicam spectat sine licentia domini pape ut ex
legati vel petita vel habita consuetudine. Abbas in sui defensionem allegabat qualem consuetudinem
illius hec consultus papa propter hoc respondit quod talis consuetudo canonibus inimica est. comptela potius
dici debet et ideo papa mandavit eam de cetero non servari. Nota quod consuetudo contra canones obtenta
non valet. Item nullus sine licentia sui prelati debet ecclesias quas dimittit vel alias accipere

Cum dilectus capud. Vacante monasterio sancti andree electus fuit. quidam monachus
eiusdem monasterii B. nomine in abbatem monachi carnopheni monasterii huic
electioni se opponentes dicebant electionem abbatis sancti andree tenendi de suo monasterio fa-
ciendam. Et quod questio tam super electione predicta quam super iure eligendo abbatem
delata est ad sedem apostolicam in presentia pape proponebat dictus B. monachus quod tam de iure
communi quam de privilegio speciali ad capitulum sancti andree monasterii pertinet electio. Unde tam per
monasterium petebat electionem ad se factam confirmari. Pars monasterii carnofensis proposuit
ex adverso quod olim ad petitionem patronorum monasterii sancti andree fuit a domino papa
constitutum ut si locus in temporibus accesserit ut abbas vel prior constitueretur in ibidem electio
abbatis ipsius penes fratres eiusdem loci et capitulum carnofensis pendeat et obtenta huius
statuti sic fuit longa pertinacia servatum quod monasterio sancti andree vacante monachi eiusdem
loci de monasterio carnofensi sibi eligebant aliquem in abbatem. Unde cum illa
electio fuit contra statutum predictum et consuetudinem. que est optima legum interpres ce-
lebrata merito cassari debet et mandari fratribus sancti andree monasterii ut de cetero eligant
sibi abbatem carnofensis monasterii. Insuper allegavit quod electio ipsa erat facta de suspen-
so et a suspensis et ideo talis electio non tenebat. Dominus papa auditis hinc inde
propositis quod constitit ei quod electio facta fuit de suspenso et a suspensis eam cassavit
iusticia exigente et cassam et irritam nunciavit. Verumtamen quia illud
statutum certa possit intelligi quod per illud non derogetur iuri communi ut privilegio
habito ut electio pertineat ad capitulum sancti andree et confirmatio ad capitulum
carnofense. Mandat papa quibuscumque quod si monachi carnofensis talem consue-
tudinem probaverint per quam predicetur iuri communi videlicet ut monachi sancti andree
eligerent sibi abbatem de monasterio carnofensi secundum illam consuetu-
dinem debeant. Iudicant electionem sancti andree monasterii de cetero faciendam

quod si talem consuetudinem non probaverint adiudicent monachis ancron[ensibus] ius eligen-
di abbatem ut liberam habeant potestatem vel de gremio suo monasterii vel aliunde eligendi sibi abbatem presentando ipsum capitulo canonico ut si canonica fuerit
electio facta per capitulum canonicum confirmetur. Nota casum. Arguit ergo decretalis
quod electio facta de suspenso et absenti non valet. Et intellige de suspensione
canonica et non canonica. Item consuetudo interpretatur legem sive statutum. Et postea
ut per illam consuetudinem declaratur statutum quod dubium esse non poterat
Item quam diu certis [illegible] super [illegible] non [illegible] abolita. Item consuetudo
prescripta derogat legi precedenti iuri communi ut de aliena ecclesia unde eligat
quod est contra ius commune. Item per statutum positivum preiudicatur ecclesie [illegible] et non
capitulo [illegible] cessante consuetudine ipsa episcopo de iure communi ipsam electionem
debeat confirmare

Cum consuetudinis et canonici presbiteri inquisito episcopo suo et sine [illegible]
quasdam consuetudines ecclesie sue immutarent et quasdam statuerunt de
novo dicit papa quod auctoritas consuetudinis non est levis et novitates
non inducerent quod consuetudines ecclesie nec novas inducerent quod sine consensu episcopi canonici
mutatas et manere. Nota quod omnia facienda sunt de consensu quod si fecerint debent
in ecclesia nisi consuetudo sit in contrarium episcopi et canonicorum

Expte

Ex parte tua [illegible] ita servabantur due consuetudines abusive
Prima erat quod si aliquis deveniret ad inopiam quorumque casu sive
aliquo modo amitteret bona sua poss[et] alienare bona uxoris sue pre
voluntate sua. Alia erat quod si uxor alicuius fidem coniugii violaret
et ipse post hoc eam dimitteret accipiebat medietatem bonorum viri
sui que potius prevanda esset omnibus bonis mariti et dotem suam
perdere debet. Mandat papa quod de cetero iste consuetudines non serventur
Nota quod consuetudines turpes servari non debent

Cum tanto casus in prima parte dicit quod gravius quis in consuetudinem
perseverat tanto gravius peccat. Unde consuetudo que iuri naturali nulla
consuetudo excusat contra transgressorem. Item iuri naturali nulla
inducit. Secundo dicit quod consuetudo longeva non est multo [illegible] ratio-
nabilis et prescripta [illegible] preiudicat iuri communi sive positivo nec illa consuetudo sit ra-
consuetudo illa servatur. Nota quod contra ius naturale nulla consuetudo ad-
mittitur. Item contra ius positivum prevaleat consuetudo rationabilis et prescripta

posse consuetudo

Et hoc in tercio casu ecclesia senonensi vacante et [illegible] posteaquam
[illegible] sine ratione quod cum rex francie uxorem suam absque
sine iudicio ecclesie repulisset et legitime ab ecclesia monitus eam
noluisset sibi reconciliare. Mandat papa tandem legato suo quod ipse
totam terram regis francie supponeret interdicto nisi rex francie sibi
reconciliaret uxorem et iste legatus fuit mandatum apostolicum
exsecutus et totam terram que regi tunc temporis adherebat supposuit interdicto.
Dicto. Cum sic [illegible] casum ecclesia senonensi vacante canonici senonen-
ses ad invicem in discordia fuissent tandem convenientes in unum

de consec. (struck through)
de postulacione

13

episcopum altisiodorensem in suum archiepiscopum postulaverunt postmodum per magistrum R. procuratorem suum pecierunt a domino papa ut postulacionem suam admitteret et eidem episcopo daret licenciam transeundi ad ecclesiam senonensem. Sed dominus papa antequam dictus magister ad ipsum accederet intellexit(?) quod dictus episcopus interdicti sentenciam quam dominus papa protulerat in terram regis francie non servaret quod idem magister non negabat in presencia pape requisitus allegans quod sentenciam illam servare non tenebatur quia non pervenerat ad noticiam ipsius episcopi per litteras pape nec per litteras legati qui sentenciam publicavit nec per mandatum alicuius executoris. Insuper allegavit quod dictus rex in altisiodorensi diocesi terram propriam non habebat unde interdictum non extendebatur ad diocesim altisiodorensem. Super hoc scribit dominus papa capitulo senonensi dicens quod prima allegacio non efficit ut sufficiat ad excusacionem episcopi altisiodorensis quia cardinalis sentenciam interdicti publice promulgavit multis presentibus et sentencia illa in tota francia a multis servabatur publice. Et quando aliqua constitucio publice promulgatur non est necesse quod singulorum auribus intimetur sed sufficit ad hoc ut quilibet eam servare teneatur quia est publice promulgata et ita sit probatur per gelasium sanctum cuius verba hic ponuntur. Ad aliam allegacionem respondet quod non valet quod dictus rex in altisiodorensi diocesi terram propriam dicitur non habere quia ipse mandavit totam terram francie regis subiectam interdicto et cardinalis interpretatus fuit mandatum domini pape et sentenciam interdicti promulgavit in terram illam que regi tunc temporis adherebat et terra illa altisiodorensis adherebat tunc temporis ipsi regi. Preterea excusacione alia excusari non potuit ex eo quod noverat metropolitanam ecclesiam senonensem sentenciam interdicti servare et ipse servare debebat eam. Dominus papa hiis premissis qui eciam apostolicam omnem inobedienciam debet punire considerans inobedienciam ipsius episcopi predictam postulacionem repulit ut indignam. Constantem(?) ecclesiam sed ipsa postulatam personam non potest [illegible] prodesset [illegible] si tempus [illegible] non obesset. Cum inobediencia vel quod tamen eorum indignum postulassent et ideo amisissent potestatem eligendi de gracia tamen concedit eisdem ut de persona idonea ecclesie senonensi debeant providere. Nota ex hac decretali quod ea que publice fiunt nulli licet ignorare. Item quod metropolitana ecclesia servat debent suffraganei servare. Item omnis contumacia est punienda. Item qui non servat interdictum irregularis efficitur.

Gratum casus. Canonici senonenses receptis litteris cassacionis postulacionis predicte fraudulenter suppresserunt litteras illas. Legatus tamen apostolice sedis qui super hoc mandatum apostolicum receperat mandavit canonicis predictis ut ad eleccionem canonicam procederent celebrandam. Quidam canonici

Senonensis postulacionem cassatam a domino papa iterato innovarunt quidam alii canonici
licet essent numero pauciores postulaverunt episcopum Cameracensem cardinalis
intelligens quod illi qui postulacionem cassatam innovarunt essent eligendi vel
sive postulandi potestate privati ¶ et ideo ad alios licet numero paucio-
res essent postulandi auctoritas esset devoluta postulacionem factam
de Cameracensi admisit dominus papa predictus, tamen a vinculo quo tenebatur
ecclesie Cameracensi absolvit et confirmavit statum legati. ¶ Nota ex hac decretali
quod qui personam indignam eligit vel postulat amittit potestatem eligendi vel
postulandi et potestas ad alios licet pauciores numero devolvitur etc.

Pone in exemplis Ecclesia Ravennatensi vacante quidam canonici Ravennatenses
postulaverunt episcopum Ymolensem quidam vero postulaverunt sancte Praxedis presbiterum
cardinalem postulaciones iste delate fuerunt ad sedem apostolicam papa auditis
allegacionibus utriusque partis quod tam de iure quam de facto partes allegaverunt
plenius pro utraque parte considerans ipse quod persona cardinalis utilior esset
non solum Romane ecclesie sed eciam ecclesie generali quam eciam ecclesie Ravennatensi
et ideo volens preferre generalem utilitatem private postulacioni cardinalis
non admisit ex alia parte considerans quod episcopus Ymolensis a minori quam
a tercia parte fuit postulatus et huiusmodi postulaciones in discordia factas
Romana ecclesia admittere non consuevit gracia que eciam concessa fuit non
tam communis quam ex gracia invocata postulacionem episcopi Ymolensis non admisit
Mandavitque capitulo Ravennati ut in personam ydoneam per electionem vel postu-
lacionem vel nominacionem convenire procuret ¶ Nota ex hac decretali nota quod iudex
potest supplere de iure et de facto que advocati obmittunt ¶ Item quod
utilitas preferri debet private ¶ Et postulacio et iure et gracia admittitur

Pone in exemplis Ecclesia Strigoniensi vacante canonici Strigonienses postulaverunt
archiepiscopum Colocensem quidam suffraganei Strigoniensis ecclesie scilicet quinque
et quidam alii episcopi huic se opposuerunt electam postulacionem
dicentes quod essent contempti et exclusi qui ius in electione habebant huiusmodi
postulacio facta fuit propter hoc nunciis utriusque partis ad sedem apostolicam accedentibus
fuerunt et nunciis episcopi econtra dicebant quod suffraganei de gracia
solummodo fuerant requisiti sed ipsi suum consilium ~~denegabant~~ negaverunt et alii
eciam denegabant proponebant contra istam postulacionem quia de hiis non
constitit dominus ipse ita super hoc duxit providendum si suffraganei
persistere voluerint in sua contradiccione et canonici Strigonienses voluerint
instare sive postulacionem utriusque partis procuratores ydoneos ad sedem apostolicam
destinare ~~debeant~~ ¶ Si vero suffraganei voluerint desistere a sua contradiccione

et canonici in suo proposito volunt permanere mittant procuratores ydoneos sive per-
sonas ydoneas qui ad dominum papam veniant certiorem super negocio postula-
tionis. Si autem suffraganei contradictioni persistere noluerint et canonici
deficiant de iure suo aliam personam ydoneam sibi provideant in pasto-
rem provincie istud fuit primum mandatum sed antequam istud mandatum
ad capitulum pervenisset quidam canonici tenere credentes a postulacione quam
de eo ipse putaverint aliis persistentibus in sua postulacione quidam
electum episcopum postulaverunt postulacionem suam domino pape presentantes
sed dominus papa eam non admisit cum facta fuisset in maiori contradiccione
quam prima et contra formam predicti mandati Mandans capitulo
predicto ut personam ydoneam eligant in pastorem requisito suffra-
ganeorum assensu si de consuetudine antiqua esset requirendus alioquin
ipsa provideret ecclesie de pastore istud fuit secundum mandatum antequam
illud secundum mandatum perveniret ad capitulum canonici committentes mandato
per suffraganeos ad concordiam revocarunt episcopum quemdam electum quo
facto receperunt mandatum eum et illi qui colocensem non postulaverunt eundem
postulacionem innovarunt venerisse ad eos quibusdam qui dictum episcopum venerunt
postularant Alii volentes procedere iuxta tenorem secundi mandati seu
rescripti ad capitulum directo eundem tenorem sed illi noluerunt concurrere
cum illis. Illi credentes apud se potestatem remansisse eligendi dictum
episcopum iterum postulaverunt propter quod utraque pars ad sedem apostolicam accessit auditis
allegacionibus et racionibus utriusque partis Scribit papa super hoc capitulo
Strigoniensi dicens quod non vetet discordia illorum qui dictum episcopum postu-
laverunt quia primo in postulacione colocensi omnes convenerunt et primo con-
sensum suis subscriptionibus roboratum ad sedem apostolicam transmiserunt unde
non potuerunt suum consensum mutare. Si enim post quam postulacio
presentatur domino pape possent ab ea recedere postulantes sibi frequenter
illuderent et ipsius iudicium ab aliorum arbitrio pendere videretur
et ideo licet postulacionem neutram admittere teneretur tamen quia
omnes hic diversis temporibus convenerunt in colocensi postulacionem admisit
absolvens eum a vinculo quo tenebatur ecclesie colocensi et dat
ei licentiam transeundi ad Strigoniensem ecclesiam sibi postmodum pallium
transmissurus Nota ex hac decretali quod post quam postulacio presentata est
superiori non possunt ab ea recedere postulantes nec mutare consensum

sicut nec post postulacionem. Item si contempti volunt postea consentire
unde valet postulacio sine electio dummodo in forma vel in persona non sit vicium

Postulacionem tasus dicit papa quod per huiusmodi postulacionem nullum ius acqui-
ritur postulato et ideo sine preiudicio alicuius poterat dictam postulacionem
repellere tamen de gracia mandat quod partes mittant ydoneos fratres ad ipsum ut
intelliga[t] parte presente quod iustum fuit determinaturus. Nota quod per postulacionem nullum
ius acquiritur postulato et ideo sine preiudicio alicuius poterat eam repellere. Item
per premissa dicit quod partes presentes et quibus fit in eorum presencia et per eos dicatur
esse factum

c Et si unanimiter casus canonici caucitani concorditer elegerunt in archi-
episcopum suum suum episcopum strucensem petentes episcopum concedi sibi a domino
papa. Respondit papa et dicit quod quamvis concorditer sit electus tamen ipso est
alligatus ecclesie sue ita quod sine permissione pape non potest electionem suam
electionem ipsam intuetur quia nullo modo eligi debuit sed potius po-
stulari. Nota quod episcopi sunt postulandi et non eligendi quando ad aliquam
ecclesiam petuntur racio patet in littera quia non possunt consentire sine licencia pape

electionis Nullus in ecclesia casus dicitur in hoc capitulo quod
tamquam collegium ad ipsum collegium pertinet
electio prelati aliter electio facta non valet. Nota quod de iure communi ad
collegium pertinet electio prelati illius ecclesie

a Sicut casus quidam episcopus in concilio sardinensi dicit quod aliquis licet
populus acceperit per quem licet populus episcopum petat in suum prelatum
quia putatio est contra ipsum quod populum corrumpit precio et mer-
cede dixit quod huiusmodi fraudes dampnarentur ita quod communionem nisi in fine non
accipiat nisi penituerit et sinodus ipsius sentenciam promulgavit. Nota
laicos ab electione esse repellendos

Postquam casus dicitur in hoc capitulo quod per confirmacionem electionis peti-
tam a suo superiori superior debet inquirere de vita et moribus et doctrina
te electi loco propria conversatur et si dignus inveniatur et electio sit
canonica confirmare debet sine dilacione. Nota clerici vita apud eos inquiri-
ri debet apud quos conversatus est

s Significasti casus dominus papa primates fratres transmisit pallium suum archi-
episcopo panormitano tali condicione si ipse sacramento prestaret secundum
formam quam papa illi transmiserat fratres scripserunt quod mirati sunt
reges et regni maiores quod papa super hoc iuramentum exegit —

dicens q non est mandatum auctoritate evangelii ubi dicitur nolite ma
re omnino q amplius est a malo est nec ab apostolis nec a concilio invenitur
q sit mandatum archiepiscopus significavit hec domino pape et papa rescribit ei
dicens Miramur super hoc dominum nostrum ihesum christum qui cum curam ovium suarum
conmitteret petro apostolo eandem condicionem apposuit dum dixit symon
petre pasce oves meas si diligis me argumentatur papa ex facto domini
si ergo dominus qui conscientias novit hominum hac condicione fuit usus multo
forcius et papa potest apponere hanc condicionem qui hominum conscientias non novit
postea vidit auctoritate evangelii nolite iurare quod amplius est a malo
est. Dicit q incredulitas illorum qui nolunt credere nisi mediante
iuramento facit hec malum id est iuramentum exigatur Domino permittente et ulta ess
pg iuramento prestito ab unitate ecclesie ab obediencia se apostolica recessit
q malum est et propter iuramentum malum prosilit polidien pro unitate
prestari dicunt etiam q in conciliis non invenitur q sit mandatum sed hoc
non obstat quia romana ecclesia prestat auctoritatem conciliis et penitus
autem robur accipiunt et in aliis scripturis eius auctoritas accipitur
in fine Dicit q qui insignia sue dignitatis a se apostolica petunt digne
est ut signa subiectionis a se apostolica exhibeant per que declarent se
habere caput unitatem Nota ex hac decretali q spiritualibus hone-
ste condiciones possunt apponi Item qui petit sibi ab alio exhiberi
iusticiam ei non debet q iniustum est denegare

Quia diligencia tuus Rudolfus clericus scismaticus inversus ad ka
tholicam unitatem electus fuit in episcopum aquilegensis ecclesie suffraganeum
que tunc scismatica erat electionem ipsius debet confirmare Respondit papa
q si a scismatico nullum ordinem recepit ipsius electio facta fuit secundum for
mam canonum dummodo nil aliud sit q impediat permittit papa dispen
satione ipsius electionem confirmari Mandat ut eum faciat a katholicis
episcopis suffraganeis aquilegensis ecclesie ~~consecrari~~ consecrari salva debita
iusticia et reverencia eiusdem ecclesie cum ad catholicam unitatem
redierit Nota q qui scindit se ab unitate ecclesie de iure communi non potest
promoveri licet redeat ad unitatem ecclesie Item licet prelatus ecclesie scismatice

sit ecclesie non premeditat tunc redierit ad unitatem. Clarum ex premissis

iter devitandi casus. In ordinatione romani pontificis ecclesia sepe
passa est scissuram ~~pro~~ propter multorum ambicionem. ad malum
hoc evitandum postea statuit allexander in concilio lateranensi
quod si in ordinatione ro. pontificis plena omnium cardinalium non poterit esse
concordia et ~~due~~ partes concordaverint et ~~tercia~~ tercia noluerit consentire aut sibi
vel alium nominare presumpsit ille qui a duabus partibus est electus
sine omni exceptione romanus pontifex habeatur
Si quis vero de tercia parte confisus usurpare episcopatum presumpserit
excommunicationi subiaceat et [illegible] sibi de regere nisi resilierit
Preterea si a paucioribus quam a duabus partibus aliquis electus fuerit in
tota concordia inveniret nullatenus assumatur et predicte pene sub-
iaceat quod ex eo quod a de ordinatione ro. pon. statuatur nullum fiat pre-
iudicium canonicis institutis et aliis ecclesiis in quibus summa maioris
et sanioris partis debet prevalere quia quod in eis dubium venit per
suum superiorem poterit diffiniri sed in ro. ecclesia spiritualiter que statuit quia
ibi nullus superior invenitur. Ideo debet de cetero ad cautelam fu-
turorum in talibus est obviandum. Cum in cunctis casibus quod quis eli-
gebatur in episcopos qui non erant idonei moribus sciencia et vel etate statuit
concilium lateranense quales debeant esse qui in episcopos debent eligi ostendens
hoc per locum a minori dicens quod in cunctis sacris ministris scientia sunt
principaliter requirenda s. etatis maturitas gravitas morum et litterarum
sciencia ergo multo fortius in episcopo hec sunt requirenda. quia eius cura sit
ad curam ponere aliorum in se ipso debet ostendere qualiter alii debeant
se habere [illegible] quod procuratione tempore quosdam factum esse tribuatur apo-
storis in [illegible] apostolis statuit concilium lateranense ut nullus decetero eligatur
in episcopum nisi qui iam xxx annum etatis sue peregerit et de legitimo
sit natus matrimonio qui et vita et sciencia commendabilis demonstra-
retur. et cum electus fuerit et habuit confirmationem et possessionem bonorum eccle-
siasticorum. tempore consecrationis [illegible] a canonibus diffinito ille
ad quem collatio beneficiorum [illegible] liberam habeat conferendi ipsius prelatus. Sed
de [illegible] inferiori ministeria sed decanatus archidiaconatus et alia [illegible]
tinentia [illegible] curam animarum nullus recipiat nisi qui iam xxv. annum atti-
gerit et scientia et moribus commendabilis demonstretur. Cum autem aliquis
de predictis assumptus fuerit canonicis ad ordines et ad beneficium promoti
debitum non fuerit statuto diffinito a canonibus ab illo removeatur officio
et alii conferatur qui velit et possit ea adimplere et si super hoc
appellaverit nullatenus audiatur et hoc similiter non solum de

promovendis sunt declinet qui iam pmoti sunt scdm capitulum obstinat Item
dicitur q clerici qui cont' formam istam quos eis eligerent eligendi plurales
prelatos et abbatissas beneficiis nominat pr suspensos ex tenore et epus
qui cont' hoc fecerit aut consenserit fieri conferendi predicta beneficia
nec officia ptatem amittat et si p capitulum negligens fuit p metropo
litanum ordinetur Nota ex hac decre. q tria sunt requirenda cont'
eos qui ad sacros pmovent' s. etas morum gravitas et scientia literarum
Item q de legitimo matrimonio sit natus Item quidq' li di. toto est
Audiam q cum vacante monasterio sancte margarethe Notabile
moniales eiusdem monasterii contulerint ptatem eligendi ab
batissam epo loci pmittentes q eam recipient abbatissam quam
epus eis duxerit pvidendam moniales vero postmodum re non
integra voluntate suam mutare volebant Mandat pp quatenus si hec
ita est eam quam epus eis pvidit in suam faciat recipi abba
tissam si ydonea fuit Nota ex hac decre. q ptas eligendi co
pt alii psone idonee conferri Item qui pdictam ptatem aliam con
fert eligere tenent' tempore illius qui electus Item p hanc
videtur q ptas taliter data non possit revocari

Nosti casus quidam electus fuit in epm lucionen et iste electus
nondum habita confirmatione cepit ministrare et conferre prebendas
et dignitates dicit pp q cum electio istius confirmata non fuit pdicta
fac. non pt. Unde mandat pp epo vigore ut ea percipiat q si
gsi facta concessione dependentis eam studeat revocare Nota hic
ius q nullus electus ante confirmacionem debet administrare q si
fecerit hoc epus debet repelli

Cum pdecani Casus vacante quadam ecclia quidam canonici appellaverunt
q alii adelcana non pcederent sine illis et cont' privilegia ecclie
sue illi non obstante appellatione elegerunt Jo. fronmium appellan
tes statim ne alii contra suam electionem aliquid attemptarent
Appellavit illi dicentes q non detulerat sue appellationi et contra
tenore suorum privilegiorum ecclie sue ad electionem processerat et quidam
aliud B. nomine elegerunt qd delata est sup his quia electionibus adeo
unius pontem audit allegationibus partium pp conpdecanus q electio Jo.
fronim facta fuit post appellationem et contra ecclie privilegia videtur
cuiaq q electio B. post illam qualemcumque non cassatam et post ap
pellacionem propter quod omnia ad suum statum debent reduci facta fuit
utramque cassavit dans canonicis ptatem ut aliam psonam

vdoneam sibi eligant in rectore Ista tn̄ q̄ ut̄ᵍ p̄dictor̄
uō minime ipor̄ fama integra consuetum et q̄ in alijs
eccl̄ijs possint p̄moueri et liceat eis in eorum alterum ad alter̄
consentire p̄ter q̄ in ista ordinacione Nota q̄ nō debet
sc̄da elc̄o fieri nō cassata Item que fiūt post appellacōm
debent reuocari in p̄mum statum Item licet cassetur elc̄o
alicuius et p̄t̄ modum elccōnis nō tn̄ p̄iudicatum elc̄o
quin iterum posset eligi
Suffraganei casus Quidam electus est in archiepm̄
et confirmatus quereba't utrū suffraganei sui p̄m
ad madatum ip̄ius aliq̄i suffraganeorū suū seu electum in
ep̄m consecrare cū adhuc palliū nō recepit in quo no'a
fertur plenitudo pontificalis officij Rendit q̄ q̄ suffra
ganei sui bn̄ p̄nt et debent ad mādatum ip̄ius metropolitani
electum illud in ep̄m consecrare licet palliū nō recepit Nota
q̄ p̄tale madatum uel quitat metropolitanus et est tale
mandatum deuiccōe nō aut demissio consecracionis
Super eo cap̄ Aliquis electus fuit ad aliquam p̄laturam
cassata est eius elc̄o idem postmodum electus fuit ad re
gimen eccl̄ie alterius queritur an eius elc̄o debeat confirmari
Rendit q̄ q̄ s̄ prior elc̄o nō fuit cassata uicio persone
s̄ p̄t̄ modum elccōnis illa cassacō promocōne eius in ead̄
eccl̄ia et in alia nō poterit impedire nisi forsan aliq̄ symo
niace p̄uitatis intercessit Nota q̄ cū cassatur elc̄o p̄t̄ mo
dum elccōnis ul' nuptiatur elc̄o uel in alicuius notā infa
mie madit seu incurrit iste p̄t eligi iterum secus est si p̄t̄
uicium p̄sone cassatur etc.
Cum monasterium Casus monasterium de pellicia ad tantam
dissolucōnem deuenerat q̄ fr̄es eiusdē loci obs̄uaciam reli
gionis et ordinē penitus obiecerunt eandē ut eorū monasterium
possent in statum p̄stinum reformare conuenerunt vnanimit' in q̄nd̄
fr̄em adhemo qui fuit laudabil' cū fidelibus suis conuersatus Ipm
in abbatem postulantes a suo ep̄o ep̄s ipor̄ peticōm p̄
assensum petens eiusd̄ postulacōm ap̄ se ap. confirmacō et
p̄ illam elc̄oz siue postulacōz canonice factaz confirmaui
Nota q̄ heremita p̄t in abbatem etc.

In terra Casus Uutia Iherosolimitana talis in elec
tionibus consuetudo servabatur ut electio alicuius prelati debet cele
brari conventus illius ecclesie duas personas nominabat latenter
ambobus patriarche vel principi ut sic esset in potestate patriarche vel
principis alteram personarum vel utramque repellere quia ergo talis consuetu
do videbatur in grave preiudicium ecclesiastice libertatis precepit
papa illam consuetudinem aboleri penitus statuens ut in ecclesiis
conventualibus ecclesiis forma electionis canonice observetur ut electores
conveniant in unum locum ubi debeat electio celebrari et invocata spiritus
sancti gratia personam ydoneam sibi eligant in prelatum et si in personam quam
intendunt eligere esse periculum vel si modum canonicum non servarent
tamdiu deliberent in personam et in modum quousque persona ydo
nea inveniatur et modus canonicus observetur et vacanti ecclesie con
sulatur quo facto persona electa presentetur patriarche vel principi ut
suum prestent assensum sed propter hoc electio non debet impediri. Nota
quod ius eligendi in collegiata ecclesia pertinet ad collegium. Item laici
non debent interesse aut vocem habere in electione prelati. Item consuetudo
contra ecclesiasticam libertatem extirpanda est et mala consuetudo rese
canda est.

Transmissa casus. Electi canonice electi et confirmati pro excessibus
suis excommunicabantur vel interdicebantur aut etiam suspendebantur a predicto
electo ipso etiam sententiam eius contempnentes transferebant se ad iudicia lai
corum dicentes quod electus ipse non poterat eos excommunicare vel suspendere
vel interdicere cum non dum esset munus consecrationis [illegible] a sede ap.
indultum. Consultus papa [illegible] respondit quod ex quo confirmacionem electionis accepit de
talibus consiliis liberam habet potestatem excommunicandi interdicendi
vel suspendendi preter illa que consecrationis misterium desiderat. Unde
in vestros sententiam in ipsos libere poterit exercere. Nota per hanc decretalem quod
electus post confirmationem adeptus est omnia illa que consistunt in iuris
dictione et consecratione consequitur omnia illa que pertinent ad episcopalem dignitatem.

Venerabili R. Casus. Vacante abbacia electus fuit in abbatem R.
senior cum electioni [illegible] quidem se opponere curavit R. minor et quidam
alii [illegible] tamen fuit quamquam diu [illegible] postmodum causa ad sedem ap. est
delata tandem dictus R. senior sententiam postulasset [illegible] R. ad.

componendum cogit invitum et sic abbatie renuncians demanum cele
rarium custodiam et prioratum eiusdem monasterii recepit dum viveret possi
dendos. Et idem R. tali condicione consensit et sic demum relapsus
composicionem ipsam noluit ad instar ratam habere et sic optinere non po
tuit que post per Celestinum concessa fuit ymmo adversarii ipsius man
us iniecerunt in eum tamen violentas crudeles manus ipsorum ad se.
ap. appellavit legatus quidam qui erat in partibus illis propter illos
et alios excessus suspendit monachos et monasterium interdixit ipsi
non obstante sententia predicta quia autem celebraverunt et post appellacionem
ab ipso R. seniore ad se. ap. interpositam deinde R. iuniore in ab
batem elegerunt et episcopus dictus nichilominus ei benedictionis contulit
et sic item R. senior et R. iunior propter ea ad se. ap. accessit
coram nobis petebat dictus R. senior electionem factam de R. iu
niore cassari ut pote factam post appellacionem ab ipso R. seniore ad
se. ap. factam sine interpositam et electionem de ipso primo factam con
firmare tamen monachi composicionem quam fecerit Celestinus noluerunt
approbare preterea dicebat electionem factam de R. iuniore non tenere
quia facta fuerat a suspensis et de suspensa persona. Dominus papa hiis
et aliis allegacionibus auditis et consideratis quod ex composicione co
posicionis recepte ab ipso R. seniore ius quod ex ipsa electione compe
tebat erat amissum et ideo appellare non poterat ne monachi
ad electionem procederent quia non solent audiri appellantes nisi quorum
interest decrevit propter illam appellacionem legitimam non fuisse unde non potuit
impedire electionem preterea propositus et capitulum constanciensis signi
ficaverunt per litteras suas domino pape de interdicto posito allegato et
episcopus significavit quod eidem nichilominus benedictionis impendit ista domino qua
videntur quia quod scriptura capituli contradicit facto episcopi nec factum episcopi ob
viat scripture capituli preterea probatum non fuit quod R. iunior ab initio
dictis electus non fuit et ideo electionem illam propterea non potuit irritare
Unde papa committit causam illam ut si constiterit quod a suspensis electio facta
fuit ea cassata omnino et condigna satisfactione satisdacione recep
ta et sententia suspensionis et interdicti relaxata monasterio de persona
ydonea consulatur. ¶ Nota quod per composicionem renunciat quis iuri
suo et non potest postea redire ad illud. ¶ Item non auditur appellans nisi
cuius interest. ¶ Item hic quod una presumpcio non elidit aliam. ¶ Item electio
facta a suspensis et de suspenso non tenetur etc.

Qualiter post casum ecclesia pictavien vacante canonici pecierunt in
quem elegerunt ille electus non dum confirmacione habita statim cepit
administrare electio ista presentata fuit domino pape ut eam confirmaret per
examinato processu electionis invenit quod dictus electus administravit
non habita confirmacione recipiendo tamen a laycis quam a clericis iuramenta
fidelitatis non attendens quod nemo debet sibi honores assumere nisi
qui vocatur a deo tamquam aaron. Unde papa electionem de ipso factam cassat
et quidquid exinde vel ab eo noscitur esse secutum. Nota quod nullus debet ad-
ministrare ante confirmacionem. Item cassato principali et omnia accessoria cas-
sata intelligimus. Item propter defectum sciencie repellitur quis a dignitate etc.

Cum inter. Casus. Archiepiscopus capuanus apud panormum diem
clausit extremum decanus et quidam alii cum archiepiscopo qui apud pa-
normum manentes intimaverunt capitulo paduane de morte sui pastoris
mandantes capitulo quod sine ipsis ad electionem pastoris non accederent capitulum
hoc intellecto miserunt nuncium suum decano et aliis qui erant panormi
per dictarum litterarum assignacionem ipsis infra quod ad electionem post receptionem
litterarum iter arriperent redeundi hoc totum significat capitulum paduanum
domino pape et ipse super hoc capitulo scribit dictus quamvis ecclesiastica
constitucio non exigit ut canonici tam remoti ad electionem pastoris vo-
centur et illi prepositi quam morte pastoris audita pertinerent quamvis
vero mora periculosa est in electionibus et sepe dampnosa mandat papa
capitulo paduano ut invocata sancti spiritus gracia personam ydoneam
per electionem canonicam sibi promoveat in pastorem transmittentes ad se-
dem apostolicam nuncios per quos vite eorum petant assensum et graciam confirma-
cionis sedis apostolice requirant. Nota ecclesiam vacare debet quod illi canonici qui sunt
multum remoti et qui sunt morte prelati sui vocentur ad electionem
suam ordinandam. Item nota quod mora in electionibus est dampnosa. Item
quod aliquis exigit duplex officium etc.

Cum nobis olim casus recepto articulo capuano mandato
predicto canonici convenerunt in capitulo ad tractandum de electione
pastoris archidiaconus cum quibusdam personis appellavit ne fieret electio
nisi canonica secundum mandatum apostolici tenoris et statim recessit alii
qui manserunt in capitulo archidiaconum et alios ad capitulum revo-
caverunt ut secundum mandatum apostolici tenoris procederet ad electionem qui ipso
nollent redire credentes potestatem eligendi ad se devolutam
fuisse quendam subdiaconum domini pape in archiepiscopum elegerunt

Ista causa ad dominum papam est delata qui auditis allegacioni-
bus utriusque partis super hoc rescribit capitulo paduano dicens
cum autem constet appellacionem fuisse interpositam ne fieret elec-
cio nisi canonica medio poterat quod medio tempore nichil debuit in-
novari et ideo talis electio iudicanda est penitus irrita et in-
anis post appellacionem legitime factam seu interpositam sed contra hoc
sic poterat dici cum appellatum fuisset non ut nulla fieret
electio sed ut fieret canonica sed canonica electio fuit per compromissi modum
consecuta nichil contra formam electionis mutans sed post ipsam mandatum
fuisse processum et ideo electio non erat alienatus irritanda
peccata post appellacionem accedens recessit et alii revocaverunt cum et
ipse noluit venire alienos se ab electione fuisse indicavit
expresse quod contra electionem nichil opponere intendunt. Cessus igitur et
aliis allegatis hinc inde contra personam electi nichil obiectum fuit quare
cum ut ait apostolus manum cito nemini sit imponendum diligenter
Ex inquirere que circa personam electi fuerunt inquirenda deliberacio-
neque eius recepit dominus papa inquirere et licet non conveniente-
stete tamen sufficientes est invento sicut dicit alterius quam ipsum
cognoverunt de etate tamen veritatem scire non potuit nisi quod
annum xxx. attigissent Unde papa volens personam prefate
et ecclesie providere sed vocantes et canonicos observare prefatum
subdiaconum. confirmavit in pastorem ecclesie paduane committens eidem
liberam administracionem tam in spiritualibus quam in temporalibus
Nota extra de elect. quod si talis appellacio interponatur ne fiat
nisi canonica electio canonica electio non impeditur Item
quod in vocatis ad electionem nemine eligendi potestatem dimittitur
et ad alios devolvitur Item nota quod superior confirmaci-
one debet inquirere de impedimento electi et de omnibus
per que electus et electio reprobetur licet contra electum vel
formam electionis nichil obiciatur Item quod non impleverit
xxx. an. non potest eligi in episcopum sed dari potest ecclesie provisor et
Innotuit Casus ecclesia wigornensis destituta pastore
canonici decreti custos canonicorum magistrum A. archidiaconum
eboracensem in suum episcopum elegerunt tamen petentes confirmacionem

electionis archiepiscopo Cantuariensi metropolitano ipsorum sed quia
electus ipsorum absens erat eam distulit confirmare qui tandem
veniens secrete et sponte fuit confessus quod de illegitimo thoro
erat procreatus postmodum capitulum petiit a sede apostolica eandem electionem
confirmari quod cum suffraganei Cantuarienses significarunt
domino pape quod erat clericus inclitus filius ex quadam non consecrata
sed moniali susceptus et idem magister W. ipsum est confessus Super
hoc papa scribit archiepiscopo Cantuariensi dicens quod licet canon Lateranensis
concilii ab Alexandro editus non legitime genitos ad prelationes
vetat quod electionem talium irritat nullam esse tamen non potuit legem
imponere successori ut cum talibus dispensare non possit cum
par in parem non habeat nec imperium potestatem multa enim in hoc
casu dispensationem inducere videbantur honestas morum litterarum
scientia et fama persone multipliciter approbate a quibusdam de fidelibus
domini pape qui eum in scolis cognoverant et electio concorditer facta
et humilis confessio confitentis Nos ergo diligenter tractatum
super hoc papa intelligens quod capitulum Wigorniense eundem
non postulaverat sed in ipsum eligit electionem predictam tamquam
contra predictum canonem cassatam decrevit irritam et manere
privatum capitulo Wigorniensi quod canon non imponit penam expressam
in canone supradicto nec compellit eos probare ignorantiam
quam allegarant post cassationem electionis predicte supplicatum
fuit domino pape ut dispensaret cum eo sed talis supplicatio nomine
capituli non fiebat eam non admisit cum vices capituli ad hoc non
fuerint destinati decrevit irritam et manere quodque ante rescriptum
prioris subordinatum Wigorniensis ecclesie fuit acceptatum esse
Wigorniense capitulum dictum magistrum duxit postulandum postula
tionem suam apud sedem apostolicam presentare permisit. Ex hac decretali expresse
patet quod illegitime genitum eligere non debent sed tantum debent postu
lare et electio talium irrita est ipso iure et eligentes
sunt eligendi potestate privati etc.

Cum inter Castrense vacante ecclesia Palonensi canonici convenissent
simul ad electionem celebrandam et singuli cognitis communi

consensu prepositum alterum elegerunt ex capitulo S. subdiacono qui pro
appellavit ne dictum prepositum eligerent morbo epilentico labo
rantem per quo alia vita tamen in hiis bis fuit refutatus ut ad
aliam eciam debet fieri transitus eorum repetunt ydoneum in
eciam salonem postmodum electum sibi sponte sua subdiderunt
S. vero super quo iste in mediolanum in archiepiscopum commiserunt
archiepiscopi magistrum S. madialanum canonicum eis dedit in episcopum
et eciam confirmavit deinde cum super hiis ad sedem apostolicam est delata
et alia in presencia ipsa fuint allegata mandat per quibus
quia constat electionem predictam de preposito a maiori et seniori
parte capituli celebratam fuisse publicatam et subscriptam electionem
ipsam debetur eum firmare dummodo dictus prepositus electionem de
se facte consensit cum primum consensum eligentium et electi quasi
coniugale vinculum contrahatur nisi sufficiat set cum fuerit eciam
prepositus morbo epilentico laborare super quo appellatum extitit
et quod ipsum et obstante appellacione si qua ex aliis commune
suspicio incidat fuint interposita que frivole set non obstante
eciam per quam electionem archiepiscopo dicitur esse factam cum tamen appellatis
commissam fuerit in causa cum electores appellare non potuerunt
replicare. Quod est et si non [illegible] eciam si dictus prepositus
non dum electionem de se facte consensit dum tamen velit consentire
electionem ipsam debetur confirmare dummodo morbo non la
boret obiecto. Nota extra de electionibus per electos dilectis
eciam non obstante appellacione si qua propter hoc interponatur, hoc
quod unus pro alius audiretur cum sex aliorum ipsam causam alle
gantes, item quod consensus eligentium et electi quasi coniugale vin
culum eciam item electores post factam electionem variare non possunt
et id est publicato scrutinio cum electionem [illegible] in postulacionem
nova causa vacante prepositura colonien. extra de transla
cione electorum prepositum electorum apostolorum et aliorum eligerunt
prepositum seu ergo super ipsis electionibus cum fuint commissa me
libus subiectat forma ut si de persona prodeat voluntate
tamen cause tractent alioquin cum sufficiente instructionem remittat

A sede ap. Iudices non citarunt partes ad sniam. prouincia lite con-
testata receperunt testes et examinarunt contra electum et audierunt
allegationes utriusque tandem prepositus sancti georgii dixit quod nolebat
stare coram sine vii iudicibus petendo causam ad se ap. destinari
partibus tamen statuendo quo se deberent in presentia dni pape comparere
in termino constituto prepositus apostolorum scorum ad presentiam dni pape accessit
sed prepositus sancti georgii non misit nec misit aliquem ydoneum
responsalem. Dnus pp diligenter inspexit acta iudicii et inuenit
quod pro preposito scorum apostolorum faciebat auctoritas. Preposito sancti
georgii mis ad pnci xxxiii Sedens vero xxxiii fuisset electus
contra prepositum sancti georgii fuit oppositum quod in ordinibus scientia et
etate patiebatur defectum. Sed quia allegationes ipsius quas coram
mediatoribus allegarunt dno pape presentate non fuerunt non potuit in-
telligere quid ipse diceret ad obiecta et sic cum non fuit suffi-
cienter instructa remissa et iudex ad sniam diffinitiuam procede-
re non potuit committit ergo causam sub hac forma ut si notorium
esset vel constaret per ea que iam dicta erant quod prepositus sancti
georgii electionis tempore pateretur defectum vel in ordinibus vel in scientia
vel etate imponerent ei silentium super ipsa prepositura non obstante
ipsius absentia corporali et preposito scorum apostolorum preposituram ab-
iudicarent alioquin cum quis aduersus partibus sic electum et preterea cum
appareat quod bono zelo ipsum elegerint impedimentis obiectis
ipsum prepositum sancti georgii electorum confirment alterius electione cassata
Ex hac dec. no. quod iudex qui in litem concedit procedit ancti. Item
causa non dicitur sufficienter instructa nisi allegationes utriusque
partis iudices audierunt. Item tempus electionis inspici debet an tunc
temporis reputatus fuerit idoneus. Item aduertas ut valeat electio tria
sunt consideranda in electo scientia ordo et tempus etatis quod patet littera.
b Bone rme casus. Ecclesia maguntina vacante prepositus sancti petri
maguntini et quidam alii qui tunc erant absentes non potuerunt
accedere ad ecclesiam maguntinam forte quia vi vel metu detenti arcebantur
non audiebantur sic patet in littera. Mandatur pp capitulo maguntino ut
sine ipsis non procedant ad electionem pastoris. Si vero secus fuerit

appellavimus capitulum Maguntinum appellatione non obstante postulavit
episcopum Wormaciensem appellantibus preposito et aliis qui suam postulationem
acceptarent et licet assensu pape non habito nec petito consensit dictus episcopus
Wormaciensis ad ecclesiam Maguntinam et temporalia ante ipsa receperunt
eiusdem quo facto prepositus et alii qui tunc erant absentes in electione
episcopi capitulum appellationi abiecit facte non detulerat et decanum Wormacie
sine licentia pape receperunt illa que de preposito erat licet nos pontifices
intelligentes nos eligendi per aliorum delictum ad ipsos devolutum fuit
dictum prepositum in archiepiscopum elegerunt negocium istud per partes
delatum fuit ad sedem apostolicam auditis que partes proponere voluerunt quia de-
allegatis per eundem papam non constitit plene mandavit episcopo Prenestino
ut si dictus Wormaciensis recepisset ecclesiam Maguntinam seu quo
ad temporalia et spiritualia ministrasset in eadem postulationem de ipso factam
irritam nunciaret de gratia concedens eidem Wormaciensi ecclesiam suam
demum esset utraque privandus. Et si parte contempnet privaret eum
postmodum vel inveniret de ipsius prepositi electione ventilata et si canonice
esset de ipso preposito et suis conelectoribus electum confirmaret ipsum
non obstante quia post appellationem electus fuisset quia alii qui
non detulerunt appellationi contra ipsum appellationem opponere non valebant
cum frustra legis auxilium invocat qui committit in legem. Preterea non
poterat contra opponi quod eis ad premonentibus electus qui cum ipso appellave-
rant fortasse contempsissent et sine licentia pape recepissent decanum Wa-
rmacie reddiderunt se indignos. Si vero non recepisset quo
ad temporalia nec spiritualia ecclesiam Maguntinam cum etiam legitime
inveniret tamen declaravit eum de postulatione et inquisitione ad
sedem apostolicam destinaret legitime non licet crederent notoria quo et hanc
responderunt ad maiorem cautelam multos testes ex parte prepositi
inductos recepit. Unde ipse sententiam ... pape postulationem Wormaciensis
factam cassavit et ipsum in archiepiscopum ordinavit et in episcopum consecravit.
Quo facto inde venerunt partes ad sedem apostolicam accusantes ex parte Wormaciensis
proponebatur de sententia legati quod eo non citato et eis presentibus pro-
cessisset. Respondetur quod excessus notorius accusatione non indiget quia
factum istud notorium erat et omnia prosequuntur legitime acta que

Facta sunt alegata nec possent probari quod citati non fuerint quia
negantis factum nulla est probacio secundum rerum naturam quia et
si quilibet de se diceret quod non fuit citatus singuli essent in fine testi-
monio singulares et posset adversarius legatum mittere secrete et sic impeteret
ita potuerunt personam ydoneam destinare dicere propter auditum que
partes comparere noluerunt cum tamen propter contemptum iudicataria (?) proxima
que alegato facta sunt legittime et acta plura tamen illa adduntur
quod adversarii ipsius compromissum electus tamen (?) promissum in tamen se reddiderunt
indignos quod contra ipsum compromittendo non deberent audiri et ideo quod factum
est de ipso compromisso per eos non potest impediri ymmo etiam si electores
predicti similiter deliquissent ut se reddidissent indignos ad ipsum
transisset devoluta eligendi potestas que demum compromittentium potuisset
providere eidem ecclesie in pastore super hiis igitur hinc inde diligenti
tractatu cassacionem postulacionis facte de Varr (?) episcopo ratam
habuit et electionem archiepiscopi confirmavit. Ex hac decretali notantur multa
notabilia. Dicunt primo quod quod qui sine licencia superioris transit
ad aliam ecclesiam hoc ipso perdere dignitatem et privilegium (?). Item canonicus
qui sine licencia superioris ipsum recepit ipso privatur sua potestate eligendi
et potestas eligendi devolvitur ad alios licet sint pauci. Item
qui non deferunt appellacioni adversarii sui tunc ipsius appellacionem non potest
opponere quia frustra implorat. Item que coram iudice sunt pre-
sumuntur legittime acta quousque in contrarium non ostendatur. Item
negativa directa non potest probari. Item testes singulares non valent.
Item potest mittit procuratorem quibus ita potest mittere personam et sic per
procuratorem non excusat quoniam contrarium indicetur. Item ubi omnes
canonici delinquerunt in electione ad superiorem devolvitur eligendi
potestas. Item electio sive postulacio que nulla est non impedit secundam. Ve-
nerabilem. Cum sibi (?) plus sancti Salvatoris tunc ecclesia ad possessionem
putandi racione in curia per prepositum elegit in pastorem
ecclesie sancti Salvatoris et per cardinalem sancte [illegible] fuit missi-
onis ecclesie sancte Agathes tunc cardinalis et ipse gubernator
moniti quoniam ipsum per prepositum absque ecclesia sancti Salvatoris
illa commissa erat domino Innocencio pridem celestinus dum erat cardi-
nalis certo quo petebat yconomus ecclesie sancte Agathes

dictum presbiterum ab ipsa ecclesia sancti Salvatoris removendum quia
cum papa cancellaret in preiudicium ecclesie sancte Agathes et minuendo cardi-
nalis cum ipsa ecclesia pertineat ad ecclesiam sancte Agathes pleno
Iure petebat insuper pensionem xvi denariorum papiensium debitam
ecclesie Agathes per ecclesiam sancti Salvatoris sibi restitui de novo
substractam ex adverso dicebat pro presbitero predicto quod ille ullam iniuriam
fecit cardinali nec in preiudicium sancte Agathes ecclesie recipiat
ecclesiam sancti Salvatoris nullo iure pertineat ad ecclesiam sancte
Agathes nec sibi debeat aliquam rectoris pensionem set per electionem
ipsius ad quem pertinet electio de antiqua consuetudine per cardinalem
sancte Susanne ad quem ipsa ecclesia pertinet fuat institutus
licet gratis et receptis probationibus hincinde mortuo Celestino
successit et Innocentius ipse dominus noster pro veritate inspecta absolvit
ipsum presbiterum ab impetitione yconomi sancte Agathes super electione
et institutione facta de ipsa ecclesia et in alia sancti Salvatoris in
ponendo silentium super hiis yconomo sancte Agathes quia
constat quod presbiteri sancti Salvatoris erat quasi in possessione pre-
sentandi clericum qui ipsum presbiterum elegit ad illam et ecclesia ipsa
spectat ad titulum sancte Susanne in spiritualibus pleno iure
salva questione super iure prioratus inter ecclesiam sancte Agathes et presbiteros
sancti Salvatoris ecclesie Item quia constitit quod pensio xvi dena-
riorum papiensium monete fuit soluta ecclesie sancte Agathes an-
nuatim per ecclesiam sancti Salvatoris et in hiis per multa tempora
licet de novo subtracta restituit ecclesiam sancte Agathes in eundem statum
percipiendi predictam pensionem ab ecclesia sancti Salvatoris in tanta
et condempnavit dictum presbiterum ad solutionem subtracte salva questione pro-
prietatis inter partes eorum. Nota quod spoliatum putationem factam ab eo
qui est in possessione quieta putanda licet dictus non sit acquis-
itum ius in ecclesia ita quod propterea non removeretur per me putandi
alii adiudicaretur Item sententia lata super possessione non preiu-
dicat proprietati Item spoliatus restitui debet ante omnia questione proprietatis

Cum Vinitorum vacaret ecclesia vinitorum clerici ad suos spectabat
elegit Albricum decanum ulterius nam sicut prior
cum suis complicibus elegerunt precentorem lincolniensem ipsius diaconalis
electionibus partes venerunt ad curiam propter auditis allegationibus se probationibus

utrimque partes invenerunt utramque electionem contra formam canonicam
attemptatam prima electio celebrata in ecclesia de saluberrimo decano per inordina-
tam conspirationem facta fuit de Johanne [illegible] illegittime nato. Electio
de procuratore [illegible] per violentam impressionem [illegible] per [illegible] fratre
consilio utramque partium cassavit. Postea vero aliquot diebus
elapsis pars illa que procuratorem elegerat ad dominum papam accessit
quoddam instrumentum exhibuit signatum cum sigillo conventus in quo
continebatur quod maior pars conventus [illegible] suas committat potestatem
quibusdam de fratribus super electione facienda in presentia domini pape. Item
petebat [illegible] et [illegible] eligendi per illud instrumentum [illegible]
[illegible] alii partis quod ab omnibus [illegible] [illegible] [illegible]
ab illo potestate et [illegible] nec nollent admittere alios ad electionem
et ipsi [illegible] quod [illegible] [illegible] quas contra illos admit-
tere nolebant et sic protestacione premissa omnes fuerunt in [illegible] fuerunt
ad tractandum de electione si non potuerunt concordare de aliqua per-
sona eligenda convenerunt et sic instituto negotio habuerunt recursum
ad dominum papam et illi qui procuratorem elegerunt [illegible] eligendi [illegible]
[illegible] quia [illegible] illegittime natum scienter elegerant
[illegible] [illegible] eligendi potestatem perdiderunt et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petentes [illegible] ut super hoc [illegible]
[illegible] [illegible]. Alii vero ad hoc [illegible] quod ille decanus
saluberrimus per sedem apostolicam [illegible] [illegible] [illegible] super hoc con-
[illegible] quod prior et [illegible] post primam electionem [illegible] admiserunt
alios ad celebrandam [illegible] et licet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] illos et admittendos quia
[illegible] [illegible] facere noluerunt non iam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non quod qui scienter indignum eligit amit-
tit potestatem eligendi et devolvitur ad illos qui non [illegible]
Item prior probatur quod cum ille in [illegible] est [illegible]
Item illi qui amiserunt potestatem eligendi [illegible] [illegible] [illegible]
ab illis ad quos potestas eligendi fuerat devoluta [illegible] admitti ad electionem
Ex inquisitione [illegible] [illegible] ecclesia coloniensi [illegible] fuisset
super quibusdam excessibus mandavit papa quibusdam [illegible] super
[illegible] [illegible] [illegible] tam in capite quam in membris [illegible]
[illegible] ad coloniam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et in illa inquisitione quidam [illegible] capellanus

Innuatur asserunt se commisisse Petro R. olim Tolosan. episcopum et amicos ipsius
antequam ipse R. eligeretur habuisse colloquium cum quibusdam canonicis
nominatim expressis et eos precibus sollicitasse ut ipsum R. in episcopum
eligerent et inde et audivit quod episcopus ipse confessus fuit in presentia
quorundam canonicorum prestitisse iuramentum quibusdam canonicis qui
sive prime electionem fuerant ad ipsam recedentes Petro quod illud iura-
mentum prestitum fuit ut eligeretur ex pacto. Item idem Masaro
dixit quod ipse nichil post electionem R. cassatam domum episcopalem nomine
R. ipsius detinebat et recipiebat redditus episcopales quos expen-
debat in negociis ipsius R. Iudices dubitaverunt qualiter dictum
Masaronem punire deberent. Papa consultus super hoc rescripsit quod
dictus Masaron dominum R. symoniacum fecit eligi in episcopum sicut
ipse fuit in mandato. Asserunt ecclesiasticis beneficiis reddidit se indignum
et presertim Tolosan. postea eligi non potuit. Unde mandat papa in
questionibus ipsius ut ipsum ab officio perpetue amoveret. Verum
ydoneum faciat assumi ad ipsam. Nota quod qui scienter mali
episcopum eligit indignus efficitur ecclesiasticis beneficiis ita quod iterum
eligi non potest de iure communi. E.

Cum tam Clusin. Cremon. procuratus in ecclesia sancti Petri
Clusin. vacaret maior pars canonicorum elegit in prepo-
situm Bonum quendam, alii contradicebant dicentes quod talis electio non
valebat eo quod dictus presbyter Bonus non erat professus ordinem
regularem eligi non poterat. Causa ista commissa fuit quibus
de eo coram quibus allegabat quod cum dictus presbyter Bonus non fuisset
professus ordinem regularem eligi non poterat in prepositum. Ingressu
pronunciatum quod multi priores continue unus post alium fuerant in
ecclesia ipsa per multa et longa tempora qui non fuerant professi. Dubi-
taverunt iudices an talis consuetudo excusaret. Quoniam talis
consuetudo valeat. Papa consultus quod non deberemus attendere
solummodo quid sit factum sed quid sit potius faciendum secundum
legem divinam. Non est arandum in bove et asino nec aliquis
quibus debet induere veste de lana linoque contexta. Unde mandat
papa ut ipsam electionem debeant irritare et predictum presbyterum Bonum
et alios non professos compellant ut habitum regularem in eadem
ecclesia constituta profiteantur et subiciant aut ecclesiam ipsam cito dimittant

Nota quod non est considerandum quid fiat sed quid de iure sit faciendum
quia in hac consuetudo non excusat. Item omnes qui de uno
eodem et officio deserviunt eiusdem professionis debet esse.
Nota fuit casus vacante ecclesia armatana quidam abbas
electus fuit in archiepiscopum ecclesie armatane, qui postmodum
confirmatus et consecratus. Quidam episcopus et abbas qui
opponebant se contra electionem legatum apostolice sedis coram quo partes
se opponebant inquisiverunt de modo electionis et persona electi quia
electionis inquisitione multa opponebant tamen quia persona quam forma
electionis inquisitione facta invenit plenam tam contra personam quam
contra formam electionis. Dubitavit cardinalis quod esset super hoc agendum.
Consuluit papam et ipse respondit ad illa que contra electionem opponebant.
Primo quia electio fuit facta de tribus sed dicebatur quod illa
potius indicebatur nominatio quam electio cum nichil in acquiescendo fuit
nominatus et ideo licite potuit procedi ad electionem procedendo in
ecclesia armatana. Secundum fuit appellatio ante impositionem et propter dicat
quod appellatio illa non potuit impedire electionem quia attemptatum
fuit in preiudicium regis quia non nominatio sed electio sollempniter
debet principaliter putari ut sicut peteret assensum tamen promotionis
nomine licet quoniam presumptionem fiat in contrarium. Tercium fuit
quod episcopus et quidam abbas contempti fuerunt ut dicitur dicebant. Dicat papa
si electioni interesse debuerunt et ipsi non contempti sed vocati fuerunt
dum in sine periculo potuerunt vocari sive negaverunt sive nolu-
erunt ad electionem celebrandam venire ipsorum absencia non potuit
electionem impedire. Si vero non fuerunt vocati sed contempti cassari
debet electio nisi postea pro bono pacis voluerunt consentire.
Episcopus eo non quod in die sue consecrationis antequam missa finiretur
acolitum ordinavit pro tanto est tamen castigetur quia solus
Romanus pontifex qui consecratur aut imperator in augustum et postmodum
missam incipit et perficit consecratus in die consecrationis potest
ordines celebrare. Alii vero qui inter epistolam et ewangelium conse-
crantur quia ipso consecrati concelebrant principaliter celebrantem
non dicuntur tunc ordines celebrare ne derogatur misterium mutat.
Preterea non licet archiepiscopo sine pallio generale concilium convocare crisma
dedicare baptizare ordinare clericos et episcopos consecrare

et ideo ultimum presumit quod archiepiscopus impetret pallium postea presum
ere non tenuisset episcopus si tamen archiepiscopus hoc facere inderet. Item
eo videlicet quod tabulam argenteam alienavit dummodo ecclesie reddat
in deperditum equivalens poterit prestare cum hoc processit de cleri et
capituli voluntate. Extra hac de. Nota quod per nominationem nullum ius
acquiritur nominato. Item appellato per laycum pro iure imposita ne
fiat electio in ecclesia collegiata non valet. Item si quis conspiravit
sit in electione nisi consentiunt volunt cassam debet electio
alia non si continet personam preponebatur dispensatione dicta intelligitur.
Auditis clausule vacante ecclesia Bawarcen. clerici bavar.
ad electionem convenientes pars una elegit .W. archidiaconum alia
vero elegit .R. subdiaconum. Electiones iste delate sunt ad sedem
apostolicam vero examinatis meritis electionis utriusque invenit utraque in
iure suam formam attemptatam. Sic modo decanus enim canonici
in capitulo convenissent et voluntates singulorum inquisite
fuissent decanus cum paucioribus convenit in dictum .R. subdiaconum
non ipsum eligendo sed nominando et cantor cum pluribus non
nominavit archidiaconum. Decanus plus cantore nominavit magistrum
.R. de Albergue appellavit ne decanus qui primam vocem
in electione habebat ad electionem procederet sine consensu totius
capituli vel maioris partis decanus non non obstante appellatione
illa non habito consensu partis capituli sed longe minoris .W. archidiaconum
elegit statim appellavit ne quis contra ipsam appellationem
aliquid attemptaret. Decanus tamen allegabat quod electioni sue
plures alii consenserunt sed hec allegatio non valebat cum
post facto convalescere non poterat quia ab initio non vale-
bat quia electio que fuit irrita ipso iure per subsequentem
consensum non poterat et irrita post electionem decanum cantor
et alii qui remanserant in capitulo post electionem illam decanum
non decassatam et post appellationem ad sedem apostolicam interpositam receden-
tes a nominatione dicti .W. archidiaconi dictum .R. elegerunt. Unde postea
quia utraque electionem invenit contra formam canonicam attemp-
tatam ut dictum est utramque cassavit. Nota quod secunda electio attemp-
tari non debuit prima non cassata quod intellige cum prima electio non
est nulla ratione electi. Item quod electio que nulla est ex post facto
non convalescit. Item illud quod fit post litteras appellationis non valet

In Causis. Casus. Ecclesia colonia vacante capitulum
ad tractandum de electione in simul convenit et duos de ca-
pitulo elegerunt ut v. de eodem capitulo eligerent electores qui
prestito iuramento tractarent de electione pastoris et statutum
fuit a capitulo ut illum quem illi v. concorditer eligerent vel tres
ex illis dummodo persona esset ydonea pro episcopo haberetur
postmodum cum illi duo v. electores elegissent et illi ad
tractandum de electione processissent in parte et non possent esse
in unam concordare personam tres ex illis postulaverunt episcopum
quenuarum et reliqui duo tercia die cum paucis de capitulo re-
liquis absentibus archidiaconum G. elegerunt. Deinde canonicis super
istis electionibus ad sedem apostolicam cum fuit delata in presencia
domini pape omnia ista excepto illorum trium postulancium episcopum
quenuarum proposita fuerunt. Cognito [illegible] predictum archidiaconum [illegible]
tum ad predictum v. de electione tractasset et inter se discordas-
sent ita quod contrarie voces eorum a fidelibus qui remanserunt
in capitulo audite fuerunt in capitulo capitulum per duos canonicos
cis plurium ne ultimus in negocio procederet revocando
sibi traditam potestatem mandantes eisdem ut ad capitulum re-
dirent ad tractandum de electione cum aliis quorum duo
ad capitulum fuerunt reversi subsequenti die capitulum prout moris
est fuit pulsata campana ad capitulum congregandum et
cum predicti tres ad capitulum non venissent cum quibusdam
aliis prior pater cum minori parte capituli predictum archidiaconum G.
elegit. Auditis hiis et aliis que super hoc fuerunt quibusdam
abbatibus in hunc modum quia postulatio facta fuit de
ipso episcopo quenuarum per illos in quos totum capitulum eligen-
di transtulerunt potestatem propter quod de consensu totius capituli intelligi-
tur sed cum res non esset integra eo quod electores in trac-
tatum processerant potestatem illam non potuit capitulum revocare
ideoque electionem ipsius archidiaconi cassavit. Et mandavit predictis
episcopo et duobus abbatibus quatenus si personam illius episcopi invene-
rint utilem et necessariam ad regimen coloniensis ecclesie et [illegible]
procedant [illegible] et [illegible] licenciam tribuendi [illegible] ecclesie
colonia. Nota quod re non integra potestas aliis concessa
revocari non potest.

no pt ab alijs reuocari Item qd sit p illos quibus totum
capitulum tribuit ptatem per ipsum capitulum intelligitur et sequitur
Item qui per aliud facit per se ipsum facere videtur

Cum eccia Clusin. eccia vulterrana canonicorum electione
longo tempore fuit destituta vnus vulterranus episcopus quosdam
ipse elegit et instituit in eadem sed canonici eos recipere nolu-
erunt dicentes quod talis electio spectat ad eorum prouidentiam at
temptata pt qd episcopus et canonicos illos apostolicas litteras
ad florentinum episcopum impetrauit coram quo petebat episcopus in-
canonicos ab iniuria prohiberi quam faciebant eidem super
electione dictorum canonicorum Secundo petebat ut canonici
ipsum episcopum in electionibus libere uti dimitterent Flo-
rentinus episcopus lite super predictis articulis contestata et
receptis probationibus utriusque partis dubitauit qualiter super
predictis deberet procedere Consuluit dominum papam causam
instructam remittendo ad ipsum et ipse rescripsit eidem
ut super primo articulo in quo petebat episcopus ut cano-
nicos prohiberet ab iniuria quam faciebant eidem super
electione predictorum canonicorum absoluat canonicos
vulterranos ab impetitione episcopi quia non uidetur in-
iuriam facere qui utitur iure suo cum pretextu longe
ueluit sit probatum quod canonici iure illo sunt usi
contra episcopum vulterranum In secundo articulo quo episcopus petebat ut
canonici paterentur episcopum libere uti dicto iure electionis ab-
soluat similiter canonicos predictos cum sit notorium quod in tota
Italia generalis consuetudo fuerit ut canonici in cathedralibus
ecclesiis capitulum solummodo requisito episcopo eligeret cano-
nicos habeant ptatem Nota quod non facit alicui iniuriam
qui utitur iure suo Item quod in cathedralibus ecclesiis consuetudo
contraria consuetudo fuerat tamen de iure quod pertinet simul
ad episcopum et capitulum illius ecclesie

Cum dilecti Clusin. ecclesie nouiter destituta pastore
archipresbiterum eiusdem ecclesie electus extitit in pastore super ista
electione iam confirmata orta fuit postmodum controuersia

Inter ipsum electum et eius sequaces et quosdam alios canoni-
cos eiusdem ecclesie delata fuit questio ad sedem ap. ex parte electi
fuit propositum coram pp quod cum ecclesia illa vacaret canonici eiusdem
in tres canonicos morinen. potestatem eligendi episcopum contulerunt
promittentes ut illum reciperent in pastorem quem de gremio ecclesie du-
xerent eligendum qui examinatis voluntatibus singulorum archidiac.
eiusdem ecclesie elegerunt metropolitanum electionem examinauit
et persona electi et de etate ipsius veritatem inquireret pronun-
ciauit ipsum in etate non sustinere defectum et electionem ipsius
confirmauit unde petebatur imponi silentium parti aduerse
que maliciose se opponebat unde quidam R. nomine propo-
suit ex aduerso sub pena ... sui se obligauit quod super dictis
tribus sub hac forma data fuit eligendi potestas ut exami-
natis voluntatibus singulorum illum in quem omnes vel maior et sa-
nior pars capituli de gremio ecclesie consentiret eligere tene-
rentur sed ipsi electores potestate sibi tradita non seruantes dictum
archid. quem pauca de capitulo nominarent eligere presumpserunt unde
canonici morinen. postmodum intellexerunt qualiter archidiac.
electus fuerat et plures essent in ecclesia digniores ceperunt
in publicum profiteri quod ipsum illaterum nominarent et sic tales
surreptorum dno pape tulerunt petrus dictus R. dictum archid.
remouit ab ecclesia morinen. dominus pp cum hiis audisset quod ista res
erat perniciosa ex. ita deinde precepit ut contradictores prestent
mandatum quod maliciose non proponat huiusmodi quare et predicti
tres electores iuramento astringantur dicere veritatem quod examinationis
examinatoris tempore in dictum archid. conuenerint et si tres vel duo
illorum dixerint quod maior pars illorum consensit ut dictum archid.
contradictoribus silentium imponat cum illorum in premissis sufficiens
esset eo quod essent in suis testimoniis singulares unde non dixerint
quod a pauciori sit nominatus tunc sed sufficiens fuit probatum quod illum
de gremio ecclesie secundum formam ecclesie sibi traditam eligere tenebantur
in quem omnes vel maior pars capituli consentiret electio cassetur
alioquin quod de ipso quod de ipsa archid. fiunt contra ratum sicut et g.
dictores compescant compellant ab ipsius molestatione et in
dictis puniet predictum R. secundum penam morinen. ecclesie qui se adhuc
penam sed in probatione deficeret obligauit non obstante quod super
etatis defectum obiectum fuerat item ipsum cum id sed non multum

Iusticie et super hoc archiepiscopo metropolitano fuit iudicatum cum sententia
in rem transiit iudicatam a qua iudicatione non fuit appellatum
Nota quod ea que per surreptionem fiunt cassari debent. Item quod iura-
mentum debet exigi quod exceptiones maliciose non proponantur ubi est
presumptio contra obedientes. Item testes post apertionem probacionum reci-
piuntur quando alias de facto suo recipi non debent. Item testes sin-
gulares non valent. Item aliquis potest se obligare ad penam
dupli sui. Item interlocutoria a qua infra x dies non appellatur
transiit in rem iudicatam sicut diffinitiva et hoc intellige quantum
ad partes litigantes non quantum ad iudicem quia iudex et infra
x dies et post potest eam revocare si eam viderit iniuste latam.
Cum in nostra ecclesia defuncto decano eiusdem. C. fuisse. 8
ecclesie capitulum eiusdem ecclesie compromisit in septem canonicos
eiusdem ecclesie sub hac forma ut illud quod ipsi vel generaliter de
numero ipsius ecclesie omnes ipsi vii vel maior pars eorum eligerent
capitulum ipsum reciperet in decanum tandem vnus ex illis vii electus
fuit a quibus ~~illorum~~ ipsorum et alius abbas qui non erat de ipsorum
vii numero a quibus aliis electus fuit in decanum. Consultum
fuit quis illorum duorum potior esset. Respondetur quod ille qui est de numero
vii eorundem et a quibus ipsorum vii est electus secundum formam compromissi
debet assumi in decanum dummodo electioni de se facte velit con-
sentire et aliquod canonicum non obsistat. Nota quod consuevit dici
quod persona electa auget numerum eligentium. Item forma mandati
sequenda est. Contrarium tamen verum est quod persona electa non computatur
in numero eligentium ut probatur in c. cum in nostra ecclesia
Venerabilem. Pensis ut melius littera intelligatur hic prenotandum
Fredericus imperator habuit duos filios Henricum et Phili-
ppum mortuo Frederico successit ei eius filius Henricus in imperio
et hic sancto Henrico imperatore fecit procuravit quod principes Almanie elige-
rent in regem imperatorem promovendum post mortem ipsius Hen-
rici Fredericum filium Henrici imperatoris et sic fuit electus Phi-
lippus frater Henrici et alii iuraverunt dicto Henrico fidelitatem
tanquam regi qui Fredericus postmodum promotus in imperatorem
depositus fuit per Innocencium in concilio Lugdunensi. Postmodum vero mor-
tuo H. imperatore fratre Philippi ac predicti Frederici principes in dis-
cordia elegerunt Othonem quidam vero dominum Philippum fratrem Henrici

valet non de mero iure sine invocatione quod fredericus imperator magnus habuit
duos filios h. maritum et phi. ducem saxonie mortuo frederico succe
ssit ei in imperium h. filius eius primogenitus qui filium procreavit
vz ff. qui postea fuit depositus per innoc. iiii in concil. lugdunen
iste h. ~~filius eius primogenitus qui filium procreavit vz f.~~ cum
tunc vivente patre immature p. fed suo ut f. filium h. impotente eum
post mortem patris in imperatorem eligi procuraret et ipsum eligeret h.
imperatorem non vivente tamen ingresso principes quidam almanie
sed pauci philippum ducem saxonie in imperatorem elegerant alii vero
principes et multo plures in maiore sed contemptos qui in his habent
in electione similiter in othonem ducem suavie unanimiter consenserunt
cum igitur electiones iste sic in discordia facte fuissent papa quemdam
legatum in almaniam misit ut alteram electorum predictarum quam canonicam
inveniret confirmaret legatus vero diligenti examinatione
facta in predictis electionibus primissis predictam electionem othonis con
firmavit alterius electione reprobata propter quod principes illi qui
philippum elegerant conquerebant de facto legati misserunt nuncii
eos suos cum literis suis ad ipsum papam per eosdem principes
nisi sunt dicentes legatus ille aut electoris aut cognitoris
gessit personam si electoris misit in messem alienam falcem suam
quod facere non debuit. Si cognitoris altera parte absente processum
putandum debuit papa super hoc negocio dicta zarungie dicere quod
confitetur et recognoscit ius eligendi regem et imperatorem
postea ad promovendum pertinet principibus pertinere sed de iure et de antiqua
consuetudine quia sedes ap. transtulit imperium romanum in
in personam magnifici karoli ad theutonicos sed principes debent
recognoscere quod potestas eligendi et examinandi personam electam ad
ipsum spectat quod eum demittat consecrat et coronat quia illud re
gulariter verum est quod ad eum pertinet examinatio persone ad quem
manus impositio spectat Nunquid enim si personam dignam eligerent
principes deberet papa illum confirmare aut coronare absit hoc
enim concessimus premissis videlicet papa abiectioni principum dicens quod
legatus approbando othonem et reprobando phi. nec electoris gessit
personam quia nec aliquem fecit eligi nec elegit nec cognitoris

quia quamvis ad electionem venerit electio confirmat tamen exercuit denun-
ciatoris officium quia personam Philippi reputat indignam personam
Othonis denunciavit dignam et idoneam ad imperium obtinendum non
tamen propter studia eligentium quam propter merita electorum cum maior pars
illorum ad quos pertinet electio consensit in Othonem et etiam quia elec-
tores Philippi aliis absentibus et contemptis ipsum eligere pre-
sumpserunt patet eos perperam processisse. Unde tamen quia in electionibus plus
noceat contemptus unius quam multorum contradictio in pluribus quod premissis
propter reputavit Othonem idoneum et Philippum indignum ad imperium
obtinendum. Et ideo cum vota principum in electione dividuntur papa admo-
nitione et expectatione premissa potest alteri parti favere postquam ab ipso unctio
et coronatio postulatur et hoc probatur infra eodem. Item hic
modo videlicet si principes ammoniti et expectati non potuerunt vel
noluerunt eligere aliquem sedes apostolica carebit defensione q. d. non
etc. Sunt enim principes quod cum Lotharius et Conradus in discor-
dia fuissent electi papa Lotharium coronavit et imperium optinuit coro-
natus deo Conrado tunc ad eius gratiam redeunte. Propterea monet
principes ut a Philippo reprobato recedant et Othoni adhereant
nisi tunc demum quam de persona vel factum ipsius adobiectum sit
et probatum. Hiis dictis ostendit multa licet certe ab omnibus electus
concorditer propter que electio sua non teneret. Hic modo impedimenta
Philippi sunt notoria s. excommunicacio publica periurium manifestum
et persecucio divulgata quam ipse et eius antecessores in ecclesiam
romanam et alias ecclesias exercuerunt. Unde ipse fuit a predecessore nostro
excommunicationis vinculo innodatus quod postmodum cognoscens per nuncios
absolucionis beneficium postulavit. Unde patet quod fuit excommunicatus. Ipse
vero quod periurium incurrendo regnum Philippi perstitit cum super illo iuramento
sedem apostolicam consuluisse debuisset. Nec prodest si dicat quod iuramentum
illud fuisset illicitum quia nichilominus sedem apostolicam super hoc requirere
debuit antequam ipsum propria temeritate veniret. Et hoc probat exemplo
Gabaonitarum quibus cum filiis Israel per fraudem subripuerit iura-
mentum ipsi tamen filii Israel cognita fraude id noluerunt venire
nisi prius consulerent dominum utrum aut dictum iuramentum licitum
an illicitum sit et ideo servandum sit an non servandum nullus sane mentis
ignorat ad iudicium pertinere. Patet ergo quod Philippus imperium obtinere libitas

Principum in electione prout et impedimentum obtinendi decreto ecclesie fiduciam
tolleretur. Et cum post succedit tamen. sed tamen successerit facto per
ipsorum indicetur impedimentum non per electionem sed per successores procedere principum
prebendam commendare sed non nisi de domo post ducis Francie inde
aliquis assumeretur. ultimo movet quid istud dicere ut olim apostolica
pro recedat non obstante intuendo sed quod ei fecit ratione regni quoniam
ea reprobata intuendo tamen reprobat absque non dicit. Et hoc decretum
multa non bella eliciuntur. Primum est id quod ius eligendi non commune
pertinet ad principes. Item adeo pertinet confirmatio ad eos per confir
macionem. Item ad officium illius qui confirmat electum circa sed intelligit ab
ciatur inquirere de an sit ydoneus. Item quod quis reprobat electum potius
propter personam electi quam propter eligentes. Item in electionibus plus nobilitas
respicitur unius quam multorum consensus impendium. Item index potest alii parti
favere. Item publice excommunicati repelluntur ab electione. Item per iniuriam manifestam
festinum repellit aliquem a dignitate. Item per procuratores etiam ab ecclesia
honore debent repelli ut puniantur in eo in quo peccaverunt. Item ad
dubitandum utrum inimicus sit licitum vel illicitum recedere et ad se.
cap. Item in honoribus semper successio non est attendenda. Item sine
non quod sublato puniri accessorium non tenet.

Cum dilecti. Casus. Ingruente ecclesia due electiones facte fuerunt
et sup(er) duabus electionibus delata fuit ad se. ap. quod non potuit eo
intemptis pro tempore cassata fuit vocatis fidelibus qui sunt in prebendaria ut pelac
ioni et sanioni parti illorum placuit faciat per cen. et. fuit obs.
mandat. Nota quod ibi de prebendaria ad electum fuit notandi dicit de hoc ut not.
mello. hic signata.

Cum inter. Casus. Episcopo Cremonensi moriente agente ecclesia dispensatione
devenit ipsius capitulum ipsius ecclesie citatur quod canonicum fuit in
civitate regina in studio commoratur ut ad eum tamen veniet sed in
vigilia penthecostes pelacione fuit positus. facienda dicit canonicos
non veniente ad tempus sibi statuto et quia elapso tamen via universe car
nis ingresso ante quam corpus ipsius traderetur sepulture absente canonico
predicto capitulum contulit potestatem eligendi quibusdam canonicis ecclesie sine
declaratione pastoris et quod manifestum est illis maior pars quorum de capitulum
ipsius ecclesie alium in archidiaconum sibi eo vero sepulto maior pars consentit

Maiori et se dicunt archipresbiter abeundibus & post septimana electis om-
electionem dicunt archiepiscopus et capitulum consenserunt prima vero dicti cano-
nici asserens se fuisse contemptum propter quod electio ut dicebatur non valebat
credens ad se potestatem eligendi esse devolutam per electionem archiepiscopus elegit
unum propter istas electiones dicunt canonici ipse et quidam alius N. nomine
ad sedem apostolicam accesserunt propter hoc demum utraque electione cognito electionem
archiepiscopus celebratam per electionem archiepiscopi tamquam cassatam cassavit quia
non debuit procedere ille tamquam ad factum ante cassationem potuit in penam
contradicentis dictum tamquam canonicos vocem quod habuit in primo consensu capitulo
prelato et electorum archiepiscopi iusticia exigente cassavit cum quod corpore
dicti archiepiscopi quod non de tradito sepulture habuerit de ipsa electione
tractatum contra canonicas sanctiones cum quod dicunt tamquam canonicos con-
temptus fuit licet unus solus existeret quia in talibus plus contemptus
unius nocet quam multorum contradictio in puncto ut valent predicta
citatio quia cum mortuo episcopo pervenit non potest acceleratio citationem

Nota quod secunda electio non est facienda prima non cassata. Item unus solus
contemptus potest impugnare electionem. Item citatio non facta littere non tenent

Cum in ad nostram clasit dicunt simul fuit erat monachus
et abbas cum aula debuit esse monachus quod abbas pervenit
hanc ad notitiam dominum ipse dicunt propter videns quod et regulares tradi-
ciones hanc fuit attemptatum electionem de ipso factam cassavit quod nullus
debet monachari spem temporis vel promissione ut abbas fiat. Non
quod sola spes vel promissio simoniam inducat & ideo qui sic monachatur
vel eligitur debet repelli :·

Efficaciter classis Vacantem quondam monasterio posito in medio nationis
perverse monachi eius non possent sine eorundem persona idonea
invenire per quam monasterium posset gubernari in quendam nobilem virum
et discretum oculos extenderunt per quem potuit monasterium melius defen-
sari accesserunt ad preces illius tendentes postulare abbatem ut filium suum
induat quod habitum suscipere monachalem nulla specie timentes pro
deprecatione ipsius et pro ad hoc filium suum induxit qui in mo-
nasterio statim factus fuit in abbatem electus cuius electio confirma-
ta fuit per rectorem massanum sedis apostolice mortuo illo rectore qui
confirmavit suam electionem successit sibi quidam alius apostolice sedis legatus
qui dubitavit an talis electio valuit cum dictus abbas paratus
sit se purgare quod ad hoc nulla fuit ambitione inductus peteret

28

Mxx ultimo dictus legatus electionem potuit confirmare vel dispensare cum illo et si electio illa sit cassata utrum iterum possit eligi in abbatem Responsio quod ex hiis que in concilio sunt acta ostendit quod talis taliter eligi non potuit in abbatem et ideo papa electionem illam decrevit irritam et inanem quia voluit ut prius magister quam discipulus sed postquam fuerit in regula competenter instructus si necessitas et utilitas postulaverit ad hoc poterit in abbatem assumi ne monasterium opprima[n]tur incursibus malignorum prius tamen ab ipso purgatione recepta Nota quod ex hiis que in concilio sunt presumuntur contra aliquem Item prius debet esse quis discipulus quam magister ut in capitulo precedenti dicitur .:.

In cotidiana Casus Quidam electus fuit in episcopum sive in aliud prelatum in hac electione intervenit quidam canonici qui persona participationem incideret in unius excommunicatione dubitabatur an per hoc electio viciaret Consultus papa Responsio quod per hoc viciat electionem illam canonicam extitisse et ideo eam confirmavit Verbum si quis detentus sit in causa per hoc quod illi excommunicati in modum excommunicationis intervenire papa supplet hoc de plenitudine potestatis Nota quod qui excommunicat modum excommunicatione peccat gratia quia talis non est separatus a sacramentis .:.

Capitulo est Casus Vacante Constantinopolitana ecclesia duo vota sunt adacta pars una postulavit archiepiscopum cradiensem alia pars elegit plebanum sancti Pauli de venetiis procuratores utriusque partis ad sedem apostolicam propter hoc accesserunt hec et alia in presentia domini pape allegantes sive proponentes ex parte postulantium archiepiscopum proponebatur quod due partes et amplius postulaverant dominum archiepiscopum et ad hoc plebanum inductam quod sub certo iuramento computati unum prepositum et plures conventuales clericos qui de eorum consensu vocati ad electorem fuerunt et plures partes adverse ibi fuerunt confessi in iudicio sed cuius confessio posita extitit revocata Sed pars postulantium proponebat suam intentionem probatam sed quia de hiis que partes in iudicio deduxerunt non potuit sibi plena fides dari papa mandavit per eundem notario suo quatenus super hiis diligentissime inquireret utrum de multis electis et postulatis apud veniactas in utrorum natus fuit diutius conversatus et de studiis eligentium et postulantium et de omnibus que eum possunt [elige] instruere apud Constantinopolim ubi electio et postulatio facte sunt et si partes concordaverunt procedat hoc modo ut si

Consistit quod de toto consensu ad electionem pertinentium admittentur vii persone
sive presbiteri sive prelati et duo alii extra universitatem quibus aliis pre-
latis conventualium ecclesiarum et tunc temporis tot erant prelati quot erant ecclesie
conventuales ita quod cum vii personis et xx canonicis faciunt in duplo
maiorem numerum quam xvi electores predictum tunc postulatorum admittatur
nisi postulatus indignus repertus fuit et electione predicta cassata
absolvat illum ab ecclesia cathedrali eiusdem et dat predicto licentiam
transeundi ad ecclesiam constantinopolim Si non omnes predicti non
fuerint in duplo maiore numero sive dignus sive indignus fuit po-
stulatus eo repulso electionem predictam confirmet unde et ipse predictus
repertus fuit indignus Si non numerus postulantium in duplo maior
fuit quam numerus eligentium et persona postulata fuit indigna et elec-
tio et postulatio repellantur nisi forsitan omnes vel maior pars postu-
lantium exacta sciencia postulasset indignum ut illa vice postulandi
seu eligendi possent potestate privati et in hoc casu electionem predictam confir-
met si tamen de persona ydonea constitit celebratum. Nota quod qui
scienter eligit indignum privatur ea vice potestate eligendi seu postu-
landi Cum vero ignoranter elegit vel postulat indignum non potest
extra si maior pars ignorat vicium minoris partis non imputatur maiori parti
que hoc ignoravit licet decretum minus [illegible] quod in fine alia vero providencia
exceptis premissis et concordia parcium et permissione pape dicta sunt ∴

Ne pro defectu casus pape defectum pastoris ecclesia viduata tam
in temporalibus quam in spiritualibus frequenter sustinet lesionem et ideo gal-
guale volens periculum animarum et ecclesiarum indempnitatibus providere statuit
ut ecclesia cathedralis vel regularis ultra infra tres menses non vacet
iusto impedimento cessante si electio celebrata non fuit electores elige-
ndi potestate careant ea vice et potestas eligendi ad personam superiorem trans-
feratur et ille ad quem fuit devoluta potestas infra alios tres
menses cum consilio capituli sui et aliorum religiosorum de persona ydonea
ipsius ecclesie viduate vel si ibi non reperitur ydoneus de alia ecclesia
non differat ecclesiam ordinare si et ipse canonicam voluerit effugere
ultionem Nota quod per negligentiam amittit quis ius eligendi Item regularis
ecclesia quantum ad ius eligendi comparatur cathedrali ∴

ma pape casus quod modo maliciose et fraudulenter introducebant
diversas formas invenire electionem pape multa impedimenta et pericula

preminebat ecclesiis viduatis. Sed ideo ad hec pericula evitanda statuit generale
concilium tres formas circa electiones cathedralium et regularium declarans.
Prima forma hec est ut vocatis omnibus qui debent et volunt et possunt
commode interesse eligantur tres de capitulo fidedigni Qui singillatim
et secrete vota omnium diligenter inquirant et in scriptum redigant Quo
facta in continenti absque ad alia diuturnitate vota illa publicent in communi
capitulo et si plures electi sunt fiat hinc et inde collatio ita quod
numerum meriti conferatur zeli ad zelum et post collationem factam et habita
non obstante appellatione alicuius is eligatur in quem omnes vel maior
et sanior pars capituli vel omnes consenserint. Secunda forma hec est
ut eligendi potestas aliquibus viris ydoneis committatur qui vice omnium
provideat ecclesie viduate de pastore aliter quam dictum est duobus modis
predictis electio facta non valeat. Tertia vero forma est si quando per inspirationem
omnes quasi communiter ab omnibus absque vicio fuit electio celebrata qui
vero contra formas predictas eligere attemptaverint eligendi ea vice potestate
privetur. Postmodum dicit quod nullus in electionis negocio procuratorem
constituat nisi sit absens in eo loco unde debeat advocari et
iusto sit impedimento detentus veniendi non possit super hoc si opus
sit fidem faciat mandato et tunc si voluit committat alicui de
capitulo vices suas In fine reprobat electiones clandestinas statuens
quod ut cito facta fuit electio solempniter celebretur et publicetur.
Quamquam hic dicitur notabile est.

Quoniam ante casus frequenter eligebantur multi alii per intrusionem
per impressionem seu per abusum secularis potestatis vel alicuius potentis et
clerici consentiebant quod erat contra ecclesie libertatem ne deinceps
talia fierent statuit generale concilium ut si quis electioni de se facte
consenserit contra canonicam libertatem careat commodo electionis et fiat
ineligibilis et sine dispensatione non possit ad aliam eligi dignitatem
hec est pena illius qui consenserit. Secundo imponit penam electoribus dicens
quod qui talem electionem celebrare presumpserit quam dicit ipso iure irritam
ipso iure ab officiis et beneficiis per triennium suspendatur, et
eligendi potestate privatur. Notandumque in electionibus dicitur quod liber assensus
eligentium si non sit tunc vacuitur non valet ymmo ipso iure irrita est electio
et contra ecclesiasticam libertatem electores tunc eligendo dominium/eligendi
potestatem ammittunt.

ichil. Casus Quando minus ydonei tam in studio quam etate
aut inhoneste vite eligebantur ad regimen animarum propter
quod ecclesiis multa pericula iminebant volens generale concilium hinc

Nota
Verbo congruam ad pastoralem notitiam statuit quod cum aliquis ad regimen
animarum electus fuerit ille ad quem pertinet confirmatio diligenter examinet
electionis processum et personam electam et si electio fuerit canonica et persona
ydonea electum confirmet si negligenter fecerit repellatur electus et confirmator
privatum hac vice ut si constiterit quod per negligentiam promovit hominem
insufficientem scienter vel inhonestum vite vel illegitime etatis pretermisso
confirmationis successore primo amittat et a perceptione propriis
beneficiis suspendatur quousque fuerit restitutus Et in hoc per
malitiam fecerit gravius puniatur Secundo dicit quod episcopi tales ad sacros
ordines promoveant qui commissum sibi officium digne valeant
exercere si et ipsi canonicam effugere nolunt ultionem Tertio dicit
quod illi qui nullo medio pertinet ad romanum pontificem ad ipsum personaliter
presentent aut nuntios suos transmittant ydoneos per quos diligenter
inquiratur de electionibus et electis ut sic per eius mandatum confirmentur
si nullum obstiterit impedimentum ita quod si aliqui sunt remoti valde
ultra ytaliam et electi sunt in concordia dispensative interim
administret ne ecclesie ex mora dampnum incurrat sed de reliquis
ecclesie nichil alienet munus benedictionis sive consecrationis
recipiat sicut consueverunt recipere Nota diligenter quod tria sunt
necessaria illi qui ad regimen animarum eligitur scilicet vite honestas
scientia etas et etiam quod sit legitime natus et pena hic statuta
est illis qui promovent indignos ad ecclesias gubernandas .:.
Et preterea statuit papa in capitulo concilio isto ut
proventus ecclesie que sunt vacantes ecclesia per capitulum vel negotio
electionis de bonis episcopatus sint preaccepta integraliter restituantur
ut dummodo canonica non accipiuntur Nota quod de bonis vacantis
ecclesie sumuntur expense que sunt ad utilitatem successoris episcopi detracte .:.
Vnum post petitam Casus Archiepiscopi lemovicensis postulavit
licentiam cedendi et obtinuit post renuntiationem ipsius canonici
lemovicensis premisso scrutinio publicatione et collatione scrutata
proventus suum concorditer elegerunt in archiepiscopum electum prestata
fuit duo ipse examinato electionis processu invocato papa quod post publicationem
consensum et collationem tractatum electionis non fuit statim
secundum sed aliquamdiu protracta consensus electi fuit prius requisitus
quam electus et ideo papa electionem cassavit iustitia exigente
solummodo propter inordinatum processum quia non fuit forma servata
Nota quod in eodem electo facienda est post publicationem et collationem
alias cassatur electio et eligendi regimen non est nec tempus ambitionis oblatum .:.

Constitutus casus vacante monasterio sustanensi electus fuit
quidam in abbatem contra cuius electionem opponebat se quidam abbas
propter quod procuratores ipsorum et ipsius electi ad dominum habuerunt recursum
procuratores abbatum petebant electionem illam cassari dicentes predictos
abbates se debere interesse electioni abbatis sustanensis et fuisse con
temptos ex parte adversa fuit petitum ut ipsi procuratores ostenderent
quo iure deberent electioni sustanensis monasterii interesse et missi
fuerunt ad probandum ius et viderunt quod eo alium assumpta fuerunt in ab
bates suorum monasteriorum concessum fuit eis ab abbate et conventu
sustanensis monasterii ~~interesse et missi fuit ad probandum ius et viderunt~~
~~quod eo alium~~ ut dicit nota in capitulo cum … propter illa exceptiones
frivolas reputans super hoc perpetuum imposuit silentium abbatibus
supradictis. Nota hic optimum casum quod quicumque opponit se electioni
cum non sit de capitulo debet ostendere quo iure se opponat ad
ius commune pro se non habeat et si est laycus dicit hic quo iure
quia patronus.

Cum inter casus ecclesia rothomagensis vacante canonici ad electionem
congregati per viam scrutinii … canonici quidam
consenserunt in Thomam quondam in cancellarium et quidam alii singula
res in singulares eiusdem ecclesie personas consenserunt electione ista delata
fuit ad papam auditis super his et aliis que in partibus proposita et …suorum
fuit procuratorum invenit quod illi qui consenserunt in Thomam maiorem partem
faciebant respectu aliorum qui inter alios consenserunt sed ad maiorem partem
totius capituli non perveniebat propter hoc considerato propter quod post
publicationem et consensum et collationem nulla fuit subsecuta electio sed de
portatio ad sedem fuit per appellationem litteram sed tali deportatione pro electione
… non dicit … quandoque … fuit de Thoma propter cassavit id est cassa
et irritum iudicavit petitionem cancellarii non admissa. Nota quod non
valet electio nisi sit facta a maiori parte totius capituli ut hic patet et
propter hoc publicatio et collatio et maxime electio sunt de essentia et de
forma electionis itaque per aliquam earum defuit non tenet electio

Cum in nigrorum casus in quibusdam casibus regularibus eligebatur
quidam abbates qui non erant professi erant ordine regulari hoc
intelligens papa scribit … dicens quod in nigrorum non debet assumi
qui non erant fuit disciplina regulari … professi qui non novit … …
… ut quoscumque tales invenit qui non erant professi fuit ab…
removeantur abbatiis. Nota quod … dicit … quod … qui professus

Non est nec potest eligi in abbatem

Vacante ecclesia Cumana vacans die statuta ad elec-
tionem celebrandam canonici et tres abbates qui vocem in electione habe-
bant ceperunt tractare de electione capellani et clerici ciuitatis eiusdem
dicebant se debere eligere et sine eis electio fieri non debet tandem ne propter
hoc contentio differetur electio capellani et clerici admissi fuerunt ad electionem
sub hac protestacione quod vox eorum qui non debebat interesse de iure
vel de consuetudine non valeret et sic premisso scrutinio vii ca-
nonici et vnus abbas et xi capellani et vi clerici in archipresbiterum
eiusdem ecclesie convenerunt et publicato scrutinio capitulum sua exhibuit vtrique
electus electiones istas ad sedem apostolicam sunt delate dominus P. auditor visis
utriusque electionis et aliis que partes producere curaverunt invenit quod xvi
sunt canonici et xiiii capellani x clerici et tres abbates sed neuter
electus peruenit ad maiorem partem totius capituli quia non fuit probatum quod
capellani admissi fuissent de gratia vel de iure qui si capellani
interfuissent duabus electionibus eorum et scrutatores debent voluntatem
non tantum vota eorum inquisita fuerunt nec aliquos elegissent sed dato
voto illorum inquisita fuissent et aliquos elegissent propter hoc tamen non
fuit probatum quod illud eis competeret de iure vel de consuetudine
prescripta et ideo dominus P. electiones predictas factas contra formam
concilii generalis quia collacio in communi fuit omissa que statim post
publicationem scrutinii fieri debuisset cassavit et electores hac vice
eligendi potestate privavit Nota quod in electionibus faciendis videlicet protestacio
licet contra protestacionem fieri videatur hic non videlicet electio nisi fiat a
maiori parte capituli totius Item probatum fuit per testes domini quod persona
electi non computatur in numero eligentium nec auget numerum quod si esset
archipresbiter contigisset si forma scrutata fuisset et hic tamen probat
nisi dicat electione utraque nullatenus ad maiorem partem totius capituli
peruenisse Item consuetudo in electione non prodest nisi sit prescripta
Item quia potestate ... forma ... privari sunt ... eligendi hic
fuit collacio omissa et ideo fuit peccatum in forma ·

Sacrosancta ecclesia Lincolniensis comes de Warenna patronus
monasterii sancti Pancracii presentavit ad monasterium Dunmarum con-
tendebat ad abbatem Dunmarum super ordinacionem prioris ipsius mo-
nasterii sancti Pancracii tandem dictus comes cum abbate Dunma-
rum de consensu sui capituli quandam fecit composicionem ut in eius libera esset
in arbitrio ipsius comitis recipere ad prioratum dicti monasterii

vnum de duobus melioribus tercius ordinis Dunimacensis quos abbas
Dunimacensis nominandos exceptis prioribus Dunimacensi et Stantale abbas
Dunimacensis successor illius qui fecit istam composicionem inclusus quem
dictum monasterium sine [illegible] nostram accessit ad dominum papam conquerendo
composicionem sibi in preiudicium sui monasterii factam. papa considerans quod ius eligendi
si non cadit in laicum in collegiata ecclesia et quod illud predecessori eius
et illud redundabat in dispendium ecclesiastice libertatis statuit ut
abbas Dunimacensis dictum prioratum possit libere ordinare non obstante
ista composicione [illegible] tercia de [illegible] per modum ordinacionis facta pro
non ut sum si noluit prestet assensum. Nota quod composicio in spiritualibus
cum laico facta contra ecclesiasticam libertatem et [illegible] gratia non valet extra si facta sit
a toto capitulo. Ius eligendi non cadit in laicum in collegiata ecclesia
etiam patronum. Ius clericum a collegio factam putandum et predonem ut asserat
viii in veteri. Casus. ecclesia pisimiana vacante mandauit papa
capitulo pisimiano ut infra xl dies post recepcionem litterarum personam
ydoneam sibi eligerent in pastorem cum consilio [illegible] et [illegible]
abbatum fratris [illegible] de ordine predicatorum alioquin dicti capituli
bisimiane de pastore mandato recepto dicto ad eligendum prefixa
[illegible] eligendi archiepiscopum [illegible] canonici sunt [illegible] ipsius
ad confirmacionem [illegible] duratura que [illegible]
accessa [illegible] electores ceperunt tractare de electione pastoris et
venerunt in dictum abbatem [illegible] et super hoc consilium
[illegible] vnus eorum [illegible] quod [illegible] consilio [illegible]
et [illegible] dissentiret [illegible] electores ipsum non
[illegible] ipsorum dictum abbatem in bisimianum archiepiscopum elegerunt
electionis [illegible] ap [illegible] [illegible] professionis
[illegible] archiepiscopo [illegible] abbatum [illegible] ut [illegible]
[illegible] super electione tractatum [illegible] et in tractatu electionis
[illegible] consilium predictorum electorum predictum abbatem persona esset
ydonea confirmaret et [illegible] electionis non [illegible] consilium
[illegible] [illegible] tempore non competenti [illegible] fuit
[illegible] ipsorum [illegible] abbas non erat ydoneus quod [illegible]
[illegible] erat [illegible] ipsum [illegible] mandatum apostolicum [illegible]
[illegible] inquisicionem [illegible] super hoc [illegible]
[illegible] non fuit [illegible] tempore esset competenti [illegible]
quod consilium de persona dicti abbatis et quod fuit [illegible] non
fuit [illegible] modico tempore cum non [illegible] aliis [illegible] electio

in tantum se per illud tempus arctaverant electionem ipsius abbatis non modo propo-
nere sed per se ipsum eandem electionem cassaverunt ¶ Nota quod forma mandati dili-
genter est observanda et quia ipsi non servaverunt formam per illud datam
cassata fuit sententia illorum ¶ Nota quod ad dicendum de capitulo talium
commissa incipis tractare requirere debes ipsorum consilium nec expec- partes
tare debes quod dum iam fuerint cum tamen ¶ Item negligentia unius sine
fraude unius alii obesse non debet ÷

Congregato capitulo ecclesie Nivernensis vacante canonici eiusdem in
die prefixa ad celebrandam electionem convenerunt premisso scru-
tinio secundum formam concilii generalis xviii computatis quorum pre-
sentibus quidam absentes convenerunt in cantorem eiusdem ecclesie xiii vero in de-
canum ipsius ecclesie consenserunt illi qui cantorem in scrutinio
nominaverunt videntes quod ipsi erant multo plures quam illi qui in
decanum convenerant illum cantorem in pastorem elegerunt postmodum
post decanus videns quod alii plurimi delinquerant eligendo personam
sic litterarum non expertem presertim quod illi erant ipso iure eligendi potestate
privati secundum statutum concilii generalis et ad eos eligendi potestas erat de-
voluta decanum petierunt in suum episcopum elegerunt ad sedem apostolicam appellans
et sic negocium istud ad sedem apostolicam est delatum coram papa post decani electionem
ipsius confirmari reliqua infirmata cum sua erat de persona indigna pars
altera electionem petebat cantoris a maiori parte totius capituli canonice
factam reliqua infirmata petebat confirmari dicebat papa quod sic plurat
ut si dictus cantor defectum in litteratura non pateretur et alias est ido-
neus ipsius electionem confirmet reliqua infirmata alioquin cantoris electione
irrita iudicata decanum ipsum si est alias ydoneus preficiat in pasto-
rem ecclesie Nivernensis ¶ Nota quod propter aliquem defectum litterature patitur nulla est electio
de persona facta et ad alios licet minores pauciores devolvitur potestas
nendum ¶ Capitulo ¶ vacante Rothomagensis ecclesie eligendi
convenerunt ad celebrandam electionem electus fuit decanus ecclesie
ipsius in pastorem sed contra istam electionem se opponebat archidiaconus ipsius
ecclesie et quidam alii canonici dicto archidiacono presente et parte sua
adversa coram ¶ G. archidiacono procuratore eorum qui electionem celebraverant in presentia
domini pape constitutus inter alia que contra electum obiecta fuerunt proposuit
predictus quod idem electus post concilium generale adeptus fuit archidiaconatum cum
curam et ipsum ad plurimis parochialibus ecclesiis quas tenuerat cum ipsum
concilium retinere presumpsit et dimisso illo archidiaconatu ecclesias ipsas retinuit
sed in concilio illo dicitur quod quicumque beneficium habens curam animarum annexam

recepit sed primus tale beneficium prius obtinebat ipso ¶ Item post illo priva-
tus et pro illud obtinendo ostendit et alio servicii alias preceptum Item idem elatus
contra gratiam prelatorum nesciens nota cupiditatis meritum quia in aliis decimis re-
servat et retinendo beneficia que non spectabat ad ipsum rem concitavit
aliquid et post furtum commisit quodam vel rapinam contra in sive palam
publicum et multarum animarum dispendium ecclesias multas illegitime curatas retinebat que ad
eius collacionem pertinebat vel esset ¶ Item privatus et post propriam presenciam illarum
dampnabiliter sine decepcione excadiuso reddit pariter alius pars quod predictus
elatus plura beneficia optinebat per predecessorem rothomagensem archiepiscopum occu-
pabat multiplex dominio ipse exhibuit dominus per occupatorem illa summa
reputat viacium quibusdam ut per constant quod idem elatus post receptam
archiepiscopatus predictum curam ... animarum et spiritualis ecclesias elatus tempore re-
tinuisset ut dicit sine ipse apostolica dispensatione fuisse elatorum cassaret
ipsius et ecclesie de persona idonea providerit presbyteris ... indicium prima
constitutis et prestito iuramento de veritate dicenda et factis positionibus
et responsionibus ... ind ... idem decanus elatus ecclesiam
examinatis ad sedem apostolicam indictis non obstante appellatione cassamus elatorum
cuius de causam et causa ecclesie decanum episcopo providerit post modum de ea
illa ad sedem apostolicam delata per commissario processum iudicium predictorum ...
ponentes et responsiones sue fuisset sunt quibusdam articulis coram predictis
iudicibus quia tamen quod non invenit licet quod fuisse causa quod per ponentes
responsiones non sit quod licet sed per petitorem in mense proposita et responsiones predicta
fiat licet quod per confessionem corporis iudicium dimiciavit veritatem et manerum
post causa ista dictus archiepiscopus eum premissa causa elatorum peragit veritatem
elatus predictus reddit quod eius elatio non erat veritate sed potius con-
firmata licet coram ... littere quod et prestito apostolicis iuramento de veritate
dicenda elatus ipse confessus fuit elatus tempore beneficia retinuisse
predicta sed excusabat se dicendo quod non credebat predictum archiepiscopum curam
animarum habere sed ipse confessus fuit in mense quod archiepiscopus ambiciosus decanum
fructuum suspendit excommunicavit et absolvit presbyteros et priores et pro-
thiales ecclesias in dicit ministrat et inquirit et per curatores recepit ex
thesaurum probat quod curam habet animarum annexam sed per causa non ... curam animarum
personatus tamen exhibit et idem iudicium est de personatibus et beneficiis
curam animarum habentibus ¶ Item indulgentiam quam super hoc se habere dicebat

vel ppon pp fermolam reputauit quia impetrata fuit veritate tacita et
falsitate suggesta quod tacita sit veritate vel expressa sit falsitate nullatenus
bam tenuisse expressit (cum) quod dictas eclias canonice fuerat assecutus ancp
archiepi tenuisset ad ullius possit plures parrochiales eclias tenere
nisi vna penderet exalta vel vna intitulata et alia commendata
teneret sed ad ipse teneret utraque intitulata illas canonice tenere non potuit
Item dixit quod retentis suis personatibus curatis dimissis et exilibus suppressit
eciam plures parrochiales ecclias cum pluribus aliis beneficiis ecclasticis
in diuersis obtinuit sed non fuit mentio ipse (secum) in tot beneficiis dispensari
nec deuotione sibi aliquid commendate ad ultimum cum non restaret nisi
finam proferendi renunciauit iuri sed quod ei competebat et lite pendente
mera voluntate et per eius renunciacionem admisit ¶ Nota ex hac decretale
multa notabilia colliguntur primo quod qui habet curam animarum vel personatum
si recipit aliud beneficium ipso iure vacat primum ¶ Item quod aliquis retinere
beneficia plura cum cura animarum vel plures personatus incompatibiles
ecclesia quod illa retinere ¶ Item solus papa super hoc potest dispensare quod aliquis
teneat plura beneficia cum cura animarum vel personatus ¶ Item tempore electionis
spectandum est an aliquis sit ydoneus ¶ Item preterea in iure proponitur
et responsione statuta sit qualis lite et non per positiones et responsiones ¶ Item
non licet quod non presit ullus et processus nec iurandum in causa illa sine
contestatione lite quod iuramento ¶ Item confessio in iure facta preiudicat ¶ Item si quis
prelatus excommunicat et absoluit et inquirit et visitat et officium habet curam
animarum habet ¶ Item beneficia cum cura animarum et personatus comparantur
De indulgencia impetrata veritate tacita vel falsitate expressa non valet
Ingruens clasus vacante quadam eclia cathedrali ad canonica
statuta die ad celebrandam electionem conuenerunt quidam canonici et noui
fuit admissi ad prestandum quidam alii et noui cum esset in regno
francie non fuit adeo vocatus cum de consuetudine vocari debuit
premisso ergo scrutinio secundum formam generalis concilii quidam consen-
sunt in vnum quidam quidam in alias singulares personas ita quod in ipso
scrutinio plures electi et nominati fuerunt publicato scrutinio illi qui
in eundem vnum in scrutinio singulariter consenserunt eundem singulariter
elegerunt demum cum super hiis electionibus ad se appellatum et declarata per electi-
onem istis electionibus super hiis ita processit dicat papa in generali concilio cauetur
ut is collatione facta eligatur in quem maior pars vel sanior capituli
consensit sed in vnum maior pars totius capituli non consensit quibus contra

Maiore parte capituli incorpore inmorem nec fuit plene factum collo min admin qui
in collone tractatum non extitit nec dissensum verum predicti duo ʒ 2 c.
nore hunt in electione ut fuit factum collo zeli ad zelum nec mini admitti
predicta electio non fuit communiter celebrata quod licet in dictum ʒ singuli singulari
in scrutinio consensissent non tamen publicato scrutinio debuit fieri singuli
electio sed communi nec vel reperi in dictum vel tot esset electores quod vel alias
quia quod singularibus consensibus electio non apparet velle nec quod communis
communiter singulis vitare quod proximat sive prout et hoc probatur per quod simile quod
singularibus procuratoribus licet sint non non apparet velle ut inquit per consensum
quod prima vice predicta predicti duo non debebat sic concludi quia ʒ erat in
possessione canonicatus vel quasi legendo et cantando et in tractatu electionum
communis fuit tamen per protestatione admissi alius non erat in tali loco de quo
debuit vocari tamen de toto regno francie nondum absentes de consuetudine
ecclesie gallicane habet quod plenius continetur dicitur pro electionum premissa
contra formam quod generaliter in pluribus attemptata debuit irrita ʒ vacue.
Nota quod probat debet que sint de forma electionis que si obmittatur in aliquo
de illis non valet electio primo quia maior pars totius capituli debet esse in electione
aliter non valet electio Item collo min admin ʒ maxima zeli ad zelum nihil
admittitur Item communis debet esse electio sive unanimis i. omnes qui in scrutinio
consenserunt publicato eo quod omnes una voce debent eum eligere vel
unum de mandato aliorum Item omnes qui requisiti fuerunt in scrutinio debent
esse in collone Item quod non absentes sint vocati si sint in loco unde
consueverunt vocari sed istud ultimum non est de forma quia si absens
velet postea consentire non cassatur electio ut hoc sit confirmatur.

Massana dicitur In ecclesia massana consuetudo inolevit quod cum
ecclesia vacaret quod laici cum canonicis eiusdem ecclesie admittebantur
ad electionem pastoris. Significatum hoc fuit domino pape qui attendens talem
consuetudinem ʒ non premonet edicto perpetuo prohibet ne per laicos cum
canonicis pontificis electio fiat et si forte facta fuit nullam obtineat
firmitatem non obstante contraria consuetudine que dici debet potius
corruptela quam consuetudo Nota quod laici non debent admitti ad electionem
Item electio facta a clericis et laicis simul non valet et sic non quod nulle meta.

Ecclesia vero dicitur vacabat ecclesia cathedralis cameracensis Et cum nulle
convenientes in unum tamen statuerunt ad celebrandum electionem
absente decano suo qui tunc noluit interesse eo dicitur electo adve-
niente tamen lo predicto absente et eo non vocato premisso scrutinio

Secundum formam concilii xiiij canonici elegerunt magistrum .S. cardinalem
presbiterum canonicatum cum xiij elegerunt R. canonicum eiusdem ecclesie per quomodo
supervenit dictus W. et electioni dicti R. consensit per istos duabus electionibus pro-
curatores utriusque partis ad sedem apostolicam accesserunt excepte dicti R. pro electione
sua allegabat quod cum in quatuor sua electio excederet alteram videlicet prefato com-
putato maior pars et sanior reputari debeat et nisi esset maior numerus
zelus melior reputatur ex adverso videbatur quod dictus R. in etate pa-
ciebatur defectum nec erat sufficientis scientie ad ecclesiam supradictam sicut autem
electus erat eminentis scientie et etatis mature et electores illius precelle-
bant alios meritis et auctoritate et ideo meliorem zelum eos constabat habere
Preterea dicebatur quod consensus W. nichil addicere poterat quia non fuerat
in scrutinio presentatus sed postquam electionem accessit pars non ipsius R. dicebat
W. preterea in electione fuisse contemptum econtra pars cardinalis dicebat
quod ipse W. potius contempsit capitulum quam ad ipsum noluit interesse sed contra
formam hoc dicebat pars adversa ipsius R. quod generaliter dicat electionem non vale-
re in forma preteritur nec dicatur referre ad contemptum nec ad alia
que non sunt de forma W. quod dicitur in concilio alias electio non valeat ca-
tum respicit que contra formam generaliter attemptantur quale est illud quod presenti-
bus omnibus qui possunt et volunt commode interesse electio sit facienda
ne alia nimia que super hoc statuta sunt uno verbo tollantur nec est
credendum quod dominus papa qui nimia tuetur quod illud est quod cum alto excogi-
tatum et multis vigiliis inventum uno verbo subvertere voluit dominus papa
auditis hinc inde propositis cum ex concilio lateranensi in ordinationibus ecclesiarum
maior et sanior pars capituli exigatur et in generali concilio caveatur
ut is cui maior et sanior pars capituli consenserit eligatur electionem
dicti R. non propter vitium persone sed potius vero electionis cum maior
pars et sanior capituli non consenserit in eum cassavit et electionem
cardinalis supplere confirmavit. Nota quod non semper statur maiori numero nisi
numerus maior sit et sanior Item auctoritas preferatur numero ./
Publicato casus Vacante aliqua ecclesia canonici processerunt ad
electionem per formam scrutinii in ipso scrutinio quilibet consensit sum-
quod sibi placet publicato scrutinio ipsi voluerunt variare et eligere
alium Videbatur eum possent et Videtur quod non cum sic debeat collo et
electio facienda sit et si hoc facere noluerint per superiorem compellantur Nota
quod ex quo quis consenserit variare non potest
Si aliquis Casus Aliquis electus est in prelatum ecclesie alicuius
per simoniam eo tamen ignorante nec ratum habente talis electio preterea

Reprobata est. Queritur utrum eps possit dispensare cum eo qui tamen ad eandem
prelaturam eligatur et videtur quod eps cum illo illa niće dispensare non pt
qui cum illo qui ignoranter simpliciter beneficium per symoniam adeptus post libe
ram resignacionem pt eps dispensare. Nota quod in simonia vati habucio
retrotrahatur contrario. Item iniciens et levius agitur cum sponte remuntiavi
ante quam cum illo qui sentenciam expectavit.

iii casus. Cum vacat aliqua ecclesia papa vel eius legatus mediat
amonicione ut absque ipsius licencia eligere non presumat. Queritur
utrum tempore statutum a monicione scilicet trium vel sex mensium currat illis et videtur
quod sic currit ergo in mora sunt postulandi licenciam eligendi. Nota quod
hic currit tempus ei qui non pt agere sed hoc pp negligenciam quia infra
tempus debet petere licenciam. Item mora nocet nisi pt hic purgari.

Item ex illo casu. **De translacione prelatorum**

Quamchiocen patriarcha quendam hominem electum in oppamien archiepz
et confirmatum auctoritate papa sine licencia domini pape transtulit se ad me
tropolitanam ecclesiam pervenit hoc ad noticiam domini pape. Domino scribit papa ipsi
patriarche dicens quod ex illo generali privilegio quod dominus concessit beato Petro
dum dixit tu es Petrus et super hanc petram etc. et per eum romane ecclesie
indultum per canones constituta emanarunt continencia maiores ecclesie causas
ad se apostolice pertinere vid translaciones episcoporum et sedium mutaciones ad sedem apostolicam
dumtaxat pertinere noscitur nisi aliquis super hiis vel mutandis pt licenciam
sedis apostolice. Et ideo miramur mirari quare patriarcha dictum B. electum de maiori
ecclesia transtulit ad minorem ipsum de archiepiscopare presumens quamvis eum non
dum in archiepiscopum fuisset consecratus confirmatus tamen erat et archiepiscopa
lia monstraverat quantum sibi licuerat quia sicut ipse asserunt duo con
firmavit in alium electum ne igitur audiencia peccandi similia ceteris pre
beatur suspendit ipsum a confirmacione episcoporum. Nota quod illa que sibi apostolica
sedes reservavit ab aliis non debent attemptari. Item confirmatus an
archiepiscopus pt suos suffraganeos confirmare. Item pt aliquis in eo in quo peccavit
ut corporalia casus. Summe casum in vsu illo pone quod archiepiscopus turon
etc. Vt ergo pone casum abricen ecclesia subest rothomagensis archiepiscopus et
ecclesia andegavensis subest turonensi archiepiscopo ambricensis electus et confirmatus
postulatus fuit ad ecclesiam andegavensem que subest turonensi ipse turonensis transtu
lit ambricensem papa auctoritate electum et confirmatum ad ecclesiam andegavensem et
ipsum in episcopum consecravit et rothomagensis archiepiscopus absolvit illum ab ecclesia
ambricensi et omnia facta sunt absque licencia domini pape pp hic audiens
mandat archiepiscopo bituricensi ut si res ita se habet suspendat archiepiscopus
a confirmacione et consecracione episcoporum eum illum ab execucione pontificalis

Officium quod bituricensis archiepiscopus vitare ingerit mandatum apostolicum ad
implevit licet idem archiepiscopus tamquam maiores plus quam concessum in
premissis presumpserit non quod illorum errore secutus nunquam denunciat propter incul-
cata illorum spontanea confessione pepercit eis quia non ex malicia
sed ex simplicitate peccaverunt et episcopus ille qui nunquam peccaverat plus tamen
fuerat punitus unde postulatus et non iudicatus propter intelliges quod nunquam
consecratorum prelati impressum nec prioris ecclesie nec sedis ipsum fecit episcopum
cum ad prima non fuit consecratus et ad secundam priori vinculo perdurante
non potuit consecrari absolvit eum a suspensione predicta et avinculo quo
tenetur ecclesie priori dat ei licenciam propter transeundi ad ecclesiam aut ecclesia
necesse in capitulo priori consensum prestaturi adhuc hoc est sciendum quod con-
tingit occasione huiusmodi negocii premittitur vel precedentia presente probatur
quod archiepiscopus non potuerunt facere quod in consulte facere presumpserunt et
ergo propter quod inter corporalia et spiritualia illa est differentia corporalia cum fuerint
destinatur quam confirmatur spiritualia cum fuerint consecratur quod destin-
antur quia solus honore potest dare sed solus auferre non potest Item
episcopi ancti opalitani sine consecrantur sed condepnati non possunt nisi
apostolicus Item probat hoc quod archiepiscopi non potuerunt illi episcopo dare licenciam trans-
eundi ad aliam ecclesiam hoc modo spirituale vinculum digniusque est quam
carnale sed dominus dissolucionem carnalem nisi suo tamen iudicio reservat dis-
solvendum quod est inter virum et uxorem ergo multo forcius reservavit
sibi dissolucionem spiritualium sed spiritualis tamen quod est inter episcopum et ecclesiam
postea videtur tacite quomodo dicet aliquis quando ipse multum frequenter
transferuntur episcopi ab una ecclesia ad aliam et deponuntur et renunciant et
ipse videt hoc non fit humano iudicio sed pocius potestate divina auctore
romano pontifice qui est vicarius ihesu christi et ideo illa tria scilicet translacio deposicio
et cessio sine renunciacio soli romano pontifici sunt reservata Tercio probat
quod idem est de electo confirmato quod dictum est de episcopo consecrato tempore
tractus quamvis tamen sine licencia romani pontificis ecclesiam suam relinquere non potest
sic et electus confirmatus quia post electionem et confirmationem inter personas
eligentium et electi est spirituale coniugium contractum cum coniugio episcopalis
dignitatis nisi addit quia aliquis potest esse episcopus et nullius ecclesie
sicut contingit in illo qui renunciat loco suo et non dignitati hoc
cum idem potest vinculum episcopi ad ecclesiam et electi maxime confirmati
idem dicimus optinet in utroque ergo sicut episcoporum translacio deposicio
et cessio sic et electorum post confirmationem soli sunt romano pontifici reservata quoniam

Usque ad tempora ista que tunc fuerat de episcopis et processu non fuerat declaratum
propter plaritudinem vel pocius propter indeprimitate et de sepulturis idem dicit et iudicium
ultimo videtur tacite quoniam que posset fieri per canonem ubi cavetur de
electo ut si ultra vi menses ecclesiam retinuerit viduatam nec ibi nec alibi
donec munus consecrationis accipiat immo cedat iudicio metropolitani per
quod decretum indicat quia archiepiscopus predictus bene fecisset. Sed videtur quod non
obstante decreto illud et aliter intelligentibus quem dupliciter decreto suffraganeo
non potest quia etiam non intelligitur vidua quamdiu successorem non habet. Sed quia
successor eius non dicitur esse munus consecrationis adeptus et quod sic que non
potest facere cum non dicitur sit consecratus et quod sequitur in canone iudicio metropoli-
tani cedat illud fuit statutum ad penam [illegible] non debet trahi ad graciam
ut prout dicitur a suo metropolitano propter suam negligenciam ita possit ab
eodem ad aliam ecclesiam transferri quia et illud auctoritate pape debet fieri quoniam per
canonem illud concessit archiepiscopo. [illegible] quod dixi de accessione potest dici
de translacione si hoc fieri voluisset quia aliud intelligitur pro habitu
quod non est in iure concessum expressum. Nota quod idem iudicium videtur esse de electo
confirmato sicut de episcopo consecrato. Et de sepulturis est iudicium. Item dicit alia
viduata que nullum habet episcopum. Item pena non debet trahi ad graciam. Item
quod non est expressum aliquando intelligitur prohibitum.

Quanto casus dominus Hildesemensis apostolice sedis indulgenciam optinuit
sub hac forma si ad maiorem dignitatem forsitan vocaretur eam
sibi liceret assumere dummodo sibi nichil obsisteret de canonicis institutis
ipse de hac indulgencia propria auctoritate ad [illegible] transivit non attendens
quod in eius dicitur quos deus coniunxit homo non separet. potestate transferendi pon-
tifices ita deus sibi reservavit quod soli beato petro vicario suo et
successoribus suis suo privilegio plenius et concessit non eis homo sed deus
separat quos ro. pon. qui non vicem hominis sed dei gerit in terris auctoritate divina
dissolvit nec ergo facti pravitas tutatur prescriptione. Sed in eum quod non
potest non esse notorium precepit illi episcopo ut administracionem illius ecclesie penitus
derelinquat. Sed quia canonici nota sua consensum illicite contulerunt
in ipsum ut in ipso peccarunt in quo peccarunt ipsos eligendi potestate
careat nec successorem deinceps denunciat. Item Hildesemensis episcopus eciam
impetravit derelinquere precepit ei papa ne ad ipsam ulterius revertatur et caveat
ipsa ut nec illis possit quos per superbiam spreverit nec illa quos
vetet. Casus de pr... Item avaricia concupiscit
hic stabit papa in isto capitulo sicut videtur mihi quod est in iure

+

virum et vel uxorem hoc dissolvere nequit ecclesia quo dicitur in civitatem quos deus coniunxit homo non separet sed videtur illud quod dicitur inter episcopum et ecclesiam sine illius auctoritate non potest dissolvi quod dicitur vice aliud ex hoc non considerarunt hildinensis episcopi cum propria auctoritate ecclesiam exiponiensem ecclesiam transierunt et illa indulgentia quod super hoc sibi proponit non excusat precessorum respondit in qua dicitur si ad maiorem dignitatem vocaretur liceat eam sibi assumere de modo nichil obstaret a decanonicis institutis et liceat vocaretur aliquibus quod ad maiorem dignitatem liceat eam sibi assumere adeptam tamen sibi transire non licuit cum in maiori dignitate propter maiorem utilitatem frivolus placeat dispensari preterea postulatio sive electio confirmari debet diligenter quod quamvis in ipsa indulgentia reservabatur dum dixit dummodo nichil obsistat de canonicis institutis Unde antequam postulatio per papam facta fuisset nulla debuit ratione transire. Nota in proximo capitulo quod episcopus sine licentia pape ad aliam ecclesiam transire non debet et si fecerit utraque privari debet. Item canonici qui episcopum auctoritate propria recipiunt ea vice eligendi seu postulandi potestate privati sunt. Item puniuntur qui in eo in quo peccaverunt. Nota in capitulo licet Fortitudinem inter virum carnale et spirituale. Item facilius dispensatur cum aliquo ut ad maiorem transeat dignitatem quod ad parem vel minorem propter maiorem dignitatem. Item postulatio et persona postulata debent confirmari. De auctoritate et usu pallii

Cum super In traditione pallii haec forma servatur tradimus tibi pallium ut utaris eo infra ecclesiam tuam concessum fuit apostolis qualiter istud verbum infra ecclesiam tuam sit intelligendum. Et dicit papa quod ita debet intelligi infra ecclesiam tuam id est infra quaslibet ecclesias tue provincie sed non in processione ut aliquibus ecclesiis contigerit tunc pallio uti non potest. Nota appellatione ecclesie cathedralis intelligitur qualibet ecclesia provincie

Ibi Casus concessum fuit apostolis utrum archiepiscopus possit pallium alii archiepiscopo accommodare respondetur quod non cum pallium persona non transeat sed cum pallio suo debet quilibet archiepiscopus sepeliri

Nisi specialis Troianus episcopus postulatus fuit ad panormitanam ecclesiam legatus ille qui erat in partibus illis dedit illi licentiam transeundi sine auctoritate domini pape ille statim se appellavit archiepiscopum antequam pallium recepisset pervenit hec ad notitiam domini pape super hoc scribit per illi cardinali dicens quod si postulatio illius troiani archiepiscopi per papam esset approbata nunquam tamen debuit se archiepiscopum appellare antequam pallium suscepisset in quo plenitudo pontificalis officii continetur et propterea mandat illi cardinali ut sicut quod scriptum est studeat palliare

De auctoritate usu pall

Ne in confusionem se. ap. redundet quod si optat ut nec pp nec ipse eo
fundat quia pocius illum pp eligit confundi quam sedi velut se. ap. di-
gnitate Nota quod legatus cardinal non potest que libertas episcopis consuetudi
adalab etiam Item in pallio completum auctas et ptas archiepiscopal
dignitatis Item quilibet tenetur magis se diligere quam aliud tamen diat
diligere sicut alium ut sib.

De honore eiusdem Quesitum fuit app quando et ubi aliquis archiepi
pallio debeant uti Rz quod de pan. solus inter missarum
sollempnia semper uti et ubique pallio quia assumptus in plenitudi-
ne potestatis ecclesie quia per aliud figuratum alii prelati vero non semper
nec ubique eo uti debent sed in ecclesia sua in qua acceperunt missarum
certis diebus debitis uti quia notati sunt in partem sollicitudinis et non
in plenitudine potestatis.

Extractus Casus archiepiscopo compostellano in tradicione pallii dictum
fuit accipe pallium et utaris eo in ecclesia tua ipse pinguitatis
esse sue gaudebat provinciam suam non reputabat sibi ad decimam quod pal-
lio non utuntur cum alii archiepiscopi de yspania de consuetudine ullam pro-
vinciam suam pallio utuntur Unde petebat app quod per provinciam suam
possit uti pallio Rz pp licet consuetudo illa pocius sit dicta corrup-
tela tamen de gratia speciali concedit eidem ut si aliqua utilitate fuit impeten-
tus ut ad terram sibi subiectam accedere non possit pro consecrandis suffraganeis
vel suis vel clericis ordinandis et ad terram alienam ipse hic unde habeat
decimare uti pallio habeat facultatem in iam dictis casibus dum vel
ille ad quem pertinet etiam id permittat Nota quod hic pp aliquem privilegium
concedit non vult quod utatur eo in preiudicium alterius pt.

Unius pis Casus Quesitum fuit quando et quibus diebus archiepiscopus
pallio uti possit Rz pp quod ubicumque fuit archiepiscopus intra provinciam
suam in celebracionibus missarum diebus sollempnibus pallio uti debet potest
Nota quod pallium designatum plenitudinem potestatis

Quia nos de multis archiepiscopis app quesivit utrum tantum in sua diocesi
quam in aliena possit celebrare absque pallio et paucis Rz pp
quod non potest non tamen hic in diocesi sua potest celebrare cum pallio si certis diebus
qui in privilegio suo sunt expressi et preter hoc solum alia quo quaque
sunt utriusque perfuncti cum pallio celebrare debeat De renunciatione de renunciatione

Ulterius Casus Episcopus londoniensis super potestate sua libertatem petebat
Adito quod respondit pp ei dictum quod episcopus ipse considerare se-
nectute aut in suffraganeum suam petat renunciare dicat pp credit quod tamen
sit illi gubernare quam alium novum et incognitum preponere in tanto discrimine
committi quod de ipso vigor devocionis et fidei cum corpore senectute non defecit sed.

vigente de corsinm conditione corporea spe ad sublimiora ascendit
admonet ergo illud ut sup hoc diebus istis nulla importunitate fa
tigat se molestia quia indecens est pius inlicite solue cingulum
quod cadat inctoribus pro ubus adversitas plior. Nota quod non statim
data est licentia cedendi licet aliquis se dicat senem et insufficie
tem maxime cum bene administravit. Item indecens est pius inlicite.

Cum int p. iste p. ganfredi abinnanit beneficium suum per orta
obtinuit litteras a dno pp ut in ead. eccla reciperet et se auctore
litterarum dm pp a maiori parte capituli fuit receptus quod quidam canonici
contradicebant eidem sibi opponendo iuramentum et ideo quia iuramentum non
recipiendus erat cum sup hoc quod est diucius agitata mandat pp quatinus
beneficium quatenus si predictum p. invenerit de consensu maioris partis
capituli fuisse de predicto beneficio auctoritate ap. investitum eum faciat pacifica
sita possessione gaudere non obstante iuramento quod de receptione ultimus
eodem beneficio promittitur prestitisse eo quod maioris et sanioris partis
consensus capituli totius intercessit. Nota quod iuramentum non extenditur
ad ea de quibus vel sup quibus iuratum non est. Item ius semel amissum
ultimus non renascitur. Item maioris partis sententia debet prevalere.

Christianissima clasius p. rubens clericus sancti Nicolai de capano
infirmitate laborans apud monasterium sancti Salvatoris petiit
sibi habitum monasticum indulgeri tandem sanitate recuperata rediit
ad monasterium predictum gratia complendi votum suum et aliqua mora facta
in monasterio fratres sibi restituerunt illa que contulerat eccle sancti Nicolai
postulando instantius volebat ut restituerentur in eccliam predicta
voluntate mutata. sed abbas de capano et clerici eum recipere nole
bant. Unde significavit hoc dno pp. idem abbas sup hoc scribit
pp epo verulan dicens quod dicta eccla ab eo soluta est ex quo ea
que sibi contulit ad appellationem eius sibi restituit. et ideo pp
mandat quatenus si res ita se habet predictum abbatem et fratres eius
ad receptionem illius p. nulla ratione compellant nec compellere permittat
tamen rogare potest illos ut illum tamquam de novo recipiant si non exstan
tignia receptione. Nota quod tacite renuntiat quis iuri suo. Item non
potest quis redire ad illud cui renuntiavit. Item actio semel extincta
non reviviscit.

Admonet clasius Episcopus cornacen. Regnum ...

significavit dno pp. quod quidam intrabant eccliam sine consensu suo
que pertinebant ad suam iurisdictionem et detinebant et dimittebant
eos absque suo assensu et ideo auctoritate dni pp mandat sibi ut ipse
prohibeat eisdem preponit sub excommunicatione ut nullus auctoritate sua audeat
intrare eccliam nec eccliam dimittere sine auctoritate sui superioris. et qui
contra hoc fecerit in eum canonicam exerceat ultionem.

vper hoc, Quidā repetebat suā bursam abiectā et capiendo
q nō poterat ipm repete quia dēus quiete possidebat
intrauat illud replicat actor q nō sponte renunciauit sponte ab
prius sunt admittendi utrum illius qui dicat q sponte renunciauit testes
est rei an illius qui dixit q nō sponte renunciauit hoc c actoris
Rndit sp q nō est verisimile ut aliquis sponte renunciet bursam suo
multis forte laboribus acquisito sine magna cā et quamvis verisimile
sit s. iudicium viri q nō est verisimile tū testes illius qui dicat q
sponte renunciauit sunt recipiendi et iudex dz inquirere causam
renunciacionis et si nō inuenit illam probabilem .i. nō vi
neqz metu neqz oppressione neqz inductu pecunie neqz promissione
extorta maxime si nō inuenit mandatum qd vix fieri de ppa
voluntate credit q semp fere amalo extrauum admittat et im
ponat actori silencium nisi ipse actor replicando pbauit q nō
sponte renunciauit Insuper rndz sp tracte obiectōm dicentis aliqs
quō pt hoc et tū illa sit negativa q sponte nō renunciat Et
sp rndz licet mēta negativa tū talis negativa hz in se implicatā
affirmacionē s. q coactus renunciauit et ideo sup illa affirmacione i
plicata pbationes actoris sunt admittende et sūa pp'ista pro eo q
melius pbabit hoc rō ad opioz et dignitate testium Nota q nō
est principale q aliquis sponte renunciet iuri suo cū tm tale presump
tōm admitti pbo Sc licitum est cuilz iuri suo renunciare Sc negativa
tamē in se affirmatiuā implicitā Sc dignitas et opinio testium spectanda

In parrochia casus Quō electi sunt ad quandā abbām Ita est
tā s. R. et quidā alius cā fuit commissa quibusdā iudicibus ubi
cora ordinario cā fuit tractata lata fuit sūa q ipm R. appellat
appellacōm cā commissa fuit epo dunelm̄ et eius commissariis cora quibus
dicebat R. sūam in diocs nō valere quia in cā nō comprincebat
causa quare cōn ipm sūa lata fuisset pt adusa debebat pbare
iustā sūaz fuisse in q̄ram iudicabat q ista nō fuit et p sūa
iudicis sp psumit q rite fuit lata secundū delata e ad sponsum cā
ista pp audit hinc et inde sponsus dicit q iudex nō sp ad unā
speciem pbonis dz animū suū applicare s. oīa considerare dz que sunt
in pncia sua et p sūa iudicis psumi donec contrariū ondat pp' iudicis
auctem et si nichil pbatum fuisset coram dunelmen epo et suo co
iudice standum tū sine fiat nisi pdictus R. cum cndit' contrariū
quia tū constitit dno pp' p litteras quorundā epōrum et pfessorum
ipius R. de renunciacōm sua spontanea imposuit ei silencium sup
ipsa abbatia Nota q iudex nō dz se applicare ad unam speciem

plorimus Item quod primum prima iudicis dom. in quod ordine Item bus
episcoporum additum in comendicionem alterius Item de confessione que eodem
natum Item periculosum et nimis suo renunciare ..
ante dilectus papa mandavit cuidam legato ap. sed ut his spoliatam
nunc in pictavis certa canonicam insitucionem permaneret quem mandans
pape obtemperans ipsum instituit canonicum in eadem sed cum canonica ipsum
super ipso beneficio molestaret de consilio quorundam canonicorum ipsius
ecclesie nunc capitulo se subiciendo eis litteras suas reddens ipsum recipe
postea curabant Unde mandat eis papa cum ipse apud eos gratiam
debeat optinere ap. quos dispendium noscatur obtinuisse super fructuum
nec cohaudat papa capitulo pictavis quatenus ipsum recipiat in canonicum etiam
fratrem eo non obstante quod litteras suas eis reddidit Nota quod quem restituit
instituendum iuris sui renunciacione inducit nimis suo quod sibi et bus competebat
Item vi gratiam quamvis incertum dampnum sustinere non debet Item decepti
et non decipientibus iura subveniunt
Quod in dubiis clericus renunciavit beneficio suo in manibus laici et
illud postea recepit ab ipso querit an talis renunciacio valeat
at ...papa quod talis resignacio nulla vim tamen spoliari de illo beneficio
Nota nullitatem quod non tenet in manibus personarum beneficiorum Item spiritualia
a laicis recipienda non sunt nec sibi renuncianda ..
Ad supplicacionem archiepiscopi rogatensis porrexit litteras cuidam adiunctas papa
acuta quod tenebat quod sicut ibi non poterat morari et ipse obtenta
licentia cepit archiepiscopi eboracensis de consensu regis anglie eo accepit
eidem quoddam beneficium in quo certa in episcopatum carleoli Unde dicit papa mandat
archiepiscopo eboracensi ne in mitrare ordinis clericalis medi
care cogatur quatenus beneficium istud ad sustentacionem conferret ipsius ita ut
sine usu pallii in episcopatum officium episcopale valebat exhibere eidem archiepiscopo
tamquam metropolitano obedientiam et reverenciam impendens Nota quod si
prior clericus providere tenetur ne eum obprobrium ordinis clericalis mendi
caret et sic per hoc multum uncitas et nimis tangere omnes
Nisi cum per decem archiepiscopi bualantam sepe petiit licentiam renun
ciandi adiunctam papa super hoc rescripsit eidem dicens quod si propter hoc accepere
permittat sibi fructum melius inter scire debet quod ipse non est sanctior
quam fuit ieremias et ideo non debet deserere officium predicacionis iam susceptum
cum et ipse ieremias predicando recepit verbum domini licet recusavit officium
predicandi Item forsitan propter humilitatem vel morem eo ipso metuens
se in superbia erigere ipsum proposito resignandi se exhibeat primarie
ipsam ne vel ius obedientiam crederet tamen per ipsum locum regiminis non dimittit
Et nota in isto sunt posita causa propter quas sunt quibus potest cedendi

licenciam prima consciencia criminis debilitas corporis defectus sciencie
malicia plebis grave scandalum irregularitas persone Sed in
hiis omnibus adhibenda est diligens cautela propter conscienciam
criminis potest quis petere licenciam cedendi sive renunciandi si non propter
conscienciam cuiuslibet criminis sed illius tantum propter quod execucio officii post
peractam penitenciam impeditur quia si pro quolibet crimine quis cederet
pauci aut nulli in illo ministerio remanerent

Alia vero debilitas corporis est iusta tamen causa que procedit vel ex
infirmitate vel senectute non tamen omnis sed tantum illa per quam modo
quem impotens redditur ad exequendum officium pastorale non enim
pro qualibet debilitate corporali debet quis deserere officium suum et hoc
innuit Christo paulus apostolus dicens cum infirmor corpore tunc fortior
sum spiritu quia multociens infirmitas corporis fortitudinem cordis
languefactat Pro defectu sciencie potest quis petere cessionem
sciencia enim circa administracionem spiritualium et temporalium est valde necessaria
et ideo utrisque propter defectum sciencie licite renunciatur Unde dicit dominus
scienciam tu repulisti et ego repellam te ne sacerdocio fungaris Sed in
hoc omnis sciencia desideranda sit in prelato competens tollerancia quia nimia
mia sciencia ut dicit apostolus inflat caritas tamen edificat et ideo imperfectum
fectum sciencie supplet potestas per caritatem Propter maliciam plebis aliquando
potest cedere prelatus verum ut si plebs in tantum adeo mala existit ut profectus
fectus negatur apud ipsam et quanto prelatus magis laborat tanto
sit deterior unde dixit dominus prophete Ezechieli linguam tuam adherere faciam
palato tuo et apostoli dixerunt iudeis ecce convertimur ad gentes quia
ubi dei verbum repellitis indignos vos non tamen propter qualibet culpam subditorum
pastor dimittere debet gregem suum ne mercenario competat qui cum
videt lupum venientem dimittit oves et fugit Sed tunc debet demum
fugere et oves convertunt in lupos et tamen tales sunt tollendi aliquando
quia sanguinem elicit nimis emungit Propter grave scandalum
evitandum licitum est episcopo petere licenciam cedendi cum aliter scandalum
sedari non potest ne plus honorem temporalem videatur affectare quam
salutem animarum melior illius ubi quod dicit apostolus Si esca scandali-
zaverit fratrem meum non manducabo carnes in eternum Sed inter scandalum
et scandalum est distinguendum sicut dominus distinxit cum dixit apostolis
dimittite illos quia ceci sunt et duces cecorum et alibi dixit
qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt expe-
dit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demer-
gatur in profundum maris Persone vero irregularitas propter
irregularitatem debet petere licenciam cedendi ut si sit bigamus
idest maritus vidue unde dixit apostolus oportet episcopum esse unius uxoris

virum non tamen propter quamlibet irregularitatem eum debet audiendi licentia et quam
bene administravit ut si non sit natus de legitimo matrimonio quia licet
non debuit huiusmodi vicium tacuisse impedimentum si occultum est factum
sit eo misericorditer dispensari hoc adhibito moderamine ut inter
naturales et spurios distinguatur et nothos et manseres. Verum si
non propter alias causas petat aliquis prelatus cessionem non est audiendus
cum talis postulacio non videatur districta quia propter laborem angu-
stias vel persecucionem incommoda non debet quis deserere sponsam suam cum per
manum se sibi invicem copulavit unde dicitur in [illegible] [illegible] sunt qui per-
secucionem patiuntur propter iusticiam. Sed dicet aliquis spiritus ubi vult spi-
rat et nescit unde veniat aut quo vadat et qui spiritu dei ducuntur
non est sub lege quia ubi spiritus dei ibi libertas et ideo petendi licentia
a delegatum [illegible] ipse credit si sit ei videri quod spiritu dei agitur quam quod
spiritu dei agetur si enim vera sunt que proponuntur que indubitanter vera
sunt procul dubio contra spiritum dei agit qui contra veritatem [illegible] attes-
tatur. Si sic dicat quod forsan alia causa est latens propter quam voluntas
sine licentia cedendi per huiusmodi divinitus inspiratur ei per videri et tangere
[illegible] quod talis inspiracio sit divina et subiciat eam in debito mansue-
tudinis illius [illegible] quod renunciare non. Sed dicit [illegible] in isto [illegible] quod quam-
vis [illegible] virtutibus fulgeat caritate tamen non habeat nichil [illegible]
si nulla est maior caritas quam ut ponat quis animam suam pro amicis
suis dummodo eis possit proficere et si non omnibus tamen multis unde ab
corporis regimine propter laborem se excusare [illegible] apostolus non debet quod et si non
[illegible] laborem [illegible] [illegible] [illegible] labor ipse [illegible] est apud
deum [illegible] illud reddet deus mercedem laborum suorum sanctorum. Nec
[illegible] dicit [illegible] in isto [illegible] quod non debet credere quod ideo martha malam
partem elegit quia circa plurima in activa vita multum labora-
bat quia maria optimam partem videlicet contemplativam vitam elegit
que non auferetur ab ea quia licet contemplativa vita sit magis
[illegible] activa tamen est magis fructuosa et licet contemplativa sit magis
[illegible] activa tamen est magis utilis. Unde lippitudo lye propter fecun-
ditatem prefertur pulchritudini rachelis et propterea [illegible] quamvis
esset activus et contemplativus [illegible] moyses qui quamvis ascendebat
in montem ut ibi gloriam dei cum maiori cerneret libertate quamvis de-
scendebat in castra ut populo predicaret. Per hoc inducat illud domine
[illegible] ut [illegible] monet [illegible] ipsum dominus [illegible] ut laborem regiminis non [illegible]
[illegible] ne forte deus ad pedes suos cum maria sedere illud recipere quam sibi
ap se dimitti cum martha sollicita ministrare. Verumptamen quia in
postulando cedendi licentiam insistunt ipse [illegible] relinquendo illud [illegible] [illegible]

ita ut [illegible] [illegible]

Ita ut si ppt aliquam causam utilem et honestam distineret sibi causis p
dictis in suo pposito pseueraret delicencia sua caderet. Alioqui sibi liminas nomi
indicta auctoritate aplica quia licet secut penas quibus in sollicitudine
advolare desiderat ligate sunt sibi uexibus preceptorum ut absque pmis
sione ppe no heat liberum evolatum. Ex hanc dicit no cas ppt quas pe
quis pete licenciam renunciandi.

Post translacionem vacantem ecclesiam faventinam canonici contulerunt liberam
ptatem eligendi in vnum corum cammonicitatu ipse non postulat eo
canonicum sed fudiam olim epm ravenat in faventinum epm postulan
dum vn ppositus et caplm favent postulacionem illam petere apbati adno
pp pore istius Jo postulati pus requisito et eius consensu obtento
h trunt postulacionem videbatur obstare caplm constantinopol gal
n di ut quicunque epus depontificali dignitate ad monasticam vitam et
pnie locum descenderit ad pontificatum ultimus no resurgat vn et illud
qa qp e vnum de iiij conciliis que sunt ecclesia sicut iiij evangelia
no videbat eadem postulacio admittenda verumptm in quibusdam capitis
no obstante qa illo in quo monasticam vitam eligit pt ad epatum iterum
assumi pmo si ppt pprucionem ul ppt infirmitatem corpis ad monastica
vita descenderit de supior lima hiit impedimentis cessantibus ad epalem
potit resurgere dignitatem Ite no ppt defectum sic auctoritate aplica ad monastica
vita descendit recepta adhuc ad epatum potit resurge Ite si quis pter
cupiditatem penitus eo ignorante fuit epatum adeptus et hic compat ad
monasticam de lima supior transiuit quamvis ad illum redire no possit ad
aliud tn licite potit reassumi Insistit omnibus capitis inetsil et attenta
ti cont contalud potiun qd loquitur in eo casu tu quis dimittit epatu
ppt aliqa crimen et ad monastica vita pnie ea descendit et aliis opiob
zelat que in lib puniut quia ego no constitit ppe ppt quam tam pdictus
Jo cessit epatum Hancunt epo favent electo in archiepm ravenate
quatenus si sibi constitit qp pdictus Jo ppt aliqa tam deps mss caus seu co
similibus renunciavit epatum dummodo necessitas ul utilitas id expostat
detei limag transeundi ad ecclesiam favent maxime si vm e qd asserit. Si qz
est qp no ppt aliqd crime asse commissum si ea pnie transiuit admittat reccpta
rem Alioqui eum dictis committet eam tamen pelicpue qa huius postula
cionem admittere innugat favent capitulo ut de alia psona idonea sibi
pvideat in pastorem Nota hic quatuor casus in quibus ille qui renunciat
epatum transiens ad monastica vita pt iterum in epm reassumi.

Quidam cedendi (Quoniam) petiuit cum magna instantia licentiam
cedendi et ea optenta concedere noluit dicit papa quod compellendus sit
ut cedat. Nota quod si quis licentiam cedendi a papa optinuit compellendus
est ut cedat. Item quod cum placuit est per supplicem. Item quod prius sunt vo
luntarium postea fit necessarium.

Veniens clericus Johannes subdiaconus impetrauit litteras ad quosdam
iudices ut ei prebendam vacantem in ecclesia sancti florentini in con
fluentia assignarent et cum ipsi vellent mandatum apostolicum adimplere
quidam canonici illius ecclesie oppositum se dicebant quod ipse renunciauerat
iuri quod sibi ex ipsis litteris competebat sed ipse subdiaconus hoc negabat
canonici testes induxerunt ad hoc probandum per quos in verba probatum
et interlocuti sunt quod ipse coram capitulo se comisisset domino iudicum sententia
runt eundem subdiaconum non posse uti litteris supradictis pro eo quod coram
capitulo se comisit quare iuri suo renunciare visus fuit a qua sententia
ipse appellauit sue appellationi vigilia epiphanie terminum prefigens
ipse accessit ad terminum sed aduersarius post terminum per duos menses et amplius
est expectatus nec mullus comparet pro eo sufficientes expensas et tunc com
paruit intitus aduersarii cum litteris ad contradicendum et impetrandum
tandem comparuit coram auditore dicto Jo. concesso sed cum sufficientes ad causam
tractandam non esset idem auditor sententiam predictorum iudicum cassauit iustitia
exigente. Nota quod licet quis se comittat coram aduersarii sui non renunciatus
litteris impetratis pro ipso non intelligitur propter hoc renunciare iuri quod
sibi ex litteris competebat. Item cum aliquis statuit terminum sue appellationi vltra
quem appellationis causam prosequi debet per sufficientem procuratorem ad totam causam
prosequendam intelligitur cum peremptorie ad hoc citata intelligatur. Item non
statim post terminum peremptorium debet iudex procedere.

Littere coram (Quoniam) abbas adeo grauem egritudine laborabat ita
quod deuita desperaretur ipsius ad consilium quorundam cuiuslibet sui quem eum
linum non crederet absoluit monachos ab obedientia sua et episcopum suum
notauit ut in manibus suis renunciaret quod tamen visus famol consilio non
tamen renunciauit per quem modum recuperata sanitate monachos obedientiam et reueren
tiam fecerit eidem. Dubitauit abbas an ex tali facto renunciasse in
telligatur abbatie sue. Respondit papa consultationi quod ex tali facto eundem abbatem suo
regimini resignasse non videtur. Nota quod non intelligitur regimini renunciasse
quamlibet absoluat subditos ab obedientia sua quia illa non est forma renunciandi.

Dilectus filius (Quoniam) abbas ad eo. ec. nullo medio pertinens constitutus
fecit in suspitione renunciaret in manibus monachorum regimini abbatie sine licentia
papa et monachi aliud elegerunt procurare hoc ad papam duo fratres accedunt quod abbas
predictus sine licentia pape renunciare nequiuit abbatie ipse cum renunciauit quod electum

renunciarint invitus et manentes mandamus quibuscumque quatenus abbatem ipsum faciatis restitui loco suo quo restituto recipiatis in[ter] ipse renunciatione ipsius. Nota quod resignatio de se si in manum superioris aliter non valet. De supplenda negligencia prelatorum

Statuimus ut si aliquando abbates de monasteriis suis vel forte moriantur et alios in locum illorum constituerint episcopi diocesani requisiti nolunt benedicere substitutos abbates quia forte ipsi abbates non porrigunt episcopis manum muneris statuimus quod ut si episcopus trino requisitus eos benedicere renuerit liceat ipsis abbatibus proprios monachos benedicere et alia exercere que ad eorum officium pertinent donec ipse duriciam suam corrigat et abbates benedicere non recuset.
Nota quod negligentia prelatorum preiudicium non affert officium suum.

Sicut nobis quidam regulares super ecclesias ad eorum provisionem pertinentes conquerentes insinuarunt ex eo quod nolunt ad eas cum vacant aliquos presentare sed instituunt ibi vicarios occasione concessionis quorundam episcoporum et destituunt propria voluntate et ita gravant eas pensionibus quod non possunt clerici competenter in paupertate nimia degentes nec episcopo in spiritualibus respondere nec hospitalitatem sicut convenit servare. Significatum hoc sunt domino pape. Volens igitur papa ut statuta antiquitus et debitus ecclesiis conservetur cum per aliquam impletam subventionem mandat papa quatenus ipsi sint exempte ecclesie super decimis et decime episcopo et ecclesiis illorum studeat rationabiliter eniudare et nisi infra tempus concilii constitutum predicti monachi presentaverint episcopo personas ydoneas ad vacantes ecclesias extunc liceat pleno appellatione remota in ecclesiis supradictis ordinare rectores ita tamen quod per hoc nullum predictis in posterum preiudicium generetur. Nota concessionem eiusdem a[r]chiepiscopi factam sine iure sollempnitate non valere. Item quod pape negligentiam amittit quis ius presentandi prima mensis providendi.

Licet magister etc. et Rogerius dominus litigarint coram domino papa super archidiaconatu Richemundie quem dicebant quod collatio archidiaconatus infra tempus debitum facta non fuerat nec quod quia papa inter suum negligere mandat quibuscumque quatenus si constiterit archidiaconatum Richemundie vacare per annum a tempore quo ad archiepiscopum vel ad capitulum donatio pertinebat computato non a tempore vacationis sed a noticia eius per eo quod celeratam aliud super ... habere extunc ad papam sint illius donatio devoluta utrique super hoc silentium imponat. Nota tempus vi mensium currere a tempore noticie et non a tempore vacationis. Item post tempus illud elapsum non possit eligere quis sine faciant.

Litteras quibuscumque ecclesiis quando beneficia et negligentes dignitates tanto tempore vacabant quod donatio illorum secundum Lateranense concilium ad sedem apostolicam fuerat devoluta illi ad quos collatio pertinebat intelligentes legatum apostolice sedis ad partes illas accedere instituerunt in beneficiis illis

Personas minus idoneas legati nuncius illa beneficia sibi collata dubitaverunt an deberent illas instituere personas. Mandat papa legatis illis quod si beneficia et dignitates personis idoneis sint collata presentetur illas personas de quarum pacifice possessione alioquin ille persone removeantur ab assecutione illorum et de personis idoneis illa non differant ordinare. Nota quod collatio que non est de patronatu superioris tenet alias non valet

Dilecto vacante cantoria in ecclesia Palentina decanus cum quibusdam consignatoribus suis quendam presbiterum nomine in cantorem elegit appellans ne contra suam electionem aliquid attemptare archiepiscopus adeoque ut dicebatur electio cantoris fuerit devoluta alium per nomine in cantorem elegit propter hoc electionem utriusque partes ad romanam ecclesiam accesserunt quia constitit pape quod electio decani et suis consignatoribus facta post elapsum vi mensium extitit celebrata in qua capitulum et episcopus conventus eligere debuerunt electionem de predicto presbitero factam decernit irritam et manere et appellationem decano et eius consignatoribus interpositam secundum archiepiscopum ad quem erat eligendi auctoritas devoluta non posse aliquatenus impedire unde mandat papa quod electionem de ipso per sublato appellationis obstaculo debeat confirmare electionem ipsius a aliquibus canonicam admittere. Nota quod propter negligentiam amittitur quis ius eligendi. Item mora in talibus non purgatur. De temporibus ordinationum et qualitate

De temporibus ordinationum et qualitate

Subdiaconos. In capitulo isto duo dicuntur primum est quod nullus episcopus ordinet subdiaconos in diebus dominicis ut romanus pontifex quod inde hiis diebus privilegium episcopum ungunt dedicatas consecrare et minores ordines celebrare secundum quod non licet alium in vigilia penthecostes celebrare cum in sequenti septimana .i. in sequenti sabbato recepta spiritus sancti gratia celebrantur. Nota quod in diebus dominicis nullus potest promovere aliquem ut papa ad ordinem subdiaconatus. Item in diebus dominicis potest episcopus ordines minores conferre.

Sane casus consuetudo erat in quibusdam ecclesiis Scotie et Wallie quod in dedicationibus ecclesiarum vel altarium extra ieiunia quatuor temporum etiam ad sacros ordines promovetur papa consultus super hoc rendit quod illa consuetudo ut potest ecclesiastice institutioni inimica est penitus improbanda et non multitudo et antiqua consuetudo extet tunc taliter ordinati non debent in susceptis ordinibus ministrare sed in persona eorum qui sic ordinati deponentur et ordinatores eorum ordinandi priventur. Nota quod multitudo et antiquitas

De eo autem quesitum fuit apostolicis an liceat extra consuetudo excusat ieiunia quatuor temporum promovere aliquos in hostiarios et in alios minores aut etiam in subdiaconum respondit quod licitum est episcopis in dominicis et in aliis diebus festivis unum vel duos ad ordines minores promovere sed ad subdiaconatum non licet nisi quatuor temporibus aut in sabbato sancto aut in sabbato de passione domini post hoc romanus pontifex. Nota quod episcopus potest

In diebus dominicis et in aliis festivis promovere aliquos ad minores
ordines licet. Item episcopus non potest aliquem promovere ad subdiaconatum nisi in
quatuor temporibus aut in sabbato sancto.

Ex tenore. Quidam clericus N. nomine volebat promoveri ad maiores ordi-
nes. Iste in tantum peccaverat quod si peccatum eius publicum esset degra-
daretur ab ordine quem susceperat nec posset amplius ad superiores
promoveri. Quesitum fuit a papa quid debet in hoc casu observari. Quia pec-
catum istud occultum sit papa mandat quod ei penitentiam condignam impo-
nat et ei suadeat ut post peracta [illegible] ordine suscepto contentus
ad superiores ordines non ascendat. Verum tamen quia peccatum occultum est
si promoveri voluerit eum prohibere non debet. Nota quod occulta peccata vindicta
non habent et licet episcopus peccatum occultum noverit per confessionem non potest pro-
hibere illum ab ordinibus.

Ad aures. Quidam religiosi volunt ad ordines promoveri. Queritur
quid iuris sit. Respondet papa quod tunc eis [illegible] in inferioribus ordinibus
sine prelatorum obedientia dispensetur quod cum scandalo suorum prelatorum ad su-
periores ordines promoveri nec sunt in hac audiendi. Quia potest esse quod prelati
eorum aliqua sua secreta noverint propter que contra salvam nequeunt promoveri quia non
in sublimitate graduum sed in amplitudine caritatis acquiritur regnum dei. Nota
quod regulares contra voluntatem suorum prelatorum moveri non debent. Item nihil-
ominus scandalo faciendum est.

Si archiepiscopus. Casus. Quando archiepiscopus debet consecrari omnes suffraganei
conveniant ad sedem metropolitanam ut ab omnibus consecretur. Episcopus vero
comprovinciales si necesse fuerit missi archiepiscopi et tenus episcopi possunt consecrari aliis
consecrantibus. Sanius est si ipse archiepiscopus cum aliis aliquem pontificem
consecraverit. Nota quod quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.

Nec episcopus. Quedam in concilio iste utique episcopus posset consecrare suffraganeum suum
et respondet quod episcopus sine permissione archiepiscopi non presumat nec archiepiscopus aliquem consecrare
presumat sine duobus vel tribus episcopis ita ut alii comprovinciales episcopi per litteras
consentiant et si inter illos discordia fuerit archiepiscopus maiori immo quasi toti parti.
Nota standum est maiori parti.

Cum quidam. Quidam episcopus suffraganeus archiepiscopi pisani contulit sacros
ordines extra quatuor tempora die qua non debuit propter consultus super hoc rudis quod
episcopus punitur secundum canonicam disciplinam sed ut privetur potestate conferendi ordines
quos illicite contulit et ordinatis interdicat executionem ordinum susceptorum
donec apud sedem apostolicam restitutionis gratiam consequantur.

Cum sint. Quidam calabrie episcopus latinis in ordinibus conferendis servabat
institutiones grecorum conferendo ordines extra quatuor tempora et cetera et ita promotos
se ad dictos ordinabat. Papa precipit quod latini clerici una cum grecis clericis
non fuerunt in ordinibus conferendis.

xvii^e casus. Quidam Monachus albus tamen loci transtulit se ad Mo-
nachos nigros et habitum illorum assumpsit in presbiterum est promotus dubitatur
ipse monachus utrum in ordine sic suscepto debeat ministrare consulerunt dominum papam
mandat papa eis quatenus monachum illum permittat officium sacerdotis exequi libere
nisi aliud canonicum obstiterit

Quod ad translacionem. Quidam clerici [illegible] ex utroque in diocesibus latinis ab episcopis
grecis extra statuta tempora ordinantur per modum alatrinus episcopus celebrare pro-
hibetur. Questio fuit apud quid de talibus esset agendum papa rescribit quod clericis grecis episcopo
latino subiectis a greco pontifice ordinatis indulgendum est circa executionem ordinis
sic suscepti tanquam ab episcopo alieno ordinatis non de mandato vel licencia sui episcopi
illud fiat sed si de licencia sui episcopi id factum sit licet culpa adhuc sit episcopi qui cle-
ricos suos a greco episcopo faciat ordinari quod deinde abeant talis mos tolleratur
impeditur non de executione ordinum susceptorum. Nota quod racione consuetudinis tol-
leratur in executione ordinis quod male accepit. Cum in distinctione
Si aliquis ordinatus fuit in subdiaconum ab uno episcopo ab alio ad superio-
res ordines sine licencia proprii ordinari non debet.

xviii^us casus. Quidam canonicus Bon. de nomine ecclesie [illegible] electus
fuit in episcopum Imolensem episcopus Bon. recepto mandato Imolensis capituli ordinat
ipsum die sabbati in diaconum et die dominico continuato ieiunio in presbiterum
peruenit hoc ad noticiam domini pape. Unde papa mandat inquiri super hoc veritatem
per episcopum mutinensem et per magistrum B. [illegible] sicut ipsi fecerunt sicut quod deinde est sig-
nificatum hoc domino pape et ipse rescribit eis dicens quod ipse recepit litteras
suas super inordinata ordinacione Imolensis electi in qua ordinacione quantum
ordinator et ordinatus deliquerit eandem intelligit quantum prudencie vestre
quod probatur hic in [illegible] Si enim non licuit Bon. episcopo utrumque ordinem conferre uno die
et aliud alio die continuato ieiunio tunc propter continuacionem ieiunii sicut [illegible]
canonica sive mane diei dominice prorogatur ad sabbatum sive vespera sabbati
ad aliam diem refertur non est continuare [illegible] quia [illegible]
et dominica cum pridie ieiunii intelligitur. Unde papa Bon. episcopum ut puniatur
in quo peccavit suspendit a collatione ordinum diaconi sed et presbiterum alium
vel ab execucione sacerdotalis officii suspendit donec de ipsis aliter duxit
dispensandum. Nota quod nullus duos sacros ordines recipere debet nec aliquis
conferre eodem die et quantum contra hoc fecit punitur prout hic dicitur. Item
puniuntur quis in quo peccavit.

Tel non est episcopus conveniens quod puerum [illegible] nomine xiiii annorum [illegible] in-
ordinate et sine certo titulo in diaconum ordinavit in ludibrium
ordinis clericalis puer ille hoc significavit domino pape et quod non prouidebat eidem
unde mandat [illegible] quatinus [illegible] predictum episcopum suspe-
dant a collatione ordinum et compellant eundem ut eidem [illegible] prouideat in ecclesiastico

Vero ufficio competenti que dum pp ab executione ordinis diaconatus suspendit
donec ad etatem legitimam peruenit in iniuriam ordinatoris. Nota quod aliquis punitur
odio alterius. Item qui ordinat ante legitimam etatem ad sacros ordines tenetur
illitteratus filius Ecclesie indolem vacantem cameram inno / ca puniendi ut sit dia
lem v. corporis qn in minoribus ordinibus constitutum in episcopum elege
rent archiepiscopus casalensis metropolitanus eorum mandauit episcopo tercensi ut
ipsum uno et eodem die ad tres sacros ordines promoueret quod non a ipsi p
proprio si mandato archiepiscopi distulit adimplere quod totum dictus W dno
ppe. reserauit sup hijs dns pp inquisiuit veritate et quia constitit ei ipsum
episcopum tercensem in pluribus deliquisse tum quia confessus fuit quod sine mandato
archiepiscopi ad ordinationem eius inordinate processit tamen quia si archiepiscopus
illi mandasset eum archiepiscopi non debuit obedire talis dispensacio cano
nice non sit permissa et eo si non debuit obtemperare in hac parte tamen etiam
quia reatum p imm narrauit sepius in mandato quod archiepiscopus id preceperat
et postea fuit contra me confessus quod archiepiscopus illud non mandauerat ipsum
tandem ab ordinandi potestate suspendit donec suam meruit graciam obti
nere. Nota hic arm quod episcopus dispensare non potest nisi in casibus a iure per
missis. Item in iniusto mandato prelati non est obediendum. Item auctoritas supe
rioris non excusat. Item qui in iure varius est sine contrarijs in dicto suo
periurus reputatur ab omnibus.

Consultationi aliquorum ordines sacros recipere extra tempora constituta
eniteris utrum caracterem recipiunt pp R. quod sic quibus pro transgres
sione pena est competens imponenda et per modum sustineri potuerit
in susceptis ordinibus ministrare. Nota quod ordo quocumque tempore confertur licet
conferri non debeat nisi certis diebus tamen caracterem recipit
Necessarium est sacerdotes et alij clerici committunt quoque adulterium periurium
homicidium et similia testimonio Quintiliani an puniri debeant in susceptis ordi
nibus ministrare. Rx pp quod si crimina predicta ordine iudiciario probata uel
aliter notoria non fuerint non debent clerici predicti preter reos homicidij
in susceptis uel in suscipiendis ordinibus impediri post primam partem
Et non non penituerint monendi sunt sub obtestatione diuini iudicij
ut in periculum sue damnationis in susceptis ordinibus non ministrent. Non
autem criminosos preter reos homicidij occultos post peractam penitentiam in su
sceptis ordinibus possunt ministrare. De scrutinio in ordine faciendo

Ex parte tua cum aliquis episcopus debet consecrari metropolitanus
conuocat omnes suffraganeos suos ad faciendam consecrationem prout
consecrandum archiepiscopo dicentes renuendo pro postulat sed tamen
cum hunc electum in episcopum consecrandum et ipse archiepiscopus interrogat

De scrutinio ordinis faciendo

Si sciat illum esse dignum episcopus in huiusmodi inquisitione ipsum iudicat quod sciat et credit illum esse dignum episcopus in huiusmodi inquisitione ne hominem offendat dicit quod estimat offendisse quemquam propter quamquam conscientiam. Respondeo tamen credo quod episcopus ubi ex [illegible] tamen cognita nec penitus incognita que sunt qualitates huiusmodi interrogationibus salva conscientia debeat respondere propter verbum tamen aliquis promouendus in diaconum vel presbiterum per diaconorum dicit postulat sancta mater ecclesia hunc diaconum ad onus presbiteratus vel hunc subdiaconum ad onus diaconatus assumi et propter interrogat scis esse illum dignum et ipse respondet scio et testificor illum esse dignum. Respondeo hoc onus quantum humana fragilitas nosse sinit unde in tali inquisitione non credit propter aliquis peccare dummodo contra conscientiam non loquatur quia non simpliciter asserit illum esse dignum sed quantum humana fragilitas permittit quia quem indignum non novit dignum esse estimat. Ergo talem responsionem secure potest unusquisque [illegible] si forte constet quod sit indignus. Si non sciat esse illum indignum significet hoc metropolitano antequam procedat ad sacramentum. Et propter hanc interrogationem non facit in consecratione episcopi sed in ordinatione presbiteri vel diaconi. Nota quod facit contra conscientiam peccat mortaliter. Item quod presumit esse dignum quem nescit indignum. Item hic scientia pro credulitate accipitur.

De ordinat archiepiscopus qui renunciat episcopatum

Sequuntur casus. **De ordinat archiepiscopus qui renunciat episcopatum**

Si archiepiscopus [illegible] renunciat archiepiscopatum post illam renunciationem ordinavit quosdam clericos successor eius quesivit a papa utrum ipsi in illis ordinibus debeant remanere. Respondeo propter distinguendo utrum ille renunciat loco tamen an loco simul et dignitati. In primo casu cum loco tamen renunciat per ordines conferre potest. Cum vero [illegible] archiepiscopus aliquo iusto casu cum simul renunciat loco et dignitati distinguitur utrum conferat sacros ordines aut minores. Si enim aliquis minores ordines a tali recepit et nullus potest ministrare et ad maiores potest promoveri sed [illegible] fuit quia huiusmodi ordines quilibet abbas episcopus confert. Si enim aliquis a tali recepit sacros ordines sed distinguitur aut recepit sciens aut ignorans. Si sciens quia indignum se fecit executionem officii non habebit quia eam non habebat. Si ignorans episcopus cum tali potest dispensare nisi crassa et supina fuit ignorantia. Nota quod minores ordines potest conferri abbas episcopus. Item quod non habent executionem ordinis cum dare non potest. Item ignorantia crassa et supina non meretur dispensationem. **De etate et qualitate**

etate et qualitate

Ut abbates capitulum istud per se [illegible] Ex tunc casus. Episcopus [illegible] concurrenti recepit etatis in archiepiscopatum [illegible] archiepiscopus [illegible] primo [illegible] constitutionem que non per clericos sed per laicos disponitur quia hic non esse aliquatenus tollerandum propter [illegible] archiepiscopo [illegible]

Epm illud corrigat sup his et custodia illarum ecclarum committat psonis
idoneis donec puer illi ad congruam veniat etatem laicis vero omnino
et prohibeat eidem epo ne de cetero ecclam nisi psonis idoneis qui suam rota
te clamant concedat regendas et si secus fecit ei debitam penam infligat
intrusione et concessione illius omnino care decernens de papit in
caplo pp singula| Nota quod regimen ecclarum psonis ydoneis scientia et etate an
committi debet et non pueris

Item de prohibet pp ne aliquis instituatur in eccliis ad curam animarum
aliqua ordine nec etiam optentu licentiam ap. se. qui scientia et moribus
et etate non congruat de aliis institutis ibi dicit quod si aliquis eccl
volunt nisi ita sint te unes in sed quod pposs platos non possunt una qua
que sustentare| Nota quod qui ad curam animarum eligitur tria debet sapere
scire s. statum literarum etatem legitimam et bonos mores item nullus pot habere
plures ecclas quam una sufficiat

Pretera in isto caplo dicit quod nullus debet ad regimen animarum admitti
nisi admiuus sit subdiaconus tamen dispensative in minoribus ordinibus
constituti possunt admitti dummodo tales sint quod infra breve tem
possint in psbros ordinari| Nota quod aliquis non pot eligi ad curam ani
marum in minoribus ordinibus constitutus dispensative tamen postulat

Quoniam clerici beneficiis ecclasticis habundantes nostri aplato
ad maiores ordines pmoueatur nolunt pmoueri dicentes
tale quid committere quod eos plena constitutio ordinari non sunt que
tam quod de talibus sit agendum pp quod in casu isto inveniuntur canones
discordie cum quidam dicant eos non compellendos alii non contrarium asse
rant dnus pp volens hanc contrarietatem amputare statuit ut si cle
rici se indignos ppter sua occulta peccata ad receptionem maiorum ordinum fa
ciunt inferiores clerici ecclesiam probabilis vite et opinionis pferantur
cipsium et beneficia auferatur et aliis conferatur nisi forte qui ordina
ri recusant in aliis fructis ecclie utiles sint si non sola volun
tate ordinari recusant et utilitas ecclie nec necessitas suasit si idonei
sint compellendi sunt ad maiores ordines recipiendos pamissionem
beneficiorum subtractionem| Nota quod clerici qui nolunt pmoueri si
ppter occulta peccata hoc faciunt absque remouiri pnt si sola volunta
te nolunt pmoueri compellantur per amissionem beneficiorum suorum

Ad aures clerici canonici Sallomensis de nostre eruditis eccl
Item arte phisica et eiusdem pluribus vero arte phisice et philosophia eius aliqua

Medicinam plices in contrarium cesserit quia quibus putabat adhibere
medelam medicinis percepti mortis periculum incurrerunt iste nolens per
monem ad sacros ordines consuluit super hoc dominum papam pater papa quia
super premissis conscientia sua ipsum remordebat ad maiores ordines de suo
consilio non ascendit Nota quod contra conscientiam nullus debet promoueri
vm bone Clemens papa vocauit quosdam clericos baren ad presentiam
suam ut satisfacerent archiepiscopo suo quem grauiter leserant et quia ipsi
venire contempserunt tulit in eos suspensionis sententiam promulgatam in qua
durumo permanentes quedam ex illis suspensi alia beneficia ecclesiastica sunt
adepti et acquisitum sunt apud utrumque beneficia sic recepta licite possent retine-
re papa respondit quod non licet eis illa que habuerant beneficia uel que
postmodum sunt adepti aliquatenus retinere unde mandat archiepiscopo eorum
ut eos predicta pertinacia et contemptu apostolico beneficiis que habent
non differat spoliare Nota quod suspensi ab hoc beneficia ecclesiastica non
possunt adipisci iste quamquam pertinaciter steterunt suspensus pertinacia sed sine bene-
An multis dubitabatur an multis an subdiaconus possit sine dispensatione
in episcopum eligi et primo respondit papa quod non possit eligi per decretum
urbani pape primi quod dicitur quod nullus in episcopum eligatur nisi sit
in sacris ordinibus constitutus sacros ordines appellans diaconatum et pres-
biteratum respondendo se ad statutum primitiue ecclesie in quo subdiaconatus
ordo sacer minime dicebatur postea respondit per decretum urbani secundi quod hodie
ordo subdiaconatus inter sacros ordines reputatur sacros ordines appellans
presbiteratum diaconatum et subdiaconatum et hoc idem respondit per alia plura decreta dis-
cernens quod subdiaconus in episcopum eligi libere possit sicut diaconus uel sacerdos
vam vacare monasterio sancti quiriani cum cardinal volebat ipsum
de persona idonea ordinare et super hoc diligentiam adhibuisset
ut posset personam idoneam inuenire per quam possit status monasterii conlapsi
reformari tandem inuenit quendam monachum discretum et utilem monasterio quem alii
decimi eligere non poterant in abbatem propinquorum laicorum aput cardinalem
intercedebant cardinalis iste consuluit dominum papam quid esset super hoc agendum
papa non commendat diligentiam cardinalis mandans eidem quatenus si non prouideat
monasterio de persona idonea predictum monachum illum de quo sibi mandat per quem
status monasterii creditur reformandus ubi preficiat in abbatem nullum habens
respectum ad peticionem illicitam laicorum sed consensu suo tantum ad hoc procedat
ita tamen quod ad sacros ordines non ascendat cum in isto notatur articulo
possit assumi in abbatem et de minoribus ordinibus constitutus et laici illi non
sunt illi monachi aliqui consanguinitate uel affinitate coniuncti ut ex eorum

Petitione contra eum possit aliqua suspitio suboriri ¶ Nota quod
papa in etate dispensatur cum aliquo ut in abbatem assumatur
et in minoribus ordinibus instruet
Cum contingat laici quosque transeunt ad monasteria et ibi assumunt abba-
tibus tonsurantur Questio fuit apud an clericalis ordo in ton-
sura huius conferatur & papa resp. quod in vii synodo sic statuitur ut li-
ceat abbatibus in proprio monasterio solummodo facere lectores per manus
impositionem dummodo et ipsis abbatibus ab episcopo manus impositio
sit facta nostratum et sacerdos constat per primam tonsuram in forma
ecclesie data ab abbatibus ut clericalis ordo conferatur ¶ Nota quod abbates
possint conferre ordines ut hic dicitur
Nalleximus Quidam monachus sine licentia sui abbatis cum levitatis
transiuit ad monasterium sancti Vincentii et cum ibi in ordine illo aliquandiu
permansisset ex consilio quorundam reddiit ad domum priorem et ibi sine
mora fuit dubitabat insistere in officio abbatie Quia non in suo monasterio
legitur in canone ne quis canonicus regularis efficiatur monachus
inter forte quod absit publice lapsus fuit ad canonicatum ordine re-
tatur ultimus in choro maneat Unde quesivit super hoc consilium apostolicum
mandat papa ei quatenus circa curam sibi commissam sollicitudine adhibeat
diligentem et spiritualia bona continuando prioribus
Accepimus episcopus Cameracensis quosdam clericos promovit ad sacros
ordines sine certo titulo clericatus ista impetrauit litteras suffraganeis
omne cum episcopum Cameracensem adgnoscendo executores episcopi Cameracensis
qui cavebat alicis excepciones proponebat cum ipsos clericos
admittere nolebat Unde episcopus petiit a domino papa sibi super hoc cavi
Rescribit ei papa dicens licet in ordinationibus clericorum tam ipse quam antecesso-
res ipsius tam diligentiam debuerint adhibere ut nunquam ydoneus ad ordines
manet Unde si cum hoc contra illas exceptiones opponere non posset et forte
promoti reddiderunt se indignos tamen papa contemnendi nec forte post
fuerit apponi in hiis sine si ordinatus propriis solebat prelati
non sit dignus Unde papa sine aliqua examinatione possit cum eo beneficio
ad prouisionem illorum quos ipse vel antecessores sui ad ordines promouit
eum illos ad beneficium obtinendum debeat ydoneos reputare quos ad
ordines promouit recepit Unde nec debet contemne sustinere si illos facit
per alios examinari quos non credit sine examinatione ordinatos sui
esse eundem ipsum compellat ad prouisionem illorum mandat . . . ad eum
quod prouideat illis per quibus recepit litteras suas in forma communi
in maiori ecclesia vel in aliis dioc. Bracharum et exceptiones

Quas contra illos dixit sententias papa audierat. Nota autem quod semel examinatus post iterum examinari. Item per formam canonicam per examinatores pro mediante aliquem in maiori ordine. Item qui dignus reputatur ad ordines dignius reputandus est ad beneficia. Item examinatores debent licite sine admittendo.

Unde sequitur archiepiscopus ... ut episcopus diligenter instruat et informet illos quos promovet ad sacerdocium per se vel per alios viros ydoneos super divinis officiis et ecclesiasticis sacramentis qualiter ea rite valeant celebrare quoniam si de cetero rudes et ignaros promoverit et ordinatores et ordinati pene subiacebunt quoniam melius est paucos bonos quam multos malos habere ministros. Hoc ultimum notandum est verbum.

Quamvis ... electus fuerit in episcopum talium ... et ... propter ... sunt ... ipsum ut talis ... quibus amonetur a beatitudine ... confessus sunt se nunquam grammaticam audivisse nec legisse donatum et quia ... scientia sua constat de ipsius insufficientia et illiteratura quod quamvis ... esset et canonicas ... tamen in episcopo sustinere debet eum ipsum removit ab execucione pontificalis dignitatis officii et administracione ... talium.

Nota quod si propter defectum scientie removetur quis a beneficio ... multo fortius idem debet repelli ab obtinendo.

De sacra unctione

Episcopo unctio

Cum venisset ... episcopus ... ad apostolicam sedem confessus fuit dominus papa quod ... sua sacrum non recepit unctionem. Unde papa quod illi defuit fuit in illo supplere solicitus super hoc patriarche Constantinopolitano ... quod due sunt unctiones scilicet exterior et interior ... exterior unctione ungitur corpus interiori vero ungitur cor et ungitur quamvis oleo crismate ... de uno et ... de alio ostendit quod episcopus ungitur in capite et princeps in humero ... baptizandus bis inungitur ante baptismum oleo sancto primo in pectore postea inter scapulas et bis post baptismum crismate sacro primo in vertice ... in fronte ... quid significet ista ... dicit ... dicat etiam quod consecrandum altare et calix ... Silvestri qui consecrabat altare illud crismate primum gerebat et ancte dominum quem precepit Moysi ut faciat oleum unctionis ... unguet tabernaculum dicat etiam quod sacramentum unctionis aliud signatur de novo testamento ... non ... cum unctione celebrat sacramentum sicut quidam mentiuntur qui divinas scripturas non intelligunt deinde monet patriarcham Constantinopolitanum ut in ordinandis presbiteris et consecrandis episcopis ... et faciat observari quod Romana ecclesia observat. Insuper dicit quod Romanus pontifex non utitur baculo pastorali ... historia ... ecclesie ... uti potest baculo pastorali.

De sacramentis non iterandis. Capitulum

De sacramentis non iterandis

Pastoralis. Casus. Cremensis promotus fuit ad ordinem subdiaconatus sine
manuum impositione. Quesitum fuit a papa an permitti debeat
ministrare. Item quidam alius fuit unctus per errorem oleo cum debet in ordi-
natione quilibet unctus sacramento confirmationis. Modo debeat iterari aut (?) per unge[re]. Et
in talibus non est aliud iterandum sed supplendum quod est caute. Sed papa dicit
quod non est iterari quod prius factum non fuit. Item committitur in ordinibus o[mnibus] que no-
minantur debent suppleri omni cautela.

a Nobis. Quesitum corpora defunctorum sepulta sunt a consecratione (?) tempore cuiusdam
scismatici Valeriani nomine. Quesitum fuit a papa utrum debeat reconciliari.
Item quidam presbiter degentem celebravit cum indumentis sacerdotalibus super altaribus.
Quesitum utrum debeat vestes et altaria consecrari. Papa dicit. Et corpora defunctorum.
dictorum non sunt reconciliandi nec vestes sed benedicende nec altaria sed consecranda.

Presbiter et in isto capitulo quod presbiter et diaconus cum ordinantur recipiunt tactum
corporale per manus impositionem ritu introducto ab apostolis quod si omissum fuit
non est aliquatenus iterandum sed statuto tempore ad huiusmodi ordines conferendos caute
supplendum quod per errorem exstitit pretermissum nec est postea aliquid iterandum suspensio
manuum tractare (?) sed si quis ordines conferendos super capitulo ordinandus. Sequitur

Ut filii. Liber perse patet. De filiis presbiterorum

De presentatione. Presbiter accessit ad presentationem pape tanto quod esset filius sacerdotis im-
petravit literam adversus papam ut capellanus esset ...
... fuit domino pape quod tamen iste presbiter esset in sacerdotio ... misit. Sed
tales literas impetravit. Unde papa mandat Lincolniensi episcopo quatenus sit vitate tacita
presbiter sit in sacerdotio genitus et quod prius eius in eadem ecclesia ministravit illum
ab illa ecclesia removeat non obstantibus literis eius dictis. Non quod literas vitate taci-
ta impetrate non valent.

Presentationem prohibet papa ne filii sacerdotis in ecclesiis in quibus patres ministrave-
runt ministrare debent ... vel eis alia occasione ... sed in de pe-
riculo sunt ... amoveatur.

Consequenter. Casus. Mortuo presbitero per ... ad
patronus presbiteri filius eius presbiter impetrabat eius
institutionem. Unde dictus ... conquestus fuit domino pape. Mandat papa episcopo vigore
...
in eadem ecclesia filius eius nullomodo instituatur ... et si institutus est ab
ea removeatur.

Cum ecclesia. Casus. Episcopus Londoniensis ordinavit
B. clericum in presbiterum ad capellam sancti Laurencii quam concessit eidem
postmodum vero ipsum spoliavit eadem pro eo quod prius eius presbiter in ipsa ecclesia
ministravit sacerdos ille significavit hoc domino pape. Unde papa mandat eidem
episcopo quatenus si constiterit ei quod eandem ei concessit quod prius eius presbiter in ipsa
ecclesia ministrasset ipsam sibi restituat et in pace dimittat amoto alio

Si quis in ea instituit . sed si hoc ignorauit ex quo eum ad ipsam ecclesiam in
presbiterum ordinauit eam sibi restituat et in pace dimittat donec in alia ecclesia
sibi prouideat unde valeat sustentari. Nota in omnibus istis decretum quod filius non
debet succedere patri in prima ecclesia. Item qui scienter indignum ordinat etc.

Proposuit quidam clericus R. nomine presentatus fuit ad ecclesiam [illegible]
[illegible] de salabus episcopi diocesis voluit ei curam animarum committere pro eo
quod erat filius sacerdotis. iste sic repulsus accessit ad curiam pape dicens
quod esset in sacris ordinatus. Rescripsit papa episcopo dicens quod indignum est ut careat
beneficio ecclesiastico qui in sacris est ordinatus et ideo mandat papa episcopo supra
dicto quatenus aliquem honestum presbiterum cum assensu illius clerici debeat
venire qui eum in ipsa deseruiat. Ita quod presentatus R. habeat medietatem omnium
beneficiorum ipsius ecclesie cum solus presbiter missarum sollempnia uel alia
diuina officia sine clerico non potest celebrare. Notatur quod in sacris ordinibus
constitutus non debet carere beneficio. Item illegittimus curam animarum habere non
debet. Item sacerdos solus sine clerico esse non debet.

Ex transmissa G. abbas de casis presentauit W. clericum archiepiscopo cantuariensi
ad ecclesiam de R. sed archiepiscopus eum recipere noluit eo quod pater eius in ipsa ecclesia minis-
trauit. Papa ad prefatum archiepiscopum rescripsit eum qualiter fuerit repulsus addens quod
pater eius in ipsa ecclesia ministrauerat media interueniente persona. Papa mandat eidem
episcopo cantuariensi quatenus si de ita per dictum W. ad prefatam ecclesiam admittat non obsta-
mine obseruato apostolico rescripti decreto quod in ecclesia dei successiones hereditariam
detestatur media interueniente persona. Notatur quod in ecclesia dei locum non habet successio.

Constitutus quidam clericus W. nomine quandam capellam canonice fuit adeptus
ut dicebat et eam pluribus annis possedit pacifice et quiete. Tandem R.
miles ipsum spoliauit eadem pretextu quod clericus ille R. apud ordinarium depo-
suit quod obiectum fuit ei quod pater eius in capella ministrabat eadem preterea capellam
eandem non patitur reddere. Super quo ipse conquestus est domino pape dicens quod pater
eius nec persona nec vicarius perpetuus fuit in ipsa capella aliquando [illegible]
ibi R. nullum ius habebat in ea. Mandat papa episcopo vigorniensi quatenus si constiterit
ei quod dictus clericus a predicta capella fuit per laicalem potestatem eiectus
et quod pater eius non fuit persona nec perpetuus vicarius licet quandoque ministrasset
ibidem nomine predicti R. faciat eam sibi restitui et cum fructibus inde per-
ceptis. Nota quod spoliatus restitui debet cum fructibus perceptis ante spo-
liacionem. Item perpetuus vicarius non debet habere in ecclesia sua filium eius successorem.

Ex parte tua archiepiscope eboracensis obtenta indulgentia a domino papa ut licet non episcopus
possis dispensare cum filiis sacerdotum ut remanere possent in ecclesiis quas
pater eorum nullo medio tenuit dummodo essent bone uite et copiosi uel longo
tempore ecclesias tenuissent. Archiepiscopus dispensauit cum aliquibus talium post istam

Dispensacionem quidam ad iudices litteras impetrarunt apostolicas ut si constaret per dictos eum quibus fuerat dispensatum esse filios sacerdotum vel clericorum qui proxime ante illos ecclesias tenuerunt imponerent illis silencium et ecclesias illas ipsis petentibus assignarent tacita veritate de premissa dispensacione. Archiepiscopus consuluit dominum papam utrum per litteras illas dispensacio sua debeat revocari. Respondit papa quod si per priores litteras cum aliquibus dispensavit dispensacionem illam non vult per posteriores litteras irritari. In fine prohibet papa clericos laicorum donacionibus institui in ecclesiis sine auctoritate episcopi sui et institutos precipit removeri. Nota quod dispensacio semel concessa non revocatur. Item littere veritate tacita impetrate non valent. Item nullus debet institui in ecclesiis sine

Quoniam mandat papa archiepiscopo Cantuariensi et eius suffraganeis auctoritate apostolica quatenus si per vicium fuit in ecclesiis patres personatum habuisse filios eorum ab ecclesiis excludant nec ad eas ullatenus assumantur gubernandas et si hoc publicum est nec causa in iudicium deducatur nec testes super hoc admittantur. Nota quod in notoriis ordo iuris non requiritur.

Ad extirpandas dicit lex quod filii presbyterorum qui ecclesias tenent in quibus patres eorum nulla persona media ministrarunt tamquam persone vel vicarii perpetui removeantur ab illis. Nota quod filii presbyterorum non possunt succedere patribus in ecclesiis in quibus patres eorum persone vel vicarii perpetui fuerunt.

Ad hec consultus fuit a nobis papa utrum filii episcoporum possint ad sacros ordines promoveri si alias digni sunt. Respondit papa quod si de legittimo matrimonio sunt geniti nec aliud impediat possunt ad sacros ordines licite promoveri et in eisdem ecclesiis in quibus patres eorum beneficium obtinere noscuntur. Nota quod pater et legittimus filius simul possunt esse in eadem ecclesia.

Michael casus. Michael presbyter proposuit coram domino papa quod ecclesiam sancti Jo. fuit canonice adeptus sed filius N. Antonii presbyteri qui ex personatu illius ecclesie asserit ad se pertinere vicariam eiusdem ecclesie papa mandat quatenus si constiterit de eo N. filium fuisse ipsius Antonii qui ex personatu illius ecclesie super vicaria ipsius ei silencium perpetuum imponatur. Nota quod filius sacerdotis patri succedere non potest tamquam persone nec tamquam vicarius in ecclesia.

Lator casus. Lator presentium et uxor eius cum contractis coniugiis fornicatores quia per missa in facie ecclesie viri promoti sunt postea ea in sacerdotio constituto accessit habuit ad uxorem suam et ex ea filium huius nomine genuit. Iste quia desiderant apericia ministrare domino de officio clericali papa consultus super hoc rescribit quod talis filius pena incontinencia sit modis omnibus expellenda si tamen aliter dignus sit permittat eum in clericum ordinari et ad ecclesiasticum beneficium promoveri. Item valeat eo modo sustentari. Nota quod natus de uxore legittima habetur pro non legittimo et hoc ideo quia natus est post continenciam eius voluntate promissam et ita de illicito coitu dicitur hic.

vm decret. Et hic q filij canonicor(um) dellitati no(n) nati no(n) debet
canonia fieri vel p(re)bendas h(ab)ere in eccl(es)iis in quib(us) p(at)res eor(um) s(un)t institu-
ti quia impudicu(m) est ut no(n) l(egi)timus filius impudicus p(at)ris in altari officio
ministret in qua virginitatis d(ict)i filius ex(isten)s p(at)ris p(ro)palat (con)cubitu(m) inclinat.

Hdabolendum In pl(er)isq(ue) eccl(es)iis quedam inolevit corruptela q(uod) filij canonicor(um)
(con)sequebat canonia in eccl(es)iis secularibus in quib(us) p(at)res eor(um) erat instituti
canonici p(re)cepit c(onciliu)m g(e)n(er)ale q(uod) canonicor(um) filij maxime spurij no(n) fiat ca-
nonici in eccl(es)iis secularib(us) in quib(us) p(at)res eor(um) sunt instituti et si c(on)t(ra) f(ac)t(u)m fue-
rit no(n) valeat eor(um) institutio et qui tales ut d(ictu)m est canonicare p(re)sumpserint
a b(e)n(e)ficiis suis suspendantur. Nota q(uod) qui canonicat indignos suspendi debent
a b(e)n(e)ficiis et institutum removeatur

Illatus filius Virgilius p(res)b(ite)r h(ab)ebat (com)petens eccl(es)ie curam animar(um) h(ab)ente(m)
q(uod) nullo medio t(en)uit p(er) eius (com)positionem sancte marie ipsum monuit
ut eccl(es)iam dimitteret ipse no(n) dicebat q(uod) archiep(iscopu)s rem(ensis) ap(osto)lice sedis legatus
cum eo dispensav(er)at et ideo eam dimittere nolebat p(ro)positis h(oc) significant(e)
d(omi)no p(a)p(a)e v(ero) mandat p(a)p(a) q(uod) eius no(n) obstante aliqua dispensatione que a sede ap(osto)lica no(n)
emanavit statuat q(uod) canonicam fuit ipsum ap(osto)lica se(de) ab eccl(es)ia removere
de. Nota q(uod) solus p(a)p(a) cum filijs p(res)b(ite)ror(um) p(ote)st dispensare ut possint i(n) eccl(es)iis
in quib(us) p(at)res eor(um) h(ab)ebat p(er)sonatum sine eccl(es)iam curam animar(um) de nullo medio

Nimis Infamia turon(ensis) filij sacerdotum et alij no(n) l(egi)time nati pro-
movebant ad dignitates et p(er)sonat(us) et ad alia b(e)n(e)ficia eccl(es)iastica curam
animar(um) h(ab)entia sine dispensatione sedis ap(osto)lice. Unde nos deformabam honestatis ecc(lesie)
d(omi)nus p(a)p(a) h(oc) audiens mandavit archiep(iscop)o turon(ensi) q(uod) omnes p(re)d(ic)tos remove-
at a dignitatibus p(er)sonatib(us) et a b(e)n(e)ficiis curam animar(um) h(ab)entib(us) et illa p(er)so-
nis idoneis (con)ferri faciat p(er) illos ad quos eo(rum) t(em)p(o)re noscit(ur) p(er)tinere p(ro)-
vide(re) ne id decetero attemptare p(re)sumant. Nota q(uod) solus p(a)p(a) p(ote)st dispensare
cum filijs sacerdotum ut ad dignitate(m) h(ab)entem curam animar(um) possint p(ro)moveri. De
institutione licet perperam satis patet. **De non ordinandis et concilio manum**
No(n) ... illud q(uo)d in ... **missione**

De suor(um) clericis. Statuit c(onciliu)m tolletan(um) ut nullus ep(iscop)or(um) decetero p(ro)mo-
veat suos ad sacros ordines nisi et ad mores ius p(ri)us ad(miserit) lib(er)-
tate fuerint assecuti et si aliquis s(er)vus surripiat d(omi)n(u)m suu(m) et fraudulenter ad
ordines eccl(es)iasticos p(ro)motus fuerit deponatur et d(omi)n(u)s ipsius eum recipiat. Non
q(uod) s(er)vi p(ro)moveri non debent sine licentia d(omi)nor(um) suor(um)

De familis. Statuit c(onciliu)m tolletan(um) q(uod) eccl(es)ia possit (con)stituere p(res)b(ite)ros et diaco-
nos ex p(ro)pri(is) famulis suis ita tamen q(uod) p(ri)mo recipiant lib(er)tatem et
quicq(ui)d illi postmodum acquisierint vel eis datum fuerit ad extraneas p(er)sonas
no(n) transmittant s(ed) o(mn)ia post obitum suum ad ius ecc(lesie) a qua manumissi
sunt debeant p(er)tinere quib(us) lib(er)tatem acquisierit vel testificari adv(er)sus ecclesiam

Omnis aditus precluditur sunt actus liberti ad quod si aspiraverint non solum
libertate admittuntur sed et honore ordinis quem non dignitate nature solum
tempore nativitate meruerunt. Nota quod liberi dominum suum accusare non possunt nec
ipsum testificari sine venia. Nullus si quis servo suo donavit libertatem
et ipsum in presbiterum fecit ordinari et illa postea in supplicatione clericus dominus suo non
licet canonicas persuaderet horas celebrare. Accusatus apud episcopum suum quem ipse
ordinavit degradatur. Consuluit archiepiscopus tantum quesivit a domino
papa si servi et spurii debeant ordinari. Et papa videt quod neque spurios neque servos
nos promovere. Sed quia si archiepiscopus iste bene reduxit ad medium quod sunt
consecratus sibi dictum sunt inde ne episcopus sine te obiciatur ad ordines.
Quo libenter aliquis servus eius filios suos ab Lne presumat
obtulit ipsa ecclesia aqua libertate servant assensum ut in ipsa ecclesia
domino deberent deservire in ordine clericali. Queritur utrum post aliquod tempus
possint ecclesiam illam dimittere et ad aliam se transferre. Et papa hoc distinguit
utrum eo tempore fuerint manumissi et obligati in ordine clericali ut dicta
domino vivunt debeant deservire in divinis officiis et tunc ad aliam ecclesiam
se transferre non possunt vel utrum absolute fuerint manumissi et tunc
se licite transferre ad aliam ecclesiam. Nota quod libertas datur sub conditione
vel tenore et tunc ille compellitur conditionem servare secundum tenorem.
Si iam aliquis servus ordinatur sine licentia dominorum suorum. Questitum
fuit a domino papa utrum ipsi sic ordinati debeant vel non debeant in suo
ordine remanere. Dominus papa hoc audiens multum mirati de ista questione cum
sit et diffinitum in canonibus in constitutionibus antiquorum. Canonicum quod
servi ordinati invitis dominis deberent vel non deberent in suo ordine remanere
cum verum de ordine subdiaconali cum de eo nulla sit mentio in decretis.
Dominus papa dicit quod ille ordo cum privilegio gaudet cum diaconali. Quamvis
olim non reputaretur sacer ordo in ecclesia primitiva cum apostoli et verbi
secundum moderna tempora sacer ordo reputatur. Nota quod subdiaconi simili privilegio gaudent.
Delatus filius Io. miles dicebat se diaconum ne ordinaret
in presbiterum ea ratione quia dicebat prius ipsius diaconum sive sui
et quoniam mater sua libera erat. Unde ille diaconus sic posuit coram papa. Unde
mandat papa archiepiscopo Respondit quod si sic est verum sic militem ipsum compescat aliquo
impedimento cessare. Nota quod filius sequitur conditionem liberi matris. De obligatis ad ratiocinia
Magnus episcopus. Casus episcopi augustensis quesivit in concilio carthaginensi utrum
procuratores actores executores et tutores pupillorum seu curatores
possint ordinari. Dominus alias dignum dicere vel fuerint scilicet antequam liberati sic ab officiis
sint servientes. Deinde ordinati erunt infamia cum postea eo venerint super officiis.

S[...]ims bimesi dixerunt Recte Rudit Sanctitas vestra Ista est
vestra sententia Nota quod eadem mater libere debent et non solum admittere sed ab offici
is etiam scolaribus **De corpore viciato**

De presbitero Clemdal presbiter obtulit duellum cum adversario suo et oblatum ab
eo suscepit iste presbiter in illo duello perdidit digitum amisit Queritur utrum
possit ministrare seu celebrare in ordine sacerdotali Respondet quod si ipse non amisit tan[tum]
possit ministrare seu celebrare in ordine sacerdotali ... partem primam ... possit
digito qui ... possit sine scandalo celebrare ... partem primam ... possit
cum eo misericorditer dispensari ut in ordine suo ministret Nota casum in quo episcopus dispensat
Vnde ... Clemdal clericus fuit coram episcopo ... quod ... macula
... et quod erat ... canonica filius ... consultus ... mandat
archiepiscopo ... ut ... quod ... canonica filius ... promotione sua
... dispensatione procedat de macula ... mandat ... ut ad consilio
suffraganeorum suorum ... filius ... fuit ... in quo ... Respondet
... dispensatione ... et ... mandat ut dispenset ... utique
... Ex parte ... nomine ... fuit ... fuit

Ex parte Clemdal ... ordinatus in diaconum Queritur an possit ulterius ad maiores ordines promoveri
Respondet quod ... illos ad ordines promovendi et ... debent
... quod ... ut ab aliis ... dum ...
... non ... promoveri ... ordine
... ad maiores ordines promoveri possit ...
... non ... potuit
ut ab aliis ... et ... promoveri ...
... ita ... amputata ... villa ...
... promoveri Nota quod ... promovendus ad ...
... Clemdal presbiter ...
... villa amputata ... consultus ... mandat archiepiscopo
... dispensare possit ... ut
in officio sacerdotis ... officium misse ministrare Ex parte Clemdal presbiter seu
... villa ... an possit
in officio suo ministrare Respondet ... officium
... Ex parte ... Clemdal promotus fuit in abbatem qui
... consultus ... quod ... ad
... et ... in sua promotione
... non possit promoveri Nota ... ad
ab officio abstinere debet ... promoveri ... Thomas ... in
... promoveri non ... casu fortuito accidit ... pollice
... constitutus ... dubitabatur ... utrum possit
... pollice ...
... ad promoveri ... consultus ... quod ... non ... pollice ad
... non ... talem deformitatem

Non debet impediri quominus possit ad sacerdotium promoveri de bigamis
t bigami clerici penitentes solle[illegible] et mariti viduarum ad sacerdo-
cium [illegible] ut hic dicitur promoveri. Super eo autem bigami pro
stratur [illegible] quod ordinatores eorum puniri sicut [illegible] confessi ordinati [illegible]
[illegible] si ad sacros ordines fuerint promoti non debent in ipsis ordinibus [illegible]
quia contra apostolum cum bigamis dispensare non licet ut debeat ad sacros ordi-
nes promoveri non debent in eis sed promoti fuerint remanere cum [illegible] ordinatores
dispensare non potest [illegible] de bigamis de presbiteris bigamis et viduarum maritis
[illegible] quod ad promovendum quia contra doctrinam apostoli [illegible] instituendum
Nuper a nobis [illegible] erat in laicali habitu. Questio. Ordinari non debet
constitutum contraxerit cum [illegible] post mortem mortuae [illegible] factus fuit clericus
postea [illegible] promoti ad sacros ordines [illegible] cum [illegible]
talibus clericis qui [illegible] contraxerit possit dispensari ut in ordinibus sint rema-
nere vel ad superiores possint promoveri et primo ordinarii [illegible] quod [illegible] biga-
mi sint [illegible] in [illegible] cum [illegible] non [illegible] [illegible] effectus si [illegible]
destinatio [illegible] qui [illegible] duas successive uxores infamia [illegible] quod [illegible]
ad factum [illegible] sic [illegible] qui [illegible] [illegible] non lega-
libus [illegible] ad [illegible] non [illegible] [illegible] tales
[illegible] questio et [illegible] bigamos reputandi. In contrarium [illegible] quod non
sint bigami reputandi cum [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible]
istos bigamos [illegible] quod hic [illegible] quod ille qui [illegible] successive uxores est bigamus
reputandus ut si quis [illegible] [illegible] de [illegible] ad quem [illegible] non
[illegible] quod cum [illegible] clericis [illegible] cum bigamis non potuit dispensari licet
in [illegible] bigami non [illegible] non [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] quia [illegible] in [illegible] sint [illegible] contraxerint
quod [illegible] [illegible]. Item voluntas sine effectu punitur Nota
ad effectum. Item reputatur bigamus [illegible] non [illegible] ad promovendum [illegible] possit
[illegible] quia simul habet duas uxores. Item infra
[illegible] Aliqua mulier [illegible] cum aliquo et ab eo fuit [illegible]
[illegible] ea [illegible] et [illegible] vel [illegible] et [illegible] alii [illegible] cum illa que
[illegible] et [illegible] quod non quia fuit maritus viduae [illegible] promoveri non
[illegible] [illegible] quod duo sunt in quolibet carnali copula consummato
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caritate
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostolus [illegible] adheret deo
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conformitate [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

Iohannes in evangelio verbum caro factum est et habitabit in nobis
sed illud coniugium non est carnali copula consummatum non patet ad illud coniugium
sed illud coniugium non est contractum per matrimonium misterium secundum quod apostolus
designans quod inter Christum et ecclesiam est contractum per ... ex ossibus meis et caro de carne
exponens vel illa ... hoc ... magnum sacramentum in Christo et ecclesia
... statim ... hoc ... magnum sacramentum ... ne bigamus aut viduae
... et patet quod ... sacramenti defectum ... quia non illa est una unius
maritus possit ad sacros ordines promoveri quia ... coniugii deficiat ... corporum
et ille unus unius ... patet quod ... solum ... sponsa dicitur
... non est significatio ... sacramenti ... cognita uxore duxit patet
quod ille qui ... ab alio viro ducta ... non cognita ... promoveri quia nec illa nec
... non est qui possit ad sacerdotium promoveri. Nota quod defectus sacramenti est cum quae
ille diviserit carnem suam in plures ... ad sacros ordines promoveri
bigamus vel maritus viduae corruptae non ad sacros ordines promoveri
possit et ita non ... irregularitas hoc facit
Quia circa ... plures ... utrum bigami
sint ... videtur quod hoc non merito irregularitate bigamiae
... ad talibus tamquam ad fornicariis potest ... dispensare ut suum offi-
cium ... Nota ... quia cum illo qui petat dispensatur ... cum ...
non petat non dispensatur ... nobis ... quandoque vidua de
facto duxit in uxorem quia ... non potuit ... utrum bigamus est
puta quo ad legem promoveri ... quod ... non est bigamus nec ...
... viduae ... non fuit ... cum eo ... cum marito
... viduae non potest dispensari non ... sacramenti defectum ... affectus ...
cum opere subsecuto. De clericis peregrinis sequitur ...
... nos clerici qui se transferunt ... et diu ... se ordina-
... ut ... accepimus et diu ... ordinatores ...
... hoc ... statuta primum ...
quod de talibus sit agendum ... quod ... statuto ... ut ad ... episcoporum
... aliud statuta de ... statuimus est ut ad ... episcoporum
... nomine ... testimonio ... de talibus ...
sigilla super ordinatione sua testimonio ... in quo ...
simul ... ita ut aliquo ... insufficiens ... de talibus
... plenius instruantur. Illi ad quibus ... et ... ...
... est de inferioribus ordinibus quia possunt ... aliquis ... hoc ...
est de inferioribus ordinibus quia possunt ... si alii digni inventi fuerint. Nota
... potius admitti ad ... si ... ordinatione sua
... non ... et aliorum super ordinatione sua
In ... clerici qui se aliquando transferunt ... sedem ...
... ad ... ad sinum ... suorum ordinariorum ... offerunt
... ad ... ordinibus ... et petunt ... ordines
... quod sint in ... ordinibus ... quod ... primo ...
promoveri ... quod non sit ... ordinationis ... non ... illos ... suscep-
... argumenta ... ordinatoris ...

In illis ordinibus uero ad superiorem debet promoueri a quo eorum consecratus fuit
nota uel approbata. Nota quod inmanditum ignotum non admittitur super ordinatione sua
sed hoc ideo est ne illi quibus ista celebratur diuina decipiantur
ne simulati clerici quique accedunt ad partes illorum sine commendaticiis. Licet
suorum episcoporum quesiuit prudentia apostolica an permittere debeat illos celebrare
diuina. Respondit papa nisi constiterit et sine periculo sine protestes et canonica ce-
lebratione illorum qui ignoti sunt non permittas illos sine plebibus celebrare
diuina sed si secreto et deuote uoluerint celebrare permittatur. Nota quod aliquid
licet in secreto quod non licet in publico. Hoc est ne decipiatur populus.
Ne nobis. Innocentius prelatis ecclesiarum de Mediolano episcopo uel regimini sine consensu
N. ipsius episcopi clericos de alienis episcopatibus instituebat in ecclesiis plebis
sue. Questiuit episcopus regimini apostolico quod mirum est de illis clericis. Respondit papa quod in e-
cclesiis non licet cum sit contrarium honestati et contra instituta sanctorum patrum
et ideo precipit iste episcopus illos remouere nisi cum dispensatione eos in ecclesiis
duxerit admittendos. Nota clericos in ecclesiis de tali loco uel de tali diocesi
instituendos et non extraneos. De officio archidiaconi. De officio archidiaconi

Et archidiaconum. In primis duobus capitulis huius tituli per papam in quibus
determinatur officium archidiaconi. Ea que. Casus. Archidiaconus Sala-
mitanus habet custodiam uasorum et aliorum ornamentorum. Unde archiepiscopus Sala-
mitanus significauit domino pape quod archidiaconus negligens erat circa predictam custo-
diam. Unde hoc scribit papa archidiacono dicens quod ipse moneat aliquos discretos
de uasis ecclesie que illi collata collata sunt qualiter custodiant et si aliquid
ex negligentia uel fraude ipsius deperierit ipse in hoc puniatur et debitum ordinem
statuat ipsorum quod ipse ad hoc ex officio suo tenetur.

Cum satis. Casus. Archidiaconus clericis sine licentia episcopi sui committebat curam
animarum dicens hoc esse consuetudinis sibi et episcopus conquestus fuit de hoc domino
pape. Papa dicit quod obtentu alicuius consuetudinis non debet fieri contra instituta
sanctorum patrum unde precipit archidiacono ut nulli curam committat animarum sine licentia et
mandato episcopi sui. Nota quod ad episcopum pertinet committere curam animarum non obstante
consuetudine que non sit prescripta. Tercio habetur archidiaconus de cetero
communiter non potest in aliquos sententiam promulgare sine auctoritate episcoporum. Mandamus
Semel tantum in anno debet archidiaconus uisitare suas ecclesias. Mandamus
natus nisi necessitas exigat quod pluries uisitet
De hoc questio fuit apud papam quid pertineat ad officium archidiaconi et
in quibus proprie curam episcopi et sollicitudinem debeat releuare. Respondit papa
quod statutum ipsorum imperat sed et leuius sollicitudine parochiarum decorum
diuinorum cartarum pertinet ad ipsum audire et iurgia singulorum ac
presbiterorum ruralium qui decani uocantur sinodale debet et ad se
conferre et omni ordine maior post episcopum et eius uicarius reputatur. Ad se
De omnem sollicitudinem et curam tam in clericis quam in ecclesiis eorum prout

de off. archid.

Melius secundum deum potest impendere dec ad super hiis sit redditum
rone coram deo. Item in epistola bin clemens ipse scribit episcopo noviomensi et lo
co ipsius prepositum corrigit corrigenda et emendanda emendat non obstante au
dientia super negotia quod absque maiore sua presentia vacat etiam. Item
in quadam constitutione innocentii tertii invenitur quod ad ipsum pertinet insti
tutio corporalis tam in beneficiis quam in dignitatibus. Item examinatio
clericorum qui ad ordines promoventur ad ipsum pertinet et ipse debet
eos presentare episcopo. Requisitus sunt insuper utrum decanum ruralem qui pro
tempore instituuntur debeat ad mandatum episcopi vel archidiaconi et insuper insti
tui si sunt amonendi . Hic papa quod omnis tangit ab omnibus debet
approbari et ipsi decanum esse officiali nisi ipsum essent et ideo quia di
centes sunt vel amonenda. Nota etiam in quibus decima quod constat
officialis archidiaconi. Item quod omne tangit ab omnibus debet approbari.

Significasti dominus papa mandat cuidam episcopo ut ipse moneat archidiaco
num vel ipse archidiaconus sine contradictione et ante litteras suas pro
movendas et etiam plus mandat isti episcopo quod ipse prohibeat
promovendos vel per litteras archidiaconi promoveri et faciat quod si fecerint episcopus iudi
cat eos exsecutionem ordinum taliter susceptorum. Et unum decimum quod
ad archidiaconum pertinet reputatione ordinandos episcopo et illos examinare et
ponere abbates et abbatissas in sede.

Dilecto filio archidiacono senonensi conquestio quod abbas et conventus monasterii
sancti p. senonensis denegant sibi exhibere annua procurationes et alia
quaedam iura sua archidiaconalia ad ipsum spectantia ad ipsius archidiaconi petitionem
commissa sunt abbati sancti crispini et quibusdam aliis coram quibus paruit
dictus archidiaconus ut abbas et monachi sibi obedirent. In hiis que pertinent
ad visitationem correctionem et institutionem spectantia ad ius archidiaconale in monasterio
ipso sit ipsum inter eos suum archidiaconatus vero ut coram se viderent decipere con
venientibus et citatum videret ad predictas suas necnon mandata honesta
audituri salva regula sua et abbatis sua disciplina paruit insuper
dictus archidiaconus nec decretis fecerint aliquis descriptio balma e contrario promisso
ad officium archiepiscopi senonensis conventu dictus quod postquam dixit econtrario se
ipso quod ad officium archiepiscopi excepit spiritualibus causis ipsius archiepiscopi et
suorum ac familie sue licet ius super predictis contra iudices delegatos sen
tentiam ipsius protulerint et remisisset eam ad se appellatum sed quia papa nesciebat consue
tudinem quam archiepiscopus senonensis in aliis abbatiis senonensis ordinis
spectantibus monasteriis et ideo non potuit scire sententiam committit eam iudicibus
predictis mandans eis quatinus super hiis veritate inquirant si causa inde
predictis quam dictus consuetudine quam vocant plenius et insuper eo
senonensis qui de hiis consuetudine constitit et super archidiaconi vel eius antecessores de consuetudine
statuit eas predictam archidiaconum.

Pacifica sit obtenta in ..... aliqua in ipso monasterio vel in aliis abbatiis
charitativa subsidia per statum monasterium absolvat ab impetitione archipresbyteri
super hoc preceptum plenarium imponendo si vero per eosdem canonicos constitut
deffinitum eadem ..... admiserit archipresbyter in monasterio supradicto quod uniuersi
..... cum in ipso monasterio vel in aliis abbatiis constituit subsidium super
aliis clericis imponendo etc. Nota quod ..... ad consuetudinem
in ..... ut ..... pars ..... obtinet ..... que dicitur super
et ad hoc etc. ut ..... ingressa super illos dignitati
magis insimulet quod ..... debebat facere ..... [illegible]
..... consuetudo ..... in una ecclesia que ab ..... aliis [illegible]
Et archipresbyterum ..... capitulorum De officio archipresbyteri
..... et ..... capitulo sequentium titulorum ordinis
..... de officiis vicarii ..... sequentium ..... [illegible]
..... [illegible] intelligentia
molestabat ..... De officio vicarii
..... viginti annis elapsis et ..... ecclesia
..... adeptus ..... super hoc ..... prebenda
..... vicarii ..... vicarii fuit ..... aliud
..... Nota quod ..... annus ..... in alia ecclesia
..... intelligi ..... non ..... [illegible]
in aliis ecclesiis quod adhuc posset ..... iste vicarius ..... xx anni ..... [illegible]
Promendas papam ..... quod nullus habeat plures vicarias ..... Lelapsus
..... de ..... in pluribus ecclesiis ..... [illegible]
aliquis ..... ut habeat aliquis vicarias ..... una ..... quod
sicut nullus potest habere plures ecclesias ita nec plures vicarias ..... [illegible]
..... prelatus alicui ecclesie ..... et ..... [illegible]
autem ..... sive vicarius instituit in sua ecclesia ..... [illegible]
nam prelatus iste decessit ..... substitutus ..... [illegible]
substitutus posset illum vicarium removere vel ..... assignata
..... quod ..... facere ..... [illegible]
..... in vicaria ..... nisi aliquid commiserit ..... quod
..... comparatur prelato ut ..... Nota quod vicarius
..... culpa sua sicut prelatus ..... clericus ..... [illegible]
Clericos ..... ecclesiarum in quibus ..... cura animarum vel alia
dignitate ..... debent ..... [illegible]
substituere vicarios in vicariis ..... quas ..... ecclesias ..... adeptus alie
..... vicarius iste non potest aliud vicarium sibi substituere in aliqua
..... substitue in vicaria
..... fuit nova ..... [illegible]

de offi.

De officio archipresbyteri

De officio vicarii

Cum nos Eccia cuiusdam plebis epi Wltadin vacarent sibi
elige platum ad voluntatem laicorum et sic elegerunt sibi platum et clericorum
suam epo putaverunt epe cassarunt illam electionem et excoicatos laicos il
los qui ecclesiasticos expulerunt et ipsos cum clericis pisto et aliis c
cessibus excoicavit et impetravit litteras ad archiepiscopum pisanum et
suos coniudices ut eos tamquam excoicatos facerent evitari usque ad con
dignam satisfactionem post hec pe adversa litteras impetravit ab epo portuen
vicario dni ppe ad epm lucan et suos coniudices qui auctoritate illarum
litterarum laicos et clericos absolvunt excoicantes ipsum epm wlterran
Episcopus wlteranus significavit hoc totum dno ppe ... contradictum
appellavit licet sententia illa non teneret Super hoc scribit pp iudicibus predi
ctis quod litteras vicarii per surreptionem obtentas quia iurisdictio vicarii
... litteras vicarii per surreptionem obtentas quia in urbe non extenditur extra urbem
quem romanus pontifex relinquit in urbe non extenditur extra urbem
nisi ei specialiter sit concessum maxime cum ipse moratur in sua pro
vincia specialiter videlicet in tuscana pontificatu et pisana Unde mandat
... irritum et
pro quanto ... obtentis non ... ut hec
mane Nota quod litteras per surreptionem obtente non ... committere non pe
... ne legatus ... alterius provincie ne iudices committere non pe
... vicarii tenentur facere residentiam
Ex parte statuitur hic quod perpetui vicarii tenentur facere residentiam et cum habent curam animarum
in ... obtinuerit vicarias et cum habent curam animarum
debent ... ordine sacerdotum quod si facere noluerint debet compelli per
subtractionem proventuum ipsarum vicariarum Nota quod perpetuus vicarius debet
esse sacerdos et in vicaria residere De officio et potestate iudicis
Quoniam questio ... impetravit litteras contra adversarios suos
et cum ipso eos faciunt ... prelates et alii potentes
... compellunt ... et sic mandatum dni ppe
... quid iudex debeat facere in hoc casu R pp
quod agentes et patientes pari pena puniri debent secundo ... illi qui
... principales fautores eorum si ... impediunt
per censuram ecclesiasticam sunt ... Nota quod iudicis ... extenditur
ad omnes illos qui ... impediunt licet ... in litteris ... ne
... non fiat ... agentes et consentientes pari pena sunt puniendi
Sane aliquis impetravit litteras super aliqua causa contra adversarium
suum ad aliquos iudices ille adversarius impetravit alias litteras
ad eosdem iudices in alia forma dubitabant iudices quid super
hoc facere deberent R pp quod iudices super hoc debent ... lit
terarum ... romani pontificis consulant ne per varietatem litterarum causa
... prolixitate aliquis ... delegatus valeat retardari
Si talis app super aliqua causa delegatus iste impeditus non potest

In causa procedere. Queritur utrum possit alii committere vices suas. R(espondeo) p(rimo)
quod si pro debilitate vel alia iusta causa impeditus fuerit tunc potest commit-
tere vices suas personis idoneis et discretis. ita quod si casus esset dubia dele-
gatarium ipsum consultat et si forte causa esset ita grauis quod sine ipsius
dele(gati) presentia terminari non potest tunc non committat. Nota delegatus potest pre
alii committere causam sibi commissam iusta de causa impeditus. Item pro
debilitate vel pro alia iusta causa impeditus tradere tale subdelegari.

Si causa aliqua eadem commissa fuerit alicui iudici delegato. Non possunt
to app infra certum tempus puta infra duos menses. Queritur utrum
iudex tamen sibi prefixo elapso posset de causa illa se intromittere. Et infra
tempus prefixum causa non fuit terminata. R(espondeo) p(rimo) quod nisi dictis prefixus appellationi de causa
consensu partium infra tempus statutum in littera fuit prorogatum eo tunc facto
mandatum apostolicum exspirauit. Secundo queritur esset iudex delegatus
citat partes ut veniant ad presentiam suam nolunt venire vel stare iudicio suo. Queritur
qualiter puniri debeant. R(espondeo) p(rimo) quod si tale negotium fuit quod certa pena in contumacibus
exprimatur illam imponat. Alioquin puniat eos secundum arbitrium suum consi-
derata qualitate delicti et etiam cause. Nota quod in mandato legati potest ad
maius tempus de consensu partium prorogari. Item delegatus penam statutam in contumaces
imponere potest et non aliam. Item si nulla pena statuta est super negotio de quo
cognoscit penam contumacibus imponat secundum arbitrium suum.

Preterea causa commissa fuit alicui iudici delegato simpliciter sub hac
forma causam quam intentum inter tales tibi committimus terminandam et quod
iustum fuit exequaris. iudex iste quia in rescripto non continebatur quod posset
punire contumaces quod posset citare partes. Queritur utrum possit eas punire
si non veniant. R(espondeo) p(rimo) quod postquam causa iudici est commissa licet simpliciter tamen potest
partes compellere ut veniant et punire contumaces censura ecclesiastica secundum veritatem si non ve-
niat quamuis in littera de hoc nichil contineatur aut partes mandatum non venerit
ut ad iudicem accedat quia ex quo causa sibi committitur super omnibus que ad eam
pertinet plenariam recipit potestatem. Nota quod delegatus potest punire contumaces.
Item ex quo causa committatur alicui causa commissa intelliguntur sine quibus
causa expediri non potest et sic in mandato expeditur ad eam accessoria.

Quamuis causa commissa fuit duobus sub hac forma causam que
vertitur inter tales vobis committimus terminandam facientes quod decreueritis per
cen(suram) ec(clesiasticam) obseruari nulla alia clausula adiecta que aliquid adiciatur sicut solet
quod si ambo non poteritis interesse alter vestrum etc. Dubitabatur utrum si alter non
posset interesse utrum possit committere siue coniudici siue alii vices suas. R(espondeo) p(rimo)
si causa duobus committitur licet in littera non apponatur si ambo non po-
teritis interesse alter vestrum exequatur potest alium committere vices suas quia
licet tamen forma sit nisi ei prohibeatur.

Significasti dubitabilis iudex iste an delegatus possit sententiam suam mandare executioni si ordinarius ad mandatum suum eam exequi nollet aut non posset. Respondeo consultationi quod si mox ordinarius ad mandatum delegati apostolici aut non vult aut non potest aliis resistentibus sententiam a delegato latam executioni mandare delegatus ulterius sententiam ab eo latam potest executioni mandare et punire potest resistentes. Nota quod delegatus pape potest punire omnes impedientes officium suum tam in cognoscendo quam in exequendo. Item sententiam suam potest exequi et mandare aliis ut exequantur eam.

Si quis aliquis clericus impetravit litteras ad aliquem iudicem delegatum contra prelatum vel alium super ecclesia ipsa prelatus tractus est coram iudice in causam tandem per contumaciam vel alio modo clericus ille ecclesiam obtinuit coram illo iudice et demum est quod clericus ille non canonice institutus nec possessionem in ipsa ecclesia habuit corporalem delegatus mandat archidiacono ut illum clericum mittat in possessionem ipsius ecclesie. Queritur utrum episcopus debeat resistere mandato huiusmodi legati. Respondeo quod ordinarius non debet molenter resistere delegato sed apud eum debet instare ut differat eum mittere in possessionem donec pape super hoc negotio veritas innotescat. Nota quod ordinarius non debet molenter resistere delegato vel impedire officium suum.

In hoc iudex delegatus tulit sententiam in aliqua causa sibi commissa. Dubitatur usque ad quod tempus iste delegatus sententiam interponere possit ut statim sine fine. Respondeo quod cum executioni per se vel per alium sententiam mandavit executioni expirat iurisdictio sua quia semel officio suo functus est. Nota quod delegatus pape per se vel per alium potest exequi sententiam suam. Item iudex qui semel functus officio suo amplius non habet iurisdictionem quod verum est si mandavit sententiam suam executioni vel mandatum fecit eius effectum.

Consultationibus aliquis qui fuit spoliatus ecclesia sua seu alia possessione sine iudicio ecclesie et absque rationabili causa accessit ad dominum papam et conquestus fuit ei quod taliter fuit spoliatus et obtinuit litteras ad quendam iudicem delegatum sub hac forma ut si eidem tempore restituatur sibi possessio si constiterit iudici eum taliter spoliatum fuisse. Sed ille qui ipsum spoliaverat absens erat antequam iudicio aliqua fieret debitis illius causa peregrinationis vel causa studiorum vel alia consimili nec in tempore constitutionis in hoc pataret se iudici presentare. Dubitatur utrum possessio debeat illi restitui cum paratus sit suam possessionem et spoliationem probare. Respondeo quod nec per se nec debet huiusmodi restitutionem quamvis paratus sit probare coram delegato idoneis testibus possessionem et deiectionem. Veniunt si ille qui possidet licet quandoque se contumaciter absentaverit tunc debet ei post ablata restitui possessio si probaverit se possedisse et spoliatum fuisse. Nota quod spoliatus agit ut restituatur duo debet probare scilicet possessionem et deiectionem. Item quod absentia causa peregrinationis vel studii vel alia consimili

causa no͂ ē procedendum diffinitiue uel ut contumax reputetur/
Sane aliquis clericus uel laicus causam hꝫ cum epo cum illa fuit
commissa alicui iudici delegato contra epm qm delegato no͂ sb
est alie qre qualit̃ delegatus epm puniꝰ debeat aduliqñ facie͂du
uel dicitur cum rebellis fuit ipso epo R͂ qꝛ qꝛ iudex delegatus absꝑd
uices ipius gerit et ideo maior et superior ē illis quorum causam
suscepit t'minandam vn̄ si eps uel alia ꝑsona que no͂ ē de iurisdicc̃e
ordinaria iudicis delegati in ca͂ que sibi aꝑte ap. delegatur rebell
et contumax fuit iudex delegatus pt ipm epm interdice͂ uel suspen
dē ita qꝛ scdm qualitatem negocij temperate procedens epo interdicat in
gressum ecc͂e uel sacerdotale officium uel ecciam ipius epi interdicto
supponat Nota qꝛ delegatus uices gerit delegantis Itē delegatus maior
est illis quorum causam suscepit t'minandam Itē q maiores ꝑsonas ab
inferiori ꝑtate delegatus procede͂ dꝫ Itē tra͂ secundum pt secundum interdico ꝑ delicto dn̄i
Ex parte Lincol͂n capellanus N. noie impetrauit lr̃as app. ad epm q̄ue
tenꝫ ut ab eo qꝛ in eccia ipius pe nacac̃ contingit assignet eid bnf̄
ipsi putat quidā aliq R noie lr̃as alr̃ ad arepm eboracenc̃ impetrauit sb
hac for͂ ut si auunculus eius archidiaconatum qꝛ ht̃ebat ī ecca quem
tenꝫ suo dimitte͂ nellet et ipm assignaret eid illa deꝑo͂sitꝫ lr̃e tm̄
mencione ꝑimus quidem hoc intellecto signauit negotium istud dno
ppe ꝑcam N supr negco isto scribit pp archiepo et epo pdict̃s dicens
qꝛ si maior fuisset ꝑdicto N. scripsisse padunsano suo ullas lr̃as dirigassi
vn cade qto ꝑfato R. archiatom ipius ecclie si uacet assignet no͂
obstantibus lr̃e postmus impetrat̃. Nota qꝛ si lr̃e supr bnficio impe
trantur et putaui lr̃e postius impetrate supr bnficio in eadꝫ eccia
no͂ facientes mencoe͂ no͂ ualet Itē qꝛ no͂ ualet scdm ꝑuilegium N facit de
primo mencoe͂ qꝛ vnū est cū utruqꝫ ē spale.
Ex parte tua dn̄e pp committit causam aliqua͂ sub certa forma Ane
catur utrum iudex ille ita strcte debeat forma sibi data qꝛ ex
cepcones legitimas no͂ possit admitte͂ R͂ qꝛ qꝛ licet delegatus strcte
debeat formam sibi datam tn̄ ex cepcones ronabiles admitte͂ dꝫ et scdm
equitatem in eo ꝑced͂ debet nisi exꝑmatꝰ in lr̃is qꝛ ille debeat ex
cepciones admitti qꝛ no͂ credit uel ipm uel ancessores ipius cosen
sisse Nota qꝛ qualiscumqꝫ forma detur delegato excepciones legi
timas admitte͂ dꝫ quia illud no͂ ē contra formam Itē de iudiciis sn̄cta ē
Quoniam abbas Lincoln͂ cum commissa fuit duobus ablͬ Requiritur
bnc̃ s. abbi leycestrie et abbi bucestrie no͂ exꝑss ꝑm ꝑ ual
tinus ablatum cum illa ola qꝛ si ambo in ea ꝑced͂ no͂ ꝑnt alr̃ polꝫ

In causa procedit. Mortuo abbate Wincestrie abbas Leicestrie solo
citauit ptes tandem substitutus fuit quidam abbas abbati premortuo
Wincestrie abbas Leicestrie admixit se in cause cognitione abbatem
Wincestrie denouo substitutum et eo ipso tulit sententiam et quia dubitaba-
tur utrum sententia illa ualeret dictum hoc fuit dictum ipse et ipse confirmat eam sit recte
lata. Nota per hanc decretalem quod quando causa committitur dignitati non expresso
nomine proprio prelati premortui successor in eadem causa procedit. Item fuit hic
illud generale quod successor tenetur ad honera sui antecessoris
Super eo questio uertitur inter aliquos super presentatione rectoris in aliqua
ecclesia causa committitur super hoc alicui subhac forma mandamus ut si consti-
terit inter eos agitur ad aliquem eorum presentatio pertinere ad presentationem illius inde
ordinet causam ap. re. citatis primo querit utrum liceat iudici delegato igno-
rante episcopo diocesano uel archipresbitero ad quem pertinet institutio presentatum per ipsum clericum
in possessionem ecclesie mitte et si quis illorum ad quem pertinet institutio appel-
lauit ut sit coram appello iudex defendum ipse consultus super hiis R.
quod licet questionem committat de presentatione ap. re. non tamen est eius intentionis
facere preiudicium dioc. episcopo archidiacono uel archipresbitero Unde clerici instituendi pre-
tur dixit illi ad quem de iure pertinet institutio et si contra feret fuit coram appello
valebit si debuit appellandi quia appello solum inhibita est illis inter
quos causa uertitur et non preiudicet. Nota quod forma rescripti non est fina-
lia ut hic patet sed hoc fit quia per hoc fieret preiudicium illi ad quem pertinet
institutio noceret illi qui obtinuit. Item licet causa commissa sit inter ali-
quos tamen aliquos negocium tangit admittitur ad defensionem suam
Item ap. re inter illos inter quos causa uertitur et non alijs. Item res inter ali
Causam questionem matrimonialis uerteba-tur. Et acta alijs non preiudicat
quam inter I. militem et B. uirum suum illa causa fuit commissa duobus
episcopis coram quibus mulier illa petijt restitui se uirum suum qui spolia-
uit ipsam quem cum de spoliatione constitisset ipsum mandauit uir ut eam
restitueret quia que restituta uir iterum adeo cruciatibus et flagellis
ipsam affligit quod inuita et coacta confessa fuit parentelam esse inter
ipsum et ipsam et ita factum est quod alter de predictis episcopis tulit sententiam diuorcij
inter ipsos. Super hoc delata fuit questio ad dominum papam unde mandat ipse
quibusdam quod si inuenerint quod dictus G. uxore sua dimisit solum
ad mandatum alterius iudicum predictorum monicione premissa compellant
eundem ut ipsam recipiat et maritali affectu pertractet quia cum causa
duobus committatur sententia unius non tenet Si uero aliquem apparuerit
postquam ab eo recepta fuit quam uoluit et possunt ipsorum uterque eam
facere causam audiant et fine canonico decidant causam. Nota quod

Confessio extorta p metum no pindicat Item confessio coram iudice ex
torta no tenet Item cum plures sunt iudices altero absente uel
se excusante uel committere vices suas sua altius uel aliorum no
valet Item restitucio prius debet fieri quam principali quod agitetur
Causam que inter G et R de armeia quod vertebatur sup natiuitate
Agathe unice dicti R sup hoc causa commissa fuit epis quod
ney bitomien et londonien ad peticionem ipsius R. sed quia dictus
eps londonien dudum erat dicti R. pfatus G habebat eum suspectum
vnde pp ad peticionem ipsius G amouit ipsum et loco illius subrogat
abbatem herfordien Nota quod iudex eum dum impetrans pt littere
recusari a iudice delegato suo Cum te sicut de habet infra c. t. de
verbo ad abbatem in illa de sup quomodo ach. Relatum c. illud ps pt
et ut quod ... quod post solam citacionem sit lit ... perpetuatur iurisdictio delegati pt c.
Gratum Quedam eam commissa fuit cum iudici dele Sequens
gato ipse statim citat partes lis no et sunt pt morte delegati
tenebatur utrum possit postea in eadem procedere iudex delegatus Secundo ponit
aliam quod erat aliquis appellauit a iudice postmodum petiit eum ad
producendos testes et attestaciones receptas post modum petiit publicari
Queritur an per hoc appellationi renunciasse intelligitur ad primam citacionem
tionem R pp quod citacione facta negocium est quasi ceptum et propterea si
delegatus no sit eius debitum delegauit vnde littere pt in causa
procedere Infra quomodo R quod si vero sunt premissa appellationi renunciasse
videtur Nota quod post solam citacionem perpetuatur iurisdictio delegati
Item tacite per contrarium factum renunciat iuri suo sine appellationi
Prudenciam Infra pt istius dictum per tamen quod erat eum committi
ptibus iudicibus cum illa clausula quod si omnes nequeunt duo nichilominus
in eadem procedant duo illorum tamen citauit reum Queritur utrum ille teneatur
venire post istum quomodo statim facit aliam quomodo tres iudices citati re ad
rent in termino constituto coram primis duobus tercio absente quia nec vel
per se nec per alium ut solet se excusauit Queritur utrum duo predicti
possint in eadem procedere et eam sentenciam diffinire Ad primam quomodo no videtur
pp ducere sed videtur ad secundam intelligit Prima soluta dicit eum pp quod
cum aliquis delegatorum iudicandum per eum inuitum ut per excusatorie vel
tone destinatum no ostenderit se eadem aliis interesse no posse uel alio co
stare debet tamen no potest Nam iudices subdelegati in causa
ymonie procedere no debent quod si fecerint no valeat quod per eos factum
fuit quia integritas iudicium quod plurimorum sunt confirmatur et per
liberacionem committitur tamen duobus quam vnius deliberacione tercii quod duobus

Et quia si contra fecerit formam rescripti non servaret per quod intelligitur prima questio
soluta quia si tres citant partes et duo illorum tertio absente procedere
non possent ergo et si duo tamen citant reum reus adipsorum citationem venire
non tenetur adiciatur postea quod ubi in commissione appositum si omnes interesse
nequiverint duo nihilominus exequantur. Et aliquis illorum cum possit
noluerit interesse alii nihilominus procedere possunt quamvis ille tertius excusa
dus dicatur quod mandatum apostolicum exequi contempserit et idem dicitur et per
omnia quod statutum duabus cum illa clausula quod si ambo interesse nequiverint
alter nihilominus exequatur. Sexta in isto talis est casus. P. impetravit contra
comitem cum iudicibus delegatis super aliqua causa pendente ista com
missione cum fecit citari P. per diem pro alia causa coram ordinario vel coram
delegato et quia P. iam non paruerat fuit excommunicatus ab ordinario
vel delegato ante eis P. excommunicatus fecit convenire iam coram suis iudi
cibus delegatis. Iam reus obicit P. actori quod in iudicio stare non potest
cum sit excommunicatus. Quaeritur si iam reus non velit statim probare P. acto
rem excommunicatum esse aut non possit utrum P. actor audiri debeat donec
iam reus probaverit ipsum P. actorem excommunicatum esse. Ad hoc dicitur quod si iam
reus statim vel infra tempus competentem non probaverit quod obiciat P.
actori P. iste actor postmodum audiatur. Verum si constiterit per con
fessionem P. actoris vel aliomodo legitimo P. actorem excommunicatum esse de
ab ipsis iudicibus delegatis secundum formam ecclesiae debet absolvi. Cum si ab ordi
nario vel delegato propter aliam iniustam causam fuit excommunicatus ad suum
excommunicatorem debet remitti absolvendus et si ille maliciose eum non ab
solvit iudex delegatus ipsum absolvat dummodo non sit tale genus
excommunicationis et cuius absolutio sedi apostolicae reservetur quia cum quod principale
scilicet committitur et accessorium commissum intelligitur. Ex solucione prece
dentis oritur alia questio que talis est. Iste P. actor excommunicatus absolu
tus ne praetextu mandato quod stabit mandatis ecclesiae tenetur coram quibus
iudicibus debeat stare iuri de causa illa pro qua fuit excommunicatus an cor
suo excommunicatore an coram istis delegatis. Et videtur quod coram suis excom
municatoribus debet parere pro causa illa pro qua fuit ab eis excommunicatus nisi causa
illa specialiter aliis iudicibus fuit delegata. Sed si excommunicatores
in causa illa maliciose procedere distulerint tunc delegati isti in causa
illa procedere poterunt et suam iurisdictionem in causa illa tamquam in accessorio pro
rogavit executionem. Nota plura notabilia in hac decretali primo cum plures
sunt iudices cum clausula illa quod si non omnes potuerint interesse duo nihilominus
exequantur duo sine aliis procedere non possunt nisi primo constet litteris
quod tertius interesse non potest. Item forma mandati diligenter est servanda s.

Item delegatus si inceperit non vult cum aliis alii procedere possunt cum
de voluntate ipsius constituit. Item excepto executoris repellit agentem. Item
ordinarius vel delegatus per negligentiam suam vel maliciam amittit iuris-
dictionem. Item delegatus causa iurisdictionem habet in accessorio quam in principali.
Item in eo dependencia accessoria recipit propter maliciam potestas iudicum.
Cum causa inter archiepiscopos montis regalis et cosentinum ventilaretur quo super
quibusdam decimis causa sunt commissa super hiis archiepiscopis capuano et
panormitano ~~episcopo~~ et episcopo regino duo iudices sed archiepiscopus citavit
archiepiscopum montis regalis ad certum terminum ipse comparuit in termino coram
iudicibus archiepiscopo tertio sed regino episcopo absente in priorem preciam
proposuit exceptionem archiepiscopi montis regalis quod duabus causis coram non
debet stare iudicio quia cum litteris cum commissa fuisset et ipse adiuo-
cavit bonum fuit evocatus ad iudicium tertio nec committere vices suas
nec se excusante coram duobus nec debebat respondere. Item ad ipsorum
attacionem et noticiam litteras illarum propter illa mitteret sunt ad sedem apostolicam de-
stinavit allegationes super hoc quas dicit allexit tamen si archiepiscopus hanc ex-
ceptiones admittere voluerit interloquendo ut coram eis videret propter quod
ad sedem apostolicam appellavit et nuncium suum propter hoc ad sedem apostolicam destinavit.
Iudices illi non obstante appellatione illius ad suspendendum induxerunt
in possessione illarum decimarum per mandat quibus ex iudicibus quod
si consuluit dictos archiepiscopos exceptiones predictas allatasque admi-
sisse decimas ipsas quibus archiepiscopus montis regalis asserit se spo-
liatum postquam induxissimus sedem apostolicam attestat faciat ei restitui cum
fructibus inde perceptis non obstante eo quod per predictos archiepiscopos sine
placitale potentiam sum sit postea non audiat partes quam decime
potuit quondam sicut fuit quod nuius. Nota quod quandocumque sit post litteram
appellationem de renovari. Item cum littera exceptio proponit licet sit
iudex eam non admittit et propter hoc appellatum in eo appellationis non
est necesse probare quod exceptio proposita vera fuisset si hoc solum probare debet
si quod non fuit admissus hodie adhoc ut sufficiat de appellatione
in exceptione proposita adiecit quod paratus est eam probare. In decretalibus. De exceptionibus. Proposita.
Item ad causam interlocutoriam post appellationem sicut ad diffinitivam. Item si ex
tribus committit duo procedere non possunt sine tertio.
Cum super causam istam sit collige questio ventilatur inter quondam
de richis ex una parte et R. quondam abbatem ipsius monasterii ex
altera super abbacia ipsius monasterii quia dictus R. se spoliatum
iniuste dicebat post multas et varias commissiones obtinuit
iste R. tandem committi episcopo lexovien et abbati de becco sub hac forma

Ut si ambo interesse nollet Vel no posset alter eor in
solid in causa procedet ptibus in p̄ntia iudicis constitutis pb adu͛sa sn
pb R rudit q dictus S dicebat ee intrusu in p̄iudiciu ipius S.
recusauit p̄dictu epm lexon tribus de causis tn quia idem epc cam
hebat cu monast͛io sup quada ecca qua ipm R reddecimte decima
roma epus cu no admisit ad ostium pac. z z quia ipc epc dco
R dixat q si posset et uoleret et hoc probac nolebat cora dco ab
bate ul cora arbitris electis aptibus dicto epo admitte hoc no
lente ad ingressum cause fuit abepo postmodum appellatu Sed
ipo duo ulonus interlocuti appllone no tenuc dctm S decre
restituendum p̄dicto R sup ipa abbia ppetuu silentiu impone
tes applone p̄ius ab ipso abbe deb. cco interposita ne cu dco epo
exeans legitime recusato procedet Unde ea de iure ad se ap. c. dellata
du͛ hit q talis sn̄ia nlla fuit quia licet abbas cuius appellantur
abeo plus procede potuisset quia cu interlocutus fuit, cu ipo epo q'
iam iudex ee desiderat quia iam legitime recusatus erat appllon ppt
hoc interpositam no tenuisse p consequentiam consessus e sic no posse
in ca pced' ut erat sine iudic sine iudicio ut aliquid diffiniret
et ita cu eo qm ia iudex ee desiderat dispone aliquid no ualebat
ptate ac uoluntate sua mutuo adu͛santibs quia q potuit noluit
et q noluit adimple no potuit et ita qd ad nobis sm e de
iure no ualet Nota q si iudex recusatus legitima no admittat desi
uit ee iudex applone ppt hoc interposita Ite tenet ipso suo aumttit
quis iudiciu et ipo facto quis confitetur Ite utile iniciat p in
utile Ite iudex nil face debet cont ptate sue iurisdictis
Consuluit iudex peremptorie citauit ptes ad testes recipie
des ul publicandos attestationes coram ul ad sniam p̄fernda
S z pb alta contumacit se absentat in termo constituto Quesitum an
saltem citra ultimam pte diei iudex in negocio sibi commisso pcede debeat
ul expectare potius in sequentem diem Ite si expectauit quitur
utru contumax etiam sit citandus quia no fuit processum in tio g statu
to pp sup hac quone distinguit utru iudex delegatus dederit pg
tim peremptoriu an expiret in illo si durat in die sequente attate
sua adueniente debet expectare nec contumax amplius est citandus
nisi iudex ei gram face uoluit Si aut expiret in tio dicto tc
si ptes steterint et no p̄sentauerint se coram iudice ea hora qua
posset prosite iudex quare q debuit expectare pcedat iudex ad facieda
id ppt q tim assignat ne usatia iudicij euanescat Iudicium uero

In tenebris exerceri non debet Ratio qui male agit odit lucem Licet enim secundum leges more Romano dies incipiat in medietate noctis et in medietate noctis sequentis desinit Unde quicquid fit in duabus medietatibus noctis proinde habetur ac si fieret in die tamen propter illud hora competenti intelligitur in qua iudex possit ante noctis tenebras perficere quod intendit In fine dicit quod dilatus Iudex non debet in assignando termino peremptorio iudicium suam taliter [illegible] nisi magna necessitas id exposcat Nota quod per principium capituli quod post litem contestatam in huiusmodi quando [illegible] debet terminus peremptorius assignari Item in sequenti die debet iudex expectare Item iudex potest facere etiam post terminum aliud assignando Item iudex propter contumaciam potest facere non contumaciam Item post [illegible] peremptorium reus est attendendus quod contra leges est quod fit in nocte in die fieri dicitur fraudem [illegible]

Insinuante R. rectore ecclesie sancti Albani habebat questionem cum quodam H. super alio rectore ecclesie super iure parochiali causa sint commissa episcopo Wigorniensi et officiali ipsius et tandem alia ad petitionem rectoris sancti Albani subiungat forma quod si ambo etc. tunc ipse episcopus cum alio [illegible] in illorum preiudicium iudices processerunt in causa lite contestata tractatu partis ad diffinitivam sententiam dum episcopus prefatus R. in suum familiarem admisit unde cum causa familiaris [illegible] effectus factus a vadio [illegible] parte possent merito recusari causam ipsam aliis iudicibus petiit committi quibus mandatur propter quod super hiis veritate inquirat et si ita inveniunt prout [illegible] in causa iuxta continentiam priorum litterarum nisi partes ad ipsa priores iudices litigare consenserit procedant dictus R. familiaris fuerit predictus alioquin partes ad examen priorum iudicum remittant Nota quod ex nova causa lite contestata potest iudex recusari Item si constituto in illud non possum postea recusare Item possum recusare iudicem quia est familiaris adversarii mei Item nota mirabile quod ita debeo timere ea que fiunt prius causam sicut illa que fiunt prius

Item si committo iudicem sine causa ad ad[illegible] compellor reddere

Querente aliquo iudex delegatus appellatione tulit sententiam diffinitivam super aliqua causa inter partes et quia ille qui erat condempnatus non parebat sententie ipsum excommunicatum denunciabatur usque ad quod tempus iudex possit excommunicatum parere nolente absolvere Quidam dicebant quod cum functus sit officio suo ultimus ipsum non potest absolvere Alii dicebant quod iudex illius durat quousque paratur sententie ut semper possit illud absolvere parere nolente

Tercii dicunt quod usque ad quatuor menses tempus se extendit iudicio ipsius
Dicunt pp nec prima nec secundam nec tercia sententiam sequitur Sed statuit quod
iudex delegatus ab ipso non solum usque ad quatuor menses qui
dantur condempnatis ad solvendum debitum Sed etiam usque ad
annum iurisdictionem suam possit exercere sicut firmatur in illo qui ante
lit. gt continuacio iurisdictionis Nota quod delegatus app. potest exequi
sententiam suam usque ad annum et non ultra et per hoc cessant multorum
opiniones Item iudex delegatus pt ex tonare ptem totum acer
Item nota regulam in titulis quia qui in pecuniariis causis
dantur quatuor menses condempnatis ad solvendum debitum
Super eodem titulo decretalis exultio que collegitur qui incipit
Decimus ergo et cum hoc modo ... impetraverunt tam
committi a domino papa ... iudicia delegato legatus iste reserva-
ta sibi diffinitiva sententia commisit audienciam causae quibusdam reo
absente et ignorante ipsa subdelegati attamen reum ipse ... in-
coram eis Sed quod ipsi dati erant sine consensu ipsius appellavit ad
se. ap. ordine ... decretalis Innocentii iiii. ... licet delegatus
tam sibi commissam ap. re. non possit aliis committere sine pronotacionis
obstaculo tamen si delegatus ipse vel alius iudex quicumque ad
aliquem certum articulum aliquem deputaverit auditorem ab ipso non potest
appellari dummodo de partium consensu detur colligebatur a contrario
sensu si non detur de assensu partium ... unde appellavit iste quia illi non
erant dati de assensu ipsius cuius tenor ponitur in f. nos igitur usque
ad f. ... propter ... dicebatur quod talis appellatio non valebat per
decretalem Alexandri in qua dicitur quod si delegatus app. committit alicui au-
dienciam causae sibi commisse vel testium examinacionem sibi diffinitiva sententia
reservata et ab illo appellari contingit delegatus praetextu huius
appellationis causam indefinitam relinquere non tenetur cuius tenor ponitur
in principio c. usque quod si super eam usque ad f. nos igitur Iste decretales
videbantur contrariae dubitacio istius contrarietatis delata est ad Can-
tuariensem archiepiscopum Unde ipse super hoc duas quaestiones fecit domino pape
Prima est utrum per decretalem Innocentii derogatum sit decretali Alexandri Secunda fuit
quaestio utrum appellatio illius qui appellavit ratione constitutionis
Innocentii sit deffendenda Super hiis duobus articulis respondit papa
et primo ad primum dicens quod per constitucionem Innocentii non derogatur
decretali Alexandri immo in constitucione Innocentii supplentur ea quae in
decretali Alexandri fuerant praetermissa et dubium statum tenere illius decretalis
usque ad f. Nos tunc ... f. Nos autem ponit verba constitucionis Innocentii
dicens et licet is cui committitur causa ap. re. non possit eam
alii sine pronotacionis obstaculo delegare tamen si ad aliquem
articulum quempiam deputaverit audiendum ab illo non potest appellari

S[ecundum] modo de p[re]ciu[m] assensu detur vel recipiatur Sz si delegat[us] app[ellatio]
committit cognoscendum lite[m] vel fine[m] cause vel totum negocium ab illo ta[m]
q[uam] ab audi[t]ore potest pronotari [Postea n[on] in § intellig] declat dicas
Innoc[entius] intencione[m] quam habuit institutor[e] licet is tu[n]c dicas q[uod] de-
legatus ab ip[s]o licite p[otes]t co[m]mitte[re] principiu[m] et fine[m] et mediu[m] sibi
co[m]misse cause co[n]iunctim et divisim s[ecundu]m q[uo]d negociu[m] fuit expedi[re] ut
iudicialis auctas liberius valeat ex[er]ceri n[on] obstante ut
in lege s[upra] q[uod] iudex debet cognoscere ab exordio in p[ri]ncipio in fine et
medio t[ame]n ipse delegatus curam ferat similiter vide[re] debet o[mn]ia
que acta sunt diligenter [et hoc usq[ue] ad § viii que] co[n]tinuabis
ad p[re]cedente[m] hoc modo d[icen]s cu[m] Innoc[entius] ibi q[uod] iudex delegatus p[otes]t
co[m]mitte[re] p[r]incipiu[m] mediu[m] et fine[m] co[n]iunctim et divisim Sz n[on] di-
xerat q[uod] posset ab eo appellari [vii in § viii dicit] q[uod] si tota[m] ca[usam]
co[m]mittit alicui vel p[r]incipiu[m] vel fine[m] ab eo tamq[uam] ab audi[t]ore appellari
n[on] p[otes]t licite p[ro]notatur Cu[m] au[tem] alicui mediu[m] cause co[m]mittit
ab ip[s]o tamq[uam] ab audi[t]ore appellari n[on] p[otes]t nisi mandati fines excedat
vel i[n]iuste sit suspectus et id[eo] bene statuit in co[n]stitucione sua licet l[e]g[e]
ius com[mun]e q[uod] talis auditor detur de p[ar]tium voluntate ne valeat p[er]
ea recusari et ad hoc [usq[ue] ad § porro] Porro h[ab]uit § p[re]c[edentem] co[n]tinua-
bis ad p[re]cedente[m] dictum e[st] [in § viii] q[uod] q[ua]n[do] iudex co[m]mittit tota[m]
causam vel p[r]incipiu[m] vel fine[m] i[n] p[ri]mis ab ip[s]o p[otes]t appellari cu[m] au[tem]
co[m]mittit mediu[m] cause appellari n[on] p[otes]t ab ip[s]o nisi mandati fines
excedat [In § isto porro] ostendit ad que[m] sit appellandu[m] Et p[ri]mo d[icit]
q[uod] q[uan]d[o] causa[m] tota[m] co[m]mittit s[ive] fine[m] appellandu[m] debet appellari ad p[ri]ncipale[m]
et n[on] ad delegatu[m] quia co[m]mittendo tota[m] causa[m] desinit esse iudex Sed aliud
aliud sibi de iurisdictione reservat tu[n]c ad delegatu[m] et n[on] ad delegante[m]
d[ebet] appellari quia tu[n]c remanet Et n[on] co[m]mittit mediu[m] cause ali-
cui puta testium examinatione[m] vel aliud articulu[m] et ab illo appellatur
ad p[ri]ncipale[m] eo q[uod] fines mandati excedit vel ex eo q[uod] sit suspectus de-
legatus n[on] obstante tali appellatione ut parcat laboribus p[ar]tium et ex-
pensis causam indefinitam relinquere s[ecundu]m d[omi]n[u]m allex[andrum] p[ro]p[ter]ea n[on] tenet
et sic intelligit d[omi]n[us] allex[ander] et sic apparet q[uod] Innoc[entius] supplevit de
p[ri]ncipio de medio et de fine et de toto negocio [et hoc usq[ue] ad § que]
[uero] [Dene vo dnp in § verum] in ipsi ad aut[em] dicitur cu[m] au[tem] iudex de-
legatus alicui mediu[m] cause co[m]mittit ab ip[s]o tamq[uam] ab auditore pro-
notari n[on] p[otes]t nisi fines mandati excedat vel i[n]iuste sit suspectus Unde
ne valeat recusari p[re]t[er]ea statuit ut de p[ar]tium detur vel recipiatur as-
sensu p[er] istud verbu[m] statuit ut de p[ar]tium detur assensu vel recipiatur
videbatur q[uod] simpliciter posset recusari v[e]l datu[m] esset de consensu p[ar]tium si hoc

Non est verum et ideo dicit si delegatus aliquem deputavit auditorem et sic
assensu partium venit partium potest recusare nisi coram delegato iustam causam recu-
sationis ostendat. Sed vos dictum est supra in c. nobis autem quod delegatus apostolicus cau-
sam commissam sibi ab ap. etc. potest committere vices suas et pro cognoscere ap. etc. in
c. ipse audit quod istud est generaliter verum hoc modo duo sunt a principe dele-
gati ap. etc. unus committit alteri vices suas ipse qui recepit indecisam
a consortio suo delegatus est appellatur ap. etc. non potest tamen alteri committere vi-
ces suas nec procedere ap. etc. primo dictum conclude quod in eo alter procedat
sine reliquo ap. etc. Sed non possunt ambo mittere et reddit ratio quia quod
potest committere sibi a principe delegata non potest committere ad delega-
to commissa. Unde in hoc casu si appelletur ab isto ad papam est appellandum
non ad delegatum propter rationem superius assignatam in c. porro quia totam
iurisdictionem suam consortio sibi commisit. Dicitis ergo hic in c. isto videtur
solum quod omnia contra hoc que dicta sunt concludit propter dicens quod appello illius qui
appellavit ad papam contra constitutionem. Innocentius dicit quod subdelegati ipsi
dati non fuerunt de consensu illius non valuit nec potuit impedire quo-
minus procederent auditores nisi partes coram ipso delegato iustam causam
recusationis ostenderet et si tamen suspecti fuissent iusto recusari de-
legatus propter ultimum debuit in eo procedere ac eo tempore. Sed si delega-
tus iustam causam recusationis nollet admittere allegatam contra subdele-
gatos sed compellebat illum audire coram suspectis a tali gravamine
habere potuit appellare et quidquid factum est post illam appellationem
debet in irritum revocari. Sicut conclusio sonuit propter est contra c. pro-
ximum ex c. porro in principio ubi dicit si appelletur ab eo contra
mandatum tale etc. et ex c. si non ubi idem dicit a contrario sensu videtur
vobis contra mentem quod ad delegatum si non commisisset vices suas in
toto appellandum est ad delegantem. Et contra hoc c. quod vos ubi dicitur si
delegatus etc. Nota quod index delegatus de consensu partium causam recu-
sari non potest nisi forte contra nova causa ut supra e. c. insinuante. Item cum
index delegatus aliquid sibi reservat de iurisdictione a dispositione est appel-
landum quia non desinit esse index ad papam. Item delegatus a principe
non potest causam alii delegare ap. etc. Item unus dicitur habere a se maius

Pastoralis. Aliquando quod delegatus a principe committit aliquid
aliud vices suas ille non vult suscipere subdelegatorum
aliquis sunt ipse eligere utrum possit illum compellere. Et supra a lege concessum
est delegato a principe quod ipse possit causam sibi commissam committere

Dummodo malicie hoc non faciat et ideo potest compellere illud ut eam sus-
cipiat quia talis iudex multa iudicium si ceterorum alicui non possit eam
iudex delegatus debet delegare iudex ut si pro nimis superioribus ex eadem re
quam duxit committendum impulsione sive in vacatione inferenda digni-
tati deferat et persone. Sed quesivit episcopus utrum delegatus possit
committere iudex sicut alium ut dicit ... ff. de toto negotio com-
mittere possit ut dicitur c. super cetera de offi. potest committere et pro nimie con-
temptore. Presta iniusto ... posuit talis quod eam commissa sint aliqui-
bus ap. etc. Iudices tulerunt sententiam diffinitivam appellatum fuit ab illa
sententia eam appellationis commissa est aliquibus iudicibus primi iudices man-
dauit alicui ut sententiam ab ipsis latam mandaret executioni. Iudices
appellationis mandant eisdem iudicibus quod nec per se nec per alium sententiam
illam mandent executioni. Queritur quid iuris sit. ff. quod eam executa
recipit et revocat post iudicium iudicum ut intimis executioni sine
pro modo perdicenda voluntate mutata voluit eidem reuere
quod fecerat preterea appellationis restitucionem ... sunt ducendi quod presenti
et domini cistercien. ad hoc fuerunt inducti et ideo non valebat quod
fecerat recepte suam producet ... et inde ... executo negotio
quia constitit ei de voto remisso et diminuendo presito agnoscere
predicto quod regulam cisterciensem observaret vel quod non impediret ...
cum ... adordine illorum imposuit illis plenarie sicut restitucione
petita eam utrum quod sententiam non urgat in dispendium salutis eterne nec velit
tu non continuat metum mortis vel corporis cruciatum non obstante
lo. quo sit proponebat fuisse productos eam talis dolus propter ad solum
itate ipsorum quem ad tenendum ipsorum cisterciensium debeat retorqueri
Nota quod inmandum ff. et sententiam duo modo sine periculo anime sen-
possit et corporis. Item metus qui non continet metum mortis vel cru-
ciatum corporis non excusat. Sed dolus quo quis inducit ad hoc non dare
non imputatum nec impedit propositum melioris vite. Item racio est
Super eo quod dicebat se ipsos nam presunt ... nam pro iuris apice
Sliatio agnibus adversariis sunt per molestiam convenit illos in
iudicio ... per ... pro iure inmandata singula que cum fiat
de molestia plus illata probant per testes et sic condempnari sunt
Convenerunt eius ... probatores quod vero ... fuerunt condempnati

Dum in intrando illum tamen non debuerit dicatur spoliatus quod munitione eo que erat
quia postquam de violentia constiterit per testes et de rebus amissis per iura-
mentum ipsius probari poterit iudex taxa premissa eorum per iurandum illorum
in estimationem rerum amissarum declarata per iurandum actoris si con-
siderata personarum ac negotiorum qualitate. Nota quod in casu isto tamen
quis dicatur spoliatus per molestiam illatam probare debet per testes
de rebus amissis per iuramentum. Iudex tamen primo considerabit qua-
litatem persone an sit talis ut eorum ipsum non presumatur quod [illegible] non
deieraret et qualitatem rerum amissarum. De in integrum restitutione

de integrum restitucione

Ex insinuatione quasdam possessiones alienavit pro modica pe-
cunia quibusdam laicis servata forma alienationis. Quibus quid
agendum sit tamen etc. Respondemus quod si ecclesia lesa est et manifeste apparet de-
ceptionem ipsius fuisse etiam probari possit quia ecclesia fungitur iure minoris
et sic debet illesa servari que taliter alienata sunt ad proprietatem ecclesie
debent revocari cum non liceat episcopo conditionem ecclesie facere deteriorem. Ita tamen
quod si emptores possessiones illas fecerint suis expensis meliores
non debent defraudari sumptibus bona fide factis. Nota quod quando quis ledi-
tur enormiter debet restitui sicut minor. Item si ecclesia petit restitui contra
aliquem simul ille debet restitui contra eam ad id quod dedit. Item prelato
licet conditionem ecclesie facere meliorem et deteriorem autem nequaquam.

Cum venissent vacante monasterio Rothomagensi monachi elegerunt quem-
dam in abbatem episcopo veniente opposuerunt se contra ipsam electionem propter quod
electus ipse et quidam alii monachi ad sedem apostolicam accesserunt dati sunt
quidam cardinales auditores coram quo predictus magister [illegible] excepit episcopo
proposuit quod cum monasterium predictum situm sit in diocesi Venetensi et ecclesie Venetensi
fuerat dictus episcopus possessione subiectum et monachi eligendi abbatem
possessione hactenus quiete et pacifice tamen occasione cuiusdam electionis
que facta fuit ibidem dictam asserunt per eum litteras impetratas fuerunt
adepti. Sed Vilmatensis et collegarum ipsius quorum duo ad monasterium acce-
sserunt utriusque coram adiunctum intelligentes remedia ut electionem
ipsius et de monasterio recepit. Iudices preceperunt monachis ut sindicum
facerent qui in causis monasterii venerit prefatis electos eius aliquos eligerent
in abbatem dona contingentia de iure quod episcopus dicebat se esse in
electione abbatis monachis fecerit promotores ad mandatum iudicum
in abbatem. Unum eorum preceperunt eligere cuius electionem episcopus pariter
confirmavit et se restitui ad possessionem iure quam eum monachi spoliaverunt in
dictas diffinitivas sententias episcopo prohibuerunt cassam electionem predictam
quam sententiam petebant per eum episcopo confirmari adiectis fuit ex adverso.

De resti in integr

58

Responsum quod coram predictis Iudicibus per procuratorem monasterii propo
situm fuit quod monasterium ipsum nullo medio ad romanam ecclesiam pertine
bat Iudices tamen contra Cistercienses inde auditis exceperunt procedere et quod
monasterium non fuit defensum nec privilegia libertatis fuerunt exhibita
coram eis quae privilegia exhibuit coram auditore Unde petebat procurator
monasterii per beneficium restitucionis se admitti contra predictam sententiam et pri
vilegia libertatis inspici Dominus noster inspectis privilegiis que decla
bant monasterium ad romanam ecclesiam pertinere intelligens
insuper quod licet procurator monasterii privilegia coram prioribus iudicibus exhibere
neglexerit omisit tamen ipse fuit protestatus tamen inter monasterii quam
ecclesie romane verum quod monasterium ad romanam ecclesiam nullo medio pertinebat deo
propter restituit monasterium Cisterciensibus ad audiendum ne per eius negligenciam in
dampnum monasterii redundaret tamen electionem predictam Cistercienses factam in
confirmacione duxit nec ecclesia in confirmacione pendens controversia expira
verit electio Nota quod electio ecclesie propter negligenciam procuratoris restitutum
Item pendente principali questione eligendi non de electo confirmari Item pro
testacio prodest Item negligencia procuratoris non obest domino.

Iudicis Item episcopum Vigorniensem excepta una ecclesia de Euesham et alia
super quibus ecclesiis de valle de Euesham constitutum quod ubera quibus dicebat
in diocesi et si super spatiale lege dicit abbas dicebat illas esse exemptas ab episcopali
iurisdictione et si hoc non esse dicebat se in illis ecclesiis licitume ius episcopale
declarata est quod abbas apostolicam videns per quod eciam predictis privilegia non erat exempte
abenus in diocesi cum abbas possessionem probaverat contra ipsum allegatam
episcopus Vigorniensis eciam vacanat tanto tempore quod illo de medio subducto
prescripcio non est completa et ad hoc probandum petiit se admitti abbas hoc allegatum audiens quod vallis de Euesham
fuit ille locus qui fuit libertate donatus per duos reges et ecclesias
libertatem donavit et ad hoc probandum petiit se admitti per quod cum
sicut prius audivit et intellexit inter ceteras cum hec esse in eo
si quia cum utique per negligenciam probacione amisit et utique probacione sua
cum in moris equitate prestita utraque ecclesia admittat ad pro
bandum eorum omnissa ne propter ipsius negligenciam eciam iactura ledatur
Nota quod ecclesia restituitur admittitur ad probandum allegaciones omissas
Item postquam est in causa conclusum datur illud beneficium Item abbas pro
ecclesia ius episcopale Item ecclesia vacante non currit prescripcio sed subducto vacante
tempore vacacionis de prescripcione Item reges possunt concedere privilegia libertatis
Item una ecclesia restituitur contra aliam si omisit aliquid allega
tum Item ecclesia fungitur iure minoris

Exlue. Dum S. viuen et S. inliecum contra Marinum intellam quod commissa
fuit duobus abbatibus quod cum inter ipsos dinoras sententiam protulisset inter dictas
s. ap. appellavit appellacionis causa commissa fuit abbati de Talmiciis et cappellano
paduano quia inter ad terminum peremptorium non accessit abbas cum alter
committat vices suas sententiam aprioribus iudicibus lata confirmavit
post octo dies abbas predictus sine parte inliecis ad abbatem accessit et
intellecto quod sententiam protulisset confirmavit quod quidem advocatum et filiam
eius accesserat et fraudulenter nomine ipsius abbatis falsas litteras
presentavit continentes quod quia iudex in summa quam eis assignaverat
non potuit interesse post dies octo animo illo ipsius se conspectui
presentaret et postmodum appellavit et etiam supplicavit quod totum ab
lata eius ipse fecerint super hoc scribit papa quibusdam iudicibus dicens
licet de fraude talibus perpetrata non constet ad plenum tamen in sua
nostra intimi debenignitate canonica cavent fraude predicta admissa
supplicacione inliecis et tamen restituimus ad audiendum fieri nostri
in mandat quatenus de causa appellacionis cognoscat ordine iudiciario
confirmatores aut infirmatores sententiam iusta fuit sententiam a primis
iudicibus lata. Nota quod fieri nostri audit quam alter tamen quando
repelleretur. Item cum quod sententia nostri lata non transit in rem iudi
catam sed quidem fuerunt quando cum quod tractat casu quod tusteam
restitucionis inter ista audita fuit al. si non tusfret iudicium
debet audiri. Item iudex appellacionis confirmare debet sententiam latam a primis
iudicibus vel infirmare. Item iudex appellacionis potest procedere in causa
altera parte absente a lite non contestata.
Viii. Ex litteris inter etiam confectis et contra parte et ecclesiam ilerden
exaltata coram Eugenio papa super quibusdam ecclesiis quod ut litteras
ipse cognito de meritis cause quod fuit sibi iusta fuit tulit sententiam pro
ecclesia ostiensi contra ecclesiam ilerden super ecclesiis illis. Demum mortuo
Eugenio successit Anastasius tempore Anastasii Celestinus dum erat
in minori officio constitutus legatus in Yspania ex delegatione ipsius
Anastasii cepit cognoscere de lite contra ipsam sed causam non decidavit
tamen mortuo Anastasio successit ei Alexander qui Celestino lega
to demum in Yspania tamen commisit causam per quam mortuo Alexandro
successit ei Celestinus qui deinde eam commisit S. sancti Angeli
dyacono cardinali tercio tandem in inspectis primis hinc ecclesie ilerden
auditis et allegacionibus perpendit non obstante sententia Eugenii diffinitivam preferet
sententiam et eam fecit absque vinculi prolegando illud autem a paliis
quibus de subiectis tenor commissa fuit causa licet quod testes producti
fuerint ex parte ilerden causa mandatum apostolicum adimpletum non fuit

Postmodum tempore Innocentii magister A. Clamorii clericus postulat a domino Innocentio
papa suo quod dictam sententiam in melius reformaret. Et quia ad re-
scriptum etiam clericorum domini pape cum fuerunt super deliberacione habita
concorditer dicebant quod Celestinus in integrum eam restituisse excepto
quod non obstante dicta sententia negocium illud commisit. Unde cum rationem
petitionem eius esset admittere debebat ad sententiam rationem sed ea de-
bebat in melius commutari quod eum per surreptionem ad sententiam fuit
et sententiam ... principes et quia rebus indicatas quamvis
restitutionem in integrum puniscerent considerans ex data sententie
in registro ... expresso quod primo ... sententiam apostolicam tulit sen-
tenciam illam ... non indicatur plene instructus. Verum ut
illa ratione ... quod ... verbum ... apte ostenderet ... pro
... sublatum ... tenor in registro ...
... fuit incorruptus ... considerans ... deliberacione
domini pape in hac ... et utraque parte plene cognosceret utrum resti-
tutio data sit an denuda ... sententiam unde mandat domini
pape episcopo et capitulo ... ad ... ...
parant ostensuri si poterunt quod dicta sententia non debeat revocari
ut si revocanda sit apparatus sufficienter instructi ut in ...
... quod ... peremptorium eis assignat quod si ... citata
... ad implendum procedet in causa ultimo ulterius ... de
iure fuerit procedendum. Nota quod sententia est per pape per surreptionem que lata
fuit de in melius reformari ... non ... quis ple-
ne instructus saltem in ardua causa. Item utraque parte presente causa
restitucionis in integrum ... Item ... cause ... ...
manifestans. Item in prima citatione ... peremptorio ...
propter distanciam ... et causa ... Item in peremptorio
tamen de iudex in ... comminatorie ... ille ...
... non procedet ... fuerit procedendum.

Suscitata fuit ... et ... cum ... ... quatuor
super quatuor articulis et super quibus ... ...
pro qualibet ... que commissa fuit quibus ... iudicabunt
coram quibus ... fuit ... in causa ... causa
super ... delata fuit ad dominum ... ...
ne voluerit pape considerant ... super quatuor articulos pre-
dictos ... domini pape vellet super ... ... super
quibus ... ...
... restitucionis in integrum ... ... super quatuor

Artavid predictis quod eciam super dictis predict. acquisite in possessione per tursacios
et diu per dominum pro tunc rectoris burseam in dicto arnelio accessit immo
per excogitatam maliciam sicut exequtionibus processibus mcebatur
essent sine in dampnum episcopi contingere impedimentum et ne in possessionem per
executorem sine detinentem intererent propter dictas processiones dominus pro equi
tate pensata ita providit ut predicta sententia executioni mandetur an
aliquam conbacionem induxerat ita tamen quod sufficientem possit tamen due epi
burgensis quod si in possessionem optinuit in ea via que recepit tradicione ipsius
sine in possessione restituta Nota quod eciam rescriptum ad probanda processionem
post sententiam et ante sententiam licet sit in ea conclusum Item propter processiones
post sententiam mandatum executioni generalis mandatum non debet et hec de
equitate et non de rigore iuris Item ceteris prestitum rigori iuris
Ora feliciter Inter archiepiscopum bracharensem et archiepiscopum collatam con
Inmot super iure primacie ecclesie qui vertebatur licet quod inter predictos
archiepiscopos tot ipso commisit certis quibusdam medicis ut ipsa causam sufficien
ter instructam remitterent ad ap. se. certo terminibus tum peremp
torium assignatis in quo advenientibus munimentis per que eam instruere
possit se ap. se presentet sententiam auditum termino non elapso post
longam expectationem comparuerunt procuratores archiepiscopi bracharensis sed
quia non portaverunt depositiones testium et alia munimenta dila
tionem adhuc sufficientem postulavit pro intelocutoria fuit super hoc quod
audiendi non erat cum adhuc terminus sibi peremptorius assignatus
fuisset ipso petiverunt se adhoc admitti per bursam restitutionis exhi
bentes super hoc speciale mandatum . pro honorum debent illum dila
tionem usque adoctavam penthecostes per bursam restitutionis Nota dilationem
dandam per bursam restitutionis ad depositiones testium et alia munimenta
proinde quod in termino constituto fuerant omissa Item de contr. una via quod
Constituitur per et non virgini etc. et alia via derogatur in ·6·
Quo fuit ipsius clemens procurator habebant quasdam possessiones
tunc matre ipsorum defuncta cum frater dicto G. pro ipsorum eis
in minori etate detineret possessiones predictas ut tunc vendidit per
quas dicta petiuit quitatem et quia vendicionem tamen non valebat
recta parte que consciuit possessione non feceris contingebat predictos
emancipavit pro cetera et fecit totum consentiente G. postea et asserebat
in pro inicio quod si aliquis videat possessiones suas alienum
probatur ac consanguinitate sua ille qui prior nedum usque ad annum

Et diem atque venditores possunt offerre precium emptoribus et ille tenentur
recipere precium et restituere rem precio oblato. Extra de [in integrum restitucione] propter
accessit ad dominum papam et exposuit ei predictum petrus archidiaconus quod cum adhuc
existeret in tempore ad obtinendum beneficium restitucionis in integrum contra venditionem
predictam propter portionem que ex successione [vinea] contingebat
eosdem facerent iudicari nullam vel beneficium restitucionis in integrum pro ea
portione contra ipsam venditionem subveniret et in alia portione que [sibi]
petebat sibi pro illo beneficium subveniri tamen ex prioribus actis offerendo
precium emptoribus iuxta consuetudinem municipii pro qua [per statutum]
tamen contineretur cum in hoc evenerit lesi dicuntur et ipsi parati
sunt offerre precium emptoribus vel eorum heredibus etc. [in] [qua] [dicitur] [hiis]
omnibusque que si premissa invenerit et dicta venditionem predictam
quo ad partem que ipsos contingit ex successione [vinea] denunciet
esse nullam et si in ea non sollempnitas est omissa vel si sunt servata
et eos constiterit esse lesos tam super illa quam super alia portione predicta
in integrum eos restituat ad hoc quod offerunt dicendum faciendum. Nota
quod sine [speciali] sine mandato admittitur ad impetrandum. Item in sol-
lempnitas in contractu minoris non servatur nullus est contractus mi-
noris [actus] minoris vel est in contractibus si non sit sollempnitas intervenit
et lesus sit minor vel contra subvenitur etc. per beneficium restitucionis
contra sentenciam beneficium restitucionis in integrum. [De in integrum]
Ordinarius est et statim deficiet non tamen dubitari potest
[utrum] delegatus possit beneficium restitucionis ut papa ordinat in capitulo isto quod mi-
nores hoc facere possunt hoc modo. Et nunc sunt iudices ordinarii habentes ad
ministracionem ut sunt archiepiscopus et episcopus et prelatus in tota lombardia
isti possunt etiam restitucionem in integrum clamare ac facere. Item delegati
[similiter] ab eis facere possunt sine hoc eis delegat[ur] commissio sunt specialiter
sub in ipso nomine mendat quod restitucionis. Item quidam sunt alii ordinarii
non habentes administracionem delegati ab episcopo non habentibus administracionem
et arbitri de hac causa cognoscere non possunt nisi causa [ut] [nota] sunt [ut]
In fine dicit quod in causa criminali liberali civili arbiter assumi non potest cum
hiis causa maiores iudices exigunt. Nota quod arbiter mendicant cognoscit
de causa restitucionis. Item in tribus casibus hic signat arbiter assumi non
potest. Item ordinarii habentes administracionem et delegati ab eis possunt cognos-
cere de causa restitucionis in integrum.

Questio lata fuit sentencia quam contra [aqua] sentenciam non fuit appellatum contra
Et contra sentenciam illam peciit beneficium restitucionis in integrum ne-
gata fuit ei restitucio peciit iterum in alio iudicio restitucionem aditur

Utrum debeat audiri videlicet quod denegari debet sibi beneficium resti
tucionis propter ad appellandum dum ipsi nomine defensionis ad huius
beneficium sit admittenda si restitui debet ad appellandum. Nota quod plu
ries peti non potest nec dari restitucio in integrum ipsi in nomine eccle
sie potest quamvis petere beneficium restitucionis in integrum. De aliena
[illegible] de iudicii mutatione causa facta

Aliquis impetrat litteras contra adversarios suos. Adversarii illi
audita lite ad iudicem pervenient vel eciam per ea ut maliciose appellacionem
eludant audita attemptata appellant aut communicacionem faciunt de posses
sionibus super quibus controversia vertitur. Contra statum. Rignatum hoc statut
dominus papa precipiens mandat quibuscumque quatenus adversarii illorum tales appella
verint aut de possessionibus illis de quibus controversia fuerat communi
cacionem fecerint vel si eciam quolibet se absentaverint illos qui
in possessionibus se ingesserint compellat sublato obstaculo appellacionis et cetera.
Capitulo et cetera. Nota quod pro hoc ostenditur adeo de quibus in ipso iudicio
sed non fuit et ideo [illegible] [illegible] si hoc papa solum [illegible] ipsius

Ex parte capituli [illegible] aliqui aliquando contingit quod reus inter laicos eiusdem
loci qui dominium [illegible] per iudicium secularem quia clerici faciunt plures
occasiones ab aliquibus laicis domino vel patrono ut adversarios coherceant
ad cessionem [illegible] et sic quidam de tali gravamine conquerunt. Scabini et
officiales eiusdem loci. Rignavit hoc dominus papa vult super hoc statuit
quibuscumque dicit quod huiusmodi cessiones et [illegible] loci non prohibentur
per leges ita quod racione cause afficiant illos qui advocant sibi predictum
patronum et adversus se fuit huiusmodi cessiones quia ex cupiditate procedit
vult mandat quibuscumque quod predictos clericos compescat ab huiusmodi per censuram
per an. et [illegible] Nota hic quod clerici prosequentes laicos coram eiusdem iudice
ante statuti [illegible] afficiamur

Quod si inter cives et [illegible] et episcopus supplicat nolunt eligere arbi
tros aut unum eligant aut tres quorum [illegible] [illegible] formabant

Non sine culpa pro [illegible] instituitur fuit capellanus. Quoniam
in eccle[sia] [illegible] [illegible] per [illegible] de [illegible] [illegible] mortuo a
nepote ipsius qui [illegible] in ecclesia [illegible] eundem presbiterum capellanum
[illegible] instituit ibidem et illud fuit per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab eo [illegible] in
arbitrium duorum clericorum [illegible] et [illegible] et illi arbitrati fuerunt
quod ipse a dicto presbitero v. marcas persolveret et [illegible] [illegible] [illegible] presbitero
[illegible] signavit dominus papa debet [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] quod
non [illegible] aliquatenus sustinere ut quod [illegible] arbitrati sunt relinqui debeat

Ne recepturum mandamus quatenus si prefati clerici confessi fuerint se tunc recipiunt arbitratores fuisse nec aliquid dicto constitit dictum presbiterum ab illo iuramento absoluat et ipsum restituat ad ecclesiam suam quod si arbitrio ipsum fuerit equitate submiserint utraque partes ad ipsius observationem compellat. Nota quod arbitrium iniquum latum non valet et ita potest retractari. Iste super re spirituali compromitti potest in clericum iste ad ordinarium spectat compellere partes ut stent arbitrio iniuste lato arbitrorum parat sine

cenerint G clericus quandam sororem suam tradidit in uxorem G. de tali promittens idem W quod annuatim daret eidem G. v. pro solidis longiorum super eisdem v. sol. orta fuit discordia inter ipsos unde super hoc compromiserunt in quatuor personas que taliter arbitrate fuerunt quod idem G. propterea annuatim decimas quas W habebat in prochia de tali pro v. sol. predictis ... hoc fuit dudum prope quod huiusmodi arbitrium in posterum posset esse ecclesie dampnosum. Unde mandamus quatenus si est ita premonitum G. moneat et compellat ut predictas decimas ecclesie libere dimittat nec huiusmodi occasione ulterius aliquid sibi propter hoc vendicare presumat et clericum alium moneat ut ...cum eodem G amicabiliter conveniat. Nota quod secundum prelati ... non debet ... ecclesie ... recommendare.

Dilectus filius ... abbatem et conventum ... ordinis ... pena et hospitalarios ... quod ... super ... nemorum ... in regimine fratrum fuit compromissum ... pena ... arbitrium pro ... de consilio quorundam episcoporum quem prudens erat quod arbitrium redigi faceret in scriptis et tam suo quam illorum episcoporum consilio et sigillis muniri faceret hospitalarium intelligentes quod secundum regulam ... officiis sint remoti ... liberos suos audiendum ... illam sententiam ... pena committitur sententia ... arbitrium observare ... quod ... conquesti sunt ... super hoc ... quibusdam ... ut ... publicis iudiciis sint remote ... consuetudine approbata que pro lege servatur in partibus ... huiusmodi ... tunc ordinarium iudicem ... suos. Unde mandamus ... iudicibus quatenus compellat istos hospitalarios per penam in compromisso appositam ... ut arbitrium ipsum sicut ... latum est et ab utraque parte sponte receptum

obseruet prepue cum in ipsorum presencia et ipsorum consilio sunt roborata
Nota quod consuetudo excusat inductionem persone que alias est inhabilis ad in
dicandum Item certo et vivi certo religiosi possunt petere penam
vnum ipse abbas de pugnam priuilegia et ab indulgencijs
ex. ap. ipse c. inimi optime Item quod cum maguntinus dioces
eius contra ipsum grauamen est commotus vnum abbas super controuersijs
que inter ipsum ex vna parte et ipsum et quosdam magistros ipsius abbatis
ex parte altera quod vertebatur promisit se arbitrium sub certa pena
magdeburgensis archiepiscopi sicut tunc inde data firmatione archiepiscopi
arbitrium sub certa forma super controuersijs illis promulgauit
pronuncians quod abbas renunciaret priuilegijs et indulgencijs
impetratis libertatis Demum est orta discordia inter ipsos occasione
huius arbitrij Item quod ipse abbas et priores qui ad se ap arr
peruenerunt propter contemptum compromisso et arbitrio que constituit ce
terum quod sicut tunc inde data compromisso fuit in archiepiscopum pre
dictum arbitrium ipsum decreuit obseruandum exceptis illis ca
pitulis que contra libertatem ipsius monasterij et duarum capellarum
eiusdem in arbitrio sunt expressa quia et si sponte vellet ab
bas renunciare priuilegijs vel indulgencijs libertatis sine
licentia romani pontificis que indicatur in ipsum admis et spectare
pertinet Nota quod inmanem omnis tangit ius aliud non tenet
Item arbitrium ex parte tenet et ex parte non tenet Item exceptum
non potest renunciare priuilegio libertatis sine licentia illius cui subest
Cum delatus Item cum coactus in iudicio potest reconuenire
actorem suum dubitatur utrum coram arbitris locum habeat recon
uencio sicut in iudicio et arbitria ad instar iudiciorum redac
ta propter videtur quod licet in iudicio coactus reconueniens valeat co
uenientem tamen coram arbitris reconuencio locum non habet quia ar
bitri iudicare non possunt nisi de hijs tamen super quibus in eos ex
titit compromissum Nota quod reuocatio coram arbitris se non potest
vnum alium Item prior sancti Bartholomei hiean ex
vna parte et magistri et fratres hospitalis sancti Bartholomei
ex altera super eligendo rectore et fratribus in ipso hospitali que
uertebatur Cum super hoc questio fuit coram quibusdam iudicibus tandem
utraque pars in ipsos iudices compromisit et ipsi protulerunt arbitrium
super quo iterum dubitatio est exorta quam petierit per se. ap. de
clarari dictus dominus tamen publicato ipso arbitrio quod iudicatum
diligenter inspectio inuenit quod prior sancti Bartholomei

Secundum formam arbitrii tenetur habere consilium cum familia
hospitalis et tractare cum ea de inveniendo rectore [illegible] quod
dicat [illegible] quod nisi prior tractaverit cum familia hospitalis et ipsius
consilium requisierit super inveniendo rectore non habet potestatem eligendi
rectorem et si elegit electio irrita erit. Sed habito consilio et trac-
tatu cum familia si hoc prior eligere poterit rectorem sine discordet
sive concordet familia ad ipsum rectorem. Nota quod forma arbitrii
servanda est. Item quod tenetur requirere aliorum consilium licet non te-
neatur sequi. Item iudices per eos arbitri in causa eius admissi esse
Contingit prout patet quod [illegible] Nota quod super rebus spiritualibus
compromissio facta in laicum non valet. Ecclesias. Inter ho-
spitalarios sancti Jo. et plebanum de piscina super hospitali sancti
Albani quod [illegible] ea super hoc fuit commissa. Jacobus archiepiscopus
tandem prior et plebanus cum parte alia auctoritate Jacobi archiepiscopi mediante
de hoc quo compromiserunt de questione illa in unum clericum et duos laicos.
Immanente arbitrio plebanus imponunt illi proferre arbitrium hospi-
talarii imposuerunt. Unde ad archiepiscopum scripsit super confirmatione
arbitrii cum plebanus nollet arbitrium confirmare. Plebanus coram archiepiscopo
opposuit quod ad causam tractandam prior non habuit mandatum. Non
cum ei mandaverit ut sine speciali mandato compromittere posset vel transige-
re. Prior ille de mandato capituli sui non fuerat constitutus et ideo di-
cebat arbitrium non valere cum prior sine mandato compromisisset et pre-
terea arbitrium illud fuerat per unum clericum et duos laicos pronunci-
atum et ideo non valebat. Archiepiscopus super hiis consuluit dominum papam. Respondit
quod si ex parte plebani arbitrium receptum fuit et indistincte ratum debet haberi et
[illegible] iuxta formam mandati apostolici. Si vero non fuit receptum
distinguimus utrum fuit de observando ipso pena statuta vel non. Si pena
fuit apposita per eam ad penam. Si nulla fuit pena statuta sed simpliciter
compromissum fuit quod staret sine arbitrorum prior admittere poterit quoniam
in mandato suo [illegible] personaliter obligaverunt et non etiam quod aut admissus
sit cum ea de qua compromissum fuerat delegata. Nota quod prior generaliter
datus ad agendum vel defendendum non potest compromittere vel transigere sine speciali
mandato. Item prior de consensu capituli constitutum debet. Item spirituali-
tati non debet. Item [illegible] personale est. Item prior sine mandato
[illegible] Item in laicum et clericum de re spirituali auctoritate superioris potest compro-
mitti ut [illegible]
Ex parte vacante [illegible] sancti [illegible] in Colonia [illegible]
cum nota sua dimiserunt in duos qui elegerunt [illegible] de [illegible]

et quidam alii elegerunt. Et de hiis verbis dicta postmodum cum partes es-
sent in presentia coloniensis archiepiscopi et tractarent super huiusmodi electionibus
in ipsum archiepiscopum super hoc fide prestita compromiserunt qui cum causam vidit dili-
genter audivisset et intellexisset diem ad ferendum sententiam diffinitivam
partibus assignavit pendente dilatione electus huiusmodi de iniciato de
medio est sublatus archiepiscopus hoc audito canonicis prohibuit ne
pendente sua sententia ad aliam electionem procederent. Et quia illorum nullus
& coloniensis canonicus in prepositum eligeretur die ante quo debuit
ferri sententia partibus coram archiepiscopo constitutis dictus & allegavit
quod archiepiscopus ultimus procedere non debebat cum post mortem alterius com-
promittentium iudicatur compromissum finitum. Archiepiscopus super hoc con-
suluit dominum papam Rescripsit papa quod licet compromissum per mortem unius huiusmodi
sit finitum partis tamen devenit predicti electionis cognoscere debuit quam
processus fiet ad sedem quia si dictus electus superstes esset licet in electione
secta penitus non tenet. Nota quod finitur compromissum per mortem
alterius compromittentium sicut in iudicio

Exposita sunt episcopum felicem et bellunensem ex una parte et cives
tarvisinos ex altera super districtibus seu iurisdictionibus et rebus aliis
quod intentatur quam personam bosdeii episcopi ap. se. legati fuit tracta-
tandem ordine iuris super questione discordie orte fuit inter eos super
quibus discordiis partes compromiserunt in ducem venetorum et ultra
arbitrio fuerunt dempto super hoc ab utraque parte recepit ipse iuxta
ei mandavit ut ad exponendum imponeret partes suas ipse dux
tamen sententiam legati numquam protulit arbitrio. Item episcopus felicem super
hoc consultus fuit dominus papa et ipse scribit quibusdam iudicibus
super hoc dicens quod licet eidem duci legatus suas imposuisset ut
ad exponendum imponeret partes suas non tamen fuit sue intentionis
minuitare sententiam legati vel suscitare contra speciam servitutis
Unde papa mandat quibusdam iudicibus contradictione non obstantibus
litteris illis quandocumque per dictum ducem factum invenerit contra sententiam
predictam debeant in irritum revocare. Decretus per hoc dicto
eidem ne ultimus in compromisso procedat et compellere
eumdem per cen. ecclesiasticam ad restitutionem ablatorum per ipsum data
ut ipsius arbitrium suum fuerint. Nota intendendum est ad
intentionem scribentis. Item arbitrium et alius arbitrari non potest & ideo
compromissum & quod si fecit non valet & ita fecerat compromissi sententia &c.

Nuper quidam laicus C. nomine impetravit litteras contra W. super quadam summa pecunie ad quosdam iudices delegatos coram quibus dictus W. tractus fuit in causam tandem fuit in duos arbitros compromissum a partibus ita tamen quod si illi duo ad invicem discordarent tertium adderent. Iudices nominati recepta penes se potestate compellendi partes ad observandum arbitrium per dictos arbitros promulgandum. Sed cum dicti duo arbitri non possent esse concordes dicti iudices tertium adiunxerunt qui cum altero eorum dictum W. condempnavit. Item W. tamen a predictis iudicibus compellebatur predictam summam observare unde sentiens se gravari ad sedem apostolicam appellavit sed ipsi eius appellatione contempta tulerunt contra eum sententiam in eundem. Unde mandat papa quatenus si est ita denuntiet dictam sententiam esse nullam cum in iure civili sit statutum ut compromissum de incerta persona in arbitrum assumenda non teneat. Nota quod compromissum de incerta persona assumenda in arbitrium non tenet. Extra eodem titulo, Sicut nobis, Cum dilecti, Per litteras.

Cum a nobis inter abbatissam et conventum Capellensis villa est … nenti letum monasterii et archiepiscopum Senonensem iterabatur quod super eo quod idem archiepiscopus dicebat monasterium ipsum metropolitico iure sibi subesse petens propter hoc ab ipso monasterio procurationes et res alias quas dicebat ab eo … ap. se legatum et compromissum fuit in …. sancti Angeli diaconum cardinalem tunc sub certa pena quod pars parere arbitrio seu ordinationi eiusdem vel aliorum mediatorum quos idem cardinalis super hoc deputaret legatus super hoc deputavit magistrum capellanum domini pape et Jo. arch. Senonensem mediatores et ipsi ordinationem et diffinitionem causam terminarent postmodum petierunt partes a domino papa ut ordinationem et diffinitionem predictam confirmaret et ipse per dictos mediatores super hoc quod factum fuit confirmavit.

Equowoldo. Casus. Quidam impetrabat quowoldum episcopum Letunensem petens illud introduci in consilio assistente pro eo adversario suo vellet in iudicio episcopi primo id promisit alia die venit et dixit sibi non placere atque recessit petebat ad instantiam eius ut removeret abbatem … quod excommunicavit ipsum et statutum fuit in generali quod nullus sic fuit excommunicatus … ad quowoldo … donec satisfactione promissa fuit absolutus et

Nota quod contumax est qui comparet et non vult respondere. Item extra eodem titulo

SECUNDUS

aliquis ? excoicandus nec debet absolui nisi satisfecerit si in pub(li)co processi no(n) d(ebe)t. Ite(m) nemo est sine causa cogendus depo(n)e(re) v(e)l d(e)b(e)t

Decimus Casus Statutum fuit insinodo eugenij p(a)pe q(uod) laici ecclesiastica negotia tractare no(n) p(re)sumant. Item plati eccl(es)iar(um) de negocijs ecclesiastic(is) no(n) disponant in medio laicor(um) ? papue de spiritualibus. Ite(m) p(ro)pt(er) eor(um) p(ro)hibicione(m) no(n) dimittant ecclesiastica(m) iusticia(m) exercere. Notandu(m) q(uod) nulla facultas attribuitur laic(is) disponendi de reb(us) eccl(es)ie. Ite(m) h(ic) h(abe)t(ur) quis dr platus s(cilicet) ep(iscopu)s arch(iepiscopu)s. Ite(m) p(ro)pt(er) p(ro)hibicione(m) laicor(um) no(n) d(ebe)t iudex ecclesiasticus omitte(re) iusticia(m) eccl(es)ie. Ite(m) omnes plati sunt iudices ordinarij

Nauto In anglia ita erat q(uod) q(uan)do q(ue)stio ventilatur int(er) aliquos sup(er) iur(e) p(at)ronat(us) rex anglie dicebat cognicio(n)e(m) h(uius)mo(d)i cause ad ip(su)m p(er)tine(re) sup(er) hoc scribit p(a)p(a) et d(icit) q(uod) c(aus)a iur(is)p(at)ronatus cora(m) iudice ecclesiastico d(ebe)t tractari q(ui)a annexa est spirituali cause. Nota q(uod) de annexis spiritualib(us) no(n) p(otes)t se laicus intromitte(re)

Ut si cl(er)ici quida(m) cl(er)ici tracti fuit inviti cora(m) iudice sclari clerici isti conuicti v(e)l confessi fuerunt ibi de crimine q(ue)ritur an p(ro)pt(er) tale(m) confessione(m) sint a suo ep(iscop)o condempnandi et vide(tur) q(uod) p(ro)pt(er) confessione(m) illa(m) no(n) sint a suo ep(iscop)o condempnandi q(ui)a sicut s(ente)ntia a no(n) suo iudice lata no(n) tenet ita et confessio facta cora(m) eodem. Et no(n) cora(m) ep(iscop)o. Sed c(on)tra (con)vincu(n)tur in iudicio q(uo)mo(do) conuicti fuerunt v(e)l confessi dummodo sint talia c(ri)mi(n)a p(ro)pt(er) que suspendi debeant v(e)l deponi suspendendi sunt a suis ordinib(us) vel altaris ministerio p(er)petuo removendi. Secundo q(ue)ritur utru(m) ep(iscop)us possint dispensare cu(m) cl(er)ic(is) qui adulteria comiserunt et d(icit) p(a)p(a) q(uod) ep(iscopu)s p(otes)t dispensare cu(m) cl(er)ic(is) post p(er)actam p(e)n(itenti)am de adulterijs ? alijs c(ri)mi(ni)bus que sunt minora. Tercio q(ue)ritur utru(m) clericus depositus iudici tradendus sit sclari ? R(espo)ndetur q(uod) clericus p(ro) suis excessibus depositus ep(iscop)o no(n) d(ebe)t iudici trad(i) sclari q(ui)a cu(m) sit officio suo fructus dupplici afflictione no(n) d(ebe)t eo affligi. Nota q(uod) confessio facta cora(m) no(n) suo iudice no(n) p(re)iudicat confitenti nec s(ente)ntia a no(n) suo iudice lata no(n) tenet. Ite(m) ep(iscopu)s p(otes)t dispensare in adulterio ? in minorib(us) c(ri)mi(ni)b(us). Ite(m) cl(er)icus deposit(us) no(n) debet tradi iudici sclari

Clericus quida(m) tenebat possessiones in feudo ab ecclesia b(ea)ti. Ista vasalli ecclesie trahebantur in causam sup(er) possessionib(us) illis cora(m) iudicib(us) delegatis a quibusdam alijs vasallis qui dicebant se esse potiores in feudo illo. Isti vasalli excipiebant q(uod) par erat iudex cora(m) d(omi)no feudi. Iudices h(ic) no(n) obstant

sinam ex certis seu etiam iudicii promulgabat in ipsos eps dns frederi s
gnauit hec dno pape Unde papa prohibet ne distringi si eps dm pari fuerit
sup possessionibus illius in pena eps dno frederi iurisdictionem exhibere Nota quod ind
eps feudi inter vasallos vel dno feudi ea illa tractata est Item non quod pari
impetrare non licet inpiuid quod vim et sine licentia pape
Dilecti filij prior et clerici de Gysebina sehebat quorum qui eborac arch
eps por iste et clerici conquesti fuerint sup hoc dno pape papa eis illa
cu impetrat quibusdam iudicibus mandans eisdem ut attente prouideant ne
inquirant abusionibus canonicis subtiliter eius acto intenderet sicut aliquis iudi
cibus fieri solet Sed simpliciter et pure sem et tamen diligenter inquirant
et sedm formam canonicam cum tenuae procurent Nota quod secundum canones
ordine nullus tenetur prone sed tamen sufficit dice
Intelleximus questio fuit a dno papa utrum excoicatum aut absolutum habeat
persona standi in iudicio papa R. quod licet non possit stare in iudicio perse
tamen compellendus est stare et nude pallium .i. procuratore ne de malicia
sua comodum reportet Nota quod excoicatus conuentus per sinon queuere
et compellitur stare in iudicio Item non de sua malicia comodum habere
Clerici In archiepatu strigoniensi de consuetudine quemadmodum in
ecclesia coram iudice selari de furto et alijs criminibus conuenit strigon
vero archiepe a dno papa quid sup hoc esset faciendum papa attendens quod impe
rij generaliter traditum ut clericus de co[n]dicione coram iudice causa
debeat conueniri mandat Iste ergo quod in hac parte non permittat tamen
bus ex aliqua consuetudine preiudicium generari Item non quod leges
non dedignantur sacrosanctos canones imitari Item clerici non debent iudicari
a selari iudice Item consuetudo in hac parte non preiudicat canonibus
Ausam fecit Dulmen mostij habeant causam sup quadam decima
cum monachijs sancti albani papa commisit causam lego tunc iudicia
sibi insinuarent tamen cum assensu et voluntate sui epi ne si forte
monachi sancti albani obtineant in ea capitulo Dulmen alienus
se abbate illorum lite sopitam valeat suscitare Nota quod capitulum
cum consensu prelati ad agendum vel defendendum admitti non debet
Item iudex preuidere debet an persona que agit et defendit sit legitima
Cum non ab homine Clerici aliquem deprehendunt in furto homici
dio periurio vel alijs criminibus Queritur utrum liceat regi vel
tamen quoque iudicia selari eos iudicare et videtur quod clericus in quocumque

ordine constitutus si in furto vel homicidio vel periurio seu aliquo criminum
crimine deprehensus fuit vel convictus ab ecclesiastico iudice deponi debet id est degradari
et si depositus incorrigibilis fuit debet suspendi deinde crescente contumacia excom-
municari debet et postmodum increscente malorum nequitia contempserit cum ecclesia
non habeat ultra quid faciat tradendus est curie seculari ita quod ei exilium
vel alia pena legitima inferatur ¶ Nota quod clerici in aliquo criminum
crimine deprehensi fuerint a suo iudice sunt condempnandi item crescente
contumacia crescere debet pena item iudex secularis puniens clericum degradatum
non incidit in canonem item clericus incorrigibilis tradi debet curie seculari

via Cum quidam clericus R. nomine per violenciam ingressus est ecclesiam P.
clericus ipse P. clericus impetravit litteras contra dictum R. super ecclesia
illa tandem ille R. mortuus est postea quidam clericus R. nomine
eandem ecclesiam est ingressus dubitabatur utrum ille R. per litteras impetra-
tas contra dictum R. super eadem ecclesia posset conveniri papa consultus pre-
cepit ut secundum formam priorum litterarum inter dictos R. et P. coram eisdem
iudicibus procederetur sicut inter eundem P. et dictum R. si viveret proce-
deretur ¶ Nota quod per rescriptum convenitur successor in vicio licet de eo
non fiat mencio in rescripto

Quum venisset Cum super privilegiis apostolice sedis quorum intellectus solummodo debet ab ipsa
iudicari ¶ Nota quod eius est interpretari cuius est condere item causa pri-
vilegiorum sedis apostolice generali mandato non delegatur

Novit ille rex Francie et rex Anglie super quadam discordia quam
inter se habebant occasione feudi super comitatu Pictavie com-
posuerunt ad invicem et illa compositio hinc inde fuit confirmata tandem rex
Francie iuramento non obstante venit contra suam compositionem occupan-
do comitatum predictum rex Anglie sepe monuit illum ut compositionem
servaret et pacta inita inter eos sed cum desistere nollet rex Anglie
denunciavit hoc ecclesie Verum dominus papa intellecta denunciatione illa quia
ille veniebat contra pacem et pacis federa iuramento firmata
cum ad ipsum pertineat corrigere quemlibet christianum de peccato debet dominus papa
prelatis Francie innuentibus et dicentibus contra ipsum quod tractabat inter
dictum regis Francie etc. Non putet quod iudicium regis Francie perturbare
aut minuere velimus cum ipse iudicium nec velit nec debeat impedire nostrum sed
cum dominus dicat in evangelio Si peccaverit in te frater tuus etc. usque ad illud
Dic ecclesie in contemptum rationem ostendat ut attendit papa iudicare de peccato
cuiuscumque ad ipsum iure spectat nisi per privilegium speciale vel generalem
consuetudinem inveniatur aliud esse detractum si incidit de crimine deprehenso

Animus censura adipiscendi spectat ostendit etiam pp. quod rex non debet sibi adminiculam reputare si super hoc apostolico iudicio se committat ex eo Valentinianum et aliorum imperatorum ostendendo quod adipisci pertinet corrigere culpas delicti et pacis federa reformare peccata. Item etiam antiquitus posset aliquis dicere aliud est federa cum rege et aliud ad alius. Item quod preceptum est in lege diuina ita magnum ut per iudicis iudicium insuper papa pp. emendare legato qui singulariter tunc temporis in specialia officia legatus sit ut in negocio ipso pertinet secundum sedem traditam sibi formam nisi dictus rex vel saltem pacem reformet vel treugas ineat competentes vel saltem concludat pacem in abbat. castri mariij et archiepiscopo bituricensi quibus negocium hoc committit de plano cognoscat utrum iusta sint querimonia quam contra eum proponit rex anglie vel exceptio fiat et si exceptio legitima quam proponit contra ipsum. Nota quod pp. non debet aliorum iura perturbare nec ecclesia cum in medio sit distincta. Item ad modum evangelica predicare quam denunciacionem. Item quod secunda ad dominum sicut prima nisi consuetudo prejudicat vel privilegium et ita consuetudo derogat nisi ista consuetudo et privilegium patrificatum. Item pp. habet potestatem ad eo et imperatori approbat. Item in iudicio non est distinctio personarum attendenda sicut magnum iudicans sicut parvum.

Pastorales principales persone per se ipsos sicut persone debent nisi sint ita indisserte ut earum defectus per alios suppleatur non quod in iudicio debet principalis persona per se ipsum factum persone sicut in dicto possunt supplere defectum partis.

Karitate. Inter nobilem virum [illegible] de Crimaria et quosdam iudicans deciaris.

Pania iurebatur quod super iure patronatus ecclesie sancti angeli de concordia persistrata fuit causa illa apud viridunum sabium tandem idem ei interstabat actorem sua contra milites suos vendicabat alteris ius patronatus ipsius ecclesie et licet quod teste induxit ad probandum quod ipse ius patronatus ipsius possidebat quod tandem sabini causa tamen sequestratam accepit ea ista delata fuit ad dominum ipsum pp. diligenter examinata causa predictam actorem quam interstaverit contra milites predictos super iure patronatus ipsius ecclesie invenerit et inepte invenit quam testes induxit ad probandum quod ipse ius patronatus ecclesie possidebat cum dictus milicius tandem causam tamen sequestratam accepit apparet quod nec rei vendicationem intendere nec ipsius restitutionem poterat

Postulare vid pp promunciavit inter novam sprius nobilis nostre
absolvendo nulliter abbatis [illegible] cum congruente et apta actione volunt
propone vide ulterius prior tenuatum Nota quod tamen in pronaty [illegible] indice
cum questio [illegible] tractari ipse quod etiam possit non datum rei ne iudicata
nat restituo ipse cum libellus inepte concepit abiecto reus absinstan
tia iudicii absolutum
Cum deputato agri et fere inlicite templi in italia constitutum
sunt quosdam in dominis suis quos appellant preceptores iudi
ces tam clerici quam seculares non admitterent eos in causa super sua iusticia
prosequenda illud allegantes in repulsione eorum quod eis eorum [illegible]
non est nota [illegible] hoc sunt duo ipse vn dns pp auctoritate apostolica
prohibet ne aliquis iudex huiusmodi preceptores in prosecucione causarum
huiusmodi ordine ab agendo nec videndo repellat Nota quod quilibet persona
[illegible] nisi probetur indignus
Nullus p apostoli [illegible] pp plato curare ut laici [illegible] decretis plena
iusticia faciat exhiberi non obstantibus apostolicis [illegible]
ipse quod clerici contra laicos frequenter opponunt ne per defectum iusticie clerici
ad iudicium seculare trahi possint quod dominus pp prohibet Nota quod ne ubi
est iusticia denegata [illegible] ipse per defectum iusticie clerici ad iudicium seculare
trahi non potest sic [illegible] ipse defectum iusticie iudicis secularis [illegible] pe
se intromittere nisi de foro competenti licet et c. [illegible]
Causam quam inter abbatem et quendam [illegible] [illegible] [illegible] quod inter
batur [illegible] [illegible] cum super hoc sunt quam [illegible]
archiepiscopo parisiensi et quibusdam aliis abbatis [illegible] absit iudicibus
noluit videre nisi primo consuleret papam super quibusdam privilegiis suo mo
stro indulte [illegible] et quia archiepiscopus parisiensis [illegible] tamen [illegible]
tum aliquos et propter hoc parti alteri minus favorabilis videbatur
dn pp loco istius archiepiscopi subrogavit episcopum decanum [illegible]
eisdem iudicibus ut non obstantibus predictis litteris procedat in ca
prima [illegible] Nota quod cum iudex [illegible] [illegible] tamen adiungit alios pt re
mam et alii subrogari cum papa [illegible] tamen minus videatur favorabilis
alteri parti [illegible] vacantem [illegible] [illegible] electus [illegible] propter [illegible] [illegible]
exhibi [illegible] illud electum [illegible] archiepiscopus et quidam alii canonici [illegible]
dum se opponere [illegible] litteras contra ipsum [illegible] parisiensis
et [illegible] iudices suos sub hac forma et vocatis qui fuerint [illegible]
[illegible] [illegible] super hiis que proposita fuerint super aliis negociis

Contumacibus partibus coram iudicibus constitutis predictus electus
quibusdam aliis qui cum ipso agebant in modum exceptionis obiecit
conspirationem et quibusdam excommunicationem sed illa offerret probaturum iudices
interlocuti sunt dictis exceptionibus et negotio principali simul inquirere
volentes admittere productos super predictis exceptionibus et negotio principali
simul quod non ceperunt iudices sed inquisitores et in ordine procedendo
do simul ceperunt inquirere de exceptionibus et negotio principali et testes super
eodem negotio receperunt licet non esset Unde dictus electus ad sedem apostolicam appellat
et omnia ista domino pape demonstravit Unde papa mandat quibusdam iudicibus
quod non in modum inquisitionis sed commissionis negotium extitit delegatum
quod si predictis criminibus vel aliquo ipsorum constiterit appellatione
renovato in irritum quicquid post appellationem invenerit esse factum de
ipsa [illegible] ipsorum [illegible] procedant forma ratione Nota quod in
ea electionis omnes vocati sunt quos negotium tangit et absentibus negotium
contingentibus inutile est Item conspiratores non admittuntur contra clericos tamen ma

Venerabilem inter archiepiscopum Ravennatem ex una parte et civitatem
Cerviensem ex altera super iurisdictione civitatis eiusdem et quibusdam
aliis articulis quo vertebatur causa ista fuit commissa magistro [illegible] ca-
nonico bononiensi sed per cavillationes et subterfugia Cerviensium causa
huiusmodi ad peremptorium fuit prorogata tandem post litem contestatam [illegible]
[illegible] varias sed Cervienses asserebant instantiam iudicii per decessum
temporis periisse et ita nolebant ulterius subexaminare super dicti iudicis
videre archiepiscopo hoc significante domino pape papa mandavit eidem magistro
tamquam delegato quatenus huiusmodi exceptione non obstante in negotio
cedat mox traditam sibi formam Nota quod instantia iudicii ipso per
per lapsum triennii non perit quia in dicto iudicio est perpetua secundum canones

Cum vertebatur inter abbatem et conventum sancte Marie de Florentina
ex una parte et civitatem castri de Pogio Florentine dioc. ex altera
super possessione vel quasi in possessione eligendi rectorem ibidem causa per tale
Florentine quo vertebatur dicta partibus per [illegible] super [illegible] super possessione
vel quasi in eligendi rectorem in castro predicto diffinitivam sententiam
[illegible] lata per [illegible] sententia in qua ibi rectorem eligerent sed partes prom-
tum compellebat abbatem et conventum super petitione vel quasi [illegible]
in instans iudicium [illegible] [illegible] sed [illegible] dicto hoc fuit domino pape
Unde mandat papa episcopo bononiensi et quibusdam iudicibus suis quatenus si est ita compellat
civitatem predictam clericos ab [illegible] [illegible] admittere in rectorem castri

Predicti auditum postmodum sup pietate ut quod dicti iu
quidq ptes dixint ponendum plibus in pncia iudicium
constitutus expte contrarie pdce fuit q apud eos ppositum q tunc
tpr eis iudice no tenebantur deinde tu tpe vindemiarum
tunc existet feriatum expte mostr fuit rursum hoc maliose
ppoitum ut vez ca ptracta tpe clausi pdicti inutilit laboret
consultus pp sup hoc mandat eisdem iudicibus qtus hoc no
obstante procedat in negocio pma rone Nota q hic dividit
continentia cause s hoc sit ppe diversum forum Ite q causa
ppatum tpe feriato vindemiarum expa aliud ptr minuta

Si quis clericus Statuit ger talenton q si clericus ali
quis habeat causam adversus aliud clericum no deserat epm
illius sed coram vel dcrepho illius aliud iudice eligant
etiam cum Notu q actor forum rei dz sequi Ite sine licencia
epi clerici alium iudicem eligere no pnt

Nullus Statuit ger pipey q nullius iudex sclaris ecclesiasticam
psonam psumat distringere ut condepnare q si fecit ab eccl
cum sciat ē iniuria tandiu maneat sequestratus quousq reatum
suum recognoscat et cum emendet Nota q seculares iudices eccla
psonas iudicare ut condepnare no debent Ite qui facit d iniuria
ecce communionem ipam pvari debet

Sane statuit concilium affricanum q si duo epi divisarum pro
vinciarum sup aliqua possessione vel loco ad unam eccliam
ille pmas ut patriarcha ut archiepus in cuius iudicio
contendunt cognoscat vel det iudicem qui causam dirimat
Nota q rone rei sortitur quis forum

Si quis Dicitur hic qd si aliquis causam habuit coram clericum col
epo suo cum conveniat et si epe tamquam suspectum fuit recusatus
committat alii causam ipam Et si actor recusavit illud cum
epe cam commissit epe det aliquem qui ptes appellat ut conar
dnt iudices eligant ne possint postea recusari et ideo est si
reus recusaret illud q contore quidq pillos fuit diffinitum
p epm q talem mandetur lege finata Nota q ordinarius pt
recusari Ite delegatur epi sua sinat no pt q taurod mandare
ut hic colligitur Sed ideo infra in glosa in hoc capitulo signata Ite
ordinarius pt compellere ptes ut eligant iudices qui de ea cognoscant

Dictum Rasius Si clericus conveniat laicum de rebus suis
vel eccie sive et laicus clerici de rebus illis no ecclia vel ecclesie

Reus dicat esse suas possessiones tunc debet clericus ipsum laicum convenire in foro seculari cum actor semper debeat forum rei sequi licet aliter sit de consuetudine aliter observatum. Nota regulam generalem quod actor semper debet sequi forum rei. Item si clericus conqueratur de laico laicus debet conveniri coram iudice suo.

Christianissima quondam de nomine Detassamilla coram Tracien. episcopo contra B. C. et D. milites cuiusdam episcopi super quadam possessione quam possessionem isti milites tenebant in feodum a nobili viro de Campis qui nobilis vir tenebat eandem possessionem in feodum ab ecclesia Tracien. Nobilis vir de Campis eorum dominus sub debito fidelitatis eis inhibuit ne de seculari feodo in iudicio ecclesiastico responderent. Et cor ipso aequo feodum tenebant cum paratus esset idem nobilis eis et insticiam exhibere. Episcopus Tracien. eos reputans contumaces tulit sententiam et contra eos in eos. Respondet quod milites convicti sunt super hoc domino proprie mandat episcopo istorum militum quod ipse eundem illum iubeat pro dicto feodo tractare et si ipse maliciose distulit tractare episcopus iste contra ipsum statuit tam tractare procedet. Nota tamen feodi pro dicto ipsius feudi debet tractari sicut vasallus rei feudi convenienduis et subvasallo et sic dominus negligentiam sui maliciam amittit cuius iudicium. Item ex negligentiam iudicis secularis devolvitur iudicio ecclesiastico.

Item cum Barcam quadam ecclesia cathedrali mota fuit quod aequo domino super quibusdam feodis adversus possessionem eiusdem ecclesie prelatibus ad proprietatem eiusdem ecclesie dubitabatur quid sit debet de his quomodo pro consulto. Respondetur quod adversus superioritatem hunc comitem quomodo ipse episcopus fuit ibi electus vel confirmatus et si feodum illud ad eam ecclesiam pertineat sub iudicio ecclesie ... relinquatur. Nota quod vacantem ecclesiam iudicio episcopi ... non pertinet. Item causa feodi principaliter feodi dominus debet ... seculare ... Unum sit generale ... pro quanto ... regulam generalem

Si quod actor forum rei sequatur quia iudices seculares remissi sunt et negligentes in reddenda iusticia ... in favorem ... ut rectores ecclesiarum malefactores suos qui sunt legi sunt ... possint convenire sub quo iudice voluerint ecclesiastico vel seculari. Nota regulam generalem quod actor sequi debet forum rei. Item ex negligentiam iudicis secularis devolvitur iudicio ecclesiastico.

Item privilegium ecclesie ... sit ... clericos prelatos et sub quo iudice faciunt malefactores suos convenire

Quod clerici pro mandato prelati conspiciunt opportune clerici conspiciens commorantes causas habent pecuniarias contra aliquos vel aliquem contra
eos in curiis civilibus decidunt aliqua consuetudine non obstante
Item cum clerici vratislavienses super quibusdam que forum ecclesiasticum
non contingunt litteras impetrabant contra alios laicos fatigantes
eos laboribus et expensis iudicum consulum vellent pro hoc timentes
contra parte cives conquerentibus iusticiam exhibere. Item consules vellent
significarunt hoc domino pape qui super hoc rescribit vratislaviensi episcopo dicens quod si
aliquis clericus vellent super rebus que forum seculare contingunt litteras contingit
apostolicas impetrare illas denegat civitatis et incolis dummodo consules
illis conquerentibus exhibeant iusticie complementum et si aliqui eorum con-
silibus fuerint agnati ad ipsum episcopum sicut hactenus consuetum est vel
ad sedem apostolicam poterunt appellare hoc presertim tempore quo imperio vacat
ad superiorem secularem non possunt habere recursum. Si non consules iusticie
tamquam suspecti fuerint recusati coram arbitris a partibus electis de causa
suspicionis agatur que si probata fuerit ad ipsum episcopum vel ad papam
pro iusticia recurratur sicut supra ius est expressum. Nota quod littere apostolice
impetrate super hiis que ad forum seculare non pertinent sunt impediende
Item vacante imperio ecclesia supplet vices imperii et ad eam appellatur
vacante imperio. Item iudex ordinarius potest recusari quia isti consules
ordinarii fuerint licet sit contra opiniones legistarum ut C. de iudiciis in fi.
Exteriora de iure nobilium militum ff. iudicia et I. de iudiciis l. vero
super hereditate cuiusdam militis ego litteratum causa super hoc fuit commissa
archiepiscopo et thesaurario contra comitem blamce subtrahens iudicium pro
defensione conquestus militi per eum mandavit ut causam deserret ad ipsum pro
mittens eum quod faceret ei iusticie plenitudinem exhiberi et quia iudices
ulterius procedebant in eum comitem hoc significavit domino pape papa
vero considerans quod iudicare tibi iusticia de se iudex quod aliis ministra-
re facere non debeat mandavit eisdem iudicibus quod nisi sit talis causa
que ad ecclesiasticum forum spectat et defectum super hoc domino per iudicem secularem
tamen fiat possit iusticiam optinere alioquin non obstante contradictione ip-
sius comitis causam ipsam pro iure remittat determinandam. Notatur causam
ordinare principaliter ad forum seculare pertinet. Item papa negligentia iudicis secularis
suffecerit iudicio ad iudicem ecclesiasticum. Item hec que ab initio effectum non
habent tractu temporis incipiunt convalescere.

[Q]uidam clericus pisanus contraxit cum
quodam alio clerico et laico promittens eidem ad certum terminum
solvere certam pecunie quantitatem alioquin posset eum convenire coram
iudice seculari et clericus promisit et iuravit sub illo iudice iuramento
interposito dubitabatur an iste clericus posset se renunciare iuri suo
saltem in temporalibus et iudicem laicum sibi constituere et an iuramentum
teneat ab isto clerico prestitum. Super hoc consultus fuit dominus Lotharius
archiepiscopus pisanus qui fuerat legum doctor et ipse dixit quod ipsi ad
tempora illa teneat quod licitum sit clerico renunciare iuri suo saltem in tempo-
ralibus et sibi laicum iudicem constituere et iuramentum super hoc presti-
tum servandum erat. Dubio et opinio istius archiepiscopi pervenit ad dominum papam.
Unde rescripsit archiepiscopo eidem referendo sibi opinionem suam qualiter
asseruit quod licitum erat clerico renunciare saltem in temporalibus iuri
suo et laicum iudicem sibi constituere et quod iuramentum super hoc prestitum
erat servandum oblitus constitucionis illius que dicit quod pacto pri-
vatorum iuri publico non derogatur et quod non potuit clericus
renunciare iuri suo nec laicum iudicem sibi constituere. Ostendit papa per
concilium milevitanum in quo dicitur quod clerici non pertrahant clericos ad
iudicia publica relicto suo pontifice quod si fecerint tamen pro per-
secucione habeantur expulsi et in concilio carthaginensi dicitur quod episcopi
episcopi quod diaconi et quilibet clerici in criminali seu in civili negocio si de-
clinato iudice ecclesiastico voluerint se purgare publicis iudiciis et
si pro eis lata fuit sententia locum suum amittant et hoc in criminali actione
in civili vero perdant quod evicerunt si locum suum obtinere voluerint.
Ex quibus verbis manifeste apparet quod clerici nec inviti nec voluntarii
pro parte ut secularia iudicia subeant quia hoc non est beneficium
seculare personale cui renunciari possit sed potius toti collegio eccle-
siastico publice concessum cui pacto privatorum derogare non potest et
iuramentum super hoc prestitum habere firmitatem non potuit et tollit statim
talia canonica illicita pactionibus informatus. Nota quod iure publico
pacto privatorum non tollitur. Item clerici neque in criminali neque in civili
coram laico iudice conveniri sive relicto quod si fecerint perdunt ut hic
dicitur. Item iuramentum contra canones prestitum non tenet. Item
prelati tenentur scire canones.

[C]um contingat. Ecclesia aquitan. fuit sine suo capitulo beneficia
cum aut sine suis aliorum clericorum beneficia dare terra iste ad firmandum

Deputati admittuntur excessus aliquos. Item que sunt epo belnac-
ncium etiam isti eo impetrat super excessibus suis corrigendis
sive coram epo vel potius coram illis quibus fuerint huius iudices
mediate contendebant commis coram non possunt ex eo irritare vel alte-
rutera ordinare. Re. pp. coram epo belnac tanquam ordinario committenda
sunt maiore super hiis que in sua dioc. commisse dicuntur forte illi
quibus ipsi fuerint delinquentes ex indulgentia vel consuetudine
speciali vendicent sibi huius iudicium. Nota quod consuetudo et pri-
vilegium derogat iuri communi et in criminibus. Item si delinquens epo ordi-
narius in dioc. sua. Item ratione delicti sortitur quis forum. Item epus
plenum cognoscit de criminibus in dioc. sua commissis. Demum tamen
nisi consuetudo vel privilegium sit in contrarium et sic nota quod con-
suetudo dat iurisdictionem.

Consulasti. Erat aliquis sacerdos habitans in dioc. bon. inq.
respondit domicilium vel ratione predictorum sive beneficium in dioc. nim tamen
et ibi delinquens commititur a quo epo predicto ibi commisso debeat
iudicari precipue in causis que officium vel beneficium privationem inducunt
et videtur quod precipue in cuius dioc. delinquens sententia in eundem clericum debet
promulgari. Item palam epum in cuius dioc. habet eam sententia debet executioni
mandari et hoc ratione esse quia ab epo bon. habet. Nota quod
ratione delicti efficitur quis de foro alterius. Item palam est sententia ex-

Exparte R. quondam regine anglie in [illegible] alium executorem mandatur
impetrarunt literas ad iudices delegatos contra nobilem virum W.
quem contra iusticiam spoliaverat eam castro et aliis pertinentiis ad eam ratione do-
talicii coram quibus dictus nobilis excipiendo proposuit quod literis illis
non valebant pro eo quod castrum sit et ecclesie unum erat domicilium prin-
cipale consistit in dioc. Rothom. quo distat a turonis ultra duas
dietas contra hoc ex parte regine replicatum fuit quod nobilis ille
turon. ben. potest conveniri quia non solum in eadem dioc. sed in maneri-
o suo existit quod non distat a turonis ultra sex leucas. Preterea idem
nobilis asserit quod ipse coram duo feudi debuit conveniri et ideo litere apostolice
non valebant cum non faciant mentionem quod domini feudi fuerint requisiti
et in exhibenda iusticia fuerint negligentes vel remissi. Insuper dice-
bat quod lre ex falsa sententia fuerant impetrate eo quod fugierit sed fuerat
castrum illud ad reginam illam ratione dotalicii pertinens eo medebimus

N. et Durantum iuris sibi anno pretextu nuptiarum fuit assignata. Contra
ista ex parte regine fuit excusatum quod iudicio spoliata irrequisito domino
feudi spoliatorem seu detentorem rei coram ecclesiastico iudice tamquam incompetentem
indubitata defensare non potuit communiter. Iudices super hoc postulationem dubitantes
unde predicta regina domino pape ea que ista significavit unde papa mandat pre-
dictis iudicibus quatenus si constiterit dictum nobilem terram et mansionem
suam in Andegavensi dioc. in qua ipsa habitare consuevit. Et ipsa
dioc. Aconensi non distet ultra duas dietas et in eadem dioc. res litigio-
sa existat in ipso negotio iuxta tenorem priorum litterarum procedant prima ratione
non obstantibus aliis exceptionibus que in petitorio potius quam
in possessorio quod possessorium regina contra dictum nobilem inceptavit lo-
cum habere. Nota quod ad iudicium quo ad possessorium pertinet ad ecclesiasticum
forum dicte comitatus dioc. in qua res litigiosa existit. Item tamen
feudi quo ad petitorium iudicium coram domino feudi de [...]. Et ita
tria requiruntur coram delegato scilicet quod civitas domicilii infra duas dietas a
iudice delegato et quod ibi inhabitet reus et res litigiosa constituta sit. Contra
conquestus prior et conventus Bononiensis quod molestiam usurparunt. Nota
iudicium temporale in ecclesiasticis castris et villis que pertinent pleno iure
ad ecclesiam bonorum et [...] possessione ecclesia ipsa erat pretextu quod bona ecclesie domino
pape fuit conquestus. Super hoc dominus papa attendens quod valde incongruum sit
quod ea que pro remedio peccatorum venerabilibus oratoriis sunt relicta vel aliter
iuste acquisita secularium usibus applicari pretextu quod nimio iniuriatores
eorum reum tamquam sacrilegii censendi ipsis ad debitam [...]. Contra
Committit causam cuidam iudici mandans eidem quatenus si constiterit satisfactionem
monitione premissa per censuram ecclesiasticam compellat et de premissis
absque cessare et de preteritis [...] et iniuriatores predictos
Nota quod etiam potest convenire malefactores suos coram iudice ecclesiastico competenti
cum sint sacrilegi quod crimen ecclesiasticum est. Item quod semel dedicata
tum est amplius ad humanos usus amplicari non debet. Item monitio
debet precedere vindictam

Dilecti filii Cunrad Cimet Romani et G. quadam quantitate
pecunie mutuaverunt episcopo Dulincensi quam promisit eisdem dictam pe-
cuniam solvere certo loco videlicet apud Senam. Sed quia dictus episcopus pecu-
niam ut promisit non persolvit impetraverunt litteras contra dictum episcopum ad ab-
batem sancti [...] de [...] prisen abbas citavit successorem
dicti episcopi Dulincensis quam mutuum contraxit coram quo procuratore episcopi

Ipsius fuit excipiendo propositum quod omnibus anglicis a se. ap. est
indultum ut super causis matrimonialibus citra mare conveniri non possint predictus
abbas in ipso negocio non processit verum illi vicatores significaverunt quod
domino pape et per [illegible] episcopo dulmen. dicitur quod etsi fuisset tale privilegium
concessum tamen non prodesset illis quia ad instanciam [illegible] certo loco solvere
promiserunt pecuniam et ibi et ubi domicilium habent possint conveniri
et ideo mandat papa eidem quatenus vicatoribus satisfaciat de ipsa pe-
cunia cum iustis et moderatis expensis et congrua satisfactione dampnis
usurarum [illegible] ut tenor [illegible] mandat dicto abbati ut in
negocio sibi commisso procedat non obstante dicta indulgencia iuxta
traditam sibi formam. ¶ Nota quod successor potest conveniri per litteras im-
petratas contra predecessorem suum licet antecessor citatus non fuit.
Item licitum est cuilibet renunciare iuri quod pro se introductum est
et ita ista indulgencia non continet ius publicum. Item racione con-
tractus et racione domicilii sortitur quis forum. Item successor tenetur
debita solvere antecessoris. Item moderate expense peti debent.
Item qui certo loco solvere promittit non solum tenetur adversario admittere
Significasti. Quidam clericus tenebatur cuidam vicatori in nomine in
quadam pecunie quantitate clericus iste subiecit se iudicio ab-
batis [illegible] sibi in [illegible] dato sibi a creditore non satisfecisset eidem vica-
tori. Queritur utrum abbas possit esse iudex clerici. Responsio
quod licet privatorum consensus [illegible] quem [illegible] alicui iudicem possit
suum iudicem constituere tamen clerici in iudicem non suum consentire non
possunt nisi forte sit persona ecclesiastica et de voluntate diocesani episcopi
accessit. ¶ Nota quod clerici non possunt consentire in iudicem non suum nisi
in alium clericum et de voluntate episcopi alias non possunt. Item laici possunt
consentire in iudicem non suum.

Proposuisti. Quidam subditus episcopi [illegible] littere citatus fuit ad certam
[illegible] adversarii sui [illegible] episcopo [illegible] per modum [illegible] sibi inducias
deliberandi an cedat vel contendat factus fuit de iurisdictione episcopi [illegible]
[illegible] ibi domicilium [illegible] quod [illegible] episcopus [illegible] indutias declarare
Queritur an possit et respondetur quod ille in eo peticione [illegible] renunciandi foro non [illegible]
ab alio iam [illegible]. ¶ Nota quod [illegible] citatus [illegible] coram iudice quan-
tum ad certam illam [illegible] cuius citatus est.
Licet. Quidam clericus apud se. ap. constitutus [illegible]
[illegible] quod non [illegible] non fuit
[illegible] ibi [illegible] ubi [illegible]
[illegible] ibi [illegible] sortitur [illegible] forum [illegible] eum.

Ibidem suo adversario iudex et forte sententiam contra reportavit capitulum
istius episcopi hoc audiens cepit laborare contra dominum papam in quod iniuste
egisset contra suum episcopum papa hoc intelligens scripsit capitulo istius episcopi
dicens quod licet episcopus aliqua de predictis exegimus quibus scripsit suum
episcopus illorum apud se ap. convictus non fuit causa ad romanam eccl.
olim eciam est mu et ingrata episcopus predictus racione potuit conveniri ut ibi
adversario suo iudex nisi alia iusta et licita causa venisset quia
si tunc allegasset ius revocandi domum salvum fuisset ibidem Nota
quod cognacionem causarum hic ponens scripsit quibus forum et per maritum
sortiatur conveniri s. racione delicti contractus domicilii et racione rei agitur.
Item dicit papa iudex ordinarius eciam eciam et clericorum item si quis
ad romanam curiam perveniet et nulla causa sit vocatus non tenetur
te ibi iudex u voluit sed habet ius revocandi domum *de libelli obla*
Ignarus quomodo fieret in consilio congregabantur de quibus *cione* s.
adversariis suis ignarus episcopus dixit quod scribat quod galli talis maior quam stimtab
illis scribunt hec vos libellum reclamacionis vel postulacionis vice sive
illi mittunt se per manum nullum hic libellum ignarus episcopus dixit oportet
vos secundum curiam auctorum reclamacionem vestram in serie libelli declarare
et si modo porrigere ut vos possit causam iudex et tunc fiet libel
lum rescripserunt et si modo porrexerit Nota quod libellus ff. dandum est
in causis et si libellus mittitur ex privilegio ordinis iudiciarii
ut sine eo nullum sit iudicium

significantibus Duo fratres et c. ut iudicibus delegatis ad quos
vocarentur tracti sunt in causam oblatus fuit eis libellus in quo pete
batur ab eis quod dicta causa ad placitum trahi habere petierit dictum
dicitur ut transillam super qua conveniebantur fuerit designat
quod iudices facere denegaverunt per quod iste fratres ad sedem ap. appellarunt
papa mandat quod si est ita quamquam factum est post appellationem tamen totum
decernit in irritum revocari Nota quod cum agitur de rei vendicacione ff
designanda est res que petitur in certo loco et finibus etc.

Dilecti filii Prior et conventus sancte Marie ad gradus petebant
de quadam quantitate pecunie a fratribus sancte Marie de Iosaphat contra
priorem sancte trinitatis veronensis auctoritate apostolica fiet s. Marie de Iosaphat
de petiere audiri ut causa fieret quod summa in libello quod nunc dicti
petiverunt plus tenebantur alias iudex non tenebatur ad hoc et quod dictum in
de hanc quod responsum admittere denegabat ad sedem ap. appellare vi
dunt papa mandat quod si ita racione instans existimo quod si per appensum hic
fuit allegatum Nota quod si agitur per eos actor si totum cum summa in libello qui in eo
petat plus illud quod petit *de mutatis peticionibus* s. *de mutatis peticionibus*

de libelli oblacione (margin)

xlvi Plebanus et clerici maturiensis coram episcopo multum et abbate
de spongia ap. ap. delegatis abbatem et conventum monasterii ma
turiensis traxerunt in causam super quibusdam petitionibus abbas
et conventus predicti coram lege in iudicibus eorum venire nolebant
plebanus et predictos clericos super suis gravibus quas eorum eos tra
xerant dubitantes iudices utrum super his eos liceret congnoscere
cum de negotiis monachorum nichil eis commissum fuisset ex
tra consultens videtur quod ordo iuris exigit ut plebanus et
clerici abbati et conventui predictis debeant iudicio de iusticia coram
illis iudicibus eorum ipsi petere deposuerint de suis gravibus sibi iusticiam
exhiberi hinc mandat papa quatenus auditis plebano et clericis proposita et
intentione sua et auditis abbatis similiter et monachorum proposita re
pellant eosdem abbatem et fratres in contumacia super suis gravibus
iudicio et vicissim tenentur pariter audientes concordia vel iudicio ut
utrisque negotium debeant terminare Nota quod qui petit iusticiam ab
alio tenetur eidem iusticiam reddere Item reconventio coram delegato potest fieri
Item conventio et reconventio simul pariter debent Item iudex potest adversarium
si potest iudicare de Item iudex delegatus extendit ad res de quibus in rescrip
to non fit mentio alia parte invita Item licet quis super petitione actoris
dicitur licet quis in contumacia super reconventione rei
Pendente causa impetraverit litteras eorum adversarium suum ap. re.
ad quosdam iudices delegatos reus reconvenit actorem coram eisdem iudicibus
actor appellat ab reconventione dubitatur an talis appellatio sit defendenda con
sultus papa videtur quod cum actoris et rei eadem sit conditio et uno eodemque
iure appellacio censeri debeat utrisque si actor vult et deposcat quod
iusticia sibi fiat ap. re. coram eis de reconventione videtur desna iusticia
Nota quod actor et reus eodem iure censentur et eadem est conditio utriusque
Item eodem quo quis sibi vult fieri iusticiam eodem vel alii iudice tenetur
Item quis nominum De litis contestatione
exparte una et capitulum ecclesie sancti quintini exaltata vi
catur eo super quibusdam iniuriis et exactionibus suis et quibus
busdam aliis articulis super quibus eis commissa fuit quibusdam
Iudicibus iudicatis factis pluribus quibusdam processibus et ne possit
de eisdem et audientiam ne partes proponere voluerunt eam ad se.
ap. remiserunt Procuratoribus utriusque partis in presentia pape

Delit' contestatione

ut lis non contestata non praeiudicat ad testium receptionem et ad diffinitivam

71

Constitutis et examinatis processibus iudicialibus dicebant quidam quia non inter-
lis contestata fuisset processus eorum iudicialis viribus careant quia
licet positiones et responsiones hinc inde facte fuissent super praedictis
articulis super hoc tamen non fuit contestata lis facta sed per petitionem criminalem
propositam et responsionem sententiam sit contestata lis quia ubi contestata lis obmissa
fuit nullus est processus. Item lis contestata fit per positionem et responsionem
sententiam et hoc in scriptis debet apparere. ut lis non contestata non praeiudicat
Ad hoc dicendo ad testium receptionem et ad diffinitivam sententiam
Accedit in alio arcebatur inter R et B uxorem eius causa ista com-
missa fuit abbati sancti Proculi et R [illegible] canonico cui quibus dicta
B accusabat virum suum de adulterio ad thori separationem et in dote sua
recipiet abbate oblato libello ex parte mariti petunt procuratorem nolunt re-
dere pro expensis advocati quem non habebat cuidam postulato tamen
dixit se esse paratum respondere libello sed die statuta eo tradebat contra
dictum libellum mariti petitionem restitutionem mariti primo faciendo marito
et ne secus fieret appellavit mulier dicebat quod virum habere suspectum
super premissis noluit tamen de impunitate persone ne cum ipsi postea voluit re-
dere iudices non obstante appellatione illius procuratoris testes mulieris
receperunt attestationibus publicatis dubitatum defendere sententia quod
dicebant defendendo non esse appellationem consultus quod videtur quod licet tota
iudicialiter in aliis controversiis sit servandum et in matrimonialibus
causis non usque quod fructus cum quia in presenti negotio non est actio de
federe in alio sed crimine adulterii per quod intendit ad thori separationem
et non ad admittendum cum testes lite non contestata recepti non decesserunt
Unde sive defendendum sive non defendendum appellandum fuisset non
est ad diffinitivam similiter procedendum cum constaret de contumacia
tunc ex [illegible] potuit excusari vel propter contumaciam contumaces
sed sciens non purgavit eandem. Nota quod in causa criminali vel civiliter
agitur pro [illegible] procurator. Item ar. quod procurator advocati denegari
iudicialiter. Item uxor non est restituenda viro suspecto nisi prestita
cautione de impunitate sue. Item in causa criminali cum agitur defen-
dendo non videtur iudicialiter procedendum. Item lis non contestata non
sunt testes recipiendi nec sententia diffinitiva ferenda. Item propter contumaciam [illegible] non
[illegible] procedendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro [illegible]

tenebant Iure archiepiscopi turon excepta vna et plebem sancti Marci
de venetys collatam super iure prouinciali respectu cuius quo ventilabatur
causa super hoc ad petitionem archiepiscopi turon commissa fuit tribus episcopis
in quorum presentia episcopus turon petiit restitui in iure prouinciali
in eadem sancti Marci in tuo quod dicebat se spoliatum plebanus
allegans quod erat notorium quod duobus de predictis episcopis suffraganei
erant archiepiscopi turon et propter hoc essent plebano suspecti nichil ad hoc lucra
tudens sedem apostolicam appellauit quod vero iudices eo plebano sepe vocati
nec fuisset in iure paret et in sua contumacia perseueraret receperunt
testes ex parte archiepiscopi predicti mandantes postmodum plebano ut ad
eos accederet testes obiectiones sed cum ad eorum presentiam non acce
deret examinauit eundem adiudicantes possessionem iuris prouincialis
archiepiscopo turon et eum restituentes in integrum prohibuerunt ne alii
quis dictam possessionem perturbaret negotium istud delatum fuit ad
sedem apostolicam. Super hoc scribit papa priori sancte crucis et archiepiscopo cassalien
dicens quod licet eadem processus iudicibus non fuit et manifeste
patebat litteras ipsas impetratas fuisse per veri suppressionem quia
erat notorium duos iudicum predictorum esse suffraganeos archiepiscopi
turon et ideo plebanus legitime appellauit et si etiam eius appellatio legitima
non fuisset Iudices forte propter contumaciam potuerunt plebanum ex
communicare sed non debuerunt lite non contestata super negotio principali dif
finitiuam proferre sententiam vnde mandat papa sententias predictorum iudicum cas
sauit et cassatas et irritas nuntiauit et mandat archiepiscopo
turon ut eam sancti Marci restituat ecclesiam et alia vniuersa
que eadem predicte sententie pretextu vel per alios occupauit Nota quod
iudex subditus actori per legitime recusari. Item notoria
est suspicio litterarum per veri suppressionem obtente dummodo ex quo in eis
dicta non sit mentio. Item lite non contestata testes recipiendi non sunt
nec diffinitiua sententia proferenda quod si fiat sententia nulla est. Item cum
sententia nulla est non debet cassari sed cassata et irrita nuntiari quia
quod nichil est cassari non potest et omnia restituenda sunt in pristinum
statum per talem sententiam habita. Item sententia lata super possessorio diffinitiua di
citur Item sententiam aliquis est attentans ad causam legitime licet non
quod non compareret et ita contumax est Sententia qualiter contra

reum sit procedendum et Item quod si reus lite non contestata contumax invenitur
et talis sit causa quod actor possit in possessionem rei petite induci tamquam
rei servande introducendus est in eandem quod si non sit talis causa quod possit
mitti in possessionem debet excommunicari Nota quod in actione reali pena
rei contumacis ordinaria est missio in possessionem rei petite lite non
contestata Item si causa sit talis quod non possit poni in possessionem causa rei servande
reus debet excommunicari Item ubi non potest fieri missio reus debet excommunicari
Accidit quidam nobilis vir R. nomine vicecomes habebat tamquam
inimicales causa uxore sua que ad petitionem uxoris causa commissa
fuit episcopo Corisopitensi et archidiacono eiusdem et magistro P. iudices ista
citaverunt dictum Nobilem nobilis iste coram eis fecit propositionem quod erat
sibi causa ratione suspecti quia episcopus erat proxima linea consanguinitatis
coniunctus comiti Britannie qui erat adversarius eius manifestus
qui uxorem suam et partem terre publice detinebat et archidiaconus clericus
specialis eiusdem comitis Britannie et magister P. qui erat ordinarius
dotem illius uxoris minus erat faciens eidem et omnes isti
erant subditi eiusdem comitis nec erat adeo inter partes ipsius
comitis nec volebant eidem nobili tutum assignare locum infra
marchiam suorum et quia non admiserunt huiusmodi recusationes se appellavit
appellavit iudices ulterius lite non contestata receperunt testes super consanguinitate
nostra inter dictum nobilem et uxorem ipsius dictus nobilis de premissis
omnibus domino pape est conquestus petens uxorem suam et terram eius sibi
restitui Item mandat papa duobus abbatibus sancte crucis dei Aurelia-
nensis qui cum ipsi sint conservatores dicte marie cum tunc marito et
tamquam ista pacis commodius valeat tunc adire super predicta veritatem
inquirant et constiterit quod ante litem contestatam nec post appellationem in causa pre-
missa interposita testes recepti fuissent super consanguinitate contra
virum absque culpa contumacie attestationes illas denuncient irritas et
inanes et mulierem illam compellant adversum suum quem in consulte dimi-
sit redire facta restitutione plenaria tam terre quam mobilium tamquam
audiant sibi ratione sine causa timeant eandem Nota tres causas recusationis
iudicis scilicet quod iudex consanguineus adversarii mei et capitalis consilio et
auxilio potest recusari Item iudex qui ortus est de terra in qua adversarius
tamen meus habet maiorem potest recusari Item ultimus de citatione nisi ad locum
tutum Item non tenetur nec quis de iure coram eo comparere sed sine

Iniciis. Item testes recepti lite non contestata et post legitimam appellationem non va-
lent in causa matrimoniali propter contradictionem. Item lite non contestata testes recepi possunt super restitu-
cione rei et corporis possessione facienda et causa causae ingressum super re cum
maior restituitur et res cum causa ipsa restitui debuerit.
Quoniam frequenter casus circa supradicta dubitabatur an lite non
lite non contestata testes recepi valeat ut patet per predicta, unica sta-
tuit provisio regulariter in (?) quod lite non contestata non est ad receptionem testium
procedendum. Sed ab ista generalitate excipiuntur quidam casus in quibus
lite non contestata testes recepi possunt, ut si de morte testium timeatur vel abs-
encia diutina, tunc si causa sit civilis ne veritas occultetur et copia pro-
bacionis aliquibus casibus fortuitis subtrahatur, senes et vale-
tudinarii et alii testes de quibus ex aliqua racionabili causa timeatur
recipiendi sunt lite non contestata, sive pars contra quam contumax sive sit absens
absque malicia ut conveniri non possit. Sed si actor non conveniat cum
reum suum infra annum ex quo potuit conveniri vel saltem non denunciaverit
illi recepciones testium attestaciones ille non valeant, ne forte hic pro-
curet in fraudem ut possit tempus legitime defensiones locum hic non
possunt. Porro in isto capitulo addiciuntur et excipiuntur duo casus a predicta regula
in quibus testes recipiuntur lite non contestata. Primus est si super electione aliqua
questio moveatur. Secundus est si super uno sive recepta matrimoniali questio
oriatur, in hiis duobus casibus ne propter moram longam in spirituali-
bus et temporalibus paciatur ecclesia lesionem et ne viro vel mulieri forni-
cacionis occasio prestetur. Si contumax fuerit ille contra quem causa sunt
producenda testes lite non contestata sunt admittendi et si liquide debeat ad diffi-
nitivam sententiam procedere. Si non alius in isto capitulo dicit quod si ille contra quem
producuntur sit absens et non per contumaciam et agatur de spirituali coniugio
contrahendo vel placito et cetera iam contracto vel absolvi, quod sub
expectacione talium proponatur est in sacris canonibus diffinitum.
Sed si agatur de spirituali coniugio contrahendo electus pro spacio vi
mensium expectet vel superior plus vel minus videt expectandum pen-
satis negociis circumstanciis. Si vero de carnali coniugio sit agendum
tamdiu alterius coniugium expectetur donec de ipsius obitu verisimili-
ter presumatur, quia cum sine culpa sit absens, ut si iusto forsan
impedimento detineatur vel voluntate propria si non maliciose, vero re-
motis probabilis moram faciat ita quod in brevi citari non possit et
tamen causa perdi non debet, tunc si possit esset forsitan legitimas defensiones
obiectio non obstante quod delapsu temporis timeatur possit opponi quia
in unio multi casus occurrunt in quibus coniuges contineri contingit
sine culpa ea causa subest. Zanus (?) et alii in isto capitulo excipiuntur

Adhuc duo alii casus in quibus testes Recipiuntur lite non contestata puta
cum prelatus excessu suo procedit per inquisitionem contra subditos excessiuos
ut quod testes ad perpetuam memoriam publicantur In aliis vero In isto §
dicit quod in aliis casibus et quod in predictis vi. sic modo et procedendo vide
dum et utrum agatur actione reali an personali Si agatur actione reali
et reus contumax fuit mittendus est actor in possessionem rei petite
ut reus tedio affectus veniat responsurus et si i. anno venit prestita
cautione iudicio sisti et satisfactione premissa de restituendis expensis
possessionem suam recipiet et si cautionem offerre neglexerit i. anno post
annum actor verus erit possessor refusato defensione leciam sit precta
ti absenti Quod si In § isto primo dicendum est quod quis conuenit
nomine suo In § isto dicit quod aliquis conuenit super rebus immobi-
libus nomine alieno quas possidet dum ille statim nominare dominum in
iudicio et iudex debet ei terminum assignare ut hoc denunciet domino ut ipse
coram eo veniet uel idoneum dirigat responsalem ut actori respondeat Si
vero dominus ad tempus statutum non venit tamen lite contestata cum ad intruscendam
possessionem longum tempus exceditur quo possessor admonendus vocatus fuit
vocabit dominum [illegible] edictis i. uno uel tribus peremptoriis et si non venerit
iudex sinnatum [illegible] negium et in possessionem rerum ponit[illegible] ac-
torem mittere non tardabit omni allegatione absenti super proprietate quod
ne reseruata Et autem in § isto prosequitur aliud membrum distinctionis
dicit hic quod aliquis conueniatur super actione personali et contumax fuerit mit-
tendus est actor in possessionem bonorum mobilium primus uel immobilium
si forte non habeat mobilia premodo debitum in libello declarare vel-
ut contumax excludetur ita si quod iudex a principio altius pena sit con-
temptus quod magis incidit et prodire non ad alteram nisi nemini processerunt
Si hoc meruerit primitat contumaciam et si venit i. anno uel post annum audi-
atur sicut per audiret ille qui conuenit actione reali quando i. anno recuperat
possessionem ut dictum est supra § in aliis codicibus audiet iste anno et post
sicut ille auditur ante annum si ut nobiliter [illegible] quando dicit in hac decre-
tali et in quarto § toto nono et Nota quod admodum [illegible] hic circa et [illegible]
[illegible] ut salua sit tunc probacio [illegible] non neglexerit quod lite non contestata testes non
sunt recipiendi ut de morte eorum timeatur uel absencia diuturna Item
[illegible] recipiuntur testes lite non contestata Item non annualem
possessionem quam erit et illud quando perdiderit senes et valitudinarios et alii
de quorum absencia timetur Item in iure canonicali et personali reci-
piuntur testes lite non contestata quando altera pars est contumax Item nota quod
quod tribus modis dicitur aliquis contumax si quando venire contempnit

Vel qui maliciose scriptum occultat vel qui impedit ne possit ad eum citatio peruenire Item qui impedit ne citatio aliqua perueniat. Item citatio peracta Item ultimo dicit vnum simul et quod fatae domus decipiunt morte sit ita et ergo Item quisque prohibet quamuis non suo sed tamen non tamen sine causa Item ne hic qualiter actum contra contractum Item temporis possessione contra se dictam per i annum temporare Item possessionem iniustus causa vel fraude secundum canones verius possessor est Item qui committit vocaliter de cetero in iudicio vocare Item illa pena est ideo inflicta quod magis timetur Item dubitatur penis per iudicem vel principem Item crescente contumacia crescere debet et pena. De Iuramento Calumpnie

De Iuramento calumpnie

Inherentes In legibus inuenitur cautum vt nullus clericus iurare presumat alibi reperitur in lege quod omnes principales persone in primo litis exordio subeant calumpnie iuramentum propter hanc diuersitatem pluries dubitabatur utrum hic clericus iuramentum prestare debeat an alii officium illud committere quia constitutio domini Mathei vbi clerici iurare prohibentur de clericis constantinopol loquitur et ideo ad alios non extenditur pertinere Vnde quesitum fuit ab imperatore Henrico qualiter ista contrarietas esset intelligenda Ipse Henricus

vt dixit ista contrarietas ~~esset intelligenda~~ confirmatur constitutionem domini Mathei et imperator ut ad omnes clericos extendatur qualiter pertinere iudicatur et dominus Honorius eius imperatorem confirmat et illam constitutionem domini Mathei ita interpretando dicimus ut ad omnes clericos qualiter pertinere iudicatur et imperatori instituendo dedit ut ut canones vim legum obtineant et in canonibus pertinere reperitur ut clerici iurare non audeant et ideo clericalis ordo apprestando iuramento calumpnie sit immunis Vnde statuit imperator ut nec episcopus nec presbiter nec omnis ordinis clericus nec abbas nec aliquis monachus vel monialis in quibuscumque causis criminalibus vel ciuilibus iuramentum calumpnie subire cogatur Sed aliis defensoribus hoc officium committant In fine dicit quod ut nullus episcopus in consulto Romano pontifice nec clericus in consulto suo episcopo iurare audeat et quicumque in hoc edicto committit iuratum sibi nouerit denegandum

Nota quod constitutiones edite per Romanum pontificem durant tamen Item canones vim legum obtineant Item quilibet clericus suum debet habere defensorem ad agendum et defendendum qui iuret de calumpnia Item nullus clericus de calumpnia iurare debet sine licentia sui prelati

f Licet duncam (?) cum de carmine (?) sint commissa quibus ad iudicium gerendo [illegible] erat inter partes de iurando calumpnie cum fieret iudicium apud iuramentum illud debet inchoari cum prestari Romanum pontificem quod Romano etc. in hiis causis in quibus de causis decimis et rebus spiritualibus tamen agitur iuramentum de calumpnia vel dare vel recipere consueuerunt quod hiis (?)

Cause spirituales tractari debent ex canonum equitate et non ex
legum [illegible] cum canones in causis ecclesiasticis nulli indicant
calumpnie iuramentum vel dimissa contentione de iuramento calum-
pnie nichil faciant. Nota quod in causis spiritualibus iuramentum calumpnie
non est prestandum nisi ubi rigor iuris civilis servatur de consuetudine tacita
importabilis [illegible] usque in causis tractandis iuramentum ca-
lumpnie indifferenter sit prestandum et a qualibet persona et videtur
quod non passim prestandum est tale iuramentum sed considerari debet
qualitas cause et principalium personarum et tunc cumque prestetur per
principales partes quamque personas qui in animam suam iurare debent
Quatinus principalis dominus careat non [illegible] iurat de calumpnia sindi-
cus vero in animam suam.

Imperator. Abbas et fratres clare vallis cum quibusdam adversariis suis
litigabant coram quibusdam iudicibus et iudices exegerunt calumpnie iuramentum
ab abbate et fratribus clare vallis et quia ipsi iurare noluerunt petebant
appellatione ut ad hoc eos compelleret. Respondet papa quod ad hoc eos compellere non debet
quia non sunt astricti aliena iniquitate detineri et ne ipsi a causa
sua deciderent si expectatione ipsorum tamquam iuramentum prestitum non fuerit propter eis
Quod in suo monasterio yconomum statuant qui pro eis agat et videat
et de calumpnia iuret et si hoc non fecerint [illegible] in maiori ecclesia [illegible]
yconomum idoneum statuat in ipso monasterio qui in tali officio convenientis
et idoneus videatur. Nota quod qui de calumpnia iurare non vult sive
sit actor sive reus cadit a causa sed monachi non compelluntur iurare
de calumpnia prestare dummodo per alium prestetur.

Clericus. Clericus clericis de sancto albano [illegible] fecerunt [illegible]
[illegible] canonici londonienses apud quos [illegible] cancellarius
summa petitur canonici illi non liberaliter intelligere sed in suo consistorio
iste [illegible] impetrant litteras ab quo [illegible] iudicantes contra illos. Iudices illi
clerici [illegible] quod petitur ab eis ut iuramentum de calumpnia prestarent
illi videbatur quod iurare non debebant quia consuetudo sic habet in an-
glia quod totus clerus a [illegible] iuramento est immunis consultus
[illegible] mandat illis iudicibus quod in eo [illegible] mos illud. Et dictos
canonicos adversitate clericorum faciat prestare [illegible] parte calumpnie iuramentum
non obstante consuetudine que contra est legis. Nota quod iuramentum calumpnie [illegible]
ut vitatur clericorum [illegible] consuetudine non derogatur iure scripto.

Cum causa que inter archiepiscopum Ravennatem ex parte una et ... Faven-
tie ex altera que vertebatur super villa Luci et quibusdam aliis
articulis quod ista sint commissa quibusdam iudicibus et quia
ipsi iudices in negotio nullatenus procederent propter defectum partibus [illegible] man-
datis ut per se vel per alios ad se ap. procuratores idoneos destinarent
procuratoribus in presentia partis constitutis petitionem archiepiscopus fecit
exhiberi et a parte altera fecit vero factis quibusdam interroga-
tionibus et responsionibus deductis in scriptis lite contestata iuramen-
tum calumpnie fecit a predictis procuratoribus utriusque prestari. No(ta)
quod procurator universitatis iurat de calumpnia extra de [illegible]
decrato extra de causa [illegible] iuratum de calumpnia [illegible] petitionem
in [illegible] et responsione facta ad eam fit litis contestatio
Cum in causa que inter episcopum Ravennatem et [illegible] nomine quedam causa pecu-
niaria vertebatur Quesivit episcopus iste apostolice utrum in causa ipsa ipse te-
neret iurare de calumpnia propter hoc quod si per syndicum vel actorem elegit
litigare per ipsum prestandum erit iuramentum de calumpnia. Si vero per se
ipsum litigare voluit ipse idem episcopus prestare debet iuramentum
[illegible] ipsum [illegible] si non tacetur sicut in [illegible] testio [illegible] confirme
Infine dicit quod pena illius qui iuramentum de calumpnia pre-
stare non vult ut actor cadat ab instituta actione reus vero pro con-
fesso habeatur. Nota quod episcopus si vult in propria persona potest tractare cau-
sam et tunc iurat de calumpnia si non tangit ecclesiastica potest [illegible]
spalem [illegible] qui non vult iurare de calumpnia amittit causam. De dilatio(nibus)
Cum super abbatem et monachos de [illegible] ex una parte et moniales
de [illegible] ex altera coram decano et archidiacono Lincolniensi a. s. ap. de-
legatis que vertebatur iudices predicti ad petitionem monialium citaverunt mo-
nachos et peremptorie nimis breve eis terminum statuerunt abbas et
monachi timentes se aggravari a iudicibus eo quod prima vice statuerunt
peremptorium et nimis breve terminum ad se. ap. appellaverunt propter rescribit
eisdem iudicibus dicens quod non spectat ad iuris ordinem dare peremptorium
talibus maxime [illegible] cum agitur de rebus ecclesiasticis vel necessi-
tas [illegible] [illegible] ipse mandat [illegible] quod si est ita quicquid
factum est post appellationem totum debeat in irritum revocari et iuxta
priorum continentiam [illegible] in causa procedi. Nota quod prima vice perem-
torium preponi non debet [illegible] ... causa et appellatione [illegible] sed ut [illegible]
Pretera aliqua causa commissa et alicui iudici delegato ipse citat
partem et in litteris citatoriis inserit tenor rescripti ut reus eo viso

De dilationibus

Deliberare valeat super eo super quo conveniri ipse reus intimo [illegible]
statuto et libellus sibi oblato petit inducias ad deliberandum actor
dicat quod non est audiendus quia bene potuit deliberare in spacio dila-
tionis citationis quod mirum est et videtur quod si reus ad iudicium vocatus
potuit instruere super eo de quo conveniretur excepto sibi [illegible]
inducie deliberatorie non sunt a iuribus indulte [illegible]
in negocio sibi commisso Nota quod iudex delegatus tenetur [illegible] rescripti [illegible] inde-
fere in suis citatoriis et ille inducie tunc erunt dilatorie ita
quod reus adtunc veniens recepto libello statim [illegible] ita
quod habeat ad deliberandum si ex rescripto instructus plene potuit [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] petunt et nolunt amplius [illegible]

Littere tue [illegible] archipresbiter sancte [illegible] et aquile de urbe et [illegible]
eum alios nobiles [illegible] coram eo [illegible] super pensione [illegible]
annuali possessionum quo [illegible] iste nomine ecclesie sue [illegible]
libellum predictis nobilibus continente quod pensio de possessionibus
quibusdam pertinentibus ad ecclesiam suam ipsi ecclesie soluta non fuerat iam
per [illegible] annos et ultra ipsi nobiles petentes [illegible] statim quod
[illegible] et ultra [illegible] volebat et [illegible] quod per sex an-
nis elapsis fuerat in solutione predicte pensionis cessatum Idem non
libellum [illegible] et [illegible] confessione [illegible] unde
petebat inducias ad deliberandum quas [illegible] iudex eis denega-
ret ad se ap. appellatione [illegible] non [illegible] appellationem frivolam [illegible]
negocio [illegible] continuatam [illegible] Nota quod [illegible] O [illegible]
sione in libello facta non [illegible] [illegible] inducias [illegible]
non quod omne [illegible] dubium in libello debet declarari

Proposuit nobis [illegible] [illegible] et burdegalensis archiepiscopus [illegible] quod
super iure primacie [illegible] burdegalensem archiepiscopum ut ad invicem
quadragesime [illegible] non [illegible] visitacionem [illegible]
et [illegible] sibi [illegible] assignavit [illegible] archiepiscopus super
primacie [illegible] postmodum vero dictus burdegalensis [illegible] per [illegible]
tione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] personali [illegible] [illegible]
[illegible] in curia constitutus postulavit instanter ut [illegible]
negocio primacie [illegible] burdegalensis [illegible] [illegible]
constituit procuratorem [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] et [illegible] iam fuerat quod ipsemet burdegalensis
fare posset [illegible] non archiepiscopus petit ut dictus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] palia

Causa si pro utilitate publica dictus burkhard notatus fuerat
quare pro absente debent reputari et privilegium renovandi de
vino habeat et ad hoc non deliberaverat cum suffraganeis suis et ali
is quorum consilium ista tam ardua requirit nec habuerat tempus in quo
advertendis negociis poterint deliberare ex adverso sunt rationes quod cum
ipse pluries notatus fuisset super eodem premissa non sunt dubia quia in
tercio primum inadvertentiam potuisset renovare et tamen tempus habuerat
quod licet si noluit poterint deliberare utrumque negocio dubium quia de consilio
fratrum suorum dilacionem recepit sibi concessit usque ad festum nativitatis
domini. Nota quod cum ad curiam vocatus est pro publica utilitate certe ro
ne non tenentur tamen sunt ad ipsius iudicium licet quia sit iudex ordina
rius omnium si habet ius renovandi donum **De feriis sequitur** de fe

Omnes dies / Queritur hic quomodo dies dominica sit adscripta in
versibus feriandi et ab eodem tempore simul feriandi nec in eis mercatum vel
placitum si dies nec aliquis admonere vel ad penam sanguinis indi
cari nec saltem certa pro statuto nisi temporare vel magis necessitas. Nota quod omnes
dies dominica sit feriandi. Item iudicium mortis vel sanguinis die dominico
exerceri non debet. Item multa in necessitate licent que alias non licent

Quoniam dicit quod in festis celebrandis dierum magnitudo et regionum
consuetudo debet attendi. Secundo dicit quod dominicis diebus et aliis [illegible] festi
vitatum a pascha usque ad penthecosten illius debet prelatus genua
nisi ex devotione velit in consecrato tertio dicit quod in consecrationibus episcoporum
et in ordinationibus clericorum consecrat et constituti tamen genua prelatus debet
quarto dicit quod festum sancte trinitatis secundum diversarum regionum consuetudi
nes diversis quibusdam celebrari consuevit si quidem ecclesia romana festum trinitatis aliquo
tempore specialiter non celebrat cum singulis diebus gloria patri et cetera consimilia dican
tur ad laudem trinitatis. Nota quod consuetudo regionum in festis celebran
dis debet attendi. Item quod sine rationabili causa non est ab omnibus feriandum

Licet dicit hic quod licet tam in veteri quam in novo testamento septima dies dicta
fuit ad requiem et certa festa sanctorum martirum debent observari nichil
minus tamen dicit quia quibusdam piscatoribus quod diebus dominicis et aliis festis
in quibus ingruente necessitate possunt capere piscium [illegible] ita tamen quod
de captura illa ecclesiis circumstantibus et pauperibus congruam faciant por
cionem. Nota quod dies dominicus deputatus est ad requiem. Item necessitas
quod facit licitum quod alias est illicitum

Apellamus In tantum dicit quod imperatore celebri [illegible]
celebrare ante festum beati Jo. baptiste quendam diebus septimanas
illas sive alias [illegible] consummandas ipso festo alii volentes [illegible]

Inter ipsum festum et illam ebdomadam ad reverenciam festivitatis pen-
thecostes. Dicunt illud fuisse statutum quod festivitas penthecostes solet
in ipsis septimanis intervenire quasi et sic aliquibus diebus rogacionum
cum ascensione domini inchoantes usque ad viii dies post penthecostes
continuitatis illius septimane illo tamen temporis spacio nupcias celebrari non
permittunt. Consuluit quidam episcopus per capellanum suum que istarum opinio-
num melior esset. Respondit papa quod consuetudo Romane ecclesie est ut nunquam in quolibet tempore
contrahatur per consensum legitimum de presenti tamen a lxx usque ad viii
dies post penthecostes nupcie celebrari non sinuntur et preterea sive dicta
celebratio sive sint tres septimane sive plures ad festum sancti Jo-
hannis et ideo posterior sententia meliori et subtiliori racione innititur
et sive secundum canones a lxx usque ad octavas pasche sed iuxta consue-
tudinem Romane ecclesie usque post viii diem festi penthecostes nupcie sus-
penduntur in dominica die tamen que sequitur et deinceps licite celeb-
rantur. Nota quod illa sententia fuit de observancia que meliori racione et sub-
tiliori innititur et sic subtilitas in iure canonico commendatur. // Item
nunquam potest contrahi in quolibet tempore sed sollempnitates non fiunt illo tempore statu-
to. Item consuetudo Romane ecclesie est observanda. Item quod stricte ad iuris tenorem
pucaps tuc' ita et ad opiniones

Conquestus consultum fuit ad nos papa quoniam certi illi dies in quibus
ob reverenciam dei iudiciorum strepitus conquiescere debet et utrum partes
renunciare valeant feriis illorum dierum. Respondit papa quod licet non progredi
sed expedire debeat quoniam tamen diebus illis quoniam ob reverenciam dei et
sanctorum suorum sunt statuti iudiciorum strepitus conquiescere debet et remanent
hii dies illi scilicet natalis domini sancti Stephani et quoniam domini in illa et in illis utique
diebus sollempnibus usque adeo ab hiis convenit abstinere ut et partibus
nec possint tunc consentire ut sententia diebus illis promulgata valeat
nisi necessitas urgeat vel pietas suadeat. Illis autem feriis quod gratia messium
sive vindemiarum inducte sunt possunt partes renunciare et de ipsis
partes si de proprio processerit voluntate et tunc iudicialis processus et
sententia valeat. Notatur quod feriis introductis ob reverenciam dei nullus potest
renunciare nisi necessitas vel pietas aliud inducat. Item quod necessitas vel
pietas non est sub lege. Item aliis feriis que sunt introducte gratia messium
sive vindemiarum potest renunciari. **De ordine cognicionum continuatur** De ordine cognicionum
[pro]rogatorum
Intelleximus autem ex litteris petebat quedam in virum mulier ista unde
dixit testes ad probandum suam intencionem vir timens sibi preiudicium
per testes illos excepcionem consanguinitatis obiciat proponens quod intencione
mulieris repulsa intendebat. Consulebatur. Consulebatur an primo esset de
impedimento consanguinitatis agendum quod super eo numquam sententia proferretur. Respondit

Papa quod exceptione consanguinitatis probata principaliter quod est perempta
et ideo decisio est circa meditullium quod ad diffinitivam articulum super
principali ad processum quia cognita et probata vir ab impetitione
mulieris debet absolvi. ¶ Nota quod exceptio dilatoria cum sit mere de sententia
et cognosci debeat antequam sententia super principali questione feratur quia
ex illa apparebit qualiter debeat formari sententia. Et sic super exceptione per-
emptoria si incidenter non procedatur sed super principali questione.

Cum dilectus abbas Deferentilibus accedens ad presentiam domini pape
conquestus fuit sibi nomine monasterii sui de quibusdam nobilibus domi-
natione quod ipsi manu armata et cum exercitu suo ad castrum monasterii
venientes monasterium ipsum depredaverunt in possessionibus et rebus aliis
de quibus sibi iustitiam postulavit. Ex parte vero nobilium in modum
exceptionis est dictum quod fuit tempore quo milites ipsi per dolum et violentiam
eiusdem abbatis amiserant castrum suum quod ipsi et progenitores eorum
detinuerant et possederant inquiete petentes id sibi restitui primo quia
petitionibus abbatis viderunt eum testes habere pruentes per quos in eo
tuenti intentionem suam probare volebant ex parte abbatis fuit propositum
id est taliter replicatum quod ab illo restitutionem petere non poterat cum non fuerat
spoliator primum cum castrum illud ad proprietatem monasterii pertinet quod non con-
firmatum per adversarium cum ad ipsum monasterium res sua redierit ab alio pos-
sessa debet reintegratione eo modo obtinere etiam post tempora longiora
iudicem restitutorium contra spoliatorem tunc competit. Dominus noster papa hiis
et aliis intellectis distinguit hoc modo utrum spoliationis quod obiectio
ierta in modum actionis a billis nobilibus ad restitutionem petendam
an in forma exceptionis ad intentionem adversarii repellendam. Et si non sit
proposita in modum actionis tunc intelliguntur mutue petitiones et tales
dicuntur mutue contingentes et secundum regulam illam quod prior appellat prior
agat illa quoque que primo proponitur debet primo tractari et vicissim terminari
debent eadem sententia terminari. Et quia illa quod fuit a predictis nobilibus
in modum exceptionis proposita interlocutio pronunciavit ut probationes eorum
super ipsa exceptione primitus audiantur et ea probata abbati videre non
compellantur donec restituatur ab ipso abbate quia spoliatus cum re-
stitucioni suo spoliatori videre non cogitur. Sed spoliatione in modum
exceptionis contra testes opponitur ut ab eis eos repellat et si tamen
contra testes probanda fuit civiliter non ideo sibi pena ordinaria debet infligi.
Et testes tamen crederi non debet et hoc ideo contingit quia in ipsum
accusatio non pendet et inter infames quia excepto testis non habet
querendi testimonium reprobata. ¶ Nota quod spoliatione duobus modis potest opponi
contra suum spoliatorem scilicet in modum actionis et sic fundat petitionem et

simul sunt tractande et in hac non est privilegiata quod alie sunt restitutionis
in medio et sic hac non debet adversario iudex spoliatoris pertracta quotiensque
agat spoliator Item spoliatus suo spoliatori ante restitucionem non cogitur
iudicio Item non regulariter quando prior appellat prior agat Item eciam cum crimen simi-
lis peccatum contra testem obicit non prodit pena ordinaria sed solum
a testimonio repellitur Item ex modo agendi formam debet sumi
nam mortuo Ricardo comite Campanie sine prole regina Cipri que erat
dicebat quod debebat ei succedere tanquam propior heres quedam alia soror que
erat soror comitis hoc intelligens accessit ad dominum papam proponens contra
eo quod eadem dicta regina non fuisset de legitimo matrimonio nata dicto comiti succe-
dere non debebat sed ipse tanquam proximior quod patris erat placere
in presentia domini pape petens alias ut mandaret Philippo regi Francie
ut si forsitan dicta regina super successione predicti comitatus
contra eam proponeret quod eius non audiret causam donec de natalibus que
ex illa dependet fuit terminata quod papa non distulit adimplere mor-
tuo ipso rege tamen papa mandaverat adimplere successit ei Lodovicus
filius eius Unde papa scripsit ei super eodem negocio credens ipsum in preiudicio
non laturum natalibus dicte regine que ad forum ecclesiasticum pertinet
ad examen ipsius delatam et licet papa velit dictam reginam in suo
non foret tamen quia antequam causa natalium tractata esset in ipsa causa
successionis dependente ex illa nichil ad esset quod negotium dumtaxet
possessionis tractare tamen non perturbare ideo si alibi predicta regina fuit
requisitus super hoc parare exspectaret donec causa natalium per se-
ntentiam fuit terminata Nota quod eadem natalium ad iudicem ecclesiasticum spectat
per ipsum dicitur tractari Item eadem nativitate preiudicialis est ad eam successionem
et ideo de primo tractari et tractari sicut contrarium fieret ordo non preverteretur
quod esse non debet nec valeret possessio successionis si ulterius prediceretur
Item negotium aliorum dumtaxat possessionibus non est tractandum
Super spoliacione Aliquis sunt ab adversario suo spoliatus est
tamen post spoliacionem simul in eam petens restitui sibi rem suam
quam eum spoliavit spoliator volebat eum reconvenire dicitur quod sit
ius et videtur quod spoliator iste non est audiendus ut volens conveniri
spoliatum nisi vellet eum reconvenire super spoliacione alia quia pe-
ticio spoliacionis in hoc privilegiata est ut quando eam interponitur non co-
gitur suo spoliatori respondere antequam fuit restitutus Et si spoliator
in medio exceptionis opponat de alia spoliacione qua ipsum spoliatum
repellit spoliatus ab agendo Nota quod spoliacio privilegiata est ut spoliatum

Non possit reconvenire spoliatum iudicio petitorio nisi velit eum reconvenire de alia spoliacione Item spoliator non potest opponere spoliato de alia spoliacione ymmo de exceptione **de plus petitione**

Consilium Aliquis mutuavit pecuniam alicui amico suo restituendam certo termino iste repetebat pecuniam illam ante terminum debitum et quod non potuit eam repetere ante terminum immo ymmo debitor primi debebat quod ante terminum petebat illam iste repetebat pecuniam consuluit super hoc dominum proprium quod videtur ei dicit quod consilium prudencie non fuit quod ante terminum pecuniam ab adversario debitam repetisti unde pro tua importunitate plus petendo si in iudicio persistit in sua petitione hoc modo ut qui plus petit tempore sic eam in expensis adversario condampnatum qui plus petit loco ad interesse tenetur pro eo quod utilitas adimitur debitori quod habuisset si in loco statuto solvisset

[de plus petitione]

et uis aquo plus tempore petitur inducie duplicantur ut videtur tenetur nisi condempnatur expense ¶ Ipse quoque in C. isto exponetur quatuor modis potest quis plus petere ille petit plus cum aliquid debetur sibi in genere vel sub alternacione et res in specie vel unum pro causa petit re[illegible] plus petit si decem sint debita et ipse petit .xx. loco quis plus petit cum alibi convenitur quod solvere convenit tempore plus petitur cum ante terminum vel ante condicionem petitur quod debetur ¶ Nota hic quatuor modos plus petendi et penam eius qui contra facit quod qui plus petit loco ad interesse tenetur **de causa possessionis et proprietatis**

de causa possessionis et proprietatis

Susceptis Quidam Felix nomine de causa habebat causam cum adversario parte suo Iste Felix petebat appellacione ut causam possessionis committeret unius iudici et causam proprietatis alii iudici consilio videtur quod legali provisione decretum est causam possessionis et proprietatis sub uno eodemque iudice debere cognosci unde non admisit peticionem ipsius Iste petebat appellacione ut quia adversarius suus absens qui citatus non venerat differret diffinitivam proferre sentenciam et ipse videtur quod contumax in audita partium vel potest diffiniri ¶ Nota quod causa possessionis et proprietatis apud eundem iudicem debet cognosci et finiri et sic continencia cause dividi non debet Item contra absentem vel contumacem non est procedendum

Dilectionum Causa commissa fuit quibusdam iudicibus quoad possessorium et petitorium Iudices volentes parcere laboribus partium et expensis dicunt quod connexum audiunt partes allegaciones et testes recipiunt postmodum audiunt partes allegaciones et testes super possessione et primitias secundum tenorem illarum cuntur utrum hoc licite fieri possit cum causa habet fit in rem [illegible] ¶ Nota quod

ℛ pl[ur]a s[u]p[er] pet[iti]o[ri]o
ca[us]a possess[ionis] et p[ro]p[rieta]t[is]

Causa possessionis et proprietatis simul tractari potest, alia tamen possessionis
procedere debet. Item ab officio iudicis supplicatur ne procedat contra [h(ic)]
Cum ecclesia Sutrina vacaret, canonici convenientes in unum et in-
vocata Spiritus sancti gratia pastorem unanimiter eligere petierunt. Postmo-
dum electionem ipsius praesentatam apostolicae confirmandam, clerici autem conventualium
ecclesiarum civitatis eiusdem se opposuerunt, et hinc inde in auditorio nostro
proponentes, quod cum intellexissemus ex parte eorum ipsi ac praedecessores eorum
consueverint interesse canonicae substitutioni eius, contempti et exclu-
si ab electione canonici praesumpsissent, unde non confirmandam, sed potius infir-
mari petebant. Cumque petitorium et possessorium intentatum esset, et te-
stes recepti fuerint, inspectis attestationibus publicatis, pars canonico-
rum dicebat intentionem suam sufficienter esse probatam, quod ad eos tantum spec-
taret electio; pars vero clericorum asserebat, quod per dicta suorum testium proba-
verat, quod electioni pontificis interesse debebat, et electionibus trium episcoporum
qui ultimo et immediate eidem ecclesiae praefuerunt vere interfuerant
cum canonicis eligendi. Demum propositis attestationibus cum diligentia
deprehendit testes canonicorum in perhibendis testimoniis varios ex-
titisse et vacillasse contra fidem suam, et quod negative probare nitebantur
quod ad ipsos et non ad adversarios pertinet ius eligendi. Pars vero clericorum
sufficienter ostendit quod in tribus electionibus episcoporum de quibus praemissum est
fuerint praesentes et habuerint vocem eligendi. Unde quia electio prae-
missa facta contemptis clericis et exclusis cassavimus, reddidimus clericis
supradictis in ea quasi possessione, quae ante motam controversiam fuerunt.
Cum quia licet per quemlibet fuerat in quaestione petitoria deduceretur
in iudicium, et in eum casum continetur non solum id venire in iu-
dicium de quo actum est ut veniat, sed etiam illud venit in iudi-
cium quod notatum non est prohibitum, et secundum statuta canonica electiones
episcoporum ad canonicos cathedralium ecclesiarum non est dubium pertinere,
nisi forte alibi obtineat consuetudine speciali, et hic etiam probatum
fuit clericos se interfuisse in electionibus episcoporum de quibus praemissum
est, ius tamen eligendi propter brevitatem temporis non potuerunt usque ad
legitimam praescriptionem vel sibi ius aliquod acquirere, nec pateretur,
et actore non probante reus debet absolvi, etiamsi nihil ipse
praestiterit, absolvimus canonicos praedictos ab impetitione prae-
dictorum clericorum super faciendis electionibus, ipsis super hoc silentium
imponentes perpetuum. Nota multa notabilia hic notantur. Primo quod testes qui

Varius est in dictis suis non valet Item qui vacillat repellitur
Item qui negativam contrariam probare nititur non valet Item petitorium et
possessorium simul possunt intentari Item qui probat spoliacionem restitui
et si deficit in proprietate statim destituitur Item decani communiter electio
eorum pertinet ad canonicos nisi consuetudine prescripta ad indicat
decanus eligendi per electionem si tunc non prescripsit et id sufficienter
Item actore non probante reus etsi nichil probaverit absolvitur Item
veniunt in iudicium non solum de quo agitur sed et ut veniat

Cum super vacante ecclesia Bethlehemitana duo clerici electi fuere
ad eandem R. subdiaconus domini pape et P. canonicus sancti
sepulchri R. subdiaconus fuit confirmatus per patriarcham Ierosol
et possessionem fuit adeptus Sed post potentia seculari fuit spoli
atus post modum utroque electo ad sedem apostolicam accessit Predictus vero
R. subdiaconus proposuit contra P. quod cum esset canonice electus et con
firmatus per patriarcham et spoliatus potentia seculari petebat elec
tionem suam confirmari et restitui ad possessionem qua spoliatus fuerat. P. vero
vero P. petebat suam confirmari electionem licet vero quod super petitionibus
predictis et probationibus hincinde receptis et examinatis quia dictus
subdiaconus probavit se potentia seculari spoliatum per iusticiam
mediante ipsum restituit unde quod tam possessorium quam petitorium de
ductum fuit in iudicium et tam restitucio quam electio eius quo fuit plenius
examinata et quia constitit domino pape electionem utriusque canonicam non
fuisse et iudex de qua re cognovit pronunciare debeat electionem utriusque
cassavit Nota quod spoliatus debet restitui Item possessorium et petitorium
simul possunt intentari et idem intellige quando actor quod nota s. c. px
Item iudex de qua re cognovit de ea pronunciare debet

Pastoralis Quidam fuit spoliatus a diocesano suo spoliatus iste
traxit suum spoliatorem in causam requisitus fuit a iudice quo
iudicio contra adversarium suum vellet experiri ipse statim obtulit
libellum super proprietate de illata sibi molestia nullam faciens mentionem
possessionis non fuit in ea processum velit redire ad iudicium possessorium et agere
de molestia sibi illata novum iudicium super possessorium intentando
Queritur quid iuris sit et videtur quod ille qui cepit de iudicare
ubi pro agere possessorio iudicio quod promittitur de recuperanda possessione
seu adipiscenda amodo sit remediatio aut collusum in iudicio proprietatis
permittitur instituto et hoc probatur per legem quia dicit quod ille qui

Cepit fundum ab alio vendicare · tunc quo potuit interdictum
unde vi petat expoliri pendente iudicio proprietatis . potest uel omnino agere
interdicto . Item in aliis possessoriis iudiciis s. interdicto uti possidetis
et utrubique in suo robore durantibus . que desinunt nam procedunt possidetis
tacitum dum nec simul tractari petit cum proprietate . Item non renuncia uendi-
tio sit uel conclusum in iudicio proprietatis ut ita cum proprietate possit per
diffinitivam sententiam tolli ut lites ex litibus oriantur et via possit
fraudibus aperiri cum non decisa possessorio non enim uidetur quod iudex
cum decisa questione possessorii ex iusta causa ... uideri excepcione putans a partis
iudiciis finale arguit iniquitas in naturam uel per maliciam
seu casu spoliato subtraxerit facultatem probandi dummodo testibus et aliis
causa iustificatur que ... constituit aut iuste monuerit cum
iudicat potest agi iudicio possessorio postquam causa sunt in iudicio
proprietatis conclusum . Nota quod de iudicio proprietatis antequam sit in eo conclusum
aut renunciatio potest quis redire ad iudicium possessorium et causa post quam
conclusum et renunciatum ex iusta causa ut dicit textus in fine . Item lites
litibus inculcari non debent nec via fraudibus aperiri . Item iudex
potest iudicare secundum motum animi

Cum delatus aliquis egit possessorio et petitorio simul contra
adversarium suum concesserunt iudex actionem et an possit ...
quod eum simul actum de possessorio et petitorio utrumque ... unica
terminari . Item in pronunciacione precedenda est possessio et in execucione debet
proprietas prevalere secundum quod ... s. c. ... et c. cum sit clericus
Nota quod unica sententia proferatur in possessione execucio et alius proferatur in
proprietate . Item quod possessorio et petitorio simul potest agi et utrumque una
sententia terminari . Item in execucione sentencie quo proprietas preferatur possessioni
proprietas potior in execucione sentencie

Cum olim inter aliquem vineatum ex una parte et alios et canonicos ex altera orta fuisset questio super iure eligendi aliquem
decanum ... canonicis quod ad eos pertinebat electio archidiaconi qui volebant
eum removere tamen non fuisset ab eis electus aliquis dicebant quod fuerat electus
electus ab ipso vineato quoniam erant in quieta possessione eligendi aliquem
et duos alios ... ipsius quod electus sine contradictione eorum
mortuo . Super hoc preterea utrique partes ad se apostolicam accesserunt et licet ibi
tamen fuisset super questione premissa et quia ibi de premissis constitue non
potuit de communi consensu ... utriusque partis eorum commissa fuit
iudicibus delegatis . Iudices recepto libello attamen partes causam
inducias deliberatorias ut possent iudices causam . Iudices
non abstantibus allegacionibus canonicorum receperunt testes archidiaconi

Et causam ipsam cum attestacionibus ad se ap. remisit dominus
papa examinato negocio quia constitit ei per attestaciones quod archidia-
conatus vincentinus ab episcopo vincentino collatus fuit duobus archi-
diaconis successive quorum tempore consistant sine contradictione ali-
qua canonicorum et quia canonici predicti non potuerunt iudicari re-
cusare cum assensu procuratoris utriusque partis dati fuissent auditores
predicti dictorum auditorum per diffinitivam sententiam adiudicavit canonicis vin-
centinis super hoc perpetuum silencium imponendo salva questione proprieta-
tis super collacione archidiaconatus ipsius. Cum contra ipsum vincen-
tinum contendere voluit cum res inter alios acta aliis obesse non debe-
at. Nota quod ille qui est electus et institutus ab eo qui est in pacifi-
ca possessione eligendi obtinet ex sola possessione licet postea appareat
ius ad alios pertinere. Item iudex datus de consensu partium contra
dominum recusari ab ipso dicto non potest. Item sententia lata super possessione non
preiudicat proprietati. Item res inter alios acta non nocet aliis.
In causa patriarcha gradensis petebat subiectionem in monasterio sancti Geor-
gii domentis et lxi plebis venetorum adiudicavit subieccionis interpre-
tans super predictis duobus articulis possessorium et petitorium cum di-
ceret se spoliatum predictis licet quod per utrasque suas probaciones indu-
ceret. Quia patriarcha probavit se possedisse ac percepisse procurationem dominus
papa ipsum restituit. Verum quia utrique pars deduxerat in iudicium quod
quod nullus habuerat in predictis. Papa misit plurimis petitorium suorum
ex parte monasterii predictorum probaverunt monasterium liberum esse et ad totum
etiam nullo medio pertinere absolvendo monasterium ab impetitione patriar-
che in premissis articulis et in aliis que in decretum consubiectionis respiciunt
non obstante possessione ab ipso patriarcha probata quia non probavit
patriarcha tanto tempore se percepisse procurationem quod per hoc renunciatum fuerit
plurimis libertati. Et ad predictis l. que quos patriarcha petebat
adiudicavit subiectionis sic actum ab ipso per sententiam quam super hoc contra
reportavit propter hoc sibi non adiciunt partes si alio iure de premissis l. pe-
verit experiri. Nota quod non obstat res iudicata si eadem res ex alia
causa petatur super qua fuerat absolutus adversarius. De restitucione
Licet in litteris Laudanensis ecclesie philadelphiensis ivice augustus fuit duo pre-
dictores eius tunc apud ipsum philadelphiensis spoliatorum
ecclesiam occupavit irrationabiliter quidam diaconus ipsius ecclesie nomine
eventus ex adverso videt quod capitulum ille erat ipsius ecclesie et hoc obtulit
se probaturum et idem videt quod se hoc probare posset et contestatus super
hoc sedem papa conquerens episcopo d. quiruus audiens eo proprietate certam dedit

De restitucione spoliatorum

Possessio violenter ablata debet ipso facto restitui tamen quia diaconus
predictus compensacionem ipso facto obtulit si probatur decanus campinum
ad suam ecclesiam primo nominat iste episcopus debet mitigare et si hoc pro
batum fuerit ipso facto super hoc silencium imponat alioquin ei ab
lata possessio restituatur. Nota quod possessionis fuit tractandum et resti
tucio facienda quam quod proprietatem sed rectius ille in hoc nomine suo renunciavit

Clericus quidam clericus sub nomine dicebat se spoliatum ecclesia
sua vi petebat sibi restitui ecclesiam suam videbatur tamen quod non fuit
spoliatus sed sponte ipsam renunciavit diu eam possidebat vir non
erat audiendus et hoc probare volebat ex parte sua videbatur quod
et si vim esset quod renunciavit spoliatus eam renunciavit invitus et
hoc probare volebat sua. Consultus papa quid super hoc esset agen
dum mandat vigorniensi episcopo ut diligenter inquirat quo tempore sua re
nunciavit ecclesie et constiterit illum ad eam spoliatum tamen eam ecclesie renun
ciavit cum ipsum testes alterius partis de spontanea renunciacione et nullo
metu presumto non admittat antequam fuerit restitutus quia non est verisimile
quod sponte nomine suo renunciaret qui spoliatus renunciat sed testes
ipsius sua recipiant quibus probare intendit quod violenter predicta ecclesia
fuit spoliatus. Nota quod illi qui petit restitui non potest referri quod posse
quod ius non habebat et sic quod spoliacionis non prejudicat questionem possessionis et quod spo
liacionis prejudicat et ut ea non possit opponi quod tangat questionem
proprietatis nisi primo fuerit restitutus

Accepta clericus quidam clericus sub nomine conquestus fuit domino pape
quod ecclesia sua violenter fuerat spoliatus dominus papa mandat quibusdam
iudicibus ut si de hoc constaret ecclesiam faceret sibi restitui poti
bus coram iudicibus constitutis. Responsum fuit ab adversario quod ipse
non fuerat spoliatus quia coram eboracensi archiepiscopo diu ecclesiam possidebat
spontanea voluntate abiuravit eandem et hoc offerebat se proba
turum. Iudices consulere dominum papam et ipse mandat eisdem quatenus si consti
terit eis quod predictus per nullo metu vel invito actus sed sponte dum
ecclesiam possidebat abiuravit eandem ei super hoc perpetuum silencium
imponat cum per hoc appareat quod non fuit spoliatus. Nota quod
petentem restitucionem potest opponi quod non fuit spoliatus et audiri

Audita clericus quidam clericus sub nomine. Volens hoc probare
accessit ad dominum papam et conquestus est ei quod sua rector ecclesie
de sancto ipsum et super ecclesia de polerey indebite molestabat cum
esset rector alterius ecclesie et innasset quod ipse super eadem ecclesia non movet

ponem Papa mandauit episcopo [illegible] et archidiacono [illegible] ut si con
staret eisdem dictum [illegible] alterius esse personatum [illegible] uel quod [illegible]
spontanea uoluntate [illegible] super eadem ecclesia [illegible] [illegible] et [illegible]
dictum non [illegible] [illegible] ab [illegible] molestia prohibentes cum con
stat eisdem quod non solum habebat personatum alterius esse [illegible] non
luntate spontanea [illegible] etiam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] eidem [illegible] dictum et super ipsa ecclesia dictum
molestaret [illegible] dictus [illegible] ad curiam [illegible]
litteras impetrans formam aliam continentes [illegible] quod non obstantibus
litteris a papa alias impetratis [illegible] in [illegible] [illegible]
in [illegible] in ea [illegible] [illegible] ipsius [illegible] iter arripuit ad
sedem apostolicam [illegible] [illegible] quod [illegible] tales litteras impetrasset
dictus [illegible] ad curiam accessit [illegible] [illegible] domino pape [illegible] super
hoc [illegible] [illegible] [illegible] et eidem [illegible] [illegible] dicens
quod non [illegible] nec intelligi debuit ut [illegible] quod [illegible]
[illegible] esset [illegible] litteras ipsius [illegible] si aliud indebite [illegible]
[illegible] [illegible] mandat eis [illegible] quod [illegible] [illegible] po
[illegible] litterarum [illegible] ipsarum [illegible] debeat [illegible]
[illegible] non post [illegible] [illegible] litterarum sententia lata fuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] in ea [illegible] Nota quod aliquis duas
ecclesias quo ad [illegible] simul [illegible] non potest Item [illegible]
sponte [illegible] amittit quis suum ius Item ad [illegible] pape semper
[illegible] est Item quod legittime [illegible] est [illegible] non [illegible]
[illegible] Item sententia [illegible] lata per [illegible] [illegible] non [illegible]
Item sententia lata per [illegible] litterarum non tenet
In [illegible] aliquis dicat se depossessione esse sine molestia [illegible]
[illegible] petit restitutionem adiungens [illegible] cum [illegible] non fuisse in
stitutum [illegible] quod [illegible] est [illegible] quod [illegible] cognoscetur [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Non quod quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spectat Item
[illegible] restitutione non potest [illegible] quod [illegible] [illegible] fuit restitutus
[illegible] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
Item cum aliquis aliquis dicat se spoliatum uel dicat possessorem
suam clam [illegible] [illegible] petit restitutionem ad [illegible] opponit ei
[illegible] ut se [illegible] [illegible] repellat cum [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] admitti nec [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod nullum potest ei [illegible] opponere [illegible]

Licet restitutus cum pronunciatur invenerit eius existere Nota
quod petenti restitutionem adversarius de iure opponere non potest an restitu
tionem quia proximum fuerit.
Conquerente quondam clerico R. nomine conquestus fuit domino pape
quod archiepiscopus Cantuariensis ipsum sine iuris ordine spoliavit ecclesia sua
propter quod scripsit eidem archiepiscopo R. quod non deceret honestatem suam tales clericos
suos spoliare beneficiis suis sine rationabili causa quibus etiam debet pe
na punitione consulere unde mandat quatenus si est ita predicto clerico ecclesiam
restituat cum fructibus inde perceptis et in pace ipsam dimittat
ac demum facta non restitutione si aliquid super ecclesia predicta contra ipsum
proponere voluerit coram conveniri episcopo ac eius delegato causa et
post ordine iudiciario experiri. Nota quod nullus debet restitui vel spoli
ari ecclesiastico prelato iuris ordine non servato. Item restitui debet
res cum fructibus inde perceptis. Item spoliatus non debet videre deposita
te donec fuit restitutus.
Extravaganti quidam miles petebat restitutionem uxoris sue quam
archiepiscopus sua temeritate diviserat. Respondebat quod non debebat ei re
stitui cum non dum ipsius possessionem habuit et etiam quia timet persone
sue periculum imminere. Mandat quibusdam quatenus si constiterit quod persone
militi prefata mulier fuit legittime desponsata et ab eo cognita pri
faciat ei restitui recepta cautione sufficienti ab ipso quod ei non debeat
malum inferre. Si non ita crudelis et severus fuit quod merito debeat
diffidat committat alicui honeste mulieri custodiendam in loco ubi
vir ne putes ipsius ullam possit mulieri molestiam inferre. Nota
quoddam speciale in ista restitutione scilicet quod debet spectari probari scilicet unum
contractum esse legitime et quod eam cognovit et quod spoliatus fuerit. Item
qui capitali odio virum odit mortem non est ei restituenda et si vellet
tamen deinceps mutare.
Cum venerabilis archiepiscopus Eboracensis ecclesiam de N. concessit canonicis
sancte trinitatis et postmodum postea confirmavit ita videlicet
quod post decessum G. clerici qui ecclesiam tunc tenebat in usus cederet
canonicorum interim clericus ille auctoritate archiepiscopi canonicis
annuam solveret pensionem quam archiepiscopi facere consueverunt predictam
concessionem domino papa inspecto instrumento concessionis archiepiscopi confirmavit quam
mortuo clerico predicto canonici predicti contra concessionem et confir
mationem predictam ante archiepiscopi possessionem illius ecclesie sunt ingressi archiepiscopi
quia autem propria et eo non requisito possessionem ipsius sunt ingressi.

Fuit spoliari per eam ecclesia quam clericus ibi defunctus dimiserat ipsis
canonicis. Unde canonici predicti asserebant ecclesiam iuniori clerico super dicto
auctoritate archiepiscopi recepisse annuam pensionem eo mortuo quoniam
non receperunt auctoritate archiepiscopi viriose eam possessione non sunt ingressi
cum sit cautum in iure ut is possideat cuius nomine possidetur et ideo
archiepiscopus tenetur ad restituendum etc. quod inde fuit appellatum. Nota quod ecclesia
non vacant sicut conventui collegio seu ipsi patroni possidet possessione
intelligitur et ita iuniori clerico intelligebatur possidere. De eo qui
ex consensu quidam miles G. nomine quandam mulierem H. nomine
in uxorem accepit et cum maritali affectione per tempora filiam suscepit
ex ea tandem sine iudicio eam a se removit etc. Et licet ad iudices
impetrint ut eum accusarent de consanguinitate. Sed cum quidam
abbas ac decanus eius diocesis episcopo virum suum sibi restitui postularet
et obtineret a sede apostolica mandatum destinavit decanum eius predicti iudicibus
constituta aliquando per se aliquando per procuratorem cum ecclesie ingressu et predictorum
virum sibi restitui postularunt iudices restitutione denegata imponi
pariter voluerunt unde ipsa ad sedem apostolicam appellavit. Quoniam igitur congesta sunt
domino pape unde mandat iudicibus quatenus si est ita mulieri virum resti-
tui faciat et quicquid post appellationem factum est debitum in irritum
revocare audientes postmodum causam super consanguinitate et
debito fine terminantes canonice. Nota quod restitutio spoliationis facienda est
antequam tractetur de principali. Item quod cum sit post appellationem litteras de novo ad
Granum archiepiscopum iste de quo fit hic mentio spoliavit monachos
istos de loco monasterii et dampna illis intulit irrogavit ergo. Unde mo-
nachi domino pape sunt conquesti. Mandat per quibus iudicibus quatenus si
constiterit eis de premissis compellant predictum archiepiscopum restituere omnia
que abstulit predictis monachis et dampna plenarie resarcire et
de iniuria satisfactionem competentem plenarie. Providebat insuper ut
fructus perceptos a balcepo a tempore violentie et quot monachi per-
cipere potuissent si non fuissent spoliati eisdem restitui faciant
universos. Nota quod spoliati plenarie sunt restituendi ad omnia
que amiserant et cum fructibus perceptis et qui percipi potuis-
sent. Quidam hospitalarii olim impetravit licentiam ab
episcopo tunc et hospitale et oratorium construxerunt in loco tali
ut ecclesie et eisdem quasdam possessiones concessit sub ea condicione
quod nomine eorum qui oratorium illud et hospitale construxerant
et trecensualem nomine census eidem episcopo solverent annuatim et ille qui
eidem loco preesset magister ab eodem episcopo reciperet et sibi
suis obedientiam faceret manualem episcopo resignare ... .

Dominum loci et fuit multis temporibus observatum per nouem
magistri milicie templi ad eandem domum aspirans ipsos fratres adeo
terruerit quod preter conscienciam episcopi se et sua in eius manibus tradi-
derunt eadem condicione apposita si episcopo et capitulo [illegible] complaceret
sine quorum consensu se nichil posse facere asserebant et magister condi-
cionem appositam attemptauit magister statim accessit ad locum et omnia
que ibi inuenit asportauit episcopus in hoc intelligens ad do-
mum illam accessit et quos inuenit ibi ad custodiam domus
magistri dimissos eiecit alteram vim vi repellendo super quo ma-
[illegible] quod seu ad peticionem magistri causa super hoc fuit quibusdam
abbatibus commissa coram quibus petebat dictus magister prefa-
tam domum sibi restitui quia ipsum episcopus spoliauit licet quod et testibus
receptis hinc inde iudices causa instructa ad sedem apostolicam remiserunt
dominus papa diligenter examinato negocio intelligens predictam domum eidem
magistro traditam sub condicione fuisse et quod nullum preiudicium fratri-
bus episcopi et canonicorum subrogatum eo quod dictus magister ignorati-
bus episcopo et canonicis possessionem accepit sciens domum illam pertinere
ad ipsos propter quod episcopus illud sciens compulerit vim vi et
quia idem magister preter conscienciam episcopi et capituli possessionem accepit quos
suspectam debuerat [illegible] racione [illegible] Romanum episcopum et capituli
ipsorum nomine ab impeticione eiusdem magistri nomine domus milicie
templi quo ad restitucionem faciendam quam petebat absoluit et tamen
si episcopus et capitulum [illegible] [illegible] magistri defendentibus
[illegible] suum [illegible] satisfaccionem [illegible] [illegible] [illegible]

Nota quod qui possidet sub condicione non dicitur possidere et ideo non com-
petit ei restitucio si deiciatur de illa possessione. Item vim vi in
continenti uel [illegible] intelligit vim illatam repellere licet. Item non fit
preiudicium domino si eo ignorante alius possessionem accepit quoniam
illud [illegible] posset ad hoc sciuit. Item summa fecit in [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] absoluit uel condampnatur dicitur.

Gratas tuas. In presencia dilecti filii [illegible] mulierem et [illegible]
viri sui causa que in[illegible] [illegible] coram quo mulier illa pete-
bat separari a viro suo et se [illegible] [illegible] consanguinitatis [illegible]
bat esse coniunctam et hoc [illegible] probare volebat vir autem
petebat illam sibi restitui que ab eo sua temeritate diutius [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] allegabat [illegible] quod non erat restituenda ma-
[illegible] primo [illegible] adduci [illegible] restitucio [illegible] [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] consanguinitatis apparuit [illegible] sedem apostolicam [illegible]

Non potest nec etiam consuevit et probationes sive inconvenientia patere q
sunt et an idem etiam si gradus dispensabilis vel impedimentum dis
spensabile allegaretur et probationes similiter sunt patere. Pro predictis. ~~~
tamen solutionem presentem quam communiter diversi sunt sive diversorum quidam dicunt
restitutionem faciendam alii contrarium asserentes alii mediam viam
eligunt dicentes quod post faciendam quod sed inquisitione prius inma
inductum pro declaratione huius ipse si e consanguinitate enim sua et illa
hic ponitur. Sed contra istos inductum obstare videtur in iustitia quod
ipso videtur timere illud verum et quia si restitutio sit obtenta
consanguinitatis habet noticiam nec sed exponere debitum nec contra
conscientiam reddere aliquin peccat mortaliter sicut ille super eo copula
nulla quo monetur nec reddere nec exigere sed si habet consanguinitatis
noticiam. Sed inmanum inductum per declarationem clementinam tunc videbatur sua
hic ponitur que est super dicordine coniugum. In talibus namque cum in talibus
capitulis differatur restitutio ultra optimo satis inde coniuge attemp
tari ut in gradibus divina lege prohibitis restitutio denegetur. Sed in
gradibus humana constitutione prohibitis sic tamen effectu restitutio
indulgenda in quibus potest dispensari sicut habetur cum et multi alii dispen
sarunt. Sed non peccat quia ad mandatum ecclesie debitum reddit in tali
bus gradibus divina lege prohibitis non potest dispensare dominus papa nullus
de premissis opinionibus ad presens reprobare intendit. Cum declaratione huius
ipse referatur ad possessorium declaratione clementine ad petitorium vero tamen cum
uterque habet noticiam consanguinitatis presertim in gradibus divina
lege prohibitis non potest sine mortali peccato viro carnaliter commisceri
frustra adiudicatur in tali casu restitutio spoliacionis ad illa
verum et conscientiam non debeat iudicia obedire. Sed potius excommunicationem
humiliter sustinere et secundum quod perplexa quia ipse sine ecclesie debet
debitum reddere et propter conscientiam reddere non deberet et sic utrimque laque
aretur cum inter se carnaliter commisceri non possent nec alibi licite
copulari. Propterea melius videtur dicendum cum duo simul tamen oppor
tune consanguinitatis et maxime in gradibus divina lege prohibitis
et probationes offerunt inconvenienti pate in omnibus admittenda
est restitutio preterquam ad carnalem copulam et maxime ad maiorem
cautelam iniungendum est capi sed abiuro quod talis ab invicem maliciose
non fiat precipue si fama consentit quoniam auditur probationibus
causa tunc erit. Sed si non habet probationes inconvenientia patentes. Sed dilacio
nem petat quia presumptio est contra eos que sua temeritate recessit
a viro ad restitutionem plenariam est cogenda et ecclesiastica censura sed
humiliter sustinere donec probationes offerat patentes et tunc absolutionem
petat et petita procedatur secundum quod premissa nullo mandato interim

Dubi facto. Si non tanta sit mulieris senectus ut ea non possit servire tamen
non solum eam debet et restituere si patiens alias remonitione aliqua sufficienti
facta amictam pro ipsa sed si post quinque annos tam consanguinitas est manifesta
restituenda. Nota quod potius debet quis timere conscientiam quam sinistra contra
Item ad possessiones in continenti sunt parate non est restitutio quo ad
carnalem copulam facienda. Item ad propositum est quod alias quod maliciose propter
exceptionem impedimenti debet consistere maliciose ad non opponat. Item propter
seniciam mulieris cum maxime certum non patet non est restitutio facienda.

Ex parte. Cum Senonensis archiepiscopus nepotem suam in pubertate
constitutam cui non nolunt eam copulare ... filiis Senonensis cum
non dum x annorum et deducta fuit in domum eius. Et ipsa post ad annos
legitimos pervenit nolunt ratum habere quod a patre suo fuerat inchoatum et
demum ipsum contraxit postulat a Senonensi episcopo cum alio litteras com-
mittendi episcopo ... petens ad pueram suam mulierem per penitenciam sibi petebat
possessiones et res alias sibi restitui datas prius nomine dotis. Et post alia
petebat restitui mulieris ipsam illam per penitenciam eam agere non posse
... debebat persolui interesse episcopo super hoc dubitatur consulunt dominum
papam et respondet quod non est dubium quin ipsa mulier cum sit maior pupil-
larem annum per penitenciam tractare et post alia restitutionem mulieris postu-
lare non potest cum nullo commodo mulieris sed in possessione fuit destituta
quia primum eductor quia non potuisset sponsalia vel coniugium contra-
here eam subsecuta fuit ullum obligatorium vinculum fuit con-
tractum nec constat. Unde mandat quod si est ita non obstantibus ex ...
mulieris super dictis audiat que pertinet ... ipsius possessionem et quod
... fuerit apud te denegatur. Nota quod mulier xxv annorum maior
xii vel xiiii in ea mulieri reputetur maior prosequi et penitenciam
tractare potest. Item mulier restitutione petere unde est plane mulier
et possessione corporale si per carnalem copulam adhuc non debet restitui.
Item ista possessio non procedit sine mulieris. Item quam mulier contrahere
non potest etate sufficiente nec sponsalia contrahit.

Cum actio inter hospitalarios Ierosolimitanos ex una parte et ... Cer-
cienses ex altera vertebatur quod super ... hospitalis ... de
... que commissa fuit abbati de ... ut audiret causam tam
ad possessorium quam ad petitorium iudicium per ... quod post ... duceret
pronunciata et tamen ... sine debito ... una quo petit per
... hospitale ... possessionem et prime ...

que tenebat episcopus sibi restitui dicens illa ad hospitalarios spe-
ctare et quod ipsa dimidium possedisset possessorio solummodo
intentando agebat. R. pars episcopi non fore nec eadem spoliata ab
hospitalariis papa vel actore aliquo presumitur. Quod episcopus tenebat et
possidebat predicta tamquam in sua diocesi constituta licet quod ad probandum
intentionem suam per legitimos testes produxit abbas commissarius noster con-
dampnavit procuratorem episcopi ad restitutionem omnium predictorum propter quod episcopus ad sedem apostolicam appel-
lavit. Contra illa procuratores utriusque partis comparuerunt in presentia
domini pape quorum causam examinavimus eandem et quod intendebat per testes pro-
batum quod Zamorensis episcopus cum nam abstulerat cruces hospitala-
riis inhibendo clericis ne ad superdictam ecclesiam vel hospitale
redderet et quod episcopus predicta omnia possidebat. Unde pars hospitalariorum
petebat dictam sententiam restitutionis firmari. R. ex parte episcopi
quod licet satis sit ostensum quod Zamorensis predicti episcopi fecisset non tamen fuit
probatum quod de mandato eius illud factum fuisset. Nos considerantes acta
prioris iudicis quia constare non potuit per dicta testium vel confes-
siones partium vel ex instrumentis vel per evidentiam facti quod Zamorensis episcopus
spoliavit adversarios vel mandavit spoliari vel ratum habuit
spoliationem pronuntiavimus in quantum predicta interdictum videtur vi-
detur nullatenus debuisse cassando sententiam restitutionis latam a predicto
abbate licet pro causa dicatur quod prima iudicis esset presumptio
quod ex talibus tamen potuit cum non sint infirmari. Nota quod acta
uno iudicio fidem faciunt in alio. Item non presumitur spoliator de
quo non constat de facto. Item nota hic etiam quattuor modos proban-
di per testes confessiones instrumenta vel per evidentiam facti. Item intelligo
unde non teneri nisi illud qui spoliavit vel mandavit spoli-
ari vel ratum habuit spoliationem quorum familia spoliavit et ideo
quod sunt opposita de possessorio tamen episcopi. Item contra super pos-
sessorio appellatum licet in legibus contrarium caveatur qualiter
ille leges intelligantur dicitur in glossa C. illa de. sequuntur
que incipit sic patet in fine

Cum nobis episcopus Civitatensis spoliavit episcopum Zamorensem quedam pre-
dicte sue quod mandavit quibusdam militibus ut ipsi acciperent
episcopum eundem ad restitutionem prout diocesis Zamorensis quod tenebat cum fructibus
inde perceptis episcopus Civitatensis coram iudicibus proponebat quod eo
ipse spoliatus esset contra capitulum suo non potest nec debebat adhuc

Compelli eum uult habebat quod restituere possit nisi fuerit adeptus sum
fuit restitutus taliter quod restituere possit quod percepit de fructibus alienis
Iudicaverunt super hoc dubitantes consuluerunt dominum papam et ipse rescripsit capitulo de
quo manifestum est quod actio quam inopia debitoris excludit mandamus eapropter
ut non plus compellatur episcopum eueuet ad restitutionem fructuum quam ipse taliter
fuit restitutus ut restituere possit quod recepit de fructibus alienis Nota
quod contra eum qui non tenetur vel restituat non competit beneficium restitutionis
cum effectum eidem ad pinguiorem fortuna peruenit eo redit in litem quia
manifestum est actio quam excludit inopia debitoris

Olim inter episcopum pistoriensem ex vna parte et prepositum abbatem fuerat dicte ex
altera questio vertebatur super possessione iuris parochialis vel quasi in parochia de
mote quo iure dicebat episcopus se spoliatum vnde petebat restitui ad ius
parochiale impetitus parochiam quam prepositus abbatem appellatione interposita iudi
cabat quatenus sententiam quam tulerat quia populus dicte parochie propter quod
aliquot diebus populus abstinuit ab illis propter hanc volens probare
se fuisse in possessione iuris parochialis ipsius parochie duos propter capellano
eius comperantes quod ex eo solo quod populus dicte parochie timore sententie
dicti episcopi per aliquot dies abstinuit a diuinis nullam possessionem
iuris parochialis fuit assecutus nec aliquo modo probauit quod
eo tempore quo protulit sententiam ipsum possessionem iuris parochialis haberet
in populo dicte parochie uel etiam habuisset prius vnde restitutionem dicto episcopo
adiudicare non potuit cum non probauit se possedisse nec spoliatum
fuisse Nota quod licet quis obseruet sententiam timore ipsius inter eius suo
iudice latam ex eo solo nullam possessionem acquirit prelatoris ipsius
Item qui petit restitutionem debet probare se possedisse et spoliatum fuisse
Sepe contingit In iure eo cauetur quod beneficium restitutionis
cum spoliatore tamen datur vnde contingit aliquis quod spoliator
transferret in alium rem illam quam alium spoliauit et sic spoliatus
non potest petere restitutionem contra possessorem quamquam non spoliauerit vel cum opor
tet in interpretare contra possessorem iudicium propter etatem se propter difficul
tatem probationis amisso commodo possessionis spoliatus amittebat
proprietatem propter quod statuit quod ut non obstante iuris ciuilis rigore. de
tentor rem talem sciens susceperit cum spoliatori succedit in
vitium quia tunc possessione fueratque spoliato per beneficium restitutionis
quia non multum interest quo ad periculum animae iniuste detinere aut inuadere
alienum Nota iuris rigore non esse seruandum in isto casu propter medium fuit
expressus iniuste detinere et inuadere alienum equiparantur.

Pisanus. Pisani occupaverunt quedam castra episcopi lucani
tempore quo orta fuit discordia inter pisanos et lucanos et quia pi
sani nolebant restituere castra episcopo lucano de mandato domini pape
vocati fuerunt demum cum dominus se transtulisset in concordatione petiere absol
vi ad dominum papam stare mandatis. Dominus papa quemdam subdiaconum in
suum pro nuncio misit ad eos dans eis in mandatis ut cum lucano re
stituerent plene ac libere possessionem quam in quibusdam castris constabat
ipsum eiusdem habuisse sicut tempore mote discordie habuerat et super ea
dem quia dubietas oriretur sufficienti cautione recepta quod predicti
pisani coram domino papa iuri parerent et communes suas in eorum pla
citis pro occupatione castrorum relaxaret. Post contestationem litis mul
tiplices dicebant pisani quod quacumque pisanum stabat quominus
restitutio fieret iuxta mandatum domini pape. Vel petebant quatenus predictus
subdiaconus predictas sententias relaxaret ipse recepta cautionibus quod
iuri parerent coram domino papa sententias relaxavit. Cardinalis ... hec re
putavit se quatenus ad se ... accessit impugnatum processum predictis
subdiaconus auditis allegationibus partium dicit quod quod in mandato sibi domino
committebatur ut vera possessio quam constabat lucanum habuisse tempore
mote discordie prius restituerent eidem et eandem possessionem restitutio fieret ple
ne ac libere sicut eam habuerat tempore discordie mote quorum
primum restitui ad festum aliquem admonitus unius bis in sententia sua mandatum sibi
ipse adimplere nequivit ut pisani dicebant quod non poterat fieri
restitutio episcopo possessionis castrorum de quibus non constabat eidem ut et possessio
affictuum et pensionum potuit episcopo restitui ut ipse dicebat quia non
fuerat spoliatus tamen pro parte fuit in modo quia sibi debuit facere
ut pisani possessionem illam pensionum et affictuum dimitterent episcopo plene
ac libere sicut ipse habuerat tempore mote discordie quod possessionem con
stabant pisani eum habuisse in castris predictis et hoc etiam non potuerunt
dimittere pisani cum illa castra dimitterent quia illis tenentibus castra predicta
in quibus fuerant assidue ... et pensiones eas plene ac libere habere non
poterat sicut habebat quod pisani castra eadem non tenebant quia in
potestate pisanorum erat eum admittere vel repellere hinc non compareat
domino papa processu subdiaconi iudicaverunt irritum et manens (?)
ipso forma mandati diligenter servanda et quum quod factum irritum est
processus. Item quum restitutio plene ac libere et restitutio in possessionem

De dolo et contumacia continuum repetit. De dolo et contumacia

dicit reus nolens admitti ... non vult quatenus est iudex ... con
tumacia rei promovere actorem mittendum esse in possessionem rei petite.

causa rei s(e)quuad(e) s(ed) p(ro)p(ter) p(er)ic(u)l(um) rei siue dolo no(n) p(otes)t na(tur)a(liter) possessione(m)
tandem mi(n)ime sine aut reus in possessione p(er) an(n)um amittat effect(um)
causaru(m) s(ecundu)m c(apitulum) int(er) ce(te)ra qua sit ista p(ro)u(in)ciali qui no(n) paruit in
se(ss)ione iudic(is) ¶ q(uod) in cau(s)is sp(irit)ualib(us) et negociis ... rigor iuris n(on)
s(er)uat(ur) ... cu(m) iusticia p(ro)pter hoc q(uod) iudici no(n) paruit no(n) p(ro)hibet(ur)
admitti ... reus cu(m) p(ro) cautione iudicio se astringit ¶ Nota q(uod) rigor
iur(is) no(n) est s(er)uand(us) s(ecundu)m canones ... in actoribus
no(n) est factum de iure

[D]ubitatur int(er) ... ex una p(ar)te et ... ex
alt(er)a ... sup(er) quib(us)dam ... ad petitione(m) ...
... commissa fuit ... iudicib(us) ... legittime citatus se contumacit(er)
absentauit ¶ Iudices ... p(ro)pter contumaciam canonicos mittendi
essent in possessionem ... petitaru(m) possessionu(m) ... cita(torum) sequestrari
fecerit ut saltem ... tedio ... ad iudicium tandem ... pe-
tebat citari sibi restitui canonici ... iudicium ...
p(ro)p(ter) ... alijs iudicibus erat commissa ¶ S(ed) in ...
no(n) ... s(ed) ... dubitatur
sup(er) quib(us)dam ... ¶ Iudices sup(er) hoc dubitantes consuluerunt sup(er)
hoc d(omi)n(u)m p(a)p(a)m et ip(s)e r(espon)dit q(uod) cu(m) fraus et dolus alicui p(ro)c(ur)are
no(n) debeat ... quasi ... s(ecundu)m tenore(m) ...
... no(n) obstantibus ... canonicis ...
ip(s)o ... quas p(ro)pter hoc ... ¶ N(ot)a q(uod) ... malicose
... aliud ad iudiciu(m) ... s(ed) ... aduersario ¶ ...
et dolus alicui p(ro)desse no(n) debe(n)t s(ed) ... ¶ ... equaliter ...
non ... speciales

... q(uod) ... f. 2 ... ut ...
ip(s)ius ... cu(m) ... commissa fuit
ad petitione(m) ip(s)i(us) ... ad ... et ... de ...
... quia ... et ... subrogari loco
ip(s)ius ... q(uod) iste ... mali ... ¶ ...
p(er) iudicib(us) q(uod) ... ¶ ... citatus ... ad ... suam
et ... ¶ ... absentauit se ... alter
... testes et ... s(ecundu)m forma(m) sibi traditam ¶ Si uero
... dimisit ... ad ... ip(s)i(us)
... ¶ Nota q(uod) ...
... dimittit qui se absentat ¶ ... ad ...
... et si no(n) ... ip(s)i ... actore contumaciter.

recapiunt testes licet non quod et ferretur sententia et in isto casu locus dicitur actor contra absentem et reus presens

Ponitur quidam vocatus fuit ad iudicium dato per eum libello contra
eum recessit a priori iudicio tandem rediens iurauit quod contra
eos [illegible] parati dicebat sibi presto putauit se [illegible] iudicialibus contra dictum actorem
ad libello pretextu aduocata [illegible] non habebat [illegible] posita ma-
licia recusauit tandem dominus actor instaret ut responderet interrogatus
fuit quot annos decimas de quibus contentio erat percepisset. Iste xl annis
appellans et contradicens iuramento concepto recessit Dubitauit iudex
utrum per talem interrogationem et responsionem quod lis facta esset et qualiter esset
procedendum contra ipsum. Iste propter quam ad concinendum maliciam eius
semel vocet ipsum ad presentiam suam et si venerit procedat in eum quousque
venire noluerit cum lis sit quod si liquet decima vel liquere possit diffi-
nitiuam ferat sententiam. Si vero non liquet nec liquere possit possessionem
adiudicet actori saluata dumtaxat questione proprietatis absenti. Nota quod
per inductam responsionem sit lis quod iste dilacio quidem est ad inuencionem
maliciam. Iste licet quod reo absente potest ferri sententia

Ille litilitus quidam malitiose fundata intencione actoris ut nego-
cium differetur opponebat exceptiones peremptorias propter
leuis [illegible] istorum malicias cum [illegible] litigatur
statuit ut propter aliquis intencionem suam probauit si altera pars [illegible]
exceptionem opponit quod non uelit aut non possit incontinenti probare [illegible]
defecerit in probando condempnetur altera parti in expensas propter quod factus
[illegible] recepit inducias ad exceptionem probandum et postea
[illegible] non fuit ad arbitrium iudicis puniat ut hic tamen plenius
[illegible] exceptiones opponere non presumat. Nota quod
qui in exceptione defecerit peremptoria probanda fundata intencione
actoris debet in expensis condempnari iste ad arbitrium iudicis debet puniri
qui exceptionem solucionis non probat iste exceptio peremptoria debet opponi publice

Cum dilecti quidam clericus fuit in ecclesia [illegible] attestacionibus
[illegible] alii [illegible] alii [illegible] opponebant se timere
[illegible] propter quod [illegible] clericus [illegible] et aliis [illegible]
ad [illegible] et [illegible] opponebant propter [illegible]
[illegible] propter [illegible] repelleret [illegible] indignum [illegible]
[illegible] propter [illegible] tandem quia [illegible]
clerici appellauit ad sedem apostolicam si appellacionem suam non fuit prosecutus [illegible]
[illegible] altera parte [illegible] propter quod [illegible] fuit suspensio
contra ipsum clericum [illegible] propter [illegible] ut ad [illegible] suspensionis sufficere

procurem adprocuracionem suam attendat super predictis in suis quod tunc pre-
emptorium assignavit alioquin quatuor decurrere posset procedi
contra ipsum adversarii ipsius concitavit ipsum incontinenti usque ad tunc ipsum
et ultra Sed ipse quod interim sum simpliciter in scriptis sine excusatione
destinavit dicebat eum quod tarde intimatum acceperat unde non poterat tam
propter viarum discrimina tam propter talores [illegible] et insidias mani-
festas se ad procuracionem presentare Sed contra ista sic videbatur quod pro-
curator excusatore ita dirigere debuit iusfalem cum ea non sufficit
nunciatum ut ad curiam in persona veniret peticionem mandat alium ut
ad terminum tunc se presentet iudici domino intelligimus mandamus ut ad ei
nunc veniat et ad diem sibi statutum attendat Unde si non potest venire
ad diem statutum [illegible] tenetur post tunc venire ad iudicem Sic
cum mandatum alium ut ad certum diem veniret etiam persolvat non
ideo erit liberatus adhibito si non solvat die data illo post
tunc absolvendum dicit compelli elapso die unde dicendum quod quia
dictus electus non veniat nec sufficientem nuncium miserat
ad diem statutum nec post diuturnis expectatus quam excusa-
verat moram suam et calores [illegible] et insidias formidabat re-
putavit illud contumaciam unde condempnavit illud [illegible] ponebat
alia pro qua fecerat ab eo tempore quo eum expectare incepit
¶ Notandum quod cum aliquis citatus ad curiam veniat vel mittit pro eum
non sufficiat mittere excusatore quia sicut mittit excusatorem
sic posset mittere procuratorem Item contumax in expensis con-
dempnatur atque contradicere [illegible] in moram excepcionis
abiciatur per [illegible] intervenire

Unde olim Tuidensis ecclesia nomine accessit ad se apostolicum cum multis lite-
ris prelatorum ybernie quas putavit dicto domino C. conmictentes quod
idem ecclesia electus erat in episcopum [illegible] rem nullam apparet quam ipsum dare
fecerat illud in episcopum consecrari postmodum f. 2 g. [illegible] ad eundem
C. accedentes opposuerunt se canonicis eorum electos eorum dicti
ecclesia prelati litteras fecerat se consecrari unde C. eum compulit quoniam
ut de forma electionis illius ecclesie veritatem inquirerent et si canonice
electus sunt faceret ipsum canonica possessione gaudere alioquin cas-
sarent electionem decorum inchoare confirmarent quia tamen inventum
invenerant alta infirmata iudicis citavit illum ecclesie [illegible] si non
licet comparare unde cum cognovissent electionibus decorum inchoari
electionem dicti f. confirmaverunt Sed tamen de ecclesia ad se apostolicum accessit
et super quibus convenerunt dictum f. et quosdam alios litteras
impetravit postmodum dictus f. ad eundem ipsum accedens litteras fe[…]

Iudicium preiungit eadem ratione ut iudices qualiter in electione sua fuit
processum dns pp volens adhuc inquirendi agere cum electo qui in-
tantum malicia contumaciam retinuit illud fecit ad ipsos iudices ma-
dans eisdem quod non obstante quod non obstante quod electio ipsius fuit con-
firmata est adhuc inquirere de electione ipsius et secundum quod
in lra continetur Infine dicto epo quod ille qui non venit anno elapso
dictum fecit faciat in eum constrain et confirmacionem Nota quod papa ma-
liciam alicuius commutando attamen quemlibet cohercerit
Veritas quando canonica curiam deliberantem eum sine dila-
pidacione honoracio i castri ralijs omnibus dignitatibus ecclesie predictis confir-
matis Dominus pp super huius causa commisit primo epo et ultimo et
abbati sancte Marie et cuidam presbitero inhibentes eidem ne de re-
bus ecclesie aliquid alienare presumat Secundo commissa fuit eadem
causa epo bruxiensi et abbati et preposito predictis Et demum epe
coram primis iudicibus vocatus per contumaciam venire non presump-
sit Demum ipsum ab officio et beneficio suspenderunt post modum autem
a prioris iudicibus comparuit coram eis et frivolam excusacionem pre-
tendens solita malicia noluit stare iuri cum actore predicto
papa quod pp confirmauit suspensionem a primis iudicibus latam
tercio loco commissa est fuit epo cumanensi et cuidam abbati ad in-
stanciam maliciam ipsius epi qui citato ipso epo ut vel vocatum
sit aliquod rupalem Vnde ipso tulerunt sentenciam excommunicacionis in eundem recapi-
tulans ceteros sectam quod aduersus pp receperunt in mandatis pro quos quibus
enim predictorum fuit probatum Iudices causam et processum causae re-
misere ad papam Vnde pp considerans predictos iudices ordine iudiciario
in hoc facto fuisse procedendum considerans etiam quod post sentenciam in se latam
celebrare presumpsit i non dicam cum apostolo volens i celebrans omnes uel assi-
tulit sentenciam pp etiam deposicionem in eum quem licet absentem per sentenciam eum
ab omni pontificali et sacerdotali officio sine spe restitucionis removendo
inuiuit quibuslibet de rebus ecclesie alienare presumpsit pp inhibicione sibi
factam post ap. et post suspensionem et excommunicacionem latam in ipsum
Nota quod in causa deuincia hiis non est contumaciam pro recapi-
tulacio Item quod celebrat suspensum uel excommunicatum est depositus Item malicie
contumacie sit sentencia deposicionis Item pro deuiatarum ab deponitur si quis sit
pp magnitudinem omnibus homicidis qui celebrant excommunicati
contingit aliquis citatus ad actum conuenit se absentat Iudex pro
contumacia absentis admittat possessorem actoris causa rei seruande
pp potencia rei sine dolo actori i anno et custodiam nec causa non pe-
ne acquisita amittit et secundum secundum quosdam per annum non efficitur verus
possessor et reus de malicia sua commodum reportat Item igitur ad eum ayo

[A]licuius condicionis qui obediens existat statuit com[muni] de ca-
nonica equitate ut in casu premisso actor anno elapso
verus efficiatur possessor. Nota quod ille qui non possidet fraude minus
et ipse dolo minus alterius possidet intelligitur ita quod anno elapso verus
est possessor. Item contumax puniri debet.

[V]enerabilis. Inter archiepiscopum Bituricensem et archiepiscopum Burdegalensem quod vertebatur
de iure primatie ad petitionem Bituricensis mandavit papa Burdegalensi ut ad minus
proxime quadragesime peremptorie ad presentiam suam procederet responsurus
tamen suis nuntiis attamen cursus dicto archiepiscopo Bituricensi super iure
primatie quod se proponit habere in provincia Burdegalensi ad licet et
alia que ipsi cause sunt nota et insuper mandavit quibus
ut ad minus tamen sub forma premissa et peremptorie etiam eius et si
non potuit invenire ad citationem suam tunc citationes edictum publice
proponat vel proponi faciat. Nota peremptorie tales mittendi qui possit
loco ubi sepe stare consuevit tunc attacet edictum de proponi et ulti-
mum peremptorie.

De eo qui mittitur in possessione causa rei [servande]

[C]onstitutus ... et ... de ...
... ad petitionem ... ea fuit ... proposito ...
... fuit missus fuit ... et ... in possessionem ... ad rei
... ad ... in ... possessionem ... anno elapso ...
... possessionem ... fuit aliquan-
... et ... possessione ...
... voluntate ... non possit
... possessionem ...
... salvo
... qui non occupat possessionem ... in causa isto si
occupat ipsam post annum ...
... abbatissa et conventus ...
... abbatem ... una et p[ro]-
... iudicibus delegatis ... et capitulum quod ... ipse con-
tra rei ... in possessionem rei pende-
... ad ...
... abbas ...
... possessionem ... annum non potuit obtinere ...
... ad ... anno
... possessionem ... annum ... quibus ... si est

Ita recipiat abbas canonicum sententia ... et ei restituat possessionem non
obstante eo quod annus est elapsus et si per eum non stetit quominus infra annum
et possessionem reciperet et deberet canonicus. Nota quod si per eum non stetit quominus
faciat quod debeat non est ei imputandum. Item si non premittit tempus capiendi non
currit in tempore annali.

Cum venisset. Casus. Abbas sancti angeli tamen habebat super quadam
possessione cum P. gallico legatus illius provincie tamen illo commisit
quibusdam iudicibus secundum ius et bonam consuetudinem illius terre tractandam
... iudices secundum ius compensatio P. se. ap. appellat
... cum iudices vellet procedere tamen secundum ius ... p. s. ap. appellat
... iudices ... adversarium in possessionem rei petitam causa
rei ... in ... contra ... prestaret tamen
rei ... xxx libras restitueret ... tempore
eorum iudicum ... alii xxx libras restituet ... recuperet
possessionem et aliis. Postmodum legatus ille recessit et alius loco illius
successit tamen illum est ingressus coram quo dictus P. obtulit canonicum
infra annum standi iuri et possessionem sibi restitui postulavit parati
eorum standi iuri et possessionem sibi restitui postulavit parati
restituere expensas usque ad vi libras. Sed abbas nolebat nisi xxx
restitueret. Et quod annus elapsus est unde causa ista ad dominum papam est delata coram
quo hec et alia proposita fuit dicitur papa decrevit illum P. in possessionem
reducendum prestando canonicum. Statuens ut secundum consuetudinem quam allegabat
restituendas expensas non compellatur quod
laudabilis fuit ad expensas restituendas non compellatur quod
hoc apparet quia bene appellavit. Sed non consuetudo laudabilis non fuit
appello non tenuit unde ad legittimas et moderatas expensas re
appello non tenuit nisi ad legittimas et moderatas expensas ... specificata
statuendas abbati quas constituit ipsum papa hoc fecisse eo deputatur
Nota quod bene obstat lapsus anni ad restitutionem possessionis si infra annum
... non stat quominus ... Item appello litterarum impedit ...
... non stat quominus ... licet non est littera non impedit quominus detur
dicendum possessionem et si non est littera non impedit quominus detur
in adversarium ... citatus fuit ad eum post citationem
absentavit se nullum dimittens procuratorem ... qualiter
ipsum sit procedendum ... denunciaco ad dominum ipsius littera de ...
ipsum sit procedendum. Item quod quis defendat eum actor in possessionem rei petite
et si non apparet qui defendat eum ... dimittere procuratorem qui eum defen
dat alio procedendum contra ipsum ut hereticum. Nota quod quis ... ut lic. peden. inctil. d. nove.

In memoria archiepiscopi eboracensis et principio ap. se faciebat tamen per
totam angliam ante se deferre ... archiepiscopi cantuariensis archiepiscopo per
... archiepiscopi eboracensis non crucem deferri facere ... ipsum
... cantuariensis hoc facere posset unde eboracensis ... est
... ipsum provocat sine causa rationabili ... se
... statuens ut non obstantibus ... per privilegium
... faciat ad se crucem deferri sicut est ei concessum per privilegium
... hoc fuit de
quo ... decernat an de consuetudine an de iure hoc fuit dicat

ut lic. peden. in d. nove.

Nota q lite pendente no est alicui auferenda possessio
 auctoritate alicuius accepit mun[us] per compa[n]gnitate ul
ad perpetuum impedimentum qr an statutum sit carnale co
mercium suspendendum et videtur q aliud [?] pnal no
dz nisi quod est in alto aut fine cause. No q lite pendente uxor
debito mul[ier] pnal no dz . Ite ille donacione cum solvit debi
tum uxori sibi preiudicium no faciat

Ecclesia sancte Marie de pene casum adiungitur de ecclesia
sancte Marie in via lata monet quonda contra Io de Beatha[?] as[?]
quibusdam possessionibus coram R[?] iudice lite qt [?] Io. possessiones
eadem cuiusdam statuti in quo contine[tur] q si aliquis rem litigi
osam transtulerit in aliud lite pendente possessio auferatur posses
sori et detur petitori ideo spoliavit monasterium possessionibus
illis et eas restituit ecclesie sancte Marie postea senatores senatores
lite illa pendente Celestinus tamquam illam revocavit et monasterium fuit restitutum
ecclesia sua no obstante illa revocatione duxit sine lite fuerunt
per senatorem . quinque petita quinque per monasterio . Ultimo [?] Innoc[entius]
petebat etiam sancte Marie restitutionem illarum possessionum quibus iuste
fuit spoliata per quendam camerarium capituli domini pape revocatam
in curia quinquies [?] fuit abalienat[?] postquam Celestinus revo
cavit negavit ad curiam sua et restituit etiam sancte Marie . Et quia pos
sessiones ille fuerant alii titulo locationis obligate postquam restitutus
est a Salim[?] de [?] Marcia[?] ut monasterium potest recuperare illas ut
etiam restitueret . Precepit papa q monasterium illas possessiones equivalentes
possessionibus substituerent loco per quod fuit arbitrio virorum
bonorum Et ille substitute erant pignori obligate pro ferut
illas liberavit creditoribus quibus iure [?] instead pigneris [?]
[?] senatorem senatorem Et Innoc[entius] ipsum restituit [?] senatores illam
precipiens ut possessiones ille substitute no debebant alienari
vel si etiam voluit agere de [?] et de vicio litigiosi contractus
sic q eam valeat et [?] No q [?] talis quam succedit [?] locum
alterius eodem iure censetur cum illa . Ite lite pendente res litigiosa
in alium transferri no dz . Ite in [?] no q postquam superior revocat
de [?] . Ite cum res restitui no potest in alia equivalenti sed dz restitui palis
Et iste due dec[retales] sic dimisse erant olim una decretalis.

alatus fuit Inter magistrum V. rectorem ecclesie de Bastinella et fratres
priorem ipsius quod pre vna et priorem et monachos de Basinel
la ex altera quod utebatur super decimis novalium parochie ipsius
ecclesie, lite pendente coram iudicibus delegatis Abbas et conventus maioris
monasterii Turonensis quibus prior et monachi subsunt per se et membris
suis obtinuerunt a se. ap. indulgentiam super huiusmodi decimarum
possessione ulla necessitate seu decimis quomodo ... huiusmodi indul
gentie prior et monachi predicti decimas ipsas sibi vindicare con
tenderunt coram iudicibus super hoc dubitantibus ... iterum hec sig
nificaverunt per vestram mandatum quibus quatenus iudicibus ipsis committatur
ut indulgentia non obstante predicta in negotio ipso procedant iuxta
traditam sibi formam. Nota quod lite pendente privilegium vel indul
gentia super re litigiosa impetrata in eo casu non habita derogatione
non valet. **De sequestratione possessionis et fructuum**

d. sequestratione possessionis et fructuum (margin)

Adhuc inter archiepiscopum Mediolanensem et abbatem de Trenga super q(ui)
busdam possessionibus quod utebatur quod ad petitionem archiepiscopi simpli
citer commissa fuit episcopo Veronensi coram quo interposuerunt archiepiscopo iudicium
possessorium et ipse partem pro monasterio suo promulgavit quo facto pro
curator monasterii iudicium proprietatis voluit intemptare super illis posses
sionibus de quibus archiepiscopus obtinuerat in iudicio possessorio. Sed
archiepiscopus dixit iudicem coram episcopo non processisse asserens causam possessori
am et non proprietatis fuisse commissam et ipse semel officio suo
functus est super proprietate illius ulterius cognoscere non vale
bat. Sed cum archiepiscopus vellet procuratorem monasterii coram episcopo prefato coram
eodem archiepiscopus misit monasterium in possessionem quod fuerat per eum monasterio
adiudicata causa ex sententia. Sed archiepiscopus monasterium ab illa mo
leste ... cum illa postmodum delata fuit ad nos per appellationem. De
cetero super hoc aliquamdiu disputatum fuisset, Celestinus sic
duplicatis fuit rescriptum quod tam causa possessionis quam proprietatis iudici fu
erat delegata causa indistincte et absolute commissa fuisset
et continentia cause dividi non debet predictam possessionem pro
arbitrio suo sequestrari precepit apud Vercellensem et Novariensem
episcopos donec eis in mandatis ut dictam possessionem et proprietatem
plene cognoscat et decidat causam et possessionem illi parti assi
gnet quod obtinuerit in proprietate tamen prius ... competenti
coram episcopis regimini et mittendi infra annum a tempore dicte possessionis
per episcopum Veronensem archiepiscopo Mediolanensi obtulit tamen coram eis
stando nunc talis causa ipsi episcopo non possessore in eo parte ad.

Quod Symon habuerat recursum contra quo probata et alia multa
allegata fuerunt reduci curia [illegible] in eum statum in quo fuerat eo
delesting tam possessionis et spectat[?] commisit regum [illegible]
episcopi mandato sequestracionis penitus revocato et ne dictus [illegible] Nicolao in suo
iure decipi statuit ut dictus episcopus restituat Nicolao expensas mandati
tas a certo tempore quo episcopus decernit ipsum Nicolaum in possessione mitti
decernit usque ad tempus satisfactionis oblate coram regem et sunt in
episcopis [illegible] hec facta et ex tempore posset cautionem sufficientem iudicio
standi. Nota quod quando causa simpliciter et indeterminate committitur iudi-
cium possessorium et petitorium commissum intelligitur et si actor intemptat
possessorium et obtinuit reus potest intemptare petitorium super
possessionibus in quibus succubuit coram eodem iudice quia
continencia cause dividi non debet. Item sequestratione si non debet. Item
expense restitui debent sunt facte a tempore date possessionis usque ad
tempus date cautionis que facte sunt super hoc
[illegible]latus Abbas et conventus de [illegible]lestria impetrunt [illegible]
ad quosdam iudices delegatos contra [illegible] de Lesteria [illegible]
ipsa causa iudicatum [illegible] rector predictus [illegible] fuit inducere
[illegible] in possessione [illegible] ecclesie eam custodie et quia [illegible]
[illegible] fructus predicte ecclesie medio tempore perceptos distrahebat
[illegible] predictos faciat sequestrari [illegible] distractum est
faciat in statum pristinum revocari. Nota casum in quo fit sequestratio
[illegible] et hoc ideo quia fructus debent restitui si reus
infra annum recuperavit possessionem

Hoc [illegible] appellavit a sententia contra ipsum lata ipse a-
[H]cepit dissipare fructus possessionis [illegible] quod fructus sint ab
ipso sequestrandi quoniam appellationis eius fuit [illegible]
[illegible] Nicolaum [illegible] confessus fuit se commisisse ho-
micidium ad suggestionem quorundam [illegible] uti illi
ad confessionem [illegible] sunt puniendi de illo homicidio [illegible] quod
nisi aliter hoc [illegible] constant quia ut dicitur [illegible]
et similia ubi de se confessio admittit aliud [illegible] excepto
crimine lese maiestatis confessio [illegible] de se non est ad [illegible]
alios admittenda [illegible] infamati sunt cum [illegible]
[illegible] ordinis quibus se purgare debent. Nota quod ubi de se confessio [illegible]
[illegible] confessio [illegible] aliud ad [illegible] infamatus
debet se purgare

de [illegible]

Cum sup duo electi fuint in eccl(es)ia bethlemitana in elac(tione)
illarum electionum examinatione bethlemitanorum canonici
fuit in ine confessi sunt quod pro postulato consensu electi alterius receperant
obligationem quingentorum sarracenorum et mediator fuit simo
niace pravitatis unde dominus papa deposuit ipsum et diffinitivam
sententiam ab omni officio et beneficio castigavit. Nota quod simoniacus deponitur.
Xpte int abbatem et conventum sancte crucis ex parte [illegible] et b. no
xoris fuit exaltatum coram media vitelien(si) quod intellexerunt dominique
indefiniti confessi sunt quod in me persone existebat inoccupatum tuncque
sibi providendum. Cum abbas et conventus signarent hec duo
ipse petentes sibi contra huiusmodi confessionem providendum solvit papa
ubi vitelien(si) media dicens quod negotio non dum finito error
facta erat noceat unde mandat eisdem quod si dictum error potuit
revocari ullum sibi super hoc providendum concedit. Nota quod error factus
non nocet dummodo ante sententiam error probetur. De probationibus
Ex parte ubiis intimaverunt principe et antecessores tancredi
regis quedam pacta facta fuerint ingentibus continebatur quod antecessores
predicti ipsius tancredi regis et ipse quedam obsequia debebat imperatori
in quorum possessione erat imperator. Iste rex tancredus
ignorabat illa pacta unde petiit a domino papa ut scribat impera
tori ut ipse inquireret pacta illa in cartophilacio suo et
faciat id copia sibi ut per hoc colligeret quod deberet facere impera
tori. Respondit imperator cum sua non deberet super hoc rex papa regi
tancredo dicit quod illud facere non potest quia nulli debet esse cui quis
cum se sit apud tempus deberes ingerere documenta et in manu
reservare. Nota quod reus non tenetur dare actori instrumenta sua contra se. Sed actor
debet tradere probationes suas nam quo actor tenet dare reo instrumenta
defensionis contra se. Instrumenta alter alteri dare tenetur.
Venit consuetudo consuetudo erat in quadam terra quod cum aliquis debet
consuetudine sua fundamentum testibus vel instrumentis nullo modo deberet
ex faciendo quod si postea noluit fidem per bonis suis vel adhibere
cum consuetudine illa ruinandum incredibile est tunc demum cum aliquis
dicat papa quod ad quemque inaudita tractatus est tunc demum cum aliquis
bonos latine decepisse debere nos sumus unde talem consuetudinem reprobat
Nota in audita inde fuit per bonum postulatum sic consuetudo licet non praeiudicat
Ex parte tuus ephe bono etiam causam tua cum causa erat inter
nos et habebat salvandas in villis suis licet quod habebat praeter
tu timorem sine fundo nec cuius orta est discordia dicebat quod nos
credit fines antiquos confirmandos fuisse et comparasse partem fundi sui

[illegible]

Ritigantes in contractu asserebat septem annis spacio xl. anno
rum possedisse cuius contrarium nitebatur probare vtraque pars orta[?] an per
tori ex[?] quod iudicium summe regimentum est ut in eo utraque persona
videatur habere duorum actoris et rei vices hinc testes producit pro defen
sione ad fidem faciendum iudici et illos admittit cum in adversarium pro
bavit Et si testes utriusque partis equales fuerint testes possessoris
laborant quia pociora sunt iura ad absolvendum quam ad
condempnandum pro eo quod iudicium liberale iungitur ad si testes equales fuerint
pro libertate pronunciabit infra infra videtur quod tamen quo
tum est probare aliquis quarum de probare possessor ipse videtur ut cau
tum et ad probandum obstruatur sed non ad obiciat non qui
possidet Nota quod in iudicium diffinitionibus utroque dicitur actor et reus
vero utrique probare debet et defendere sed pociora sunt iura ad absolvendum
quam ad condempnandum sed ad sunt probationes equales absolvunt reum
in libertate pecuniam qui obiciat prescripcionem eam probare debet
Consuluisti nos utrum viri et mulierum vel aliorum iudicum
cognitio non potuisse cognosci quod tamen pro matrimonio quod ma
trimonio vero mulieris probavit et ad tamen pro matrimonio quod ma
ppellant viro prestitum matrimonium in quod ad assertum carnis copula ex virgine
fides adhibenda videtur quod matrimonio puelle testimonium illorum
pro mulieris pociorem ostendunt Nota probacionem per assercionem copule
probale de matrimonio in carnalem copulam asserunt

Tercio loco cum de canonicis regularibus sub nomine capituli sui fr
quadam alienacionem immobilium quorundam rerum eius facta
cius suo et instrumenta alienacionis signauerunt sigillo capituli per quod in
strumentum ille aliquis dicebat instrumentum suum fundatam et quod in
strumento apparebat instrumentum illud de consensu capituli non fuisse consti
tutum et fecerunt et sigillum eiusdem fuisse constitutum
sine vniuersitatis illius in testes qui iurati dixerunt quod ipsi
dicens de hoc nisi fieret medio esset amplius totum conventum
erat vnanimiter quod nollebant alienacionem illarum rerum mox
tempore fieri volebant sed contra per adversa non probauit cum
an probacionem sit standum quod per assercionem testium et iudicium Nota quod
testes principales testes fere nego ipsi hoc dicitur per ea que inde certi
et clerici probare sua possunt testificari

Narrauit dominus meus quod quidam duxit in uxorem
et cum vellet eam traducere quidam maritus secundum morem habi-
tualem in iudicio probauit illos quarto consanguinitatis gradu
adinvicem attingere testibus et partibus publicatis quidam alius
volebat probare quod nullo consanguinitatis gradu se attingunt
quaeritur quid in hoc casu sit agendum. Responsio quod testibus publicatis
standum est et probationi priori. Nota quod testibus publicatis et
in causa matrimoniali super eodem articulo non sunt alii testes recipiendi

Post confessionem Calaguritanus electus erat excommunicatus constitutus
fuit procurator in quadam causa iste opposuit in iudicio exclusionem fuit
et quod non erat admittendus cum eo tempore quo datus fuit procurator erat
excommunicatus et hoc probatum fuit per litteras ordinarii sui quia litteris
ordinarii sui standum est contra probationem contrariam dominus pro ipsis talis
procurator non admissus. Nota quod eo tempore quo quis est excommunicatus
non potest constitui procurator et si constituatur non valet et si postea est fuit
reputatus sunt de ... fratres contra per ... absolutus
responsionem ex alia intendebat quod super bonis quondam fratris
... datus fuit eis quidam cardinalis auditor coram
quo dicti fratres proponebant quod eorum frater ipsorum condidit testamentum
cum filium suum heredem instituit et ei praecepit ut si absque liberis
moreretur ad ipsos bona devolverentur ipsius. Unde postulabant
illa omnia sibi restitui quae ... illius detinebat
et petebant ... compelli ne ... ipsos super bonis aliis
molestaret. Syndicus vero ... proposuit ... quod dominus eius
se et sua obtulerat ... et ... petebat ... debere ipsius
... restitui ... et super aliis ... plenariam ...
Ad hoc pro ... fuit replicabat quod dominus eius oblationis suae tempore
fuerat minor annis et sic fecerat sine ... et post con-
valescentiam quod fecerat ... ... libere ...
ad ipsos bona ipsius erant devoluta ... syndicus ...
... quod ... cum de ... obtulit ... modo ...
et sua firmavit ... iuramento quod ulterius ... sua non veniret
... ad ... cum ... obtulit se ... una ... adiuvare ...
... quod tempore ... oblationis fuit minor annis ...
... probatione non ... quia et si fuit minor annis tempore
... oblationis tempore ... maior potuit consensisse ... ...
illud minor annis ... intelligi. Unde ...
... ... non ... cum ... XXV annos

[T]enet donatio. Maxime iuramento firmata nec intelli-
gendum erat dictum eius sine herede decedere qui monasterium insti-
tuerat sibi heredem tamen et aliis consideratis hic. Sed dominus constitutus
diaconus cardinalis videns quod iudicium monasterii plene funda-
verat intentionem ex adverso intentionis probatio fuerat de mandato domini
pape sententiam promulgavit predictis heredibus silentium imponens super hiis
que a monasterio postulabant et condempnatis eis ad restitutionem
illorum que in bonis predictis occupaverant et ideo papa hanc sententiam
confirmavit. Nota quod non dicitur decedere sine herede qui monasterium sibi he-
redem instituit. Item verbum illud multis causis duobus modis intelligitur
et ideo dubia probatio non dicitur probatio quia sic qui probat non con-
stat de qua etate sic probatum et ideo etiam certa de re probatio et non dubia.

[L]icet causam que inter archiepiscopum Ravenatensem ex una parte et ecclesie fratre
ex altera que vertebatur super iurisdictione honore ac districtu
in villa sancti P. ac quibusdam castris et terris aliis quam decime ad Rave-
natensem etiam pertinebat prout in ... pape hoc adsc. opp.
accesserunt licet quod super predictis per procuratores predictos
et iuramento calumpnie prestito quia utrique parti erat plurimum
ut infra certum terminum testes reciperet quos utraque pars tunc super
predictis in personis testium duxerit producendos statuendo
tandem partes cum attestationibus apud se ap. se. prout
publicatis iudicium facturos possunt se velle in presentia testium
et parte altera producturum quod obiceret ac probaret eundem accepto quod
vidit idem si non debet quod inloquendo viderint ipsum non esse
audiens cum infra certum terminum prout in littera dicitur pape mandabat
id facere non tenuit. Post hoc iudicium predictum obiecit
testes predictos quod corrupti fuerant dixisset quod dicit quia tale
exceptio non proposita ante sententiam fuit et post per ... commune credentur
quod exceptio per excogitata malicia ad differendum negotium pro-
ponitur. Item ad instantiam mandans quibusdam iudicibus ut testes
contra super hac exceptione ... facient diceret producendos re-
ciperent infra certum tempus extunc alio mense ... tunc receptum ...
nat que ad probationem illorum testes produxerunt coram eis iudices
predicti receptis testibus predictis attestationes ad dominum papam remi-
serunt prout receperant in magnis per hoc dominus papa ... fuat
testes ... productos et contra partem ... ut moriuntur

Multos testes produxerit sup vrge pncipali — Mixti
ecclie ij remanserant tnc quida ex ijs coiciunt in serie
sin dicti et quida alij sut in suis testio nb singlares z alij qui
inducti fuerint ad reprobandu testes cre pncnat plures
reprobant quia sibi inuice contdicunt z alij licet pauca no
male fame sint et opinionis s et talia ca z reprobant
quia no pbat id ad quod eos sindicus se astrinxerit videlz
q corrupti falsa dixissent quia et si corrupti fore aliq
videantur dixisse de falsitate nichil dicunt ex pmissis appa
ret euidenter q cra pt plures testes quibus potiq tnom
tat asserit sufficienter pbauit q a xl annis z cetra sup
dicta loca possedit p quod patet q si fauet abbas tua
inderet depone aliqua p primu in locis pdictis illa incepi
in tempore sine iusto titulo z duo insimul et cetera in solidum
eandem rem posside no pnt z fauet titulum no ostendat
Et q p privilegiis imperatorum et aliorum dnor pontificum co
cessis cre pncnat colligit manifeste possessum in pdict cre
iusta fuisse et ita p contrario apparet q fauent inq iuste
et sine titulo aliquo in locis pdictis occupauit q vero
sindicus cre petit eme fauent ab turbata seu inquie
tata sup pmissis pcibi ipi inducus in hoc casu no sr cmu
dari ut possessi ita possideat cu pbonet cre pncnat
longe fuit potiores et io sr medio suprioi codap namt
que fauet ipi cre sup indicto tenore alij dicti et
alij que tali pmebunt ad hoc in locis pdictis que ad posso
rium iudicium quo tnc actio est sibi pfectum plenum impone
res et phibentes eisd ut nullus pse vel p alios sup p
dictis pmat aliqd eccam molestare No q ex capto fri
an finis et post pt opponi It teste qui contdicit sibi no
valet Ite teste singlaris no vz Item testibus male fame no
est credendum lic saltim modica fides est adhibenda
Item qui astringit se ad plus pbanda no suffiat s altim
pbet Ite duo insimul eand rem et cetera in solid posside
no pnt Ite medio non possessor vincit qui possone z tithy
ex tinat Clmida cuius tibit tinq t no et ostendit
quadd contibuia te uiuit p septimus vel ultimi plenus
suscepit ex ea pq mod no abeps recedent z ad ipm no pq
in lecto tpe est reusa z in domo ipius pepit puer filiu
dicens se illud suscepisse ex eo tpe cu dicebat q filius
eius no fuisset cu p septimus stetissi cu eo vel concepisset

Ex illo tandem deinceps instantia mulieris sibi coniugium
cum autem dictus filius R nomine ad etatem venisset mulierem
subarravit Sophiam nepotem ipsius et carnaliter cognovit
eandem postmodum mater ipsius R cepit coram multis publice
confiteri quod R filius eius dictam Zophiam ulla consanguinitatis
linea attingebat affinitatis pridem iuravit se illud de alio
quod de dicto T suscepisse. Queritur an de talis mulieris esset standum
ut se idem R Sophiam licite valeat in uxorem R pr quod quod
mulier illa primo asseruit se dictum R de prefato T suscepisse 2 id
innatum autem fuit cum tantus abusus iuramento illius per nullum
prestito in contrarium non est standum quia magis dignum est ut quod consci
entie silencio professatus est in eiusdem casum pro valeat te
stimonio infirmare. Verum per conscripts apparet quod predictus R Soph
iam nepotem dicti T cuius prima facie presumitur consobrinum licite
non potest aliquatenus in uxorem. Nota quod primo dicto alicuius standum
est contra se postea in contrarium velit iurare et valet ad testes
si continuo vellet mutare dictum suum. Item quod quisque per ra
tione constitetur in eiusdem casum infirmare non potest

Quoniam contra falsam iudicis aliquis in preiudicium partis al
terius aliqua asserebat inique ita quod litigator veram nega
tionem contra assertionem iudicis probare non poterat ne ergo falsitas
preiudicet veritati et iniquitas equitati statuit concilium
ut tam in ordinario iudicio quam extraordinario iudex habeat semper
aut publicam personam si potest aut duos idoneos viros qui fideliter
universa iudicii acta conscribant videlicet citationes et dilationes
et omnia sic conscripta partibus tribuantur ita quod originalia pe
nes scriptores vel iudices remaneant ut si super processu iudicis
orta fuit dubitatio per acta possit veritas declarari
si honestis et discretis iudicabiliter differatur ita vero ut
litigantes et immortalem iustitiam non ledatur. Iudex vero qui per par
tium illud neglexerit observare si propter ipsius negligentiam quid diffi
cultatis emerserit per superiorem pena debita castigetur nec pro
ipsius presumatur processu nisi quatenus in causa legitimis constiterit docu
mentis. Nota quod quilibet dicit notabiliter est notandum
dominum. In regno Francie lex talis sive consuetudo servabatur quod si aliquis
de criminibus attingebatur quod plures testes contra eum probarent
cum ipsis reputabantur convincti dummodo valerent purgare
quocumque sacerdotes et alia ... hinc inde mitterent pueri

Hoc ad noticiam domini pape per(venit) volens ut sic mala consuetudo
que est contra omne ius extirpetur a clero mandat quatenus
in probationibus huius negative nullus audiatur cum tamen ex adverso
se possit affirmativa probari. Non consuetudine non valet contra
iuris ordinem. Item affirmativa prevalet negative.

Cum causam inter cellerarium et canonicos ecclesie Papiensis super
lenitate(?) ... [illegible] ... commisit causam illam quibusdam
iudicibus mandans eisdem quatenus in negotio ipso proce-
dant secundum distinctionem que per libros antiquos declaratur
probabuntur inclusis et presbiteris et fama et alia quamquam anti-
qua. Nota quibus sinodalibus probantur. Item quod non possunt singula inter-
cipi ... Accusata puella coram ... ei quondam imputant
iuvene et ducta ab ipso tandem recepit ab eo et intrans
monasterium se virginem et nondum asserebat. Nunc vero postea
repetebat eam, dicens quod eam carnaliter cognovisset illa
contra virginem se esse, ut ante mecham asserebat. Mulier
vero sic educta fuit de monasterio et induxit quasdam mulieres
ad probandum per aspectum corporis virginitatem. Tandem vir non
lectat(?) recipere mulieres que inducte fuerant coram ipso mulieri vero
dicebat quod timebat molestiam sibi ab illo cui nupserat. Papa super
hoc mandat quibusdam iudicibus quatenus puellam illam ponant
iterum in illo monasterio quod intravit ut ibi usque ad finem cause
perdurare valeat commoratura. Presbiterum nequaquam recipi non solum probationes
de quibus inducere noluit contra mulieres illas quas induxit
puella ad probandam virginitatem suam etiam et alias probationes
hoc negotium contingentes quas uterque pars duxerit producendas
et quia dicat canon quod manus et oculus obstetricum sepe
falluntur mandat ut aliquas honestas matronas et in hoc
prudentes deputare procurent ad inspiciendum utrum dicta puella
virginitatis privilegio sit munita. Nota quod iudex debet locum
securum prebere testibus omnibus probationes que tangunt negotium
sunt admittende. Item mulier inspecta debet virum inspici si opus
fit per peritum ne decipiatur et oculus et manus sepe fallunt.

Cum bone memorie episcopus Wratislaviensis ex una parte et abbatissa et con-
ventus Papiensium monasterii super statu ipsius monasterii et quibusdam
spoliationibus contra abbatissam factis apud sedem apostolicam questio verteretur super hiis
causa commissa fuit quibusdam iudicibus coram quibus lite contestata fuit
... per testes ... et processum ... si non timarent ...
aliquibus causis impedientibus vir ipse tamquam ad ... remisere

Papa causam eandem remisit iudicibus mandans ut eisdem quatinus
acta originalia que apud priores iudices remanserunt debeant inquirere
diligenter et ipsa si poterunt inveniri et si qua alia partes dixerint le-
gittime promota in scripturam redacta ad papam ipsi remittant
si vero acta inveniri non poterunt cum non renovare in dubium de qua-
liter super statu medio et spoliationibus predictis recipiant probationes
partium de novo et audiant si partes noluerint tractare de eorum
proponere et super hoc invenerint et tam super hoc instructam
sufficienter ad eum remittant Nota quod acta prioris iudicis coram quibus sunt
iudicibus aliquos quod processerint et partes adhuc compelli Item per con-
fessiones partium constat de aliquo licet non copia data est ex quo partes confesse — de testibus et attestationibus
lavaunt casus textus dicitur in hoc capitulo **De testibus et attestationibus**

Primo quod testes non ferunt testimonium ipso facto quod illis dicere testes
cum nulla possit opponi exceptio. Secundo quod testes condicionis ire compelli Item quod sic testimonium
possit opponi exceptio

Cum nuper dilectus capitulum istud ... de cui illius ... n. g. i. p.
nis coram eis dicebat quod eo absente vilissimi testes fuerunt
recepti contra ipsum unde non debebant sibi preiudicare Unde cum
status fuit dominus papa et ipse de si est ita illius sine monitione
testes et ita se probatur per legem ... que posita obiecta testi
adiudicare modo ut veniat et audiat testes quod si venire noluit
iusto impedimento cessante valebit ac si utique ... fuit
ex qua lege argumentatur ... ad monendus est ... ad ... ius
ut veniat ad audiendos testes et quia hoc omissum est sibi
tale non obtinet Item non quod lege possimus probare allegare Item
testes recepti altera parte absente non valent

Nam aliqua coram ... erat informatio de quibus
mulieribus intratum est fuit dominus papa ... per defensorem ...
dimic ut cum diligenter inquirat et mulieres illas cum quibus ...
quod ... seu alias quod ... aliquid addit ... addu-
cat ut ... ex ... inquirat Item quod in ...
omnes admittuntur non tamen ... et mulieres ad quibus delinquit
si ad ... indicantur

Nonnumquam ... fora ... quod de aliquo ... denuntiatione
aliquis qui aliud velit denuntiare primo admoneat illud inter se

et ipsum solum et habebitur pro ipso uno teste quasi ad probandum
admonicionem et si non corrigatur adhibeat unum secum et sic erunt
duo testes et si adhuc se non corrigat adhibeat duos et erunt
tres testes et hoc probatur auctoritate domini dicentis Si peccaverit in te
frater tuus corripe eum inter te et ipsum solum et ut in ore duorum
vel trium stet omne verbum et talibus dicat ecclesie sed qui testimonium
perhibeo de meipso et testimonium perhibet de me pater quia duorum
hominum testimonium verum est. Nota capitulum istud utilissimum in devitatione
notorius Cum aliqui volunt separari propter consanguinitatem consanguinitas
illa debet probari per duos vel tres testes de illa consanguini-
tate et si consanguinei non supersunt debet probari per meliores et
antiquiores eiusdem loci et debent iurare quod non odio vel amore
vel aliquo commodo quod habeant vel habituri sunt ad hoc iurati
accedunt et sicut dicunt secundum veritatem a suis maioribus acceperunt
et credunt verum esse.

Tuam nos et fratris Saulete tui petiverunt utrum possint procuratores
destituti sint in testimonium in causa eius sive statuit ipse ut liceat
eis hoc facere dummodo unus aut duo instituat ad agendum
et defendendum et tunc eorum testimonium in causis in quibus instituti
sunt non debet admitti. Nota quod clerici possunt ferre testimonium in causis
ecclesiarum suarum si non sit eis in talibus causis esse procuratores et testes.
Ex parte de Cumba presbiteri nomine W. quandam ecclesiam canonice adeptus
est ut dicebat et eam xxx annis et amplius possedit in
pace tandem quidam milites tractato quod esset laicus qui ipsum litteras
impetrunt ad quosdam iudices ut si constaret quod dictus presbiter
filius fuisset illius qui presbitero in eadem ecclesia ministravit vel
quod prelibata ecclesia fortaniam ipsum a predicta ecclesia removerent cum
quibus dictus presbiter per procurem multis tractus fuit in causam
qui quosdam testes infamatos et nobiles ad testimonium produxit
Ratione illos asserebat non esse recipiendos pro eo quod quidam eorum fuerant
latrones et raptores manifesti et se hoc probaturum iudices vero
testibus talibus receptis post appellationem ad eos proponitur interpo-
sitam pronunciant ipsum a predicta ecclesia et quod occupatur ipsius milites
detinent occupatam quod si presbiter angustatus fuit domino pape. In
mandat quibusdam quatenus si constiterit quod dictus presbiter non fuit per
testes idoneos de ea ecclesia spoliatus appellatione sublata per censuram ecclesiasticam
ad non obstantibus et litteris confirmatis si que super eadem ipsa impetrate
fuerint restituant eandem presbitero prefato ut eam permittant quiete
molestari. Credo non sit vera quod predictis narrarunt scilicet quod mediocre

[N]on processerint taliter cum ipsum causam audiat et fine debito de-
cidant et testes quos ille denominaverit ad testimonium perhibendos
moneat ut coram eis testimonium perhibeant veritati | Nota quod mi-
lites testes nobiles et infames contra clericos non sunt recipien-
di | Item sententia lata post appellationem legitimam dicitur cassari non obstante
confirmacione | Item in fine est ar. quod testes non sunt compellendi
super criminibus obiectis in modum exceptionis contra testes.

Si qui lite pendente per iudices mitti dicuntur ad testes in causis suis
scilicet non compelli debent nemine admittere | Nota hic ca-
sum specialem in quo iudex mandat testes recipi.

Sicut nobis quondam effectiva fuit tulerit testimonium in causa matrimoniali
propter illorum testimonium sententia divorcii lata fuit pro ea in opinionem
accedunt ad iudices nullam consanguinitatem et ut eos et dicant
se corruptos per subornasse testium falsitati | Queritur utrum ad dictum
istorum debeat sententia revocari | Respondetur quod si vir et uxor aut alter coram
adstricti nota elisunt prima dicitur impositum per testibus de primo et adul-
terio vni vel pluribus quibus tamen dederunt et aliquid impedi-
est coram quibus talis corruptio intervenit et si ibi exhibitum
per quos veritas possit corruptionis possit probari rescindendum
est eorum testimonium et sententia est revocanda dum non prefatorum testium
cum priori sint non est aliquis admittendus | Item quod primo non est credendum
Item primo dicto standum est | Item quod ordine ...

[T]estes ... fuit coram presbitero l. | Credidisse videtur
nomine quod in eadem ... non fuisse ingressum quia
inter vinum ... predecessorum suorum remittere duas ...
vini quod ... conferens consueverunt sacerdotes in ipsa ecclesia simul
cum presbitero pridem tale scriptum premissorum quibus alter eum predicto
presbitero fecit etiam premissum Iudex qui decimam ... consueverat
dum presbiterum absolvit quia fuit plene ad eum premissum accedens oia
petitores possint ad ipsa sententia propter ... eius media confirmans
sententiam ... quod ille qui causam ... inferiorem eum testes
erat non potuit contra illud et nullo dicitur confessio adversus aliud
credendum est et dicitur unus testis non sufficiat ad condempnacionem alicuius
vnius | Nota quod nullo dicitur confessio contra aliud credendum | Item ad dictum vnius non
est aliquis procedendus sed ille est remittendus

Cum causa ... attestaciones recepte ... secundum et intitulacionem debuerit
sint iudicibus aliis quibus causa committitur | Nota quod attesta-
ciones vnius iudicis in alio iudicio locum habent

Cum iudicium clerici non debent repelli a ferendo testimonio in
causa ecclesie eo quod clerici sunt vel aliud impedimentum. Nota quod illi qui
sunt de iurisdictione possunt ferre testimonium in causa ecclesie
Nisi eo tempore quo testes recepti sunt in aliqua causa criminali sine causa op-
ponitur et crimina ut a testimonio repellantur. Circa quod in iure est re-
quisitum criminibus illi non sint iam a quieti vel confessi. Eo modo inde
convicti non sunt in testimonium admittendi quod dicit hic intelligere possunt testes
et c. testium. Nota quod obiectio criminis repellit testem a testimonio
in criminali quod nullus est si in crimine presentetur
Decretum quibus utrumque lata recipiendi sunt in testimonium vel accusa-
tionem contra clericos. Et ff. quod secundum canones non sunt aliqui admit-
tendi nisi sua vel suorum iniuriam prosequantur et tunc ad testimonium non
sunt admittendi. Et ad accusationem possunt admitti. Nota quod nullus
repellitur accusatione iniurie sue vel suorum et quod clericus in ipsos
in causis. In causis civilibus non debent testes produci ex concilio
ultra tertiam productionem nisi ad solutam sollempnitatem legalem ut C.
e. ... Nota quod contra productionem non dicitur nisi in una sollempnitate
Cum tamen iudicia et canones sint contra unam partem contra ... intuitu
certe personarum contra aliam super quadam sententia contra ... debeant eas
admittere eandem partem testes sunt producti tamen ... declarata
est ... In ipse testibus contrariatur ... quod testes recepti
iurati dixerunt quod sententia contra ... lata fuit post appellationem et testes
partis adverse similiter iurati dixerunt quod lata fuit sententia ante appellationem
... non volunt ... testium interpretari benigne vel de pluribus ...
... dicunt sententiam illam non tenere quia utrumque esse potuit
scilicet quod et ante sententiam fuit appellatum et super illa deposuit testes tales
et post ... sententiam iterum fuit appellatum et super illa deposuerunt testes
adverse et sic dum sic ... impedit contradictionem testium. Nota quod licet
... partes sic ... interpretatio. Item testes sic deponunt si possunt
concordari ... ... primum
ratificatione. Sententia lata in aliqua causa quod alias inter eundem
tamen fuit testibus utriusque et conclusio in causa appellatum fuit ab
illa sententia. Contra utrumque in causa appellationis novi testes possunt recipi
super contrariis indicata utrumque testibus in prima causa receptis ... legalis
... ... depositione super ipsa contrarie. Et ff. quod si in causa appellationis
nova emerserint capitula super quibus noluerit partes testes producere
vel priores receptos approbare bene sunt recipiendi ... super novis
capitulis recepti primo iuramento secundum formam recipiendorum testium

Nota quod post aperta testium sive in causa principali sive in causa appellationis non sunt recipiendi testes super eisdem capitulis super quibus testes publicati sunt sed super novis bene recipiuntur

Intimavit clericus W. nomine cum V. clerico [illegible] quod idem de [illegible] capellanus et alios quamplures in matrimonio astrinxit quod quamvis [illegible] non fieret testimonium nec consilium aut auxilium prebent [illegible] contractum est duo presbiter [illegible] quod post testimonium aliorum testium productorum non est publicatum nec abbreviatum testibus iudex recipere proponat illos qui sunt matrimonio astricti et alios sed nunc sunt in testimonio. Item propter matrimonium illicitum non repellitur aliquis a testimonio. Item attestationibus publicatis super eodem articulo non sunt alii testes recipiendi. Item post renunciationem est productionem testium non sunt ulterius admittendi. Causa que inter [illegible] et matriam ex una parte et [illegible] et [illegible] causa [illegible] alteram quo [illegible] que sunt commissa quibusdam iudicibus coram quibus testes sunt producti et renunciatum productionem testium et attestationes publicate tamen [illegible] quoddam privilegium impetratum [illegible] pendente processu in medio et quod [illegible] alterius partis [illegible] iudicandi [illegible] indebitat. Iudices super hoc dubitantes consulu[n]t [illegible] super hoc scribit [illegible] ipsis [illegible] dicentes quod [illegible] mandavit iudicibus ut recipiant testes idoneos qui producti sunt super aliis articulis si qui recepti sunt eorum attestationes publice non obstantibus aliquibus capitulis novis impetratis [illegible] indictorum que continentur in privilegio vel alias [illegible] postquam causa ipsa eius iudicibus commissa fuit quod indebitant [illegible] prejudicium alteri parti et tamen ipsam concordia vel iustitia [illegible] decidant. Insuper mandatur iudicibus quod privilegium illud [illegible] sibi ad [illegible] ciam suam transmittat. Quia Florentinus episcopus hoc sequitur duo [illegible] quod [illegible] capitula [illegible] [illegible] [illegible] sibi inserta [illegible] quod attestationibus publicatis non sunt ulterius alii testes recipiendi super eisdem capitulis vel [illegible] renunciatum. Item lite pendente privilegium in prejudicium alterius partis impetratum non valet et eo non obstante iudices procedere debent

Personatus et [illegible] pone casum sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquis [illegible] possidet prelati [illegible] vel vicarius vel eciam alius eo prelatus eorumque spectat instituere [illegible] sed nunc [illegible] in illa ecclesia appellat vel prelatus ordinet eciam dicit [illegible] quod si [illegible] isto [illegible] vel alio quicumque negocia [illegible] vel [illegible] aliqui morbo corporali laboraret. Si hoc [illegible] sit aut prelati possit in

fol.

Testium admittatur si ab utraque parte producti fuerint per illud verbum
tamen quod erat in antiqua decretali locum tunc non videbatur habere in similibus
casibus. Sed ista decretalis non habet istud verbum tamen. Simpl'r dixit ne
exc[on]ia vir mulier intelligenda decretalis in omnibus causis ut quemcunque
habet similiter negotium non admittatur in testimonium similiter causae.
Nota quod quando testis est causae habet in ea consilium testis esse non debet.
Nota dicit quod testimonium canonicorum recipiendum est adversus monachos
in quibus causa cum ipsi monachi adversus canonicos sint testibus in proprio
quodammodo negotio et quia monachos volunt in hac parte canonicos proprios suos
esse
canonicos quia monachi debent subiacere canonicis.
Si uxor contra aliquam mulierem petierit aliquem in virum ipse vir negat quod non
contraxit cum ea mulier vero probare suam intentionem per matrem et
per alteram mulierem quaeritur an mater sit admittenda in testimonium
filiae. Respondeo quod propter maternum dilige[n]tiae incitamentum filiae ac honorem
ad virum superiorem contrahendae nobilitatem potentia vel honorem suspecti
est testimonium eius et ideo non est aliquatenus admittenda. Item pone aliam
quod aliqua mulier vult contrahere cum aliquo mater alterius dicit quod sunt
consanguinei quaeritur an sint coniungendi vel non. Respondeo solum dicitur
matris. Respondeo quod si nondum non est contractum inter eos matre asserente
illos esse consanguineos non debent coniungi. Si non iam contractum
est matrimonium non debent separari sine maiori probatione. Nota quod parentes
et ceteri possunt admitti in hoc casu vel repelli secundum distinctionem praepo-
sitam. Item ad dictum unius impeditur matrimonium contrahendum sed non
dirimitur iam contractum.
Licet vir[?] dicitur in hac decretali quod nulla ratione consanguineis modo lici-
tum est eam suam probare per unum testem vir si aliquid quod constit-
erit aliquatenus non nisi quod duorum vel trium testium testimonium admit-
tatur qui sint probatae vitae et fideles consanguinei. Quia ut dicitur aut in
ore duorum vel trium stat omne verbum, tamen quidam tunc sunt qui plures quam
duos requirunt sed nulla est quod unius testimonium quantumcunque legitime licet.
Nota ubi unus testis non sufficit requiruntur duo vel tres sufficiunt. Item
vir in praeiudicium alterius non est audiendum.
Tribus[?] quidam nobilis contraxit matrimonium cum quadam muliere cum sic
perceperunt cohabitantes consobrina patris uxoris mulieris amicique ad
dicunt se asserunt cognovisse viri petebat separari ab ipso ad
quod probandum induxit tres testes de familia sua quaeritur
an tales testes sint admittendi. Respondeo quod si res ita se habet
pro illorum testimonio abiurare separari non debet nec aliquis admit-
tantur nisi sint probatae vitae et opinionis de quibus non sit

Verisimile quod debeant pro aliquo deierare. Nota quod com
munes testes familiares non admittuntur quia presumptio est contra
eos et ipse preclusum amice

Cum verteretur inter abbatem de ciuilano ex vna parte et magistrum
martinum ex altera contentio super pluribus articulis in illa
quam lucius predecessor commisit quibusdam iudicibus sine debito termi
nandam iudices tulerunt sententiam super quibusdam articulis pro magistro
M. dicebat quod sententia non valebat cum esset lata post appellationem interpo
sitam coram iudice delegatis. Respondebat quod parte magistri M. quod
appellatio illa non impediret quominus sententia confirmari cum post illam
appellationem egerit et viderit et testes produxit et sic appellationi
renunciauit et attestationes iudicii coram delegatis prefuerit Mandat
papa quod si sententia illa fuit canonice promulgata iudices illam con
firment non obstante appellatione predicta Et post illam appellationem egerit
et viderit et testes produxit attestatione facta coram iudice delegato
alias vero questiones super quibus testes producti fuerint et attesta
tiones publicate et si renunciatum sit tunc iudex testibus illis
alias receptis super eodem capitulo ab altera parte secundum tenorem
illarum attestationum debeant terminare et si alie questiones fuerint
super quibus testes non fuerint recepti nec renunciatum eisdem audiat
que tunc iudex partes proponere voluerint fine debito imponentes

Nota quod qui post appellationem producit testes vel stat iuri sic tacite
renunciat appellationi Item post publicatas attestationes licet alia
pars nullos testes produxit non sunt alii testes producendi si super re
nunciatum est tunc iudex alios possunt bene admitti

Scientes tunc filii quondam nobilium conuenerunt admonere
nunc tandem pars vna nunc accusauit et testes produxit
legitimos qui consanguinitatem inter predictos fuisse asserebant
ponentes dicat probare in primo gradu .b. .v. et .t. dicentes
illos esse fratrem et sororem pars aduersa dicebat illud falsum
et .b. esse sororem .d. et ad hoc probandum inducebat testes et
publicum instrumentum Sed pars illa tunc nunc accusabat dicebat
testes illos non esse recipiendos et iudex et dicebat quod non erat
consuetudo terre sue et post testes receptos et publicatos quod cum
sanguinitatem reprobat alii qui ex opposito admittuntur iudex
respondit quid sibi esset agendum Respondemus quod si non esset aliud quod
impediat non obstante illa consuetudine iure gratia testes
illos admittat Nota quod testibus publicatis quando nunc alii testes ad
mittuntur ad probandum quod prius fuit tulere testimonium

Et quod post sententiam etiam admittentur . Cum per illos etiam decep-
ta fuisset et ita sententia contra eum lata non fuisset in rem iudicatam
quia semper audietur volens probare contrarium

Extra Cum aliquis accusatur quod ipse cognovit aliquam
mulierem queritur an testes qui ad hoc probandum in-
ducuntur sint interrogandi de visu vel an sufficiat sola vicinie
fama vel utrum sit credendum testibus qui carnali copule
dicunt se esse conscios si vel dicunt de visu R[espondetur] papa consuluit quod
si testibus convenientibus testatur quod de visu et auditu et fama
violenta presumptio subministret et alia adminicula assint secundum
est testimonio iurato quibus omnibus consideratis iudex confir-
mabit motum animi sui ex argumentis et testimoniis que negocio ap-
tiora compererit et sic formabit sententiam Nota quod ex multis presump-
tionibus et ex fama fit probacio sufficiens et que non possunt
singula iuncta iuvant simul collecta valet ad probandum factum

Cum quibus dubitatur utrum dicto vel libro medici credatur
in causa consuluit papa R[espondetur] quod secundum iura canonica et civilia
vero unius medici non credatur in causa sui super testamentis sive qui-
buscumque aliis contractibus quo agitur vel septem aliorum causa obtinet
firmitatem quamvis testium adminiculo fulciatur quia possunt probari
per testimonia duorum vel trium testium bonorum salva in omnibus aucto-
ritate sedis apostolice Nota quod unius medici non creditur in causa in preiudicium alterius
[illegible] septem medicorum potest reprobari per testes

Testibus aliquibus coram adversario suo iuratis reus obiciens exceptiones
dilatoria induxit testes ad eam probandam iuratos postmodum
pars altera petiit eos compelli ut deponant super negocio principali queritur
utrum sint ad hoc cogendi R[espondetur] papa quod si testes inducti sunt solum
ad exceptionem dilatoriam probandam cum super illa tantum iuraverint dic-
ere veritatem super negocio principali queritur utrum sint ad hoc cogendi R[espondetur]
papa quod si testes inducti sunt solum ad exceptionem dilatoriam probandam
cum super illa tantum iuraverint dicere veritatem super negocio principali non
debebunt audiri nec compelli ad testimonium perhibendum quia depone-
rent non iurata Si vero inducuntur ad exceptionem peremptoriam
probandam et altera pars petit ut super ipso negocio principali deponant
et ut iurent super illo dicere veritatem sunt sine dubio ad hoc
cogendi nisi forte sufficientes probaciones super principali negocio iam sunt
facta vel nisi sit renunciacio productioni testium vel non deponent

testium sint publicate. Nota quod non valet dictum testis si de-
ponat super quo non iuravit. Item testis iurat[us] dicit super toto articulo
dicit intitulatur qui inducatur ad peremptoriam exceptionem probandam
Set hoc fuit petitum et in libello tamen hic concluditur. Item peremp-
toria exceptio post oppositionem et probationem post quam renunciatum est produc-
tioni testium super magistro Johanne. Item post oppositionem post testium publicationem
Constitutus vacante archidiaconatu [illegible] [illegible] Eboracensis ad p-
[illegible] [illegible] absens [illegible] contulit archidiaconatum
illum magistro Thome [illegible] et capitulum Eboracense credentes potestatem conferendi
devolutam ad eos auctoritate Lateranensis concilii et auctoritate [illegible] sui archidiaconatum
ipsum contulerunt magistro Rogero et ipsum induxerunt in possessionem ipsius
Set magister Thomas post appellationem spoliavit eum. Propter quod magister Rogerus ad
dominum papam accedens super restitutione sua ad iudices litteras impe-
travit. Set magister Thomas accessit ad curiam et impetravit litteras revoca-
torias super parte Rogeri ad dominum papam accedens. Partibus autem presentibus
post petitionem postulavit Thomas ut dominus papa quasdam attesta-
tiones faceret aperiri quas in causa tamen fuerant recepte. Parte vero
dicente illas non esse aperiendas cum testes illi non fuissent inducti
in hac causa set in causa illa que inter archiepiscopum Eboracensem et [illegible]. Item
dominus papa voluit eas aperiri set causam commisit quibusdam iudi-
cibus ita vero quod si constiterit eis dictum Thomam testes super causa aliis
iudicibus delegatis produxisse et receptus attestationibus illis et
post appellationem [illegible] si illas produxit eo non obstante quod te-
stes illi quorum dictum Thomas petiit aperiri producti fuerunt coram primis
iudicibus illis. Set dictum Thomas producti fuerunt ad testimonium admittatur.
Nota quod in causa ad plures personas et coram diversis post tractatu
et attestationes recepte in uno iudicio non valent in alio nisi
partes consentiant. Item qui causam agit possit se opponere
tunc aliis iudicibus [illegible] suo et res inter alios acta non
preiudicat ut [illegible].
Presentium [illegible] post publicatas attestationes frequenter obici-
ebant in personas testium maliciose causa differendi negotium statuit
papa ut si aliquis post publicatas attestationes in personas testium
obicere voluit tunc demum ei liceat si iuramento firmaverit quod ad hec
ex malicia non procedat et ante publicationem ad fuit protestatus nisi
ostendere potuerit quod post publicationem didicerit quod obiciat in personas. Set

Si aliquis fuit protestatus se velle repellere personas testium post
publicacionem ipsorum Sed quid de ipso dixit desinit non credo. Nota
per creditum mandato alicuius quod maliciose non protulit Item quod certo
proposito impugnat non dicitur contra modum suum.

In una causa ad hoc habita contradictio cum quibusdam monachis
que commissa fuit quibusdam iudicibus et quia plures testes hinc inde
recepti sunt quibus examinatis iudices dubitaverunt qualiter debe-
rent ferre sententiam Consuluerunt dominum papam remittendo sibi attesta-
ciones per delegatos testibus examinatis reservatis iudicibus illis cum plu-
res testes ex parte actoris quam ex parte monachorum sint producti quos non
plurimum diversa sed adversa penitus constat testimonia reddidisse non tamen
ad multitudinem testium respicere oportet sed pocius ad qualitatem
testium et ad dicta ipsorum quibus pocius lux veritatis assistit ex
quibus iudex motus animi sui debet informare Mandat papa iudicibus
quatenus si est ita testes utriusque producti sint eiusdem honestatis
et estimacionis pro actore non sententiam proferant cum plures testes
produxit quam monachi Si non testes monachorum tante permanere fu-
erint quod auctoritas eorum aliorum sit multitudini merito preferenda
absolvant monachos ab impeticione actoris Nota quod non semper
debet iudex ad multitudinem testium se respicere sed pocius ad honestatem
et opinionem testium quam in sublimiora negocia dicat 2 et non semper stat
maiori parti Item cum testes sint eiusdem estimacionis standum
est uno testimonio

Cum bone memorie ecclesia lucana vacaret canonici electum fuit in episcopum
contra istum electum actor hoc lucanus et B. presbiter et quidam alii
se opponebant ut dicebant quedam impedimenta domino pape
contra electum et quod procedit unum cum quadam indicia domino papa super hoc
misit nigromissarum predictus actor et B. presbiter litteras sub nomine maioris
partis capituli contra electum miserunt domino pape capitulum hoc intelligens
significavit domino pape litteras illas de conscientia capituli non manasse
sed ipse etiam dedit falsitate papa mandavit magistro Iudices super
hiis reciperent testes et dum vellent recipere testes super eo electus
dicebatur unum contraxisse cum indicia appellatum fuit ad sedem ap-
ostolicam nec tamen ipsis feminis reciperent contra ipsum in tali articulo Unde iudi-
ces attestaciones super aliis articulis receptas remiserunt ad dominum
papam cum litteris suis papa examinatis attestacionibus illis rescribit
iudicibus dicens quod tamen per litteras quod per depositiones ipsorum testium
intellexit ut esset probatum contra electum predictum et defenditur et

Fama et si super hiis Videantur aliqua esse probata
testes uel sunt soli uel tales qui non poterunt illa probare Sed quia
sine medio post appellacionem predictam testes fuerunt producti mandat quatenus
testes sive laicos sive feminas idoneas qui ad huius articulum pro
bandum inducti fuerunt recipiat et examinet diligenter et examinan
tes eos qui illos impedire presumpserint quorumcumque testium prohibeat
nullatenus quibus publicatis si forte irregularitas probata non fuerit
indicat eidem archidiacono purgacionem super obiectis per vii canonicos maioris
ecclesie uel priores et presbiteros ciuitatis lincolnie qua recepta pres
net ei tamen quo consuetudinis accedit ipsum liceat Si vero
irregularitas probata fuit uel si non fuit probata et infra tamen constitutam
purgacionem non prestiterit illud removeat appellacione cessante eidem
mandantes capitulo quatenus de alio sibi prouideant in pastore Et si fine
dicat quod archidiaconus et sacrista qui sub nomine maioris partis capituli dominos
ipse contra electum lator destinatum ab officio et beneficio denuntiet
esse suspensos donec veniant dominus papa optime indulgenciam cum
per attestaciones predictas constet maiorem partem capituli huiusmodi literas
consensu non fuisse Nota quod singulares testes non probant Item in libellis
testibus non creditur Item cum opponitur irregularitas in modico
excrescunt laici et femine al idonei ad inuitandum Item qui te
stes impediunt sunt excommunicandi Item infamatus de se purgare
tenetur de quibus est infamatus quod si non fecerit repelletur Item qui literas
capituli falsat ab officio et beneficio debet suspendi Item negatiua
tantum est probata ut colligatur

Cum olim Electo cicestrensi diceretur alexandro quod archiepiscopo cantuariensi deberet
ecclesia suffraganea eiusdem respondit eidem iniuriis circa super statu seu
libertate ipsius contra cantuariensem archiepiscopum impugnata dominus papa valde
ipse causa commisit quibusdam iudicibus ut mandarent eidem quatenus
nisi alexander archiepiscopum predictum possit repellere ab agendo per aliquas exceptiones
canonicas conuocatis prelatis uel aliis personis ad locum idoneum constitutum
et lite contestata contra testes vtriusque partis recipiat diligenter et ipsos
demittat procedendo Set archiepiscopus citatus non comparuit
per se uel per procuratorem idoneum aut lite noluit contestari mathematicis
recipiant testes maxime senes et valitudinarios quos ad eius
dimittit procedendo non obstante appellacione et depositiones eorum
sibi ad sedem apostolicam destinare statuentes prelatis tamen peremptoriam
ut per se uel per idoneos compareat coram domino papa sentenciam
recepturus Nota quod de consuetudine liberalis causa ab sentencia per contumaciam testes ex
cipiuntur Licet non sit consueta testium recepcio spacialis casus favore libertatis

Lite mota inter R. mulierem et H. militem cum miles intendebat coram
iudicibus delegatis a quibus miles proponebat quod dictus miles
corporaliter prestitit iuramento quod eam duceret in uxorem et postmodum
eandem carnaliter cognovit et traduxit in domum militis non illud
inficiabatur sed adiciens quod hoc fecerit eam tamen deinde non potuisse
habere in uxorem eo quod aliam tunc vivente (?) prius duxerat in uxorem
ad probandum intentionem suam predictus miles testes produxit testibus pu-
blicatis per testes militis videbatur esse probatum quod ipse circa festum
purificationis beate marie virginis G. mulierem duxerat in
uxorem et testes etiam mulieris dicebant quod in septima paschali
sequente festum predictum dicta ducatu (?) corporaliter prestitit iuramento
dictus miles petebat ab impetitione mulieris absolvi ex parte
mulieris fuit replicatum quod eo tempore et tamen testes mulieris
dixerunt eum cum alia contraxisse fuerat (?) in ebrietate predicta
commorantes (?) et testes ipsius militis dixissent hic longe
extra dictam predictam actum et declarantes tempus et locum et hoc
erat parata probare per testes. Et cum fuit ex adverso responsum quod cum
iam attestationes non erant publicate tunc non locus pro
dictorum testium iam non erat dubitaverunt iudices utrum testes
mulieris sint ad probandum super hoc articulo admittendi.
Consuluerunt domini quod testes mulieris sunt ad probandum illum
articulum esse admittendos. Notatur negativa que est declaratione
loci vel temporis indirecte potest probari. Item super novo articulo
publicatis attestationibus possunt testes recipi.

Suscitata (?) inter monachos sancti dionisii ex parte una et abba-
tissam et moniales de forellis (?) ex altera tam super possessione
quam proprietate prioratus de … coram iudicibus delegatis quo
litteratum (?) moniales super causa proprietatis iudicium primitus fuerant
ingresse et testes produxerunt in illa postmodum iudicio petitorio
suspenso possessionis iudicium fuit ingressum super quibus testes ab utraque
parte fuerunt producti ita quod publicatio testium fieri non debebat. Et cum mo-
nachi quererent publicationem testium tam in possessorio quam in petitorio
super iudicio possessorio quod cum iudices denegassent ipsi se ap-
pellaverunt a dicta interlocutoria quibus partes iudices prefato (?)
sunt duo prescripti. Demandatum (?) est quibus iudicibus [illegible]
si constitit quod abbatissa et monachi petitam publicationem testium
tam in possessorio quam super petitorio petivisse et postea (?) …
et dicit appellasse post interlocutoriam iudicum ad quitar

v ducatum (?) testium …

Productionem testium cum sollempnitate iuris admittas eos de-
mum sorte iudices quartam productionem negaverint et effrenatam
multitudinem testium effrenare et si in priore appellationis defecerit
in expensis legitimis parti alteri condempnetur et cum possessio-
nem quam moniales tenent recuperatum primitus debent tractare nisi cetera
in petitorio passim nituntur quod possit de proprietate liquere et tunc
quod ne timent simul utrumque quod si de proprietate non constet pateat
in ipso iudicio possessionis finito. Nota quod qui primo cepit agere
de proprietate post redditum ad iudicium possessionis suscepto petitorio
Item quarta productio dari debet cum sollempnitate legali alio
quin appellatio super hoc interposita valet nisi denegetur extra ut
dicatur supra effrenata multitudo testium reprobatur. Item interlocutoria
transit in rem iudicatam nisi appelletur ab ea infra x dies Item
qui deficit in priore appellatione cuiuscumque interposite condemp-
nari debet in expensis alteri parti.

Unum tamen inter alequin rumenat et iure famene quod interbat super
investiture quorundam locorum decime hinc inde deplacitibus licet ea illa
delata sint ad dominum papam licet quod et predicto mandato de calumpnia ab utraque
parte quia difficile sint utrique parti testes producere coram papa mandatum est
placentino quatenus recipiat testes quos utraque pars super predicto negotio
duxerit producendos in personas testium et eos diligenter examinet
et de singulis circumstantiis prudenter inquirat de causis loco et tempore
dictis ipsis et secundum et de omnibus ad negotium pertinentibus quod si forte sa-
nctimoniales aliquos testes quos a cepe duxit producendos presumpse-
rint impedire ipsos ab ipsius presumpcione per appellat ut quod effre-
nata multitudine testium resecetur precipit ut tamen inde quorum
navum non excedere non permittat ita ut si forte tamen deponere
testium voluerint causas quod in abbatia fuerant et ablata preposita
non recepti fuerint testes illi computentur in uno perlibato Alioquin
cum attestaciones ille sint clause eidem testes si necesse fuerit in
terminum producatur. Nota qualiter iudex debeat examinare testes
Item quod testes impedit quominus possit probare testiom intari
per munendum est Item ultra xl testes pars inducere non debet
Item ultra xl de effrenata multitudine testium Item attestacionibus
clausis iterato possunt produci testes si necesse fuerit

Clemens vacante decanatu ecclesie maioris cuiusdam cuiusdam
ecclesie electionem celebrarunt in decanum quidam et oppositum est illi clerici cum quidam

[C]um quibusdam iudicibus ut qui tulerant sententiam super deca-
natu parisiensi in parte mandarunt illam executioni. Sed quia
except. capituli ab illa sententia fuit appellatum non fuit in toto execu-
tioni mandata ipse qui admissus est peteret capituli adversarius apud ac-
cessurus admissus in presentia domini pape petebat sententiam illam pro-
latam in toto executioni mandari procuratores capituli dicebant
sententiam illam esse iniquam et post appellationem esse latam unde debe-
bat cassari. Admissus dicebat illos non esse audiendos cum essent excom-
municati dum hic ponetur pro subdiacono. Unde ipse se opposuit ex
adverso asserens se canonice in decanatum electum non esse electum unde dicebat
admissus in sua petitione non erat audiendus quia decanatus
ipse non ad ipsum sed ad aliud potius pertinebat tandem interlocutum
fuit propter ut decanus pro se posset in continenti sua intentionem proba-
ret ipse non super hoc testes et instrumenta produxit et dum propter interlocu-
tus fuit quod sua interesset ut se posset opponere admissus producto lite
contestatio inter illos tam super electione quam super sententia quesitum fuit ab
admisso utrum vellet in hoc iudicio admittere attestationes pro
receptas in articulo super dicto qui respondit quod nollet dummodo possit
obicere tam in personas testium quam in dicta quo audito pars adversa
respondit quod attestationibus illis uti nolebat cum non super principali
negotio sed super incidenti articulo lite non contestata recepte fuissent sed
super toto negotio et illos et alios volebat producere testes contra
quod respondit quod cum testes illi tam super sententia quam super electione dixissent
et eorum dicta publicata fuissent in iudicio non licebat illi per
quem testificata didicerat super eisdem articulis testes producere
unde propter pronunciamus quod testes erunt super toto negotio recipiendi
quos utraque pars duxerit producendos. Unde mandat quibusdam
iudicibus quatenus receptis testibus et rationibus partium intellectis
tam ipsam tam super principali quam et incidenti fine canonico
debeant tradere. In fine dicit illa que in capitulo agunt non
defficiunt probare in peremptoriis sed mandat ut ad cautelam ab
solvat excommunicati notati ad testificationem libere possint producere ut
hoc testificare. Nota quod quilibet ad quem negotium pertinet sine
tamen interest potest se opponere et debet admitti producto probatio contra
interpositum sed et ordinem et modum agendi publicatis attestatio-
nibus super eodem articulo possunt iterum testes produci ad aliquid.

Modus agendi quod pertinet. Item eo quod dicat se debere admitti
dicens quod sua interest plene de probare quod sua interest licet hoc secundum
alium non admittetur. Item ea que in capitulo fiunt per canonicos probari
non possunt quibus licet in ea interesse (?) et consuetudine licere predicari
ad testificandum non tamen sine mandato ad testificandum invitatur vel man-
dantum eis apte alia remittat. Nota quod in mandato teste potest remitti
exceptionibus et excepisse si non mandatum [illegible] introductum est pre-
iudicet religione et in favorem partis mandatum potest testis potest in
gratia litigantium principaliter declinandi. Nota illud remitti exceptionibus
exceptionibus non potest sed illud bene potest

Dilecto. Inter capitulum Ambianensem et comitissam Flandrensem quod interdictum super
donatione vini placitum fecerunt tullii (?) ea super hoc commissa fuit
episcopo Atrebatensi et abbati [illegible] et decano Atrebatensi. Idem capitulum
in presentia iudicum constitutus cum litteris quod posuit ipse decanum te-
stem sibi necessarium erat in predicta causa cum decanus fuisset non in propria
quedam alia testes [illegible] facere possent. Unde petebat a iudicibus ut
in causa ipsa procedent decano excluso vel super [illegible] negotio quousque
decanus per alium substitueret ad postulationem loco sui. Sed iudices po-
stulationem suam admittere noluerunt immo per appellationem a tollendi
procedendum ipsam suspendere eundem [illegible] procedere hoc causa duo
supersignent. Ne igitur propter defectum testium valeat iustitia proprie
deperire loco ipsius decani substituit per abbatem [illegible] man-
dans eidem quatenus si est ita relaxata suspensione prepositi
procedant in causa iuxta priori mandati tenorem. Nota quod propter defectum
testium iudex de removeri ut possit testificari in ea in qua
datus erat iudex. Item in eius executione procedendum [illegible] in

Ignaranti. Cum quidam nobiles fundaverint ecclesiam secundum laicum
[illegible] sabinensis diocesis et liberam eam esse volentes tempore
fundationis dixerunt se nichil iuris retinere in ea sacerdos illius
ecclesie cum super tali libertate nulla instructa facta fuisset timens ne per
cessum temporis probationis copia deperiret petiit ad nos ut super hoc
sibi provideri. Unde mandat iudici sabinensi quatenus testes idoneos
quos idem presbiter super hoc duxerit producendos examinet dili-
genter et eorum dicta in publica monumenta redigi faciat de-
nunciatione premissa fundatoribus antedictis vel eorum heredibus
ut receptioni testium intersint si velint. Super tali de indicare

Fiat publicacio instrum. Nota cautela bona et utilis pro ea que contingere possent item futuris casibus occurrendum est

Cum causa deberet et fieret in monasterio sancti martini uendicionem quarundam possessionum quibusdam laicis in qua uenditione decepti fuerunt ultra dimidium iusti precii testes induxerunt qui hoc probabant quod decepti erant ultra dimidium iusti precii sed non distinctam quantitatem ultra modicum volebant pars rea instruere quantitatem deceptionis mandat papa iudicibus quatenus recipiant testes quos altera pars super hoc duxerit producendos. Sed non pars monasterii ad quemque articulum probandum eosdem testes produxerit quos ad alium articulum probandum induxerit nichilominus eos recipiant cum aliud sit probare quantitatem valoris et probare deceptionem ex causa. Nota quod duplex est modus agendi est probare quod quis sit deceptus ultra dimidium iusti precii et probare quantum deceptus est ultra dimidium vel testes recepti in uno articulo publicatis attestacionibus eorum possunt recipi super eodem

Loquitur inter albertum militem et A. mulierem uxorem eius cum capitulo tamen ac in alio quod licet tamen sententia diuorcii lata fuit inter eos sed sententia non fuit redacta in scriptis postmodum non contraxit cum alia de qua filios suscepit ipse non timens sibi et filiis preiudicium generari cum sententia non fuit lata in scriptis petiit apud ut testes qui interfuerunt sunt recipi faceret unde mandat papa quibusdam quod testes qui interfuerunt sunt recipiat et depositiones eorum in scriptis redigi faciat. Nota quod sententia super nullo lata tenet licet in scriptis redacta non fuit si hoc probetur per testes Item ad cautelam futurorum recipiuntur testes licet quod non moueatur et intellige quod denunciacio facienda sit pro partibus illius quorum interest testes non recipi

Cum in tua diocesi vir et mulier volebant contrahere matrimonium denunciatum quod erant consanguinei adhoc ut eius prospecto tollerent xii seu xi de quinque mortuus et melioribus de consanguinitate iurantes iuraverunt illos non esse consanguineos distinguendo per gradus personas a quibus descenderunt et sic matrimonium contraxerunt postea denuo quidam accusauerunt matrimonium illud et induxerunt testes vel quatuor ~~iurantes~~ per quos parentela probata fuit ceduntur (?) iure pro dicto istorum cum sic vero iiii. posteriores de iure preferri primi potius prestantur posterioribus Rx pp (?) cum hoc adulterio et eos.

AMS

Aliud mandavit dominus W el[...] secus tunc si in secundo iudicio
priores persone vidente fuissent et iurate deponent illa eadem
que prius deposuerant sine dubio prevalent dicta illorum et sic iam
non apparet propter quod debitum intelligi quod si ille persone non fuerint
vocate in secundo iudicio quod prevalet dictum illorum tunc nec minus et sic
apparent ut prius repelli eo pretextu quod pretes testificata dixerunt
quia talis obiectio locum non habet in hoc casu Nota quod diversus
modus agendi super eodem articulo facit quod post aperta testium
super eodem articulo testes iterum prius inducti summi in eodem iudicio
non habet locum illa exceptio quod preter testificata dixerunt

Constitutus coram canonicis sive pluribus in presentia domini pape accusa-
bat dominus simonie archiepiscopum suum et protestatus fuit ab initio
quod consanguinei ipsius archiepiscopi multa impedimenta prestiterunt personas
potentia dicto coram quominus copiam probationis secum haberet videri
de dominus quosdam ad iuramento ne adversus archiepiscopum aliquid dicerent
et alios minis et terroribus arcere a testimonio intendunt dominus papa
ex officio suo volens providere super hoc mandat eidem iudici ut
qualem preferat sententiam excommunicationis et omnes illos qui aliquod impe-
dimentum opposuerunt coram prestare presumpserunt in testibus producendis et
illos qui iuramentum non ferre testimonium contra archiepiscopum denunciet
iuramento huiusmodi non teneri et si aliquis de consanguineis archiepiscopi
aliquid de testibus ipsius coram presumpserunt impedire eundem archiepiscopum
ab officio pontificali suspendat et faciat manere suspensum donec
a tali presumptione desistat quia non est verisimile quod eo invito talia
fiant Verum si velint poterunt prohibere Ita dicit quod episcopus in iudicio ante
litigantem qui defensionis copiam subtrahit adversario suo Nota
quod non tenet iuramentum quo quis astringitur non ferre testimonium
et eo non obstante admittitur eius testimonium quia iuramentum tenere
eum non liceret Item quod aucte impedientes iura debentur iudicis ex officio
debent fieri qui subtrahit adversario copiam probationis ostendit
se malam causam habere vel foveri d[...]

Constitutum inter principem Bohemorum et uxorem eius sororem
nobilis viri marchionis Misnensis iudicialiter quod ultratum
adpetionem ipsius principis episcopus Pragensis citavit uxorem ipsius
post illa et renuntiavit archiepiscopum auctoritate ut suas proponeret defensiones
quod fuit sibi negatur prohibita a familiaribus ipsius episcopi qui pro-
hibuerunt ei ingressum ad ipsum propter quod ad sedem apostolicam appellavit
Sed non obstante appellatione episcopus tulit sententiam de moram in eos

[P]er ... qua prima appellavit, sed causa appellationis commissa fuit iudicibus qui processerunt in causa appellationis; tandem causa ista ad sedem apostolicam fuit delata. Venerabili fratri nostro ... commisit causam istam archiepiscopo Magdeburgensi et eius coniudicibus mandans eisdem quatenus partibus ad locum idoneum convocatis recipiat testes quos ipsa nobilis prius induxit vel per capellanos praesentare sua cum non dum testificata dixerint super processu ... quod nec processu posteriorum iudicum quos induxit producendos et ipsa nobilis induxit si voluit testes quos prius induxit vel alios cum non remiserit testibus producendis. Nota quod iudex locum idoneum debet partibus assignare. Item si testes in uno iudicio recepti non sunt publicati in alio iudicio possunt adhuc produci iidem et alii recipi cum non dum testificata dixerint praeter testibus producendis. Item cum dubitatur super processu iudicis an sit legitimus super hoc inquirendum est.

Licet ex quadam consuetudine introductum fuerit olim ut in computandis gradibus consanguinitatis et affinitatis valeant testimonia de auditu propter brevem hominum vitam testimonium de auditu deponentes non valebunt usque ad septimum gradum quia ex hoc contra legitima coniugia multa pericula provenire statuimus ... ne super computatione testes de cetero de auditu cum prohibitione copulae coniugalis ... non recipiantur nisi forte personae tales fuerint quibus sit fides merito adhibenda et ante litem motam testificata didicerint ab antiquioribus suis non unum cum ille si viveret non sufficeret sed a duobus ad minus non ab infamibus et suspectis sed fidedignis quia absurdum esset illos admitti quorum repellerentur auctores. Et si unum audivisse a pluribus non debet admitti vel si infames ab hominibus bonae opinionis illud audierint non debent admitti quia infamibus actus legitimi sunt interdicti. Et testes adiciant in suo iuramento quod odio vel aestimatione vel commodo ad ferendum testimonium non procedant designando personas expresse nominibus vel tali locutione sufficienti et ab utroque latere singulos gradus distinguant et in iuramento suo adiciant se accepisse a suis maioribus quod deponunt et credunt ita esse. Sed nec tales sufficiant nisi iurati deponant se vidisse personas vel saltem in uno gradu eorundem personas constitutas pro consanguineis se habere. Tolerabilius enim est aliquos contra statuta hominum relinquere copulatos quam coniunctos legitime contra statuta domini separare.

Nota testium deandum in causa et nunc hodie simplici non valet
nisi sint graves persone Item testium unius non probat Item infames
a testimonio repelluntur quia eis non creditur omnis actus legitimus
Item non admittitur ad testimonium cuius actor repellitur Item remoto
odio amore timore comodo testis debet ferre testimonium Item testis de cer-
titudine causae deponat Item tollerabiliter et aliquos contra statuta

Pertuas Inter canonicos sancti P. ex parte una et G. Ermonie
ex altera coram iudice delegato super quibusdam possessionibus quod vertebatur
demum G. tribus mensibus post testium publicationem elapsis petiit iterum inter-
rogari testes suos qui fuerint inducti quod sibi super hoc erat agendum
et praecipitur illis directo nomine ... nisi forte super articulis aliqua
pro petiisset illos interrogari et iudex id neglexisset vel malicia prae-
termisit Nota negligentiam vel maliciam iudicis parti non debere obesse quominus
post aperturam testium iterum interrogentur
iat dilatus filius Inter burgensem episcopum ex una parte et clericos Se-
gobie de castro soriz ex altera coram cardinali ... quod in causa
... prosint si actor velle dicere contra personas testium pro-
ductorum super negotio principali mandatum quibusdam iudicibus quod reci-
piant testes quos partes producere voluerint contra personas testium
productorum super negotio principali et si invenerint illos per alia vel utraque
voluit repellere contra illas productos admittitur ita quod ulterius non
liceat partibus ad replicationem testium aspirare ne dinicium negotium
prorogetur si produxerint testes contra ... et sic deinceps partibus
licencia tenatur Nota duas productiones testium fieri posse et non ulterius
ne infinitum negotium prorogetur

Representata Inter aldem ... ex una et capitulum sancti P.
ex altera super iurisdictione quam idem ... in ...
dicebat quod ... tandem ut ad concordiam perveni-
rent cancellarium ... et magistrum ... 2 ...
clericos super quaestione illa arbitros elegerunt qui suscepto arbi-
trio ipso ad sententiam processerunt et tandem sententiam proferre deberent unus illorum
decessit et alter in episcopum ... est assumptus qui dictat p...
... dictat ... et sic arbitrium expiravit cum alter solus erat
in ipso negotio procedere non valebat unde petiit ... sibi super hoc
provideri mandatum quibusdam iudicibus quatenus causam ipsam
secundum acta coram arbitris habita debeant tractare ... capitulo
... ut recipiant depositiones eorum testium productorum qui supra
... Nam aliqui illorum testium qui

Productus fuerat ab aliis qui decesserant et ideo qui dicat quod super hiis contra
eos vel si eos admittere noluerint consentiant. Et idem testes
itum admittatur salvo iure quod in utroque casu competit in talo
tam in persona testium quam in dictis. Nota quod per mortem arbitrorum
arbitrium est finitum. Item acta in uno iudicio locum habent in alio.
Item in optione illius est contra quem testes inducuntur coram arbi-
tris si testes admittere noluerint illorum attestationes vel in
iudicium inducantur. Item contra personas testium coram arbitris productorum op-
ponere nos clericus post divine ordine suo morte intimatur appella-
tionibus et per mortem nulla sua professione quod [illegible] canonici
sunt ipsum molestabat unde pontifex appellatione super hoc innixi fuerit
iudici mandat ut peremptorie ut si eos talem se fecit contradixit
illum absolutionem illius ordinis non tenui coram ipso custos fuerit
adhibendum quod idem post professionem fecisset quosque testes de
ordine suo induxit qui deposuerunt super hoc non invenit constit
deinde super dicto processo. Unde ipsum esse sequitur hoc duo pre[dicti] ... induc-
cum ipso quod non est credendum testibus alicuius quamvis religio-
sus existat in preiudicium alterius non iuratus deponat. Nota quod per
sceptro religiose facit iudicium et non tenetur. Item ea que sunt in
capitulo vel alio de capitulo probari possunt. Item ubi contra est quod
sit religiosus in preiudicium alterius nisi sit iuratus.

Venerabilis. Multi episcopi et abbates et alii viri religiosi apud Cistercium
in generali capitulo congregati domino pape significaverunt quod inter bone memorie
M. quondam abbatem sancti Martini Cistercienses ordinis dicto [illegible]
domino nostro mandato apparuerit unde supplicaverunt eidem ut ipsum
catholicorum sanctorum cathalogo asscribi faceret. Unde mandavit quibusdam
ut diligenter veritatem inquirerent super vita et miraculis dicti abbatis
et eam ei rescriberent qui receperunt multos testes et eos domino
miserunt. Dominus papa invenit quod relatione ipsorum inquisitorum
testes illi non erant recepti secreto nec sigillatim cum cautelis
ea que solet in testibus adhiberi unde non adhibuerunt super corpore
dicto. Et ideo mandat episcopis presentibus quatenus testes quos abbas
et monachi sancti Martini Cisterciensis ordinis super vita et miraculis
prefati memorie quondam abbatis monasterii super dicti duxerit producendos
sigillatim et secreto examinare procurent eadem diligentia que solet
et debet adhiberi in receptione testium. Nota quod testes sigillatim et
secreto sunt examinandi aliter non valent.

Mirum clamor archiepiscopi acherontini Super simonia et aliis
multis criminibus erat apud dominum papam multiplicatus infamatus
unde frequentibus clamoribus excitatus dedit duobus episcopis in mandatis
ut super hiis diligenter inquirerent veritatem et sibi quod invenirent
rescriberent diligenter ipsi super simonia et aliis excessibus testes rece-
perunt et eorum attestationes remiserunt domino pape apertis attestationibus
(?) et (?) super simonia ita confuse deposuerunt quod ex dictis eorum
veritas non potuit declarari unde iterum mandat papa quatenus testes illos in-
terum testes diligenter examinent et alios qui super hoc sciunt
veritatem et dicta illorum et aliorum quos receperint sub sigillis
suis domino pape remittant Nota quod ad frequentes clamores debet
prelatus descendere ad inquisitionem Item iudex ex officio suo inquisi-
tum potest examinare testes qui obscure deposuerunt post ipsorum publi-
cationem sicut tenetur in ordinariis iudiciis

Testimonium Testis inductus est in aliqua causa civili vel criminali
ab adversa parte opponitur crimen ipsi testi ut attestatio repellatur
probatum est tamen contra ipsum queritur an valeat testimonium eius dicatur
quod si testis adhuc in crimine persistit sive causa civilis sit sive criminalis
testimonium eius non valet Si vero sit emendatus a crimine et eam non
commiserit infamia non debet repelli attestatio in causa civili nec
in criminali eum civiliter de crimine agitur propter periculum periurii quia periurus
nullo casu ad testimonium admittitur In criminali vero causa si con-
victus fuit de crimine in alio iudicio instituta contra ipsum accusatione
vel confessus nec contra ipsum per exceptionem removeatur vel non communi-
cata sit eius opinio pro quod cumque fuit tali modo repulsus per re-
moveri attestatio licet egerit penitentiam Sed in hoc casu ultimo cum
sit communicata eius opinio non repellitur in causa civili Nota quod testis
qui de crimine detinetur secundum canones non admittitur ad testimonium
in aliqua causa si est emendatus admittitur cum distinctione predicta
Item periurus ad testimonium non admittitur

Litteras etiam Aliquis etiam contra productionem testium adhuc
petiit quartam Queritur utrum debeat audiri Respondet papa quod non
nisi prestito iuramento quod nec per se nec per alium testificantes dicat
vel per dolum aliquam aut aliquam machinationem quartam petiit pro-
ductionem Sed quia illos habere non potuit quos producere intendit
intendit Nota quod post iuramentum calumpnie aliud iuramentum prestari licet quod

Non est aliquis est accusatus de crimine pendente accusacione contra
ipsum petitur in testem in causa criminali contra alium. Utrum debeat ad-
mitti. Re. quod pendente accusatione contra ipsum non est admitti. Nam in scripta
in criminibus excepti testes quia in accusati ab accusacione et ordine
suspicione repelluntur nisi prius se purgaverint immo testes Nota.
Accusatus de crimine pendente accusatione non potest esse testis in crimi-
nali causa nec accusare alium nec ordinari. Item in excepti criminibus
minime idonei testes admittuntur. De testibus cogendis

Causam vero decretam tamen criminalem iudicat. Item cum milicem et
virum suum tamen commissa sunt iudicialiter. Mandat papa papiensi
clero quod moneat testes ad ferendum testimonium quos utraque pars
duxit nominandos. Et si non odio amore vel timore se subtraxe-
rint quominus ad ferendum testimonium coram predictis iudicibus veritati
adhibeant ipsum compellat eos per censuram ecclesiasticam. Nota quod testes
compellendi sunt prius monendi.

Cum mandat papa quibusdam presbiteris quod ad presenciam suam accedant
exhibentes testimonium veritati super ea quam inter ... presentium
et abbatem ... si non noluerint stare se ab officio et beneficio sus-
pensos ... non noluerint ... sinat ... formidare. Nota quod
una citacione presens sufficit pluribus citandis. Item ex testes sufficit compellit ... in testi-

Cum eo aliquis convenerit de aliquo et coram iudice ille super eo
... an illi qui interfuerint negocio cogendi sint ferre testimonium
veritati Re. quod cum super notorium sit non sunt necessarii testes cum talia
probacione vel ordine iudiciario non requirat. Sed si non non est notorium
et is qui convenitur super negaverit testes qui interfuerint monendi
sunt non cogendi et forte timore adversarii ... ad ferendum testimonium re-
vocentur de iure cum rigore iudiciarie sunt cogendi. Nota super non
notorium in ordine non requirit nec probacione indiget. Item testes
compellendi sunt dicere veritatem.

Pervenit eciam quod Jo. nomine de ... Laurencio accusatus coram iudice suo
de symonia et adulterio ... per ... episcopi qui contra eum
procedens erat in testimonium ... contra ipsum non deponeret dubitavit
iudex qualiter adversus eum sit procedendum et an testis ille sit cogendus
ad testimonium perhibendum. Diffinivit ... quod tamen sit ... cogendus
quod nec de adversario suo iusta subtractione quorum appellacione testes
convincitur et quod ille qui hoc facit et qui possit accusacionem
copiam subtrahit adversario suo ... ... sui ...
ipsum testem cogendum ad deponendum ... tollat ...

Nota quod nullus debet subtrahere adversario suo instrumenta vel testes vel pa-
rem copiam ad notarios alias per eundem iudicem super nomine instrumentorum
continentium testes. Item qui instrumenta subtrahit adversario credit se
fovere iniquam causam

Crevit lata frequenter enormis et intollerabilis iniuria inferre clericis multi-
plicibus et modis iniuriantes in eam [illegible] necesse se tale facinus co-
misisse etiam per illos qui scirent eam desperant suam iniuriam probare
si illi nolunt testimonium perhibere. Consulendum fuit apostolico. Scribit ut etiam et ipse
de indirecte quod hii qui de rebus ecclesiasticis recipiunt si aliter veritas
probari non potest ad illud sine per censuram ecclesiasticam compellendi. Nota quod nomine rerum eccle-
siasticarum etiam intelligitur. Item qui de rebus ecclesiasticis nolunt testificari
sunt nichilominus cogendi

Ceterum cum tu quod testes sint cogendi in causa matrimoniali dicere testimonium super
consanguinitate et ita quod sit tradendum consuetudine approbata si odio
vel gratia aut timore subtrahunt veritatem. Nota quod in causa matrimoniali testes sunt
compellendi ad ferendum testimonium. Item consuetudo approbata per legem firmatur

Tertia cum episcopus instat procedendum suam convocato presbitero facit aliquos
immo honestiores de plebe quod ipsi diligenter inquirant si aliquem con-
sanguinei matrimonialiter sunt coniuncti vel si aliqui tales coniungi velint quod
intimabunt episcopo vel eius nuncio isti testes dicuntur synodales de quibus legitur
xxxv. q. vi. in synodo et hoc secundum consuetudinem aliquorum locorum ut ha-
beat quelibet tua civitas [illegible] synodales. Secundum hic. Sed pone ca-
sum testes isti coram episcopo vel capitulo semel tulerunt testimonium in aliqua
causa si causa illa per quem modum pervenit ad aliquem delegatum super eadem causa
non debent compelli iterato iurare dummodo delegatus aliter veritatem inveniri
quo possit vel forsan articulus novus emergat. Hic dicit quod
testes isti per quod in quibusdam maximam infirmitatem convertere debent approbando
ferendo testimonio ratione et si testes isti in suo testimonio erraverint
vel studiose et maliciose sic convenerint respectu non debet [illegible] ante
cum sue correctionem posuerint intervallum. Nota quod testes semel tantum
in causa iurare debent. Item quod de novo emergunt de novo amplius debent
Item teste propter infirmitatem attestationis ratione. Item teste in continenti
potest corrigere dictum suum ex intervallo non licet

Super hiis quidem clerum fuit in capitulo lucanum [illegible] causa
se opposuerunt dicentes quod erat et male fame et quod [illegible] contractat
[illegible] et licet contra ipsum nomine capituli [illegible] inquirere
super huius articulo [illegible] inquisitorum dubitabatur an testes
probanda erant compellendi. Nota quod testes qui admittuntur nominati fuerunt

Compellantur exhibere testimonium. testimonium compellantur

Nota quod testes in civilibus fere

Veniens ad nos magister Radulphus impetravit litteras apostolicas ad. quod ipse tam per se quam procuratorem suum illis, uerum licet obiectum sibi ei fuerit, frater quod ad ipse negaret pro aduersa nolunt. Hic exhibere petiuit ut testes quos ad hoc probandum nominaret compellerentur. Verum sunt adepti tamen litteras dumtaxat super dictas ut testes super causa sigillo falsitatis huiusmodi eorum compellerentur. Nos per se gratia odio uel timore subtraxerint compellet eos ueritati testimonium perhibere. Nota testes in civilibus esse compellendos

Sane Dilectorum filiorum capitulum Mutinense exposita nobis querela super diversis articulis per appellationem et renunciationem moti ex quo uerba predecessoribus nostris expressit iniuria ipse constitutis mandat ut quibus quatenus testes qui fuerint nominati recipiat. Si se gratia uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam compellat ueritati testimonium perhibere. Nota testes super civilibus per censuram esse compellendos

Nota testes super civilibus

[V]enerabilis frater noster episcopus cum duobus ... 27 quondam clericis ecclesie Remensis. quondam fratre eorum maiorum causa aliquando in Remensi dicitur clericos quondam petiuit quantitatem et ad hoc accusata se mandatis Remensis astiterunt archiepiscopus super hiis et quibusdam aliis articulis contra eos et clericos predictos et ad honorem eius et eius eorum uerbis litteras in petiuit. Unde cum intentionem suam probare non posset nisi testes eorum predictorum suppliciter duo ipse ut sibi prouidere super hoc dignaretur ne eos per defectum testium sua iustitia deperiret mandat per easdem iudicibus quatenus monitione premissa per censuram ecclesiasticam compellat eos quos uiderint compellendos ut absque mora absoluat illos quos deinde producendos ad testimonium et ueritatem si illi gratia odio uel timore subtraxerint subtrahere censuram ecclesiasticam compellant eos ad perhibendum testimonium ueritati. Nota testes compellendos contra admiratorem plangentem

Item impediret iudex ... per compelli ut eum non impediat

Item temerarium inanimaduersionem repellit a testimonio. De fide instrumentorum

Si scriptura dicit hic quod si non apparet autentica scriptura non prestat fidem exemplari super. id est transcriptum per iudicem et eius auctoritate publicatum. Nota quod exemplari non creditur id est originale autenticum scriptum est aliquis quod habet in medio aliquod scriptum fecerat per manum aduersarii uel aliud ita tamen quod non per publicam personam subscriptionem testium si testes inscripti in illo instrumento mortui sunt autentum uterque scriptura illa ualeat ut fidem faciat si uerum est a laudispalo

De fide instrumentorum

Responsio. Patet quod si testes instrumenti mortui sint scriptura illa non obtineat fir-
mitatem nisi per manum publicam facta sint ut appareat publica aut habeat
sigillum autenticum per quod possit probari. Nota quod instrumenta publica
et sigilla autentica fidem faciunt

Ex litteris. Inter [illegible] et [illegible] vertebatur questio super capella de Bitonia que fuit
commissa quibusdam iudicibus publice coram iudicibus constitutis
dictum est postulaverunt sibi copiam litterarum qui cum eas inspexissent cepit
illas arguere de vicio falsitatis pro eo quod in narracione facti verbi scrip-
tum et una prothiphalia erant abrasa. Iudices super hoc dubitan-
tes quesiverunt an propter hoc debeant dici false. Responsio. Patet quod propter abrasiones
illas non possunt iudicari false nec suspecte quia et privilegia in nota-
bilibus possunt abradi et hic si in narracione facti obmissio
est postea abrasa. Nota quod litterarum copia facienda est adversario ad inspi-
ciendum. Item ubi ius non constituit non nocet rasura quia narracio
facti non facit ius

Inter dilectos. Inter archiepiscopum Cantuariensem et monasterium sancti Augustini fuit
controversia orta super statu et libertate eiusdem monasterii. Ex parte mona-
sterii exhibita fuerunt privilegia quorum obtentu lata fuit sententia pro
monasterio per medium archiepiscopi [illegible] illa privilegia et ista sententiam illam
servare voluit abbas timens aggravari ab ipso appellavit ad sedem apostolicam
et archiepiscopus tulit sententiam interdicti in ecclesias monasterii propter quod abbas sub
ipse fuit conquestus. Super hoc scribit papa archiepiscopo absolutionem [illegible] communi-
cabili dicens quod privilegia non inspecta non possunt argui falsitatis et
quia difficile esset et periculosum ea apportari ad sedem apostolicam exhiberi
precipit ut exhibeantur per archiepiscopo civitatis in claustro ipsorum sive
in alio loco congruo et statuit usque ad Nativitatem sancti Iohannis
baptiste. Si vero non venerit ut inspiciat imponat ei silencium
perpetuum ea ulterius arguendi. Summa. Primo non vult papa ea privilegia vio-
lari propter sententiam quam ante lata est inviolabiliter observari
et archiepiscopum inspectione eorundem privilegiorum [illegible] fiat
ex [illegible]. Nota quod qui dicit privilegium sive instrumentum esse falsum debet sibi
trahi ad inspiciendum. Item privilegia non debent de facili ad iudices
mittantur de eorum amissione. Item officium iudicis est terminum
certum partibus assignare. Item ad eum contra quem privilegia debent tradi
ad inspiciendum. Item ad eum qui profert [illegible] et a [illegible] volentem
Item pendente lite privilegia et sententia sua debet obtinere firmitatem

Contingit. Abbas et conventus sancti [illegible] quorum litteris [illegible]
[illegible] adversarii compellebant privilegia sua que in iudicio
vertebantur integraliter exhibere. Sed [illegible] capituli [illegible]:-

Venerunt privilegia litigia suscitantur. Unde petebat
adversarius sibi super hoc provideri. Et cum ipsi dixissent quod super exhibendis
privilegiis vel indulgentiis suis in isto fuerunt requisiti, partes mitte-
bant aliquibus viris auditoribus ad hoc deputatis tamen ita ut
audiente parte adversa et si super uno articulo tantum quod fuit illud
pluries restitutum et parti adverse inde copia fiat. Nota quod
tenetur tenetur ostendere alteri suum instrumentum. Item si in isto
vel privilegio quo quis usurus est plura continentur illud
solummodo alteri parti ostendatur quo usurus est.
Inter dilectos filios abbatem sancti Donati de Scorzula ex una parte
et archiepiscopum Mediolanensem ex altera quod vertebatur super pluribus articulis
petebat abbas nomine monasterii sui terras acceptas suo mandatum
a procuratore archiepiscopi Mediolanensis ex altera quod vertebatur super pluribus
articulis petebat abbas nomine monasterii sui terras acceptas suo man-
dati contra restitui monasterio suo pertinere (?) cum honore districtu
et iurisdictione ipsius loci dicens omnia hec ad monasterium pertinere
et hoc idem dicebat qui habitat in Curtebrunen (?) et tenet res
monasterii de quibus monasterium obtinuerat in iudicio possessorio contra quod
vero hec omnia petebat cum omnibus fructibus inde perceptis. Ad omnia
ista probanda inducebat primo privilegium Luithardi comitis
quondam episcopi Lucani qui monasterium ipsum fundaverat et premissa omnia
donaverat monasterio. Secundo inducebat instrumentum sine assertione quondam
archiepiscopi Mediolanensis quod olim tulit ex delegatione imperatoris Lotha-
rii super predictis contra nepotem Luithardi predicti qui super hiis
monasterium molestabat. Tertio privilegia Romanorum imperatorum
et precipue Henrici qui omnia monasterio predicto confirmabat vel etiam
conferebat. Quarto (?) per instrumenta locacionum (?) super hoc inducit
per que videbatur omnia predicta pertinere ad ius monasterii. Contra
predicta fuit ex adverso responsum et primo privilegio Luithardi contra
hoc multa opponebant: primo quod conscriptum erat in annotacionis
indiccione; secundo quod carta vetustissima videbatur, scriptura recentior
apparebat; tertio quod sigillum falsum videbatur appositum et hoc appare-
bat per ymaginem ipsius sigilli et litteras ipsius que nomen
Luithardi non videbantur exprimere sed potius hoc nomen Lotharii.
Item cera sigilli ab interiori parte vetustissima erat, cera que
videbatur apposita ab exteriori quoad consignacionem sigilli recens
erat et mollis, quod cum diligenter investigatum fuisset, repertum
fuit quod cartha sub vetusto sigillo fuerat perforata et per

[S]olutum uero tere que posita erat ex tunc quia ad eo signacione
sigilli viciosi fuit ipso carte subiunctum et eadem super falsitate re
lata fore priuilegia Romanorum imperatorum preter priuilegium Hen
rici quod ut facta recepta sunt uel falsata Sed priuilegium henrici ad
fidem faciendam non sufficiebat quia ipsum erat publica manu
conscriptum nec sigillum habebat autenticum ex eo quod erat per media
parte consumptum nec plus de ipso nomine comparebat nisi hec vox
... ei habat ad racione decigum itaque ex hiis illis bene non poterat
magis probari quam esse henrici quam lodici instrumentum sine nulli modo
uidebatur suspectum quia quedam littere apparebant in ipso certis
scriptis notarii uidebatur alterius manus fuisse quam subscriptio
instrumenti et ad notarius constabat se ipsa manu instrumentum scripsisse
et licet racione uidebatur quod carta et aqua uidebatur maxi
stum consistum nec antiquius appareret in omnibus priuilegi
is que posteriora erant nulla decepta sunt eo habebatur et si in
se in sine litterarum esset tamen quia inter alios lata fuit et res inter
alios acta non nocet aliis nec attestaciones nocebant eo
inter alias personas recepte fuissent Sed priuilegium henrici ui
debatur confirmatorium et donatorium et tercium uti uidebatur
quod henricus dictum terram donatam indistincte confirmasset quius
ex forma peticionis que in ipso priuilegio continetur confirma
torium uidebatur ut quo intelligatur eo modo quo magis uale
posset distinguendum uidebatur ut ille henricus alia donat
et alia confirmauit quia eadem non posse confirmari et donari
confirmatur priuilegia tenta possessa donatur que adhuc tenta non
sunt Sed illa non potuit intelligi per priuilegium illud donata sed
confirmata quia quod meum est ex alia causa meum fieri non potest nisi
desierit esse meum ergo priuilegium henrici confirmatorium fuit
fuit quia ad illa que deducta fuit in iudicium super priuilegii uel
nec accessorium pro instrumento uel locacionis non et probata petita
nec possessio eorum ad probacionem rei sine sua defensione non sufficiat
locatis sed prius quam res sint habitis fuat diucius litigandum quod littere
probata non fuerant que petebant ad instrumentum preterea abbatum
peticionis ipsius petenti ad ...dum dux ... absoluit nomine
uero circa eum quia eum obstinata sine iura petendum consuetum
contra eum qui petitor est uidetur. Nota quod libellus

Potest convinci in persona procuratoris nomine tamen certo. Item in libello per appositionem salario vice adducti vel documenti medii. Nota tales de[illegible] ostendo falsitatem privilegiorum et instrumentorum. Primo in anno domini et indictione. Item ex qualitate carte. Item ex sigillo in privilegiis. Item in conscriptione notarii. Item res inter alios acta aliis non obest. Item res intelligi debet ut potius valeat quam pereat. Item aliud est quod confirmatur et aliud quod donatur. Item quod initium est ex alia causa medium sed non per se. Item si principale non tenet nec accessorium. Item sententia lata non probat dominium nec possessionem. Item sententia formatur in persona procuratoris.

Quod super his in decretali Cantuariensi quedam erant tamquam signati mandamus per Cantuariensem archiepiscopum ut eos ad nostram excommunicationem compelleret et nisi ipse eos compellere vellet ad totum solvendum ipsos super absolutione nostra recedentes apostolice sedis declarant cardinalium sigilla ignota cum super impedimentis que exponebat non [illegible] ab eo dederunt. Consulens archiepiscopus quid agere debeat super his et [illegible]. Respondemus quod si aliquis litteras talibus concessit continendo rescribit illis qui sciunt personas et facultates eorum hoc modo ut diligenter inquirant veritatem super impedimentis expositis statuentes super hoc quod eorum saluti et [illegible] magis noverint expedire et providentes ne in scandalum nostri aliquid fiat. Sed si constiterit eis quod tales litteras impetraverint tacita veritate vel expressa falsitate sive sint cardinalium sive etiam pape cum non solum dubie sed etiam certe ille littere non valent et illis non obstantibus debent ad nostri excommunicationem compelli. Nota quod sigillo ignoto credi non debet. Item littere impetrate per veri suppressionem et falsi suggestionem non valent. Item illi qui voto [illegible] tenentur compellendi sunt ad nostri excommunicationem nisi iusta de causa per sedem apostolicam fuerint absoluti.

Pastoralis. Aliqui allegant decretales in iudiciis de quibus dubitatum an sint decretales de quibus non constat per ullam [illegible] sint approbate. Quid iuris est super hoc statuit papa ut si aliqua decretalis allegatur de qua dubitet iudex si illa conveniat iuri communi secundum illam non dubitet iudicare et secundum eius que potius iudicare in dubium. Sed si iuri communi sit dissona non iudicet secundum ipsam sed consulat superiorem de illa.

Cum delatus sententia in instrumento appellationis continetur et
testes et post publicationem attestationum instrumenta producti pro
testium aliis testibus non productis dubitatum fuit utrum post publi
cationem attestationum instrumenta producta possint et videtur quod instrumenta produ
ci possunt usque ad sententiam antiquam sed in causa conclusum Item super terrae
consuetudo erat in partibus Italie quod aliquis per instrumenta regis
probabat intentionem suam unde dubitabatur utrum talia instru
menta illius regis admitti deberent in causa Et fuit consultum
quod si consuetudo illius patrie optinet approbata ut fidem adhibeat
instrumento illius regis et ipsi potuerunt ea in causa admittere propter
fidem eius regis ipse tamen servit honestatis quia instrumenta maiore
habeant auctoritatem in partibus Sociamus. Nota quod instrumenta
possunt produci usque quo conclusum fuit in causa vel usque ad terminum ad hoc
prefixum Item instrumentis regis creditur si consuetudo hoc obtinet
Item cognalitatem persone approbatur vel reprobatur instrumentum
Item Jo. Casus Johannes heremita coram iudicibus civitatis [illegible]
bus petebat a Petro nomine ipsius C. xxx. libras senen
sium [illegible] promisit eidem P. quod Jo. tenebatur eidem
in C. xxx. libris pro precio cuiusdam domus quam ipse Jo. vendiderat
unde petebat ut C. xxx. libras sibi debitas compensare et restitui
[illegible] petiit in possessionem ipsius domus sibi tra
di vacuam et liberam [illegible] et aliis articulis cum suppositis
hinc inde aliquamdiu disputatum Iudices auditis attestationibus
et allegationibus condempnaverunt illum P. ut eidem Jo. possessionem predicte
domus vacuam et liberam traderet a qua sententia dictus P. se appellavit
[illegible] dicit de appellatione sua [illegible] auditorem coram quo excepit
ipsius P. fuit proposito venditionem ipsius domus non puram sed con
dicionalem fuisse et ideo ipsum non teneri ad traditionem ipsius Ad hoc
probandum quinque testes induxit qui in facto deposuerunt se interfuisse
contractum inter ipsum P. et Jo. super eadem domo celebrato [illegible]
pretio hac adiecta condicione ut idem P. domum ipsam inhabi
taret in vita sua et post eius obitum domus illa remaneret
[illegible] et N. filius ipsius P. in potentibus ipsius Jo. de anno mense et
die quo facta fuit venditio dixerunt se non recordari dictus Ja.
venditionem non condicionalem sed puram dicebat fuisse et ad hoc
probandum induxit instrumentum venditionis et tabellionem qui fecit instrumentum
et unum de testibus subscriptis instrumento dubitatum fuit quod plures pul
debeant [illegible] ipsius P. quod [illegible] testes et instrumenta eidem
non obstiterunt in causa vel [illegible] instrumentum tantum debet esse valoris

Ut p[ro]batum deponib[us] testib[us] tam vel plurib[us] ex adu[er]so fuit [con]tra
q[uod] cum ipse Jo. mercatorem s[ente]n[ti]a p[ro]nunctia p[ro]bass[et] et p[er] venditorem fuit
non p[ro]bata sed condictionale fuisse p[ro]ponet nec p[er] testes p[er] decto
tempore fuerat s[ente]n[ti]a facta vel non apparebat q[uod] sup[er] illa vendicione
deposuisset sed i[n] instru[men]to cum tempe condictionem p[ro]bata ipsius p[er] in[ter]
rogatu erat admictendum contra allegata sed dicebat q[uod] confessio ista
invalida erat q[ui]a n[ec] p[ost] interrogatum confessa fuit in iure
q[uod] vinea vendita ypm[us] domus sed fuit sed p[er] testes p[ro]batum
vendicione condicionale fuisse et sic p[er] confessione mulieris
colligit[ur] vendicionem domus fuisse condictionale q[uod] ipsa interrogatum
facta fuit post quam fuit in ea conclusio quia index usque ad
conclusione sine p[ar]te interrogare debet quociens dubitat istis
omnibus consideratis dixit per decretalis s[ente]n[ti]am p[ro]nunciavit
vendicionem p[re]dicta condicionale fuisse et dixit p[er] non tenere ad
ypm[us] domus possessionem et dictum ipso Jo. s[cilicet]. hoc p[ro]cessum p[ro]lectum in
procedendo s[ente]n[tia]m p[ro]ba[torum] iudicata, quo adhuc articulum insinuato
primis actis iniuste p[ro]nunciavit quia h[oc] exceptio non fuit p[ro]po
sita coram ipsis quantum ad alios articulos confirmat. conclusum
¶ Nota q[uod] compensacio admittit[ur] in iure. Item sup[er] novo articulo
publicatis attestacionibus testes recipiuntur. Item testes p[ro]ferunt
instrumento. Item generale dictum p[er] circumstancias speciales iudicat. Item
iudex ex officio suo interrogare p[ar]tes volens de dubitat ad
s[ente]n[tia]m. Item exceptio peremptoria p[ot]est poni in causa appellacionis si obmis
sa fuit s[ente]n[ti]a an. Item licet s[ente]n[ti]a lata ex nova allegacione
reformata non p[re]iudicat iudicibus qui ipsam p[ro]tulerunt. Item
s[ente]n[ti]a p[ro] p[ar]te tenet et p[ro] p[ar]te non tenet.

Expte Anetta regina impetravit quasdam litteras sup[er] restitucione
spoliacionis cuiusdam castri in quibus desiderabat hoc lit[ter]a ut in tha
dravuk spoliavit dicitur. utrum p[ro]p[ter] hoc maritus respondere teneatur
q[uod] non. Nota q[uod] p[ro]p[ter] modicum defectum non viciat[ur] rescriptum cum ex
precedentibus et subsequentibus possit cognosci mandatoris intencio
expectimus. Prior et conventus dolen[ses] coram iudicibus dele
gatis traxerunt in causam d. p[ro]curatorem vicarium ecc[lesi]e dorachen
sup[er] quibusdam decimis dictus vicarius recognovit easdem
sup[er] omnibus consilibus petens a iudicibus ut compellerent p[ar]te[m]
adversam ut faceret ei copiam quorundam instrumentorum quorum p[ro]p[ter] intencionem
suam sup[er] p[ri]ncipali negocio p[ro]bare volebat et quia hoc facere non sunt
kant ad se. ap. appellat. Mandat p[er] quare sed est ita

Renouato in statum p̄stinum quidquid post appellationem est Nō
p̄s̄ reductio p̄t fieri in spūalibus p̄rim instrū quia p̄s pati
Imputari. Aliquis agebat cum aliquo & exhibere tenetur
ad lisarum suum puta p̄ certis abso aliqua pecunia ad suum inte-
rim p̄seruandum induxit duo instrū contraria turbatum cum illorum
uel neutri esset standum R̄ p̄t q̄ iste scripture q̄uis fuit sibi adminiculum
derogat & sic nō valent et imputet sibi qui tales d̄ medio
p̄tulit quia in p̄tate sua fuit q̄d voluerat nō p̄fferre debuit enim
tales p̄mouisse et alteram p̄tulisse Nō q̄ qui q̄ua allegat nō ē
audiendus et imputet sibi qui tam suam male tractat
In tantum. Aliquis agebat cum aliquo aduersarium peteret. absolutam
petiuit quantitatem adhoc p̄bandum induxerat q̄ddam instrumentum
in quo reus simpliciter se debere confitebatur quantitatem petitam
nullam explicando ex qua debetur sunt an ex tali tantum
reus sit condempnandus R̄ q̄ actor tenetur onus debitum q̄d in eam
venire illa continet Sed nō tamen reus expressit in scriptura illa
p̄t q̄ scriptura illa facta fuit siue confessionem stabilit. ins̄ p̄bet se
indebite p̄mississe Nō q̄ causa sp̄ē expressanda adq̄ue ut ex con-
fessione sua quilibet obligetur alias nō tenetur.
Cum q̄ casus q̄ tabellio p̄uentus morte q̄ddam instrū nō
p̄fecerat que redacta erat in nota p̄t cliens tunc ba q̄d debet
fieri de exigendo instrumento in nota redacto R̄ p̄t q̄ tabellionis q̄ ad
opera illorum adquos p̄tinet coram iudice ordinario potuit
instrū in publicam formam redigere p̄bat p̄ectuo valiturum ac si
adiecto p̄ parte fuisset Nō q̄ si mortuus fuit tabellio qui inue-
nit instrū coscribi aliq coram iudice potest ea p̄ficere
Cum instrū aliquod instrū p̄t vetustatem nō aliud instrū tam quasi
consumpta petiuit exemplari quiritur q̄d fieri debeat R̄ p̄t q̄
p̄sentari debet ordinario nō coram delegato spāliter adhoc
ille p̄mitus inspiciat diligenter illa instrū & si in nulla parte sint
vitiata nō sint p̄cipiat illa exemplari p̄ publicam p̄sonam et hēc
beant eandem autoritatem cum originalibus Nota q̄ instrū p̄t instrū
tam coram iudicibus ordinariis nō delegatis p̄t renouari. de p̄s̄

Sicut noxius sille qui mittit lanceas et sagittas ut
alios inficiat noxius ē et malus ita ille simp̄ p̄uentū
qui fraudulenter nocet amico suo et p̄ea dicit ludendo feci
Nō q̄ qui sub sp̄ē ludendi amico suo nocet fraudulentus ē in

Culpa 2 ex hoc surgit illud qualr ludus noxius e inculpa ut
ff. ad le. aql. c. nam ludus
Sicut legitur duc mulieres erant simul in quadam domo et nutri-
ebat filium paruulum infantem contingit quod alterius filius mortuus
est illa cuius filius mortuus erat accepit filium alterius viuum et
filium suum mortuum latenter posuit ad latus ipsius cuius filius
erat viuus postmodum ille due mulieres ceperunt contendere inter
se illa cuius filius erat viuus petebat filium suum sibi restitui
ab illa alia Illa dicebat filius tuus est mortuus meus ad-
vivit Illa videbat econuerso Ceperunt ad regem salomonem et
ceperunt contendere coram rege et illa cuius filius cuius filius erat
viuus et non posset probare quod filius suus esset volunt rex
per presumptionem inuenire cuius filius esset dixit rex afferte mihi
gladium ablato gladio ait diuidite infantem viuum et
date dimidiam partem uni et dimidiam parte alij Illa cuius
filius erat viuus dixit regi domine date illi infantem viuum
et non diuidatur interficiatur econuerso illa dicebat nec mihi nec tibi
sit sed diuidatur tunc ait rex date huic scilicet que nolebat illum
diuidi infantem viuum et hec est mater eius et ita rex ad hanc
presumptionem recta tulit sententiam Nota ex dilectione autem presumitur
esse mater et hec est quod sibi in fine hec est mater i presumitur de mi quod
Ex studijs pueri alij presumitur quod boni erunt vel econtra diligit
libros suos quando nec alios pueros bona opera facere puta
libenter audit sapientes sunt et intribus audit mandata dei
ista signa exteriora presumitur quod sit bonus futurus Nota quod per
exteriora signa presumuntur de interioribus Item si puer bene agit presumitur
nullus dubitat Item qui est maligno Et quod sit bonus
delicto se fingit quando queritur talis nollet neminem redimi
cum et econtra presumitur quod ipsum est ille qui est innocens libenter
querit ut absoluatur nam affligit reus hic presumitur quod sit in-
nocens Nota quod presumitur quod alios presumitur signa Item presumitur qui ali-
quis sit innocens quod libenter comparuit
Homines bene dicentes dum indei disputabant cum christo sine contradi-
cere dixerunt christo nonne bene dicimus quod tu samaritanus
et demonium habes ff. et christus ego demonium non habeo dicit glossa duo illa
sibi fuere proposita per hoc quod vnum negat de alio intelligitur
confiteri tacendo Nota quod qui tacet consentire videtur Item qui
de vno negat de alio tacendo confitetur .;

S

Mandato domini pape commisit officium regationis super omnes ecclesias
Sicilie marino episcopo nostro loco et persone illius episcopus con
fidens de eo quod execo qui ex tunc facta vna illius dicat quod
de subsequenti coniunctione ipsius possime possit committere quod de
heu…ria sua cum frib… sunt pertinent mandata celestia expere
comprobatum Nota quod excepcione committitur de futuris
Quidam hoc capitulum et duo sequentia post patet Quia
vir nobilis … capellanus dicebat quod est contrassit cum ipso tunc
esse sine et absque vicariam ipsius esse idem est recipiat et hoc dicebat
se probaturum et ita … molestabat eundem h. Sigitur hic sunt duo
pape Super hoc scribit papa decano Clasurie d. quod non est nobile quod h
personatum esse deferrit dedit R. et vicariam ipsius esse recepit
absque non mandat decano ne super hoc probacione recipiat n quibus
fama loci habeat hoc vel nisi tales persone appareant de quibus
non sit nobile quod debeat dicere quod sepe contingit quod testes
corrupti de facili inducantur ad ferendum testimonium perferendum Nota
quod contra nobilem probacione per suspicacem inducuntur testes iste teste cor
ruptus de facili perfert falsum testimonium
Illud queris libere mulier per x annos et ulterius stetit cohabitans cum sine
tamen legitimo viro et absque sunt carnaliter cognita per eum modum
duxit illud sunt non de maritum Set vir dicebat sua de vxorem
ostendens publicum instrumentum in quo coniunge se notabat per quod etiam
donacionem per se imperialis faciebat eidem mulier appellabat id instrum de …
sum instancie vt dominus sino suo fraudaretur Insuper produxit testes
quos ille rogatum fuerat plures ab ante inicio quod eum desspo
saret vir per dictum instrumentum produxebat et quosdam testes qui viderant
eam amilos deferente ad quod dicebat mulier quod hoc faciebat sui
consuetudine illarum que paucos nidunt Iudex super hoc consu
luit dominum papam et ipse dicit quod in huius dubietate fama vicinie
est attendi et si fama loci est quod vir ipsam in lecto et in mensa
sicut vxorem tenuit cognitam et mulier ut eidem non affectum adhibeat
coniugali pro ppne s. predictum instrumentum absque est sicut quod affectum sui
fideliter adimpleuit Nota quod contra instrumentum tacitum est ad famam
et sic per opinionem probat in nullum saltem presumptionem quod non admittatur
probacio in contrarium Iste s. presunt per iusto Fo tenere officij
Litteras tue clemencie per hoie contraxit virum eidem vnde uxorem petere
Labeatum per eum modum seperari quo admittuit fruitur per cum quod …
quem mulier cum predicto viro contraxerat nullum consanguineum … vel alie

Cognovit ad hoc probandum testes inducti fuerunt qui dicebant quod predi-
zant consanguineum illius viri solum cum sola mutuo cum muliere cam-
teracione sic credebant ut eam cognosceret carnaliter et hec inde
nos debent separari. Item quia predicta faciunt violentam suspicionem
incestus potest quo ad sententiam usque separari ita tamen quod illi
illa mortua cum alia contraheret si voluit illi non sic presumptio contrarij
permanebit. Nota quod violenta presumptio sufficit ad condempnacionem
Item per circumstancias probatur quod fuit in incestu crimen in quodam
certo loco quedam iuvenis contraxit matrimonium cum quadam per verba
de presenti. Alia mulier neptis eiusdem sponse proposuit se prius cognitam
ab illo iuvene quam cum illa contraxisset. Ad hoc probandum testes
induxit qui dixerunt se pro certo credere quod illa dicti iuvenis ex-
titit concubina, adiecerunt hoc quod ambo incedebant insimul per plana nemo-
ra vias et in via plures coniugati et fama laborat super hoc.
erat. Iudex ad maiorem certitudinem inducendam utrosque recepit qui
confessi fuerunt quod carnaliter ad invicem percognoverant licet iuve-
nis alias recedere vellet quod manavit in uxorem. Decretum fuit
quod quia iuvenis [illegible] et ipse et quod ad hoc non dicatur occulta sed
potius a pluribus manifestata probatur [illegible] scripsit. Nota quod
hic affinitas processit ex spalia et fornicacione contra sequentem
matrimonium non tenet. Item allegavimus turpitudinem suam non audit.
Item coniunctis presumptionibus inducitur probacio sufficiens unum singulare
aliud quale non possunt singula multa iuvant. Item fama
cum aliis presumptionibus probat.

Literas vestras cum alijs processibus inspeximus. Tractatum quosdam
begwinos de civitate quos accusant de heresi quorum unus
confitetur de regno hic agitur ut ea possit facilius convinci
vestros processus comprimit in duos de iudicibus subiecta pena resigna-
ta sub ... indominis delegata potestate cui adiecit ... pronunciat
episcopus quod Willelmus quod erat hereticus et prima ... quem ipse Willelmus
[illegible] suspectus de heresi confessus fuit heresim suam apud
civitatem redemendo ad catholicam unitatem et ceteris confessi fuit
de quibus ... suo quod ... laborabat errore et ... ille ... eam
... de heresi convictus ... fuit ...
Willelmus item suus quem non catholicus credebat ipse ... purgat
item suus quem primus hereticus asserebat et ideo episcopus pronunciabat
... duo quia dixisse ... et hereticum dicebat
ab ipso episcopo in heresim clapsum ipse non hoc negavit contra

Licet de se confessus fuisset de se tamen nichil diceret sed eciam ipsum
convincat per testes propter quas conjecturas indices illi habuerunt
eum de heresi suspectum. Unde instruit illud cum hec fuit addens premissis
hic audivit diligenter consideratis duobus que habuit ipsum de heresi
vehementer suspectum tum quia quod ante dixerat negavit post-
ea se dixisse tum quia ne mediatio primo dixit in fine assereret
illum hereticum nec postea per iuramentum convicisset in dum purgando aliquem
de heresi quorum neutrum reddit eum valde suspectum verisimile tamen videtur
quod eo tempore quo reconciliatus ad fidem tum quia mediationem non deposuit
in fine quia tamen fidem nec asseruisset hereticum nisi fuisset ante
sine zelo catholice fidei. Unde presumit quod eum postea purgavit illud tempore
dicerant. Unde mandavit ut indiciis presentibus cunctis eum propter sola
suspicionem que mihi vehementem videtur eum de causa quam tunc condemp-
nare talem et tantam securitatem ab ipso recipiat pro incautionem
cautione quod timore pene temporalis debeat coherceri districtam penitenciam
iniungens ad exigua appareat an sit vere penitens. Aut si fieri contingat
et si talis cum verum catholicum cognoverint non permittatur eum ulterius
incedit molestum aliorum tamquam hereticum eum condempnet. Nota
quod arbitrium circa penam de valle. Item iudex delegatus in causa sibi
commissa arbiter esse potest. Item qui contra decit tamquam suspectum
repellitur. Item de heretico suspicio ponderatur alia quia illa magis
accedit admirabilitate. Item propter vehementem suspicionem non est quis condemp-
nari de heresi. Item a principio non est amplius iurandum recipi sed
timore pene temporalis aliquem coherceri ab eorum peccatis.

Vir in invectiva episcopus quinqueecclesiensis de Ungaria diffamatus fuit
apud regem quod cum quadam nepte sua peccabat incestum propter quod
rex Ungarie litteras suas misit domino pape denunciando per eos [illegible]
illius postulans ut malum hoc penitus de Ungaria removeret.
Sed quia huius suggestio non procedebat bono zelo noluit papa fidem
adhibere dictis eius. Sed voluit scire utrum hec veritate habere
monere possit. Scripsit ergo episcopo tamen ut prudentes viri
acceperit aliis inquirere veritatem diligenter et credunt illud esse
parum responsum et ipsi episcopi responderunt domino pape post modum quod ipse
tractabat eam virum honeste consuetudinis persona ipsius multum
pluries commendantes. Unde super hoc scribit papa ipsi episcopo tamen et
labbati dicens quod episcopus quia ad se maturum honestum et prudentem
se exhibuit in invectiva sua quod abesse romana pallium me-
tunt [illegible] quod non est dolenti credere quod persone assimile puet.

Remittitur

Etatem turpitudinis adiit ianuam quasi vita simul licet galli dum in iuventute contraxerit in senectute purgant sequitur peccata non credens quod nunc tales ad hoc se confert ut ad ipsa recepte alibi ionis ballis perpetrarent inmaestum quia etiam legere stolam non alibi anno non permittitur inter tales personas senem timere suspicionem Nota quod expedita infra possunt de peccatis Item sexus virtuti personae admodum et privilegiatur Item inter coniunctas personas naturales fidelis non potuit licet turpe aliquid suspicari Item liceret se deiudicare extimum Item de invicem ex coniuncte de se Item superior non de accedere statim de subditis quae referuntur eadem sed fuit de inquirere ab aliis Item post infamia animalium velitis curia iudice non inquisitionem faciendam licet purgatio non necessaria:

Quidam Remedia scolaris Et nunc impetrant litteras ad aliquem dominum ut cum fuerit receptus in clericum et inferiorem si persona esset idonea applicationem esse sed victoris in qua constitue natura de clerus et sacerdos se sacerdotes ille cui aliquo constitutus possunt quod facultates esse de nobis clericos non sufficientiam advenientes quod idem Et non erat idoneus ad beneficium illius esse obtinendum dubitandum fuerit et conscientia erat super hoc idoneitate an debeat esse se per hac retinere Item super hoc pluribus respondere eadem propter Chaldat quod iste iudex ab et ex quo illa clara si persona idonea fuit quod in scripto erat item esse scolari probanda se idoneam nulla licentia imponat cum persona facte possunt idoneus vel probetur indignus Nota quod quilibet possunt idoneus dicitur probetur in confessionibus **De iuramento.**

Iuramentum usurarum astringunt debitores suos iamvis apostolice sibi usuras debitas quod ius se Item quod compelli debet per censuram ut hoc iuramenta remittatur Nota quod usurarii compellendi sunt ad remittenda iuramenta de usuris solvendis.

Pervenit dominus et annulum spoliat eum fuit sanctorum secretis quod sine et compulit ipsum iurare quod non repeteret se ablata pauperis traditum ipsum ipse hoc audito valde doluit d. quid iuratum ullo sit obligatus necessitatis cum ad tamen ea ipsum absolvit quod talis coactus iuramentum Nota quod iuramento prestito per metum de rebus ecclesie non repetendis non obligat Item et iamvis absolvitur quod ad cautelam.

Cum rex Francie promisit regi Anglie ut alicui alii praestare consilium et auxilium sibi adversus suos inimicos et rex Anglie promisit eadem quod adversus suos sibi nullo prestant in de nutripiendo nec fidei impositione super hoc prestita Rex Anglie non servavit eam Francie quod promisit dubitavit rex Francie

An tenetur sibi servare promissum R(esponsio) dico quod non si mutat
propositum aut promissum qui in melius id commutat nec tenetur
illi reus ad promissum servandum si consentit eum non paruisse con-
ditionem et si mandatum neglexisset in illa parte ubi fides est
data fuit Nota quod non frangit promissum vel propositum
qui commutat in melius Item observanda non est fides fidem
non servanti Item mandatum vel fides data sub conditione non
obligat nisi conditio fuerit.

Ego enim hic traditur forma qualiter episcopus iurat fidelitatem
pape et successoribus suis qui de iure spectat ad eo. etiam
et continetur in exemplo vii articulis Primo quod sit fidelis domino pape
et eius successoribus canonice intrantibus Secundo quod eius consilio non
pe non revelabitur Tertio quod consilium secretum eius sibi dixit nulli
pandet Quarto quod adiutor erit ad defendendum papatum et regalia
sancti petri Quinto quod vocatus ad sinodum pro posse suo veniet
nisi fuerit impeditus canonico impedimento Sexto quod legatum
apostolice sedis honorifice tractabit et procurabit Septimo
quod singulis annis per se vel procuratorem suum ecclesiam visitabit
nisi fuerit absolutus Nota ex hac decretali vii articulos quos debet
iurare episcopus qui in iure spectat ad eo. etiam.

Nullus [illegible] hic quod episcopus non faciat sibi iurare clericos vel commit-
tat etiam Nota quod episcopus potest compellere clericos beneficiatos ut
sibi iurent obedientiam

Debitores aliquando promisit solvere usuras eo usure sint
indebite et iure canonico reprobato Queritur an ille sit com-
pellendus ad eas persolvendas Et videtur quod non debet compelli
debitor si non mandat solvere tunc [illegible] mandatum debet compelli
et cum usure solute fuerint creditores sunt compellendi per cen. ec-
cl. quod exsolvant vel eas restituant Nota quod preter canones obligatus
usurarum non tenetur si mandatum super hoc fecit et debet servare
Item usure restitui debent

Hanc quidam [illegible] pro nomine ecclesie sua pecunie mutuavit
quibusdam [illegible] alicuius quasi possessiones et re-
ditus in pignore posito in mandato alicuius [illegible] per [illegible]
nullum [illegible] donec sibi pecunia solverit [illegible]
de possessionibus illis et redditibus sortem suam deduxisset possesso-
nes predictas et redditus eadem [illegible] subtraxerunt et [illegible]-
runt illum [illegible] molestare ita quod [illegible] per
extorcionem [illegible] fuit domino pape et ipse dominus papa

Mandat eidem abbati et eius coniudicibus quatenus recepta
sufficienti caucione ab ipso quod corporaliter debeat stare mandato
ipsum absoluant postmodum compellant creditores si est ita ut possesso-
res sibi molestias inferat vel grauamine donec pecunia fuit restitu-
ta compellat debitorem ut quidquid recepit vel soluit cum deductis
expensis restituat etc quod si non fecit ex tunc illud Nota
quod sufficiens cautio potest dici ab eo qui vult parere mandato etc
licet compromisse usuras non valeat Item creditor vel vult soluendo
petit quod excomputet ei quod fuit etc pignora per usuram
Si vero aliquis casus aliquibus propter metum quamplurimum compulsi
sunt renunciare beneficium suum intuitu inferendo compulsi
vel velud repetendo et si ille compulsor retinuit sibi beneficium
illud eiusdem quod illorum beneficium debeant habere an nemini
Respondeo quod non est tutum aliquem venire contra iuramentum suum verum tamen
si quis possit sanare sine periculo anime vel non vult dare alienum
materiam quod iuramentum suum recipiendi vel arceri propterea inde-
ta vera etc capitulum euius veniat pontificalibus suum et quod
qui vocat beneficium suum abiuratum de iuramento beneficium
absoluere non incurrerunt et ad censuram vero in capitulo illorum
qui illos iurare compellunt propterea sunt eadem beneficia obtinere
Nota quod iuramentum est seruandum dummodo in obseruacione ipsius
periculum non vertatur anime Item quod nec eadem aliquis debet
esse actor propterea nec dare alienum materiam per iurandi vel
etiam iniurandi propter metum perpetuo quod absoluitur si petat
et constituit quod talis iniuriauit alius non absolucionem
Ex rescripto Quidam abbas wrcienensis monasterii recepit
quandam summam pecunie videlicet vii milium solidorum
a pectio creditore qui tunc abbas et fratribus quandam conuen-
cionem fecit hac ut illa conuentio seruaretur Abbas quosdam
de monachis suis obsides dedit qui iurauerunt conuentionem
illam seruare ita videlicet quod si illi obsides desedunt alii monachi
obstagio loco eorum ponentur et si monachi hac non seruaret
Abbas dedit fideiussores bonos et eius vxore qui similiter
fidem prestitisse dicunt abbas et monachi venire volebant
contra promissionem et conuentionem suam significatum hac fuit
domino pape vnde ipse mandat quibusdam quod abbatem et

xvij dist
+

Monachos et W et Uxorem eius moneat ut conuentum illum faciat obseruari sicut iurarunt Alioquin abbati et monachis ingressum ecclesie interdicat et in terra prefati W et eius uxoris diuina officia prohibeat celebrari usque ad satisfactionem condignam Nota monachos ab sede dari posse Item iuramentum semper seruandum quod sine periculo anime possit seruari Item propter delictum alicuius terra eius interdici

Querelam W clericus percepit iuramento imposito R. Sicut Lincolniensis se soluturum annuatim ipsi R duos bisancios nomine ecclesie destitutum et per duos annos in solutione pensionis cessauit propter quod dictus R conquestus fuit domino pape Cum hec scribit iudicibus dicens quod non intentionis ecclesias regere qui semper eius per iniuriam sine uexatione ... mandat quatenus si constiterit dictum W cum iuramento nemine in solutione pensionis non necessitate sed uoluntate abstinuisse ecclesia ipsum renunciare et eidem prefato R restituat Nota quod periurium ecclesias regere non debet Item cum aliquis cessat in solutione census per biennium amittit rei possessionem et res dicto restituantur Item necessitas excusat

Cum nos monachi seu nostri religiosi alii Cap. in eodem clerici presentatos in aliquibus ecclesiis a quibus etiam pristinam pensionem eidem ipsis eligunt clericos adiiciat ecclesias astringunt eos iuramento imposito ad maiorem pensionem solito persoluendam uel prestandam aliquid preter solitam pensionem eidem episcopus instituunt iniungat quod pensionibus antiquis non augeant Queritur hic quod iuramentum sit seruandum Respondeo quod prestitum iuramentum tenere et auctoritate latam generaliter iuratum est eidem primo preiudicat quod de cupiditate processit Unde tamen instituunt ut clerici illi pro primo quod iuramentum non per abortus procul remoueatur Nota quod pensio antiqua augeri non debet Item sic quod sicut duo iuramenta quorum maiori iuratum tenere est obseruandum Item temerarium iuramentum repellitur ab ecclesia

Cum quidam Cancellarius de Sardinia recepit a sibi impositis arbitribus quandam pecunie quantitatem et induxit illum ad eandem persoluere quod facere contempserit Queritur quid sit estis contra faciendum per quorum iuramentum uenerit Respondeo quod in ipsos tanto grauius est uindicandum quanto maiori dignitate presulatus et cetera. Cum quis alium ad periurium prouocatur

7

th. Secundo an mancipiu non loquitur patri nec matri sorori nec fratri
nec aliquod subsidium impertiri eisdem dicatur quod ipsi ab
isto illicito mandato sint absoluendi in mensa eius pena
eo quod male mandauit. Nota quod plus debet pendere mandans
quam moretur. Item circumstancie agnate petunt. Item saepe ma-
iorem debitum innocuum in ceteris. Item mandatum illicitum
non obligat et ad cautelam ab illo mandato quis absoluitur.
Sicut ex lite prior cuiusdam monasterii vicarie cuidam co-
monacho mandauit quod in claustro eiusdem monasterii in quo
professionem fecerat decetero ad solum incessu non moraretur. Abbas super
dubitauit super hoc et consuluit papam et ipse ra. q. quod non
licuit illi monacho temerarium mandatum facere contra formam
sue professionis et sue stabilitatis propterea ipsum mandatum eidem
liberauit ut tale preceptum sibi non iniungat ut alii illius exemplo
deterriti similia facere pertimescant et in claustro quod ab initio
non potuit stabilitatem perpetuam suam primam agant. Nota quod te-
merarium mandatum non est seruandum. Item mandatum contra professionem
et stabilitatem premissam non tenet. Item pena vero quod de xii extra de immuni-
tate. Clemens tercius indulsit ro. tunc illustri
re. Sicilie ut ipse non teneatur sibi prestare mandatum
fidelitatis pro regno Sicilie ita tamen quod per hoc non fiet sibi
vel successoribus suis preiudicium quominus sibi et successoribus
suis heredes sui fidelitatem facere tenentur. Cum super ista indul-
gencia quo mota fuit inponitur regis utrum singuli heredes sui
atque successores vel Clementi debent prestare fidelitatem duo
cardinales legati apostolice sedis indulgenciam illam sic interpre-
tati fuerunt quod heredes regis tenebantur prestare fidelitatem
domino pape Clementi et successoribus ipsius pro incolumitate primo
prestita alii innocencie post modum nunc compellantur. Con-
sultus fuit papa super illa interpretacione et ipse re. ut heredes regis
postquam sic iurauit successoribus suis per modum innocencie non
compellantur tamen ita tenebuntur omnes similem fidelitatem ac si iurassent
hanc formam habuisse. Item e. ego cum secundum colligitur ex antiqua
decre. Nota quod mandatum fidelitatis transit ad successores quod
hic actum fuit expresse. Item licet vassallus non iuret fideli-
tatem successoribus domini tenetur tamen eis et fidelitatem ac si iurasset.
Secundum quod clericus mandauit iniuriam et temporalem penam et reti-
nens seruandum censebatur an iste indigeat absolucione

Jan ipso iure sunt absoluta. Audit pp q in dicat h
aliud. q an assessores sui dixerint qm talit abiuratos
absoluerint. Unde ut auferatur iud p incauti ne esteris
dicendum ut iuramenta no sunt. Sz si ea nd seruauerit ne
sit pp hoc tamen p mortali crime puniendi si tamen
p directo piurio. Nota q iuramentum metu extortum obliga
torium ex quo a tali aliqui absolutum iniuncto. Item
si quis tale iuramentum no seruat dz puniri no tamquam
p directo piurio et voluntario. Item transgressio hmoi iura
menta no dr mortale petm. Sz metus iustus penam attenuat
eminens. Unde veneratus · nomine alanus sunt vii trima
nich et comitia inse insendo cessarunt pp qd ille
a quibus [illegible] dr [illegible]. Unde [illegible] pt
volentes eos reducere ad concordia suggesserunt illi a ut in sat
fone minuaz [illegible] stare mandat. Ut h. 2 l. 2 c. · capitu
neis ipis cap. Ille no credens se qd fecisse ppt qd aliquis cone
no debuit imponi sibi iuramentum pstitit stare mandat. cor
ipi precepit a sub debito iuramenti q iniqui omnia dne intret
insi qn omne equalit erunt vocati ipe recepto tm iniquo
mandato accessit ad [illegible] exponeret sibi pdicta. Adicies q cu
consiliarius dnc et pluribus aliis quando erat aduocatus
iuramento tenebat in me suo ad ec [illegible] iurass talit
si iuratus contra mandatum sibi pmissis. Unde sup hoc sciunt
p illis [illegible] dicens q ipe sup hec sciat pud
arche grandem ut si mandatu illud [illegible] iurando [illegible]
te scd repugnet ipm [illegible] ipe deundet no seruas
Nota q cum aliquis alicui simpliciter iurat mandatum dz a
ecce [illegible] no [illegible] relaxatum mandatu
Ut iurando [illegible] liato fco seruandum no e
Breui. Cu aliquis iurauit defendere ac seruare pposse suo
iura alicui ecce cu ipm requirit necitate [illegible]
te sub debito iuramenti ipe appellat q [illegible] iurat [illegible]
te [illegible] si eam defendat an [illegible] appllonis [illegible]
[illegible] Ut pp q in hac articlo appello no [illegible] illud
[illegible] iurans [illegible] difficultas sine
necitas [illegible] ppe qd no possit ecce subuenire. No.

Et appo subtractoria no excusat aliq ab eo q facere tene(tur)
Item nouitas sine impossibilitate excusat a primo
vanto Quidam consiliarii regis aragonum immo potius
deceptores induxerunt ipm ut iuraret rescripto
assensu ppli usqz ad certu tpus prius sui confirmare mo-
netam tpe et morte eius legitimo pondere fuerat dimi-
nuta ita q que standulu in pplo currere erat hic int(er)
latto rex q indiscrete fecerat volebat renouare et satisfa-
cere pplo Unde petijt absolm ab huiusmoi iuramento pp scribit
eidem dicens q in casu isto no tamen e necessaria absolutio
q interpretatio adhibenda cu enim iuramentu id fecerat aut cre-
debat monetam illam legitimam aut falsam Si falsam iuramen-
tum fuit illicitum et no seruandum et pro eo dr illi pnia in-
dicta Si no credebat legitimam iuramentum fuit licitum et ideo seruan-
dum et io consuluit illi ut moneta illa reparata que
diminuta erat legitimo pondere alia moneta cu deterio-
nore prius sui et illa retineat ad legitimum statum que tenuit
tpe prius sui meliore et sic iuramentum seruabat Quia si
credebat monetam diminutam q iuramentum prestitit contra
eam conscientia remordeat confiteatur peccatum suu et pro illicito
iuramento pniam agat Nota q iuramentum aliqn recipit
interpretationem ut hic patet q aliqn requirit absolutionem
Item iuramentum no e vinculum iniquitatis et ideo licita et ho-
nesta spe dz rescripsit Sed iuramentum illicitum no e seruandum
Veniebat quidam ciuis eiusdem ... noie adductus fuit
ab aduersario suo coram iudice ciuitatis sup quibusdam
possessionibus iudex auditis meritis cause condempnauit
ipm ad restitutionem rerum petitarum ab illa sna appellat
ad dnm ppm consules ciuitatis no obstante appellatione snam
illam executioni mandarunt inducentes actorem in possessionem
rerum de quibus agebatur Sup hoc appellans conquestus
fuit dno ppe cui subest illa ciuitas quo ad temporalem iu-
risdictionem Unde ipse consulibus et pplo mandauit ... ut
possessionem ipsam restituant appellanti alioqn nouerint q ipse
mandauit ... epo ut eos ad id ecclesiastica censura
compellat cuius negocij ... committat pp q procedere in

Textum dicens quod ipsi tenentur humiliter et devote appella
tionibus ad se ap. interpositis deferre quia etiam leges se
culares post finalem sententiam appellationis non denegant gra
vamen Sed ipsi finaliter appellationis suspensam exequuntur consules
vero tamen super hoc se excusabant in presentia pape dicentes
quod cum aliqui vocantur ad officium consulatus iurare quod super
veniunt pecuniariis causis iudicabunt secundum consuetudinem ~~excusat~~
civitatis et infra xxxvi dies finaliter In pleno tamen non potuit
deferre appellationi Sed contrarium extravagantem dicit papa quod iudices
non iudicare secundum consuetudinem civitatis sue et ideo
sicut iudices possunt contrahere subditos contra leges sic et con
sules possunt contra consuetudinem suos subditos gravare
Ideo precipit eis quatenus appellationibus ad se ap. interpositis
deferant humiliter et devote cum mandatum illud illos
excusare non possit in quo intelligitur superioris intelligitur exceptio
Nota dicit istam ad plura argumenta Primo illud sententia dif
finitiva a qua est appellatum non debet executioni mandari quousque
fiat executio sed revocatio ut hic patet et ideo debet deferre
iudex appellationi et nichil innovare ea pendente Item in
mandato iuris superioris semper intelligitur exceptio et tunc
tamen alterius quia iuramentum factum in preiudicium al
terius non valet cum illud servari non possit Item iuratum

Dudum cum civis pisanus et ii penale est
Cum civis usurario pro novis multas perceperit usuras
iuramento interposito quod nec per se nec per alium predictas usuras re
peterent apud ecclesiasticum iudicem nec conquerere super hiis de
ponerent questionem creditor postmodum condidit testamentum in
quo precipit heredibus suis ut omnibus qui probarent se dedisse
se usuras eidem ipsas sibi restituerent Sed dicti heredes non vo
lebant usuras recipere propter iuramentum et heredes non sat
isfaciebant eisdem propterea hec ad noticiam domini pape veniret mandat
archiepiscopo pisano quatenus sub pena ecclesiastica publice in ecclesia
proponat ut qui super hoc veritatem noverint perhibeant ad testimonium
perhibendum ut si constiterit de premissis compellat de heredes ipsius
creditoris et ut usuras quas per illos a predicto receperit restitu
ant compensatas Non quod hic receperint testes licet non gre.
quia procedebat in modum inquisitionis sive denunciationis

et etiam ex officio iudicis. Item qui non potest agere potest mandato pre-
iudicare. Item aliquando conceditur una via quod alia dene-
gatur. Item ultime voluntatis executio spectat ad eciam si ipse
se exequi noluerint

Dominum archiepiscopum pisanum [illegible] pro executione prestiti
mandatum quod mouerat ad seruari ordinem iudiciarium dubi-
tauit archiepiscopus utrum in notoriis ordinem iudiciarium seruare de-
beret propter illius mandati. Et illi archiepiscopo quod secundum cano-
nes manifesta non indigent accusatione nec in eis ordo iudi-
ciarius seruandus est quam de iure in causis aliis obseruari, nec archiepiscopus
credat in mente quam mandat [illegible] ut predicta nemini cont-
canonicas constitutiones. Alioqui non mandato sed [illegible]
nec aliquo esset seruandum. Sed [illegible] benignius interpretatur
illud mandatum ita quod sit conforme iuri dicat enim quod in ma-
nifestis et notoriis de iure predictum mandatum non tenetur seruare so-
lemnitates ordinis iudiciarii quia in huiusmodi [illegible] seruari non de-
bet si quis subtiliter intelligat de ordine iuris et in plerisque
non debeat [illegible] ordinem iudiciarium obseruare tamen bene posset
intelligi quod mandat secundum verum intellectum ut in omnibus
causis ordo iudiciarius obseruetur in illis videlicet in quibus ordo
iuris obseruandus sit. De archiepiscopo sit seruat mandatum seruabit et in ca-
nonica non offendet. Nota quod mandatum debet seruari prout
non per interpretationem seruandum. Item manifesta accusatione non in-
digent. Item iuris communis non mandato et si [illegible]
Item in dubiis benigna de [illegible]. Item in notoriis
[illegible] ordo iudiciarius non est seruandus. Item ar. quod
verbum generale non est generaliter intelligendum

Ea te [illegible] dominus papa mandat archiepiscopo turritano quod
nomine Romane ecclesie mandatum fidelitatis exigeret et recipe-
re a iudice calaritano [illegible] iudicato. Iudex ille regimi-
tue noluit mandatum illud exhibere asserens quod illud pre-
stiterat pisano archiepiscopo sicut Romane ecclesie [illegible]
intelligens se debet super hoc iudici suspecto dicens quod non re-
mittitur debita si augetur alicui [illegible]
stando. Sed cum mandatum illud ecclesie Romane dictus iudex prestare
teneatur si mandatum ad prestandum [illegible] reputet illi reputet
quod dum prestare tenebitur [illegible] et nullo non ob-
stante de quo dicere petitur. Si non [illegible] mandatum non et [illegible]
prestando mandato id sine mora prestare debet. Nota quod nemo
relevatur a debito quam alii soluit quod debeat. Item [illegible]

Iuramenta contraria sunt videndum est quod magis sit licitum alio reiecto illud servetur.

Quinta vallis filie quinta vallis veneret ad urbem ad [illegible] cum quibusdam aliis mulieribus et eis in[illegible] tas iniurias irrogare propter quod dictus quinta vallis iurat stare mandatis illorum quem tunc fuerit illi mandatum sub debito iuramenti quod si alii filii aut filie aut uxor illius aliquem fornicatione vel [illegible] mulieribus illis obiecerit quod quinta vallis filios et filias exheredaret et uxorem a se removeret. Quintavallis recepto tunc iniquo mandato significavit hoc quod mandat quod altero quarto predictis mulieribus dimgat [illegible] mandatum illud tenoret cum illicitum fuit in [illegible] et mandatum aliquid dimittet illud nec tenetur observare [illegible] mandatum Nota quod cum aliquis iurat simpliciter stare mandatis alicuius licitum est et mandatum aliquid mandatum non ligat

Uxor cuiusdam [illegible] uxor eius adinvicem [illegible] se invicem mutuo petitiones [illegible] sunt ordinarii quod [illegible] [illegible] agendo mandat [illegible] quod utrumque inducat ad continentiam observandam quod si utrique facere noluit et eam fuerit manicat [illegible] aliquid [illegible] latum [illegible] adinvicem mandatum illud tenendum fuit et utrique illorum adulterium commisit Nota quod mandatum adulterium non prevaricat [illegible] set [illegible] prevaricat [illegible] [illegible] [illegible] penult Item paria delicta mutua compensacione tolluntur. Sequitur

Quemadmodum cuiusdam maritus et ductus aliquis de uxore quod post [illegible] sponsalia sit [illegible] fuit fornicata [illegible] an teneatur eam ducere in uxorem [illegible] mandata [illegible] amatori Si vir [illegible] mulierem quam [illegible] cum ea [illegible] teneret uxore eam non possit dimittere [illegible] fornicatorem [illegible] eum generasset [illegible] eam dimittere possit non obstante [illegible] mandato quod in illo [illegible] subintelligebatur si illa [illegible] non peccaret [illegible] si aliquis iuravit se aliquam ducturum in uxorem non potest ei obicere fornicationem [illegible] sub [illegible] ut eam ducere teneatur quia in illo mandato talis est condicio subintelligitur si illa [illegible] non venit aliquid si post tunc mandatum fiet publica meretrix eam ducere tenetur [illegible] [illegible] [illegible] amatorem Si vir post [illegible] fornicationem dimittere potest uxorem [illegible] [illegible] fornicationem

pt non admittere confessionem quia turpius esset quod non admitteret
confessionem nec obstat mandatum in aliquo istorum casuum quia mandatum
illud tale est per conditionem subintelligendum quod possit fieri
et non fiat sine transgressione mandati. Contra si propter timorem mandatum
tamen in lege esset regula non particularis nec universalis admitteret
nec quod turpius ei accideret tenetur eam ducere in uxorem. Respondeo si
eam uxorem deprehendit eam dimittere non posset si confessionem deficiunt
tamen ducere non tenetur quia multa impedimenta cum concurrendo
que non dirimunt iam contractum. ¶ Illud autem iniusto ¶ alia
quod ponitur que et talis aliquis mandat quod super vetito crimine accu
saret uxorem. ¶ Queritur an illud mandatum esset servandum. Respondeo quod quia
mandatum tale temerarium est quia si illa esset infidelis et adulterio
cohabitare viro sine contumelia creatoris nec illud tenetur ad mor
tale peccatum scilicet statim illam accusare apud iudicem suum et si se
non corrigeret scilicet illam dimittere secundum canones. ¶ Sed si maritus
promisit quod eam super adulterio non accusaret nunquam. ¶ Sed servaret tale
mandatum et mortaliter quod non quia dicit scriptura patronus est tur
pitudinis qui celat crimen uxoris et in evangelio dicitur si correptione
monita non se emendaverit dic ecclesie et postea sit tibi tamquam
ethnica et publicana. ¶ Contra. ¶ Sed eis mandetur quod sit servandum
quia non solum septies sed septuagesies septies dimittendum est
uxori peccatum. Respondeo quod in hoc casu tenetur et propter mandatum
ut eam non accuset ad sacramentum celebrandum si se emendat. Sed illa
accipiatur peccatum. ¶ Nota quod in mandato huiusmodi conditiones
subintelliguntur omnes non apponantur. ¶ Item non potest quis ex
probare uxorem quam approbavit contra eam procedere nisi per sponsalia
¶ Item multa impedimenta sunt contrahenda que non dirimunt iam
contractum. ¶ Item sunt deprehendo nullo casu superveniente dissolvitur
nisi ante carnalem copulam professionem alterius. ¶ Item si quis mandat
simpliciter non accusare uxorem de adulterio servandum est mandatum
tamen scilicet eam denunciare ut peniteat quod si non fecerit potest eam
dimittere et alia illa via consequitur iustitiam suam et aliquando denegatur
¶ Item quis non potest accusare potest denunciare. Sermo.

Et ex. ¶ Adsunt capitula collegii casso et cum consilio quorum
de abbas et monachi capellanos habebant causam parochialibus suis
dubitabant utrum liceret eis facere testamentum et mandare pro causa mortis
sue et mandata eius que non debent mandare primo autem eorum dicat
ut primo ut est non non quod amplius est a malo est. ¶ Item Iaco
bus apostolus mandat possibile mandatum esse ad omnia facere.

nolite iurare propter consultum Respondeo primo auctoritate eorum et de ex(emplo)
dicens Erit sermo vester est est non non ut affirmacio vel negacio sicut procedit
ex ore ita procedat ex corde quia tamen malicia hominum fallacie locum re-
dicitur defecit simplici affirmacionem vel negacionem ideo adiungit quod
amplius est a malo est illud amplius scilicet iuramentum non est ma-
lum sed a malo illius qui non vult credere nisi iuret et pena illius
non culpa Et licet dominus videatur prohibuisse iuramentum non tamen
prohibuit iurare per creatorem sed per creaturam Unde eciam premisit nolite
iurare omnino statim subiungit neque per celum neque per terram neque per ierusa-
lem tamen si iuretur per creaturam fraudulenter et iuramentum domini licet nisi
quod iuratur secundo Respondeo auctoritate Jacobi apostoli dicentis quod Jacobus non sim-
pliciter prohibuit iuramentum sed voluntatem iurandi Unde dicit an-
te omnia fratres nolite iurare etc quia nullus debet iurare spontanea vo-
luntate sed necessitate instante et tunc licite iuratur Secundo iuramen-
tum habeat tres comites scilicet veritatem iudicium et iusticiam sed prohibuit
iurare per creaturam Unde dicit apostolus hebreos homines per maiorem suum iurant
et omnis controversie finis est iuramentum et quod in veritate iuratur sit ostendit
exemplo angeli qui iuravit per viventem in secula seculorum et ex illo quod
legitur prophetas dixisse quod est est non non Unde dicit in veritate dico
vobis sed eciam iuramentum maledicere dominum iurassent Tercio dicitur quod quedam
prohibentur quia per se mala sunt que non prohibentur ex eo non quia
mala sunt sed quia si fiant frequenter inde mala sequuntur Sicut vi-
num per se malum non est sed quia ex frequenti et in tanta potacione
luxuria generatur Unde dicit apostolus Nolite inebriari vino in
quo est luxuria et sic iuramentum propinquum malum unde eciam sit consue-
tudo iurandi sed tamen prohibetur ex eo quia ex frequenti et incauta iuracione
periurium sepe incurrit Unde legitur vir multum iurans replebitur iniquitate
Sicut paulus concessit discipulo suo thimotheo ut uteretur modico
vino propter stomachum sic et eciam necessitas exigit precavere licita
et honesta per iuramentum quia cessante causa cessat effectus Vel
Respondeo quod per se prohibita sunt veri perfecti ut quicunque posset
iuramentum vitare deberet tamen tenebitur alius ne per defectum testium
innocentem suum sine iuris sustineat lesionem ut defectibus aliorum
testibus possint in causis iniustis sine testium prohibicione iurari
Nota quod per creatorem et non per creaturam iurandum est tamen sed per creaturam
iuratur fraudulenter et iuramentum sed licitum quod iuratur Item in veri-
tate est domini iuramentum habeat veritatem iudicium et iusticiam Et
per iuramentum debitum quod dicitur Item quedam sunt simpliciter
mala et ideo prohibita quedam non simpliciter bona sed prohibentur.

extra. Item cessante causa cessat effectus. Item inducti [illegible] et alia deficientibus aliis testibus possunt ferre testimonium pro aliis [illegible]

Sicut una vacante ecclesia cathedrali canonici eiusdem tractatus aliquis eligitur de pastore eligendo quedam iuramenta fecerunt in damp[n]um ecclesie specialiter [illegible] per maiorem partem [illegible] eorum alius ex[illegible] electus in episcopum et consecratus episcopus videns quod ex hoc episcopales redditus diminuebantur et nisi [illegible] iuramenta illa essent servanda ipse considerans quod iuramenta non sunt instituta ut iniquitatis vinculum et iuramenta que contra utilitatem ecclesiasticam attemptantur non iuramenta sed periuria nuncupantur pro iuracione incauta fecit eis penitenciam imponi. Mandat papa canonicis quatenus [illegible] illis super premissis iniungat penitenciam et si ita invenerit in statum pristinum reducat quidquid in dampnum ecclesie [illegible] datum esse reperiat. Nota quod iuramentum in dampnum ecclesie factum non est servandum nec obligat sed potius pro iuramento [illegible] et de hoc penitencia debet imponi

Cum contingat. Casus aliquis alienavit res dotales et alias quas dotaverat uxori post nupcias propter [illegible] et consenciente alienacioni et iure uxor ulterius contra alienacionem veniat servat [illegible] iuramento quod contra alienacionem non veniret per maiorem [illegible] soluto matrimonio veniret in [illegible]. Consultus papa [illegible] quod licet consensus mulieris non inducat in talibus obligacionibus secundum leges [illegible] sed [illegible] servac[illegible] iuramentum ne talis [illegible] contingat periurii [illegible] et hoc [illegible] si iuramentum tale sine vi et dolo prestitum [illegible] sine cuius preiudicium alterius non redundat nec observatum vertat in detrimentum salutis eterne. Nota quod iuramentum [illegible] legi [illegible] Item via periurii [illegible] Item iuramentum semper servandum est [illegible] sine [illegible] Item iuramentum [illegible] nec dolo [illegible] non ligat. Item iuramentum factum in preiudicium alterius factum non tenet a contrario sensu.

Sicut [illegible] nobis et [illegible] [illegible] treugas [illegible] servac tamen [illegible] bellum [illegible] spoliacionem [illegible] quibusdam bonis suis [illegible] prestitum [illegible] [illegible] [illegible] iuramento veniret [illegible] spoliaverit [illegible] iuramento [illegible] [illegible] quibus [illegible] constat [illegible] bellum [illegible] indicat [illegible] ut [illegible] bella [illegible] que [illegible] violenciam occupavit et [illegible] [illegible] [illegible] fecerit [illegible] [illegible]

subiectas intelligo Si premissa ciuitate mutatur mandatum ideo quia se
asserit prestitisse ipsum non ligat qui prestitit fidem consensu suo
est irritum ideo ille cui prestitum fuerat neglegit seruare quod promisit
Nota quod ea que auferuntur in bello iniusto sunt auferentibus resti-
tuenda contrario sensu si bellum sit iustum possunt licite retineri
Item fides non est ibi seruanda cum fidem non seruat

Nimis Clerici mandata fidelitatis laicis prestare non debent
eciam nichil temporale teneant ab eis quia suo domino
stat aut cadit Nota contrario si clericus tenet temporalia a laico
debet ei fidelitatis prestare iuramentum

Petrus Antiochena ecclesia vacante principe Antiochene timens
conspirationes filii cuiusdam ipsum iuramento contorsit canonicos
anthiochenie quod si esset electus ipsum canonici promouerent [illegible]
1 no eius quod ipsum [illegible] Anthiochena et ecclesia [illegible] [illegible] adiuuo
8 per qualiter super hoc et cetera sic [illegible] iuramentum predictum
[illegible] canonicos illos non teneri iuramento tamen quominus libere
stare possit quod ipsum principe prodefendendis iuribus et honori
ecclesie sue et personis [illegible] fidelibus defendendis [illegible] se cum
[illegible] solido pro quo ipse principe debet incurrere lesionem persone
aut amissionem sui principatus Nota quod [illegible] inuicem [illegible] permittat
alium aliquid quod non erit contra ipsum tamen ei non tenetur quia se uelle
eciam suam uel quod [illegible] suam quia iuramentum non excedit [illegible]
tamen quod quia se [illegible] tenetur uel quia [illegible] suam Item cum conspiracione
principis per hoc iuramentum canonici astringuntur

Ex litteris tuarum [illegible] nouerit impetiuit litteras super restitucione
vsurarum quod [illegible] et [illegible] [illegible] canonicum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] testes [illegible] [illegible] [illegible] per quos non
potuit constare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] constitit [illegible] quod notorium [illegible] quod ex qua [illegible]
terra ipse [illegible] obligata [illegible] suam et amplius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut mandatum de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut per mandatum [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] ne
[illegible] [illegible] mandati [illegible] iusticia si [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] compellas [illegible] per [illegible] et [illegible]
tamen mandatum [illegible] in eo [illegible] mandatum de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] causis et ad hoc par-
tes compelli debent

Intellecto Rex Ungarie fecit quasdam alienaciones in preiudicium regni sui et contra honorem regis iuramento in promocione recepit non renovandas. Signatum hoc fuit domino pape. Unde scribit per archiepiscopo Colocensi et eius suffraganeis et aliis regi supplicet ut alienaciones predictas studeat renovare non obstante illo iuramento quod in coronacione sua iuravit unitatem regni sui et honorem illibatum servare, cum illicitum fuit servare iuramentum quod prestitit de non renovandis huiusmodi alienacionibus et ideo non servandum. Nota iuramentum in detrimentum regni non esse prestandum esse illicitum et ideo non servandum contra id prius iuramento licite prestito.

Mulieri cuidam mulier petebat quod in virum qui eam ... asseruit quod ille invitus in eam consensisset, probata depositione ... hoc negabat cum mulier non haberet alias probaciones, vir fuit ab eius impeticione absolutus. Queritur utrum iudex debeat ei dare licentiam cum alio contrahendi. R(espondetur) quod non, ne actor per iniuriam veniat ... et ei hoc prohibere ne forte sibi iuravit ... impedire sed est sue conscientie relinquendum. Nota quod actore non probante reus debet absolvi. Item illius periculum suum debet dare alii materiam peccandi quia imputaretur ei.

Clericus aliquis electus iuravit se servaturum statuta ecclesie edita in ecclesia sua iuramento taliter prestito promisit per iuramentum servaturum statuta edenda. Quod post prestitum iuramentum fuit factum in eadem. Queritur utrum teneatur ad observacionem illius statuti per iuramentum prius factum. R(espondetur) quod ex promissione sua non tenetur servare si quod tunc promisit sine consensu eius factum. Nota quod iuramento non continentur ... nisi super quibus iuratum est. Item ex promissione aliquis obligatur.

Iuramentum aliquem legitime coram iudice iudex defert iuramentum alteri parti loco probacionis. Queritur cuius id iuramentum sit de necessitate prestandum. R(espondetur) quod iuramentum in tali casu recusari non potest nisi iusta de causa que allegata et probata illud prestare non cogitur. Si semper una pars defert iuramentum alteri parti in iudicio illud iuramentum licite potest recusari ne referri alteri parti tunc non est licitum referre huiusmodi iuramentum. Sicut si aliquis conveniatur actione famosa sicut de furto vel de alio crimine tunc non est licitum referre huiusmodi iuramentum.

Sane si actor dicit in hoc C. quod si actor omnino deficiat in probacione reus debet absolvi quamvis nil probet et si presumptio sit pro actore reus potest deferre iuramentum ad tollendum illam presumpcionem et suam innocentiam ostendendam et hoc verum est ubi iudex consideratis circumstanciis personarum et cause videat iuramentum illud deferendum.

actori. Nota in dicta parte alia parte defectu mandati. Item mandatum
apte delatum per recipi et referri. Item si quis continuat ac-
tionem que infirmat non per hoc vicium defectu mandati. Item quod procura-
tio est factoris et procuratoris per deferri mandatum. Item mandato defecte
[illegible] ad [illegible] honestate persone et qualitate cause. Item nota
in prima parte quod declaratoria sunt in debite mandati. In fine vero quod De exceptionibus
[illegible] absolvi si actor eius deficiat in probatione

De exceptionibus

Deinde classis questio fuit apparenti in personas
testium crimina obiici possint ut sic attestationes repellantur qui-
bus aut mandatum vel depositiones vel fiat obiectio. Respondeo quod pro
oppositione distinguendo in tribus modis: si crimina obiciuntur testibus testibus
non dum fuerant accusata sed tamen opponuntur in modum exceptionis
tunc illa probari debet antequam causa personam tenetur que si probata
fuerint attestationes repellantur quia ut dicitur criminibus testes
labefacti nulla infamia vel suspicione vel malicia manifesta in
ferendo testimonio requiruntur quod sola crimina deponi [illegible] alio tempore tamen
[illegible] vel confessi fuerint in iudicio testibus obiciuntur quia contra con-
fessionem non est credendum contra alios [illegible] sic probaverint moretes.
Tercium quod a. et est crimina probata sunt quod testes in modum exceptionis
Utrumque debent testes puniri pena ordinaria. Respondeo quod non sunt
puniri pena ordinaria quia in eos accusatio nec ordine non pro-
cedit sed sufficit si attestationes repellantur propterea ubi crimen opponitur
obiciatur non contingit causa digna agi. Nota quod testes sunt quidem
infamia debent esse. Item testes convicti vel confessi de crimine in
iudicio attestationes repelluntur. Item nullus debet puniri sine accu-
satione. Item secundum modum agendi puniatur aliquis [illegible] mil.
[illegible] et notata simillata [illegible] de testibus testium

Hinc ubi aliquis est excommunicatus maiori excommunicatione puta
Titius accusat Martinum Martinus participavit Titio scienter
vel locutione vel cibo et sic Martinus est excommunicatus minori ex-
communicatione et tunc Titius accusat Martinum Martinus excepit
Titium dicens ipsum esse excommunicatum maiori excommunicatione. Titius re-
plicat quod Martinum dicens tu non potes excipere contra me quia
tu scienter participasti mecum in locutione vel cibo. Ouaeritur utrum Mar-
tinus possit repellere Titium ab accusatione non obstante repli-
catione Titii qui Respondeo quod Titius bene potest repelli ab accusatione
non obstante replicatione quia Titius est remotus a communione
fidelium Martinus vero participatione [illegible] solum. Nota quod ex-
communicatus maiori excommunicatione repellitur ab agendo sed minori ex-
communicatione ligatus non repellitur quia non est remotus a
communione fidelium.

vij casus Quidam Jacobus noie fuit inuestitus p dnm
ppm de quad pbenda vacate in nonanen ecclia ? demanda
to ipm in corpalem possone eiusd pbende inductus et
no pmittebat ei nonvllen canonici possidere Contra hoc proposuit Ja
cobus pdictus in pntia dni ppe quando pt capli exceptionem
quandam qd ipm proposuit vz qd in alia eccia bnficium opti
nebat ipe replicabat qd eos qd ipsi plura bnficia in plu
ribus eccliis obtinebant Jnnoc cognita vitate mandauit lan
dunen epo quat dcm Ja faciat pbende illius pacifica
possone gaudere cogna fuit p Ja inuestitus no obstante
exceptione pdca qui no possit ei obiecl cu ? ipsi varia bn
ficia in diuiss eccliis habe nosscuntur Nota qui simili impe
dimento laborat no pt illud aly opponere Item exceptio
exceptione sine replicatione tollitur
Astoralis Cuntin maliciose dilatorias exceptiones pponebat
ut causas terminare deferet adipore malicia corpeshendo sta
tuit ppa ut j certo tpe assignato audiat omes dilatorias ex
ceptiones pponendum ita qd si ptes ps tm volunt pponere
quas in tmo no fuint pstat ullatenus audiat nisi de nouo
ps tm exorta fuint vel nisi ille qui eas ppone voluit fide
faciat mandato se post tm adillius noticiam puenisse Jte
qd iudex pt statuere tm ad dilatorias pponendas nec ps modo
pnd pponi nisi in tribus eclys hic contentis s. si fuit suscitatu
de nouo ul qpetit vel si in tm ps modo adueniat noticiam
puenisse Item que de nouo exigunt nouo auxilio indiget
Jte p mandatum pbat contra alienum Jtem no tis caso v ma
ndatum vniq creditur in pendicenda alterius
viij Jnter casus Cum contencio et pore de anglithilio expte vna
et G nobile viro pictauiensi dioc ex alia ptusset sup quibus
decimis et rebus alijs inter ptes coram delegat ? iudicia vms
pt hoc constitut pcam ipius nobilis exauctoritas proposuit qd duos
de iudicibus habebat etiam iure suspectos ptim illo sibi allegat
qd eid nobilis ille excomunic vinculo tenebatur astrictus et exceptoz
quinque ppone no valebat Judices consilere dnm ppm et ipe
Rt qd ipsi nobili talis defensio legitima tenenda in iudicio maxime
in hoc recusatio cu periculosum sit sub iudice litigare suspec
to et ap tm sedis iudicibus suspectas exceptio fieri eas nobis
committit vm no considerat fuluer exceptionem si equitas iudi
cat et absint et ut reo h actore defensio copia denegetur
quia sit condampnare qui debet absolui cum vo exceptionem

Denegata non est absolucionis sua que est in causa absolucionis et si
condempnetur potest appellare si cum instancia fuit excommunicatus et etiam
concurrant suffragia in uno et eodem iudicio non denegatur etiam
si excommunicatus reconveniens actore non potest neque in defensionem
sustinet ad impugnandum extenditur Nota quod periculosum
est litigare sub iudice suspecto Item in iudiciis equitas si
vacat et non favor Item iudicium claudicare non debet Item
excommunicatus potest appellare et omnis legitima defensio est illi salva
in iudicio si agere vel reconvenire non potest Item favorabiliores sunt rei quam actores

Item venerabilis episcopus Sabinensis tenebat causam cum monasterio Farfensi super ecclesia sancti viti coram auditoribus utrique parti concessis petebat Sabinensis episcopus ipsam ecclesiam a monasterio Farfensi cum possessionibus et pertinenciis suis dicens eandem tam in temporalibus quam in spiritualibus pertinere ad ecclesiam Sabinensem per cuius iniustam non rationem
...
ecclesia fuit ecclesie Sabinensi subiecta cum tamen episcopus petere non posset
...
quam quibus exhibuit instrumentum in quo prima facie continebatur
indebitatum quod Theodosius episcopus cum assensu canonicorum suorum
predictam ecclesiam sancti viti concesserat monasterio Farfensi in recompensacionem
pro quibusdam ecclesiis et rebus aliis Adhoc episcopus inter eam suam
et fundatam per huius iniustam quia cum per eius mortem videret se dampnum
quod permutacione facta per Sabinensem episcopum obtinere per quos
constabatur se credere quod dicta ecclesia tempore permutacionis pertinuit
ad ecclesiam Sabinensem quia contractus permutacionis celebrari non potest
nisi cum eo qui loco rei dominium transferre et ad probandum
quod dicta ecclesia pertinet in temporalibus ad episcopum testes quos induxit
per quos ostendebat quod ipse dissoluebat querelle suo dereliquit
temporis ecclesie tempus et aliis eciam causa duo propter intercessionem dominum
episcopum intervenit sed non probavisse per testes nec per instrumenta super dicta
permutacione quia cum apparuit scriptura non in esse constituere
intentionem adversarii sine nec per instrumentum Adhoc contribuentibus adiudicando quia in eo Theodosius episcopus qui permutationem fecit prenunciabatur
non dictus episcopus Sabinensis episcopus in rescripto quo permutacio inserebatur
appositum fuit Sabinensis per viam suspectam licet minime quod possit
cum rescriptum illud falsavit et dictum per eum non debeat in
dubium reducere et sic tantum quod tempore et causa finali et post
obiici posset usque ad xx annos in tale scriptura non valet propter
quod per hoc prediciam monasterio quietam vivere quod constituit ipse dicta

ecclesiam sitam et in diocesi Sabinensi adiudicavit cum iure episcopa-
li in omnibus in ea, exceptis illis que per aliquod tempus scripta
ecclesia episcopo sunt subtracta, tum exempta non probetur, quo ad episcopa-
lia eiusdem ecclesie absolvit in suo ab impetitione episcopi cum super
hoc non probavit se luctuosa possessione munitam. Nota quod cum
excipit non confitetur de iure adversarii sui. Item quod cum aliquis
addit nichil minuit de iure partis alterius in preiudicium suum
facimus est. Item delictum personae non debet nocere ecclesie. Item
exceptio falsi semper post probationem usque ad xx annos. Item eo
ipso quod ecclesia sita est in diocesi episcopi ei subest in omnibus ad ius
episcopale pertinentibus, si exempta non subest ei in temporalibus nec id probet-
tur et cetera. Nobilis vir W. convenerat per litteras apostolicas coram
archiepiscopo Treverensi, excepto ipsius nobilis fuit propositum ubi ipso conveniente
illarum litterarum auctoritate non tenebatur, pro eo quod ultra duas dietas
suam diocesim trahebatur in causam et quia dictus archiepiscopus hanc excep-
tionem non admisit, se ad apostolicam appellavit. Propter quod tam procurator ipsius
nobilis tamen partis adverse coram apostolica comparuerunt, quorum quo
pro parte ipsius nobilis procurator proposuit et procurator partis adverse
dixit quod dictus nobilis ultra dietas extra suam diocesim non
trahebatur, quia archiepiscopus sibi terminum in tali loco statuit qui non
erat remotius ab illo quo per appellationem sit prohibitum. Verum prout maior
est quibusdam iudicibus quantum si procurator dicti W. potuit pro-
bare exceptionem predictam, videlicet se trahi in causam ultra duas
dietas, extunc quo quandam appellationem primam legitimam fuisse
pronunciet et negotium supersederit. Nota quod cum appellat aliquis
namque ad summam in eo appellatione, debet probare causam veram
appellationem fuisse, et hoc verum est quod non obtulit illum se proba-
turum. Item nota quod iudex post remotionem quamvis de iudicibus
illam causam committere gravandum. Dictis
M. nate electus fuit in priorem eiusdem ecclesie S. P. et B. se oppo-
nebant electionem illius, volentes quod illos litteras impetraverunt a sede apostolica coram
iudicibus constituti proposuerunt quod dictus M. non debeat admitti
pro eo quod erat excommunicatus et periurus. Debet autem M. quod P. et B.
in modo replicationis obiciat periurium et quod contradictores cum
S. et eorum exceptores eliderent. Sed procurator illorum dixit quod probatio
illius electionis super hoc recipi non debeat, quia et si illa crimina
probarentur, non tamen propterea ad exclusionem sine causa repel-
lendi, et si excommunicatio tamen eorum electio probaretur in modo

exceptionis repellentur ab agendo set replicacione excommunicacionis probata non repelletur a defendendo Iudices in illo casu fuerunt quia propter recipient probaciones super replicacione premissa propter quod ad sedem apostolicam appellare mandavit propter quam causa sic est ita remittitur in irritum quidquid fuit factum post appellacionem. Nota quod excommunicatus quamvis non repellatur a defendendo tamen non debet admitti ad probandum nisi pro bono sue partis.

Proposuit dominus Nicolaus .. et ceteri pro parte capituli ad sedem apostolicam ordinarius Magister ... contra Amedeum volentem impedire ... illorum obiciebat eis quasdam sentencias suspensionis et remocionis ab officio beneficii modo excepcionis et ipsos videbatur sentencias illas nullas esse et hoc probare volebat per testes et instrumenta dicunt propter ne propter hic improbavit ... propter quod tenere sentencias relaxavit ad cautelam. Nota quod suspensus absolutus et beneficiatus non admittitur ab agendo propter communicacione cum eis sentencia tunc temporis possidere non potuit ... propter.

Item dominus prior et conventus de Burgellis excepte una et ... excommunicatos et campestria et alia super quibus ... que ... adpetitionem prioris et conventus predictorum commissa fuit ad illa abbati sancti Benedicti et eius coniudicibus ... malos ... sufficienti ... se ad apostolicam appellare et videntes suam ad appellacionem suam prosequendam ... Iudices appellacione non obstante tulerunt excommunicacionis sentencias in casu propter appellacionem causa commissa prior de Anglesey ... iudicibus fuit ... quibus pro adversa proposuit quod non erunt excommunicati et in libro appellantibus non fuit sentencio de sentencia excommunicacionis lata quia ipsa licet non valebat et quia iudices hanc excepcionem non admittebant dictus prior se ad apostolicam appellavit et commissa fuit causa priori de Gilberti et coniudicibus suis coram quibus excepte ... fuit excepcio ... quod sentencia excommunicacionis lata fuit post appellacionem legittimam et ... defensionis auxilium in iudicio ... quod iudices ... exceptiones partis adverse admittere non debebant. Sic ipsi tamen non admittunt et ... appellacionem propter ... ita ... valuit. Set quia prior de Gilberti et eius coniudices excepcionem huius admittere denegabant ... ad apostolicam appellavit ... de causa ... est

517

ita quod factum fuit post appellationem predictam in irritum revocet
et in eo processum nec mandatum ducatur ad effectum [illegible]
mere et conditores suos. Nota quod ex contextu presentis appellationis apparet
[illegible] canonicam [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] contra [illegible] pro clericum et electum suum [illegible]
[illegible] archiepiscopus [illegible] [illegible] non cum [illegible] [illegible] [illegible]
cum [illegible] in archiepiscopum [illegible] supradicte [illegible] clerici ad sedem
apostolicam appellarunt et causam appellationis [illegible] commisit [illegible]
[illegible] sancti Stephani qui electum ipsorum confirmavit [illegible]
[illegible] ius eligendi pertinet ad capitulum [illegible] et ab-
solvens partem adversam ab impetitione ipsorum clericorum [illegible]
[illegible] partes ad sedem apostolicam appellarunt et causam obtinuerunt a
[illegible] abbati sancti Salvatoris papiensis et preposito vercellensi
coram quibus [illegible] archiepiscopus et dicti [illegible] clerici [illegible] [illegible]
sunt [illegible] [illegible] capitulum [illegible] [illegible] iudices [illegible] non considerantes
quod [illegible] appellationis [illegible] [illegible] non debeat quin ex-
cludi [illegible] omnis defensio legittima [illegible] in iudicio re-
[illegible] [illegible] partem archiepiscopi non esse [illegible] ad [illegible]
clericus supradictus [illegible] quod clerici ad sedem apostolicam appellarunt et [illegible]
[illegible] factum domino [illegible] [illegible] mandat iudicibus [illegible] si est
ita procedant in eo [illegible] [illegible] non obstante. Nota [illegible]
[illegible] per appellationem et [illegible] in appellatione et omnis legittima
defensio sibi in iudicio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dilatoriae [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in qualibet parte litis [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] speciale in hac exceptione [illegible] alie dilatorie ante
litis ingressum sint proponende et hoc statutum est ne aliquis in
[illegible] [illegible] sive [illegible] [illegible] [illegible] Sed si [illegible] [illegible]
[illegible] actor fatiget laboribus et expensis [illegible] [illegible] [illegible]
in expensis [illegible] dicit quod si aliquis est publice [illegible]
iudex ex officio suo [illegible] illum repellat [illegible] [illegible] [illegible]
non opponatur. Nota quod [illegible] [illegible] [illegible] dilatoria sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] publica non est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] opponatur quia officio iudicis est repellendus.
[illegible] aliquis adversarium suum [illegible] super aliqua re quam
possidebat tempore litis [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] desiit rem illam
possidere fuit absolutus [illegible] [illegible] rem cepit possidere actor

Petit eandem rem civiliter an res iudicata ei obstat et dicit quod
quod non obstat exceptio rei iudicate ad hoc ut ad eundem pervenit
unde est ut possideat tempore litis contestate et tempore quo sententia fertur Item
si aliquis possidebat tempore litis contestate et postea sine dolo
desiit possidere debet absolvi Item si dolo desiit possidere
habetur pro possessore.

Venerabilem archiepiscopus Narbonensis appellavit audienciam super
gravamine sibi illato et super appellacione sua litteras impetravit coram
iudicibus appellatos obiciebatur litteras non valere pro eo quod tempore
impetracionis excommunicacionis vinculo tenebatur ex causa alia Sed
dicens consulere ipsum et ipse dicit quod licet ex alia causa tempore impe-
tracionis excommunicacionis vinculo teneretur dummodo in litteris suis [illegible]
[illegible] non tenetur nichilominus ad prosequendum appellacionem suam debet admitti
quia nichil prodesset excommunicato appellare si non posset appellacionem
suam prosequi et litteras impetrare Notandum quod excommunicatus potest appellare
et appellacionem prosequi et litteras impetrare

Tacuit episcopus sive prelatus negligebat parochianos suos revocare
ad catholicam unitatem unde statuit concilium istud ut si aliquis ali-
quem locum ad catholicam unitatem reduxit si per triennium tenuit locum
illum nullo ipsum repetente non repetatur deinceps ab eo et hoc verum
est si proprius triennio fuit episcopus qui posset illud repetere et tacuit
Si non nullus episcopus fuit non prescribitur contra Sed contra episcopum
[illegible] hec tamen dicit ut triennio locum ipsum repetere Item si episcopus
per triennium illud catholicus non fuit non currit tempore prescriptionis Sed
si ad catholicam unitatem conversus fuit infra triennium habet potestatem
repetendi locum illum qui pertinebat ad ecclesiam illam suam Notandum quod
vacante ecclesia non currit prescriptio Item non currit prescriptio eo tempore quo
episcopus catholicus non est tunc enim ecclesia vacare censetur.

Michael quedam domina matrona [illegible] patrimonii
[illegible] [illegible] scripsit ei quod ipsa dimitteret patrimonium illud
et ipsa ei rescripsit quod ipsa parata erat facere [illegible]
[illegible] quod non cum scandalo nec cum strepitu [illegible]
valebat decanus pauperum diffinire ultimo cum ipsa non dimit-
teret bona pauperum rediret [illegible] ad [illegible]
olim [illegible] dicens quod [illegible] sua et [illegible] sua
non faciet [illegible] successoribus suis in rebus pauperum
Notandum [illegible] cum scandalo faciendum Item bona ecclesie pauperum
sunt Item non currit prescriptio inter [illegible]

[illegible] olim habebat locum prescriptio viginti annorum de rebus

eccle̅ hodie ud vnde no̅ tenet quod hic d̅r vel sic pone casum
adhuc ut teneat de̅ illa Rector cuiusdam ecclie̅ possedit p xxx
annos quiete quasdam possessiones cuiusdam militis licet tum
si pscripsisset et R̅ q̅ sic ut scribitur in l. 1a 2 sic no̅ tollit capl̅z
illud p capitulum sequens Nam ibi l. qd vna ecclia pscribit cont̅
aliam hic qd ecclia pscribit cont̅ priuatum et ille casus pbat̅
p c. xvi. q. iii. si. pt No̅ q̅ pclamacio sine actione interrupit p̅
scriptionem quando clericus pscripsit contra decima//, scriptionem
ud et oblacionum que ad eum ptinebant queritur an posset
se tueri cont̅ epm̅ R̅ pp̅ q̅ clericus ille pt se tueri cont̅ epm̅
sibi impetitionem epi sup quarta pdicta pscriptione quadraginta
ta annorum nisi interim ecclia pastore vacaret qui vnacum
ipius defendere debuisset Vnde sine R̅ tacite epm̅ que possi
si p canonicos antiquos in capitulo precedenti nonne sufficit
pscriptio xxx annorum ut dicunt canonici R̅ Romana ecclia
temporalem pscriptionem no̅ admittit No̅ q̅ vacante ecclia
no̅ currit pscriptio Item sola pscriptio xl annorum locum ht
vigilanti Secundum leges male fidei possessor pscribit rem
alienam vnde dubitant quando ept an idem sit secundum canones
et sup hoc respondit pp̅ d. q̅ nalde canonice e̅ ne male fidei pos
sessores sint in pdijs alienis quia nulla antiqua dierum
possessio iuuat male fidei possessore solummodo ppt̅ intolerabilem
negligentiam inferiorum sequitur ui rem restituat possessam cum no̅
sit aliena ad posita bone fidei possessor dici no̅ posset
unde nec qualiter alias secundum leges ex hijs sicut scilicet legis
lator habuit legem inuenit ut locum haberet pscriptio xxx
ud xl annorum in male fidei possessore solummodo ppt̅ intolerabilem
dam negligentiam inferiorum sequitur et longi temporis errore et
confusione Sz ppe hec no̅ placuit sine vetus dice sta
at rem pscribi sine ignorancia No̅ q̅ diuturnitas temporis
peccatum no̅ minuit sz auget Item male fidei possessor
no̅ pscribit ullo tempore
Scilicet quando ecclia pscribit decimas in parochia ali
cuius xl annis Queritur an tuta sit ecclia pscriptione R̅ pp̅ q̅
deinde melior e̅ condicio possidentis quia pscriptio xl
annorum excludit omnem accionem Nota q̅ melior e̅
condicio possidentis Item pscriptio xl annorum excludit omnem
accionem et intellige que pscribi pt

anfum dni archiepiscopi mediolani regini et nobilis virum B. qui super decimis
interdictum per commissarium eiusdem illud mandantes iudicibus quatinus
campaniam ipsam sine debito decimas dabant non obstante prescriptione
temporis vel concessione alicuius persone ecclesiastice vel secularis si illud
B cum opponere voluit quod cum laici non possint possidere de-
cimas ecclesiasticas prescribere non possunt. Nota quod laici non possunt possidere deci-
mas aut etiam alia spiritualia. Item possessio nostra non potest prescribi
illud autem in canonibus reperitur quod qui rem alterius prescribit xxx
annis tutus est prescriptione temporis rem ecclesie fuit apud utrosque hodie
locum tenet talis prescriptio de iure quod romana ecclesia non admittit immo
rem prescriptam quod xl annis licet quidam canones admittant tricen-
nalem et si ecclesia xl annis rem aliquam in recensu possidet ad
usum aliquid alteram etiam potest se tueri quam quadragenaria
prescriptione et interruptione quod fuit inter partes aliqua parte teste
recipi debet et probata fuit interruptio prescriptio non valebit. Nota
quadragenaria prescriptio secundum canones hodie locum tenet
item prescriptio debet esse continua et non interrupta
Via mediante inter duos abbates certa fuit quod de finibus per ma-
dat illam quandam diffinicionem per agrimensores qui ad loca
de quibus contencio est accedant ut in presencia illorum quandam
faciat terminari prescriptione xl annorum tamen utrique parti firmata. Nota
quod quod de finibus in presencia mediam terminari debet. Item prescriptio
xl annorum hodie hic locum habet
Karissimis Ecclesia decimacione pertinet ad monasterium de Chabenden
et Chonis de sua et vineam cetera sive prochiam matricis ecclesie
decimationis clerici fuit et vineam in mutationem quare ius pro-
pter ius finiendi subtraxerit illi matricis ecclesie et decimas
oblaciones hunc abbas et monachi de Chabenden percepta sua ma-
tricis decimacione conquestus fuit dicto presbitero nunc mandat per
iudices quatinus faciat restitui decimas et oblaciones cum aliis
obvencionibus predicte matricis ecclesie decimacionis non obstante
prescriptione temporis hostilitatis actione predicte ecclesie. Nota quod modo
non possunt esse ecclesie prolate et sunt per quam presbiterum. Item in ecclesia
vel monasterio potest agere plus subiacta. Item ius prope equale romanum
est ut hic patet. Item decime debentur matricis ecclesie et non capelle.
Item tempore hostilitatis non currit prescriptio
Accedentes prepositus sancti Nazarii et ... canonicam sancti Ste-
phani procuratores cleri mediolanensis ad sedem apostolicam accedentes constitu-
tum de Waldemario maiore ecclesie quod cum ipsi venerunt legatus
et iudices apostolice sedis Waldemarium voluerunt illos primare vel

aliquid conferre ad procurationes prestandas volente papa ut quod
omnibus imminet ab omnibus impleatur mandat abbati
de Caritate quatenus ut dicti ordinarii per speciale privilegium ap. se.
apostolice sedis procurationibus cauerant se de immunes declarat ipsos
ordinarios teneri ad procurationes ordine debito faciendas
etiam si longissimo tempore non impenderint procurationem
cum in talibus non habeat locum prescriptio Non quod omnes
tangit ab omnibus debet approbari Item omnes ecclesie tenentur
nuntiis pape iudicibus et legatis Romane curie nisi specia-
le privilegium ostendant Item in procurationibus non habet locum prescriptio
Item non noceat Archiepiscopus Bracharensis conquestus est quod Dominus
pape quod priores de Costa et de Sancto Tornato denegabant
sibi obedientiam et reverentiam exhibere licet ecclesie sue in ipsius
diocesi essent constitute dicentes quod eam sibi exhibere
non consueverant mandat papa dictis prioribus quatenus dicto
archiepiscopo exhibeant obedientiam debitam et reverentiam
sicut alii clerici sue diocesis prescriptione temporis non obstante
Nota quod in debita acquisite reverentie non debent Item contra
obedientiam non currit prescriptio
Causam inter nobilem virum maritum Gotina parte et
castellanum de castro Palatioli ex alia quod vertebatur super
quibusdam iuribus que nobilis predictus dicebat se debere
pape a dicto castro pro camera Romana probavit papa hoc modo
tamen ipse constitutus ex parte nobilis ipsius proponebat quod Alexander
papa concesserat sibi in dicto castro xl solidos papienses quos
ipse ecclesie ibi pape consueverit annuatim Insuper voluit quod
placita bannna forisfacta et alia iura que ibi Ro-
mana ecclesia habebat Castellanus autem dicebat se ad ea nulla
ratione teneri Ad quod probandum dictus nobilis in du-
cebat privilegium Alexandri 2 librarum censualem et hoc idem nite-
batur probare per testes quos dicebat se induxisse predictum censum
in diversis partibus ex ipsis xxx annis et infra fuisse solutum
Sed ex adverso fuit obiectum quod nec privilegium nec liber cen-
sualis aliquid continebat cum ipse privilegio usus non
fuerit spatio triginta annorum nec liber censualis quia
suspectus erat eo quod non fuerit inventus in camera pape
et nomine Alexandri fecerat dicta testium quod deposuissent duos
papas temporibus precessisse antequam privilegium quod dicta testium
nec liber censualis erat suspectus cum in camera pape non
fuisset inventus nec credit revocatum Alexandri fuisse dicta
testium quod aliter deposuissent considerans insuper quod in

Cognosce valdunt neque

Longe validius negocium ipsum tangit principaliter Romana ecclesia contra quam non currit nisi centenaria prescriptio et dampnat dictum castellanum in solucione centum petitorum in inquisito eidem ut dicto nobili non tamquam sibi sed tamquam Romane ecclesie [illegible] debet pape predicta et [illegible] vasallus [illegible] predicta [illegible] stat spoliatur. Non obstante ubi magis creditur privilegio quam testibus. Item liber censualis fidem facit. Item presumitur pro illo qui officium suum intravit fideliter adimplere. Item quod Romana ecclesia non erit prescriptio nisi centum annorum. Item aliquis facit aliquid non tamquam ipse sed tamquam alius.

Cum nobis Gilbertus episcopus monuit quod ecclesie subiecte cum monasterio de grandi [illegible] et ecclesia [illegible] dicens quod prescripserat libertatem cum monasterio [illegible] quibusdam abbatibus ut reciperent testes quod ad probandum prescriptionem cum libertate monasterii. Sed postquam [illegible] fuit prescriptio cum monasterio [illegible] tempore scismatis fuit in curia Romana. Unde [illegible] scribit [illegible] abbatibus dicens quod tam [illegible] quod [illegible] Romana ecclesia gaudet privilegio speciali ut cum [illegible] non currat prescriptio nisi c. annorum [illegible] non velit [illegible] tempora tempore scismatis computatur in prescriptione sed de medio [illegible] prescriptionem [illegible]. Nota quod Romana ecclesia gaudet privilegio speciali [illegible] non solum in rebus [illegible] sed in causis [illegible] immediate et specialiter subiectis. Item tempore scismatis non currit prescriptio.

Auditis. Item episcopum Vigornien. et abbatem de Evesam [illegible] quod super quibusdam ecclesiis in valle de Evesam constitutis quas episcopus dicebat ad se spectare quo ad legem diocesanam tamquam super hiis [illegible] fuit [illegible] episcopus ecclesias sibi debere subesse quo ad legem diocesanam et omnia iura spiritualia sibi debere [illegible] in illis ecclesiis. Abbas non dicebat ecclesias illas [illegible] in [illegible] prorsus exemptas per privilegia. Ne si privilegia non sufficerent dicebat se illas ecclesias legitime prescripsisse. Super hiis utraque pars [illegible] induxit. Abbas [illegible] dit tam privilegia quam testes ad probandam suam intentionem. Et episcopus ad probandam interruptionem. Tandem causa instructa remissa fuit ad sedem ap. Post allegationes multas intellexit episcopus quod [illegible] abbas per privilegia non probasset suam intentionem tamen probavit per prescriptionem. Unde [illegible] prescriptionem episcopus petiit se admitti [illegible] ad probandum quod Vigornien. ecclesia tanto tempore vacavit quod tempore vacationis [illegible] subtracto prescriptio non sit completa. Abbas [illegible]

quod ista pars possidebat solum in toto petiit se admitti pro eo in
sufficienter admitti ad probandum quod vallis de Cuxpan (?) est ille locus
qui fuit per dominos reges libertati donatus quod celestinus loci
libertati donavit pro videtur quod utrique per vias probationis
assumpsit utrumque resultavit contra alterum in predictis articulis
Sed quia probatio abbatis possessoria erat mandat pro
iudicibus quatenus inspiciant privilegia Re. Coss. regum
que abbas super libertate premissa asserit se habere et si per
illa constiterit quod vallis de Cuxpan sit ille locus quod celestinus
libertati donavit absolvant abbatem ab impetitione si
causis predictis episcopo super illis silentium imponentes Si vero
abbas in hac probatione defecerit audiant probationes episcopi tempore
quo infra xl annos sedes episcopalis vacavit et si per tempus
eius vacationis contingerit quod illo subducto prescriptio
non sit completa adiudicent episcopo ius episcopale in illis casibus
abbati silentium imponentes Si autem eius tempus habuit et cetera
assumpsit non probavit tamen quia ipse probavit interruptionem
in quibusdam articulis adiudicent eidem ius episcopale in illis
dumtaxat infra xl annos interruptio facta fuit in ceteris in
quibus abbas prescriptionem probavit episcopo silentium imponentes
Nota quod ius episcopale generale nomen est et habet multas species
sub se ut hic patet Item de una defensione pro qua(?) illi
sunt ad contraria quia prescriptio et privilegium contraria sunt
et tamen abbas hic fuit admissus ad utrumque sed subalterna
illud debet fieri Item tempus ecclesie vacantis non currit
prescriptioni Item privilegium regale declarat privilegium pape
et sic privilegium obscurum non probat Item licet quis probet
in uno articulo non tamen probat in alio
Cum(?) ex officio archiepiscopi Senonensis dum visitaret provinciam suam transitum
faciens per diocesim Parisiensem descendit ad ecclesiam abbatie sancti Ma
glorii et post refectionem a quibus petiit procurationem Sed ipsi
eam sibi denegarunt allegantes in sua defensione quod in ingressu
huiusmodi procurationem prestare non tenebantur primo quia exempti non petita
sunt alicuius quod ipsum in eius vere propter quod alique(?) tulit in eos
sententiam suspensionis Signatus(?) hoc dominus papa si ipsi hanc alle
gationem frivolam reputavit cum contra procurationem que ratione
visitationis debetur prescribi non possit Sicut nec contra
visitationem per aliquem modum prescribi quod illud alius contra regem(?)
prescribere possit Unde mandat Parisiensi episcopo quatenus sententiam

quam tulit prefatus archiepiscopus in huiusmodi contemptores et contradictores
metropoli consuetudine vestra ad debitam satisfactionem faciat
observari quia ut dicit apostolus si nos spiritualia seminamus non
est magnum si carnalia metamus cum nemo suis stipendiis
militare cogatur Si aliquid aliud allegare voluit con-
tra intencionem archiepiscopi ac probare faciat quod eius iusticia exhiberi Non
quod contra visitacionem non currit prescripcio Item archiepiscopus iure me-
tropolitico potest per intra suam visitacionem Item nemo suis sti-
pendiis cogitur militare
In diligenti archiepiscopus pisanus fecit per pisanum mandatum fideli-
tatis nomine suo et ecclesie pisane alnathenensis masse media ca-
laritano per ipso iudicatum eo tempore iudicatus ille pertinebat ad ca-
laritanum. Quod hoc intelligens mandat archiepiscopo pisano ut illud absolvat ab
illo mandato ut id quod ecclesie exhibuit romane ecclesie aliquo non archiepiscopo
recepit super dicto quod ipse inpost mandatos suos adeo ut sic hic se-
paravit mandatis eius cum postquam fuit in archiepiscopum assumptus man-
datum id recepit ab illo iudice pretextu romana et hoc id fecit ante
tempus ipsum quod audita confessione archiepiscopi et aliis que motiviis
probus volebat refellit eius archiepiscopo in hunc modum quod iudica-
tus calaritanensis admisit et prelatus romane ecclesie pertinet sicut
tota sardinia nullo mediante Item non licuit ei ipse nec etiam
sua potestate ex ipse mandato et intellexit ipse iudicatus eius ipso
fuit toto quod non intellexit ipsum nec etiam suam immediate aliquo
iure eo auctoritate apostolica scilicet super hoc non ostendebat per quod in ea
videtur illud aliud sit coactum vel prescripcione aliqua muni-
atur immo secundum confessionem archiepiscopi nec etiam pisana nec ipse
archiepiscopus fuit in quali possessione exigendi huiusmodi mandatum quod
archiepiscopus ut dicitur ipse ab eo coactum fuisse receptum per quod con-
stat quod ecclesia romana quod fuit in quali possessione quia iudicatus illius
et antecessorum suorum pretextu romana et actum fuit et postulatum huius
mandatum ille eum possidet eius nomine possidetur Si vero dicat
archiepiscopus quod nomine suo et romane ecclesie mandatum fuit exactum possit
ei inferri quod ipse violavit mandatum prestitum pro consuetudine honorem
et iure romane ecclesie Unde licet retinere non potest quod contra huiusmodi mandatum
fuerit fuit obiecit usum tamen secundum hoc prescripcio locum hic non possit
habere in prescripcione rerum ecclesiasticarum bona fides et iustus titulus
exigantur et sine prescripcio locum possit habere nec tamen possit centenaria
prescripcionem probare que sola currit prescripcio contra romanam ecclesiam

Nota quod confessio non preiudicat ex iure facti. Item illi possessori cuius
nomine possidetur. Item bona fides et iustus titulus requiruntur
tantum quoad in prescriptione rerum ecclesiasticarum. Item sola retencio in pre-
scriptione est contra bona eorum

Cum olim episcopus Lucanus in presentia domini pape litigabat cum
abbate et monachis sancti Salvatoris de Sextio super plebe Sal-
menecie et capellis pertinentibus ad eandem plebem peten-
do eis institutionem et alia ad ius episcopale pertinencia ad se spectare
intencionem suam primo allegabat ius commune quod ipse dicebat
omnia spiritualia in predictis locis in eius diocesi constitutis
ad eum de iure constitutum episcopum pertinere. Insuper allegabat quoddam
arbitrium Albergi cardinalis et primicerio Lucano super hoc pro-
mulgatum contra abbatem et confirmatum fuit quoddam instrumentum
in quo continetur quod monasterium possessionis dictum arbitratum per quod iure
suo plebis et capelle utebantur libertate donata et alia
privilegia Romanorum pontificum. Post dictum arbitrium allegata quam li-
bertatem sibi concedit monasterium indulsit cum testibus ad-
ductis prescriptione dicti et examinato negocio quia constitit
et quod abbas sufficienter ostendit monasterium suum super institu-
cionibus et quibusdam aliis articulis tam in plebe quam
in capellis legitima prescriptione munitum absoluit abbatem ab
ea impetitione episcopi super iam dictis articulis et super aliis
omnibus que ad ius episcopale pertinere noscuntur secundum tenorem ar-
bitrii contra abbatem quo ad plebem et capellas condemp-
nauit. Nota quod ius episcopale in multis articulis consistit et
licet prescriptum in uno non tamen in alio. Item separate non
retinetur totum. Item privilegio per arbitrium non renunciatur a privilegio
Item contra arbitrium prescribitur

Cum ex parte abbatis sancti Martini de Pannonia contra prepositum
et episcopum Vesprimiensem et alios contra ipsa dubitat super quibus (?)
decimis et super quibusdam iuribus spiritualibus clericorum et ecclesie ipsius
monasterii abbas in presentia pape petijt ut episcopus predictus non impediret
monasterii prouinciam nec admitteret decimas sibi solvere de o-
mnibus que ibi sunt. Petijt insuper ut clerici ecclesie monasterii libere
pape possint crisma oleum consecraciones ecclesiarum et altarium et
ordines a quocumque maluerit episcopo ad hoc privilegia indulsit
privilegium pastorale et sancti Stephani regis et privilegium Alexandri
et Clementis allegauit. Insuper prescriptionem in predictis faciendis
per apostolicam exadverso petijt que ut decimas Strigoniensis ecclesie:–

de simo. et xx. ...

125

tatus constitutas in dioc. sua quas retinet. Id abbas c
cessatum faciat nisi aliquo speciali iure se defendere possit. Ipse audit
et intellexit multi causis dicunt quod alia eadem ecclesia in ostii
quae in ipsius dioc. constitutae capiunt potestatem sacramenta ab episcopo
dispensante si catholicus fuerit et gratis voluerit ea tribuere
alioquin a quo maluerit episcopo catholico recipiendi potestatem liberam
habeant facultatem sicut in privilegio paschalis et alexandri conti-
netur non obstante privilegio clementis per quod privilegium praedecessorum
suorum non erat derogatum cum de ipsis nullam fecit mentionem
tum ibi continetur aliis constitutionibus contra iura et legitimo-
rum ipsius facta praescriptio quam abbas opponebat minus sufficiens obstare
non potest quia si praescriptio confirmata erat quod ab alexandro privile-
gium impetrarent non praescriptionis remittere videtur ad abbas
privilegio alexandri sit usus contra ... indicat cum quod ... contra
intentionem abbatis quantum ad hunc articulum. Si vero non sed erat
firmata confirmata praescriptio si erat in praescribendo quod privilegium
obtinuit per impetratum privilegium si bona fide non tenuit et ideo
non praescripsit. Nota quod eo ipso quod alia ecclesia sunt in dioc. episcopi eius
sacramenta tenentur recipere ab eodem non contra dudum ... gratis
sacramenta sunt conferenda. Item ab eo episcopo qui catholicus non est non
sacramenta sunt recipienda. Item secundum privilegium non dero-
gatur ... ... nisi de ipso faciat mentionem sicut in rescripto. Item praescrip-
tio et privilegium sunt contraria. Item ex diversis causis titulus sine animo
... non potest ut hic pars quae media est quod alia extra media fieri
non potest quod ... privilegium praescriptio quod vel addit ... qui non
habet bonam fidem non praescribit.

In omni ecclesia faciat contra constitutionem edificat ad gehennam
et ideo statim tenuit quod nulla valeat praescriptio absque bona fide
tam canonica quam civilis quia omnis constitutionem et consuetudini
derogatur quae sine mortali peccato servari non potest et ideo oppo-
sitio quam ... ... praescriptionibus ... mala
fidei. Nota quod qui facit contra constitutionem portat mortaliter. Item prae-
scriptio sine bona fide non valet. Item per ... constitutionem dero-
gatur omni constitutioni iuris, civili et canonica quae sine mor-
tali peccato servari non potest. Item in praescriptione exigitur bona fides
de eo continua. (de praescr. c. vigilanti ...)

Sententia in capitulo ... quod sententia lata contra leges vel cano-
nes nulla est ipso iure licet non sit suspensa per appellationem.
Nota quod sententia quae ... lata nulla est licet non appellaverit. Alia
extra capitula sequuntur ... per se patent.

cretō Cive pp punctis plebis tulit sniaz diffinitiaz Mandat
pp aliam qualē sniam debeat executioni mandari execu
tor lras executionis recepit citat ptes reus aut qui de
executōe fieri dicat qd snia no ē executioni mandanda qnia
pfrande et dolum lata est dubitat executor quid fieri
debeat utrum debeat cognoscere de frande allegata R
qd executor de frande illa vel dolo cognoscere no debet sed pp
referre dz ad sedē ap. No qd mereus executor ult executiōz
nullā habet cognitionē et ideo referre dz superiori Contra
frandē que opponitur contra sniam
In aliquibus dicitur hic qd cum alicui adiudicata
est possio no sufficit qd adusarius det pecunias sed mit
tendus est in possessionē et gaudē dz plena et pacifica
possione No qd cum alicui adiudicat possio no pi
gnora sed possionē dz habere
Civis pucliū cumeū p noue quadrum duxit in uxorem
carnali copula subsecuta tandez scandalū int eos exortū
est ppt quod sanguinei mulieris mouerūt qōnē cō virum
qd illa cum eo no poterat et vere et sic studio intervenienti sunt
separati unique inste vir pdictus adconsiliaz redierūt allegat
ad dnm ppm coponens supplicatā vir mandat iudicibz qd
si constitit eos no fuisse legittime separatos et eiusdez cap
tum fuisse ipos faciant in sua pmanē No qd hic an
dictum turpitudine allegans sed hoc ppt piculū aīe est
Dictū snia contra ipm lata no transit in rem iudicatā
In causa Ar pster curati plebis vendidit qādaz domū
sine consensu capli B et A laici qm ratione huius
venditionis coram legato aplice sedis peteret domū illam
sibi adiudicari Curatus canonicus illius plebis C noīe
compuit appellat pcaplo ad sedē supioz domus du eō illa te
tardum ille C appellavit ad sedē ap. legatus statuit
tum appellanti ad iter arripiendū ad sedē ap. Sz qnia ille
tum sibi constitutum iter no arripuit dictus legatus
tulit sniaz contra eum C adiudicat domum illā laico
scdm consuetudinē veron civitatis agnā snia fuit appella
tum et appellatōe eā comissa fuit epo brixien qui errore
legati sequtus contra formā canonum legati sniaz confir
mavit et iterū fuit appellatum pp diligentē examinato

Nego[r] licet usus vel consuetudinis non vilis sit auctoritas
nunquam tamen legi quod aut rationi praeiudicat ... ipsi predictam sententiam
cassavit pronunciavit predictum absolutum ab petitione illorum laicorum
et domum illam eidem esse adiudicavit. Nota quod si quis
infra tempus sibi constitutum appellationem non prosequitur iudex perempto-
rie in causa procedere potest. Item sententia lata contra canonicam for-
mam non valet. Item consuetudo licet sit magne auctoritatis
non tamen legibus aut canonibus praeiudicat
vel veritati. Aliqua causa commissa est ap. et iudex tulit sententiam
in qua contra ius scriptum vel expressum errorem in sententia tulit
sententia non tenet cum iniquitatem contineat manifestam. Nota sententiam
contra ius scriptum latam nullam esse
cum R. et M. mulierem quam ipse vir habebat coniu-
gem nec eam inviti suis ... ab ipsis ... admissa fuit episcopo theatino. Iudex absentis mulieris dominum
R. ab impetratione ipsius absolvit. Mulier hoc audito cum
impetravit committi iudicia prius ut eadem illa cognosceret et si
ne ... timaret. Iudex vocavit illum R. ille infirmi-
tate preterita non venit sed noctem sequenti ad alia contraxit per
quod iudex ipsum excommunicavit ille postmodum comparuit
sunt absolutus videns sententiam predicti episcopi qualiter amplius
predicta fuerat absolutus et alii nolentes testes offerebat per
que probare volebat quod dictus R. eam desponsaverat. Iudex
dubitavit quid facere deberet consultus quod per R. quod non obstan-
te illicita absolutionem quod fecit episcopus in eadem parte propter
dicto R. sub pena excommunicationis in adeam quam superduxit ...
... dominus eadem ipsa fuit ... non quod sententia lata contra
absentem non communicare non tenet. Item sententia quae nulla est ab-
stat agenti. Item ar. quod de ... iure suo ... culpa
... mulier ... in causa quoque viro
tandem ... eiusdem mulieris accusavit in ductus
quod ipsa non poterat ... causa ... matrimonium ipsius quo
probato sententia divortii lata fuit post sententiam latam mulier
confessa est episcopo lata quod in ... sententiam ... matrimonium
non fuerat ... post separationem cum ... causa ... contraxit
et post ... alia contraxit ... fuit app ...
... et ... R. quod per solam mulieris confessionem non est
sententia ... praeiudicium ... promulgata ... per ... pro ...
... per confessionem alterius coniugum ... cetera.

non redderetur. Item quamvis constitutio etiam decretalis fuisset in ca-
nonicalis sententia quod non lata reddebatur
Item olim vacante archidiaconatu episcopus Magalonensis nominavit per decreto
novo ad ipsum archidiaconatum, postmodum eius archidiaconus inhibuit ne aliquis
institueretur ibidem nisi per nos supplicatio nostra sibi concessa et ne quis
fieret appellavit; sed episcopus dictum per decretum in persona nominati inmiscuit
et postmodum aliud nominavit preter quod provisionis utriusque parte
ad se apostolica attestatur. Celestinus intellecta magis causa parte
quod sententia fuit a nuntio sedis apostolice prendicare quod sibi scripserat aliquibus
quod tam episcopum quam appellantem et alios monuit ad ordinationem
archidiaconum concordiis quod si non fuerint ipsi executores et archidiaconum
ordinarent. Posthac idem Celestinus lator predicationem
sine archidiacono ipsum contulit. Sed quia non dictum est primo archidiaconatu
effectum cum quibus ut dicebatur episcopus ignoraverat in
curia existens tamen negotium istud delatum fuit ad Innocen-
tium Papam qui non volens vestigiis predecessorum suorum inherere
dictam sententiam Romani pontificis cum aliquid subreptum esse posse in me-
liorem commutari quidquid de predicto sed factum fuit in irritum
revocavit et ei licet absentis existat silencium imponen-
do cum de subreptione Romana constitutione non obstante de-
claratione quam actor episcopus inclusione sedis apostolice idem sed dicatur
recepisse mandavit episcopo Magalonensi capitulo quatenus dictum archidiaconum
in concordia eorum quem prius in ecclesia fuerat ordinatum per
rent. Non quod sententia Romani pontificis per subreptionem revocatur. Item
ea que per subreptionem fuerint dicuntur in irritum revocari.
Item contra absentem proceditur in hiis que per subreptionem commissa
sunt. Inter abbatem et conventum sancti Zenonis Vero-
nensis extra portam et archipresbyterum et clericos sancti Pauli de altari super
subiectione ecclesie quod intendebat sibi in plena dominii
iure constitutus proponebat ecclesiam monasterii quod etiam procedit
in ipso pleno iure subesse sed in institutione ut destitu-
tione clericorum archipresbyterum et eius fidelitate et aliis
per que plena subiectio declaratur ad hoc probandum per instrumentum
inducebat publicum instrumentum compositionis. Sed quia quondam Vero-
nensis episcopus quam abbatis et successorum illorum confirmatur. Induxit etiam
privilegium vel privilegia Romani pontificis et predecessorum suorum
quorum nulla de subiectione plenaria in privilegio suo
expresse audiunt; allegavit insuper quod olim inter abbatem
sancti Zenonis et archipresbyterum sancti Pauli et fratres ipsius contra

Sunt quod de obedientia manuali et fidelitate faciendis abbati
dudum se teneri negabant et super hiis testes inducti fuerunt
tandem probatur et verum esse sententialiter diffinivit quod abbati
vel dimitteret etiam vel faceret ad abbatem obedientiam
et fidelitatem secundum quod quidam cardinalis olim iudicaverat contra
sententiam contra quam fuit statim et a sententia contra quod appellatum non fuit et
sic in rem transivit iudicatam et per adversa proponebatur quod pre-
dicta donatio non valebat et ita proponebat vel privilegium con-
firmationis ipsius concessionis dicit quod hiis et aliis auditis
et intellectis dicit quod nullum sit vetitum insistendo vestimento
donationis vel confirmationibus vel privilegiis que absque de-
claratione cause et originis huiusmodi tamen considerat quod quatenus
adversus litigatores inter quos sententia fuit et quo transivit in
rem iudicatam et si contra ius litigatoris lata fuisset
vel lata non fuisset contra ius constitutionis expresse nichil minus tamen
sententialiter prevalent a sententia predicta contra lata pro abbate prefato
aliis qui inducebant abbatem per que predictum fuerat contra
donatio illa non valuit que sententia possunt prefate lata diffinit
ipsis quod appellant sancti pauli etc. per esse sunt prestet obedientiam
et fidelitatem abbatem sancti zenonis Nota quod sententia a qua
non est appellatum transit in rem iudicatam et facit ius inter partes
id est declarat huiusmodi principale non tenet nec alia causa quam ab
ipsa causam et originem acceperunt Item licet sententia
lata sit contra ius litigatoris a qua non est appellatum
tenet si lata est contra ius constitutionis expresse nulla est
nec est necesse appellare ab ipsa Item natura gestorum sententialibus
prevalet et per hoc sentiri id est generale plus videlicet quod in veritate
agitur quam quod simulate concipitur Item semper presumitur pro sententia
quamdiu contrarium non ostenditur
Causam que inter canonicos novariensis ecclesie ex parte una et de-
clericum ex altera quod vertebatur super prebenda novariensis ecclesie
que de consensu partium commissa fuit episcopo laudensi qui cogni-
to de vitiis cause tulit sententiam pro canonicis novariensis contra
dictus clericus sedem apostolicam appellavit pro ea partes predicta coram domino
papa comparuerunt in eius presentia propositum fuit ex parte ipsius
clerici quod dictus episcopus contra formam mandati sententiam promulgat
sicut partes statuerunt, mittebat probare quam auditis rationibus
partium consideratis quod index non fuit ad venia partium probationis
motu animi sui se informare et illa sententia ius continebat

Hic habes sententiam diffinitivam de ... ...

iniqud et detencensu pend causa commissa fuat sniaz apdo
epo lata cofirmavit. No q qui appellat a sna pbac cz sniaz
ac instanciam. Item iudex no dz cum sua informare ad unam
spem pbonis tm s omnia que coram eo acta sunt dz dilig
ter considerare et ex hijs omnibus sua informare et scrib(s)
hoc facere sniam. Item sua intellig iniqud continue debet
nos ad consil. Cum quidam clericus infamatus esset p(er)
quibusdam criminibus in dicta fuit et purgacio usque ad x
dies et ab ipso recepta advenienti xx die appellavit ulla
causa appellacionis expressa. Cuius utrum appellacio illius
sit defendenda et dic q non cum infra x dies non appellavit
quia propter hoc acquievit sine ulla interpellacione maxime
cum causam non reddidit appellandi. Item idem clericus con
dempnatus fuit in causa pecuniaria et q ad certum tempus
solveret quam tamen ad hoc sponte suscepit ipse tamen solvere nolebat
nisi infra quadrimestre tempus quod datur condempnatis
propter quod appellavit actor petebat sniam execucioni mandari
Cuius utrum talis appellacio sit defendenda. Dic q propter talem
appellacionem non est execucio differenda quia illud quod potest actor
et elongacio infra dictam causam et sponte recipiendo specialiter tamen
quadrimestre tempori renunciasse videtur unde sibi est imputandum
et ideo non auditur appellans in forte modus execucionis
canonicus exceptum. No q ubi condempnatus appellavit
infra x dies sua transit in rem iudicatam. Secus quando non ap
pellat nisi sine interpellacione pinsse vi. Item quadrime
stre tempus quod datur in causa pecuniaria condempnate propter labore
mari et elongazi amicte exe. Item si quis tamen illum
recipiat sponte et sine causa ampliori tempori renunciare videtur
unde postea non potest appellare propter hoc. Item tacite renunciat
quis iuri suo. Item ab execucione non est appellandum nisi mo
dum excedat

cant vocabus sunt et subdiaconum et et presbiterum iniciari q s
v modijs frumenti quos debuit presbitero ordinatum eccl(esi)e q ho
ut dicebat solvere tenebatur ea commissa fuit super hoc quibus
dam mediantibus coram quibus et ... petebat a dicto presbitero
v modios frumenti sibi pro annis singulis persolvendos ea
racione sit non tenetur. Et cum alia vice super hoc conventus fuisset et sniam
absolutus ac deinde probandi duos testes induxit per quos
constitit q in?or a auctoritate epi lauden ipsum absolvit ab

impetitione subdiaconi supradicta Sed quia testium ipsorum quedam
inde probata fuerat cum nichil deponerent de causa que iudicem
moveret solet ad sententiam proferendam Consulerem ipsum super hoc quid
sit agendum cum in plerisque locis in quibus copia prudentum
habetur et consuetudo de consuetudine quod omnia que movent
iudicem ad sententiam proferendam non exprimat in sententia Respondit quod cum
ita sit quod ex dictis ipsorum testium constet sententiam audientie suo pro
latam per eum dicta omnia plenius processisse per iudicem manum
patere Notandum quod licet testes non reddant causam sui dicti nichilominus
valet dictum eius ubi non fuit interrogatus de causa Item omnia
que movent iudicem non est necesse exprimere in sententia Item sententia lata
probatum per testes Item presumendum et iudiciaria potestate quod omnia
sollempniter fecerit in causis
VIII Super litem inter episcopum Aurien(sem) ex una parte et magistrum Nor-
stelle exaltata super statu [illegible] sine [illegible] late fuisset
tamen ex parte magistri quod ex parte Aurien(sis) [illegible] fuit ad sedem apostolicam
appellatum unde episcopus Aurien(sis) per iudicium suum conquerebatur per sententias
illas etiam Aurien(sem) enormiter fuisse lesum ad quam dicebat
dampnum magistri sui pertinere quod dicta sententia [illegible] non debeat executioni manda-
dari Super hoc vero multa fuerunt allegata in contrarium Unde
[illegible] ex parte magistri nichil rationabile ostensum fuerat quare
dicta sententia per [illegible] lata debeat irritari et eo quantum ad merito
suum ipsum confirmat [illegible] quatenus si constaret
appellationem per [illegible] Aurien(sem) [illegible] interpositam et ad eam
prosequendam [illegible] suo tempore [illegible] destinasse executionem
sine differatur [illegible] possessione Aurien(sis) [illegible]
[illegible] alioquin sicut iustum fuit executioni mandetur sui primo
dicta [illegible] Aurien(sis) cum hoc sibi non preiudicet quominus possit
contra [illegible] suam venire cum res inter alios acta non noceat aliis
[illegible] consuetudines canonicas et civiles Notandum quod quilibet
cuius interest potest appellare a sententia inter alios lata ne mandetur
executioni Item infra tempus [illegible] i. [illegible] anno Sed quis [illegible]
appellationem Item et si non appelletur a sententia inter aliquos lata
tamen remanet ei cuius interest ius salvum cum res inter alios acta
non noceat aliis
IX Bertholdus [illegible] miles Bertoldus habebat villam
suam in qua erat [illegible] ipse erat [illegible] villam illam
obligavit P. militi dicto P. creditore sublato de medio

Ad impositionem eius et hec vacante ipsa ecclesia de clericis eiusdem loci pre
sentavit ad dictam ecclesiam dicens quod iure patronatus eiusdem
sitate tunc spectat in eum cuius consensu episcopus ipsum instituit
in eadem et incorporalem possessionem induci fecit eundem dictus
Bertoldus dominus fundi hoc audiens contra presbiterum episcopus
sed episcopus ipsum non admisit. Et quod dictus presbiter pervenit
apud ap. se legato contra presbiterum de quo sunt conveniens
causam super hoc iudicibus delegavit sub hac forma ut causam
instructam ad ipsum remittent presbiterum probet tamen per
emptorem in quo se eius constitui fuerunt sententiam receptam
adeque tamen dictus d. cum suis attestationibus accessit
presbiter nec innit nec possit ... aliquo iudiciali legitime inspectis
attestationibus de illa ipsum absumpcionem contra presbiterum absol
vit postmodum non idem contra presbiterum ... hec allegando dicit
dicens istam causam absenciam allegavit quo audito ad
episcopum mandat quibusdam iudicibus ut si istam causam absen
tie contumacie audiret predictam sententiam illam decrevit esse
validam et causam terminaret causa alioquin sententiam illam faceret
observari de iudicibus committere ...is mei sententiam quam testes super
de negocio receperunt aquibus dictus d. clericus ad se ap. appellat
... audito ... illius presbiter super absentiam ... suis
sufficientibus ... ne ... pendituri et ... com
dempnavit cum ... et cardinali ... non ... intellecte
... cause ... retulit ... aliquem ... predictum
fuisse ... quia ... in illa quod ... attestacio
... fuerat sufficienter probatum quod ... in possessione
iuris patronatus ... ad ... ecclesiam ... cum
... attestacionibus illis ... fuit ... quod presbiter p.
et ... annuatim ... x. sol. quam ... illam ...
sententiam ... quia ... in sententia illa quod dictus presbiter in probatione
... cum ... attestacionibus illis appareat manifeste ... sententiam
sufficienter probasse ... quia ... non ... suffi
instructa ... attestacionibus ... que pars ...
... ad causam ... predictum sententiam cassavit et ...
presbiterum admittat ... ecclesiam ... ipsum ...
tum fuisse constitit. Nota quod non ... sententia lata ... absentem in
si constiterit ... ista ... impedire ... sufficienter
... absentiam ... ... de causa cognovisset ...
... opinio ... ad iudices ... de
de causa cognovisse ... non ... causa remissa sufficienter instructa

Nisi allegaciones [illegible] pro remittitur [illegible] euidenter per partem
que presentatam predictam [illegible] acquirit [illegible] predictis in
sua possessione persistat
In causa Secundum quod ipse iudicat et alii iudices dicunt iudicandum et
ideo ipse [illegible] et quietatem in causa diligere [illegible]
[illegible] ad in similibus alii [illegible] debeat iudicare [illegible] ipse
aliquando dispensatiue [illegible] ordinarie Non quod [illegible]
[illegible] in iudicando [illegible] sit Item [illegible] ipse [illegible]
que ad omnes Item Item quod ipse iudicat et alii iudicent
debent et sic in similibus idem iudicium est [illegible] Item
in dispensacionibus [illegible] et [illegible] Item
dispensacionibus [illegible] debent [illegible] ad [illegible]
[illegible] vacante monasterio sancti [illegible] monachi elegerunt
[illegible] in abbatem et [illegible] peterent
confirmari [illegible] monachi seu [illegible] opposuerunt
[illegible] quod [illegible] auctoritatem
[illegible] debebat [illegible] ad [illegible] confirmare [illegible]
ad peticionem monachorum sancti [illegible] causa commissa fuit
[illegible] quibusdam iudicibus [illegible] fuit [illegible] et processum
in ea et [illegible] monachi seu [illegible]
iudices [illegible] impetrauit [illegible] quod [illegible] iudices erant
[illegible] suspecti [illegible] quasi [illegible]
[illegible] ad iudices admittere noluit [illegible] appellauit
[illegible] quod [illegible] non [illegible] pro [illegible]
[illegible] in ea non obstante [illegible] appellacione confirmauit [illegible]
[illegible] monachorum [illegible] fuit [illegible]
[illegible] sententiam quod lata erat [illegible] iudicibus [illegible] causa
fuit [illegible] iudicibus delegata et post appellacionem allegabat [illegible] sententiam
fuisse latam [illegible] super [illegible] auditis et intellectis
[illegible] quia [illegible] quod [illegible] non [illegible]
[illegible] suspectos [illegible] fuerunt [illegible] littere
[illegible] et ideo [illegible] nullam et quia [illegible]
iudicandum et [illegible] privilegiis [illegible] iudices [illegible]
[illegible] nullatenus [illegible] iudicandum [illegible]
non obstante sententiam [illegible] allegabat [illegible] causa [illegible] non fuit [illegible]
[illegible] iudicibus [illegible] causa [illegible]
[illegible] ea [illegible] quia non valebat [illegible]
[illegible] et [illegible] litteras [illegible]
[illegible] instrumentum [illegible] debeat [illegible]
iudicamus [illegible] et [illegible] sententiam confirmat et electio

Nunc bulla domini exhibuit salvo iure dioc. epi. Nota
quod delatorem ex expeditus ad lit ingressum dicit ppm Item
ipso fuo remanebat quare non fuo Item sic lite adhuc ut revocet
privilegia dicis fuit melior depressio iudicis et de privilegiis ap-
ostolice. Item prout in nonoz instrumentum litteras instantias non dicit
Item fuit contra res prius indicatur Item q factum supplicat
ne preiudicatum in futuro
ulterius dominus episcopus dicebat et monasterium remanere sub subiectione
ipsius monasterii auctoritate dicebat per hoc probari in prima causa domini pape
constitutis petit prius episcopus restitui ad quasi possessionem obedientie
in eodem monasterio quia ipsum monasterium spoliaverat eum per confessionem
procuratoris monasterii constabat ipsum quasi possessione obedientie in
eodem monasterio tenuisse ideo ipsum restituit attamen dicitur quia
capitulum monasterii quoddam privilegium domini pape exhibitum fuit in
iudicio quod plenam libertatem monasterii explicabat dominus auditor pro iu-
dicibus indicabit ut eum restituat nec q possit dicere quo
restitutio n ep contra privilegium aliqui realiter ostendit super
subiectione monasterii imponat eis silentium videtur pro resti-
tuere eum et per modum exceperunt cognoscere super statum ipsius mo-
nasterii quia privilegium domini pape exhibuit ep quasi similiter alleg-
ate super subiectione ipsius monasterii indicet recepte plenius
utrique parte cum renitentia instructio addendum prius quam audit
et intellexit dominus procurator quia intellexit rediret episcopus efficacia
adeo subiectionem in eodem monasterio adiudicavit eis ut ibidem [illegible]
tamquam dioc. epi potestatem ita tamen quod probaret similiter sancte ap. ullum
privilegium [illegible] quoniam eo nolunt sua instancia [illegible]
instrumentum [illegible] q tacite [illegible] d. a. non ne privilegium domini de-
cebat [illegible] monasterio quia similiter alleg ppe [illegible] s. privilegium
allegatio in iudicio fuit putatum et ipse intrat similiter illud
in quantum intelligatur [illegible] d. primo non fuit exhibitum
propter privilegium deinde [illegible] similiter alleg non d. renovare
Item quod confessio [illegible] predicat Item monasterium possessionem
non possident [illegible] Item restitutio ad subiectionem cum ingressum
principale [illegible] Item licet eo libere sit precedat
alius [illegible] possessionem a predicat Item quod privilegium ad
mittitur pro sue defensione Item non sufficit obicere n [illegible]
obiectum Item [illegible] predicat ut fiat aliter predi-
cat et [illegible] ut hic fiat Item privilegio liberatis
nullius renuntiare [illegible] in preiudicium [illegible] Item instrumentum intelligi
[illegible] eo ipso quod indicatur contra ipsum Item propter privilegium

De novo recepti similiter non debent removeri et sic negligentia [illegible] per
hoc non sit preiudicium propter [illegible] si voluit [illegible] libertatem
et salvum modo suo
[illegible] et [illegible] decima sancti Dionisii propter
et [illegible] quibus aliis reclamantibus [illegible] denuntiaverunt [illegible] abbatem
[illegible] similiter super dilapidatione [illegible] simonia et quibusdam
aliis criminibus super quibus erat multipliciter infamatus [illegible]
hoc audito commisit quibusdam iudicibus quatenus ad ecclesiam [illegible]
personaliter accederent et tam in capite quam in membris corrigenda
corrigerent et statuerent que secundum deum viderent statuenda
iudices non recepto mandato [illegible] abbatem ipsum abba-
tem ipsum ab administratione [illegible] removerunt dilata
[illegible] quia non potuit [illegible] adimplere [illegible]
[illegible] abbas appellavit sed postmodum in presentia [illegible]
posuit [illegible] debet [illegible] quia [illegible] non [illegible] iudices
in negotio processerunt [illegible] conspiratores [illegible]
recepit [illegible] testes [illegible] non publicatis [illegible]
eius ad sententiam [illegible] et aliis [illegible]
[illegible] potuit fieri plena
fides [illegible] iudices quatenus [illegible] conspiratores
[illegible] fuerunt [illegible] recepit et quia abbas non
[illegible] et iudices illorum [illegible]
[illegible] cum [illegible] probata non [illegible] sententiam [illegible] processum
illorum debent [illegible] in [illegible] forma comprehensa
in [illegible] postmodum [illegible] Si non abbas non potuit
probare illos conspiratores fuisse [illegible] si hoc probavit apparet
[illegible] deposuerit [illegible] fuit abbas amotus non
si aliqua deposuerit contra abbatem [illegible] fuerunt suffi-
[illegible] processum illorum iudicum debent confirmare quia [illegible]
conspiratores [illegible] non debent admitti [illegible]
[illegible] super statum [illegible]
[illegible] ut [illegible] illorum super aliis [illegible] possit [illegible]
abbatem non tangebant [illegible] non constat
[illegible] conspiratores fuisse [illegible] quia aliquis [illegible]
[illegible] conspiratores non admittuntur [illegible]
exceptio [illegible] in ea appellatione [illegible] vera
esse [illegible] non sufficit probare conspiratores fuisse nisi probet
quod [illegible] dicta illorum [illegible] conspiratores [illegible]
admitti [illegible] aliorum [illegible] illorum [illegible]
[illegible]
[illegible] ita quod [illegible] quod [illegible]

Non erat minor valens quod capelli primis h(abet) que ipse h(abet) cont
ra actione in iniuriarum iudicare qui dictor [illegible] contra p(ro)p
nanim dem h(abet) in x sol. vnd ipse timebat ne per dictam sententiam
notaretur infamia peciit adiud pp. sufficit restitucionem
ad famam pp vero consideratus quod nulla vel modica sed et fuerit
iniuria velit quod h(abet) per dictam sententiam infamia non [illegible] No
quod condempnatus de iniuria notatur infamia [illegible] sit in
ita ut ibi patet.
Ad prebandum vacante monasterio [illegible] quedam moniales eius
morem custodem elegerunt primus morem alie non elegerunt
aliam monialem in abbatissam primus morem [illegible] ille
[illegible] ad [illegible] cum [illegible] indicabat qui [illegible]
electione confirmavit electam custodem post confirmacionem
non dicebat quod [illegible] delegati [illegible] sine
[illegible] publice [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] mandat quibusdam indicabus quatenus [illegible]
[illegible] electione custodem et [illegible] sicut [illegible] fuit confirmata
vel infirmata [illegible] ita ut si [illegible] quod [illegible] delegati
qui [illegible] sententiam [illegible] esset [illegible] sine publica
[illegible] sicut per metropolitanum [illegible] dicebatur [illegible]
[illegible] consistit [illegible] sententiam infirmatam cassata [illegible]
sententia [illegible] cassa et irrita indicatum [illegible] [illegible]
Non quod sententia [illegible] publica [illegible] nulla est [illegible]
ordinarium statum [illegible] [illegible] inciatur [illegible]
sine index sit [illegible] et ideo sententia nulla [illegible] que [illegible]
[illegible] valebunt
[illegible] creditum quod [illegible] alios acta seu indicata
non [illegible] fallit in [illegible] si alicui [illegible] competit
actio vel defensio [illegible] aliqua qui sustinet [illegible] et est
[illegible] et in alio casu [illegible] est [illegible]
illi qui passus [illegible] agnus [illegible] bonorum
[illegible] in [illegible] fuit in quod [illegible] sacerdotis
et [illegible] in [illegible] sententia [illegible] episcopo
quod amittit [illegible] consuetudinem illam dignitatem illa [illegible]
[illegible] sit acta inter alios [illegible] quod [illegible]
[illegible] aliud agere [illegible] competebat actio et defensio illius
[illegible] fuit [illegible] qui [illegible] in
[illegible] et [illegible] fuit [illegible] sacerdotis [illegible] an illud
in [illegible] sit inter alios acta [illegible] quod sit [illegible] istorum

Plurimi quatuor aliorum casuum in quibus fallit regula predicta notantur
in glosa istius capituli. Nota hic regulam generalem res inter alios
acta aliis non nocet fallit tamen in casibus hic contentis scilicet cum
aliquis cui competit actio vel defensio sustinet sequentem in
agere. Dicit cum quis passus est eum de iure compelli ac contrahere
debitus ceterum duo sunt iudices in casu aliquo vel causa qui diversas
proferunt sententias inter aliquos autem qui illarum teneat distingue
si sunt ordinarii tenet sententia prior et non posterior nisi in causa sanguinis
puta matrimonio dote libertate seu testamento pro actore sententia
lata fuit. Si non sunt delegati utraque pendentibus sententia exceptio
delegantis. Si non sunt arbitri neutra valet sententia. Nota quod semel
rabilia sunt inter se plures quod ad condempnandum nisi in quatuor
casibus hic contentis scilicet matrimonio libertate dote et testamento.
illam filii prior et alia de questionibus una hic ordinarios quod
nominat citare absque observatione apostolorum.
legatus nolens citare illos velare ordinariis prior et canonici
hoc intelligens appellat ab ipso ad se apostolicam absque iure eius prioris
post appellationem suspendit et citatos illos interdixit et canonicos excommunicavit
et excommunicatos denunciat si prior obedivit et citatos illos ordinat
per quod prior et alia duo ipse commisit sibi commissum vero mandat qui
causam cognoscat super hiis veritate inquirat et per legitimos testes et
famam loci invenerint citare commissiones talis factas in irri
tum revocet eas et prior et canonici male se distulerunt quod
ad ipsos pertinet ordinare. Nota quod causa sit per legitimam apostolicam
dicitur in irritum revocari. Item peremptoria causa cum transit quis sine
et illud inferior ad superiorem. Item legatus cum non est delega
tere duo ipse inserit non potest quod ipse citare vacantem quarum ordi
natio pertinet ad inferiores prelatos.
inter ceteros abbas sancti appollinaris appellavit abbatem predictum
monachi sui eundem cum quis contra ipsum posset monere autem quod
ius sit et rebellis quod non valeat talis appellatio. Nota quod
generalis appellatio non debet admitti.
Dum abbas sancti petri consuetudinem appellat an debeat defere
appellationibus monachorum suorum a correctione interposite. Item quod
appellatio non est inventa ut aliorum prestaret predicamentum in sua
nequitia existentis quod mandat eidem abbati quatenus non ob
stantibus appellationibus subditorum suorum corrigat eos secundum re
gulam et institutionem ordinis sui. Nota quod appellatio non
defendit aliquem in delicto. Item accusatorie non admittitur
ex quibus dicit quod si aliquis appellaverit et appellatio appellatur

Sed in mis prefixo tempore statuit iudex debet ei assignare tempus infra
quod sententiam convenienter posset adire et si ad tempus illud appellationem
suam non fuerit prosecutus ex tunc appellat iudex appellantis sine
in suo iudicio super hiis que in causa continentur. Si autem appellatur
tempus prefixit et appellationem suam ad illud tempus non fuerit prose
cutus similiter appellat eundem. Non quod aliquis appellatur
post prefixionem tempus ad appellationem prosequendam et si in prefixo prorogat
iudex debet tempus competens prefigere. Item si appellatus non
prosequitur appellationem suam in termino sibi prefixo et renunciat in
expensis et est 2 ar. quod tacite quis renunciat appellationi sue.
Item si vero aliquis appellat a sententia vel post cum fuerit
competenti tempore dicitur esse ad appellationem prosequendam [illegible] ff quod si
a sententia vel post fuerit appellatum quamquam appellantibus indul
getur annus et si infra eum intendunt indulgetur biennium
nisi iudex a quo appellatur brevius tempus duxerit statuendum
secundum locorum distantiam et personarum et negotii qualitatem
et si infra illud tempus appellationem non fuerit prosecutus tenebit sententia.
Si vero aut diffinitivam sententiam fuerit appellatum et acta sententia
cadat nec amplius super eodem negotio audietur appellans.
Si vero a gravamine et ad ingressum litis fuerit appellatum taliter
auditur appellans contra et canones qui iudicium passim
appellare permittunt et tales non solum per dicta appellationis
set provocacionibus [illegible] Si non a sententia quis appellaverit
compelli debet illius stare iudicio a quo appellavit alternative
scilicet vel appellationem prosequi aut iudicio suo stet. Item si ille qui
appellat fuerit raptor vel alienae rei detemptor [illegible] tales
admittuntur appellantes si fuerit notorie raptor vel fornica
tor existat sicut ille qui appellat absente et [illegible]
[illegible] Non appellanti datur annus ad prosequendam appellationem
suam et [illegible] eum biennium. Item iudex post annum illud abre
viare. Item qui non prosequitur appellationem infra debitum tempus rata
manet sententia. Item in notorio crimine non audietur appellans
dicitur aliquis appellat super aliquo cum pendente appellatione co
venit vel accusatur super alio quod sive eo super quo ap
pellavit [illegible] tenetur stare subsidio a quo appellavit
appellatione pendente [illegible] si voluit per eum tamen suspi
tum recipere alioquin stare debet iudicio eius et prosequi si iudex

ordinarius sunt extat Nota quod pendente appellatione coram or-
dinario post ipse ordinarius recepturum si sit a(liqu)a causa que vertitur app-
i duobus dominus iudicabitur ad iudicem clamis coram eo
suo puta coram ordinario unus appellavit ad archiepiscopum alter
ad papam ille qui appellavit ad archiepiscopum ad dicte appellationis attemptata
ad papam promovet et ad eius audientiam appellasse tacito de
appellatione adversarii ad sedem apostolicam imposita qui appellaverat ad
papam citatus fuit absente vel alterius ille confidens de appel-
latione ad papam imposita nec mittit illa ipse misit aliquos causale
et quia non misit fuit excommunicatus Queritur an teneat excom-
municatio et videtur quod teneat sententia excommunicationis in eum lata per ordinarium in-
iudex ille cognovit eum ad sedem apostolicam appellasse Secundo ponitur
alia quod aliquis appellavit a iudice ad iudicem vel
post ad dominum papam Queritur an tale appellatio valeat et videtur quod
quod teneat in illis qui subsunt ipse in temporali iurisdictione in aliis
non quia consuetudine illiusque loci teneat et nunc cum
non quia vigore non tamen No primo quod quilibet vocatus ad iudicium debet
ire et allegare privilegium suum alias tamen sententia per contumaciam
lata in ipsum valet de uno foro non est appellandum ad aliud
forum nisi consuetudo aliud indicat
Nota quedam clerici appellaverunt a sententia contra eos lata quod ex iusta
causa infra biennium non fuerunt prosecuti clerici isti petebant
quod ad eum admitterent ad prosequendam appellationem eorum infra biennium
eam prosequi non potuerunt quia vacabat iudicibus quare si constitit
tibi eos propter impotentiam prosequi non appellationis omisisse non valet
quod ipse hoc eis debeat preiudicium generari Nota quod impoten-
tia excusat ita quod etiam post biennium admittitur quis ad prosequen-
dam appellationem et sic non quod si prius non stat in non impoten-
cium nunc aliqua causa commissa est alicui iudici Iudex citavit
reum ille statim post citationem mittit nuncium suum ad papam
pro causa illa ille venit allegavit quod nuncium suum propter causam illam misit
ad papam Queritur an debeat iudex in causa procedere vel non videtur quod propter
ipsa non debet dimittere quominus procedat in causa secundum unum Si non
ante citationem iter arripuerit tunc iudex procedere non debet et ultra
non tamen ut in eo ut debitur quod pertinet spectat iudicium sit secundum quod dicit optime
nunc eo aliqua causa commissa est alicui iudici reus aliquas exceptiones
admitti in causa illa propter quod ipsas exceptiones appellat Queritur utrum iudex
ea non obstante possit in principali procedere et videtur quod sic Si principalis
causa sine illa decidi non possit supersedere debet iudex in principali.

gone. In fine ponit aliud quod circa hoc quod appellatorem quod per falsam
suggestionem opponit hec sunt impetrate ceciditur an super ea
depositio sit admittenda. Respondet quod sic et hoc non conditione(?) defenda sunt.
Nota quod licet appo sit remota in parte appellatum in super in(?)
ti gone. Item si prius quod sit talis quod non possit stare sine
adiun. in decretis super sedet usque. Item exceptio de falsa suggestione
per hoc quod non valet
De appellationibus. In generali ad maiori ne(?) minori sit quis appellat
si gravetur. Nota quod licet non sit maior (?) minori sicut de maiori
et est ar. quod in modico audiatur et libellus.
Ut cum de sedes canonicos et in sinodis et post appellatio sit sine
legitime non sit appellari ad sinodum vel in capitulo. Item ubicumque
appellatio tollitur et revisio non admittitur. Item si cum omnibus
tempore tuenda tempore iuris. Ceterum incipit quod indices hanc recipiunt.
Nota quod sine canonicos ad sinodum et post licet appellatio sit non le-
get ad sinodum non appellatur vel in capitulo. Item sicut appellatio etiam
conceditur et contra inhibetur et revisio. Nota tempore non currit iuris
aliud hoc quo potuit inducere. (?)
Cerenet aliquem etiam continuit de accusationibus veluti cum et
lepros et Clerica ipsi compendio de illis male fructibus ipsi
statim per ap. appellavit et investitum sunt cum quando offert
super hoc sanctum. Respondet dicat quod si contra accessio non est notoria
appellatio sit ut intra quindecim tempore appellationis interposita prosequatur.
Si non accessionis contra notorium sint non obstante appellatione illorum
demandatur sine executioni usque ad debitam satisfactionem et cum his
sine iudicio appellatione suspectam se reputet. Nota quod in notorio non cri-
mine non admittitur appellatio.
Consuluit dicatur in hoc capitulo quod si manifestum aliquis in
cetera talibus decima vel in iniectione manum violentam in clericum et si
hoc et in ipsa appellationem sive non aliquem defensionem. Licet bonum
multa dicatur notoria quod non sit tamen quod non (?) dubium est
per notorio habeatur. In fine dicit quod quam appellatio exceptis sunt
iuxta infra quindecim tempore appellationis sua prosequatur aut pareant
iudicio iudicis a quo appellarunt. Nota quod in crimine notorio currit
ad appello. Item appellantes tenentur sua appellationem prosequi aut iudiciis
iudicis obtemperare.
Ut periculum aliquem comprimendi aliquid (?) ipso quod appellant
cito ipse appellationem et quasi ut vel accipiunt ad appellationem
prosequendam adversarii illi cognoscere appellationem interpositam vel
vadunt vel mittunt ad prosequendam quod si ad intelligunt illos

Litteras impetrasse appellat et licet arripuit ad papam ut sic adversa-
rios eluderet. Hoc suggestum fuit dicto pape. Ideo mandat quod quatenus
si quis deprehensus fuerit hoc ex fraude vel calumnia facere
appellationi sue nullatenus deferatur et iudex in eo faciat quod
de illa qua isti hoc facere presumunt etc. Exceptionis non ad dictos
medios [illegible] sententiam non inflictam sed ad removendum iniquum gravamen.
Nota quod nemo de iure suo debet reportare etc. [illegible] occasio tamen
adimenda appellandi fraudi non etc.
Dispensacio super archiepiscopo [illegible] et [illegible] presbiterum [illegible] sunt [illegible]
[illegible] in papam presbiterum [illegible] archiepiscopo quod commisit [illegible] episcopo
[illegible] et cardinali [illegible] sub [illegible] cum quibus [illegible]
archiepiscopo quod ipse [illegible] per sententiam in se latam divina officia celebravit vendi-
[illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] pape [illegible] [illegible]
excommunicatio illa [illegible] tenebat sed lata erat post appellationem legitime [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] revocand[illegible]
[illegible] in pristinum statum cardinales [illegible] [illegible] [illegible] presbiter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ipsum [illegible]
absolvi et ideo mandat quod archiepiscopo [illegible] archiepiscopum non molestet
[illegible] quod post excommunicationem celebravit divina cum excommunicatio illa [illegible] fuit
post appellationem legitimam [illegible] [illegible] [illegible] statum in quo erat
tempore appellationis emisse. Nota quod absolvit [illegible] [illegible] [illegible] non
sit excommunicatus [illegible] [illegible] excommunicationis lata post appellationem legitimam nulla [illegible]
[illegible] [illegible] post [illegible] celebravit non [illegible] [illegible] post [illegible] appellationem [illegible]
fuerunt revocanda sunt in pristinum statum.
[illegible] [illegible] [illegible] litigabat cum ordinario suo [illegible] [illegible]
episcopo [illegible] ipse appellat ad papam super eo illa [illegible] [illegible]
[illegible] pendente appellatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
appellatus [illegible] [illegible] [illegible] et reformare possessionem
[illegible] eo [illegible] super quo appellatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ordine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ea intelligitur appellationi renunciare. Nota quod licet appellans
[illegible] ad [illegible] [illegible] appellat [illegible] [illegible] non appel-
lavit non intelligitur appellationi sue renunciare [illegible] sit [illegible]
ordinarius in aliis causis.
Consuluit [illegible] [illegible] non [illegible] et intellige secundum illam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
Cum pater [illegible] Zamorensis quasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quas [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] legatus [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] excommunicavit et sic excommunicatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Quidam cardinalis canonicus Colon. Jacobus Herbipolensis episcopo fuerunt asserentes
quod erat tunc in legacione regis et ideo ad eum nemo non poterat. Car-
dinalis allegavit econtra quod indutus fuit, inierunt eum in salernia
tunc extra et non in legacione regis. Item inveniens episcopus allegavit
quod episcopus quod ab ipso cardinali appellaverat ad summam latam propter non
tenet intellectum considerans quod propter appellationes non debent
contempnere advocationem legati. Nemo percipit eidem episcopo quatenus
vel in persona propria vel per nuncios vel procuratores apud consistorium se
representet suam si poterit innocentiam ostensurus. Nota quod quibus
vocantur in curia sua nemo tenetur allegationi privilegii
sui. Item cum in curia sit credendum. Item quod quando non
inventus fuisset. Item quod nemo prohibetur pro fide defensio-
nibus uti. Item creditur iudici in preiudicium alterius si aliquis
dicit prius preiudicium.
Dicit aliquis iudex quod stabit mandatis ecclesie et postea appellat.
Clarificatum fuit apud quendam qui dixit sic. Decisum fuit quod iudex debet
eos compellere ut observet mandatum suum vel quod sic vel dicens
per appellationem suam non accipiet audientiam contemnendam. Nota quod
propter appellationem non potest quis nemo contra mandatum suum
vel factum aliquis excommunicatus promisit mandatis quod stabit
mandatis ecclesie et sic fuit absolutus et antequam ei mandatum
fiat appellat tamen subterfugium vel mandato recepto cum inter
defendi sit appellationem illius et sic quod non est defendenda appellatio
eius quia mandato eius debeat obviare sed statim reincidit
est in eandem sententiam que dicitur mandatum suscepit et susceptum
propositum fuit confirmatus sed fuerunt absolvi. Nota quod contra mandatum
non admittatur appellatio. Item qui non adimplet mandatum suum
propter sed reduci in eandem sententiam a qua fuit absolutus.
Ceterum aliqui appellant super aliqua et appellatione pendente
illi committunt aliqua crimina enormia et dum ipsi commiunt
super excessibus illis volunt se tueri per appellationem quod emanant.
Clarificatum quid iuris sit. Sed hoc fuit propter quod appellatio illa non de-
beat defendere quoniam excessus eorum pena canonica puniri
possunt. Nota quod appellatio non extenditur ad ea que post appellationem
fiunt. Item appellatio non tuetur aliquem in delicto.
Constitutus Vatam circa curialem cancellariae ecclesie de
Ecclesia tractatum Aquisgrani vocatur quidam nomine obiectum
fuit apud alium quod ille erat excommunicatus et ideo appellatum

[F]iunt ne ad episcopatum L. electum procederet videmus non obstan-
te appellatione illa et denunciacione ex eo quod ipsum L. nominavit in episcopum et ele-
git et appellavit ne contra hoc aliquid fieret quod sed primi-
cerius tamen canonici et plebanus cum assensu cleri et populi
vel maioris partis elegit [illegible] in episcopum ea [illegible] clericus delata
est ad dominum papam qui propter reclamationem huius clericis mandat
patriarche Gradensi et cuidam cardinali quatenus si aliquis post
appellationem et denunciacionem [illegible] presumpsit [illegible] et electum
[illegible] L. et primicerius cum canonicis et aliis processerunt ad electionem
[illegible] L. electum [illegible] confirmet non obstante appellatione [illegible]
[illegible] si ipse appellationi [illegible] non distulit non quod electus [illegible]
[illegible] nec idem impedit [illegible] non [illegible]
fert appellationem appellationem contra alium [illegible] non [illegible] non quod [illegible]
[illegible] impleverat [illegible] in lege
[illegible] Aliquis appellat ab ordinario suo in aliqua ca-
usa postea convenit super aliis causis super quibus non est appellatum
coram eo [illegible] appellationem non [illegible] super illis iudex causa [illegible]
[illegible] post appellationem illam non minus
[illegible] in aliis causis super quibus non est appellatum iudex [illegible]
iudex a quo appellatum non [illegible] ad iudicandum super
aliis quia [illegible]
[illegible] sit condempnandus non quod licet aliquis
appellet ab ordinario [illegible] super aliis causis remanet [illegible] iudex
[illegible] iudex non [illegible] ad [illegible] sit ei non
[illegible] super quibus dubiis [illegible]
consulunt dominum papam [illegible] videat [illegible]
[illegible] quod non [illegible] quia [illegible] ipsum consulat [illegible] dicat
[illegible] ordine [illegible] non in [illegible] non in palacio suo nam
in camera sua [illegible] in camera [illegible]
talem dignitatem clericus episcopus confirmet [illegible]
[illegible] quia [illegible] talis est aliquis sunt [illegible]
vel interdictus [illegible] vel alia iusta [illegible] offert se
ad iusticiam [illegible] super quibus [illegible] recipit pars adversa
appellat ne absolvat [illegible] canonem [illegible]
[illegible] parebit [illegible] appellaverit [illegible]
[illegible] causam [illegible]
Aliquis [illegible] excommunicatus vel interdictus
et [illegible] offert se ad iusticiam et petit absolutionem pars adversa
appellat ne absolvat [illegible] in pa-
[illegible] quod iudex [illegible] ipsum absolvere et si pars adversa [illegible]

appellandum ne absolvatur. Nota quod qui circa officium suum
male se habet circa superiorem timens per appellacionem ne aliquid contra eum abbas
Item absolutum est ne in offensam incurrat recedat postulacio primo con-
tione sufficienti quod nunquam parebit non obstante appellacione. Preterea
adversus quam appellacio ... in hiis que dilacionem non recipiunt
contemptibiliter ... prelati minime ... circa et faciliter
ad excitandum et subditi ... erant ad appellandum vo-
lentes iudicialiter ... Super hiis ... tamen subditis qui
prelatis statuit quod prelati suspensionis vel interdicti sentenciam ulla-
tenus proferat in subiectos nisi canonica commonicione premissa
... nisi forte talis sit culpa que ipso facto suspensionis vel ex-
communicacionis inducat vel subiecti contra disciplinam ecclesiasticam
appellare presumat. Et si quis pro sua necessitate appellaverit eo
petens ... ad prosequendam appellacionem quod si ...
tem non fuit ... ... sua ... Si autem
aliquis appellavit et ille contra quem fuit appellatum venit
ille autem qui appellavit venire neglexerit ... ~~venire~~
... alter ... ut ... timeas per-
tinus ... quis appellet ... dicit quod religiosi ... in
sunt ... corrigentur contra regularem disciplinam non
appellent sed humiliter suscipiant quod prelatus suus eis fuerit ex-
sunt prelatis iniunctum. Nota quod canonica admonicio ... debet
... Si quis infra tempus ... statutum appellacionem
non prosequitur iudex ... officio suo utatur. Item qui non pro-
appellacionem suam ... adversario ... prosequendi in tempore
... Item ... non appellatur
... quod iudex compellere debet appellantem ut appellacionem
suam prosequatur ... vel ... ipso
iure dicit si aliquis contra iudicem ... alium iudicem
eligat qui causam diffiniat. Nota quod iudex potest compellere appel-
lantem ut appellacionem prosequatur. Item iudex ordinarius potest
... per ... compellere ut alium eligat ...
... salubriter admonuit ... [illegible]
... ut in ... sua salubriter ... fuerit ille
appellavit ... quod super hoc ...
... illum moneat ut in ... sua ...
... faciat vel ... compellat vel arripiat ad ...
appellacionem ... non ... canonicam ... alium
... remittat et ... illius ei provideat

quod si alterum istorum non fecerit procedendi ipsa pervenit eundem
et alii ipsam confirmat qui illa deffinat No[ta] quod etiam magis
residuum facere valeat ad mandatum simplex quod si non fecerint
possint eis privari
Insinuavit cultum cum appellationibus regis francorum sit defendendum
provideris ut liceat eis sibi in capella xpiana et synagogas
edificare et cetera quod non cum sit contra ca[nones] generale No[ta] quod appellationem
factam contra leges et canones non est deferendum sic non tenet
iudex quod non pro sibi xpiana mancipia
Quia alicui iudici commissa [?] eo ap[pellatione] re[mota] ille qui commisso
sto est appellans dicat se gravatum eo videlicet quod adversus ap[pellationem] desi
gnasse causam cum eo appellationem sit defendendum R[espondetur] quod si consti
tit iudici appellanti iniuste destinasse ad se ap[pellationem] antequam
partes essent citate vel adhuc delegato cause commisisset eo
ipsum iudex dicitur appellationem deferre Si non post citacionem fuerit
iudex destinatus non dicitur appellationem deferre [illegible] intellige secundum
illam [?] secundum ut debitum No[ta] quod in misso iudici excepit
appellans ne videat coram iudice cum eo commissa [?] [illegible]
intellige si iudici missus invitum [illegible] partes fuerint citate
si non post non [illegible] sic licet eo committeret ap[pellatione] re[mota] [illegible]
superiori [illegible] canonicorum regularium appellat [illegible] appellare
priore qui [illegible] procedebat in correctione [illegible] fratrum [illegible]
[illegible] ad [illegible] professioni post non obstante appellatione [illegible]
[illegible] quod illud canonicum [illegible] canonicos [illegible]
[illegible] mandatum [illegible] ut si [illegible] canonicus appellaverit
[illegible] ipsius prioris [illegible] quod reddit ipsum non
[illegible] et ipse non detulit appellationem appellat ipsum ad se ap[pellatione]
[illegible] vitare [illegible] nomine [illegible] factum [illegible]
No[ta] quod prelatus non dicitur [illegible] modo [illegible] aliquem [illegible]
appellatione [illegible] non tenet sic qui non defert appellationi [illegible]
[illegible] tunt [illegible] in c[apitulo] isto quod abbas cisterciensis ordinis qui
[illegible] publica [illegible] sunt [illegible] aut [illegible] si eo
modo in eo capitulo [illegible] non [illegible] appel
landi Nota quod in notoriis delictis non [illegible] appellatio [illegible]
contra correctionem admittitur appellatio
[illegible] in hoc capitulo quod iudex dicitur appellatione competentem
[illegible] ad appellationem [illegible] infra que si non fuit
[illegible] appellationem [illegible] iudex ipsum compellere [illegible]
[illegible] No[ta] quod aliquis [illegible] appellatione [illegible]
qui non [illegible] appellationem [illegible] iudex a quo appellavit

a Ad audientiam. Ecclesia sancti Iacobi Zamorensis subest ecclesie compostellane
episcopus Zamorensis in capellanum molestabat. Ab eorum priore ecclesie sancti Iacobi
Zamorensis pro eo quod idem prior se et sua ecclesiam sub protectione
domini pape supposuit. Sed prefatus episcopus nichilominus post interdictum
se et ecclesie patrocinium quia fecit verbum appellationis non expressit
eundem priorem excommunicavit pro eo quod idem prior dixit domini pape fuit gestum
propter attendens quod licet prefatus prior verbum appellationis
plicitate non expressit tamen ex quo se et sua subiectioni apostolice
subiecerat sine cause cognitione non debuit aliquatenus
condempnari. Unde ipse mandat auditor iudici quatenus si con-
stiterit ita esse sententiam quam prefatus episcopus tulit in eundem priorem
denunciet esse nullam. Nota quod simpliciter proclamare contra [illegible] idem est sup-
ponere et appellare se et sua subiectioni pape ponere ut hic.
patet hac intelligo ex indicio. Item non refert an a d[illegible]
compulsoribus fiat. Item in sine cause cognitione non debet aliquis
condempnari nisi in notoriis [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]. Item
nemo sibi [illegible] [illegible]. Item sententia contra [illegible] post appellationem lata nulla.
a Sed cum pridem [illegible] aliquos contra aliquo iudice et
ab audientia eius fuit ab aliqua parte appellatum non fuit causa
appellationis ad eum iudicem remittenda nisi partes in hoc consenserint.
Nota quod causa non debet ad eum remitti a quo est appellatum vel in casibus
b consimilibus [illegible] quod si iudex delegatus sit consanguineus impetrantis
vel fuit advocatus in causa [illegible] vel fuit suspectus ex alia iusta
causa potest licite recusari licet sit ei causa appellationis remota
commissa. Nota quod si iudex consanguineus fuit impetrantis vel
advocatus in causa eadem recusari potest licet appellatio in brevi sit
remota. Item ex quacumque iusta causa potest iudex recusari. Item nota
hic tres causas recusandi iudicem.
a Dilecti filii. Aliquorum clerici fuit intellecti postea appellarunt ipsi clerici confessi
de appellatione non fiat interdictum contra eos quamvis [illegible] sit [illegible] quod
sicut post appellationem legitimam nec potest excommunicari sic etiam non potest
declarari interdictum cum ante appellationem suppositum fuerat. Nota quod
post appellationem nemo potest excommunicari. Nota quod appellatio facta post interdictum
ipsum non suspendit sic nec interdictum factum post appellationem suspendit.
c Item si excommunicatio vel interdictum precedat non relevant per appellationem
unum in eodem. Cum cause ecclesie de Valua Valentini Lincoln.[illegible]
episcopum iudicum delegatorum ut sub archiepiscopo Cantuariensi litigarent
sine rationabili causa citabat episcopum suum Lincolnensem appellando

ad alepm suspendi Signatum hoc fuit dum ppe vii ff ma
dat ipi alepo qualis si aliqm contingerit aliqd depercz
clicos apud epm appellare ad ipm non pns eorum appellacione
adiuvitat qz a constitit eam interpositam fuisse vel ab in
sto gravamine vel ab iniusta causa impugnare Alioquin
remittet eos ad epm suum No qz alepus non est iudex ordi
narius subditorum suffraganeorum suorum nisi in casibus
nonnullis dz appellare vel gravet alioqui remittendus
est ad eum a quo appellat
Item Cum coram causa matrimonialis tractabatur coram ordi
nario in qua impedimentum consanguinitatis oppositum vel
se ap appellavit iudex statuit tm appellanti inter illam
fuit constituta appellacionem in tmo constitutus et ea reiudicare ap
pellacionem quam fecerat iudex in causa procedens testes recepit
de consanguinitate Demum inter iterum appellavit vii precept
iudex app iterum ad sine calculum procedere debet Re ff qz
licet in gen lat s c repugnet sibi in illo versiculo Si non sit
statutum ut si ab appellat et infra tmn sibi prefixum appe
sua non fuit prosecutus iudex a quo sua libere possit vti
tum quia iam appellavit qz sibi licuit in ead causa a
iudicem illius fuit exemptus prestitum tum hic agitur
ad separacionem matrimonii qd est res favorabilis No qz si
appellans appellacionem suam in tmo sibi prefixo non prosequitur
iudex postea in ead procedat Item in ead cam ptr appellari
sed et super vno articulo vltimo res favorabilis est
Item Si iudex ita protulit sniam qz tenuit nisi infra xx dies satisfe
cerit [illegible] suspensus vel
interdictus Dicimus qz quia snia lata cum medio tpe c appellat
nat ad dies prefixum sent fuit contumax et ille sit grav
atus an non pt appellacionem ead tm interpositam Re ff qz
appellare tamq sniam impedit et suspendit No qz snia cum
lata sub conditione non dz dici non ligat nisi adveniente die
vel condicione et si pro medio tpe appellat suspendit eius
effectum ut hic patet
Item Rogamus Cum in vna commissione plures articuli continentur
in vno tm articulo appellacio inhibetur si appellatum super
aliis articulis cum an teneat appellacio Re ff qz scilicet licet
quia verba desinunt inhibitum et hoc est mirum dum ppe ut

De omnibus articulis qui in admissionem admittuntur vel ponuntur
et instancia fiat et ideo appellatio in omnibus articulis [illegible] vel ponuntur
dico non enim refert utrum appellatio interiectam intelligitur nisi
vel in fine causa ut dicam [illegible] in principio medio
ponuntur in processu adiunctum vel adfines [illegible] argumenta ea que
tantum tendit ponunt aliam questionem et ad principalem res-
pectu iudicis suspectum [illegible] Aliquis proponit se
allegare veniens coram eo iudice et appellare suspicionis al-
legare tenetur et partes eligere tenentur arbi-
tros vel alios remotos qui de causa suspicionis cognoscant
quod si non fecerint iudex partes ad hoc compellat
tempus competens arbitris assignando probata non fuerit et si
iudex extunc in ea procedat Sed si suspicio fuit probata iudex
in causa ulterius non procedat quia suspecti et iniqui iudices
esse non debent Nota quod verba [illegible] et secundum
[illegible] pertinent verbum plurium intelligendum est [illegible]
[illegible] in commissione fuit [illegible]
[illegible] que in principio ponuntur [illegible]
Item causa suspicionis specificanda coram iudice [illegible] et coram
[illegible] non coram iudice suspecto sed coram arbitris [illegible] suspi-
cionis probari debet [illegible] iudex potest compellere partes ut arbitros eli-
gerent qui de causa suspicionis cognoscant [illegible]
[illegible] tempus probata non fuit iudex [illegible] suspicionis
debet Item suspecti et iniqui iudices [illegible] non debent [illegible]
[illegible] Aliquis [illegible] spoliare aliquem re sua ille appellavit
[illegible] vel quando non obstante appellatione ille spo-
liavit illum spoliatus petit spoliantem sibi in [illegible] fuit
[illegible] in [illegible] spoliacionis ille spoliator appellavit contra
an eius appellationem sit defendenda [illegible] in eo sit [illegible]
ille spoliator [illegible] appellationem [illegible] non defendere qui
appellationem [illegible] neglexit Nota quod [illegible] qui in [illegible]
[illegible] Ideo frustra implorat quis legis auxilium qui committit
[illegible] ille [illegible] mandat [illegible] legato in Francia [illegible] in regno
ut [illegible] regi Francie [illegible] Rex Francie
[illegible] delegatum [illegible] esset sus-
pectus appellat [illegible] et per appellationem legatus [illegible] sua in
[illegible] legatus [illegible] non
[illegible] publicavit [illegible] fuit dictator [illegible]
executorem [illegible] appellari non licet [illegible] modum

excedat et pp in lit. Cardinalis direct. appellatione inhibuit
desubsequenter dicat quod non credit eum suspectum et tamen si fuisset
per illam appellationem de se non debuisset, Item non suo mo-
do de mandato pape processit. Non quod ab executore appellari non
debet in modum excedat. Item licet executor sit suspectus
ab eo tamen per hoc appellari non debet quod si fiat nullomodo debet
recipi quod mandatum cum nullam habeat cognitionem.
Cum contingit aliquem appellare ad sedem apostolicam et postea desertam
alterius partis non obstante appellatione interposita velit ipse vel per
alium vel forte cum malicia procuratoris mandatum occultare litteras
que de facili poterat timeri remanet indecisa quia si sit
de iure illa possit tamen expediri cum probacione non sunt
nunc et si est quod sed idem possit probatus per vices appellari
pro super hoc olim statutum fuit in ge. lat. c. c. reprehensibile
ut si quis in quocumque negocio appellavit et ille qui appellatus
fuit venit appellante nolente comparere appellans de appel-
lato adamplius in expensis Sed quia per litteras nullomodo
prorogabantur Statuit Innoc. tercius ut si quando appellatio a
iudice recepta vel apostolibus fuit appellata iudex statuat terminum
appellanti ita ut si infra terminum appellatione non fuit prosecuta eo elap-
so peremptorie dicit vices obtineat terminum assignatus ut exce-
ptio in absente procedatur ac si peremptorie vocatus fuisset
ad iudicium quod appellatio interposita iudicialiter recepta non fuisset
vel appellata nullomodo vigorem suum optineat cum ap. merit.
littere procuratio salvis constitutionibus promulgatis de appel-
lantibus post sententiam diffinitivam quia tunc illis non prosequenti-
bus appellationes suas post terminum prosequendi appellatio in prosequende
rata manet sententia que fuit appellatione suspensa verum quod
ipsum post citationem peremptoriam absolute adsint defensiones
et ipse idem ipsum possit adversus benignum appellationem In fine dicit
quod si quis paruerit terminum appellationis et interim tanta litterae
impetrans careat impetratis et in expensis alii pro conde-
metur Non quod contumacia sine dolus penalis notet duo
Item quod in processione non requirit Item qui non prosequitur appellationem
suam in terminum statutum iudex eo elapso procedit tamquam citatus
licet fuisset peremptorie Item citatus peremptorie auditur
iustam causam absencie allegaturus Item si quis impetrat
litteras aliud dicere ad terminum vel ab appellante statutum tacito de illo
tunc littere ille non valent et tamquam contumax punitur de expensis
constitutus vacans ordinatur Clare ineterum quod tamen

transtulerunt potestatem eligendi in episcopum Claromontensem et quod non fuit
actum in illa translatione quod episcopi non procederet ad electionem sed alijs
dum cum essent in tractatu eligendi pro amotione appellaverunt
ne aliquis eligeretur in decanum sine assensu omnium capitu-
lo episcopus uero cui quibusdam alijs contulit decanatum archidiaco-
natus ecclesie et post alia cum aliud elegit. Unde cardinalis
sedis apostolice legatus examinacionem illius electionis commisit duobus
abbatibus ut causam instructam ad sedem apostolicam remitterent non ut
appellationi interposite derogarent sed examinacione cardinalis tamen
ut illam ad sedem apostolicam proberent post modum in presencia nostra constitutis
partibus procurator pars adversa allegavit petens electionem de se factam
confirmari quod parte adversa fuit responsum quod non erat confirmanda
sed potius infirmanda quia facta fuit post appellationem et contra
formam capitulo traditam et quod ad eum non sponte renunciavit sed
capitulo adhesit fuit pro eo allegatum quod illi non erat ulterius
audiendi ad appellationem suam nisi tamen non fuerat prosecuti dum
per ista et alijs auditis intelleximus quod appellatione cardinalis
predicti quod subita forma fuat appellatum ne sine assensu omnium
procederetur in electione decani et quod appellationem iusta causa non
fuerant prosecuti nec allegaverunt causam ... eius
uel antecedendum quia statim causa interposuit licet uidetur
ita potuerit mitti partes uestri ne dum per ...
uelut peremptoriam produxit sub silencio preterire mandatum
tributum quod si constiterit eis archidiacono sponte renunciasse facto
episcopo ... sed uti uel si constiterit ipsum eum potuisse ad
electionem ipsius archidiaconi contempta predicti cardinalis sine quibus
adelectionem procedere non ualebat statim per traditam formam et post
tempus eius archidiacono super decanatu perpetuum silencium imponatis et donationem
seu electionem de alio factam et quicquid fuit statutum
exinde denunciet irritum et inane. Non quod in eo eligendi potestatem
transferri in uerum. Item qui non prosequitur appellationem causam non
non admittatur ad causam prosequendam nisi iusta causa ostendet impedi-
mentum deducitur et liceat. Item qui repellitur una uia admitti
potest alia uia. Item licitus est cuilibet renunciare iuri suo. Item forma
mandati seruanda est.
Constitutus uacante pontificali sede salua ... decani statuta ad
celebrandam electionem episcopi Metensis ad inuicem canonicos illos prius
et filium et spiritum sanctum ut sic unum eligerent de duobus in quos prius
intitulantes conuenisse quod eorum magis uellent et ... re-
tinerunt post hec decanus cui quibusdam nominauit episcopum
Cantorem maioris ecclesie Metensis cantori sancti Saluatoris cum

quibusdam aliis concordantibus cancellarium maioris ecclesie Cicestr.
elegit in prepositum cuius electionem tamquam a maiori et seniori parte
capituli metropolitanus episcopus confirmavit et cum vellet ei dare in-
vestituram decanus appellavit ad sedem apostolicam contra ipsum impotentiam
allegando dicens illum cancellarium impotentem in prebendis
illis in quibus bona prepositure consistunt consistit a decano
quod alia sibi opponeret in presentia domini pape que in presentia iudicis
suspecti noluit explicare denunciatis ista ad sedem apostolicam et delata
decanus proponit sua licet alia in presentia pape proposuit dicens
per examinatorem negotii ei constitit evidenter appellationis causam coram
ipso expressam rationabilem non fuisse et aliam non expressit
quamvis dixerit quod exprimeret coram papa. Unde ipse statuit ut per ea que
contra fuerat confirmationis effectus non debeat impediri. Postquam
non cancellarius pacificam possessionem ipsius prepositure habuit si qua
contra ipsum de cetero proponere voluerit non in modum exceptionis
sed in modum denunciationis vel accusationis liceat ei habere processum.
Nota quod qui appellat et indicat causam iuste appellationis debet
exprimere. Item nota iudex appellationis post primam exprimere aliam causam
quam illam quam in appellando expressit quod locum habet in simili
appellationibus electionum. Item quod non post exceptionem post accusationem est locum
spoliatur. Si iudex citat aliquem ad locum ad quem non possit tute
venire sine periculo citatus proposita exceptione de loco suspecto licite potest
appellare licet appellatio interposita in literis sit inhibita. Et iudex
loci securi ei debuit assignare. Nota exceptionem de loco suspecto
admittendam. Item quamvis in literis apostolicis appellatio sit inhibita
potest tamen iusta de causa appellari. Item iudex securum locum partibus
assignare debet. Item nota quod iudex post revocationem quamvis licet ap-
pellatum negatum tenet ab appellatione.
Significaverunt de facto magistri hospitalis Eboracensis fratres ipsius hospi-
talis elegerunt B. presbyterum in rectorem sive magistrum ipsius hospitalis
archiepiscopus Eboracensis absque ut dicebatur ordinatione ipsius hospitalis
pertinebat decanum et clerum presentavit ibidem. Postmodum vero decanus
et capitulum Eboracense dicentes quod ad ipsos hospitalis ordinatio per-
tineret impetraverat super hoc litteras ad quosdam iudices. Iudi-
ces citaverunt tam archiepiscopum quam dictum magistrum in quorum presentia
comparuit pars capituli cum literis pertinentibus sigillatis sigillo
capituli magno sigillo communicatum sigillum capituli a decano
tenebatur tamen cum capitulum aliud sigillum habeat. Notat magister
hospitalis proposuit exceptionem quod ordine illorum litterarum pars
talis constitutus non debebat ad causam admitti et nihilominus
adiunxit quod auctoritate quarundam litterarum ad alios iudices obtentarum

Primo conventus fuerat super eodem negocio de quibus in posterioribus
lris non fiebat mencio quare tamen eis non debebat nec poterat
conveniri per illas iudicatur hinc excepcionem admittere nolui
ecne quare dictus magister de ar. appellavit Unde papa mandat quod
si constiterit propter predictas excepciones vel aliquam earum
ad se ap. appellatum quidquid factum fuit post appellacionem quod fuisse
debeat in irritum revocari et postmodum iudicis mandat fiat
Nota quod primum debet esse legitime constitutus aliter repelletur
primo debet hic inducere utrum sit recte constitutus unde
non debet quis procedat causa ad diversos iudices tales Item
lre non valent nisi expresse de prioribus fecerint mencionem
Item cum aliquis proponit plures excepciones quarumlibet
sufficient sufficit si alteram probet Item quidquid fit post
appellacionem legitimam debet in irritum revocari
Conquestus est abbas de ... istam et eius casum habes e. de libelli ob-
lacione c. ij. de verbo ad verbum et ideo hic omitto appone-
re Informacionem inter priorem et canonicos sancti ... extra
parte et ... camerarium ... super quadam manio ...
quo utebatur coram iudice ordinario dictus ... se. ap. appellavit
Judex qui causam ... fovere procuratorem ... quondam clericus
cum commensalis fuerat dicti camerarii fuerat advocatus ...
ad talem tamen appellacionem prefixit ut usque ad festum purificacionis
beate marie usque post ab appellacionis prosecucione esset renuncia-
ta ... dicti camerarii ... post nec
ipso usque ad terminum tamen expectato impetrarunt lras et ... ...
prior hec intelligens signavit hoc dicto ... Super hoc rescribit
pp quibusdam iudicibus dicens quod ille iudex non potuit eligere
imponere ut causam debebat infra certum tempore expedire et ideo absque
dampno more intuitu prosequatur quomodo causam faciat ex parte
et quia frans et dolus alicui patrocinari non debet mandatum
quatenus si est ita partibus convocatis audiat causam Nota quod
minor lege suo superiori imponere non potest Item si principali-
ter committitur appellans audiat expediat causam sua non in-
putatur appellanti et sic licet quod impedimentum iudicis non noceat
cause nec partibus preiudicatur Item qui lras impetravit
... tamen lre non valent ... non ... prodinem
... ... inpartitur
finem abbas sancti Augustini Cantuariensis primo

Per quosdam monachos postmodum per eripiun possessorem ipsum ecclesie
fuit ingressus appellans ne aliquis eum super possessione ipsius
ecclesie molestaret et ad postmodum per decanum eiusdem parrochie aliquan-
tulum possedisset quidam laici ipsum abbatem et monachos
de possessione ipsius ecclesie per violentiam eiecerit quam etiam adhuc
tantummodo accepit postmodum possidere. Vnde abbas et monachi
dictam ecclesiam petierunt sibi restitui cum fructibus inde percep-
tis lite contestata inter monachos et adversarios testes fuerunt hinc inde pro-
ducti tandem causa delata est ad papam coram quo ex parte abbatis
predicti fuit proposita per eiusdem procuratorem quod posuit ex adverso quod de
fructibus illius ecclesie persona adversario tamen eius datum custodia
unius alicuius tamen decimam ad quam de consuetudine generali tam
in illa ecclesia quam in aliis eiusdem diocesis illo nomine semper vsi
fuerit et ille ex nomine illius alicui eandem etiam possidebat
bat qui ei vna procuratione et v. solidos annis singulis
exhibebat his et aliis diligenter auditis papa predictos abbatem
et monachos in eum statum reducendos decrevit in quo erant
tempore appellationis facte expressibilibus et probabilibus causis sal-
vo iure spectante vtrique parti cum fructibus medio tempore assignan-
dis eisdem. Nota quod extra iudicium potest appellari et a futuro gra-
vamine. Item ex veris et probabilibus causis debet appellari interponi.
Item medio possessione fieri fiend salvo iure spectante. Item spo-
liatus restitui debet eodem fructibus et fructibus in pristinum statum.
Item (?) filius (?) contra ecclesie ex parte vna et priorem
et monachos ex altera super capella de lemeth conventus vtraque
monachi pro causa illa missent ad sedem apostolicam duos monachos
et hii quos duos predictus accepit post iter arreptum accepe-
runt tantum. Illi super hoc consulti fuerunt duo ex quibus vnum aut plures
sit fieri quando verbo ad sedem apostolicam appellare et illi duo monachi
pro causa illa remissos intelligit pro posse ad eum man-
dat per quibus quamvis si contra dictum et hii de mandato excommunicatos
vinculo non teneri. Nota quod plures de appellare fieri quam vere. Item
qui iter arripuit ad sedem apostolicam remedio appellasse intelligitur.
Item excommunicatio lata non tenet. Item in ea forma mandati qua est de nostro de
apostolicis per mandat alicui iudici delegato ut procedat in causa
appellatione remota cancellatum utriusque appellatio frustratoria tamen in
rescripto intelligatur inhibita pro attendentes quod per appellationem
frustratoriam negotium impediri non debeat et si non fuisset
inhibita extra quod non tamen frustratoria intelligitur inhibita

Sed quilibet que expresse non indulgetur aiunt lo. quia si ap-
pellans fuit aggravatus iniuste, quamvis per superiorem poterit
emendari. Verum in isto casu sic pone casum. Aliquis ap-
pellavit a iudice suo in aliquo certo articulo et sic ad tempus
est exemptus a iudice suo per appellationem quantum ad eum illarum
sim. Item pono talem casum: iudex excommunicavit aliquem illegitime
appellantem ab illa sua ordinem tamquam iniusta et in eo casu ap-
pellat in quo valuisset appellatio. Si an excommunicatio sua fuisset eadem
utrum iudex possit ipsum denuntiare excommunicatum non obstante appellatione
illa. Et videtur quod non possit eo quod per appellationem interpositam iudicium
excommunicatione iurisdictione declinasse et sic exemptus est ab eo quantum
ad eum illam. Item quantum excommunicatus possit ad tempus subtrahi circa
sua beneficia ad primam concedo respondeo quod excommunicatus trahit secum suam
executionem et excommunicatus amplius non ligatur per denuntiationem licet
credo iudex sic ipsum excommunicatum denuntiare ut ab aliis evite-
tur. Ad secundam concedo respondeo quod fructus beneficii illi iure subtrahuntur
tamen cum ecclesia denegetur. Item quod omnes appellationes intelligantur
de remota que in iure scripta non est pro remotione appellationis
et sic de ar. quod omnia intelligitur prohibita que non sunt concessa
expresse. Item per appellationem legitimam committitur quis a iudice
suo ad tempus quantum ad causam illam. Item excommunicatio habet secum
executionem. Item appellatio non impedit denuntiationem. Vel excommunicati
per viam sunt beneficiis cum cum in excommunicatione persistunt. Et sic
nota quod cum contra canonem est in ecclesia nomine cur sit possidere
obedientiam. Duo litigabant coram episcopo suo alter appellavit
ad sedem apostolicam episcopus reputans illum contumacem excommunicavit eundem
ille coram archiepiscopo suo petiit sibi iustitiam fieri de episcopo qui post
appellationem legitimam excommunicavit eundem et petiit se restitui in
pristinum statum in quo fuerat tempore appellationis denuntiari ut absolu-
tus protestans quod appellationem non renuntiabat sed potius volebat
causam prima quaeritur utrum metropolitanus cognoscere valeat
de hiis. Concedo et si archiepiscopus illum legitime appellasse invenerit
item quaeritur utrum denuntiatio valeat absolutio. Tertio quaeritur
sint utrum si episcopus appellavit ab archiepiscopo ne illum absolvat appellatio
sit legitima defensio. Ad hoc respondeo quod sicut metropolitanus non ex-
cognoscere de appellatione facta ad papam ita non potest cognoscere de
hiis que post appellationem fuerat innovata. Unde non possit co-
gnoscere de illis nisi de appellatione cognoscatur vel de hiis que appellationis

cap. Contingit et tunc si metropolitanus vellet de his que causam
ipsam contingunt cognoscere episcopus posset appellare et sic e contra-
rio quod crimina ad officium illius qui de appellatione illius cognoscit
pertinet corrigere que post appellationem fuerunt innovata solet
postmodum secundum ar. Si non sit notorium quod mandatum episcopi fuit in-
iustum cum non debeat in subditus obedire et ita per consequens cum
appareat eum iuste appellasse per archiepiscopum declarare subditum suum irro-
nabiliter fuisse excommunicatum. Ultimo vero dicit solvere ad primam
rationem dicentes cum excommunicatus qui appellaverat infra prescriptam
formam contra eum archiepiscopo cum episcopum deposuit rationem metropolitanus
potest cognoscere de hiis racione cum ipse per hoc renunciare appella-
tioni videatur. Sed si verbo vel facto presertim se velle prosequi
appellationem tamquam adversa petens et sic continue non est au-
diendus. Non quod ad eum pertinet cognoscere de appellatione ad eum
pertinet cognoscere de hiis que causam appellationis contingunt
Item ad quem principale et per consequens et accessorium et ille per appellationem omnia videtur
cum appellat episcopus ne archiepiscopus de hoc cognoscat Item in iusto man-
dato non est obediendum Item tacite qui appellationi renunciat
Item qui contra proponit non est audiendus
Item quidam presbiter domus dei faciebat inmi-
ciciis filiis episcopi alasodor qui presbiterum domus dei faciebat ...
culis detinere proco quod bona que expunis erat que fuerunt sibi
ponerat restitui denegabat propter quod ab episcopo fuerat excommunicatus in
qua causa episcopus ut dicebat medam plenariam obtinebat decanus
altipodorensis eciam ipsam et dictum presbiterum ad suam instanciam speciali-
ter monuit episcopum ut ei predictum presbiterum restitueret episcopus timens ne decanus
aliquid in suum preiudicium attemptaret ad metropolitanum sedem ap-
pellavit Sed decanus appellationem sine non deferens promulgavit interdictum
ut episcopo in civitate predicte ad iure in causa altissiodorensis ecclesie.
postea vero cum apud presbiterum predictum comparuerit in presencia officialis
senonensis archiepiscopi decanus allegabat quod appellationi episcopi non deberet
deferri quia cum presbiterum adhuc in vinculis tenebat a dicto ap-
appellavit officialis non obstante appellatione irritum nunciavit interdictum
post appellationem episcopi a decano promulgatum postea per sentenciam interdictum
latum a decano post appellationem ab episcopo factam pronunciavit in ecclesia
altipodorensi post hec quia decanus impediebat divinum officium
in ecclesia celebrari episcopus ipsum excommunicavit et per archiepiscopum senonensem fuit
nunciatus excommunicatus Sed canonici Senonenses decanum non vitabant
Super hiis orta contencione inter episcopum et decanum procuratores utri-
usque partis ad sedem apostolicam accesserunt hec et alia coram nobis proposita

Fuerint pro examinato negocio intellexit episcopus diu post inadvertenter et
post [illegible] quod patuit fuit iniusta [illegible] decano super
capitulo predicto appellante ad metropolitanum unde decanus [illegible]
post ea non potuit ferre sententiam iniustam et ideo per sententiam illam de-
buit irritam et inanem post appellationem legitimam promulgatam eo
non obstante quod decanus quasi [illegible] prosequitur quod audiens
episcopus appellasset tulit sententiam iniustam cum effectum ad episcopum devenit
suspendendum [illegible] et si hoc [illegible] fuisset appellationem interpositam [illegible]
non debuit ad sententiam exequendam et processum officialis [illegible]
terminandum [illegible] quam post appellationem a decano interpositam de-
buit sententiam iniustam irritam et inanem quia post appellationem ad se ap-
interpositam nichil debuit immo [illegible] licet quod sententia [illegible]
[illegible] in decanum prima facie videbatur rite lata cum [illegible]
prohibitum sed in [illegible] in causa [illegible]
[illegible] impediebat tamen quia post appellationem a decano interpositam
ad [illegible] cum officialis [illegible] appellationes concedendo
non solum principale negocium sed etiam accessoria deferre [illegible]
ad se ap. sententiam quod lata post appellationem debuit per irritam et i-
nanem [illegible] dicat quod licet [illegible] cum [illegible]
post appellationem a decano interpositam cum [illegible] qui [illegible]
[illegible] consilio [illegible] inculpabiles iudicavit [illegible]
[illegible] deferre appellationi [illegible]
[illegible] Nota quod sententia lata post appellationem legitimam non tenet
Item [illegible] post appellationem [illegible] sententia
[illegible] Item appellatione pendente nichil est innovandum
Item [illegible] quod [illegible] appellans defert appellationi [illegible] post
principalem appellationem legitimam et principalis [illegible] ad supplere
defertur. Et sic nota quod quam [illegible] et [illegible]
cognoscere [illegible] Item appellatio in [illegible] potius quam [illegible]
[illegible] non [illegible] post
legitimam appellationem
Item [illegible] casum habes infra ut [illegible]
sine diminutione conferantur [illegible] legit [illegible]
[illegible] de Sambro [illegible]
[illegible] coram delegatis iudicibus [illegible]
fuit sententia [illegible] de Sambro [illegible] sententia fuit [illegible] lata
[illegible] ad se ap. ap-
appellationis fuit [illegible] assignatus [illegible] de Sambro

Sup obsrvata sma sicut tenuiblit lata erat lras impetrint
ps alia postmod sup sma infirmada ad alios iudices lras
impetravit nulla de prioribus in posterioribz lris facta mencio
dubitat utrum priores iudices vel posteriores de cone illa cog
re debeant Consultus pp ro q cu tepus appellanti licitum
a sma indulgetur annus alege et consista ea bienniu tn
ex ceg tunc prestringi no solum a iudice a quo appellatur
vel ab appellante tum ideo constitutum sit no ut tale
tpe prevenirii no possit s ne valeat prorogari et ideo desi
gnat pp in quo casu lre impetrande na si tpe prorogatum
ab appellante vel iudice appellone prosequente si appellatus
tacito lras impetrint tenet lre tamen intra tanta im
petrate no valent Si no aliquis tunc no pt ab appellan
prosequens vel iudice ps appellata infra tum constitutum alegx
poterit a commissione lras impetre dum minimo no restrinet
ut appellantez in commissione supplantet et eaz antef po
terit iudex appellonis ita prorsus ita ut si appellans nolint
in ea procedere opportebit eum agere subiudice sit obtento si
possit eum licitum recusare q si appellans agere noluerit
appellatus nichilominus potest prosequi causam illam et si
iudex appellonis viderit ex dilacone periculum imminere poterit
causa cognoscere vertit et prosequente appellationem ut periculum
caveatur puta si appellatum a sma sup confirmacone alicuius
eleccionis et utrque pe velit et a dampni differre psecucionem
appellonis dz cum iudex tunc tum mederi ne gregi dominico
diu desit cura pastoralis huius ergo consideratis rursum
est q dum istud iudicavi vel q p posteriores no derogat po
rioribus lris licitum impetrat et quas potuit primi
iudices procedere ad confirmacionem vel infirmacionem smam
prima tene No q appellans hz annum ad prosequendam
appellonem et consista ad biennium et tunc talis s omnes
pt abreviari a iudice vel ab appellante s prorogari no pt
pt nec dz in appellone prevenire appellante minimo reser
vant in suo statuto a iudice vel ab appellante ventura
ps pt prevenire Item iudex appellonis pt prosequi causam app
si periculum immineat venit pt ipam prosequi volente

ex tunc appellatum est a sententia diffinitiva vel saltem in post
publicacionem testium. Antequam utrumque illi qui de appellatione co
gnoscunt possunt sibi causam commissam sine talentis (?) tan
si alias peti. Demum si conspiratum voluerit putare Respondeo
quod ad lites fuit coram primis iudicibus quod potuit iudices delega
tos cum eis demittere cause libebit neque tamen timare si alias pe
ccata per contumaciam se absentat. Non quod nec in ea pro (?) pulsa
uit in ea appellatione procedendum et eo absente et conquaritur
t debitum Contra frequenter maliciose appellaverit se absentet
et in gravamen alterius partis et in derogacionem iudicis. Volunt qui
gnale ut iudicibus honor debitus deferatur et ut consula
litigatoribus super laboribus et expensis. Unde idem concilium statuit
ut si quis coram ydoneo iudice convenit adversarium suum ille
ad superiorem ante sententiam non appellet absque causa racionabili allegata
coram iudice a quo appellare intendit si coram illo suam instan
ciam prosequatur non obstante si dixerit quod pro causa illa
ad superiorem nuncium destinaverit aut litteras impetraverit aliquas
que tunc demum fuerint iudici delegato assignate. Si non pu
tauit appellandum ex causa racionabili coram iudice illo expo
talem videlicet que si foret probata legitima putaretur postmodum
superior de appellatione cognoscat et si constiterit eum
minus racionabiliter appellasse illum remittat ad illum iudicem
a quo appellavit et insuper in expensis alteri parti condempnet
eundem. Si autem appellacio legitima fuit in ea procedat salvis con
stitucionibus de maioribus causis ad sedem apostolicam proferendis. Non
tamen ante sententiam ullus debet appellare ut granet et causa coram iudice
assignata ita ne et mortuo misisse vel litteras tunc que non de
fuit delegato assignate ita qui inde legitime appellat remit
tatur ad illum a quo appellavit et in expensis alteri parti con
dampnatur
vero assimile. Si iudex delegatus aut ordinarius ad con
minacionem aut interlocutoriam protulit que alias suspendendo gravandum
expositum mandato statuum fuit in eo contra quali quod si a tali con
minacione vel interlocutoria fuit appellatum et iudex sano usus
consilio comminacionem vel interlocutoriam suam revocaverit libere in
causa procedat non obstante appellatione dum iudex non sit ex alia causa
suspectus ne frivolis occasionibus negocium retardetur
quia ad ipsum causa cessit effectum. Non quod iudex potest retractare in
terlocutoriam sententiam que sine appellatione posita hec interposita locum non habet

Item processus negocii frivolis cavillacionibus reddi non debet Item
appellacione causa sortiatur effectus.
Cum speciali prelatorum constitucione sacro approbante concilio in decretali
Romana provisum sit ne prelati aliquos excommunicent vel suspendant
commonicione competenti premissa per quam constitucionem principaliter intendit generale concilium
subditorum prospicere non volens per hoc prelatorum ne subditi commonitionem
frustratorie recusacionis vel appellacionis obiectu declinare possint
examine mandatum statuit generale concilium ut si aliquis allegaverit
iudicem suspectum coram illo iuste recusacionis causam assignet et
et ipse cum adversario vel si adversarium non habeat cum iudice arbi-
tros quos eligat aut si non potuerint in unum concordare absque
malo arbitrium eligant qui de suspicionis causa cognoscant et si concor-
dare nequiverint illi duo ad invicem advocent tertium ut quod duo
illorum tamen decreverint robur obtineat firmitatem et hanc
tamquam decreverint sciant se adstrictos teneri iuxta obedienciam subiacere
sanccionem Dominus iudicans causa suspicionis infra tempus audiendi per suspi-
cio probata iudex inde cedat Sed si ad suspicionem probatam iudex
competentis negocium committat persone ydonee de assensu par-
cium ne ulterius valeat postea recusare vel si magis in-
cumbit ad superiorem negocium remittat. Porro si non subditum
commonitus appellate appellavit si eius excessus evidens reperitur
vel confessione aut alio legitimo modo fuit manifestus ap-
pellacionem non defferat cum appellacionis remedium non fuit institutum
ad defensionem iniquitatis sed deprimendam innocenciam. Si vero dubius
sit excessus appellans causam probabilem appellacionis coram iudi-
ce proponat que si esset probata legitima foret et tunc si ap-
pellans habuit adversarium infra tempus audiendi moderatum secundum
locorum distanciam et temporis qualitatem appellacionis causam prosequatur
quam si non fuerit prosecutus extunc non obstante appellacione iu-
dex in eo procedat Si non ullum habuit adversarium cum iudex
ex officio suo ad famam et clamorem processerit superior appellacionis
causa probata sibi offerendo extunc Sed si in probacione ap-
pellacionis defecerit ad eum a quo appellavit remittatur iuxta
hanc constitucionem et illa sacro approbante concilio non vult ad
regulares extendi cum suas aut suas observancias speciales
non quod interdum de prelatis vindicetur. Item appellacio frustrato-
ria non valet Item cum recusacionem vel suspicionis coram iudice re-
cusato assignanda est. Item constitucio ista intelligenda in ordi-
nariis Item ordinarius recusatus infra causa allegata Item
causa suspicionis probata causam committit ordinarius quod non

fuerit delegatus Item ad committi de delegatis recusationes
Item exceptiones notorie non admittuntur appellatio Item appellatio non
est nouella ad defensionem iniquitatis sed ad oppressionem iniuriarum
Item qui appellat iustam causam debet allegare Item iudex
potest tunc appellationi moderari Item qui non probat causam
appellationis remitti debet ad eum a quo appellauit Item regu-
lares contra suas obseruantias appellare nolentes debent
eorum causam (sicut abbatis et conuentus de valle sancte Marie)
excepta vna et prior et conuentus de nouo loco ex altera super
quadam ecclesia et aliis que commissa fuerunt quibusdam iudi-
cibus delegatis Iudices vero subdelegatis quibus iudicibus
subdelegatis commiserunt sed non totaliter coram ipsis subdelegatis
processit pars canonicorum inducias ad proponendas exceptiones
dilatorias dum ista proponerent aduocatus ipsorum perver-
ductus errore interrogatus respondit quod ecclesiam de nouo loco
de qua quod erat xl annis possederat pacifice et amplius
sed procurator confessionem aduocati reuocauit eadem die cum ipsius
confessio sine petitione qua indebat ne per illam confessionem
posset preiudicium generari prouocans quod exceptiones dilatorie al-
legate sunt proponende iudices delegati eidem parti confessio-
nem quod fuisse testes quasi partis aduerse receperunt quibus receptis
examinationem quorundam testium aliis commiserunt qui receperunt
quos testes interrogando iudices delegati taliter examinantes
appellauit cum de iure non valeret pars prepugnantia parte
canonicorum ad sedem apostolicam appellauit vnde cum delata fuerit ad sedem
per appellationem datus fuit partibus auditor coram quo pars
canonicorum super ea proposuit petens possessionem predictam
iudicium iustum indicari per alia instantia petebat pro-
cessum ipsorum iudicum approbari et causam illam que minime
remittebat tunc adhuc pro hiis et aliis auditis et intellectis
quia sibi non constitit de predictis mandat quibusdam quatenus
si de partibus et canonicorum pertinuit quod pars procuratoris ipsorum
aduocati in ipso causa sub extitit reuocata quia si
confessione appareat quod lis non fuit contestata vel si constitit quod iudi-
ces delegati approbauerint testes receptos a subdelegatis
delegatorum sententiam cum delegato ab alio quod appuncare causam
alij delegatis non possunt quamdiu fuit causa propria appellationem pre-
dictam denunciet irritum et inane dummodo hoc in appellatione
causa fuerit expressum Nota quod confessio aduocati preiudicat

Varia sive nisi eodem die renovetur Item presentata ius
bonum de iure Item subdelegatus ab alio quam a principe
alii causam subdelegare non potest Item processus contra ius habitus ipso iure
nullus est Item cause propter quas appellatum fuit exprimende
de in ipsa appellatione et propter illas appellandum est
[illegible] filio Conrado presbitero nomine quod obtinuit litteras executori
as ad ius ipse super provisione sua in palamatina ecclesia ad quos
dam executores coram quibus fuit ex parte capituli palaman
tini propositum quod cum in palamatina ecclesia certus esset numerus ca
nonicorum mandato firmatus de quo in litteris directis ad eos
mentio non fiebat propterea non debebat procedi quod ipsum capitulum
palamatinum recusat stans fiet se ad apostolicam appellavit sed execu
tores contra appellatione contempta tulerunt sententiam excommunicationis in ipsum
capitulum et capitulum palamatinum unde tamen pro eo capitulo quod eius sue
fore ad sedem apostolicam accessere et coram [illegible] capellano domini pape
auditore contra ipso petro fuerunt ex parte capituli allegata
fuerunt unde petebat pro eo capitulo predictam sententiam contra [illegible]
et expresse dicens presertim [illegible] molestia [illegible] coram auditore
confessus fuit quod in ecclesia palamatina certus erat tunc canoni
corum numerus institutus propter [illegible] concordiam quod licet professor
presbiter constituit palamatinam ecclesiam certum numerum canonicorum
[illegible] mandato firmatum et contra exceptionem coram executori
bus fuisse propositam et quod appellatio [illegible]
tam non constitit ipse quod per eum exceptio non admissa [illegible]
am legittime fuisse appellatum mandat ipse quibus de iudicibus
concurrentibus constitit exceptionem prefatam de certo canonicorum
numero mandato firmato vel alias exceptiones legitimas fuisse
propositas coram executoribus predictis nec admissas ac
ideo pro parte capituli appellasse processum ipsorum executorum
denunciet irritum et inanem Nota exceptionem de certo canonico ca
nonicorum numero firmato legitima [illegible] exigitur quod propter
exceptionem legittime propositam et appellatam nec fuit admissa
et nunc [illegible] non sufficit proponere exceptionem legitimam
nisi propter eam non admissam fuit appellatum
[illegible] abbas [illegible] monasterii [illegible] litigabat cum Nico
lao milite super quibusdam [illegible] Conradus [illegible] appellavit
ad sedem apostolicam [illegible] appellationem sine tamen [illegible] propter quod idem miles
[illegible] ad curiam accessere datus fuit eis
auditor quidam dominus [illegible] Stephanus in cuius presentia

Proposuit idem miles quod cum parte inductor[um] non [illegible] adi-
petendum et eo nunc dicendum fuerat institutus sufficienter
ad eam pertractandum non inuenit eo milite propter sui presen-
tiam petebat eos sibi condempnari in expensis tandem contra
eos ipso mandat quibusdam iudicibus euocatis si constiterit
absolute et inductos appellacionem suam tamen prosequi fecisse cum suffi-
ciente potestate in ad prosequendam tamen eandem non inuenit ipsum
militem causam personaliter prosequente inductos condempnarent
ad restitucionem expensarum ante appellacionis factas milite
moderato Nota quod ille qui appellat si tamen prosequitur sine ap-
pellacionem et audiencie uel aduersario appellato fuit approbata re-
uertum mittere potestatem sufficientem ad totam causam aliter in expen-
sis condempnabitur altera parte eo prosequente ut hic di-
ca nobis dicit R filiorum G tutore cuius tuscam ex una
parte et F prope Let peritore quondam filii S super quadam
summa pecunie exacta questio uertebatur coram iudice tuscan
idem iudex pro aliis R tulit sententiam diffinitiuam a qua sententia
fuit appellatum que bis per iudices delegatos fuit confirma-
ta tandem pars alia que bis appellauerat primo audiencie
tuscan secundo a sedibus iudicibus qui confirmauerant sententiam
latam eundem tuscan modo tercio appellauit a tercijs
iudicibus qui sibi confirmauerant sententiam latam audiencie
sedis et obtinuit tam cognicionem delegatam unde propter nouem
et eius collegae tamen ad propositum quod est delata auditor
super hoc datus interlocutus fuit partem alteram non potuisse
tercio appellare mandat quod tercio iudici appellatus quod in
causa illa ulterius non procedat Nota quod tercio non est ad
diffinitiuam sententiam appellandum
Item filii dicit pro R et condicta de lacu rubeo ex una parte
et G in [illegible] ex altera super nemore et quibusdam aliis posses-
sionibus quod uertebatur coram [illegible] ex delegacione ordinarij
a qua idem miles ad [illegible] alepin appellauit tandem
partes comparuerunt in presencia officialis alepen. sedis uacante quo
[illegible] fuit capitulum [illegible] quod cum [illegible] diocesano
fuisset ad alepin appellatum adque gradatim [illegible] ap-
pellacionem in [illegible] non debebat et quia officialis [illegible]
[illegible] admittere denegauit post ab ap. se appellat
[illegible] officialis non obstante appellacione tulit sententiam contra [illegible] et [illegible]
[illegible] in pro R et condictum [illegible] mandat quibusdam
[illegible] sententias per [illegible] appellacionis [illegible] dominacionis

Nullitas esse. Nota hic quod gradatim est appellandum nullo medio omisso nisi quis ad papam voluerit appellare. Item similiter lata post appellacionem.

Supradicte cuidam mulier nobilis [illegible] nomine filiorum suorum impetravit litteras contra quandam mulierem aliam eciam nomine filiorum suorum super quibusdam terris ad quosdam iudices delegatos causa quas dicta eciam exceptiones proposuit quod cum res [illegible] in iudicio agebatur et predicti filii sui sub potestate ac tutela ipsius non erant cum iam ad sacra vota transissent super hiis nullitatem usque ... tenebat et ille nomine filiorum suorum ... desierat esse tutrix et quia iudices exceptionem non admittebant ... appellabant causa ... appellant ... mandat papa quatenus sic est ita revocatum in irritum quidquid post appellacionem iudices invenerint attemptatum audiat ... Nota quod ... ad sacra vota transit tutrix filiorum suorum finitur tutela nec potest postea pro filiis admitti. Item quidquid est post legitimam appellacionem in irritum est revocare.

... mandat inquisitionem fieri contra quosdam hospitalarios tam in capite quam in membris ... inquisitionem ... ignorantibus hospitalariis ... ad papam ... copia de inquisitione processum ... quod ... secundum leges ... ad superiorem statim ... consuetudine ... ad superiorem ... exemplum ... decanus et capitulum ... constitucionis ... litteras ... ad quosdam iudices super eo quod dicebat capitulum ... non debere ... in stallo decani et capituli ... super quo ... episcopus ... molestabat capitulum ... in provincia ... constitutus ... datus fuit ... ad litigandum super ipso negocio pendente dilacione ... decanus et capitulum ... iudicio ... ut ... episcopus ... in stallis ... episcopus ... in ... fuit ... quod ... non fuit ... super negocio ... implorans ... consensu partis ad litigandum ... ad diem ... fuisset iudicium ...

Iudices ... diem non poterat ... nisi illud fieret de consensu partis nec audire ... in ... implorare ... iudices super hiis non audiebant ...

se. ap. appellauit. Dicitur eciam infra annum iudicium reformatorem
sive ad appellationem prosequendam destinauit et quia constat inhibicionem
ipsius episcopi dicto [illegible] super hoc ad cognoscendum iudices et citacione
[illegible] mandauit ille literas impetrauit sed noluit ipse uti literis
in absencia. et sic anno elapso fuit [illegible] episcopi amici hoc dicto
significauit dicto [illegible] petens ab ipso non obstante lapsu anni
se ad prosecucionem appellationis admitti [illegible] mandat [illegible] iudicibus
[illegible] [illegible] [illegible] et de appellatione ex causis premissis
uel eciam alia cognoscit reuocatam in statum pristinum quidquid
post appellationem fuit attemptatum [illegible] in negocio [illegible]
[illegible] continuatam [illegible] Nota quod pendente dilacione
[illegible] non est [illegible] iudicis delegati locum non [illegible] pendente
dilacione [illegible] [illegible] [illegible] ut intim nichil facere
possit sine consensu [illegible] [illegible] qui exacte [illegible] ma
dati nec preiudicat [illegible] et ideo non obstat lapsus anni
[illegible] aliquis coram iudice constitutus causam probabilem
assignabat [illegible] quod non tenebatur coram eo [illegible] quia iudex
[illegible] non admisit appellantem Queritur utrum coram iudice appel
lantis sufficiat hoc probare scilicet quod causam probabilem allegauit
coram iudice a quo appellauit licet fuit admissus [illegible]
quod hoc non sufficiat [illegible] illam doceat esse veram [illegible]
coram [illegible] obtulerit se probaturum [illegible] fuisset admissus
tunc non [illegible] probare causam veram fuisse Sed sufficit pro
bare quod causam probabilem allegauit et obtulit se probaturum
nec fuit admissus et propter hoc appellauit [illegible] aliquis
appellauit legitime dicitur hic quod si appellatio non recipiatur audi
[illegible] uel ab aduersario [illegible] [illegible] [illegible] appellanti [illegible]
[illegible] [illegible] constitutum ad impetrandum et [illegible]
[illegible] [illegible] aduersa parte uel [illegible] [illegible] [illegible] apud
se. ap. [illegible] [illegible] sit [illegible] Ille [illegible] aliquis appellat
ad superiorem et coram illo ad quem appellat petit remitti ad illum
a quo appellat [illegible] alia [illegible] Queritur an debeat remitti et
dicit quod sit non obstante [illegible] alterius [illegible] [illegible]
in expensis legitimis aduersario [illegible] propter hoc fecisse [illegible]
Sane aliquis appellauit [illegible] coram iudice appellationis
paratus est probare [illegible] [illegible] quod [illegible] appellatum [illegible]
aduersa [illegible] contumaciter se absentauit Queritur quid sit
iudici faciendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine hoc [illegible]
non est [illegible] quod non [illegible] fuit [illegible] in [illegible] appellationis uel
in ipso negocio principali quia in [illegible] casu illo [illegible] [illegible]
iudicis [illegible] principalis non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] posset [illegible] [illegible] cause Nota quod in primo

Rurso qui appellat agrauamie semp adiciat in assignacione
cause qd offerat se causam illam pbaturum et sic de puritate
cause quod depsunt no habebit necesse pbare qd si no fecerit
cam veram debebit pbare Item in scdo rurso no qd qui appellat
et eius appello amodo vel ab adusario appbetur sufficienter
ad totam cam pouere vnitte de aliqua alti pti condempnatur
in expensis Item in tercio rurso no qd quis pt remitti ad eum
a quo appellauit contradicente pte adusa sed ille adusario condem-
nabitur in expensis Item in quarto rurso no qd alta parte ab-
sente p contumaciam iudex appellacionis pt cognoscere et diffinire
licet no gt Item vltra [illegible] ptc pnte qd lex s' dz in [illegible]
n qm sicdm Cum p luna vega ni vna admissionis ponit se in-
me conting: vera et cla illa remota appellacione ponit in medio
litigium respicit tm pncia si in fine commissionis rea finietur
cla No hic ar. qd deciacones respiciunt tm pncia et no spcia-
na sua plures sup aliqua ad ipsos ad causam sue et vna sua
cognicionem cuius vnus illorum appellauit et obtinuit Queritur an
victoria vnius aliis prosit Re pp qd victoria illius iure cai
aliis prodest si iure cai conueniunt et idem sit negocium et ead
ca sit defensionis No qd res iur alios acta alijs prodest Item
sua vnica prodest alij
si instus aliquis condempnatus p sentenciam diffinitiuam vel eciam
interlocutoriam contra eum lata et sua sua illa no audet ap-
pellare Queritur quid sit ei faciendum Re qd si instus metu
occupet illum ita qd appellare no possit tunc ipso ad appellacionis
benificium malapse reputat dum infra x dies expirat tempus
appellacionis coram iudice a quo appellare volebat vel si eius copiam
habere ng pt in presencia bonorum virorum idem faciat sup hoc pro-
testacione pnmissa qd iusto metu appellare no audet et pt hon-
tinue tpa infra que appellare debuit Nota qd instus metus
excusat ne tpe currat infra qd quis appellare tenetur pte-
stacione sup hoc facta alias sine ptestacione sup hoc no sufficeret
metus Item ar. qd pnte no stat quominus faciat qd debet
ei no imputatur pmissa ptestacione Item p ptestacionem intra
pit pscrpo x dierum melior casu

de pegrinantibus

altercauerunt Casus Quidam pcr[illegible] Inouit eum pellet ire ad
curiam dum ppe ea pegrinacionis res suas et cam suam no posset
subtrahere post ea accepto quod aduersarij sui res suas et cam
sui abstulerant vn ille conquestus fuit dum ppe dictum
lz hoc pscr ille no posuit res suas et cam sue subtrahere
vnius hi hii qui aduersarii acceperunt cum rebus suis subtractione
explicari debent de statim Vnd mandat quibusdam quatinus quendam

eidem presbitero post iter arreptum ad propria subtractum est vel abla
tum fuerant eidem restitui Nota quod res eorum qui vadunt
ad ap. se causa peregrinacionis debent tute esse licet non possent
res sub protectione ponere Item plus est sed exprimi quia verbo
Item ar. quod possessio turbata restitui debet

Si quis aliquis moniti contra aliquas res lite pendente
impetrant ap. ap. impetracionem confirmacionis rei litigiose que
sit fuit an presbiter licet iudex supersedere debeat cause cogni
cioni et Respondeo quod eam non obstante decursa cognoscere debet etiam sine
debito timore Sed si rem pacifice possidebat qui confirmacionem
obtinuit non licet iudice posita dicione suborta cognoscere
vel diffinire sine mandato ap. se. Nota quod lite pendente non
valet confirmacio vel privilegium obtentum super re litigiosa tacito
quod res fuit in iudicium deducta Item si quis qui confirmacionem
impetrant rem pacifice possidebat et super eadem re fuit mo
ta quod iudex non potest de ea cognoscere sine mandato ap se.
Confirmacionibus dicitur in hoc capitulo de confirmacionibus ap. se. nota
aliam iudicia iudicare non adhibita licet novum mandant aut continet
sit quod per falsa suggestione sint obtente No quod de confirmacionibus
que sine eius mandato ullius debet iudicare non per falsa suggestione
fuerunt obtente

Cum inique lata fuit sententia contra que adversarius eorum ille ad
venit quod sententia fuit lata infra x dies appellavit iudices ulterius
mandavit super executionem appellans licet impetrant de reno
vanda sententia etiam postquam lata erat sententia contra prefecerunt appel
lantem licet confirmacionem sine privilegiare in forma eius licet impe
trant nulla de appellatione facta mencione Queritur fuit app.
que lite prevalet Respondeo quod lite posteriores debent prioribus
prejudicium generare et iudices debent cognoscere de appellatione non
obstante confirmacione obtenta tacita veritate super re litigiosa
Sed si dicitur in lite appellacionis subimpetratis ullius lite veritatis et
in hac prejudicantibus vel est sub alia forma liberum dummodo
debitum confirmacionis mencio expresse declaratur Respondeo quod tamen
tamdiu lite confirmacionis sine debent lite morere donec de
ista sententia plenius cognostatum fuerit licet et suspensa
confirmacione remanebit No quod lite pendente de re litigiosa con
firmacio impetrata non valet sine sit obtenta in principali causa
sive in eius appellationis Item confirmacio est impedita donec con
firmetur vel infirmetur sententia Item lite generales non revocant
Cum dilecte abbatissa et moniales ... // speciales
sibi volebant privilegia sua denovare cum eis propter viarum

Destruantur non possent illa putaret dominus papa supplicavit eidem quod
aliquibus personis discretis mandaret ut eorum tenorem inspicerent
diligenter et ipsum sub sigillis suis ad sedem apostolicam destinarent unde
papa scripsit quibusdam episcopis et quibusdam abbatibus ut illa privile-
gia inspicerent diligenter et tenorem ipsorum sub sigillis suis per
fideles destinarent quod et factum fuit per ipsos privilegiorum tenore
cum vellet illa privilegia facere divulgari quidam canonici proposuerunt
quod fieri non debere cum Hildewinus clericus in possessione [illegible]
[illegible] per C annos et amplius extitisset cum tunc privi-
legia illa pro nolunt innovari Sed mandavit quibusdam ut ad locum
idoneum accederent et vocatis qui essent vocandi inquirerent super
[illegible] a quibus pro Hildewino clerico se ad sedem apostolicam appellavit Unde per
modum predicta abbatissa petiit iterato predicta privilegia innovari
ex adverso fuit petitum ut causa ipsam papa committeret aliquibus
discretis qui testes reciperent quos predicti inducebant contra pri-
vilegia supradicta et ad legitimam prescriptionem probandam dominus papa
considerans quod in iure cavetur cautum est ut qui [illegible] testium
timentur ne veritas occultetur et ne probandi copia fortuitis
casibus subtrahatur et licet quod testes valitudinarii et alii de
quibus ex aliqua rationabili causa timetur ad testimonium admittantur
eadem equitate provocatur privilegia illa quasi nimia vetusta-
te consumpta cum non in pergameno sed in papiro fuit conscripta
fecit innovari ita tamen quod per talem innovationem nullum ius de no-
vo monasterio acquiratur sed antiquum conservatur consuetum Sed quia
predictum monasterium ad ius et ad proprietatem ecclesie Romane privilegium predi-
ctorum [illegible] vocatur predicta abbatissa predictum nomine Romane
ecclesie constituit procuratorem eiusdem ut ad adversus possessiones
et iura Romane ecclesie non alienata erunt prescriptio super hec eius
proponet que in iudicio fuerunt premissa ne quo destitutum [illegible]
[illegible] dubitetur mandat papa eisdem iudici quatenus testes
recipiat quos Hildewinus clericus induxit ad probandam prescriptionem
vel quos monasterium induxerit ad probandum interruptionem et si
prescriptio legitima probata fuit ad iudicem subreptione ipsius monasterii
episcopo predicto cum consuetudine ipsius in sua diocesi constitutum privilegium
quod dominus papa fecit innovari corrupcio non ex adverso interrupta
probata fuit episcopo super hoc petitum silentium imponat et si
[illegible] monasterium predicta libertate gaudeat privilegio innova-
to resignando eadem Nota quod privilegia et instrumenta que sunt
quasi vetustate consumpta debent innovari Item sic testes

extra lit. ... id est recipiuntur sic et privilegia et iusticia ex eadem
causa innovantur. Item ubi eadem causa et idem ius debet esse. Item
per innovacionem privilegii vel iusticie nullum ius acquiritur sed anti-
quum confirmatur. Item nulli per esse procuratur. Item confir. ro.
ec. non prejudicat possessori nisi centum annorum. Item ad officium
iudicis pertinet tutum locum partibus assignare. Item compro-
missarius ... in dicto aliquam personam sibi subicere. Item in-
novatum impetrantem est in hoc casu sicut confirmacio. b. c. ber.
... Canonici ecclesie regulares impetrabant literas con-
firmacionis super administracionibus suis tacito quod erant regula-
res. Significatum est sicut dixi quod praepositi illorum regularium
... quod regularibus ... si aliqua non consueverint
confirmare unde mandat ... quatenus confirmacionibus
predictis regularibus taliter impetratis decernerent irritas et
inanes. Nota quod regularibus sua ... sine administracione
non confirmatur personaliter. Item confirmacio tacita veritate im-
petranda non valet
... Canonici regulares qui prioratibus presunt impetra-
verant literas confirmacionis super prioratibus suis quos vixerint
possidendos ... ad dominum papam ... quod ...
literas confirmacionis a sua cancellaria emanasse unde
mandat ... quatenus ... literas ... in quibus admini-
straciones prioratuum confirmantur ... tamen ... per ...
si fecerint mencionem de religione ... illas decernit non
valere tamen veritate tacita impetratas. Nota quod ...
prioratus et administraciones non confirmantur. Item rescriptum
vel confirmacio veritate tacita impetrata non valet
... inter nobilem virum Mathieu de ... et quosdam
alios milites de ... super causa ... de quibus
... subiecta formula ... sunt in ... salvum
quod tulit arbitrium super ... quod ab utraque parte
fuit approbatum et confirmacio ... fuit in forma
... per C. tandem orta ... super ipso arbitrio
delata ... ad dominum papam Innoc. iii. qui ... examinato
... invenit arbitrium ... fuisse cum forma iuris
et ... ipsum arbitrium illud decernit irritum et in-
ane non obstante confirmacione domini pape C. qui confirmaverat
illud sicut provide latum erat et ab utraque parte receptum. Nota
quod ... arbitrium lata cum forma iuris ...

Item sunt multi casus diligenter observandi summe. Item si unaque
non tenet non debet confirmari per confirmacionem in forma communi obtentam.
Item quod non tenet factum non potest tamen per assensum principum
[illegible] Inter archiepiscopum Nicholaum et suffraganeos eius ex
una parte et regem et barones et alios nobiles regni Cypri
ex alia super quibusdam decimis questio exorta fuit. Sed mediante
Albanensi episcopo tunc apostolice sedis legato inter eos amicabilis compositio
intervenit hoc adiecto tenore in compositione illa quod postquam per sedem apostolicam
fuit confirmata statim debeat execucioni mandari. Post modum
papa illam confirmat et ad maiorem securitatem tenor compositionis inser-
tus fuit in illa confirmacione. Ipsi tamen nobiles compositionem servare nolebant
[illegible] [illegible] quod verbum confirmacionis secundum stilum curie
Romane precedit compositionis tenorem, id est in hiis confirmacionibus, videlicet per
verba illa compositionem factam per legatum confirmamus sicut sine pravita-
te facta est et [illegible] ratam [illegible] nolebant quia ita illa confir-
mata sicut sine pravitate facta est in huius confirmacionis continetur,
cum per hoc non videbatur simpliciter confirmata sed sub condicione [illegible]
ut [illegible] esset lata [illegible] quod archiepiscopus et suffraganei eius significa-
verunt domino pape. [illegible] mandat prout predictis nobilibus compellat si predi-
cta sunt compositionem illam adimplere penitus. Nota quod compositio amicabilis
potest fieri inter clericos et laicos super decimis [illegible] auctoritate pape in-
terveniat ut hic, preter alias non credo quod valeat et confirmacionem
pape inter clericos et laicos si hic actum fuit inter [illegible] alias non valet
[illegible] pape confirmant [illegible]. Ut exemplo [illegible] extra [illegible] com-
positionem vel transactionem confirmat [illegible] et valet et si alias non valet
[illegible] quendam cardinalis legatus apostolice sedis in partibus
Constantinopolis contulit [illegible] quibusdam aliis clericis
in temporalibus et spiritualibus super illis collacionibus confirmacio apostolice sedis
obtenta fuit in forma communi [illegible] prelati quorum etiam aliis collata
fuerant similiter [illegible] per dictum legatum et ex confir-
macionibus sedis apostolice patriarche Constantinopolitano obedire recusabant
etiam de mandatis patriarchalibus [illegible] patriarcha Constantinopolitanus
non potest obedire recusabat et eius de mandatis patriarchis [illegible]
fuit domino pape super hoc scribit [illegible] prelatis Constantinopolitanis
[illegible] quod ipse non velit [illegible] debeat-
ur [illegible] collacionis seu confirmacionis [illegible] sine [illegible]
mandat predictis prelatis [illegible] non obstante [illegible]

IV

[F]ormola ipsi principi obedientiam et reverentiam exhibere tenetur et eadem de fine instructionibus integre (?) inde. Nota quod delegatus non potest subire vices ceterorum alii in preiudicium dyocesani episcopi Item nec proprie confirmacionem super hoc obtentas intelligit in hiis specialibus preiudicium generare Item per confirmacionem ius alterius non tollitur

[E]t laici Dicitur in hoc capitulo quod laici non debent sedere in choro inter clericos cum cantatur divina officia in sacristerium Nota quod laici inter clericos sedere non debent
Item ecclesia debet habere duas partes scilicet chorum cum per cancellos dividitur ab altari et sedes (?) vel partem inferiorem ecclesie que vel vocatur de navis ecclesie
[D]electi (?) per se patet Nota quod clerici arma portare non debent nec ipsi
[E]t quoniam Statutum fuit in concilio ... tamen esse debent
[...] quod quilibet rector ecclesie habeat clericum qui secum cantet epistolam et legat lectionem et qui possit docere pueros et parochianos suos moneat ut mittant filios suos ad ecclesiam fideliter ... in fide
quos ipse diligenter doceat Nota ... quod duo ad minus debent esse in ecclesia Item non quod solus presbiter non debet divina officia celebrare Item non quod sacerdos instruat docere parochianos suos symbolum et eos invitare ad fidem
[A]liquis (?) dicit in hoc capitulo quod si aliquis ex clericis coronam relaxaverit scilicet in contemptum ecclesie anathema sit Nota quod clericus qui comam nutrit est excitandus
[C]lericus per se patet Nota quod clericus comam vel barbam nutrire non debet ... ad ... extimore ... ut ... laici sub ymagine ... fas sunt ut ... communiter
[C]lericus aliquis clericus qui non est in aliquo sacro gradu nec est professus in aliqua religione accepit ... uxorem ... tonsuram ... in concilio ... quid sit de isto clerico ... statuit ... quod uxorem retineat ... tondeatur nec in vita sua eam dimittat Nota quod clericus qui ... debet portare coronam
[C]lerici dicit in hoc capitulo quod clerici coronam nutrientes tondeantur ab archidiaconis suis et invitis Nota quod clerici tonsuram portare debent
[D]inastia (?) quidam clerici nostri ... frequentabat statuit ... quod sine manifesta et racionabili causa ulterius

frequentare non presumant quod si fecerint per archiepiscopum arceantur
et si non destiterint ab officio suspendantur si laici fuerint excom-
municentur Nota quod cum aliquis facit prohibitionem canonis non sufficit
ad hoc quod excusetur cum racionabilis non sit manifesta Item clericis
[illegible] frequentare vicium [illegible] Item clerici [illegible] excommunicatum
laicum deponit clericum
Nouimus ut ait [illegible] tot clerici instituebantur in ecclesiis quod bene
de bonis earum non possunt commode sustentari Statuit
[illegible] ut secundum facultates ecclesiarum consideratis expensis
[illegible] iure clericorum instituantur in eis et bona clericorum recipiant
in eadem et in una domo comedant et sub uno tecto dormiant
et quiescant et si qui contra istud statutum facere presumpserint
per suspensionem officii et beneficii ad hoc compellantur et si opus
fuerit censuris [illegible] Item dicit quod si aliquis eorum qui se
[illegible] manus violentas in se [illegible] et induxit papa
prelatis eorum plenariam potestatem absoluendi eos et penam imponendi
nisi forte quantitas facti penam exigat grauiorem Nota ex hac
[illegible] quod secundum facultates ecclesiarum clerici sunt instituendi in eis Item
canonicis regulares [illegible] qui debent [illegible] Item
ad regulares [illegible] regulare prelatus eius potest eum absoluere
nisi delictum sit enorme
Cum ab omnibus [illegible] iudices a sede apostolica delegati [illegible]
[illegible] super [illegible] vel [illegible] alia secundum consue-
tudinem [illegible] salarium recipientes de hoc [illegible] pro
salario [illegible] expensis [illegible] non considerantes quod [illegible] reddi-
tus ad hoc sunt eis deputati ut inde honeste viuant [illegible]
hoc [illegible] mandat [illegible] quod [illegible] ab omnibus [illegible]
[illegible] debeant abstinere et gratis [illegible] suis liti-
gantibus debeant impertiri eo non obstante quod quidam dicunt
quod hoc faciebant nomine assessorum cum non liceat [illegible]
iudicium vendere et venales sunt [illegible] legibus [illegible]
Nota ex hac [illegible] quod non [illegible] a malo sed ab omni specie mali abs-
tinendum est Item [illegible] per [illegible] delegatus et hoc intellige
cum [illegible] [illegible] sunt tamen expense [illegible]
[illegible] delegatus quibus [illegible] sunt [illegible] salarium
accipere non debent et [illegible] ordinarii [illegible] debent [illegible]
iudicium Item venales sunt non valent ita quod appellare [illegible]
[illegible] qui [illegible] non [illegible] ad [illegible]
[illegible] fuit eis [illegible] et quod alii [illegible] ad [illegible]

ceciam Et quia isti predicatores dissimilem habitum habebant mina
bant canonicis et scandalum inter eos suscitabatur Extra de
diuersitate scrips(it) pp(a) epo linconien et aliis habens dicas ne propter
dissimilem habitum scandalum suscitetur inter illos quibus
vnum certum predicant mandat eis quod omnes debeant se con
formare in vnum regularem positum et honestum habitum
quantum spectat ad hoc officium non obstante eo quod quidam
eorum sunt monachi quidam vero canonici regulares Ex
hac dec(retali) no(ta) quod propter scandalum receditur a iure et ab habitu
regulari Sed sicut fit ad tempus ex causa Item in hiis que spectant
ad professionem auctas ipe intelligitur excepta sicut dicitur
in decretem eiusdam libri qui dicitur De iuramento
theatrales fiebant in ecclesiis in quibus introducebantur
monstra larvarum propter quos ludos honestas ecclesie deforma
batur et presbiteri et diaconi in quibusdam festiuitatibus
scilicet sancti Stephani sancti Iohannis et Innocentium ludibria
sua exercebant mandat papa quibusdam prelatis consuetudinem
ludibriorum ymo potius corruptelam de predictis ecclesiis pe
nitus exstirpari ne propter huiusmodi turpitudinem honestas ecclesie
inquinetur Nota quod consuetudo inhonesta et turpis ab
ecclesia debet aboleri
t clericorum In prima parte huius capituli statuit papa laticiam
quod clerici mores et actus suos reforment in melius et viuant
caste et proprie in sacris ordinibus constituti ab illo vicio
precauentes propter quod ira dei venit in filios diffidentie Secundo dicit
ne facilitas venie incentiuum tribuat delinquendi statuit ut qui
deprehensi fuerint in incontinentie vicio laborare prout magis
meat suspensionis putent uel in eo peccauerint ut quos timor diuini
a malo non reuocat pena temporalis coherceat et si sic suspensi
fuerint presumpserit celebrare cum suis beneficiis spoliet et ea pro
culpa perpetuo deponat prelati uero qui tales sustinuerint in suis
iniquitatibus et propter obtentum pecunie uel alterius commodi
temporalis pari pena puniantur Illi vero qui more patrie in
statu non religionis sunt si lapsi fuerint grauius puniantur
Nota quod aliqui puniunt ut ordo sua facit presumptione Item
qui plus peccat plus debet puniri Item quos timor a malo
non reuocat pena temporali puniantur Item qui ab homine

suspensus celebrat divina debet deponi. Item agens et
consentiens pari pena puniantur. Capitula lib. pre. patr
leg. In hac constitucione ponuntur xxiiii articuli scilicet quod clerici officia
secularia non exerceant nec sint joculatores nec intrent taber-
nas nisi ex causa necessitatis nec ludant taxillos nec aliud nec ...
ludis intersint coronam habeant congruentem clausa deferant
desuper indumenta in longitudine et brevitate decentia
pannis rubeis et viridibus non utantur petulanter manu-
cas non habeant consuticias sive pelles pectoralibus calcialibus
non utantur deauratas cappas manicatas ad officium divinum
non gerant nec alibi nisi ex causa scilicet timoris sacerdotes et
persone fibulas aut non ferant nec corrigias auro vel argento
ornatas habeant nec anulos nisi quibus competit ex dignitate
Item quod pontifices habeant in publico super indumenta
linea nisi sint monachi qui habitum semper deferunt monachalem
palliis dissibulatis non utantur in publico nisi post collum vel
ante pectus quidquid in illa constitucione continetur notabile est
xliiii Iuxta consuetudinem potuit etiam quidam clerici qui potius mili-
taribus negociis secularibus quam divinis officiis insisti volentes gaudere
de privilegio clericali nolebant subiacere statutis pacis sed quando
statuta illa propter faciebant tamquam laici statuta illa volebant
se defendere contra eos pontifices significant hoc dominus papa
mandavit quod episcopus ambianensis ut clericos illos primo secundo et tercio
moneat et si se non correxerint et pretermissis officiis divinis
secularibus negotiationibus se immiscuerint non defendat eosdem
quominus de facultatibus suis subiaceant statutis pacis cum talibus
se implicant quia ipso facto renunciat privilegio clericali. Ex
hac decretali nota quod nisi ad terciam admonicionem gaudet privilegio cle-
ricali. Item ipso facto renunciat quis privilegio suo. Item clerici
secularibus immixti in rebus propriis dicunt defendi ... quod de cohabitacione clericorum
est bene notandum
inhibendum clericis indifferenter retinebat secum mulieres etiam suspec-
tas statuit concilium magnum ut clerici secum feminas non retineant de quibus
suspicio possit haberi nec illas quas canones permittunt scilicet ma-
trem amitam sororem quia dyabolo instigante in illis scelus
cognoscimus perpetratum vel eciam illis que ad eos moratur. Sed si ea
de causa tamen honestate eorum longe ... necessitas ... in fine
dicit quod illa femina ad altare accedit vel ministret nec ipsa

cancellos sedeat vel stet Nota quod clericus nullam feminam debet habere
in domo sua Item presbiter debet esse pro matri sive provide aut
etiam sorori aut consanguinee Item nulla femina debet ministrare presbitero
vel in choro stare
i quinquagesima Si quis de clero suspectus fuerit de aliqua femina
crimine fornicationis admoneatur primo secundo et tercio et si post primam
vel secundam vel terciam commonicionem inventus fuerit fabulam cum ea
vel colloquium exercuisse cum femina non canonica pena puniatur
Nota hic quod nomine sacerdotis eciam inferiores intelliguntur Item tria
admonicio est necessaria licet procedat contra aliquem Item colere cuius
effectum nisi de foro ecclesie
Clericos in sacris Clerici publice tenentes concubinas cum presbiteri
sunt cum debent abiurare illas Rubrica papa quod non velit illos ad eas
dimittendas compelli per innatam ne instinctu diabolico ima
dant in peiorem redeundo ad eas sed per sentenciam suspensionis et in pre
dicta eas dimittere compellantur itaque de eis nulla mala su
spicio possit esse et si ad eas redierint vel alias receperint
excommunicentur donec eas dimittant ut eorum exemplo alii terreantur
Nota quod non debet aliquis compelli ad aliquid abiurandum de quo presump
cio sit in contrarium scilicet quod non fuerit iurandum et hic surgit
illud generale verum Est laqueus Item cresceret contumacia
crescere debet et pena Item aliquam penam imponit aliam ut alii
terreantur quia pena unius debet esse metus multorum
vero ad hoc Clerici archiepiscopatus cantuariensis publice tenebant
concubinas Mandat papa archiepiscopo cantuariensi et eius suffraganeis
quod clericos illos moneant ut illas concubinas abiciant a se et eas ulterius
non admittant et si facere contempserint ab officiis et beneficiis eos
suspendant usque ad debitam satisfactionem et si eas suspensi retinuerint
eos abiciant ecclesiasticis beneficiis removeant Nota hic quod episcopus potest suspen
dere cum publicis concubinariis si se corrigere noluerint eciam de iure
possint privari Item si clericus suspensus retinuerit concubinam
beneficio suo beneficio debet privari
Inter cetera Cum quidam sacerdos teneret publice concubinam in suo
episcopatu cum dimittere nolebat Rubrica quod episcopus eum ab officio suspenderet
ipse appellavit ad sedem apostolicam Eboracensis archiepiscopi sequitur hic duo
Rubrica papa quod si dictus presbiter litteras impetravit a sede apostolica non ea

timeat lre non valebunt No quod clericus concubinarius audiri appellans
non est dercutus Item nota quod adhuc ut lre appellationis que super
aliquo negocio impetratur valeant oportet facti continere debet
alias tacita veritate impetrate sunt
[Qu]idam clerici Londonienses episcopi habebant publice concubinas
Quesivit episcopus qualiter deberet procedere contra ipsos Respondit
papa dicens quod in quibuscumque ordinibus sint constituti si admoniti
primo secundo et tercio eas non dimiserint eos debet non permit-
tere ministrare in ecclesiis suis vel eorum personalibus ac re spo-
liare procuret officio etc ubi in his verbis No quod tales debitum
declarat inferioribus quod si post trinam admonitionem et suspensionem
concubinas non abiecerint beneficiis suis debent privari
Et sic non quod trina admonicio debet precedere vindictam
[Ve]ro dixit quidam canonicus dicens nullus audiat missam sacer-
dotis quem scit concubinam indubitanter habere Alii canonici dicunt
etiam non per aliquem qualitercumque pollutus sit divina sacramenta
polluuntur Sed indifferenter sunt recipienda ab ipso Questio fuit a
[domi]no papa qualiter ista que contraria videbantur essent intellige-
da Et respondit papa aliud est crimen notorium et aliud occultum Notorium est quod
presbiter concubinam cohabitat [illegible] in quo casu habet capitulum id nullus au-
diat etc Occultum est quod abscondite tolleratur in quo casu locum capitulum
illud Non per aliquem qualitercumque pollutus etc Item ad est nota non
quod non sufficit presbitero et ad penitentiam occultum quod abscondite tolleratur
Sed aliud est abstinere animus eorum qui occulti sunt et tollerant
abscondita ut peccandi licentia ceteris auferatur et ipsi ad penitentiam
revocentur et hoc licet quod sit bono zelo et non contemptu tamen
aliud est si amissio corporis quam tolleraverit aliquam abstinentiam
in fornicatione iacet et quod non habet sub dubio aliter quam fornicator
occulto tolleratur abscondite licite divina officia audiat vel habet
quibus credentia et alia recipiat ecclesiastica sacramenta Ex premisso colligi-
tur notorio fornicario non sunt recipienda divina officia nec ecclesiastica
sacramenta abscondite fornicariis qui tollerant abscondite licite recipi
[illegible] sunt contempnendi
[Quida]m nobis quidam clerici publice habent concubinas quibus interrogabat
ab episcopo suo negabant se concubinarios esse et cum eos non appare-
at accusator cunctabatur utrum credendum sit testimonio honorum in quorum
[illegible] quos habent clerici conspiciuntur Respondit papa quod si licet crimen eorum

est ita publicum ut merito dici possit notorium tunc nec testes nec
allegationes necessarie sunt cum infitiari non possint Si non publicum
est non preiudicat Ex fama tunc enim testimonia non sufficiunt ad con-
dempnacionem alicuius quia testibus non testimoniis est iudicandum
Sed si de illis talis habeatur suspicio quod scandalum generetur illis est per
gradus iudicata quod si prestare noluerint vel defecerint in prestando cano-
nice purgationem Nota quod in notoriis facti non est necessaria probacio
Item non quod testibus credendum est et non testimoniis Item qui
deficit in purgatione prius et tunc fama pro veritate accipitur
presumptive Item deficere in purgatione et non subire purgationem
paria sunt quia in utroque casu deponitur Quic-
tiones precepit papa episcopo pistoriensi quod mulieres cum clericis non permittat
habitare nisi forte tales sint quod cum quibus naturale fedus nichil
mali suspicari permittat ut est mater soror amita Nota quod
naturale fedus excludit suspicionem mali
Inquisitum Aliqui clerici prolapsi sunt in fornicationem Requisitum
fuit a domino papa utrum officium eorum sit audiendum antequam penite-
ant R. papa licet quilibet suspensus sit pro mortali peccato quo ad
se tamen ad alios tamen suspensus non est et ideo non debet in officiis
evitari nisi peccatum illud notorium sit vel per sententiam vel per confessionem
in iure factam vel per evidenciam facti quod celari non possit Nota
ex hac decretali quod quilibet pro mortali peccato suspensus est quo ad se
Item Notorium tribus modis dicitur ut hic patet
[illegible] qui dicitur hic quod si aliquis
infra sacros ordines uxorem acceperit ecclesiastica beneficia dimittere
compellatur et uxorem retineat Si vero in sacris ordinibus acceperit
uxorem eam dimittat et penitentiam agat quod si noluerit per sententiam
suspensionis et excommunicationis compellatur Nota quod clericus coniugatus
in minoribus ordinibus constitutus debet uxorem retinere et amittere
beneficium ecclesiasticum Item clericus in sacris ordinibus constitutus
contrahens debet uxorem dimittere
[illegible] clerici coniugati ad beneficia ecclesiastica promovebantur
precepit papa ne de cetero clericus coniugatus ad beneficia ecclesiastica vel
ad sacros ordines vel ad aliquam administrationem admittatur nisi
forte castitatem voverit perpetuam et qui unam tantum virginem duxerit
uxorem Nota quod clerici coniugati beneficium ecclesiasticum habere
non debent nisi castitate promissa Item nullus coniugatus debet
promoveri nisi qui unicam virginem habuerit uxorem

de cler. coniugatis

nota quod Quidam clerici in minoribus ordinibus constituti ac
accipiebant uxores dicentes quod non poterant continere Queritur utrum
debeant beneficia retinere R(espondetur) quod sunt beneficiis ecclesiasticis spoliandi
quia carnalibus desideriis et diuinis officiis simul non possunt propter
indignitatem ipsorum Verum si ecclesiis illis in quibus intitulati
fuerant aliqua de bonis suis contulerunt cum a beneficiis illis
fuerint sequestrati bona illa restituantur eisdem Nota quod
clerici coniugati beneficia ecclesiastica retinere non debent Item
cum quis recedit libertati quam status attulit ei clandendo est quod non
uim est qui auctoritate iudicis recedit et non sua culpa
Cum quidam sacerdotes contraxerunt nuptias que postea contu-
bernia sunt dicenda propterea quod fuit sine ecclesiis spoliati Queritur
utrum possit episcopus cum talibus dispensare R(espondetur) quod post longam
penitentiam et vitam laudabilem potest per episcopum dispensatione ad
officium suum restitui et eius executionem habere Nota quod episcopus potest
dispensare cum sacerdotibus qui contrahunt nuptias de facto uxoribus illa
iuris fallacie Quidam clerici contraxere nuptias // Ergo sunt
nequaquam beneficia ecclesiastica retinere concedendum Queritur quid impendit
dicat papa cum lege non cogitet quod placeat possit uxori et ideo
circa ea que dei sunt minime valeat cogitare quia cum in duo
diuisus plenus sibi non habeat potestatem Mandat episcopo normannie
quod huiusmodi clericos ecclesiasticis beneficiis debeat spoliare cum ecclesiastica
iura sola per tales solebat decipere non ipse sicut illis contulit bene-
ficia et tunc non per ipsum si per suum superiorem spolient beneficiis illis
Nota quod coniugati deinde beneficia ecclesiastica habere non debent Item
sola ecclesiasticarum rerum sepe decipit per tales ad administrationem
earum admitti non debent Item quis non potest quod suum sunt venire
cum olim Bathoniensis Anglorum ecclesie canonici eiusdem ecclesie canonicum
in episcopum elegerunt Archiepiscopus Cantuariensis electum illum examinando
persona inuenit quod post eius sacerdos grecus fuit et iuxta morem
grecorum in minoribus ordinibus constitutus uxorem duxit et ex
illa in sacerdotio suscepit eandem Dubitans archiepiscopus utrum electum
deberet confirmare consuluit papam R(espondetur) considerans quod orientalis
ecclesia non admisit uotum continentie primo in maioribus ordinibus
contrahere potest et in superioribus uero contracto Mandat quod
si aliud non obsistat eum confirmet non obstante consuetudine regionis repre-
hendit preco quod inter latinos et grecos huiusmodi conditio sit Nota greci
possunt contrahere in minoribus ordinibus constituti et in maioribus

vti nıı̃o Item consuetudo regionis eũ facit ineligibilem qui alias
est eligibilis
Mandaueš nobis eciam nove Iohannes in acolitatus ordine con
stitutus contraxit nupcias cum quadam muliere dimissa tonsura epũs
loci compellebat eum portare tonsuram clericalem propter quod mor
tuus scandalizabatur de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur
uxorati portare coronam Vnde iste Iohannes conquestus est domino
pape super hoc scribit papa episcopo dicens quod clericus et tonsuratus non
propter privilegio clericali gaudere Vnde mandat quatenus dictum Iohannem
super tonsuracione huiusmodi non molestet dummodo nullum beneficium
ecclesiasticum recipiat tamen cum debeat portare tonsuram quia
huiusmodi tonsura redundaret in opprobrium ordinis clericalis cum ipsum
oportet negociis ministeri / Nota quod clericus coniugatus et ton
suratus non gaudet privilegio clericali Item clerici coniugati non
debent ad portandum tonsuram clericalem in scandalum moveri dummodo
beneficium ecclesiasticum non percipiat
vnm Decorem decetum hic quod clerici uxorati non debent admitti
ad ecclesiasticas dignitates et si quas habent illas dimittant quia
sine scandalo et malo exemplo bene retinere non possunt Nota quod clerici
uxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates et si quas
habent debent dimittere
x parte tua quandam laicum de terra regnum anglorum habitum
et tonsura dimissa duxerunt uxores tamen adhuc declinent in dicto
regimine et eo defendere debito obsequiis tonsuram resumunt Insuper
quidam alii prima tonsura recepta similiter contrahunt et eo defen
dere et excusari valeat a predictis Significauit hoc regina domino
pape et responsio papa Cum ergo eadem sint excepti quae respuis sunt et
ideo qui sunt dei deo pacem sustinebit si aliquis clerici insti
ciam suam exigerit sicut ab aliis coniugatis Nota quod cuilibet
merito suum suadium est Ita clerici coniugati amittunt privilegium clericale
et consultacionem quendam constitutus in minoribus et tonsuram
et ordinem clericalem accepit postea factus sunt miles tenebat an
debeat compelli portare habitum clericalem et respondit quod non debet compelli Nota
debet compelli portare habitum clericalem et respondit quod non debet compelli Nota
quod si tonsuratus ad miliciam se transfert non est compellendus deferre
tonsuram
In licent statuit concilium cardinalem quod nullus episcopus transeat ad aliam
civitatem de alia civitate quia tamen quod hoc fiat vir manifesta .s.
ambicio quia nullus reperitur qui de maiori civitate transire
velit ad minorem Nota hic dubia vel peiora propter impletam In regimine cessat
de minori ad maiorem crescere debet

xgestis Quidam cupiditate ducti diuersas dignitates et
psent cardinalis tituli sancti marcelli p v. annos desiuit pro
chiam suam cont canones et quia admonitus redire noluit in
sinodo priuatus fuit dignitate sua Nota q platus no debet
ecclesiam suam relinque quod qui fecit priuari d per sinaz
via Quidam cupiditate ducti diuersas dignitates et plures pro
chiales ecclesias con canones recipiunt quibus desiue no possu
nt cum etia vni ecclie vix sufficere poss Statuit lat. cci. q istud de
cetero no fiat s cum beneficium ecclesiasticum committi debuit tali co
mittitur psone que residere in loco possit et psepm officium
suum exerce et qui cont hoc fecerit q accepit amittat et ille q
dedit conferendi ptate illa in eo priuetur Nota q nullus pt hre
plures dignitates vel plures ecclas prochiales Item pserp
debet quis residere et no palim Item qui indigno co ferto benefi
ficium d priuari ptate conferendi beneficium illud et indignus d
clatum Dictum est in placentin concil. q ecclia // Remoui
vel beneficium ecclesiasticum tali psone d committi que pst eiusdem
valeat exce Sz quida affirmat se hoc face velle s illud effice
contradicunt preuenit hoc adprim vnd mandat pp alepo ebor
q cum vba eius effectum sint accipienda s tales putati fuint ipos no
admittat et qui recepti sunt remoueatur n dechetria suorum p
latorum fuint absentes puta studio litarum vel p alijs honeste
causis et si cont hoc appellauint eorum applo no valebit No
q ex promissione sua quis obligatur Item vba eius effectum sunt
recipienda Item no d aliquis se absentare ab ecclia sua si licencia
plati sin quntumque causa habeat honestam Item si aliquis appellet
ne faciat residenciam no v z applo s hoc intellige de eo qui pro
misit residenciam
Quitati dicatur q clerici alterius dioc no accipiantur sine lris
commendatorijs suorum eporum vl sup aplicum habeatur mandatum
Nota q creditur lris eporum
onquerente Quida psbit s nobis conquestus fuit quod ppe c 4
B clericus recipiebat ab ipso xx solidos annuatim p ecclia sua
degna idem psbi vix vertia pape potat diaconus beneficium in
ead ecclia sibi fuisse collatum cum alia beneficia sibi sufficientia ob
tinet vnt eidem ecclie deseruiret Mandat pp q si constiterit
q dictus clericus hat alia beneficia sufficientia vel q ipse ecclie
no seruiat dictum B sup beneficio ipo silencium imponatur No
q qui beneficium sufficiens ht supaio no e amplius nec si no deseruiat
nichil percipere debet

Sextodecimo Quidam episcopus dicebat quod sicut aliquis de canonicis
ecclesie sue alii subtrahebant illius qui in curia erat qui necesse in curia
pape detinebatur Statuit papa ne canonicis illis qui in servicio episcopi sunt
aliquid subtrahi debeat vel auferri nisi forte sint victualia
que absentibus dari non consueverunt Nota quod illi qui sunt in ser-
vicio episcopi propriis et debentur de iure et sic etc. debent intelligi
Ex parte Decanus cuiusdam ecclesie transtulit se ad partes gallicanas ubi
per decem annos moram fecit ita quod non fuit reversus ad ecclesiam suam
capitulum illius ecclesie significat hoc domino pape Respondet papa dicens quod non
vult ut ipsa decano ecclesia officio defraudetur Mandat capitulo ut
scribat ei quod ad suam ecclesiam revertatur et ibi exerceat officium decani
quod si venire noluerit ad terminum sibi statutum dat eis licentiam deca-
num alium eligendi Nota quod licet aliquis longo tempore absens fuit
a beneficio suo semper tamen citandus est et revertatur antequam ipso privetur.
Nalit archiepiscopus cognitus ecclesia sua recessit in [...] ex
pectatus et revocatus eam fuit pluries domino pape [...] noluit
Mandat papa capitulo cognitis ut post mensem a receptione litterarum
aliam personam ydoneam sibi eligant in pastorem nisi forsitan reversus
sit Nota quod citandus et expectandus est quis antequam privetur
ecclesia sua et degradatur [...] unius mensis post primam citacionem
Item nota quod tunc eo ipso quod clericus recedit a beneficio sua licet ipsum
pro derelicto si cum vocatus sit non redit
Inter quatuor Quidam clerici patriarche constantinopolitane sine licentia
ipsius absentabant se a beneficiis suis sine iusta et rationabili causa
sunt patriarcha qualiter cum illis esset agendum Respondet papa quod expectet
illos congruo tempore statim quod ei videbitur et nisi redierint ad terminum
eis prefixum privet privari eos beneficiis suis dummodo sint iusto impedimento
detenti Nota quod sine licentia sui prelati clerici a beneficiis se absenta-
re non debent Item clerici absentantes se citandi sunt et expectandi
congruo tempore antequam priventur beneficiis suis Item iusto impedimento
detenti non debent aliis beneficiis spoliari
Ex tue Quidam prelati ecclesiarum subditi archiepiscopo [...] absenta-
verunt se a beneficiis suis ita quod citati non potuerunt inveniri archiepiscopus
papa qualiter cum illis esset agendum Respondet papa quod edictum tue citationis faciat
proponi apud ecclesias eorum et si non venerint et ultra vi menses citare de-
tinuerit debet ecclesiis spoliari administratione spiritualium et temporalium [...] eos proce-
dat [...] per sentenciam [...] eos per similes suspensionem [...] ut ad obedientiam
[...] archiepiscopi redeant et si eorum malicia sit [...] non poterit cardi-
nalis apostolice sedis legatus removeat eos ab administracione suarum ecclesiarum
et ecclesiis illis de persone ydonea faciat provideri [...] eos non deponat

Ut cum eis si expedierit misericorditer agi possit. Nota ex hac decisione quod
qui non comparet apud domicilium suum ex citatione tua citacione iste
audiri procedatur contra ipsum expectatum per vi menses. Item arguitur quod
cum deposito non sit dispensandum
Ne fraudes. Quidam clericus obtinuerat indulgencias ut causa studii bene-
ficia sua perciperet in absencia sua et sic accepta licencia a suo pre-
lato transtulerunt se ad villas vel castella in quibus est modicum studi-
um cum deberent venire Bonon. Querebatur utrum deberent fructus benefi-
ciorum in huiusmodi studiis dicit papa quod expressata indulgencia fructus licet non
debent cum fraus et dolus eis patrocinium non debeant impartiri. Nota quod
nomine studii de meliori vel saltem de Bononia intelligendum est iste
indulgencia fraudulenter obtenta non valet. Item fraus et dolus ne-
mini prodesse non debet sed obesse
Ex parte. Quidam fuit clericus in Spoleto de Valariis in recepcione cuius
prepositure prestitit iuramentum quod faceret residenciam in ea. Postquam non
qui absentabat se per annos et canonici cuius prepositure procedebant propter
dies sine procuratorio. Dubitabat idem prepositus utrum propter huiusmodi
absenciam periurium incurrisset. Consultus papa respondit quod si non absen-
tat se in fraudem dum ipse prosequitur iura ecclesie sive non est dicendus
absens sed residens et ita periurium non incurrit. Nota quod qui absens
est pro utilitate ecclesie presens reputatur et iuramentum istud exten-
ditur adeo quod utilitatem ecclesie preferat presentie. Item fraus
non admittitur in iuramento.
Cum dilectus. Canonici Meten. talem fecerunt constitucionem in ecclesia
sua quod in absencia nil perciperent. Magister Otto canonicus eius cum ex iussu
in curia Ro. in servicio domini pape peterebat ab eis beneficium suum. Sed ipsi ra-
cione dicte constitucionis denegabant. Mandat papa canonicis Meten. quatinus
quod non obstante illa constitucione que fere est contra absentes debeant
eidem magistro assignare fructus prebende sue cum in servicio domini pape
cum illi qui in servicio domini pape commorantur non debent gaudere huiusmodi
prerogativa quod qui in ecclesia commorantur cum pro ipsorum presencia ne-
gocia sepe inter presentes [illegible] istud intellige de iure quod mandat
dari beneficia non obstante illa constitucione. Nota quod qui est
in servicio domini pape ecclesie sue deservire dicitur
Sandianus. Canonici Meten. quandam fecere constitucionem iuramento
interposito confirmatam quod canonici non perciperent nisi cum in ecclesia re-
siderent illis exceptis qui propter infirmitatem excusarentur et qui es-
sent in servicio apostolice sedis episcopus eorum habebat aliquos de canonicis

In simo suo et capitulum quorum illius constitutiones subtrahebat illis sup
ueteris plebendam suam et ita epus non potat cois hre quod nolebat
uel sibi expediebat prouenit hec admonitio dni pape Sup hec sta
tuit pp ut duo decani consistentes in sinodo epi integre percipiat
fructus plebendarum suarum quia absentes dici non debent qui in
sinodo epi commorantur Nota quod qui infirmus est quia sine intellig.
quia epus est in ecclia et ecclia in epo
Cum ad hoc autiochena ecclia propter absentiam illorum qui sine debe
bant in eccla destituta erat ministris et quamdam ecclia indul
gentiarum quae sup hoc hre dicebant petiit patriarcha ecce sine
sup hoc prouideri Qui mandat pp ipsi patriarche quatenus non
obstantibus aplicis indulgentiis et processio ipsius patri
arche teneatur canonicos absentes plene et quosdam alios qui ra
cione apsch i. commune residere et si non uenerint destitutis ipsorum
fruat ecclie decime dum fuerant absentes et quod sup fuit mini
strare ecce committat deinde si potuit patriarcham si pp in hoc vo
luit facere gratiam eis Nota quod ecclia absentes potest tenere aplica
latione suis ut si sup hoc indulgentia pape fuit uinci Item ex
causa cessat sine peditur prouilegium
Clericos eiusdem ecclesie assecuti sunt beneficia que requirunt resi
dentiam in ecclesiis diocesis sive in ecclia eciam tuisibat adalcena diac
ea morari sine licentia sui epi consulente pp quid de talibus
sit faciendum Respondit quod si moniti non redierint ad eum plenum debitum
spoliari sint ecclesiis illis ut ordinari honorabiliter eum quae non
possit redire Nota quod qualitercumque ecclia sit absens debent ne sine
licentia plati sui se recedere sine aliquo procedatur contra eos Item si racio
nabile ordinant quae ueniente non possit non puniuntur
Et nullus dicatur hic quod nullus de ecclastica beneficia habere nisi consa
nguinitate Nota quod hereditaria successio non habet locum in spiri
tualibus Cum liceat dr hic quod epus aut non faciat cle
ricos aut si fecerit de illis prouidere eis possit vivere Nota quod epus
debet prouidere ordinatis ab epo imponit Cum nulla dia
bolica quod ulla res sunt ut aliquibus prebendis aplicet uplenis epo
pari utilitate et dationem Nota quod nullus rem ecclie ita possidet
apptere ut ita suam reputet si quod possit eam alienare
Statuit cum i. latum quod epus ullum debeat ordinare
sine certo titulo in diaconum uel psbrum et id intellige de psbro

Quod qui fecit tamdiu insistet illi nota donec in aliqua ecclesia
sibi convenientem beneficium assignet vel de sua vel propria hereditate
subsidium possit habere Nota quod nullus debet ordinari in sacris sine
certo titulo et si ordinatus fuit debet ei ordinator providere secundum
ad titulum sui providum propter aliquis ordinari
Nota in terra circa ambitionem dicti nolite et contra una vel duas
vel plures ecclesias autem et etiam si quatuor vel quinque plures acquirunt cum
et duabus sine non possit propter hoc papa lat. quod ambitio istorum contra
gratiam per eos in quorum iudicatione clerici conspirant et de beneficiis isto
rum qui obtinent contra canones et periculum animarum inducunt propter
indicat pamphilus clericos qui ecclesias valeat desinere Nota quod nemo
potest habere plures ecclesias sine periculo animae vel dispensatione per papam
Item indigentibus et fame volentibus debent conferri
Item tenetur aliquis habens sufficiens beneficium impetrantis literas
pro alio beneficio in alia ecclesia obtinendo nec fiat mentio de beneficio
quod habebat consistendum fuit apud utrumque tenetur ille cum hoc dinos
tur ponendo illi curetis illarum literarum et propter hoc mandatum nimirum
pie super provisione illius qui aliud habet sufficiens beneficium patet
sustinebimus si non fiat quod mandamus nisi de beneficio suo plenius
fiat mentio vel si non potest ei providere sine scandalo Nota quod
mandatum domini pape adimplere vel subsistere non adimplendi Item si ego
habens beneficium competentem literas impetravit ad aliud obtinendum vel fiat
mentionem de alio beneficio non valent Item propter scandalum multa sunt
dimittenda que alias fieri deberent
Esurientem circa presbiterum in aliquo quis aliquem habebat duas ecclesias
aliquis spoliatur illa altera et assignavit illam cuidam alii presbitero Et nota
propter quod ille appellatur ad metropolitanum sive sedem apostolicam et aliquis
desertum fecit illi etiam post hoc alius venit illud presbiterum ad p
sentiam suam et quia ille non venit aliquis condicitur cuidam sacerdoti
conquestus est domino pape bene propter hoc fecit illum absolvi a sententia qua tene
batur et mandat propter episcopo dicto ut ille presbiter unam deponit ecclesias
eligat quam voluit alteram assignet presbitero Et cum aliquis cum
contulerat si non habuit aliud beneficium aliquid reddit illam alii persone
ydonee beneficium non habenti Nota quod aliquis propter hoc debet qui ha
bebat plures ecclesias eligere poterat quod valebat altera relicta habet
hodie non habet locum quia receptio secundi vacat prima Item habere
appellatum ad metropolitanum omisso medio quod contra ius est
consuetudo est ut ad ipsum metropolitanum appellet omisso medio
Item nemo potest habere duas ecclesias ut hoc patet Item beneficium
non habendo est dandum.

m aioribus. Quidam prelati beneficia minorum clericorum dividebat
in plura beneficia maioribus beneficiis in sua integritate ma
nentibus permutabantur et adinvicem dignitates. Gal. tamen
videns quod hoc erat iniquum statuit quod ecclesia fruetur veritate sine
aliqua sectione in minoribus beneficiis sicut in maioribus. Unde de
cetero nulla fiat divisio prebendarum aut permutatio dignitatum.
Nota quod ad unam ecclesiam sive prebendam plures eligi non possunt quod
si fiat non valet. Item idem ius servari debet in minoribus sicut in ma
ioribus ut de cetero nulla fiat divisio negotiis. Item prebenda
dividi non debet. Item permutatio dignitatum fieri non debet quod verum est
sine auctoritate superioris.
latum archiepiscopus Cantuariensis instituit in ecclesia sua magistrum Iacobum
in canonicum et in fratrem et promisit eidem conferre primam prebendam
que in ipsa ecclesia vacaverit et assignavit ei aliquas portiones quousque
prebendam integram conferat eidem. Sed cum postmodum in ecclesia ipsa
prebende vacassent archiepiscopus non adimplevit suam promissionem. Unde
iste Iacobus accessit ad papam et exposuit ei qualiter archiepiscopus se ha
buerat. Gregorius eius successori archiepiscopo dicit quod postquam dictus Ia. est institu
tus canonicus in ipsa ecclesia et promissa ei prebenda primo vaca
tura dignum est ut integram habeat prebendam. Unde mandat ipsi ar
chiepiscopo quatenus si dictus Ia. fuit in ecclesia canonice institutus in choro
capitulo et aliis quorum canonici est usus loco sicut canonicorum prestante ei pre
bendam si qua vacat vel postquam vacare primo contingerit assig
net. Summa quod ipse promisit hemina inconveniens est ut prebenda ca
reat qui in canonicum est receptus. Nota primo quod aliquis pot
recipi in canonicum et vacaturam expectare prebendam ita tamen
quod aliquid recipiat ut percipiebat. Item promissum adimplendum
est. Item qui est canonicus receptus non debet carere beneficio vel prebenda.
variae cum monachi et canonici regulares de ecclesiis suis certam
pensionem annuatim recipere consueverunt. Sed ipsi portiones et annuos
redditus quas clerici ecclesiarum earundem percipiebant diminuerunt
et parochias suas dividebat sine consensu archiepiscopi sui. Unde man
dat papa predictis regularibus quatenus si quas portiones vel ali
quos redditus clericorum sine consensu archiepiscopi diminuerunt vel pa
rochias diviserunt ad integritatem pristinam debeant revocare.
Nota quod monachi certas portiones vel redditus quos percipiunt
clerici in ecclesiis ipsorum sine consensu diocesani sui diminuere non
possunt vel dividere unam parochiam in duas.
ignificatum quedam prebenda sacerdotalis vacavit in quadam
ecclesia. Prepositus et capitulum illius ecclesie cum consensu et vo
luntate constituerunt ut quicumque ad ipsam prebendam eligeretur

Missam de sancta maria quotidie celebraret et cum corporis infir-
mitate gravatus nec ecclesiam dimitteret sine consensu prepositi
et capituli et quod iura illius ecclesie vel prebende non alienaret quo
facto electus est quidam presbiter sacerdos ad ipsam prebendam prepositus et ca-
pitulum petierunt a papa ut institutionem ipsius deberet confirmare
et dominus papa ipsam confirmat ita quod sacerdos ille apponere debeat
officium suum impendere ipsi ecclesie nisi fuerit corporis infirmitate
gravatus et quando frequentius salva honestate sua missam
sollempniter celebrare nec liceat sibi hoc officium subtrahere
illi ecclesie nec ad aliam se transferre Nota quod certum beneficio
per homines imponi episcopo beneficio dum tamen honus sit licitum et ho-
nestum Item condicio ut hic de latinum hic in spiritualibus si
non ita intelligitur illius honeris determinatio Item sacerdos
per aliquid accipere ut missam celebret
Ex mostrio Quidam monachi habent ecclesias suas in quibus ponunt
vicarios suos et istos vicarios intantum gravant quod hospitalitatem
servare non possunt nec episcopalia iura persolvere Mandat papa Vigorien-
episcopo mandamus in mandatione sunt isti monachi quod nullum recipiant ad presen-
tationem istorum monachorum nisi tamen de proventibus ecclesie tantam
ipso fuerit assignatum unde possit hospitalitatem servare et iura episcopa-
lia persolvere et congruam sustentationem habere hanc portionem non po-
terunt monachi diminuere sine consensu episcopi et sic potest intelligi ca-
pitulum de ecclesia avaricie Nota ad hoc ut ecclesia dicatur sufficien-
ter computanda vide cum proponit exceptio de insufficientia cum ma-
talia et cetera decimarum sunt computanda
Debet in hoc capitulo et sequenti dicit quod nullus potest habere plures digni-
tates vel personatus in una ecclesia aut in diversis et hoc ius con-
tinetur in istis duobus capitulis Nota ex istis duobus capi-
tulis quod nullus potest habere plures dignitates vel personatus.
Cum non ignoretis Archipresbiter et clerici cuiusdam plebis elegerunt
quendam presbiterum rectorem cuiusdam ecclesie in suum presbiterum sine capitulum
suum et ipse consensit electioni volebat enim locum habere in utraque
ecclesia archipresbiter et clerici contradicebant volentes quod in sua ecclesia resideret
et sic orta fuit super hoc questio inter ipsos unde mittunt procuratores et quidam
clerici alterius ecclesie ad sedem apostolicam accesserunt dominus papa audit hinc inde
propositis considerans quod non est conveniens ut idem presbiter locum
habeat in duabus ecclesiis Mandat episcopo tamen ut dictum
presbiterum beneficio quod habet faciat manere contentum et si archipresbiter

et clerici consenserint in eum et maior dissenciat non obstante quod per
scandalo in corpore ecclesie loco Christi vero pro eo quod una ecclesia
tantum habet Christum et tamen caput cum in uno corpore duo capita esse non
beat nec unius rector de presbiteris plebis ecclesie Item propter scan-
dalum absque causa inpellitur ab optinendo beneficio Item arguitur quod ergo
aliquem consentire in quo non possunt dissentire et hic propter scandalum
quia presbiter ille nolebat committere primam ecclesiam alii
unum secundum apostolum committere ad medium vel inde contra
Episcopus zamorensis ordinavit in subdiaconum quendam clericum
nomine sine aliquo titulo tandem morte preventus eidem clerico de
beneficio ecclesiastico non providit post modicum successor illius in
quem predecessor illius ordinavit ipsum in subdiaconum exponendo eidem
quibusdam ut illum subdiaconum examinaret si dignus esset
ad ecclesiasticum beneficium optinendum primo episcopo zamorensi episcopo cita-
to ut examinacionem in presenti sit vel scripsit papa zamorensi episcopo cita-
episcopo quod cum clericus ille a predecessore ipsius ordinatus fuit
certo titulo si examinatores predicti eo citato ut examinacionem
racionabiliter sibi dixerit providendo tam super ydoneitate
sibi dote quod ecclesia super qualitate et quantitate beneficii providere
inveniendum esse dignum tamdiu necessaria sibi ministret donec
in ecclesia zamorensi vel alia per ipsum beneficium fuerit
tutus secutus predicto quod si dignus repertus fuerit conpetens
et neglexerit providere cum papa si hoc fuerit et ipse
ipsum predictorum nem eligeant ad provisionem requisitus episcopus
negaverit providerit papa illa que predicant hic ipsius ecclesie
quam altaris fuerit vivere debet de altari et quod hic modo dicit apostolus
emolumentum inde de hic quod patet quod ecclesia quam ad omnes assumitur
obsequio id est deputatis patrimonio vivere debent clerici enim
ad assumitur in hereditate domini ut asserunt hereditem in ipso
licet ante predecessores primo ordinaciones eorum quam sine titulo
ad promovetur quia ad execucionem iniurias esse voluerint
et in anees in memoria ordinacionem Innocencius voluit
Beningne age cum tibi ordinari statuit quod per priores ordinatores
vel successores eorum tam diu provideatur ordinati donec per
eos beneficia ecclesiastica fuerint constituti vero qui altaris fuerit
de altari vivere debet Item ad quem spectat primus et emolumentum
Item qui aliquem ordinavit vel ordinari facit ad sacros ordines
providere tenetur eidem donec per ipsum ordinatus beneficium ecclesiasticum
fuerit assecutus Item si episcopo simpliciter scribatur ut alicui provideat

in ecclesia sua non solum in cathedrali ecclesia providere sed etiam in
ecclesia parrochiali.

Item cum ex causa permutacionis suarum rerum prebendarum affectantes
eas in manum episcopi renunciaverunt, per quem modum mandaverunt ipsa de
causa reverenter ut dictas prebendas [illegible] in vestitura [illegible] sed episcopus [illegible]
intelligens contulit eam magistro P. [illegible] littere [illegible] nunquam
per remanentes frustratus spe sua. Mandat ipsa episcopo ut prebendam
aliam non conferat donec assignaverit magistro P. prebendalem beneficium
in cathedrali ecclesia et si quod fecerit illud cassat ne fraudulenter visum
sit ex illo contulisse prebendam. Videtur quod [illegible] ista exempla [illegible] si [illegible]
[illegible] fuit [illegible] et [illegible] [illegible] ipso [illegible]
non [illegible]. Item qui dat beneficium quod dare non [illegible] in pena illius
qui aliud fraudulenter decipere volebat.

[illegible] vacante prepositura [illegible] a quibusdam canonicis ecclesie
[illegible] electus fuit quidam nomine Jo. [illegible] a maiore parte
capituli [illegible] et quibusdam tamen [illegible] absentibus non vo-
catis ad peticionem istius Jo. commissa fuit causa quibusdam iudicibus
iudices illi confirmaverunt electionem istius Jo. tandem causa commissa
fuit aliis iudicibus ad peticionem partis adverse et illi cassaverunt
confirmacionem priorum iudicum. Demum ipsa cassavit [illegible]
et priorum iudicum [illegible] [illegible] statum in quo erat ante
[illegible] omnibus sic pactis [illegible] tamen
et beneficiorum [illegible] et [illegible] die [illegible] ante confirmacionem
administracionem [illegible] et post cassacionem confirmacionis [illegible]
[illegible] et aliis [illegible]. Mandat dominus papa quibusdam
iudicibus quod si invenerint predictum Jo. habere plures dignitates aut
prebendas aut aliquid aliud [illegible] quod sufficiat [illegible]
[illegible] vir [illegible] Jo. super prepositura silencium imponant ab impe-
ticione eius [illegible] etiam [illegible] [illegible] ipsa [illegible]
tacite qui posset aliquis opponere. Dominus papa [illegible] quia
multi sunt qui habent plures dignitates et beneficia [illegible]
paciam tollant [illegible] que si in iudicium deducerentur multa
cassarentur. Videtur quod qui habet plures dignitates [illegible] exigente per-
[illegible] ipse in eligibilis. Item ante confirmacionem [illegible] dis-
tollantur quia non [illegible] nec [illegible] Item [illegible] multa
[illegible] omnes [illegible] cassarentur [illegible] quod si in iudicium deducerentur.

9 Petrus filius [illegible] demandato domini
[illegible] dicto nomine [illegible] quidam prebendam in ecclesia [illegible] collectam
[illegible] sed capitulum [illegible] noluit ipsum recipere [illegible]
[illegible] venerabilis archiepiscopi [illegible] ad eandem [illegible]
[illegible] inter capitulum et ipsum [illegible] se legati [illegible]
tamen et in fratrem [illegible] sibi stallus in choro et locus in capitulo
[illegible] ita tamen quod fructus prebende recipere non debet

nisi loco primo vacante. Sed quia plures prebende per modum
vacaverint et eidem B. aliquam assignare contigit ad ipsam
provenis eidem omnia superdicta perhibet ipsa indicatis. Dominus decius
in canonicum recipi canonice non obviat institutis si vacatio ex-
pectate prebendam est con. lat. qui in mandata ipsa factum legati
in eo quod dictum B. recipi fecit in canonicum et in fratrem approbavit.
B. quia non percipet nisi loco primo vacante approbavit
non indignum est ut receptus in canonicum beneficio careat. Mandat
iudicibus ut per episcopum et capitulum predictos compellant ut ei prebendam
cum se facultas obtulerit et portiones quotidianas que fuit
in ecclesia faciat assignari eidem. Not. quod aliquis potest recipi in canonicum
sine assignatione prebende dum aliquis sibi assignetur tamquam
canonico et si addatur quod non percipiat nisi cum vacaverit prebenda hoc
non licet sed sic potest recipi recipimus te in fratrem et prebendam
tibi cum facultas se obtulerit id non est con. qui lat. Item licet
vicaria pertingatur sic sua parte sed et parte non sed.
t Ne super hoc aliquis contingat quod ad unam prebendam vacantem duo
eligantur per importunitatem petentium quesitum fuit a papa an
talis electio de iure teneat ipsa considerans quod si duo unam prebendam
tenent illud esset contra canonem quod prebendarum inhibet sectionem
et unius prebende haberet alter illorum subexpectationem con. lat. qui
remanet. Rescripsit ipsa quod talis electio de rigore iuris est cassanda
Not. quod que per importunitatem fuit vale non sed. Item prebende divisio
non sed. Item electiones contra iura facte non valent et ideo iure
si essent vacate quodam poratu duo /multe sunt
fuit ad ipsum electi causa commissa fuit super his duabus elec-
tionibus ut negocium facilius possit expediri partes compromiserunt super
istis duabus electionibus in iudices delegatos retenta sibi nostre
sue delegata iudices isti fuerunt arbitri pro bono pacis et con-
cordie ordinaverunt quod unus electus poratus haberet alter non XX
libras reciperet annuatim de redditibus cal. et XL libras de pre-
rebus poratus et hec ordinatio ab omnibus est recepta et
approbata tandem petiverunt [illegible] ordinationem haberi valde
suspectam per malum quem nisi ubi tu illi qui eam fecerunt quod
illi circa quas facta fuit erant viri prudentes et honesti quod cum
fuit pertractatum ut unus de duobus electis haberet poratum
hoc factum fuit secundum commissionem delegata in diocese quod de alto factum est
ut ipse haberet XX libras de redditibus cal. et XL libras
de proventibus poratus percipiat annuatim hoc secundum predictam
fuit ordinatio contradicta pertractata cum in delegatus fuit com-
promissio retenta nisi hec delegata et pro bono pacis confessi
sunt fecisse quia ordinatio ista ab propositione huius sine
gravamine potuit exhibere quod facta fuit non ex pactione

periculi sed exinde eum prelatus et modo ut dicitur dignitatis pera-
tus non remaneat honorata ista quod defuncto priore successor eius ad
prestacionem et libram nullatenus tenetur ne ecclesia prouentibus priuata compera-
sset sic videtur verum quod propter honestatem persone presentur pro ipso
iste aliquis per unum priuatum delegata pacis aliqui priuati tollenda que
ad respiciunt precii [illegible] fuit expectatione periculi ecclesia personalia illicita
presummunt tempore priusquam ista fuit personaliter quam in ad pensionem
et eo non transit ad successorem

Collectorum dominus papa mandauit archiepiscopo burdegalensi ut in aliqua
ecclesiarum suarum magistro P. competens beneficium faceret assignari con-
dictores per eam ecclesiam concedendo recepto isto mandato mandauit
decano et capitulo xanctonensi ut dictum magistrum reciperent in canonicum
et in fratrem capituli xanctonensis ex aduerso dicebant quod habebant certum
numerum canonicorum et ideo ipsum non tenebant archiepiscopus intelligens quod
ab ipsa fuerant in indulgencia dicto numero canonicorum firmando expedite
magistrum despiciendo et capitulum xanctonensem ecclesie inuestiuit dictum et
quia ipsi dictores excommunicauit et quia capitulum non recipiebant eundem
contumaciter accessit ad papam petens super hoc sibi prouideri dominus consuluit
quibusdam dominis quod de predicto magistro per dictum archiepiscopum processerunt ita
fuit auctoritas sua volunt variam hic mandat quod constituit per dictos
canonicos indulgenciam dicto canonicorum numero non firmasse auctoritate ipsa
alicui contra constitutionem numerum in canonicum recepisse formam excommunicationis quam
tulit dominus archiepiscopus in eosdem ideo dominus faciat obseruari donec dictum
magistrum recipiant in canonicum et in fratrem et ea que ad dictum
pertinent duxerint assignanda cum lege dicto [illegible] dispone non possit
quod ipsi negligunt obseruari verum si scilicet ipsa archiepiscopus ut de a a
in alia ecclesiarum suarum prouidenda per dictum in qualibet sui suffraganei ecclesia
Item verum probatur dicto capitulo quod per plerumque fratrem ut in aliquo cum h
vel dicto prouideat ut faciant prouidendi et per executor illud pro-
uide in cathedrali ecclesia clericos commissarios frequenter emanant
Item probatur dicto capitulo quod exiit sunt mandati non possit
executor mittere in corporalem possessionem licet sit ar. [illegible] exco
mandato et amodo prouidendi inuestitur si hic sol. in glossa quem
per plerumque Item excommunicati recipiunt aliquem in fratrem et
vz recepto et c. ar. quod excommunicati possunt eligere [illegible] vel-

c. uni cuilibet eorum dictum scilicet in minoribus ordinibus
non ad fuerant beneficium ecclesiastico assecuti debebant constituti
personalibus non potuerunt eo modo de sustentari valebant pro-
prouincie dicti mo. aliud ita consultum quod hic pro ad superioris
ordinatus ad titulum canonicus non obstat et in intelligitur
[illegible] per prouinciam

a. Quidam eius consuluit vice alterius absens de beneficio ecclesie
possit inuestiri et quod alterius nomine ac vice absentis
de beneficio ecclesie per inuestiri quod ille dicitur inuestiri eum

nomine alterius investitur Rº q absens pt pasLud investiri
9 electo arch̄ie Remen qui in francia legationis officio fungebatur
intendebat prouidere cuidam nepoti suo. G. nomine in trecen ecclia
cancellariatus trecen ut gratiam legati sibi acquireret in manibus
legati renunciauit prebendam quam in trecen optinebat dictus legatus
nepotem suum et dictum cancellarium instituit in canonicos trecen et
arch̄iepe et capitulum eiusdem assignauit ptis stallum in choro in
capitulo et fructus illius prebende diuiderunt inter se dom. ich. G.
magister eiusdem beneficium assecutus et postea generalis epus fuit absens
ista omnia approbauit et dictus cancellarius locum in choro
elegit in sua sepciam et alia fecit que illi canonici facere consue-
uerunt defuncto epo tempore cuius hec facta fuerunt alter successit
et quod accedet ad eciam effectus dictum cancellarium recepit ad
osculum pacis et tunc non recepitur ad osculum in canonici et prebendam
suum eo sic permansit quomodo epe excitatus a sompno repit
mone cepiu con ipm cancellarium sup prebenda predicta et sic cepit
inter ipm epm et cancellarium ad se. ap e delata datus fuit
quidam cardinalis vtriusque pti auditor coram quo cancellarius pro-
posuit omnia supradicta petens dictum epm a sua molestacione
compesci. Pro parte epi propositum extitit ex adverso quod ad eo medio beneficio quod
vacabat in eccla trecen non licuit ipsi legato quod institueret
allegando ad hoc decretum turonen quod prebendarum prohibet
et consti lat prebendarum prohibet expectacionem expectacionem
non est certus numerus prebendarum nulla est prebenda vacante ubi
in canonicum assumi quis intelligitur eligi ad quedam iuris denominatione
recaptur et ad electionem necessarie sed ubi est certus numerus prebendarum
quod ad unam prebendam eligi non posset tunc iuris super naturale
deinde non posset preterea dictus postea asserebat institucionem prefatam
non valere cum incertam eccla certus numerus prebendarum que consuetum
vel legatus augmentare non intendebant vel inuicare deinceps
lege et aliis ipsa auditis dictum cancellarium condempnauit ad restitu-
cionem eorum que tenebat racione predicte institucionis imponendo
silencium eadem subiectam prebendam vel pte ipsius intacta quod per hoc
predicto G. nepoti legati nullum preiudicium generetur contra rex
inter alias acta alijs obesse non debent Rº legatus non pt duas
institue ad unam prebendam quod contra turon. Item possessio
beneficij spiritualis non dat ius sed sola canonica institutio Item
res inter alias acta alijs obesse non debet
v vacante quadam prebenda in quadam eccla kathedrali epus
de illa prebenda constituit duas et ibi instituit duos canonicos
alter illorum defunctorum quidam clericus nomine ypolitus pro prebenda
illius defuncti auctoritate ap fuit adeptus contra ipsum. impetrauit
litteras contra ipsa. quod epm vel magistrum G. prebendam illam et

alius dicebat se esse idem nisi cum episcopis convenirent et quid facere
deberet. Respondit papa esse eum contra gratiam. dimissionem prohibuit prebendarum ecclesie
tenentur illas prebendas retinere de vacatione nisi certam venali prebenda
predicta constituunt duas et tot sic prebendas unusquisque quod possint competenter
sufficere utique. Non quod una prebenda possit dividi in duas. Sed tamen utrique
sufficiat illius at non potest quod si fecerit illas reintegrare tenetur.
Item cum quidam clericus de nomine optinuit litteras a domino papa ad capitulum
nonariensis per quas mandabatur eidem ut dictum clericum reciperent in canonicum et
in fratrem et prebendam si qua vacaret conferret eidem capitulum mandato contra
nollent adimplere primo prebendam vacantem quam dominus papa predicto clerico
conferri mandaverit alii assignaverunt unde idem clericus perrexit ad dominum papam ut
de ipso mandaret facere adimpleri et clericus competenter talia allegabatur quod
non vacabat. Unde papa hiis auditis mandat quod si constituit quod prebenda
nonariensis ecclesie prebenda vacaret eo tempore quo nonariensis litteras
ceperunt dictum clericum faciat recipi in canonicum et in fratrem cum prebenda
vel ad decisionem mandati inclusive apostolici illi deferunt conferendam
et de proventibus illius ecclesie aliquis redditus annuatim faciat
eidem donec prebendale beneficium fuit assecutus. Nota quod licet papa assignat
ut alicui conferatur prebenda et canonici alii eam conferant tamen
si ipsi compellendi sunt ut illum postea recipiant et quod dicitur collatio
redditibus predictis et cetera [illegible] fuisse appositum in pena talium in fine de
apostolicum contempserunt. quia illud non erat in antiqua
n Et multa licet contra statutum fuit quod nullas diversas dignitates et plures
ecclesias parochiales recipere alioquin sic acceptum amittere et conferentis
conferendi potestate privatur. Sed quia istud statutum male observabatur
[illegible] volentes obviare huius cupiditati statuit ut quicumque deinceps
recepit aliquod beneficium habens curam animarum annexam si prius tale beneficium tenere
optinebat ipso iure sic privatus eodem et si id contendit retinere
spoliatur et is ad quem spectat collatio post beneficii id conferat alio
vacans conferendo et si ultra sex menses conferre distulerit eius collatio
ad alios devolvitur secundum statutum lateranense concilii. Insuper tamen cogatur de pre-
dictis que perceptis et hec idem personatibus si dignitatibus observandum
addit insuper ut nullus in eadem ecclesia dignitates vel personatus habere
presumat et si curam non habeant animarum tamen circa sublimes et litteratas
personas que maioribus beneficiis honorande sunt apostolica potest dispensare
Nota quod qui curam animarum vel personatum si ad similem beneficium eligitur
postquam illud recepit ipso iure vacat primum. Item plures sua pape dispen-
satione ut quis habeat plures dignitates vel curas animarum papa potest dispen-
sare qui non vult dimittere quod similiter non est de pena ea quod similiter est
Item cum quis receptus est ad secundum beneficium secundum modum primum de conferendo
9 Cum quidam prelati ecclesiarum carnali affectione ducti non
indicio rationis promoverent indignos ad ecclesiastica beneficia un

multa pericula immineant. videlicet volens generale huic morbo mederi
precepit ut prelatus indignus promoveant ydoneos qui deo et
ecclesie valeant deservire et de hoc fiat diligens inquisicio in an-
nuali concilio et si quis post correctionem ad monicionem culpabilis inventus
fuerit per ipsum concilium suspendatur et ibi persona ydonea instituatur
que suppleat suspensi defectum in beneficiis conferendis et hoc idem
ipse metropolitanus in capitulo statuendo intimis observetur. excepto qualiter dis-
posicionis sine licencia romani pontificis ut ipsi patriarche non
aliquis post condempnacionem non tamen absolvetur. Item ut conditur sibi
inde retinet absolucionem aliis prohibere videtur.

Extirpande penitus ecclesiarum et alii quidam proventus ecclesiarum
ita quod usurpant et presbiteri decima porcionem nequeunt suste-
ntare parrochiam i. sed decimas decimarum et ubi nullus sacerdos
invenitur qui habeat parrochiam litterarum cum quod altaria sunt vinculo
de altari. Statuit generale ut non obstante aliqua consuetudine
prone presbiteri capitula sufficientes portio relinquatur. Item non obstante
isto ex quo qui habet parrochiale ecclesiam in ipsa per se deserviat eius
ministerio debita et non per vicarium nisi forte ea parrochia sit annexa
dignitati vel prebende in quibus casibus ibi per vicarium potest deservire
eam ecclesie instituto qui habeat de proventibus ipsius ecclesie congruam por-
cionem. Alioquin sciat se eo privatum auctoritate huius decreti et alii conferatur
qui velit et possit quod dictum est adimplere. i. deserviet in ecclesia
personaliter. Insuper ad quod nullus de proventibus ecclesie que debet habere ipsi
curam sacerdotis aliquam conferat penitus sicut pensiones vendere
et penitus bona ecclesiarum usurpare non debent nulla consuetudine
obstante. Item quod altaria sunt de altari vinculo debent consuetudine
competens dare assignari. Item quilibet rector parrochialis ecclesie presbiter
non palam debet deservire in ipsa et in quibusdam casibus quod per se po-
nitur. ibi ubi annexa sit dignitati vel prebende. Item vicarius debet
habere congruam porcionem. Item quod remittit ordinarii servare debet benefi-
cio. Item pensio conferri debet beneficio in parrochiali ecclesia.

Inolitam generale concilium est hec quod in privilegiis eorum et plantare
sunt ad quod fieri magis predictis generale precepit ut clerici representare
in ecclesiis que ad ipsos pleno iure non pertinet episcopis qui pertinet
necnon dedit vel constituit testimonium plebanorum. Item quod priores non debet aliquos
presentare nisi dicti sint et honeste fame

Quia nobis dominus papa mandavit abbati et priori sancte Genovefe
et cetera. Radulpho magistro ad gradum electi in sacra pagina studere volenti presbitero

in nostre ecclesie canonicorum facerent integre ministrare dubitabatur utrum ei deberent facere
dari distributiones que tantum residentibus conceduntur. Rescriptum papa quod non, ut
quod ei faciant dari distributiones que tantum residentibus conceduntur et hiis
qui intersunt horis canonicis. Et ideo quod constitutio Clementis non intelligitur de hiis
distributionibus quotidianis licet dicat quod integre percipiant sua
beneficia in theologia studentes et hoc est quod dicit
Exposuisti. Canonici Veprimen. [illegible] qualiter de exstirpando consuetudinem
[illegible] capellas ad sui sustentationem cum de maiori ecclesia non possent
commode sustentari. Sed cum predicti [illegible] subtracte fuerint capelle canonici illis
qui non poterant de redditibus prebendarum suarum sustentari episcopus hoc si-
gnificavit domino pape. Mandat papa episcopo evidens necessitas vel utilitas ex-
igat vel potius prebendas ecclesie sue augmentare adiungendo cape-
llas imperpetuum eisdem prebendis reservata congrua portione capellanis
Rescriptum quod episcopus potest eodem augere prebendas canonicis si non possint de suis pre-
bendis sustentari et hoc de capellis vel aliunde reservata tamen portione
debita capellanis /
9 Item papa mandavit decano et capitulo Andegavensi ut quendam de
nomine reciperent in canonicum et in fratrem quod cito se facultas offerret cuiusdam
super hoc executoribus deputatis coram quibus tamen excepte [illegible] cuiusdam
prebendo proposito quod littere non valebant pro eo quod non faciebat [illegible] exe-
collationem prebendarum ad ipsum decanum et donationem [illegible] mentionem quod
executores interloquendo pronunciarunt se [illegible] litteras procedere [illegible] unde
unde mandat papa quod exceptione huiusmodi non obstante ad executionem [illegible]
dati [illegible] procedant [illegible] quod dominus papa similiter exceptiones ad mittit
[illegible] inordinata quibus utrum pueri et beneficiati [illegible] ydonei
ad beneficium aliud optinendum et [illegible] quod [illegible] et beneficiati [illegible] non
[illegible] in ecclesia [illegible] non [illegible] ydonei in eadem [illegible] quod [illegible]
non potest in ecclesia non reputari ydoneus
[illegible] tamen quedam capitulum [illegible] nomine [illegible] non habebat integram
prebendam [illegible] orta fuit contentio inter ipsum et eorum [illegible]
super integritatem prebende impetrant tamen [illegible] super hoc ut prebendam
ei facerent integram / Dubitamus iudices utrum alia prebenda
bene [illegible] per integritatem prebende dicti [illegible] consultus papa. Rescriptum quod non
sunt [illegible] quod alia prebenda de novo [illegible] papa
[illegible] integritatem predictam
[illegible] in ecclesia Argentina quedam prebenda vacaverat tanto tempore
[illegible] collatio ad sedem apostolicam fuerat devoluta. Episcopus Portuensis tunc
legatus in partibus illis contulit prebendam illam cuidam clerico [illegible]
[illegible] illius ecclesie non recipiebat eundem [illegible] prefatus [illegible]
petiit [illegible] suam collationem facere [illegible] [illegible] ex adverso proposuit [illegible]
capituli quod [illegible] audito capitulo allegavit antiquam consuetudinem illius
ecclesie quod nullum recipiat in suum consortium nisi nobilem liberum

et ab utroque parente illustri honeste quoque conversationis et eminentis
scientie et ne quod hoc fiet ad se asserunt appellando cum nulla prebenda
vacaret autem quod mandatarias litteras recepissent dominus papa con-
siderans quod nobilitas generis non facit deo gratum et idoneum mi-
nistrantem sed potius virtutum et vite honestas et dominus paupertas
nobiles et potentes ad suum eligit ministerium sed ignobiles et pau-
peres cum non sit personarum acceptor apud deum et vix ad dignitates
inveniunt eminentis scientie nec dum unum ipsa huiusmodi excepcionem
non admisit unde mandat papa quod si constiterit predictam prebendam va-
casse cum legatus de ipsam contulit illum faciat recipi ad eandem
Nota quod nobilitas generis non est attendenda in collacionibus beneficiorum
in ecclesia dei sed potius vite honestas Item non est acceptor per-
sonarum apud deum
Cum olim dominus papa mandavit priori sancte marie ut in concordia facerent provideri in aliqua (?) ecclesia
civitatis vel diocesis lucanensis clerico per prefato in defuerunt in rectorem
ecclesie sancti petri clericus in concordia eiusdem ecclesie rector eligi con-
sueverit et quia tamen non recipiebant eundem et cetera mandaverunt eas
dignitati hec sunt dominus papa et cetera dixit cum mandatum apostolicum ad talia
se non extendat nec sit intencio domini pape defendenda rectoria vel dignitate
cum pro simplici beneficio scribit mandat quod institutionem huiusmodi et executionem
decernet non tenere Nota quod scribitur pro simplici beneficio
huiusmodi executor in rectoria vel dignitate Item mandat prouideri non pe
faciat provideri in aliqua ecclesia civitatis vel diocesis forma ista ad provideri sive beneficium
extendi Item quod sit sibi data vel agit contra intencionem mandantis
attendenda est et mandanda
Cum pensio eiusdem sacerdos in infirmitate detentus non potuit ecclesie
deservire ipse quod episcopus similiter subtrahebat ei consueta stipendia sua
Sacerdotes qui egrotant et dominus papa mandat ipsa illi episcopo quod ipse
hec consueta stipendia ei non subtrahat sed omnia que habuerat quod si sanus
esset ab ipsa ecclesia percipere posset quia si alii et cetera huiusmodi essent detenti
infirmi forte non possent cum vellent ecclesie ministrare Nota
quod infirmus intelligitur sine ecclesie et omnia percipere ac si sanus
esset satis enim affligitur ipsa infirmitate
Ex parte quondam consuluit dominus dignitatis cum medietate
palme per quendam medicum abscisos episcopus illum quominus
vel licet permisit celebrare missam dicit papa quod non permittit
missam celebrare quod nec propter debilitatem sicut oportet
propter scandalum non debet celebrare In alio sacerdote bene et sine scandalo
permittit celebrare Nota quod abscisio libera per exceptionem et per sectionem
infirmitatem et ut patet in isto sacerdote Item deformitas et scandalum
removent aliquem ab officio suo
Ex litteris dicitur in hac decretali quod leprosi non possunt nec debent
ministrare altari propter scandalum aliorum quamvis sani sunt sed deinde

est illius coadiutor qui habeat curam animarum et de facultatibus
ecclesie suam habeat porcionem unde possit sustentari. Nota quod ut. contra
scandalo faciendum. Item propter scandalum removetur quis ab episcopo officio
suo. Item constanti dandus est coadiutor et hoc est verum in spirituale in glosa.

Ra. nos quidam sacerdos sacerdos divino officio fuit lepra percussus
querelam an debet propter hoc removeri ab officio plebanatus. Resp. ita quod re-
moveri debet ab administratione propter scandalum et abhominationem populi ita
tamen quod necessaria sibi facultates etc. de quibus vivere valeat ministret. Nota quod propter
scandalum debet removeri ab administratione sua. Item nota quod propter
et clerici constantes quibus ecclesie non desinat non tamen debent beneficia
amittere sed de eius ecclesia provideri in necessariis.

Ex parte episcopi Auficien. gravi morbo et incurabili fere percussi in-
laborant quod ita episcopale officium non potuit exercere propter quod canonici
illius terre petebant a bone memorie episcopo Arelaten. metropolitano suo instanter
ut eis persone provideret que regimini sufficiat hic suo ipse Resp. ita quod non pre-
illud ad renunciandum compelleretur nec addenda est afflictio afflicto. Sed ...
petendo ministrandi cum ille in officio suo laudabiliter se habuerit ... ita
volens tamen episcopus quod ecclesie provideretur. Mandatur episcopo ut det illi coad-
iutorem virum prudentem et honestum per se et episcopo et ecclesie consulatur. Nota quod
propter infirmitatem non est amovendus privandus in re sua nec propter lepram ut c. p.
cesuit. Item aliquis non debet compelli ad renunciandum propter infirmitatem. Item
afflicto non est addenda afflictio. Item de coadiutore dando episcopo morbo
detento spectat ad archiepiscopum (de infirmitatibus)

ex amplius. Nota quod non plures recipiantur in canonicos
de clericorum et monialium quod qui prius quamdiu debitis ecclesie susten-
tari. Nota quod non debent tot esse canonici quot sunt pauperes
consultantibus. Cum de morbo paralitico laborans officium linguae
amiserit amittitur quia sic ... ita quod dandus est coadiutor. Nota
quod prelatis impotentibus officium propter exercere dandi sunt coadiutores.

Ne ecclesia in qua ecclesia erat etiam minus canonicorum tamen vacantibus ibi
prebende ... in casu ecclesie quedam laici intitulati querebantur ... ibi
debent ... in numero clericorum ut sic numerus repleatur plenus
Resp. ita quod laici non debent in clericorum numero computari nec distrahi
canonicorum adimpleri de personis ydoneis et clericis assumendi sunt
quos in dominio deo quasi valeat deserviri. Nota quod numerus canonicorum non
in laicis. Item ubi certus numerus clericorum est constitutus non cadit
sed adimpleri. Item propter ydonee debent in ecclesiis institui non debent diminui
de frequentibus in archiepiscopatu Cantuariensi quedam
quod clerici beneficia ecclesiastica recipiebant sine licentia prava consuetudo ... ele
suorum non ... illud ... instituta ... episcoporum vel officialium
... archiepiscopus volens illam consuetudinem ... et etiam
illos qui ... beneficia ... detinent temere ... extirpare omnes
ex ...

et ideo per vestra confirmamus eundem. Mandamus quatenus predicti clerici qui sententiam incurrerunt inflictam non absolvantur nisi prius satisfaciant. Item vero confessio ecclesie facta a laico non valet sine consensu episcopi. Item beneficia ecclesiastica recipienda non possunt nisi ab hiis ad quos pertinet scilicet ab episcopo vel officiali qui gerit vicem episcopi vel ab aliis ad quos pertinet collatio, et qui contra fecerit excommunicandus est. Item constituere beneficia ad prelatos vel hiis ad quos pertinet ad institutionem similiter et instituendos quod [illegible] est eo facto [illegible] de pertinentiis

[illegible] statuimus hic quod in ecclesiis non statuant vel [illegible] de facultatibus [illegible] quod sustineant vero quod ei ecclesia instituit. Et in ecclesiis proventus ecclesiarum considerandi sunt.

D. Decrevimus. Patriarcha Constantinopolitanus in ecclesia Constantinopolitana instituebat venatores tamen non considerans quod qui iniustitiam facit acceptus Deo non est et bona ecclesiastica per successionem possidere non potest. Unde mandat papa eundem legato [illegible] ut personas idoneas videntur fuerit instituat in ecclesiis predictis et patriarcham ipsum [illegible] ecclesia quod si non fecerit indignum se reddet ut ipse legati compellant aliarum vacationum clericos ad suam obedientiam venire. Nec dissimulant quod significet Deo ipse ut ipse plus intelligat utrum sit [illegible] quod ipse patriarcha [illegible] non quod in ecclesia Dei non [illegible] locum [illegible] [illegible] Item qui iniustitiam facit Deo acceptus est. Item iniustitiam aliis non facit illi [illegible] est iniustitia

[illegible] remississent [illegible] archiepiscopum Eboracensem et capitulum et [illegible] archidiaconum [illegible] exaltato quod intendebat super institutionem personarum et custodia ecclesiarum vacantium [illegible] archiepiscopi et archidiaconi [illegible] [illegible] archiepiscopus [illegible] quod institutio personarum et custodia ecclesiarum vacantium spectabat ad ipsum [illegible] tamen [illegible] consuetudine generali [illegible] antecessores [illegible] quod [illegible] personaliter tam institutionem quam custodiam [illegible] petebat [illegible] ut archidiaconus [illegible] illas dimitteret liberas et quietas [illegible] archiepiscopus quod archiepiscopus non [illegible] tam institutionem quam custodiam archidiaconi qui tunc erat [illegible] ut archidiaconus ipse fuerat in legitima possessione [illegible] et aliarum libertatum temporibus [illegible] archiepiscoporum et archidiaconorum [illegible] et ipse archiepiscopus sine alia [illegible] archidiaconum [illegible] eidem [illegible] possessionem [illegible] archiepiscopus quod [illegible] archidiaconum [illegible] [illegible] et custodia ecclesiarum [illegible] archiepiscopus quod [illegible] archidiaconum ab [illegible] illas dignitates [illegible] archidiaconus timebat ne archiepiscopus lite pendente super [illegible] molestaret [illegible] [illegible] [illegible] saltem [illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] et aliis [illegible] [illegible] defendendis [illegible] in plena possessione [illegible] fuit quod archidiaconus [illegible] archiepiscopus [illegible] quod libertates [illegible] libertatum [illegible] fuissent

archidiaconus p[ro]fuit et in hoc casu et in confessione archidiac[onus] et post
et in ipsa confessione dictas dignitates licite potuit retinere vel donec
probatum fuit archid[iaco]n[u]m illas obtinuisse. Sed in casu isto si confessio fuit re
alis vel publicus agitur ab ep[iscop]o quia ipsa ad petitionem ecclesie eboracen[sis]
r[espondit] ad p[ro]p[ositu]m ipsum archidiaconum p[ro]videbit si alterutrum istorum fuit probatum si
lentium imponatur archidiacono sup[er] libertatibus illius et si neutrum probatum
fuit imponatur silentium ab ep[iscop]o. Ut no[tan]d[um] quod qui est in possessione debet defendi
in ea donec constet de iure. Item confessio procuratoris tenet p[ro]ut a summitur realiter. Item quia
ecclesie de maniteiis plati in dampnum ecclesie non p[re]iudicat
iudicat. Item ecclesia sine p[re]lato agere potest sed hoc contra ipsum mandatum quod sinat
ipse sine p[re]iudicio ecclesie ab ipso p[re]lato.

Vim ad nostram vacate. Quidam abbatia custos eius ecclesie fuit electus in
albertum vlornis sed retinebat custodiam contendebat vero de iure illam
possit obtinere eo tollo ipsius ad ipsum abbatem pertinebat. R[espondit] ipsa quod p[ro]
quia fuit abbas electus custodiam de iure non potuit retinere. quia
donatio ipsius custodie in aliarum dignitatum illius ecclesie pertinet ad
abbatem ipsum a seipso non potuit eam recipere. Cum in[ter] dantem et acci-
pientem debeat esse distinctio personarum ab alio eam non potuit eam quod cum
ea aliquis non habeat conferendi. Ut no[tan]d[um] quod eo ipso aliquis adeptus est
aliquam dignitatem vacat quia quam habebat. Item nullus potest dare sibi ipsi
et debent esse inter dantem et recipientem. Item ut no[tan]d[um] de episcopis
episcopi et p[re]latos qui p[ro]quam sunt p[ro]moti dignitates ipsam con-
ferendo vacates retinere. p[er] istas vel

Ut nimiorum iurisdictionis calo de. quod qui p[er]mittit se scienter institui in bene-
ficio vendendo exercitando de re no[tan]d[um] quod nullus in loco viventis instituendus est
vel pontifex qui se passus fuit primo excitandus est si scienter
ullo conmoda p[re]lata et qual[iter] lateat consensu hic fecit aut non.
ecclesias seu beneficia et dignitates antequam vacarent et si desiderabant
morte p[ro]ximi sui in cuius locum debebat succedere ex eo statuit quod lateat
quod decreto nulla ecclesiastica beneficia ministeria vel ecclesie concedantur
p[re]dictam. Cum enim in legibus gentilium hoc sit inhibitum quod tempore est si ex-
petitio future successionis in ecclesia dei licet locum cum enim p[re]dicta officia
ministeria vel ecclesie vacare contingerit non diu maneant in suspenso sed in
mensibus personis ydoneis conferantur. Si episcopus autem hoc distulerit sed
p[er]ea ordinetur quod si ad capitulum pertineant et infra tempus hoc non fecerit episcopus
de consilio religiosorum exequatur et si omnes fuerint negligentes per talium
absque alicuius contradictione dilatione sim[ilite]r de iure disponat. No[tan]d[um] quod beneficia non con-
ferentur antequam vacent. Item future successionis expectatio in ecclesia locum non
habet. Item per negligentiam amittitur quis sim[ilite]r et sufferetur ab alium.
eclatamus. aliqui recipiebant p[ro]missiones de ecclesiis non vacantibus p[er] quos modo
cum vacabant illi appellabant ne aliis conferre debent
an talis appellatio sit defendenda. R[espondit] ipsa cum tales p[ro]missiones contendebant
p[re]dicto sit cassate antequam inquiratur talis appellatione in al[ia] lat[ere]
debet admitti

qui credimus tamen vacaverit R(espondeo) quod ubi non est provisio super hoc notabilis
apposita. Item si non est principale nec accessorium.

Proposuit Celestinus papa mandavit preposito et capitulo Cameracensi ut
G. presbiterum reciperent in canonicum et in fratrem et assignarent ei prebendam
proximo vacaturam que ad donationem suam spectaret in ecclesia sua decano
remisit per hoc executore concesso. Sed cum decanus imperiis eorum con-
tumacius dictum presbiterum investivit de prebenda primo vacatura in
ecclesia Cameracensi pertinente ad donationem ipsorum. Tandem vacavit una
prebenda et ipsi eam alii assignaverunt. Celestinus hoc intelligens et
volens ratum habere quod a decano factum fuit cassavit collationem
factam a capitulo et dictum presbiterum de ipsa personaliter investivit. Sed cum de ea
presbiter prebendam illam cum non habere non posset cum alius eam possideret conte-
stit ad dominum papam Innocentium et exposuit ei omnia predicta. Si con-
tenditur licet non sit mentionem fecerit investiture ad vacaturam ego simpliciter mo-
ratus qui possit prius dispensare tamen quod decanus frater hoc
presbiter non fuit investitus de vacatura sed de vacante per Celestinum qui post
cassationem concessionis quam fecerat capitulum intelligebatur vacare. Man-
tenere dictam prebendam dicto presbitero assignare quolibet de-
hinc quod collatio facta contra mandatum pape et decanus contra celestinum irritam
concessione capituli contra mandatum pape et contra investitam decani et sic
archiepiscopus quod per investitam ius non acquiritur. Item papa dispensare supra

vi dominus G. a decano Eboracensi fuit suspensus a papa tempore suspensionis
sue et etiam per quandam quedam per auctoritatem suam intromiserat se in ecclesiam
Eboracensem et alias ecclesias in quibus collatio beneficiorum pertinet ad
ipsum super hoc conquestus est archiepiscopus papa mandavit pertinet ad-
se quem erat in partibus illis quatenus compelleret omnes illos qui a papa legato apostolice
eiusdem prebendas vel ecclesias et dignitates pertinentes ad collationem
archiepiscopi ad resignationem ipsorum per sententiam excommunicationis et substractionem aliquorum
beneficiorum suorum non obstante confirmatione a quia in forma communi a se
apostolica optenta nisi forte aliqui habuissent illas auctoritate apostolica se vel ante
quibus ita tamen quod tempus suspensionis et vi mensium nullatenus computetur quia
quod laycus negligentes tamen sunt permissum et tunc archiepiscopus non po-
tuit vi ipsa papa potestate in conferendis beneficiis et si papa culpa suspensus
non erat de voluntate sed ad dominum papam donatio pertinebat qui per culpam illa collatio beneficiorum
preferre prebendas tempus etiam quo accessit ad ipsum et permansit ibidem et
recessit et vi menses nullatenus computentur et tempus vi mensium
computetur non a tempore vacationis prebendarum sed a tempore notitie ipsius
archiepiscopi R(espondeo) quod per confirmationem in forma communi vel nisi acquiritur. Item supra
ab homine non eligere. Item tempore quo quis suspensus est non currit

nec computatur in vj mensibus. Item vj menses currunt maxime a tempore scientie
non a tempore vacationis.

Cum mag. Hugo tunc fuit dno pape quod prepositura Laudunen. ecclesie tanto tempore
vacaverat quod donatio illius ecclesie ad sedem apostolicam fuerat devoluta unde papa
mandat episcopo et canonicis Laudunen. ut preposituram ipsam conferret thesau-
rario Laudunen. ut prepositura quibusdam sibi datis executoribus sed dicti episcopus
et canonici coram executoribus proposuerunt quod illa prepositura non vacabat quia ille
qui fuerat prepositus electus fuit in episcopum post suam consecrationem demum in prepositura
et ea sicut antea possidebat executores dicentes hoc esse contra ius unde ipsam
preposituram demum vacantem prefato thezaurario assignaverunt. Hec omnia pre-
posita et allegata fuerunt coram auditore dato a papa et alia plura au-
ditor de mandato pape decrevit ut quod ex facto fuerat a prefatis execu-
toribus haberetur irritum et cum a tempore [illegible] predictarum litterarum
eo quod falsi suggestione fuerant impetrate et vi suppressione veri illa
prepositura non vacavit defectu temporis demum tempore tres possessio plus hec
fere quod mens. et dictam preposituram illam simoniace [illegible] insinuam et mandat
quibusdam ut nisi prefatus episcopus sufficienter [illegible] quod sic de munu-
legentia se ap. prefati vel exhalia iusta tam et necessaria per consecrationem
suam prepositura concessa fuisset eum compellant ipsum ad resignationem ipsius
demum moveat et inducant capitulum Laudun. ut eam thezaurario
conferre possint solo ex eo aliquis tantum de [illegible] dignitate ad aliam
prima vacat demum licet ille defectu primam retineat cum secundam. Item
per subreptitias litteras non datur iudicio. Item beneficium licet
de iure vacet et non defectu tamen facienda e mero in lite per hoc imp-
etratis de ipso facto at non valent ut hec per. Item inter capitula
sunt quedam que plurimum faciunt facti et parum iuris. Item per
instantiam tamen annuatim pro episcopo vel alius prelatus pro plures litteras
dignitates et in consulto pape.

Post electionem mgri Io. et R. de [illegible] Cadmundo contendebant ad invicem
de archidiaconatu Richmundie postquam episcopus recessit ad dominum papam in presentia
eiusdem capituli R. de [illegible] Cadmundo in [illegible] fuit propositum
vacare archidiaconatum Richmundie archiepiscopus Eboracen. in remotis
agens hoc audito archidiaconatum ipsum contulit mgro Io. mandans capitulo
Eboracen. ut eum in archidiaconum reciperent. Sed ipso mandato ipsius archiepiscopi parere
noluerunt quia predecessor Innocentii inter cetera que decano et capitulo
Eboracen. suo privilegio concessisset decernit ordinationem canonicorum suorum per appellationem
liberam esse ut videlicet ydonea et honesta persona cum aliquid vacaverit
prebenda vel dignitatem in ecclesia Eboracen. et siquis contra hoc esse inventus
ductus nec persona nec prebenda haberetur et si archiepiscopus infra tempus lat. concil.
secundum formam privilegii hec non faceret tunc liceat decano et capitulo
ex causa decano in lite ipsius archiepiscopi mero non fiebat predicta conferre
in capitulo vero investiri ipsius mandato fuit contra dictum et sic per quem debebat
archiepiscopus reservata tacentes auctoritate conferendi ad capitulum involuta.

R. de sede cadmiensi archipresbiteratus contulerunt in stollantes eidem
unde super hoc orta fuit controversia inter R. et magistrum Ho. presbiterum quod
se partes ad se apostolicam accesserunt proponebat in super dictus R. quod magister
Ho. renunciaverat et abiuraverat collationem archidiaconatus quod magister
archiepiscopus et per illam renunciationem eius archiepiscopo contulit et fecerat
dicto R. tamen ratione prime concessionis contulit archidiaconatum
petebat assignationem dicti archidiaconatum confirmari super quibus seruiude
auditis quia constitit domino ipse archidiaconatum et aliis
per archiepiscopum primo fuisse concessum et quod institutus predictum magistro Ho.
de ipso Ho. non fuisset ordinem iuris ordinem reprobata archidiaconatus facto
non vacante non potuit alteri conferre predicto R. quod magister
reglam in alterius preiudicium se contulisse super ipso archidiaconatum in quo institutus
cum imposuit decrevit ut institutus fecerat predictum magistro Ho. silen-
sorum affectum et si per modum aliquis aperit quem contra ipsum actorem
velit opponere super renunciatione vel abiuratione
per iussorum ordine iudiciario potest experiri. Ho. vel aliquo
electione celebrata ea non cassata non est alia quod prima
Item quod in locum vivente institutum consentit eius repelli. Item
per fetam institutionem post oppositionem abiuratio vel renunciatio ne
post sub receptionem habeat dignitatem.

Unde super canonicus electus et quod non habebat eum canonicum Leodiensem super
prebenda ecclesie Leodiensis presbiter quod partes accesserunt ad papam proponebat et
dicta ecclesia Candida fratrum eum receperunt in canonicum et in fratrem
nulla prebenda sibi assignata nec mentione facta prime vel secunde
unde petebat a domino papa predictos canonicos compelli quod prebende
assignarent eidem in ecclesia Leodiensi et ad ipso videbatur quod non tenebantur ei
beneficium assignare cum fuisset receptus contra generalem Lateranensis unde non debebant
ad hoc compelli. Dominus papa hiis auditis quia constitit ei dictum C.
fuisse receptum fuisse in canonicum vel canonicum fuit probatum quia receptus
contra illum et generalem Lateranensis receptisse. Examinati decernit ut quum tali facto
se obtulerit predicto C. prebendale beneficium inter dominos ecclesie conferendo.
quia ex quo receptus est in canonicum non debet carere prebenda vel in
archiepiscopum quod allegavit se fecisse contra generalem ex eo subsequentem hoc non obstante
Item licet post fuerit in generale fuisset implorari legis auxilium cum
committitur in legem. Item ex quo aliquis est in canonicum
receptus debet habere beneficium

Iterum dignitatum fuit domino ipse quod in ecclesia sancti Victoris
quedam prebenda vacaverat tanto tempore quod ipsius
seu iam Lateranensis generalis ad ipsum fuerat devoluta unde papa mandat quod
quibusdam certis in executionem dictam cum ipsis executoribus
compleverint. Et sic fuit positio quod si positus eundem simplex canonicus

primus fuit electus fuit in canonicum maioris ecclesie et post modicum anno
elapso electus fuit in prepositum sancti Victoris in Moguncia retinens pre-
bendam quam in ipsa ecclesia tunc habebat / con[tra]. petebat illam prebendam
que demum vacabat. Sed prepositus allegavit quod cum eadem de consuetudine
generali quod primus in eadem ecclesia plures prebendas non haberet et quod
archiepiscopus Bremensis ipsi de prepositura investivit tamen preposituram
quam prebendam illam detinuisset curia confirmavit. Dubitabant isti
executores cum aliquis de una prebenda eligitur ad aliam utrum
statim primo vacare intelligatur an per demum debeat ad iudicium
eius et an propter confirmationem prebendam predictam illa debeat dici non
vacare. Super hoc consuluerunt dominum papam et ipse rescripsit
ista prebenda illa etsi demum vacet de facto non vacat. Ipse
mandat quatenus dictum prepositum compellant ut illam resignet et cum
de facto vacaverit illam predicto illo clerico assignare procurent.
Nota quod prebenda de iure de facto facienda est inde dominus papa in libro super
illo beneficio obtentus.

Capitulum ecclesie assensit quod de predicte pluries annis et tamen longa
tamen episcopus Astensis canonicos instituit in eis ecclesia et hoc
licet auctoritate legati generalis isti instituti sentientes institutionem illam firmam
non esse ad Mediolanensem archiepiscopum accesserunt qui ordinavit eosdem
et in corporalem possessionem prebendarum suarum de ipsis curia induxit
exceptis tribus qui se opponere curaverunt. Quod utraque pars ad se
apostolicam accessit et dominus papa tractatam ibidem utraque pars confessa fuit
quod prebende nichil non comunicare destructe ut certum numerum canonicorum
non haberet et ipsa ecclesia canonicos vacaverunt de facto quos instituerat
episcopus per archiepiscopum factam ordinationem legati generalis non valebat. Pars tamen contra
tamen cum tribus tamen exceptis predictorum receptorum asserebat nec alia
aliis tribus aliud rationale obiectum est et ostensum. Mandat papa
quatenus si facultates ecclesie suppleant secundum consuetudinem hactenus observatam
predicte ecclesie per canonicos habeant. Non quod ubi certus numerus canonicorum constitutus
non est non licet legato legati generali ut de ubi prebende vacare constituere
prebendam ...
ostendat ... secundum facultates ecclesie admodo instituere ...

Constitutus episcopus Laudunensis consuluit canonicos sine instituendi
hii canonico suo propter conferendi prebendam sacerdotalem secundum consuetudinem observatam
in ecclesia ipsa vacantem et episcopus Remensis apud se legatum quem primo
Laudunensis ut eam prebendam vacantem per illam recipere propter talem
deinde hii illa ... conferendam ... ad hanc dubitationem ...
accessit ad papam ut quod sibi collatio dicte prebende fieri fuerit ...
habebat. Mandat papa episcopo et talem quatenus faciat ratum
prebendam illam eius vacare ... conferendam ... dicere

recipiant. Et epus mitim pbendam illam cum formam concessionis sue
aliam no conferat. In fine dicit ppa si confessiones huius ad consequencia tra-
herent' si possent in fraudem lat. gal. per beneficia aliqua vacant' con-
tribeneantur in pceptu. ppa cognoscens huius mandati quod continet gravam spe-
cialem fraudem ad tribe nolentibus in collatem licencia tribuatur.
Item vero quod in fraudem canonis inl. si pt. Item si aliquis pribe vna via
p aliam viam admitti no debet. Item quod epus etiam pt delegare pbendarum
collaciones quia hec est in dominis. Item confessiones vel deuociones facte in fraudem
iuris no valent. Item priuilegium personale ad ius que ibi no est.
Electus filius magr W. canonicus cuiusdam cathedral accessit ad dominum
papam exponens eidem quod epo mam sno inuiuste carens ingressu ac epi
sede fere eidem quod per negligenciam canonicorum quod no eligunt. Item vim res
ad ipm esset eligendi auctoritas devoluta. dictum W elegit in epum.
ppa videns quod canonica lat. gal. cum neglientes editus acceptatur vel
accepatus no solet extendi sed ad personatus alios et minora.
beneficia vni collacionis huius exigente iusticia cassauit per hanc de c.
Relatum illa de c. nulla decernimus beneficiis intelligatur
ista pillam constitucionem nec prodesse mihi vz quod canonica lat. gal. cum negligentes corrigit
editus acceptatus vel accepatus no extenditur cum neg-
ligentes
extendatur inter . clericum corona pte et albem sz ad personatus et
et iuvenem debello exaltem intebat alia beneficia
do impetrauit gratiam committi super hoc quibusdam iudicibus coram quibus eo per promissos primo
petebat dictum albem et monachos compelli ad promissionem ipius scilicet
quod s' pmissar lat. gal. dum so exhiberent quedam cartam continentem
quod monachi promiserunt ei dare primam ecclesiam ad donacionem suam primo
lat. gal. dicens. Monachi dicebant se ad hoc no teneri cum totaliter
iusto fuit contra gal. lat. dubitantur iudices quod iuris esset ppa consulente
et quod promisso predicta no tenuit factum quod contra gal. lat. unde mandat quod predictos
clericos super hoc silencium imponat quia vos quod si audit allegamus quod pro decreto
suo et quod facti sunt recipiendo. Item promisso quod contra gal. lat. non
tenet nec obligacionem inducit
Abbas quidam monachi promiserunt cuidam clerico si quando
in ecclesiastico beneficio esset possent sunt et obtulerunt se facultas fuit
quia no prouidebant eidem impetrauit litteras contra ipsos ad quosdam
iudices coram quibus petebat monachos compelli ut prouiderent
eidem sicut promiserant. Respondebant monachi quod no tenebantur ex
promissionem illam promissionem cum sit factum contra gal. lat. Iudices super
hec dubitaciones significauerunt dno ppe et ppa super hoc rescribit do-
monachis illis quod aliud est plano promittere collacionem beneficii cum possunt
et aliud cum vacabit cum in illis casibus facultas se possit offerre
in quibus collacio no esset per expectacionem vacaturi beneficii defendunt unde
mandat illis ut prefato clerico cum poterint beneficium ecclesiasticum debent

164

assignac. R(espondeo) q(uod) promissio de no(n) vacante no(n) (tenet). Item aliud
e(st) p(ro)mittere b(e)n(e)ficiu(m) cu(m) vacau(er)it q(uod) no(n) l(icet) et aliud ad facultate(m) se obtulerit
q(uod) l(ice)t. Vnd(e) p(er) p(ro)missione(m) no(n) vacantis fet(us) in gn(er)e no(n) vale(t).
Asplasti in gradu archiep(iscop)ali eccl(es)ia collac(io) p(re)bendar(um) p(re)ter b(e)n(e)ficiorum
p(er)tinet comu(n)it(er) ad archiep(iscopu)m et cap(itu)l(u)m, custodiebatur s(ed) r(e)x in nostris. p(re)benda
vacante neglexerit ordinare vlt(ra) collac(io) t(em)p(or)is p(er)tine(n)t ad archiep(iscopu)m
remaneat. R(espondeo) ip(s)a q(uod) si cap(itu)l(u)m et archiep(iscopu)s infra p(re)fatu(m) t(em)p(u)s ac alio
fuerint neglige(n)tes n(on) ab archiep(iscop)o ad cap(itu)l(u)m n(e)c a cap(itu)lo ad archiep(iscopu)m
p(ro)p(ter) devolutio(n)em conferendi s(ed) ad superiorem s(e)c(un)d(u)m lat(us) q(uod) tamen collo
nisi forte archiep(iscopu)s no(n) tanq(uam) p(re)latus s(ed) tanq(uam) canonicus o(mn)i casu in t(em)p(or)e
conferendi et in eo casu si archiep(iscopu)s dolose impedierit collac(i)o(n)em dolus ei
p(ro)desse no(n) d(ebe)t. R(espondeo) cap(itu)l(u)m et q(uo)d metropolitanus no(n) p(ote)st p(er)gare negli-
genciam capl(itu)li. Item est(?) q(uod) in q(ua)d(am) c(ivitat)e collac(io) b(e)n(e)ficiorum simul ad
ad ep(iscopu)m et cap(itu)l(u)m p(er)tinet et tunc p(er) negligenciam tuffert(?) ad sup(er)i-
ore(m) p(ro)ximu(m). Item quia archiep(iscopu)s residet in casu ut p(re)latus suis
ut simplex canonicus. Item sine nemo d(ebe)t suffragari.
Vir dilecta Comitissa Flandren(sis) h(ab)ens
eccl(es)ias in quibus h(ab)et p(re)sentac(i)o(n)em quasdam p(er)sonas in quibusd(am)
vacantib(us) b(e)n(e)ficiis et donac(i)o(n)es illarum b(e)n(e)ficiorum p(ro)missiones fecit de no(n)
in manib(us) q(ui)bus(dam) ut q(uan)d(o) s(unt) illa ad vacaverint possint
h(oc) ad noticiam d(omi)n(a)e ip(s)e v(ero) mandat quibusdam ... per venit
donac(i)o(n)es insciens veritas et manet ... illi tam b(e)n(e)fi-
cia(?) ... similia attemptac(i)o(n)es p(ro)sumant. R(espondeo) q(uod) p(ro)missio nol.
collac(io) de b(e)n(e)ficiis no(n) vacante no(n) t(enet) ne se va ad innovare.
Dux ille celestinus ip(s)a monast(er)iu(m) ... eccl(es)ie
cathedralem vinendo i(n) eccl(es)ie bathonien(sis) ut idem ep(iscopu)s ... ep(iscopu)s ...
p(ro)p(ter) ... d(omi)n(u)s ... q(uod) illa ... ingrediat(ur) in
q(ue) p(ro)ud(?) monast(er)ij s(ecundu)m ... pillam vi(n)o(?) ... soluerint ... in
elemosina(m) ... dabatur et hospitalitas tollebant religio
et monast(er)io p(ro)videre sup(er) h(oc) ... q(uo)d mandavit ip(s)a petebat
ut monast(er)iu(m) ip(s)i sub ... regimine faceret gubernari et ep(iscopu)s no(n)
... et ad petic(i)o(n)em bathonien(sis) ep(iscop)o ... monast(er)ij
... s(ecundu)m p(ri)vilegio. Mortuo bathonien(sis) ep(iscop)o petebant monachi ad no(n)
ip(s)a ut statum monast(er)ij s(ecundu)m debere in melius reformar(e) q(ue) tempore
advenit in q(u)o illud no(n) poterit sine scandalo et h(oc) idem petebat
bathonien(sis) eccl(es)ia et d(omi)n(u)s rex et alij plures magnates et ep(iscop)i et
alibi ... penitus dissoluta monast(er)ij ... ad statum
antiq(uu)m ... ip(s)a ... q(uo)d sede vacante no(n) d(ebe)t aliquid innovari
et no(n) sit qui ... defendat ... plus ... fuisse
p(er)sone ... Si mortuo illo ep(iscop)o ... subito q(uod) eo vivente
concessit ... petic(i)o(n)em illorum no(n) potuit exaudire ... vnitam ...
... eccl(es)ia bathonien(sis) de pastore fuit ordinata ...
di libera(m) h(ab)eant facultate(m) ... monast(er)iu(m) ... p(ro)p(ter) ...

prioris. Ro. quod sede vacante nil est innovandum. Item tunc ecclesia caret
defensore et sic non est qui agat vel conveniat. Item quod deliberationes
facte sunt non debent subito immutari.

Illa donationes collationes prebendarum in ecclesia sancti Leucii pertinet ad episcopum
loci vacante sede episcopali vacavit quedam prebenda in dicta ecclesia sancti
Leucii capitulum illius ecclesie cuius collatio prebendarum vacante sede devoluta
ad ipsum ecclesiam illam contulit cuidam clerico postmodum archiepiscopus capiens
de mandato domini pape investivit magistrum R. de illa cui prefata illa preben-
dam contulerat et ita ordinata fuit discordia inter magistrum R. et illum
cui capitulum prebendam illam contulerat. Unde quod super hoc delata fuit
ad sedem apostolicam prefata auditis rationibus utriusque partis confirmavit illa ecclesiam
dicto magistro R. non obstante concessione per capitulum alii factam vel confir-
matione in forma que obtenta quia nullo iure tenetur. Quod vacante
sede capitulum fungatur vice episcopi in beneficiis conferendis nec in eo casu potest
dici quod potestas conferendi beneficia vel prebendas per superioris negligentiam ad capitulum
sit devoluta cum nullus sit tunc superior qui de iure vel defectu possit
prebendas conferre. Ro. quod collatio que nulla est non impedit. Item Ro.
quod non est concessum intelligitur esse prohibitum. Item sede vacante ius conferendi
prebendas non devolvitur ad capitulum. Item non tenetur prescriptio tunc quia
cum nullus sit ibi prelatus est nulla negligentia.

Constitutus inter episcopum Burgensem et ecclesiam sancte Marie de Castro Sori-
quidam qui vertebatur procurator sancte Marie petebat ab episcopo Burgensi
restitutionem super libertatem eligendi prelatum in dicta ecclesia et super tri-
butis ecclesie et rebus aliis quibus ecclesia fuerat spoliata lite igitur
contestata coram Innocentio et postmodum factis responsionibus et positionibus
sine confessionibus coram defendentibus et receptis quibusdam restitu-
tionibus causa in terminum delata est ad sedem apostolicam prefata examinato processu de-
positiones testium qui vacante Burgensi ecclesia et carente legitimo
defensore recepti fuerant reprobavit. Ro. quod sede vacante causa
tractari non debet nec testes recipi quia non est cum quo ista fiat
et altera parte absente processus esset nullus est. Delictis quod fiat ap[ostolica] a prelato
cum consensu capituli. Delictis quod fiat a prelato

Irrita donatio in hoc casu quod irrita est episcopi rerum venditio vel donatio
vel commutatio rei ecclesiastice absque consilio capituli. Ro. quod episcopus non re-
vocare ... nec alienare potest rem ecclesie sine consensu capituli quod nihil est de
... pro re alienare potest ... que duo ... fratres
continebat eandem abbatissa fecit quandam donationem cuiusdam
decime cuidam nomine et postea non aliquo tempore elapso
eandem decimam concessit eidem continebat que concessio prevaleret R.
prefata quod concessio decime prefacta si conventu sciente et non contradicente facta
quod tenet et valet sed si ignorante conventu et contradicente decima
quod prius concessit absque consensu capituli eandem decimam dedit eidem
sed donatio non valet et preiudicat priori. Ro. primo quod qui non
contradicit consentire videtur. Item prelatus sine consensu capituli concessio-
nem facere non potest.

Item nos episcopus Vigorniensis sine consensu capituli qui concessit quandam ecclesiam
quibusdam religiosis successor illius donationem illam revocare volebat
Quaeritur an possit Respondetur quod donatio illa de rigore iuris non valet quia fecit
antecessor illius capitulo suo reclamante nisi capitulum eam ratam postmodum
habuisset Videtur quod praelatus sine consensu capituli sui donationem in praeiudicium
ecclesiae facere non potest Item dati habitu de his quae fiunt a praelato et mandato compatitur
Item subsequens consensus valet Item quod aliunde non valet ex post facto convalescat

Cum patriarcha Ierosolimitanus sine consensu capituli fratrum suorum abbates et abbati-
ssas et alias ecclesiasticas personas instituebat et destituebat pervenit
hoc ad notitiam domini papae qui super hoc scribit ipsi patriarchae dicens quod cum
ipse et fratres sui sint unum corpus ita quod ipse ita quod ipse caput non decet
ipsum spreto consilio aliorum obmissis fratribus suis in negotiis ecclesiae sive
cum illud sit contra instituta sanctorum patrum bonae papae et quod de cetero illud non
faciat et tales institutiones et destitutiones decernit carere robore fir-
mitatis Videtur quod non decet membrum a capite recedere Item praelatus
negotia ecclesiae sine consilio fratrum suorum facere debet et papa hunc confirma-
vit alii facta non tenent

Cum praedictus patriarcha obmissis fratribus suis in confirmationibus
et concessionibus et aliis negotiis ecclesiae pro voluntate consilio aliquorum
Mandat papa eidem quod de cetero illud non faciat sed de consilio vel maioris et sanioris
partis eadem pertractat et disponat praeterea quia idem dominus papa praedicta in
privilegiis suis et aliis instrumentis nomina absentium fratrum inscribi faciat
precipit papa quod hoc non faciat quia talia munimenta viciata sunt
et fides eorum quod non fides poterit formidare Videtur quod praelatus de consilio
fratrum suorum negotia ecclesiae suae pertractare et disponere debet Item
ipsi possunt conferre privilegia Item absentes tenentur ut hoc de quo
Roma absentium scribit ac si essent praesentes

Cum nostra abbas conqueritur hominem praetendendi in ecclesiis contingit
aliquando quod ipsi abbates praesentant personas idoneas episcopo dioecesis
ad ecclesias illas vacantes et eis receptis per episcopum in ecclesiis alii an
praesentationem aliquam per eos dicuntur Quaeritur an talis institutio valeat
Respondetur papa quod quae praelati faciunt huiusmodi praesentationes intelligendum est quod fiunt
de consilio fratrum suorum pro quo non valent et eo si constiterit quod consilio fratrum
vel maioris partis non intervenit tales institutiones decernit cassari nisi
contingat speciali concessione abbates ipsos probaverit quod consensus in ecclesiis praedictis
in talibus collationibus non sit requirendus Videtur quod abbas non potest
praesentare aliquem vel conferre beneficium ecclesiasticum sine consensu capituli Item
collatio et praesentatio seu electio quae iure pertinet ad praelatum et capitulum
hoc non est in his quae nisi illud in eorum praestetur a praelatis hoc de iure
ecclesiae Item contingit convenire vel privilegio abbas solus potest conferre
beneficia ecclesiastica in ecclesiis

Cum apostolicae intercalarium sedis Stephanum ex una parte et monachos ex
parte altera quae vertebatur super quadam decima quae in manu erat
partes super quaestione illa in quosdam arbitros consenserunt quibus partibus

ponebat monachi donacionem ecclesie decime scriptam fuisse aliquo modo
similiter de consensu Bituricensis archiepiscopi diocesani et confirmatam fuisse et
ad confirmandam concessionem predictam inducebant Leonis auctoritate dicentis
si aliqui fuerint a laicis ecclesie cum iniuste esse noscuntur male detenta
et in possessionem transierant monachorum episcopo loci presente consensum
constabant omnia perpetua firmitate subnixa capitulo preterea ad versus quod extra
de hiis que fiunt ab episcopo sine consensu capituli non sufficiebat et ad hoc inducebat
auctoritatem Leonis quod episcopus de rebus ecclesie que propria dominatione
vel commutare aut vendere non audeat nisi ut meliora prospiciat et
de consensu cleri illud faciat quod non sit dubium ecclesie profuturum. Dubitamus
utrum archiepiscopi qui decima tenebatur a laicis si conferatur ecclesie utrum sufficiat consensus
episcopi sine consensu capituli et extra quod ipsa quod movendi est laicus qui decimam
tenet ut illam restituat illi ecclesie ad quam spectat ecclesie que decimam
valebat donacio et auctoritas predicta Leonis sine non tamen conferit
cum aliud est alienare quod ab ecclesia possidetur in quo casu sine adiuncta
auctoritas Leonis et tunc non consensus episcopi sine consensu tali et aliud est ad
usum ecclesie revocare quod a laicis detinetur in quo casu intelligitur auctoritas
predicta et tunc sufficiat consensus episcopi quia per utramque auctoritatem utilitati
ecclesie providetur et hoc probatur per capitulum Lateranense sumpto a capitulo ubi prohibetur
ne aliqua persona ecclesias et decimas de manibus recipiat laicorum sine
consensu episcoporum per quod datur indirecte intelligi quod sufficit consensus episcopi
ut licitum sit ecclesie decimas de manu recipere laicorum hec quod di-
ctum est de illis decimis debet intelligi que in laicis infeudum sunt
concesse. Verum quod prelatus sine consensu cleri bona ecclesie alienare non potest
sed in revocacione rei ecclesiastice de manibus laicorum sufficiat consensus episcopi
Item licet committere in arbitros de rebus spiritualibus item ille potest
in ad distinguere qui potest constitui item fecit ad consultacionem indicium
extra ipsa ita et arbitrorum item ar capitulo ubi vel item decimas
date laicis infeudum possunt revocari
Va insuper Anesimus archidiaconus meldensis utrum episcopus sine e-
lectus de consensu archipresbiteri tamen sine consensu capituli possit conferre
vacantem ecclesiam baptismalem alicui monasterio vel alteri ecclesie ne
semper personatus in illa ecclesia vacante etc. quod non potest auctoritate Leonis
ipse quia concessiones ecclesiarum vacancium perpetue non est dubium
ad alienaciones pertinere. Verum quod prelatus sine consensu bona ecclesie tem-
poralia vel spiritualia non potest alienare Item donaciones episcopi sine
consensu archidiaconi non valet. Item perpetue donaciones nomine ali-
enacionis continetur etc.
Castoalus episcopus clericis fecit libere consensu duo ipse prosequi auctoritate
dionisii fuerunt civitate et distincte vel proventus eius ecclesie
preterea in usus cedent ministrorum consuevit utrum liceat episcopo sine
auctoritate ipse vel sine consensu tali per conferre viris religiosis sive
canonicis aliamque prebendam ecclesie reservato sustentacione vicarii qui de-
servit alia quam Lateranense generale prohibet novas impensiones imponi ec-
clesiis vel veterem augere quesivit episcopus clericis utrum episcopus vel
possit religiosis locis totam ecclesiam vel de novo conferre.

aliquid racionem decessisse predictum ad hic reddit. Item quod episcopus non possit
nec sine facere sine sua licencia super parte tali preter voluntatem salva constitucione
canonica que dicit quod episcopus potest conferre primis locis quinquagesimam porcionem. Respondetur.
Respondetur quod episcopus nec eciam potest dare modicum nec percipere aliquid sine assensu capituli tali
sive decimam sive quinquagesimam potest dare primis locis sine assensu
capituli ut hic probatur.

Item sicut membra statuta sunt in concilio generali ut habetur de accusationibus sicut olim
cum metropolitani singulis annis debeant provinciale concilium celebrare archi-
episcopus Senonensis et suffraganei eius ad concilium illud non recipiebant pro-
curatores et nuncios cathedralium ecclesiarum Senonensis provincie. Oppo-
suerunt procuratores coram domino papa. Quorum decrevit dominus papa archiepiscopo et
suffraganeis cum dicitur quod talia procuratores ad quecumque concilia debeant invitari
et eorum nuncia ad tractatum admitti et proponere super hiis que contingunt
ipsa capitula et hoc est racio quia cum archiepiscopus et episcopus sic unum corpus cum capitu-
lis suis et ipsi capitula sunt membra ipsius talia ut alia facere non debent. Respondetur
quod omnes tangit ab omnibus debet tractari. Item non debet capitulum a membris se-
parari nec membrum a capite.

Item in monasteriis in quibusdam ecclesiis undecim per electorum non sine racione
sed ipsa voluntate pocius impediebant ecclesiasticam ordinacionem quod contra
consuetudinem est reprehensibile. Cum in ordinibus ecclesiarum semper debeat
prevalere et maior et sanior pars capituli fuit ordinatio et ostensum
aperte prevaleat et sive sequatur effectum quod a maiori parte capituli fuit
ordinatio non obstante si aliquis dicat se iuramento astrictum ad observandam
ecclesie sue consuetudinem quia non possunt dici iuramenta sed pocius
periuria sed temeraria iuramenta que in dampnum ecclesie et constitucionum
patrum veniunt instituta et si aliquis consuetudines que non recte inveniuntur necnon
tamen sibi opponant instituciones ineant per simpliciter acceptacionem. Unde corporis
domini perceptionem egit sic permittimus alemus. Respondetur quod in maiori et saniori
parte capituli residet potestas capituli. Item ut addicio minoris partis valeat
duo sunt necessaria scilicet quod racionale quid obiciatur et probetur. Item
iuramenta contra utilitatem ecclesiarum prestita non dicuntur iuramenta sed pocius periuria
vel temeraria iuramenta dici debent et ideo non sunt servanda. Et sic si quis
iuravit servare consuetudinem ecclesie non astringitur ad illicita servanda et si iura-
mento vel non licito iuravit servare debet egit penitenciam corporis et debet
abstinere. Item consuetudo contra utilitatem ecclesie non valet.

Item fuit in ecclesia Claramontensi observatum ut si aliquis prebendarius pre-
stacionem debitam ecclesie non solveret vel dictus aliquis de exigeret a quibus
de canonicis et minus dicebat eciam sine assensu episcopi et aliorum canonicorum
cessarent a divinis an hic servari debeat. Respondetur. Item quod in aliquo (?) in aliqua ecclesia
posito sine assensu episcopi et ceterorum suorum per aliquos decanos observari non debet
nec sustineri ut ab aliquo observetur. Sed si aliquis aliquem ipsorum propter
quia peccata suos auctores debent tenere ut nec debeat ultima pena plecti
quam delictum fuit in committente respondetur quod excommunicatio.

et in decimis fi debent de consensu episcopi et capituli. Item ille qui petat solus premiri debet et non illi qui patiuntur. Item pena debet crescere.

Cum prouinciam canonicam augustensem vacare contingeret accidens ad dominum papam impetrauit litteras ab eodem decano et capitulum augustensem qui bus decano et capitulo mandabatur ut dictum B. filium infra spatium unius mensis eligerent et assumerent in prepositum et in signum inuestiture dicti eorum annulum destinauit executoribus super hoc deputatis qui cum litteras recepissent auditoque aperuit ad implendum capitulum consignatus mandato bituricensi quod prepositus ipsorum esset electus et rursus quod tunc eorum decanus in prepositum eligerunt executoribus vero reuerenciam exhibuit tamen supposito quod autem ille qui fuit ipsa scribit dicto B. appellauit post ne aliquis electionem procedere cum ad ipsum pertineret prepositura petauerit et persequitur orta contentio inter ipsum B. et istum prepositum delata fuit causa ad celestinum papam et abiecta contra istum B. ita quod celestinus papam carerem quod fuit ipso episcopo B. sentencia ad ultimum delata est causa ista illum inuestituram de certum quod ista et alia allegata fuerunt supra ius super hoc ita dixit statuendum quia constitit ei quod prefatus B. non fuit inuestitus de dicta prepositura cum in mandato fuisset illa inuestitura cassata fuit predecessorum et si cassata non fuisset tamen per dictum quod reuerenciam exhibuit tamen preposito iuri suo renunciasse videtur ipsa considerauit quod ipse B. appellare non poterat ut per appellationem impedire ordinationem ecclesie impediret et intelliges quod a maiore parte cum electus fuit iste in prepositum electionem ipsius in ordinem et dicto B. silencium imposuit super ipsa prepositura non auctoritate apostolica confirmauit quod iuri suo ut iste obedientiam faciat dicto qui ipso facto vincatur quod iuri suo. Item non in appellatione nisi iniustum ille qui appellat. Item tacite vincatur electio maioris partis.

capitulum xii

Expte archiepiscopus rothomagensis cum fabrica ecclesie sue restauraretur indiget cum tractatibus conferunt sibi ut quilibet eorum de archiepiscopo aliquam portionem reddituum suorum tamen pro ut necessitas operis contingeret quod ipsi facere noluerunt unde ipse significauit hic dominus papa supplicauit statuit ipsa ut si aliqui contradicunt statuto archiepiscopi et maioris partis et sanioris optineat. Sententia summa presumitur per ipsos quod summa maioris et sanioris partis capituli. Item in casu isto non tenentur nisi maior et sanior pars consentirent.

Verum ut plene intelligas hanc decretalem sic pone casum aliter non plene intelligeres casum. Intellexerat dominus papa quod cancellaria mediolanensis ecclesie vacauerat vel quod amodo et cetera pertinet conferri cancellariam de qua ad eum pertinet ipse mandauit archiepiscopo mediolanensi ut ipsam conferret cuidam qui subdiaconus suo et si post receptionem sui mandati in contrarium faceret illud cassauit archiepiscopus receptis litteris et quod cancellariam

non contulat quia iure debitorum gravamen retinuerat fructus temporis de quo cassio
facta fuit publicum instrumentum visis dicit die sequenti et quod mandatum domini
ipse non potuit adimplere quia resignatis supradictis presentibus ad sex mensibus elapsis
contulerat eam eidem licet nomine et de illa cassione factum fuit publicum instru-
mentum ista illata sunt domino ipse et instrumento ostensa ipsa vos intelligere
vitalem huius cassionis statim mandavit archiepiscopo ut ad partes suas mitteret
personam idoneam ostensurus quod ille cancellarius ipsam contulisset persone idonee
et modo canonico et tempore supradicto competenti et ad hoc venire ut defendet
ius suum si vellet accessit pater archiepiscopo et ille licet quia yd vernit dicens
testes in partes ipse quam intrat dixerunt quod parum post mortem cancellarii
archiepiscopus contulit cancellariam dicto licet resignatis supradictis presentibus et illum
investivit de cancellariam papiensis quod illud esset preceptum et unus testis
adiecit quod post mandatum domini ipse eo vidente tradidit ei sigillum
alter dixit se hec audivisse et preter hec ad confessus fuit ipse hec
intelligens mandavit quibusdam quod si post hoc mandatum pretendit quod negotium
renotabat ad curiam et tradidit sibi sigillum tamen tantum de cancellaria
esse nullam et in hibuit illi licet ne sigillo alterius uteretur quod totum
factum fuit et exhibitus fuit vel sigillo predicto intelligere illud supradicto decapitula
vel unum est quod post istius et illam dicit hic legere in primo quia precedit ista
ut patet in antiqua compilatione ab isto loco mandata hec in littera quod preceduntur
sunt in parte decisa post multas allegationes et excusationes ipsius archiepiscopi
volens proponebat dominus noster archiepiscopus quod cum nullus debeat sine accusatione dampnari
nec aliquid sit modo negotio in forma iudicii testes contra ipsum
recepti non debeant ei preiudicare quia que allegato respondit domino
ipse tangere verba aperitius volunt exprimere causam quare mandat
inquirit deperdens ne archiepiscopus tederet quod in facto isto iterum processerit
constituta est cum sit certum in iure quod actione non stante reus debet
esse potestate
terminus nisi propter absolum videri potest quod ipsa maliciose imposuisset huic
probandi archiepiscopo super predictis tribus articulis videlicet quod probari quod pre-
dictam cancellariam persone idonee modo canonico et tempore competenti
donasset causa cum inquisitionis est tum enim donatio fuisset attestata
ipse quod non caderet suspicio et elapso anno illius fuisset occultata
appellatione multo probatur quod ad omnem ipsius esset donatio devoluta sunt
latius generalis et eis potest illam sine culpa conferre quia ipsa de excultis
diminore non potest et presumptio contra ipsum quod ipse prima vice recedit
quod cancellariam non contulit vel non fuit gravamen sed gratia quod ei
obstet facultatem probandi ipse item quod de uno canonico fieri supradicto fit
mandavit item archiepiscopus debere eam illi mandato quod mandavit
pluries applicavit protestes quod retentis supradictis presentibus officium illud
concesserat vel ipsa eorum tamen confessione fuit multo suspicatum et ideo

ipsa ex officio suo illam inquisitionem commisit faciendam cum ad ipsum pertineat de sub-
ditorum excessibus inquirere veritatem omnibus postpositis diligenter ex-
aminans ipsa invenit aliquem culpabilem in tribus contra constitutionem
tamen cum multi debent contra sententiam consilia rudis et contra carnalitatem
animi quia non debent cum affectu carnali committere officium illud et contra
inhonestatem sed quia ex pacto vel aliqua conventione alia committere non
debent nec dimittere officium ac ratione proventus cum hoc in lateranensi conc. sit
prohibitum et in alio canone reperitur quia ecclesiastica beneficia diminutione
pene conferenda sunt contra hoc est distinguendum utrum ille qui dat beneficium
spirituale percipiat proventus ante donationem si enim non percipit proventus
ante donationem sed alius ex donatione consequitur non in fructus percipiat simoniaca
utrum constituit ante donationem vel contra vetita retineat proventus istud li-
citum est an conveniat cum eo qui accipit beneficium vel cum alio mediatore
ut retineat proventus et concedat beneficium istud quod non licet ne aperiatur via
multis sine accusatore dampnare item cum aliqua presumptio appareat
aliquando sine excusare contra hec tacitum sup hoc ut facit hic dominus
item actio non probante reus absolvitur vel probet sine absolutione item acusatio
nacio non caret suspicione quare non valere item nemo dominus te-
item qui presumptus est reus omnes plenarii tuffertur in quantum ut si erat con
tempsit et ideo ipsa imposuit ei omnes plenarii super tribus articulis
item tria sunt consideranda in collatione beneficii persone ydoneitas modus ca-
nonicus et tempus competens item superior ex officio inquirere de inferiorum
excessibus item contra proponentem non est audiendus item carnalitas
attendi in beneficiis conferendis item in spiritualibus omnis pactio et conventio
illicita cessare item beneficia integre conferri debent nisi contra retineantur
ad tempus item si ecclesia est honorata debita vel propter aliam iustam causam
et honesta potest episcopus ad tempus proventus alicuius dignitatis vel prebende
licet illam conferat retinere item nemo est aperiendi via malignandi de
rebus ecclesie non alienandis rubrica

In hoc dicitur in hoc casu quod episcopus vel abbas qui preest pluribus ecclesiis
non debet transferre unius ecclesie res ad aliam et si fuerint mutande ex causa
iusta ex voluntate ambarum permutatio fiat quod episcopus non potest rem unius
ecclesie aplicare alii quamvis ambe sint sue sine iusta causa item si episcopus
vel abbas voluit res unius ecclesie permutare cum rebus alterius ecclesie per
mutacio debet fieri de assensu ambarum partium

in res olim canonici petebant a clericis res ecclesie et optinebant alii
quia precio magno erat statuit concilium lugdunense quod illa que sic traduntur alii
et vacua habeantur et illi excludantur a gremio ecclesie qui talia receperint
bona quamvis res quod hic concessa conventio maiores item donatio illicita irrita
quia non datum est hic item primitus quamvis magno precio item pro
concessio laici facta de re ecclesie quia pro dato habetur item per textu
laice donationis vel concessionis presumpsimus super rem ecclesie et consuetudinem

Dispensa statuit conc. tollentes quod sacerdotes qui bona sua relinquere nu-

eclesie aut aliqua predia ecclesie sive acceperunt per aliquos defensores ecclesie traderet
libertati secundum qualitatem bonorum que contulerunt ecclesie secundum quod canones dicunt
ita tamen quod cum peculio et posteritate sua maneant in servicio ecclesie utilitatem
ecclesie secundum quod potuerint procurantes Nota licet duos casus in quibus sacerdos manu-
mittere ecclesie servos scilicet cum bona sua reliquerit ecclesie aut aliqua predia ecclesie
acquisivit quam duplum valeant quam servus Item postitur manumissi legum
via dicitur esse obnoxia ecclesie et prestare operas impositas tempore manumissionis ep-
piscopi quando casus iste dicitur quando cum eis epyscopus dicitur impendens videlicet quod episcopus qui
de suo non offerent ecclesie libertatem servus ecclesie dare non potest quia iniquum est non
qui prelatus ecclesie non contulit dampnum inferat ecclesie et successor illius qui hoc fecerit
illos adversus ecclesie revocabit Nota quod prelatus qui nil de suo reddit ecclesie nec
acquisivit servus ecclesie libertatem dare non potest Item successor revocare potest et
dicitur quod antecessor male alienavit
nulli licetur quondam prelati et clerici ecclesiarum indifferenter obligabant res
ecclesie mobiles et immobiles propter quod multa dampna provenebant ecclesie
Statuit concilium quod decetero nullus debeat alienare rem immobilem ecclesie sive
sive agrum sive rusticum mancipium nec pignori obligare et alienationis
verbum continet donationem permutationem donationem venditionem et emphiteoticum
contractum [illegible] et ideo sacerdotes omnes abstineant absque alienatione quod nisi
fecerint penas constitutas legaliter poterant formidare Nota quod prelatus debet alie-
nare res ecclesie immobiles et cetera similia spiritualis fallit enim in casu utilitatis
Item nota alienationis continetur omnis alienatio que transferat dominium
ut puta venditio et omnis illa per quam res obligatur Item alienatum il-
licite res ecclesie pena constituta iure communi infligitur Item hic verbum aliena-
tionis large sumitur pro quolibet contractu superius nominato
Quia presbiteri et cetera prelati ecclesiarum frequenter alienabant in dampnum ecclesie
et alii subscribebant bona et alii subscribebant in dampnum ecclesie Statuit sinodus
quod si aliquis presbiterorum vel clericus aliorum subscripserit alicui alienanti
predia ecclesie excommunicetur nisi forte et alienator et qui accepit prestito in-
fra celerius proponeremus quod si non fecerint instrumentum inde confectum non valebit preter
penam quam propter hoc sustinebunt et licitum erit quibuslibet ecclesiarum personis contra-
et male alienata repetere cum fructibus Nota quod aliquis potest contradicere et
coarguere quod in dampnum ecclesie fecit sub penam [illegible] voluit Item nomine
subditos potest revocare que in dampnum ecclesie male sunt alienata Item vir nuncius
qui alieni contractus subscribit videtur illi consentire Item fallit hic vera illa nemo
potest venire contra factum suum quia nisi hic dicitur alienata Item si non vult alienare
nec vult instrumentum de eo confectum Item res male alienata cum fructibus petitur
Dantes et cetera Episcopus ecclesiarum fecerunt terras arabiles et
pendo [illegible] utrum terre ille arabiles facte possent sub illas contrarii
concessione concedi hereditario iure tenendas vel heredibus sub annua
cum labore suo illas excoluerunt et Respondetur quod bene possunt illis concedi
nisi forte possent aliis ad maiorem utilitatem ecclesie concedi sub eodem onere
et labore Nota quod ecclesia utilitatem suam semper facere debet meliorem si potest nec
alicui hic alienam gratiam facere debet
Cum presbiter ad opus vacuum recepit quasdam possessiones sine redditibus a ipse
de et aliunde certis locis in recompensationem decimarum subtractarum [illegible]

redditus illos sive possessiones et retinuit ad usum suum quousque dic clausit extre-
mum. Quesitum fuit utrum illius redditus sive possessiones intelligantur
ad mensam archiepiscopi pertinere. Item cum ipse archiepiscopus teneatur iuramento fidelitatis quod
fecit apostolice sedi non alienare, dubitans quesivit utrum de redditibus illis possit
fieri contractus ausu alienationis. Videtur ista quod sic, nec intelligantur de mensa
archiepiscopi sive non, non debet alienari, concedit tamen ista archiepiscopo ut ipse consilio et
assensu fratrum suorum vel maioris partis possit alienare possessiones ecclesie sue minus
utiles vel commutare pro aliis utilioribus, secundum vero quod archiepiscopus et episcopi iuramento
tenentur non alienare, dicit possessiones ecclesie. Item prelati ecclesiarum possessiones
minus utiles alienare vel commutare possunt pro utilioribus de consensu fratrum suorum.
Dandiam [illegible] de Canonicis Exonien ecclesie quedam predia ipsius ecclesie
fratribus inconsultis locavit imperpetuum in dampnum ecclesie. Pervenit et c. ad
notitiam domini pape, qui mandat Exonien episcopo quatenus si ita est, locationes illas stu-
deat revocare. Si vero non possunt revocari nisi pecunia inde recepta restituatur, com-
pellant locatores ad pecuniam restituendam conductoribus. Videtur quod male alie-
nata in dampnum ecclesie sunt revocanda. Item conductores sine actione
contra locatores ad pecuniam repetendam.
Dispensiones quesivit archiepiscopus iste utrum possit alienare possessiones ad mensam
suam vel capituli pertinentes. Videtur quod non. Item quesivit utrum possit ecclesias in
quibus monachi esse consueverunt concedere clericis. Videtur quod non. Videtur quod episcopus possessiones
duces ad mensam suam vel capituli pertinentes alienare non potest. Item ecclesie
regulares amplius seculares esse non debent, sed reformari debent per homines
eiusdem religionis que prius ibi fuerat.
Ad nostram [illegible] Monasterium [illegible] [illegible] est bone maximo debitorum
[illegible] quod abbas et conventus eiusdem tali necessitate ducti quandam vil-
lam suam concesserunt in feodum cuidam laico [illegible] condicione apposita quod
idem laicus solveret octoginta libras pro quibus illa villa erat obligata.
Quod ipse non destitit effectui mancipare. Videntes monachi quod monasterium ex tali
contractu enormiter esset lesum, supplicaverunt humiliter domino pape ut feodum
eiusmodi faceret ad monasterium revocari. Cum idem laicus primo anno de redditibus ipsius
feudi ultra summam recepit quam persolvit et pro ea modo etiam plures annos percepit
fructus eius. Unde mandat papa quibusdam quatenus si predictum monasterium
propter hoc invenerint enorme dispendium incurrisse, compellant dictum laicum
ut predictum feudum liberum exigente dimittat monasterio predicto, recepta prius
pecunia a monachis quam pro utilitate monasterii predicto feudo dicatur expendisse, cum fructus
percepti debeant sufficere pro labore. Videtur quod cum ecclesia enormiter leditur
in aliquo contractu debet restitui.
Cum laicis laici quantumcumque religiosi sint non sit aliqua potestas dispen-
sandi de rebus ecclesie, sed ipsi in grave ... faciunt immunitati ecclesiastice libertatis in-
pugnant suis constitutionibus imponendo impositionem ecclesie et etiam de
... illicite presumendo, volens [illegible] constitutionibus obviare omnes con-
stitutiones et omnia alia que fiunt in preiudicium ecclesiarum decernit ... con-
munis non tenere. Videtur quod laici in preiudicium ecclesie vel status ... pe-
ingrauium facere non ... et sic ... incurrant excommunicationem.
Recitate de ... capitulo ... sunt removende. Videtur quod ... de ...
... debent removeri.
De ... quidam prelati ecclesiarum faciebant pravias in dampnum ecclesiarum
obligando se et suos successores, subiecta pena statuit quod ...

Cartaginem ut melius sciatur sit obligatus in pena sui antecessoris Sed si antecessor res ecclesie irracionabiliter distraxit quia ad utilitatem ecclesie debent revocare Nota quia ubi contractus non tamen utiliter pro hoc apposite Item successor non obligatur ex contractu hito in dampnum ecclesie facto ab antecessore Item successor male alienata revocare potest ad utilitatem ecclesie

Precarium Sic pone casum Rogasti me ut rem meam concederem tibi ad precarium ego precibus tuis concessi tibi rem illam precario volui postea revocare istud precarium tu nolebas michi restituere Queritur utrum ego possum revocare cum michi placuit Et quod sic possum illud revocare quandocumque michi placuit Item plurimum precarium si ille qui concessit precarium alienavit et per idem quod rem res aliena Secundo precarium non potest revocari pro voluntate concedentis Nota quod aliquando fuit de personis pro voluntate concedentis Item contractus qui precarie nominantur precarium revocatur voluntate concedentis et ita dictum est ut precarium non potest revocare ad

Comodatum Sic pone casum Accomodavi tibi equum meum vel aliquid rem ista apud te deteriorata est Queritur utrum teneatis michi propterea Et ipsa tu aliquis recepit comodatum gratia tui et propter utilitatem tenetur non solum de culpa lata et levi sed etiam de levissima Preterea de casu fortuito non tenetur nisi per culpam suam casus ille acciderit vel nisi tamen de casu inveniret quod dicto casu et ipso intacto tenetur vel nisi pactum restituendo comodatum Set queritur utrum comodatum fuit in mora cum usum expleto ad que res fuit comodata et dicitur quod cum illum possit repetere rem comodatam accipiens comodati agere non potest ante usum completum quia non decipiatur beneficio nostro et se invicem quia possum sed ante finitum usum comodatum revocare Nota quia incomodata venit levissima culpa Item de casu fortuito quando non tenetur nisi in casibus qui hic continentur si per culpam suam casus ille acciderit vel pactum inveniret dicto casu vel fuit in mora restituendo comodatum Item intempestive comodatum non revocatur Item beneficio decipi non debemus sed iuvari

Parisius London quidam Summam pecunie deposuit penes quendam canonicum cuiusdam ecclesie nomine Belial Ille Belial sepe interpellatus fuit ut depositum restitueret sed facere denegavit et pecuniam illam subripuit et asportavit unde dominus ipse ecclesia illius Belial sive domine ipsa Et non constat quod illa pecunia quam ille Belial furatus est in utilitatem ecclesie sic queritur utrum non possumus canonici illius ecclesie recipe ut pecuniam illam reddant cum non fuit deposita penes ecclesiam sed penes istum Belial unde mandat episcopus ut eadem sua congregatione cum illum furem et mandat ipsa quibusdam ut illum Belial ponant subdunt carceribus et si oportuerit ponat illud in vinculis ut sic dictam pecuniam restituat Iusticie dicit si episcopus potest amicabiliter convenire debere condicionibus illius cum canonicis ecclesie ipsa ratio habetur Nota quod ecclesia non tenetur cum depositum non sit ecclesie sed probare tamen si tale depositum factum alias cum de ecclesia usum sit in utilitates ecclesie tenetur ecclesia non actione depositi sed de in rem verso Item depositarius torqueri potest ut reddat depositum Item etiam potest ad penes poni et torqueri cum suspectus sive in incarcerari

Bona fides. Deposui penes te res meas. res ille amisse sunt cum rebus tuis vel amisisti. queritur an tenearis michi ad earum restitutionem. Contra ponit. Et si res tue salue sunt et res depositas amisisti. hic presumitur quod bona fides abest ita res depositas et ita dolus asserit. etiam tenetur ad restituendum depositum et de culpa. Quia tenetur depositarius si obtulit se deposito vel si aliquid pro custodia. Sed de casu fortuito non tenetur nisi pactum interuenit vel nisi culpa vel mora precessit casum. Quantum vero depositori liceat reuocare depositum quandocumque voluit ut c. si quis sic. Sed si depositarius opponit compensationem in toto vel in parte compensatio non est admittenda re contractus qui ex bona fide oritur presidentia refutatur. Idem in aliis contractibus bene admittitur ad postulationem liquida fit et facile quantum creditum sit. Vero ille qui recepit depositum de proprio dolo tenetur et in casibus hic contentis tenetur. Quia de culpa de casibus fortuitis non tenetur nisi in certis casibus hic contentis. Item depositarius de casu fortuito non tenetur nisi pactum interuenit vel nisi culpa vel mora precessit casum. Item depositum potest reuocare quandocumque voluit depositor. Item causa depositi non admittitur compensatio.
Item contractus depositi ex bona fide oritur.

Laicus dicitur in hoc capitulo quod presbiteri debent amouere plebes suas ut ad humanitatem vendant res suas transeuntibus ad quod si opus fuerit compelle. Dicitur in hoc capitulo quod qui iustas mensuras et iusta pondera causa lucri mutauit xxx dies in pane et aqua peniteat. Sed vel penitere vero quod iuste et legittime. Sed esse mensure.
Item qui iustas mensuras et iusta pondera causa lucri mutauit xxx.

Cum dilecti abbas monachi sancti Karoli ... diebus penitentie. Emerunt quandam siluam que inter ... vallis appellatur ... quibusdam canonicis Beluacensibus ... valebant xl marchas ad petitionem capituli Beluacensis causa fuit commissa super hoc episcopo ... et decano Remensi. In illa clausula ut si vel ambo interesse non possent alter in eodem negotio procedere non differet ... episcopus ... interesse non posset decanus in causa processit et commissa constituit ei quod predicti fratres predictam siluam minus dimidia iusti precii comparassent proximatalem decanus venditionem non tenere et plenam illam adiudicauit canonicis Beluacensibus et eos in possessionem induxit. Illius silue causa ista per appellationem ad se ... delata. Demum ipsa auditis rationibus et allegationibus utriusque partis sententiam predictam auditis cassauit tamquam iniquam et precepit siluam predictam monachis esse restituendam quia cum res minus dimidia iusti precii comparatur in arbitrio emptoris an velit contractum rescindere an iustum precium supplere. Salua questione canonicis Beluacensibus super deceptione precii vel consensu capituli in venditione in scripto seu alia causa rationabili quam canonici contra monachos duxerint mouendam. Et dicitur quod sententia iniqua non valet. Item res minus dimidia iusti precii comparatur in potestate emptoris est supplere iustum precium vel recedere a contractu et recipere precium quod dedit. Item alienatio rerum ecclesie talis nulla est sine consensu et contra ...

appellacionis rescinditur. Item si quis coram [illegible] petat rem aliquam
et subtrahitur in omnia per eam repetere [illegible] causa et hoc [illegible]
et venit. Quidam miles N. nomine quandam domum [illegible]
assignavit uxori sue in donacionem propter nupcias per quem modum de quo hic. Uxor
sua vendidit domum illam cuidam mulieri B. nomine precio competenti
pecunie. Quo defuncto relicta illius contra illam vendicionem venire presumpsit
allegans quod domus illa sibi donacionis titulo assignata non potuit alienari
nisi ipsa consenserit. Predicta B. videbat quod XXX annis constante illorum
matrimonio bona fide et iusto titulo domum illam quiete possidebat [illegible]
[illegible] precium domus est consumptum et tempore vendicionis tum habebat
in bonis maritus illius mulieris quod sibi consulere potuisset. Iudex qui de facto
cognoscebat consuluit dominum prepositum quid iuris esset. Et R. quod si predicta [illegible] sunt
dicta B. pro domo predicta non obstante ultimis assignacionibus fatigari. Racio quia in re
empta per allegatam prescripcionem. Item racio quia si res donata in donacionem propter
nupcias sit constante matrimonio alienatur, de quo hic, uxori soluto matrimonio [illegible] alienacio cetera
donacionis propter nupcias soluto matrimonio ad virum vel eius heredes debeat [illegible] tum
non consuetudo vel pactum aliud inducat. Sed de donacione inter virum et uxorem [illegible]
Quidam laicus N. nomine quandam quantitatem pecunie mutuo
accepit a quodam usurario M. nomine. Creditor ille ne posset racionem
[illegible] usurarios [illegible] in posterum [illegible] recepit ab illo domos quasdam
et ulnas titulo empcionis cum in veritate contractus usurarius esset.
Patet ex eo quod in instrumento vendicionis expressum est ut quandocumque a pro tempore
admonerint debitor solverit creditori [illegible] vel dimidia usque
precii contingebant. Creditor domos et ulnas restituet debitori. Consultus prepositus an iuste
creditor compelli debeat ad restituendas domos et ulnas [illegible] an
fructus et debuit alium procurari non [illegible] mandat [illegible]
[illegible] predicto iusto consilio [illegible] promulgatum [illegible] usura
nos compellat predictum creditorem [illegible] pena [illegible] statutum contra
usurarios ad restituendas domos et ulnas [illegible]
[illegible] Non quod [illegible] forma [illegible] apparet quod [illegible]
[illegible] sit usurarius et [illegible] apparet an contractus sit usura
[illegible] an [illegible] sit vendicio. Item fructus et debuit [illegible]
[illegible] Item [illegible] computantur [illegible] quod similiter [illegible]
Item [illegible] ille qui debet usuras [illegible] repetere [illegible] usura
[illegible] et eius heredes ut hic [illegible]
[illegible] monachi [illegible] [illegible] [illegible] vendiderunt [illegible]
[illegible] F. et R. civibus [illegible] singula vendiciones [illegible]
[illegible] quod [illegible] deceptum erat ultra dimidiam iusti precii
[illegible] [illegible] adeptum [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] deceptum fuisse in illa vendicione ultra dimidiam iusti
precii [illegible] debent ut predicti cives recepto precio restituere
possessiones aut supplere quatenus constiterit iusto precio defuisse

tempore venditionis. Nota quod in optione emptoris est aut pretium recipere rem restituere aut supplere iustum pretium. Item in gestibus mercatorum et spectaculis

Si venditori aliquis vendit rem suam tercio mouetur tercio quod de re illa sibi vendita ... quod si tercius non denunciavit venditori iudicio institute contra ipsum ut rem sibi venditam defendat vel si tercius contumaciter se absentavit tempore sive vel per inimiciciam iudicis sententia lata fuit contra ipsum contra suum venditorem de evictione agere non valebit. Nota hic tres casus in quibus venditor non tenetur de evictione si non denunciavit emptor venditori ut rem sibi venditam defendat si contumaciter se absentavit tempore sive vel si per inimiciciam iudicis sententia lata fuit contra ipsum

De locato et conducto

Et rescripto dicitur quod nullus inquilinus conducat hospicium aliorum infra tempus conductionis sine licentia inquilini nisi prius tempus conductionis elapsum fuerit contra quod facit excommunicationem incurrat. Nota quod in rescripto originali. Item nota quod contra superbiam et elationem scolarium qui volunt apparere potentes in pecunia. Item nunc legatus per statutum aliquid confirmare. Item statutum legati ... est sicut cuius ... tempus. Item nota de fraudes et deceptiones mercatorum.

Cetera nobis ... statuerimus quod nullus debet locare fructus decimarum suarum ad firma nisi proceptis ... ipso statuto ... non ... lederatur ... ecclesie ... adiuvo ... sibi ... ita ... illis quod non obstante ... statuto ... locare fructus decimarum suarum per ... illis ad quibus ... ecclesie potuit facere meliorem ita tamen quod ista locatio non extendatur ad feudum vel alienationem. Nota ... decimarum et aliarum rerum ... locare et vendere et obligare ... exceptis ... talos ... alienari non ... Item ... in feudum vel ... alienari ...

... locatum ... pretio pensione ... sterilitas ... magnum dampnum ... ductori ... culpa sua ... pensionem ... sterilitas ... cum ubertate ... locator possit expellere inquilinum de domo ... invito ... si imminebat ... quae non imminebat tempore locationis locator invito inquilino potest domum ... expellere vel ... restitutione indiget quae non imminebat tempore locationis ... pensione ... tempore. Item si inquilinus ... sibi ... satisfactionem ... expelli. Nota ... remittenda ... Item sterilitas ... ubertate. Item nota ... in quatuor casibus potest quis inquilinum expellere si imminebat

necessitas que no imminebat tempe locacionis vel si refectoe indigerit do-
mus vel si impubes persone moriatur ibidem vel si no soluit canonem pbienni
Statuit eccia dedit rem aliquam alicui in emphiteosim iste emphiteota
melioravit rem illam contingit vt ex post vendere suas melioraciones
R. q emphiteota debet primo requirere ecclam si velit eme iura sua et debet
denunciare illi q̄ pt hre ab alijs et si dixerit se nolle eme tunc pt
iura sua vendere vel si nichil dixit debet expectare ecclam per duos menses
quibus elapsis potest emphiteota vendere alijs suas melioraciones qui-
bus hinc emptoribus no prohibentur et si contra hoc fecit vel per biennium in solucione pensionis
cessavit licite pt expelli et tenetur pro tempore satisfacere no obstante qd
ei no fuit denunciatum contra tempus inhec ca. ipm interpellat Ro. q emphi-
teota semper debet denunciare domino si vult vendere iura sua aliis cadit a
iure suo Item si per biennium no soluit canonem pt expelli Item in
solucione canonis pt mora purgari Item tempus est hic pro admonicione

Q prelatis cum questitum fuit in gal isto utrum eccia possit rem immobilem
permutare cum principe Statutum fuit q si princeps voluit permutare re
immobilem cum ecclia loci et ab eius rem aliam accipere et de communi voluntate
permutacionem facere et hec licitum sit dummodo cum racionabilis hic exposcat
et res quam princeps pstitit maior sit vel saltem equalis et super hac permu-
tacione sanctis principis privilegiatur Ro. q princeps pt rem suam immobilem ad
re ecclie immobili permutare dummodo ecclia no ledatur
t quantitatibus Dicitur in hoc casu q concessiones facte ab antecessore in dampnum
ecclie potuerunt revocari a successore Ro. q res ecclie permutare tante
debet Item successor pt revocare res male alienatas ex predecessore
in opia questitum fuit in gal. isto utrum mancipia ecclarum possint per-
mutare cum mancipiis laicorum Statutum fuit q mancipia ecclie permutari
no debeant nisi ad libertatem ita videlicet q mancipia que dantur pro mancipio
cipio ecclie permaneant in servitute ecclie et mancipium ecclie in libertate
perpetua permaneat q q semel deo dedicatum fuit amplius ad humanos
usus redire no debet Ro. q res ecclarum ad humanos usus redire no debent
Ro. q res ecclarum ad humanos usus redire non debent
Item dicit in ca. isto expressius q mancipia q fideles ecclis
pro remedio animarum suarum contulerunt dicte ecclie continuant in servitutem
secularium itum no redigantur quamvis tamen dicit sint fugitivi solummodo dicti
ipsi pro elemosina cum quomodo poterit alterius fieri no debet in usus
usus huius ecclie redire debet Ro. q mancipia ecclia in servitute secularium
redigi no debent Item sint fugitivi dicti pro Item viri elemosina
alterius poterit non debet esse
Questitum fuit in gal. turon statutum fuit q permutacio dignitatum fieri no debet
Questitum fuit a ipsa utrum prebendarum permutacio fieri possit cum hic in gal.
no fuit prohibitum vnde videbatur permissum R. ipsa generaliter verum est quia
permutacio prebendarum fieri no pt propter aliqua pactione premissa que in
prebendalibus vel personalibus annexis symoniacum continet pravitatem dicit vero
episcopus tamen videt necessarium potest de loco ad locum transferre personas
Ro. q permutacio tam in prebendis quam in dignitatibus est prohibita.

Q̄ x ps' permutacio

Item in spiritualibus omnis pactio illicita reprobatur Item non solum
in spiritualibus sed etiam in eis annexis committitur simonia Item episcopus
propter causam necessariam potest facere commutationes prebendarum et translationes
quod intellige non premissa accusatione

Quidam due conventuales ecclesie constitute erant in diocesi ipsius
episcopi utraque illarum habebat parochialem ecclesiam in possessionibus suis
et utraque parochialis ecclesia magis erat vicina et utilis alteri quam
illi cui erat subiecta Iste conventuales ecclesie volebant ad invicem
permutare illas parochiales ecclesias sed altera parochialis ecclesia pluri-
bus possessionibus habundabat et ideo conventualis ecclesia cui sub est postula-
bat sibi addi certam pecunie quantitatem et sic contractus permutationis
posset adequitatem perduci Querebatur utrum hoc licite fieri possit
Respondit ipsa quod unus contractus fiet de parochialibus ecclesiis per se
et alius contractus de possessionibus fiat per se et si ratione possessionum una
ecclesia preferatur altera ab alia ecclesia certa sibi quantitas pecunie addi-
ciatur itaque contractus sibi ad invicem nullatenus misceantur Nota
quod in materia premissa due ecclesie parochiales possunt permutari temporalia
et spiritualibus et ad invicem simul fieri non possunt sed spiritualia inter
se et temporalia inter se recte permutare possunt Item commutatio ecclesie sed
pp licet venditio sit interdicta

Cum olim magister W. archidiaconus et B. presbiter ad invicem suas
dignitates permutarunt propria temeritate orta sunt postmodum
questio super ipsa permutatione W. B. presbiter eam sustinebatur ad
dicens quod ipse presbiteratum suam sine aliqua conditione resignavit
et post resignationem predicti magistri archidiaconatum ipsius fuerat
assecutus presbiter autem e contrario inde proposite opposuit ei quod dictus B.
permutationem consensit et predictus magister publice suum errorem
fuit confessus cum utroque sua dignitate privavit notarum di-
gnitates vel beneficia propria auctoritate permutant illis dignitatibus
vel prebendis sunt privandi Item confessus in iure pro cognito
habetur Item cum sponte confesso non egetur iniuria quod in quanto
sed hoc forsitan sit propter incertitatem

Cum dominicanus B. canonicus Meldensis et B. clericus cepe-
runt inter se tractare de permutatione prebendarum suarum
quam permutationem credebant sibi expedire B. canonicus pre-
bendam suam resignavit ipsi B. clericus B. contulit eam cuidam
consanguineo suo sed suam prebendam sicut promisit noluit
resignare et sic dictus B. spe sua fraudatus remansit Super

coram Meldensi episcopo fuit diutius litigatum tandem dictus B appellavit
ad papam et dictus B ad se apostolos accessit dictus vero A nec misit nec
misisset dictus B omnia predicta exposuit domino pape qui super hac
scribit pape quibusdam dicens cum igitur decepto et non decipienti
bus iura subveniunt quamvis ipsa non possent de iure ecclesiam sitam
sub filia permutare ut simplicitati consuleret consultius predictum
B talem fuisse deceptum consanguineum illius B ubi ipsa renonciat
preben et quibuslibet illius illicitus detentor et eam restitui facias
dicto B nota hic duas regulas quod deceptis et non decipienti
bus iura subveniunt quod fraus et dolus nemini debet patrocinari
quod permutatio prebendarum non potest fieri a possessoribus prebendarum
sine auctoritate superioris quod simplicitati subveniendum est

Olim lite inter abbatem et conventum sancti Martini de
Panormia ex una parte et prepositum Albanensem ex altera super quibusdam
decimis questio vertebatur ac super hoc fuit commissa causa
capellano domini pape in Ungaria commoranti tandem super causa
illa compromissum fuit utrimque in dictum capellanum et in magistrum
A tamquam in arbitros qui taliter arbitrati sunt quod si dictus prepositus
obtinere posset a rege Ungarie X milia salinarum regalium concedi
monasterio predicto monachi cessarent a petitione decimarum monachi
dubitantes forsitan an talis permutatio valeret significaverunt hoc
domino pape unde mandat papa quibusdam quatenus si constiterit de
premissis tale arbitrium decernant irritum et inane et quia sen
tentia est ergo vel obiectum permutatio spiritualium ad temporalia pro
ut hic cum non quod temporalia cum spiritualibus permutari non debet quod
si principale non tenet nec accessorium valet quod ergo et sententia

X insinuatum episcopo Maurien. recepit in pignus quas
dam ab A M pro quadam pecunie quantitatem quam mutuavit
eidem quas dictus A ab ecclesia Maurien. tenebat in feudum
querebatur utrum episcopus debeat computare fructus in sortem
respondit quod episcopus predictus licite retinuit grangeriam predictam
fructibus non computatis in sortem quam diu non restituerit
ei totum ita tamen quod quamdiu fructus illos recepit non computans
eos in sortem dictus A M a servitio quo tenebatur pro feudo illi
ecclesie sit immunis nota hic casum in quo non committitur usura
recipiendo aliquid ultra sortem

X parte archiepiscopi Mediolanensis fuit tres questiones duo vasalli
ecclesie decessit feudum quod ab ecclesia tenebatur devolutum est ad
ipsum quesivit utrum feudum id liceat ei de novo concedere

tifice in consulto S Secundo quesiuit eccl(es)ie va-
sellus alienauit feudum q(uo)d ab eccl(es)ia tenebat sine licentia
d(omi)ni sui et sic amisit feudum Queritur utrum possit filius
illius vel consanguineum consortem eiusdem feudi con(venire)
stire de illo Tertia questio est vasellus eccl(es)ie allienat feudum q(uo)d ab
eccl(es)ia tenebat eccl(es)ia n(on) p(otes)t feudum id de facili recuparare quesiuit
utrum feudum id possit alij l(icite) dare q(ua)m feudum qui id recipet et ab
eccl(es)ia se h(abe)re recognoscat Ad qu(am) q(uesti)o(ne)m respondit q(uo)d licite feudum illud
concedi p(otes)t Nota q(uo)d argumentum de non infeudendo de nouo non extendit(ur)
ad feuda antiqua s(ed) de illis tantum que non dum sunt feuda s(ed) ad ab
eccl(es)ia possessa De

De pignoribus
Illus dicitur q(uo)d nulli presbiterio licet orta ecclesia calices con
pignorare nisi in summa necessitate Nota q(uo)d res sacra impignora-
ri non p(otes)t nisi ex necessitate De pignoribus

Altor dicitur q(uo)d lice(n)t clerici capi vel detineri non d(ebe)t s(ed) pro debito
si res desunt s(ed) cedat bonis (et) de solucionibus o(bser)vandis Nota cl(er)icus
liber pro debito capi vel detineri non d(ebe)t q(uo)d v(er)um est si bonis cedere
voluit ut (et) qui bonis cedere p(otes)t l(ibe)r

Accidit Sacerdos eccl(es)ie de emphiteosina proprie necessitate obligat
calicem argenteum et medietatem unius breviarij eiusdem eccl(es)ie et morte
preventus ea non recuparavit filius illius de sancti requisitus per suc-
cessorem ut res quas pater obligaverat recolliget q(uo)d facere noluit Unde sa-
cerdos conquestus est d(omi)no pape Dominus mandat per ep(iscopu)m exon(iensem) q(uo)d si ita
est q(uo)d assistere filium illius qui successit eidem appellat ut res predictas
recolligat et eccl(es)ie restituat sup(ra)dicte quia indignum est ut res eiusdem
debeant depre(dari) Nota q(uo)d prelatus eccl(es)ie non p(otes)t obligare bona eccl(es)ie
pro suo facto proprio q(uo)d si fecit heredes illius p(otes)t conveniri q(uo)d sc(ilicet)
bona illius sunt tacite obligata eccl(es)ie pro facto rectoris Et filius
heres convenitur ex contractu defuncti

Ille nos h. et b. fr(atr)es eius filij b. de cassa receperunt xxxj libras
mutuo a quadam muliere e(orum) nomine et ab heredibus suis filia che-
abaldi pro qua pecunia obligaverunt eidem quasdam terras ipsorum
s(ed) cum dicta mulier terras illas restituere nollet impetrauit litteras
contra ipsam et quosdam iudices coram quibus petebant terras
illas sibi restitui Ex adverso respondebatur ex parte mulieris
q(uo)d terras illas non tenebatur restituere cum pignori obligate
non essent s(ed) pure vendite secundum quod instrumento inde confecto
continetur predicto h. pro se et fr(atr)e suo dicebat terras illas
non esse venditas s(ed) pignori obligatas quia in instrumento ven-
dicionis tales erat adiecta condicio ut si a(liqua) pars contraxerit usque ad

Duos primos annos prefatus et frater ipsius et mulier emptori
dissoluerent. Et propter hoc abinde usque ad unum annum plus quam xxiij
libras fructibus computatis perceperunt. Iudices dubitauerunt
utrum pura libera et absoluta esset vendicio an contractus
pignoraticius iudicari debeat. Consultus per ipsos respondi quod qualiscumque
fuit intencio contrahencium et ex forma contractus non appareat
vendicio condicionalis sed pura quamuis per condicionem posset resol-
ui tamen ex duobus que in instrumento continentur videlicet quod fructus
percepti in soluenda pecunia debeant computari et quod ultra
sortem tres libre debeant persolui contra ipsum emptorem pro
suis vehendis maxime cum ipse consueuerit dare usuras
uideo quod cum dubitatur de intencione contrahencium forme con-
tractus standum est. Item cum aliquid ultra sortem percipitur
usura presumitur. Et de eo cum presumitur quod usuras recipere consueuit.
Quidam quendam spoliauit quendam mercatorem et etiam
vulnerauit grauiter et se confugit. Deinde justiciarius regis
cepit fratrem uxoris illius malefactoris et de mandato illius etiam
bona illius destructa fuerunt et pecunia soluta fuit mercatori
qui spoliatus fuerat et vulneratus a marito illius mulieris
sed quedam possessiones immobiles remanserunt quas frater illius male-
factoris retinuit de mandato justiciarii quia emptor alius non
inueniebatur. Unde cum mulier illa dote sua propter maleficium viri
fuit spoliata nuper venit coram iudicem contra fratrem mariti sui
qui quidem bona mariti possidebat coram quo petebat dotem
suam restitui vel saltem mitti in possessionem bonorum mariti
que ille possidebat. Ille dicebat quod ipse bona illa retine-
bat de mandato justiciarii soluta prius pecunia mercatori prout
superius est narratum et hec omnia probauit coram iudice. Dubi-
tauit iudex quid iuris esset et per consulentes respondi quod cum con-
stat ei ex hijs que in causa sua proposita sunt et probata quod
mulier tantum dedisset viro in dotem quantum ipsa petit et
condempnet fratrem sui mariti eidem ad restitutionem dotis in tan-
tum quantum de bonis mariti noscitur possidere quia mulieribus
fauor multus debetur in dotibus recuperandis et iure cauti-
tum est quod propter maleficium viri mulier remanere non debeat
indotata. Et quia bona mariti sunt obligata uxori pro dote

Sponsa et cuius transeat cum herede suo non quod mulieribus fenor multum
debetur in dotibus suis Item ipse molestandus vir uxor dotem
suam amittere non debet Item rebus transit ad alium cum herede suo quia
omnia bona mariti sunt obligata uxori

Vincentius Ambrosium nomine Leonardus quandam pecunie quantitatem
recepit a quodam creditore pro qua pecunia obligavit ei quasdam
possessiones tempore procedente mortuus est creditor ille heredes
creditoribus illius possessiones illas obligaverunt B cum Anagni-
no mortuo postmodum Laurentio debitore R de monte Firma-
no filius ipsius in presentia domini pape movit questionem super possessionibus
predictis contra dictum B cum Anagnino dicens quod de fructibus
illarum tantum fuerat perceptum tam ab ipso B tam ab aliis quibus pos-
sessiones ille fuerant obligate quod fructus illi sortem potuerunt
adequari unde petebat illas possessiones sibi restitui ad hec pro-
bandum suas probationes induxit dominus papa dicit quod in talibus
fructus debebant percepti computari in sortem et si qui ultra
sortem percepti sunt restitui videns etiam quod fructus illarum
possessionum attenuasse et annullasse totum debitum dedit
illas possessiones restituendas dicto R et incorporales possessiones
illarum quem fecit induci Nota quod fructus pignoris debent in sortem
computari a tempore quo recepta fuit Item pignus aquocumque
possessore aufertur per debitorem

Significante Ambrosio civis pisanus quod non accepit mutuo
X libras a B cive pisano pro qua pecunia obligavit ei
quandam domum et promisit ei prefato in magno quod nisi domum ipsam
redimeret termino constituto creditori ulterius super ea non molestaret
Sed dictus quod in ista tamen statutum per eum et fideles nobilem non exhi-
bebat pecuniam mutuatam remisit creditori Sed magister ille pro fide
agens pecuniam illam sicut sibi mutuatam fuerat non persolvit Et
per idem meum item quod ab imperatore detentus creditori satisfacere
non potuit ut debebat Sed postmodum ab imperatore liberatus
pecuniam solvere voluit creditori et ipse eam recipere noluit quia
non fuerat in termino persoluta Unde dominus quod significatum hic dominus
papa super hoc scribit quibusdam dicens Cum quo pacto
legis in commissione sit in pignoribus reprobatum et preterea
quod cum in eo sint inanitum fuerit quod per eum quo sint eam mari

esset credebat pecuniam recepisse in termino statuto Mandat papa quod
si est ita predictum creditorem censura ecclesiastica compellat ut sorte sua
contentus possessionibus illius domus computatis in ea domum prefato
restituat debitori pacto tali vel iuramento nequaquam obstante Nota quod pactum
commissorium in pignoribus appositum non obstat quominus pignus resti-
tuatur iuramento [illegible] Item [illegible] in casu isto prejudicat legitimo
sine periculo anime possit servari etc.

d Cum constat G. miles fecit testamentum in testamento illo reli-
quit [illegible] bonorum suorum mulieri uxori sue usumfructum [illegible]
[illegible] mortuo testatore petebat ab [illegible] vtrc
[illegible] prestare idonea sibi cautionem quod ipsa utetur et fruetur salva rerum
substantia in rebus immobilibus ad arbitrium boni viri Mandat papa qui-
busdam quod ipsam compellat ad cautionem prestandam quod ipsa utatur fruatur
rebus immobilibus ad arbitrium boni viri que usu non consumuntur pecu-
niam si quam habet vel habebit extimationem aliorum bonorum que usu consumuntur
et in hereditate inventa sunt post mortem ipsius restituat dicte [illegible]
vel heredibus eius Nota quod usufructuarius tenetur prestare cautionem secundum
quod habet constitutio [illegible] compellitur ut dicit [illegible]

c Lecturus dicitur quod si clerici valde in [illegible] fidejussoribus abutantur
[illegible] [illegible] di si [illegible]

p Ex parte G. [illegible] clerici et [illegible] anglici [illegible] quandam quantitatem
pecunie mutuo [illegible] mercatoribus bononiensibus [illegible] clericus
[illegible] fidejussit pro illo [illegible] apud creditores [illegible] eorum [illegible]
[illegible] et alter prestito iuramento promisit ad terminum constitutum solvere pecuniam
[illegible] illius pecuniam non solventibus dictis [illegible] satis fecit creditoribus de ea
unde [illegible] fuit dominus papa scribit ipsa episcopo eliensi et archidiacono no-
[illegible] Mandat papa bononiensi episcopo ut inspiciat instrumenta si debitis illis
que sunt apud creditores et eorum [illegible] sub sigillo suo signata
mittat iudicibus [illegible] mandatis eisdem [illegible] si [illegible] [illegible]
vel [illegible] constitit [illegible] [illegible] monent illos et compellant ut [illegible]
pecuniam quam [illegible] restituat et ipsum conservet indempnem [illegible]
[illegible] de redditibus eorum debita ipsa persolvi faciat et dampna restaurari
[illegible] sibi assignet tamdiu detinendos donec ex ipsis ei plene
fuit satisfactum preterea si constiterit predictos clericos fidem iuramenti
[illegible] violasse eos ab officio et beneficio suspendant Nota quod [illegible] quis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse satis
faciendum est fidejussori [illegible] qui venit contra fidem compromissam [illegible]
si venerit contra iuramentum

Constitus Cancellarius cautiavit ex lat. q(ui)d recept(a) mutuo q(ua)ndam
q(uan)titatem pecunie a creditoribus bonon(iensibus) p(ro)p(ter) q(uam) pecuniam magister suus fideiussit
sit q(uia) cancellarius pecuniam non solvebat molestias plures p(re)dictus magister
a creditoribus sustinebat et debitum fuit augmentatum Unde p(re)dictus magister
conquestus fuit d(omi)no pape q(ui) mandavit archiepo Cantuar. q(uo)d si le-
gitime de p(re)missis sibi constiterit p(re)fatum cancellarium moneat et
compellant ecclesiastica censura ut p(re)dictum magistrum ab interesse et obligatione absol-
vat et si debitum vel accessiones forte negarit, mandatum tale(m) super(iu)s publice
recitatum non obstante contraria consuetudine Et q(uia) difficile foret d(i)cto magistro
testes suos ducere in angliam mandat indicibus bonon(iensibus) ut testes si
quos d(i)c(tu)s magister inducere vellet vice ipsius archiepi recipiat et examina-
nt diligenter et depositiones eorum transmittat sub sigillo illorum inclusas
significantes q(ua)nta fides instris et testibus possit adhiberi vel ipsi can-
cellarius copiam in mutuo ut ad testes videndos vadat vel mittat Not(a) q(uod)
debitor tenetur liberare fideiussorem ab obligatione m(od)o d(i)c(t)o Item
mandatum tale super(iu)s expicatur d(ic)is non obstante contraria consuetudine Item index qui
testes recipit vice alterius ei d(ebet) significare q(ua)nta fides eis sit adhibenda

a Nos quibusdam religiosis fuit p(ro)hibitum ne fideiuberent p(ro)
aliquo sine licentia abbatis vel conventus vel maioris partis hanc
p(ro)hibitionem extendit generale capitulum ad omnes religiosos et p(ro)hibet ne aliquis
pecuniam mutuo accipiat ultra summam a suo capitulo constitutam alioquin
non tenetur conventus p(ro) talibus respondere nisi pecunia illa in utilitatem monaste-
rii versa sit Idem de hoc simile constat qui hoc fecit et non Dicit ipse subi-
tur Nota q(uod) monasterium non tenetur solvere pecuniam sit concessum capituli
a monachis accomodatam nisi versa fuerit in utilitatem monasterii

b Cum pro obligationibus p(ro) aliquo fideiussionis nomine eruunt(ur) et tenetur
fideiussor possit agere contra principalem debitorem ut eum liberat
ab obligatione q(uod) d(ici)t pura si debitor diu cessavit in solutione debiti
vel si dissipare incipit bona sua vel si condempnatus fuerit iniuste agere
poterit contra ipsum ut se liberet a fideiussione et sic in his casibus
potest fideiussor agere antequam solvat

a Ex hec dicitur q(uod) sicut filii debita patris tenetur solvere ita prelatus
antecessoris sui computentur s(e)c(un)d(u)m extra v q(uod) y hic ms. C. Nota q(uod) filius
tenetur solvere debita patris ex contractu vel q(uasi) ex debito delicto non tenetur nisi
in q(ua)ntum ad eum p(er)venit ut C. ne de statu defunctorum l. i. ut quicquid
dicit sunt cautiones tenetur ex delicto in solidum et hoc intellige de filio qui
heres est si enim heres dictus non fuerit in nullo tenetur Item prelatus p(re)de-
cessoris sui debita solvere tenetur si pecunia contracta fuit ut hic dicit

b Quorundam Cremonensis prelati ecclesiarum obligabat ecclesiam
suam pro debitis alicuius concedebat vel litteras et sigilla ut pecuniam

recipere sub sigillo ipsorum prelatorum precipit sententia quod de cetero ista non
fiant debitores ecclesie non teneri si secus fuit attemptatum ad solutionem
talium debitorum et si aliquis prelatus qui hoc venire presumpserit ab admini-
stratione temporalium et spiritualium noverit se suspensum. Nota quod ergo tum prelati
non tenetur ecclesia nisi quantum sit in utilitatem ipsius. Item quod prelatus qui
obligat ecclesiam pro aliquibus debitis suspensus est ipso facto ab admini-
stratione temporalium et spiritualium.

Davidus Odardus clericus obligatus erat Petro et Laurentio
et quibusdam aliis in quadam quantitate pecunie, ipsi convenerunt
ipsum Odardum coram officiali ad idem tamen ipse confessus fuit debi-
ta illa sed propter inopiam solvere non valebat. Officialis debi-
[illegible] eundem propter quod confessus fuit duos [illegible] mandavit [illegible] et ro-
[illegible] si constiterit quod ipse non possit solvere debita predicta in quibus
in parte si maior illa debeat relaxare sine aliqua difficultate recepta
prius ab ipso idonea cautione quod si ad meliorem statum pervenerit debi-
ta ipsa persolvat. Nota quod qui solvere [illegible] facere non potest non est [illegible]
[illegible] si prestet idoneam cautionem quod solvat cum [illegible] poterit.

Is qui aliquis credens se teneri alicui creditori solvit ei pecuniam
videns postea quod ei non tenebatur quia plene satisfecerat et re-
petebat pecuniam indebite solutam. Queritur quis debeat probare quod
indebita fuit illa pecunia soluta. Respondetur quod ille qui dicit quod indebite
sit soluta, si ille negat solutionem sed [illegible] si ea probet solutionem
factam ipse qui convenit debet probare quod pecuniam debitam recepisset. Nota
quod qui repetit indebitum solutum debet illud probare. [illegible] qui negat so-
lutionem [illegible] si de hoc convenit in eo transfertur onus probandi quod
debitum recepit.

Prudentes. Si nobilis homo sponte donet alicui aliquid estimare
debet se ad hoc teneri et talem legem debet sibi imponere et non amplius fecit
et [illegible] in [illegible] nihil credat se fecisse. Nota quod si ab [illegible]
debitum [illegible] [illegible] quarum est [illegible] non [illegible] augeatur [illegible] apud
[illegible] nobilium [illegible] videtur quod sine additione religi-

Ex parte Episcopi Papiensis predecessor illius quondam fecit donationes
de rebus ecclesie [illegible] competebat indecentiam esse in [illegible]
[illegible] sine petebat iste successor a papa ut possit eas revocare. Re-
scribit ei papa dicens quod episcopus et quilibet prelatus esse [illegible] non domi-
nio et donationem esse meliorem [illegible] facere deteriorem [illegible]
donationes ille de iure non tenent [illegible] indulget ut donationes
illas tam [illegible] quam a laycis debeat revocare. Nota quod prelati ecclesiarum
non sunt domini sed procuratores earum [illegible] donatio facta sine consensu tali non [illegible]

eius abbas fecit donationem in preiudicium et contra consuetudinem de conventu
vel solus abbas postea post eventum reclamabat et quia dicit Queritur
quid iuris sit Respondetur quia qualitas rei donate et consuetudo loci debet considerari in tali
donatione licet tamen quod consuetudo non sit contra canones et sic debet ratum de-
esse vel irritum per eo quod consuetudo in donatione debet considerari

Insultationibus aliquis patronus vel prelatus concessit certam aliam
in ecclesia vendere tempore illius certe Queritur an talis concessio va-
leat Respondetur quod nullius est momenti Si autem concessio fiat religiosis locis
ab episcopo vel ipsius auctoritate tunc Et persona que certam tunc sine assensu ipsius
in vita ipsius sua removeri non debet per eo quod etiam non vacans prelate
proprie concedi non potest Item nullus sine culpa sua ius suo privari

Certas quidam nobiles Florentini tempore scismatis debet
meruerunt episcopum Florentinum in domo sua sedata scismate episcopus
de mandato alterius ipse dedit in feudum predictis nobilibus quatuor
modios terre et successores ipsius prefatos nobiles nobiles decreto feudo
investivit sed tamen ipsi tantum illam mensurari fecissent non invenerunt
in ea nisi duos modios Unde petebat feudum illud sibi reintegrari
dubitabat Episcopus an posset tamen esset in possessione illius re integre
de novo videtur conferre consultus papa Respondetur quod etiam in actibus suis non
contra fraudem adhibere vel dolum unde sine potest feudum reintegrare
tamen tantum quatuor modiorum fuit illis assignata per eo quod etiam prestita
tia recompensare tenetur sicut hic fecit papa Item huiusmodi permissionem
reintegrari debet non minui Item contra fraudem et dolum adhibere non debet

Dum dilecti Quidam nobilis contulit quosdam terras pure et sim-
pliciter sine aliqua conditione pro remedio sue anime in elemosinam mo-
nasterio de ... Ite aliam terram dedit eidem monasterio sub conditione
pensionis ut si forte pensio debita non solveretur redigi posset
terra illa in forestam Aliquis dicti nobilis filius donationes illas
volebat per violentiam redigere in forestam super hoc causa commissa fuit
fratre sinagoge commiserunt causam instructam tamen misso predicto ... debent
papam Et papa eisdem iudicibus scribit mandans quod monasterio ferant
sententiam ... appet quod ipsa fuit intentio dona-
toris ut clausula illa de foresta que ponitur in fine instrumenti non
debet de secundo ad primam donationem trahi liberam et puram fuit ab omni
consuetudine secularium si reperitur in tenore concessionis que hoc pen-
sione in certam secundum rectum intellectum quam in contractibus plena
debet esse interpretatio in testibus plenior debet et ad hibere in bene-
ficiis plenissima per eo quod ad intentionem concedentium respiciendum
est Item decimatio quisque reperitur prime porta ... laborandum
est ut beneficium sit liberum et sine ... honore et interpretatio

Plenissima in huiusmodi est faciendi

Pastoralis episcopus de consensu capituli concessit ecclesiam quandam g
bustam religiosis sub hac forma concedimus talem ecclesiam
Quaeritur utrum ecclesia eo ipso videatur in eorum usus fuisse conces-
sa vel tamquam pro incorporata ecclesia quod si episcopus illam ecclesiam illis
conferat cum consensu capituli pro ipsorum videtur conferre quod similiter est ius pro-
natus et episcopus videtur conferre quod temporaliter obtinet in ipsa ecclesia ut
si aliquam portionem fructuum eiusdem ecclesie portio illa convertitur in eorum
usus si vero de fructibus illius ecclesie nullam percipiat episcopus portionem
omnes episcopus vel per cathedraticum quae cedunt in usus mona-
chorum Secundum ut donatio episcopi sit legitima consensus tali est requirendus
Nota quod donatio episcopi sine consensu talis non valet Item consensus tali-
ter valet licet non sit expressus exceptio concessionis Item in generali conces-
sione cathedraticum intelligitur exceptum

Nota Dilectos filios hospitalarios sancti sepulcri et fratres
hospitalis sancti alluini vtebatur quod super ipso hospitali cum ho-
spitalariis super ipso possessio semel et iterum contentione inceptasset ipsi
contra formam receptaverunt tandem ad petitionem renunciaverunt promittentes
cum pena expressa quod sed in futurum patribus sancti alluini hospitalis ha-
bito cum contractu deliberaverunt ipsum hospitale supponere hospitala-
riis super quibus committentes in hoc certis procuratoribus vices suas
ut super hoc ex eos fiet approbaverunt illi procuratores vero cum hospitala-
riis taliter statuerunt ut alii mittentur ad ipsum hospitale qui
eorum nomine reciperent assignationem ipsius Duo ad ipsum hospitale
missi fuerunt qui reciperent assignationem et donationem hospitalis a
magistro et a procuratoribus et aliis fratribus hospitalis predicti hospi
et adverso videt quod predicta donatio non valebat quia donatio illa
facta fuerat a predicto rectore et fratribus paucioribus pro in et ex dolo
nullis et aliis fratribus in consultis et in fraude plebani de pistrina
qui super ipso hospitali contra eos moveat contentionem Dominus papa hiis
et aliis consideratis considerans quod fratres et pater in alluini pro se hoc non poterant
quod se sua turpitudine allegabat excusationem et inimicorum fraudis
ab ipsis commissam et intelligens donationem ab ipsis factam penitus
et simpliciter extitisse quia decepti et non decipientibus iura
subveniunt quia per ea quae proposita sunt quod ipsum fratrum de
fende se non posse audiverunt hospitale concedatur cum omnibus
pertinentiis suis hospitalariis sancti sepulcri ita tamen quod ipsi hac sententiam
illum procedendum quaerentur dictorum episcopo et plebano de pistrina tamen
res inter alios acta aliis obesse non debet Nota quod possessionem et plures

tatis pt inceptari Item allegans suam turpitudinem non est au-
diendus Ext. res int alios acta aliis non nocet

a plure Epi successive locis religiosis religiosis de redditibus
eccliarum suarum contulit ult quinquagesimam portionem quibusdam vel
ad terciam vel certam ptem tenebatur utrum successores eorum possent
revocare qd ult quinquagesimam datum est / Respondeo prima qd licet sit in
canone ut aliis Epis in parrochia sua volunt construere monasterium
et ipm dotare de rebus ecclie sue non amplius conferat quam quinquagesimam
porcionem reddituum ipius ecclie Si vero eciam seculari vellet facere monasterium
vel eam ampliare pro suis sepulturis non amplius illis conferat cente-
simam pte reddituum ecclie tm pt est hac constitucione servata ut tm donat ope-
ris subsidium conferat et tm tollit dapna ecclie non infligat ita
et hic servandum est qd unus epus vel alius non dicitur ult .l.mam vel c.mam
conferre sed tm vel ter unius in gravem detrimento ecclie sue sine sit et sel
tm quam detinendo vel depossionibus vel depiuentibus ad eciam ra-
tionem revocare n pstp de vel l.ma centesimam cum eciam totam potest
Tandem Respondeo qd tante quam ac si diceret aliis non videtur qd tollat
quinquagesimam vel c.me ptem possit consue dispendium inferre et ipe quod
sed semel tm id faciat pro plures et variis circumstantibus pro deplere
di esse valde dapnosum et hic porro pt nisi ipso facto qui p
aliud statuendo vel ita ut quinquagesima vel c.ma de eius quam dapnum
ecclie sue conferri amp quam l.ma vel c.ma possit conferre ventu a-
litum ecclie licet per se consulere non deceat / contradicendum sima a canone consti-
tuta eum de superioris auctte pt et in maiori summa uti aliis
ecclie subvenire / Nota qd donacio facta de bonis ecclie eum quam dap-
no successor illam potest revocare / Ext. de rebus donacionem prestitit
et eo quia titulus prestitit Item dicitur probatur qd epus centesimam vel
quinquagesimam ptem ecclie conferre sine consensu tali illius ecclie

p ropter enim aliquis ppone tunc alicui libertatem sine dona-
cionem contulit alicui Queritur utrum donacio talis sive libertas
aliquo casu possit revocari Si forte donatoris ipas manus
in suum donatorem iniecerit vel si atroces iniurias ei intulit seu
grave dapnum rerum suarum vel periculum vite / suo datori intulit

vel in fraudem ecclesie proposuit si donator in vita sua de hiis nichil dixit
successor illius hanc libertatem seu donationem revocare non poterit. Nota hoc
casus in quibus episcopus in consuetudine donatio revocatur.

1 Investigandum. Statuit concilium Catalaunense quod si presbiteri vel clericus
promoti fuerint ad regimen alicuius ecclesie et postea emerint predia illius
ecclesie debent esse ad quam vel clericus promotus est. Duo tala sessia plana
sunt.

Agniendum. Statuit concilium Remense quod si ab presbiteris de reddi-
tibus ecclesie vel obligationibus vel votis fidelium res aliquas compara-
verit non nomine ecclesie sed alieno ecclesia potest res illas petere si consti-
terit quod de bonis ecclesie fuerint comparate et ipse qui hoc fecit debet puniri
quia sicut non nomine ita nec alieno de facultatibus ecclesie fraudem facere
debet. Hoc enim sacrilegium est et par crimini Iude qui sacras oblationes
apportabat et furabatur. Ratio quod qui fraudem facit de rebus ecclesie sacri-
legium committit et furtum.

5 In quibus sacre. Statuit concilium Toletanum ut ab clericis pro sua suste-
ntatione in terra ecclesie vineolas aut agella fecerit meliorando
terram ecclesie possideat ea usque ad mortem et tunc ecclesie restituat nec
in testamento aut in successione alicui relinquat nisi forte episcopus velit
ea assignare alicui ad tempus pro stipendiis ecclesie prestitit. Nota quod non placet
cum clericus bona ecclesie post alteri post mortem suam relinquere.

9 Accidit ad nos Johannes Aurelianensis civitatis episcopus fecit testamentum
quidam infirmus in articulo sibi pueris suis sibi heredes instituit et
ceteris pia respondit minor mandat aut pro subdiacono ut hoc diligenter
in quiat et quod de bonis ecclesie ipse constituit suisse ad usus ecclesie quod liberi
propria debuit revocare nisi illud solum cum sua promotionem nescitur
suisse et quod acquisivit ecclesie sua conservationem in domo ecclesie consuevit.
Nota quod ecclesia clericus arguit totum ecclesie presumitur esse acquisitum neque
de bonis ecclesie potest testari.

9 Quia ingressa Guneda abbatissa cuiusdam monasterii de nomine fecit
testamentum in quo plura legavit quibusdam que usque ad mortem
vestem non induit mortuale sed stetit in vestibus quibus consueti illius
loci utuntur sicut et illa que ipsum consecrat dicens hoc de licere ex consue-
tudine. Sed abbatissa eiusdem monasterii que successit contra fecit et dicto
prece quod illa totaliter legata relinqueret. Ratio causa quod cum illa ordinata
est abbatissa et in monasterio morata ad culpam episcopi pertinuit quod illam

in seculari habitu stare promisit non tamen propter hoc monasterio preiudicare potuit / Sed si qui professum intrant se et sua eidem monasterio dedicant cum potuit de testamento pro testamento Non delictum sub ditorum ad culpam prelatorum pertinet Item intrans monasterium se et sua in illud contulisse non amplius capere de testamento

n Quidam C. romane de ... fecit testamentum et per multis ... heredem instituit preciperes monasterium de bonis suis debere fundari Sed quia desiderium multis temporibus a sua herede pretermissum / pervenit hoc ad dominum papam Unde mandat episcopo loci quatenus mulierem illam moneat ut in anno monasterium quod testator fieri precepit debeat construere vel loco ubi fuit constitutum quod si hoc non fecerit episcopus id faciat Sed et omnia episcopum designet illi loco sine aliqua diminutione quia tam secundum leges voluntates defunctorum per episcopos adimpleri debeant Item quod voluntas defuncti ad pias causas adimplere debet infra annum Item si heres negligens est episcopus loci hoc faciat

r Nobilitate mulier quedam uxor ... quandam scutellam argenti iussit vendi et dari ... suis et quandam scutellam argenteam reliquit cuidam monasterio Mandat dominus papa quod voluntas illius per omnia debeat adimpleri

f Filius quidam petri non fecit testamentum et in testato illo quidam qui ad ipsum non pertinebat ea sue sepulture reliquit cuidam episcopo filius eius petebat bona illa et ut ea restitueret cum fratribus Sed episcopus hoc facere nolebat Unde questum est domino pape Scribit ille episcopo dicens quod leges quasi statuerunt ut heres compellatur solvere si testator legaverit aliena / Sed quia episcopus debet vivere lege dei non autem lege seculi cum iustum est ut res que dicitur esse cuiusdam esse teneatur ab ipso qui aliena restituere debuit Nota si testator sciens rem alienam legaverit secundum leges heres tenetur rem legatam dare legatario vel estimationem secundum legem dei nisi compellatur

& A heredes dicit quod si heredes impleverint iussa testatoris episcopum loci eius dicitur illis omnia relicta ... ... ut nota de ... ... v silvester ... ... Nota heres tenetur facere voluntatem testatoris Item episcopus potest compellere heredem et ei interdicere res sibi relictas a testatore et fructus illos donec faciat quod sibi iussit a testatore

r Cum in officiis aut alia opera caritatis primo loco id fiat ... ut illis teneatur ab ... ... beneficia recipimus Sed quidam clerici contrarium faciunt / cum enim multa beneficia percipiat ab

ecclesie ipsi bona illa per ecclesiam acquisita in alios transferre presumunt
Sed quia hoc est in detrimentum contra canones et in concilio Lateranensi quod clerici sine te-
stamento decesserint sive alias quecumque voluerint bona illa penes
ecclesias debeat remanere // Nota quod qui ab alio beneficium percepit ob-
ligatus est ei. Item clerici de rebus ecclesie testari non possunt

a Ad hec clerici de bonis ecclesie testari non possunt tamen in sanitate
possunt aliqua de bonis ipsius intuitu elemosine erogare
in egritudine constituti. Item de bonis paternis et que intuitu persone
acquisierunt possunt libere testari ut in sequenti c. dicitur

q Quia episcopus vigilantes consulit consuluit dominum papam si clerici la-
borantes in extremis possent condere testamentum contra. Respondetur quod licet clerici
de hiis que per eius successiones vel cognationes intuitu aut etiam de artificio
sunt adepti seu dono consanguineorum aut amicorum non hiis rebus ad ecclesiam
pervenerunt ad ipsos disponere libere valeat de hiis tamen que ecclesie consideratione
pervenerunt nullum de iure possent facere testamentum // Nota quod clerici non
possunt facere testamentum de bonis ecclesie. Item non quod possunt facere testamentum
de hiis que pervenerunt ad ipsos aliunde

r Cum olim Consuetudo Hostiensis talis erat consuetudo quod testamenta
que non haberent plus septenarium vel septem testium secundum quod leges statue-
runt testium debeat. Episcopus Hostiensis hoc exposuit in presentia domini pape
quia talis consuetudo aliena erat a divina lege et sanctorum patrum in-
stitutionibus et a generali consuetudine ecclesie cum scriptum sit in ore
duorum vel trium testium stat omne verbum papa prescriptam consuetudinem
reprobavit et testamenta que parrochiani episcopi Hostiensis fecerunt coram
curatorum presbytero suo et tribus vel duobus ydoneis personis in sua integra
voluntate firma permaneat et precepit sub pena excommunicationis
ne quis rescindere audeat huiusmodi testamenta et ad dicitur in sequenti
talis In quo papa scribit iudicibus velletren et intelliguntur ista
duo talia super relictis ecclesiis vel ad pias causas ut ibi sufficiant duo
vel tres testes

r Relatum Incipitur Item dicit. Cum in officiis bona per ecclesiam
acquisita ad eam devolvat in obitum clericorum non constitutum
est apostolica utrum de immobilibus tamen vel de mobilibus sit intelligendum
Respondetur quod generaliter bona quecumque per ecclesiam acquisita eius debent in
Lateranensi concilio que acquiruntur ab illo remanere sed per hoc vocabulum
ecclesia non intelligitur episcopus vel successor clericorum maioris ecclesie

collegiata s; collegium intelligit, ubi est in loco defuncti unus tantum est decimandus ille bona illius et alia bona ipsius ecclesie dz habere et licz dicatur mobilia per eccliam acquisita in aliis casibus sufficeret non potest consuetudo tamen non est improbanda ut de mobilibus illius clerici posset aliquid conferre pauperibus vel aliis locis religiosis et illis qui clerico serviebant sive sint consanguinei sive alii secundum servicium meritum Si vero clerici vel alii intuitu persone sive alicui acquisierunt de illo disponat pro arbitrio Infine dicit clerici vero qui plura habent beneficia vel prebendas ecclesias bona illorum debent dividi inter ecclesias pro rata secundum quantitatem distributionem

Item si aliquis commisit extrema voluntatem suam in dispositionem alterius amici sui et post mortuus est Queritur an ille dicatur decedere intestatus Respondeo ipsa quod non videtur decedere intestatus

o Item aliquis intestato relinquit epo quartam portionem et alia monasteriis vel ecclesiis Queritur an epus de illis possit petere legitimam portionem Respondeo ipsa quod si portionem illam legavit epo in quantitate ut ea esset contentus et epus quantitatem acceptavit de aliis nil potest habere quia per hoc renunciare aliis videtur s; si portionem illam absolute reliquit de aliis vel omnes legitimam portionem potest vendicare Si vero constiterit quod fraudulenter modicam portionem reliquit in quantitate ut in ceteris epus portione debita fraudetur quia fraus et dolus alicui patrocinari non debent Epus de illis portionem exigere potest a racione constituta constituta salvis indulgenciis exempcionis quibusdam regularibus sive concesse Et vide istud s; scribus locuntur etiam consuetudines quorum locorum

r Exemplum Aliquis facit testamentum et multa pro anima sua legavit Questio sunt ista qualiter illa dividenda sint secundum consuetudines locorum Respondeo ipsa quod regulariter pertinet quod epus habeat dividendas utrum testator dixerit religio istud epo et id ecclesie vel pro casu in dixit religio istud epo Distinguendum est utrum reliquatur epo ab ecclesia an appropriato Si ab ecclesia presumitur relictum mansum ecclesie et non persone vel ecclesia cathedralis debet habere suam partem secundum in hoc casu Si aliquid reliquit ecclesie epus debet habere suam parte s; ideo vim ut testator exprimat quod illud velit esse tamen epi et non ecclesie in quo casu voluntas testatoris est servanda secta est si dicat quod id velit esse tamen ecclesie et non epi quia privata privata disposito

testator non pt mutare gnale consuetudine canonis sz hnt decto cano
obviae videtr dicit enim canon si aliqs legat contisimbq ab extue:
is aut ad eccam aut sequestrat quia ille qui sz h donat non p quomodo
sacerdos sz p remedio se aime sue non exprimi sz ei eccie dimissm reputabit
sz ista illi canonem dicis qd d in canone vnus est qui testator non
exprimit qd velit esse tm epi z nd eccie sz h exprimit h testator z ita
tua gf dicit Si vo exprimo legat epo psuit qd intuitu psone et
non eccie nisi gtrarium audiatur z de ipso eccia nil hebit Si aut relin
quat epo et eccie gnetim tamen dimisio int eos est facienda Si
vo dimisi legunt id epo et id eccie sine equalia siue inequalia
sicut relicta redurenda sunt ad canonicam dimisionem nisi vtiz ps
velit esse gtenta suo relicto Si vo testator dicat lego hc epo z
illa capllis ul monstris in cav isto qd legat epo eund cit ad eccie
sicut cz mlz alteri legacium et aliis que legant monstris ul ca
pellis competam canonicam optinebit Infine dicit Si aliis legat
clericis plaram ul ad ministram aliq na hentibq et qui pnt
expm here sn derelinquat ab extraneo si exprimo intuitu psone
psumitur esse relictum et illo ul cpus ul eccia aliqd hebit ni ad
eim gtrium ondatur que h dicunt localia sc qz non fuat hr
gnaliter

r Rainucius Flora ad intelligenciam huius decretal qd incte labo
rado si maritus pmoriat vxor eius suppstes hnt tertiam
ptem bonorum mariti sui et de illa tria pt facere quicquid placet
sibi et ita clara clera hz tertiam ptem in bonis mariti pred
rainucii et alias hz tertiam pte in bonis rainucii mariti sui et si
vxor pmoriat maritus lucratur dote vxoris Eapropter Rainucius de
clera hnt duas altotham et adiectam hebat insup matre noie
cleram et vxore noie ad helasia filiam suam altotham tradidit
eandem cum vxore ut dotthe deinde cum extremis ageret fecit testa
mentum in quo testo altotthe filie sue donum quodda et actum ult
dotthem suam adiectam vo filiam suam impuberem instituit heredem
sibi in omnibus aliis bonis suis aditeq intestamentum ut si adiecta fi
lia impubes decederet pro liberis altotthe et soboles qui tunc gesta
ttat in vtro ei succederet et pt decessit rainucius deinde tutores
adiecte tradiderunt eam in vxore tunda qui ince lombardo ut ambq
suis de qua filium suscepit qui bin tpe elapso mortuus est Insup

clera anna adiecte matris raimundi donauit adiecte et pro viro suo
terciam partem bonorum suorum que habebat cum bonis raimundi et ad ghe-
lasia matris adiecte similiter terciam partem suam quam habebat in bonis
raimundi vendidit. Postea marito adiecte postquam multo precio fecit te-
stamentum et instituit sibi heredem pro marito suum et sic sibi libere est
defuncta. Nec tamen clara cum predictis aliquanto tempore cum patre possedit
qui contraxit postea cum alia et filios postea suscepit. Tandem alto-
tha et filius eius mouerunt questionem super bonis adiecte quod dictus pater
sine testamento raimundi lite contestata cum pater et altotham et filium eius
lite pendente dictus pater mortuus est. Postquam post mortem altotha et filius
eius repetunt eandem questionem mouentes contra filios patris et raimundum
tutorem ipsorum coram iudice insularum. Ex tamen premissis con-
parte tutoris et filiorum predicti patris videbatur quod obstabat illis annalis
prescriptio usucapio pro dote longi temporis silentium diuturnum preterea
dicebat idem tutor quod et si non procederet de bonis illis prius deduci terciam
clere ac terciam ad ghelasie pro trebellianum nomine ipsius adiecte.
Iudex auditis allegationibus condempnauit tutorem nomine illorum
pupillorum in restitutione bonorum raimundi altothe et filio eius
tercia clere ac tercia ad ghelasie . . . de quarta sine consuetudine similiter
precepit et de dicta quarta trebellianica quam similiter tenens deducere
potuisset a qua sententia vtraque pars ad se appellauit et datus fuit
quidam cardinalis auditor coram quo ex parte altothe proponebat quod
clera anna et ad ghelasia mater ipsius ipsam in legitima sua pre-
iudicare non poterant. Vnde petiit altotha suam summam in bonis anne
et matris ipsius petiit insuper fructus perceptos a tempore litis quod in quarta
trebellianica computari . . . dicebat similiter predicti iudicis
. . . et absque legitime . . . ex parte pupillorum allegabatur
quod pater adiecte ipsam in legitima que sibi intestato debebatur
grauare non potuit. Vnde petebat illud dictum de restitutione predicta.
Iudex auditis his et inde . . . similiter . . . supradictam in
eo quod deduxit terciam clere ac terciam ad ghelasie . . . deducendo
pronuntiauit . . . quod legitima ipsa salua sit altothe . . .
tercias ad eius restitutionem dictum tutorem nomine pupillorum condempna-
uit in eo quod dictum terciam quartam clere pro trebellianum deducendam similiter
supradicta iudex confirmauit sententiam videlicet quod fructus de bonis ipsius

Atque licet sit excepta computetur in partem et si fructus suffecerint
ad quartam et fructus ipsius quarte alia deductio nulla fiat quia
vero potest adiecte partem illegitimam que prius debebat ab intestato
non potuit assignare legitimam partem deductionem tenuerit et etiam retine-
dam ita deductio fiat secundum consuetudinem civitatis. Item eo vero quod iudices
compellant tamen nomine pupillorum ad restitutionem residui
faciendam ... et filio eius et dominus papa sententiam confirmavit
et ipsam sententiam ratam habet et firmam. Nota quod tutor datus in testamento p-
testatoris propter ... de rebus suis disponat. Item si sit lis
cum pupillo tutor queritur. Item quod sententia fertur in persona tutoris
... in aliquibus sententiam contra confirmare non. Atque licet. Item
quibus ... ut videtur colligi. Item non potest quis privare quarta legi-
tima vel ... assignare

ita nobis ... in ultima voluntate petitam et alia bona
relicta expendenda ad pias causas et ad hoc faciendum deputat
tam religiosos quam seculares clericos et laicos executores isti tamen
debent bona predicta in pias usus expendere aliis usibus quam volun-
tate testatoris applicare presumunt. Significatum fuit ipsius domino
pape quod in ... episcopo locorum debeant providere ut quod pie voluntates de-
functorum debeant adimpleri et si testator ille prohibeat mandat
papa episcopo ... compellat executores testamentorum ut bona
ipsa fideliter et plenarie in pias causas expendant secundum voluntates de-
Rainaldus. Ut melius intelligas casum divide hanc // fuitque
decretalem in ... partes hoc modo ... nomine Peponi
hiis duos fratres fecit testamentum in quo Ramaldum filium suum
instituit heredem adiciens ut si absque filiis Ramaldus mo-
reretur hereditate patruus suus restitueret. Mortuo vero Pepone
orta est discordia inter Ramaldum et patruos eius super obsu-
...tionem bonis hereditatis ipsius tandem compromiserunt in tres arbitros
sub hac forma ut si omnes simul interesse non possent duo illorum ar-
bitrio ... duo ipsorum alio mortuo taliter arbitrati fuerunt
quod nemo posset ... suffendi quoquo modo in alium res ipsas
in eorum filios masculos legitimos et quamquam ... hoc fieri non valeret quod
... Ramaldus ... non habens condidit testamentum in quo te-
testamento ... de rebus prius de quibus ... permissum

Fuit legatum quibusdam annualis summa in alia vero medietate et in
omnibus suis bonis unum de patruis suis et filios eius sibi heredes
instituit et adiecit intestato ut si patruus et eius filii venirent
contra legatum predictum annuum debitum committentes quod quod possent et compe-
tere ex testamento ad dictos annuos suos pro summalis proportionibus prevenire
erit et sic mortuus est Iamaldus mortuo vero Iamaldo dictus patru-
us adivit hereditatem compromis unde predicti annualium statum recipiunt
movere causam contra patruum et filios eius coram iudicibus compulit
petendo ab eis legatum predictum pro rata eius partis quod ipsos contingebat
de ipso legato et si venirent contra ipsum legatum petebant restitui quod
contra ordinem testamenti ipsius et ad ipsos pertinebat prevenire licet vero non
contra super istis duobus articulis prefatus index abstulit patruum
et filios ab impetratione annualium super ipso legato et condempnavit
patruum et filios eius ad restitutionem aliarum bonorum que ex testato
non poterat tamen faciendam predictis annualibus ad summa utriusque partis
ad sic appellaverunt postquam hic partibus competentibus in curia ipse data fuit
quidam cardinalis auditor coram quo pars utriusque petebat summa
in eo quod lata erat contra ipsum infirmari et contra petebat summam
inmari licet non contra et auditis allegationibus utriusque partis cardinalis
considerans quod predictus heres habebat in bonis quadam exceptionis patris
sui tertiam partem debitam iure nature in qua omnia requirunt et
habebat quartam trebellianicam in bonis predictis quam etiam conquirens in
restitutione quaslibet deducere potuisset sed potuisset easdem portiones
contra voluntatem legantis et ideo legatum tenuit expresse ad tertiam
et quartam prefatus pronuntiat predictum iudicem reperiat
in eo quod super hoc dictum patruum in toto abstulit presumpsisse
portis arbitrio quod non poterat impedire ne predictum legatum valet
et condempnavit patruum ipsum ad restitutionem medietatis fere et
certe partis ipsius legati pro rata que ipsos annuales contingit de ipso
legato et in residuo summam prefati iudicis confirmat In secundo vero ar-
ticulo in quo dictus iudex patruum et filios totaliter condempnavit
dicitur ipsum male pronuntiasse quia filii contra voluntatem testatoris
non venerunt ad convenisse sed ut debitis que petita fuerant
possiderent sed in portione illa quam patruus habebat in bonis
ipsius dictus vel summam predicti iudicis confirmavit pro rata que contingit

aminculos ipsos de rebus ipsis nec in illis rebus tenent institucio
et legata et adiectio pene in residuo absolvit eius patri
et filios salvis ut omnibus ipsi patri ex mera institutionis beneficio legis
falcidie et restitucione legati excepti si ideo per eius instrumentum
legatum vel instrumentum cum voluntati parentum testatoris nec fuerit in neu-
trum et contra voluntatem testatoris lex falcidia inducatur dicit
glossa similiter cardinalis ratione legis et eam autentica ex causa confirmat

Obiectio. O clerici siue laici legaverint de bonis suis in postrema
voluntate venerabilibus et piis locis et huius voluntatem suam
exequendam commisit clerico seu laico et mandat eisdem
ut creditoribus satisfaciant, dicit glossa quod post mandatum susceptum
per diocesanum episcopum compelli debent explere voluntatem defuncti
si fuerint negligentes et ideo quod voluntates defunctorum ad pias
causas per diocesanum episcopum mandari debent execucioni

E his dicitur hic quod de his que leguntur in ornamentum vel
ad cultum divinum in commissario vel aliis piis causis portio de-
bita non debet diminui ista legatum non fiat in fraudem ut episcopus
vel parrochialis circa porcionem debitam non fraudetur

Et hec omnes clerici generaliter de his que habent per hereditatem
vel alio modo intuitu persone acquisierunt dum vivunt pos-
sunt facere quod quod eis placet sed aut moriantur ante quam de his disposuerint
si consanguineos non habent in manus ecclesie sue debent redire et ideo quod clerici pos-
sunt testari ad libitum suum de omnibus acquisitis intuitu persone post antiquam
formam hereditatis nunc donacione autentica et et aliis hic dicitur

Autentica quia illarum quedam habentes suos omnino miserunt iura
et ordinati sunt in presbiteros qui presbiteri isti moriebantur
totam substanciam illorum laica sibi vendicabat tamen de propriis suis ista
relata sunt in generali concilio statuit generale concilium quod ista de cetero non
fiant sed sicut liberi sunt sic ad suscipiendum quod dominum seu divinum
officium ita vel abeis exigere in divinum officium sed periculum illorum
dividatur sed in quatuor partes quarum prima assignetur episcopo secunda ecclesie tercia
pauperibus et quarta parentibus et si parentes non sunt digni episcopus partem
ipsorum recipiat et in usum ecclesie diligenter distribuat contrafaciente
quod si quis contra fecerit anathematizetur et ideo quod laici vel debent fere de rebus

tercia moriens. Item ffra tercia moriens de vinea in quatuor
ptes vna epo alia ecce 3a pauperibus 4ta 4 ptibus Ith nec
indicibus ydoneis nec pt testam tenuis moriens ut plurimum heres
ut in delictis et pergent.

Dum Alatus archipsbit de alerio se et sua obtulit
mostio de brusia tandem dum ageret in extremis volu-
tate ultima coprimend asserunt se et sua mostio contulisse et
sic decessit ept cum de mey dnes eius occupat quadam bona
quondam ipius archipsbri et etc quadam ba mostery hii sup
bonis istis ta quis sa sint quibusdam indicibus tota quibus pe-
tebat abbas de brusia mostio suo restitui que de bonis
archipsbri aut et mostery occupavit et econtra petebat ept
sibi restitui noie prochial ecce cui ille fuerat archipsbr et
que de bonis dicti archipsbri monasterium detinebat ad proba-
ndam intentionem sua abbas testes induxit tandem ca de-
lata est ad papam ipe vero examinato negocio diligenter intelle-
xit ee probatum quod arpsbr dum ageret in extremis voluntate ultima
de priminedo asserunt se et sua bona mostio contulisse et eo
requisitus fuisset ut conderet testamentum dixit se non posse testari quia se et
sua bona dedicat mostio et unus de testibus dixit se vidisse
qui se et sua obtulit mostio et alii testes dicebant se audisse
ipm archipsbrum in pura abbatis consitente quod predictum est ad-
tenus set tamen vehementer ad amminiculum psitates Sed ex ad-
verso pte epi asserebat quod dictus archipsbr in extremis agens alie-
natus erat a mente quod nil valuit nec quod dicebat contra ipa tam
archipsbrum non fuisse sane mentis cum ultimam voluntatem
expressit imponat ei silentium sup in petitione mostii et compellat
restitue mostio quod per occupavit de bonis illius archipsbri
ad et mostii Si aut probavit eum alienata mente decessisse compellat
condempnet mostium ad faciendam epo restitutionem noie ptochi
ecce cum bonorum consilium ipius archipsbri quam ipe archipsbr
ab intestato decessit ut habent consanguineos et ipi mostio silentium
imponat Et quod unus testis cum aliis amminiculum vehementer fanoe
religiosi sufficit ad fidem faciendam Ith furiosus non pt
facere testamentum l qui est mente captus Ith publicatis attestationibus

possunt testes induci super novo articulo pendente causa post. Item episcopus
pro agendo penitentia sibi subiecta dicitur vacare

Os in statuta Statuit leo papa quod quilibet debeat sepeliri in se-
pulcris parentum suorum secundum ferream antiquorum patriarcharum vinculum
nulli denegandum est propriam sepulturam eligere et alicui quod et dicitur
hic scilicet quia dignus mercenarius mercede sua tamen parte induci
pro illa ecclesie percipit domini in qua sepeliri debeat si non elegisset
alibi sepulturam et ubi dicitur vinculum [illegible] papulo [illegible] consue-
vit ut sanctum applicum sunt [illegible] consolatorum [illegible] passionum
quod si scilicet utrumque voluit eligat sepulturam et aliter fiat propter
leo papa [illegible] Nota quod debemus eligere sepulturam ubi ma-
iores nostri sepulti sunt quod verum est de honestate absolutum est
eligere aliquam sepulturam. Item nullus de timore ingredi a
patribus constitutus

Relatum est leo papa statuit [illegible] et quicumque
voluerit a modo in monasterio [illegible] sive in vita
sive in morte medietatem omnium rerum suarum et possessionum
quas dederint disponere [illegible] pro anima sua relinquat
illi ecclesie ad quam pertinet. Nota quod [illegible]
[illegible] medietatem [illegible] quod relinquit [illegible]
[illegible] in ultima voluntate [illegible] attente [illegible]
consuetudinem

Civitate [illegible] omnis Amien de castello [illegible] habebat
sepulturam ab antiquis temporibus et [illegible] apud monasterium sancti
stephani tamen ille apud aliam ecclesiam [illegible] religiosa elegit sepeliri
orta est quo de corpore illius coram archiepiscopo Amien ab archiepiscopo hic
[illegible] fuit [illegible] respondit archiepiscopo [illegible]
quod non [illegible] ab antiquo fuit dispositio
apud monasteria et religiosa loca corpora defunctorum debent sepeliri
in quibus orationes [illegible] et missarum solempnia frequentius celebrantur
[illegible] qui voluit ibi sepeliri non [illegible] qui vero relinquit
antiquas ecclesias et sepulturam patrum et aliorum parentum suorum et ad
nova et minus religiosa se [illegible] antiquam constitutionem
[illegible] demonstrat [illegible] predicto quod constitutionem vel
consuetudinem istam antiquam et rationabilem corpus [illegible] sepeliendum
mandamus hic non preiudicat [illegible] Et ideo mandat papa quod corpus
ipsius reddi faciat monachis sancti stephani et [illegible] patribus suis sepeliri

Nota quod qui vult eligere sepulturam de relicta sua eligere debet locum magis religiosum aliter non potest

a Ex his quidam quorum se transferunt ad loca religiosa cum bonis suis in infirmitate et etiam in sanitate et nihil relinquunt ecclesiis a quibus receperunt salutis pabula, debebant quod unum esset de bonis. Responsio quod si in consuetudine ad religiosa loca se transferunt et de illa consuetudine moriuntur canonica portio debet exhiberi illis ecclesiis a quibus assumuntur et in quibus sepeliri debebant. Si vero in sanitate se transferunt sive nil dare compellunt ecclesiis suis temporibus quia liberum est sua bona sua cuilibet nisi plurimi vel parochialis ecclesiae [illegible]

c Ex parte prioris de insula quidam parochianum canonici obligatum per appellationem in sua ecclesia sepelit unum canonicum questi sunt domino papae, papa mandat quatenus dictus prior appellat ut corpus parochiani prius praefatis canonicis restituat et de bonis quae habuit ratione sepulturae illis amicabiliter vel alias componat. Nota quod monachi privari possunt propter papulas (?) [illegible] non solum [illegible] vel competenter restituendo sed et [illegible]. Item offerendum inducendum est ut admoneat partes ad concordiam etc.

Cum liberum [illegible] quidam presbyter corpus cuiusdam militis de[functi] faciebat ad monasterium sancti Martini [illegible] sepeliendum prout ipse in ultima voluntate disposuerat monachi sancti Martini volentem corpus illud violenter rapuerunt et in sua ecclesia sepelierunt questi sunt monachi sancti Martini domino papae, mandat papa quatenus si est ita monachi sancti [illegible] compellant ut ossa praefati militis et quidquid ratione sepulturae illius habuerunt restituant monachis sancti Martini

d Ex uxore. Sicut liberum est viro eligere sepulturam ita liberum est mulieri nullam [illegible] in [illegible] causa xiii [illegible] a lege viri soluta esse intelligatur illa sunt dubitando utrum mulier [illegible] in vita sive in morte virum suum sequitur. Responsio dicit quod de filiis et moribus ubi debeant sepeliri a sanctis patribus definitum non est et ideo consuetudini loci relinquendum est

e Cum super aliquibus laboras in extremis elegit alibi sepulturam quam in ecclesia sua, quaeritur quod ei debeat tunc ecclesia sua parochialis et responsio quod debet tunc certam portionem de bonis quae reliquerit intestato sub [illegible]

Certificare[illegible] quidam impetrant privilegium ut qui apud eos

ceteris eligerint sepeliri liceat sit eis eos recipere ad ecclesiasticam sepul-
turam in ista clausula salua debita iustitia illarum ecclesiarum a quibus
mortuorum corpora assumuntur. Queritur sunt aliqua qualiter clausula
illa debita iustitia sit intelligenda et exponenda. Respondeo ipsa quod super
hoc aliquo diuersa doctorum suorum constituta manauerunt. Leo ipsa
quidam applicat illam iustitiam tertiam partem quidam medietatem Urbanus
et Lucius Lucius quidam illam applicauerunt illam canonicam iustitiam
certam. Unde ipsa Respondeo secundum quod bene de Gemminis inquit unus-
quisque in suo sensu habundat et ergo secundum racionabilem con-
suetudinem loci illa iustitia erit aliquando medietas aliquando tertia uel
quarta pro diuersitate locorum. Unde quod in huiusmodi mortuariis consuetudo
loci seruatur.

[Q]uidam prior ecclesie monasterii feudi et hospitalem claro mo-
tem dictorum debebat ut se gerit super iure funerandi hospi-
talarium recipiebat ad ecclesiasticam sepulturam parochianos dicti
prioris. Causa commissa super hiis fuit iudicibus coram quibus peruenit
dictus prior satis fuit contra predictos quod sustinuit ab illis hospi-
talariis quod parochianos suos receperunt ad sepulturam et quod decre-
to non receperunt ad ecclesiasticam sepulturam parochianos ipsius
ad probandam suam intentionem testes produxit tandem causa ad se
appellatione delata inspecta ipse prior predictus proposuit expresse hospi-
talarios fuit propositum quod ex priuilegiis sibi concessis licitum est
eis quod omnes preter excommunicatos et interdictos ad ecclesiasticam
recipere sepulturam qui apud eos eligerint sepeliri et fidei com-
missa in ultima uoluntate relicta recipere soluta tamen congrua
parochiali ecclesie decimus parochia mortuorum corpora assumun-
tur preterea decimis et annuis de quibus certa de iure
non tenetur ipsa audiuit rationibus utriusque partis talem protulit
sententiam quod predicti hospitalarii decreto iure recipiat parochia-
nos dicti prioris ad sepulturam ecclesiasticam qui apud eos eli-
gerint sepeliri et tunc ecclesia parochialis recipiat certam partem
de oblationibus lectis et aliis que defuncti pro anima sua ibi
dimiserint relictis preter quam decimis et annuis hospitalarii re-
tinebunt sine dolo uel fraude hospitalarios de
funeris inducti fuit ad eius electionem faciendam. In
super iniungit eisdem hospitalariis ut eidem priori satis-
faciat

Cn

De quadam parte trium milium solidorum quos constat eos a prochi-
anis illius recepisse cum probatum non fuit quod eorum oblatum vel
quasi fuisset contra percipit eis ut satisfaciant poti de
omnibus que habuerint a quodam qui fuit cum fecit in campis
nisi placeret quod apud eos eligeret sepulturam Aliquin ei re-
stituant quartam partem. Item restituant que habuerunt per quibus-
dam alius occasione sepulture corporum quos constat in annos lxxx(?)
decessisse Non quod cum dolo inducant quem ut aliam eligat se-
pulturam non comprehendant talem parochialem ecclesie. Item illius per
eligere sepulturam apud locum religiosum in illa ecclesia super hoc habeat

e x parte. Quidam nobiles solicitaverunt sepe / induxerunt
quidam puellam de stupro et cum non consentiret eidem
sunt insidias ei super quodam ponte et dum fugeret casu ce-
cidit de ponte et mortua est. Queritur utrum debeat in cimiterio
sepeliri. Mandat papa quod cum illa non sponte precipitavit se de
sed casu cecidit debet in cimiterio corpus sepeliri maxime cum ...
ta fugere monstratur et cui conatur vincenti cunctandum sit cum
defuncto. Nota quod qui casu et non sponte se fugerit vel moritur
non privatur ecclesiastica sepultura. Item cui conatur vivo communi-
candum est defuncto

c Quando aliquando contingit quod corpora excommunicatorum violenter
aliorum vel aliquo casu in cimiterio sepeliuntur. Queritur an
debeat exhumari. Respondetur quod si ab aliorum corporibus discerni posset
exhumari debet et longe ab ecclesiastica sepultura iactari. Si vero
discerni non poterint non debet corpora illorum excommunicatorum cum
aliorum corporibus exhumare cum sepultura preciosa illis non prosit
sed vilis vel vilis non obest iustis et cui non communicamus vivo
non est communicandum defuncto. Nota quod tunc dubitatur quod
admittitur quod si idem esset repellitur Item utile non viciatur per inu-
tile Item cui non communicabat in vita non est ei communicandum

a Bollende(?) Apud montem pessulanum olim / post mortem
consuetudo quod clerici non permittebant effodi sepulturam nisi prius
eis ipsum pretium persolvatur / precipit papa istam consuetudinem abo-
leri et clericis nil exigere audeant hoc decretum

p Archidiacono Quidam parochiani sunt excommunicati pro
manifestis excessibus homicidio incendio et pro violenta
manuum iniectione in personas ecclesiasticas et pro violatione
ecclesiarum et in testu dum agerent in extremis sunt absoluti

P(ro)sb(ite)r(u)m p(ro)p(ri)u(m) m(ag)(is)t(ro) fo(rtem) sua eccl(es)ia etc. Quesitu(m) fuit utru(m)
debeat in cimiterio sepeliri R(espons)io p(ro)pt(er)ea q(uod) n(on) d(ebe)t ei cimiteriu(m) et a(lia) eccl(es)ie
suffragia denegari s(ed) heredes eius et p(ro)pinq(ui) (com)pellendi s(un)t ut
satisfaciat p(ro) eodem ad quos bona p(er)uenerit ip(s)i(us)/ Ro(ti)o q(uia) i(n)i-
micus sacrame(n)tu(m) (con)cedit(ur) et om(n)ia alia que s(un)t ei(us)d(em) re(n)sue(nt)
sunt (con)cedanda Item s(a)c(er)d(o)s p(ote)st absoluere in necessitate a
q(ui)b(us)li(bet) (con)iuratione Item heredes tenent(ur) p(ro) malefic(i)o defuncti
e lib(er)i ad eos eni(m) (com)o illo malefic(i)o p(er)uenit
) Ep(iscop)us ep(iscop)us alicuius ciuitatis in maior(i) p(ar)te ipsi(us) mi-
grat in q(uo)d(a)m monasteriu(m) Unde om(n)es p(ar)ochi fuerint
ab eccl(es)ia recedere p(ro) eccl(es)ia (con)stituit est nou(us) ep(iscop)us p(ri)or in
capitulo qui secuti fuerant ip(su)m/ reuerti ad unitate(m) eccl(es)ie i(n) aliis
dispensat(ur) cu(m) p(ro) multitudine sequentiu(m) ip(su)m tam (com)moditate ut di-
gnitate recipiat s(ed) q(uia) al(iquis) auctoritate fuerat institutus remoueri p(ro)-
tesso n(on) d(ebe)t s(ed) cu(m) se diuidat (com)plures p(ro)ut in litt(er)a (con)tinet(ur) hodie
n(on) fiunt(ur) h(ec) dispensatio uero q(uod) h(abe)t habebit casu(m) in quo duo
ep(iscop)i possent esse in eod(em) capitulo s(cilicet) q(ui) al(ter) labit(ur) in (con)cesimali
auctoritate eligat(ur) Al(iter) plus p(re)scindi(tur) n(isi) a pauciorib(us) oppo-
nat(ur) aliquid rationabile 6 d(e) (con)c(essione) a ma(iori) p(ar)te c(apituli) eiu(s) i(n)uenit
t(ame)n d(omi)ni in (con)cimalecti(s)/ statutu(m) fuit ut p(re)sb(ite)ri indice(n)t
dieb(us) d(omi)nic(is) et festiuis eu(m) qui celebret missa(m) i(n)terro-
gent plebem si aliq(ui)s (et) si alteri(us) parrochianus sit in eccl(es)ia
qui (con)tempto p(ro)p(ri)o p(re)sb(ite)ro/ ibi uelit missa(m) audire/ que si i(n)-
uenit statim eu(m) abeat ab eccl(es)ia/ Ro(ti)o q(uod) nullus p(re)sb(ite)r
alteri(us) parrochianum iudicet/ q(ui)a qui eu(m) ordinare non
p(ote)st nec iudicare h(ab)et ut s(upra) q(uo) i(n) p(ro)p(ri)atiu(m) d(omi)nica/ ibi absens
a(b) missa de causa p(ote)st audire in eccl(es)ia ad q(ua)(m) uenit ut
nullus ep(iscop)us (et)c(etera) alienas p(ro)p(ri)a statuit/ ut q(ue)st(ione) j. Episcopi
it(em) d(ici)t q(uod) nullus ep(iscop)us p(ro)p(ri)u(m) at iudicare parrochianu(m)
alteri(us)/ q(ui)a sicut n(on) potuit ip(su)m ordinare ita nec p(ote)st eu(m)
iudicare q(uod) h(ab)et ut q(uo) i(n) p(ro)tocolo casuali n(on) p(ote)st iudicare
ut q(uo) i(n) placuit Ro(ti)o q(uod) n(on) debet q(ui)s ponere falce(m) in alie-
nam messem/ etc.
Insuper et in canonib(us) rep(er)it(ur) q(uod) limites p(ro)uinciar(um) su(m)
diocesanu(m)/ et ea que limitib(us) adherent non p(re)scribunt
Quesitu(m) fuit ad ip(s)a utr(um) id s(i)t iudiciu(m) in limitib(us) pa-
rochiar(um) R(espons)io q(uod) id(em) fundatu(m) est in utroq(ue)/ d(ici)t (con)stitutio limi-
tes canonica/ ordinarie fuisse distinctos Ro(ti)o q(uod) limites
legittime distincti/ et ea que limitib(us) adherent p(ro)uinciar(um)

sive dyocesanum et prochiarum non perciperunt. Et idem est iure
in maiori quam in minori
Contigit autem postquam civitas Acconensis recuperata fuit a Sar-
racenis multi se transtulerunt ad habitandum illuc, qui ante
qualem occupacionem terre sancte in aliis civitatibus Iherosolimi-
tanis morabantur, prelati predictarum civitatum volebant exercere iuris-
dicionem suam in predictis habitatoribus Acconensis et alia spiritualia
et temporalia exigebant ab eis quibus non ministrabant spiritualia. Episcopus
Acconensis conquestus est domino pape, unde mandat papa iudicibus
quod compellant prelatos predictorum locorum ut nullam iurisdictionem exer-
ceant in predictos Acconenses habitatores, nec ab eis temporalia exigant
quibus spiritualia non ministrant, eorum tamen si decessorum corpora paro-
chiis constitutis propriis fuerint et in partibus ultra marinis
[illegible] predictorum solvat decimas illas decretas integre per-
cipiat. [illegible] vero episcopo Acconensi tamquam suo dyocesano decretis
respondere cogantur. Nota quod licitum est alium domicilium mu-
tare. Et decime prediales ille ecclesie sunt dande in cuius ter-
ritorio predia ponuntur. c. tercio. Et constituta predia
quatuor quia decimarum [illegible] quod olim in veteri te-
stamento solvebatur. Hostiensis dicit quod primicie que de sin-
gulis offerebantur non erant aliquo speciali nomine designate
sed pro voluntate sua quilibet offerebat, postea traditione Hebre-
orum in olerum arbitrio [illegible], quod qui plurimum da-
bat xl partem offerebat sacerdotibus minimum lx parte
et sic inter xl et lx licebat offerre quodcumque vellent
et ita quod prius dubium erat postea diffinitum fuit per
quarta sacerdotum nec amplius exigat de primiciis.
omnium generum conquestum fuit coram papa offerendorum
quod clerici ecclesie decimas exigere possunt. Respondit
papa quod hoc esset novum genus exactionis ut clerici ecclesie de-
cimas petunt cum in lege domini hic non legatur levite cum
alicuius decimas non accipiebant, illi vero clerici qui ab
aliis clericis spiritualia recipiunt de laboribus suis eis debent
dare decimas. [illegible] quod clerici clericis dare decimas non debent
[illegible] multiplicia [illegible] et [illegible] de Dividena ex parte
[illegible] et [illegible] prestitum [illegible] sua [illegible] concessis
[illegible] scripto autentico monachorum roborata quod mo-
nachi debent solvere annuatim dicto presbytero [illegible] vini et de-
cimas de blado et vinum legiminibus exceptis exceptis
minutis decimis quas eis remisit, postea abbas impetravit

similiter in

privilegium ut de laboribus suis quos propriis sumptibus excolunt de ti-
lius solvere non teneantur nulla de compositione predicta mentione facta
statim exercere et colere sumptibus suis possessiones super quibus compositio
facta erat et ea occasione subtrahebant decimas presbitero memorato
eo tempore presbiter conquestus est dicens quod super hoc dicat papa quod non fu-
it sue intentionis per privilegium predictum compositionem revocare mandat
dat papa abbas et monachi compellantur predictam compositionem servare
vel cum ipso presbitero amicabiliter componere nisi de ipsa compositione
in privilegio contineatur expresse. Ratio quod papa per suum privilegium
non intendit revocare compositionem de qua in privilegio mentio
non habetur. Et privilegium veritate tacita impetratum non valet.

Ommissum casum. Monachi de [illegible] ecclesie sancte Marie in cuius
parrochia quidam decimas ex integro non solvebant quod

Et est rector ecclesie illius dicit papa etc. mandat ipsi archiepiscopo quatenus
Ille monachos illos compellat ut decimas de terris cultis
in quibus olim domus constructe fuerant ecclesie predicte ex ea integra-
te persolvant que prius solvere consueverunt cum vivunt in eadem
parrochia morarentur et sicut decime olim solvebantur de pas-
cuis ita nunc solvantur de eis ad fugere fertilitatis translate
absque diminucione non decimas integre persolvendas

[illegible] archiepiscopo cum et suffraganei eius conquesti ad nos papa
quod parrochiani sui debent decimas dare de molendinis
piscariis feno et lana etc. papa quod ipsi moneant parrochianos su-
os et si opus fuerit sub excommunicationis districtione compellant ut de proventi-
bus molendinorum et piscariarum feno et lana decimas ecclesiis
quibus debent in integritate persolvant ut habetur xvi q. vii.
Mandatum ratio de lana et de quibus que ibi [illegible] de-
cime debentur. Item in integritate debet solvi decime re-

[illegible] [illegible] sicut [illegible] si de apibus et om-
nibus [illegible] posset petere decimas a parrochianis suis [illegible]
papa quod sic et si noluerint persolvere monicione premissa cen-
sura districtionis eos ad persolvendum compellat

[illegible] homines [illegible] de ortana tenentur solvere decimas
parrochiali ecclesie sed an quia id faciat de fructibus non
decimas satisfaciant [illegible] et [illegible] suis proxime
[illegible] totius anni et de residuo decima persolvebant ma-
[illegible] papa ut statim collectis cum aliqua deductione decima
[illegible] compellat et de subtractis satisfaciat competenter non de-
solvere [illegible] cum aliis decimas

[illegible] fili [illegible] de [illegible] habebant privilegium de non
[illegible] decimis de terris quas colunt suis sumptibus ipsi
[illegible] alios in parrochia monachorum sancti [illegible]

de quibus prediis monachi sci aug decimas percipere consueverunt de quibus
in parte magna sustentationem habebant occasione privilegii predicti
decimas non solvebat monachis sci aug de predictis conventus
unde cum ipsi monachi enormiter gravarentur conquesti sunt
dno pape / unde scribit eisdem monachis de venalis dictis q non
sunt intrusi antecessores suorum ut de possessionibus quas conventus de
cimas non persolvebat. Quare mandat eis ut de prediis condu
ctis monachis predictis integritate decimarum persolvat vel cum
eis amicabiliter componat. non privilegia sunt intelligenda ut nihil
habeat auctor ipsorum. Item privilegia non sunt amplianda
suggestum abbas et fratres ... que sunt ordinis Cister
ciensis conquesti sunt dno pape quod cum ipsi habeant privi
legia de non dandis decimis / monachi de ... de
cimas auferre conantur abbas contra tenorem privilegiorum suorum
mandat papa abbati et fratribus ... quatenus predictos
abbatem et fratres super decimis illis compellant / quia cum predicto
circa ordinem illorum privilegia de non dandis decimis concessit / quia romana
ecclesia circa abbatie illius ordinis quia multi potentie
de ... scandalum sibi orirent / et non multum sunt augmen
tate et possessionibus ditate quod nihil vivi cetera de ipsis in
primum querela / non quod super decimis compositio fieri potest in
ceteras possessionis / Item si privilegium expressum incipit enorme de
trimentum inferre revocandum est privilegium
Item quia monachi abbas et ... ordine privilegiorum
querimoniam / super dandis decimis sibi concessit / vero et spolia
re presumebant ecclesias ... ... aid' reddit
bus decimarum / cum ipse hec scripsit dno / et ipse rescribit eis
dictis quod predecessores alterius fere omnibus religiosis concessit
decimas de laboribus suis / ... sed subtraxit ordinem
templarii et hospitalariis decimas laborum suorum / quos
propriis manibus et sumptibus excolunt / et de nutrimentis ani
malium suorum et de ... decimas non persolvat / et aliter
super hoc imitatum est edictum / vero percipit quod illi privilegi
hoc indultum est / hac occasione decimas de aliis rebus ecclesiis
suarum decimas subtrahere non presumant / vel sibi aliquid
vindicare / non quod privilegium non ... ad aliud extendi
/ quam ad ea que continentur in ipso
Item religiosi quibus concessum est ut de laboribus suis quos
propriis manibus vel sumptibus excolunt decimas ali
cui non teneantur persolvere / si possessiones suas alium tra
dunt excolendas decimas de illis solvere tenentur / ecclesiis parrochia

libus integris locum privilegium non habet. Nota privilegium astrictum non exten-
di ad decimas quas excolendas aliis tradunt etc.
Dandum in privilegiis cist. ordinis continetur quod de laboribus
quos propriis manibus aut sumptibus excolunt decimas nemo
persolvat / Et quia maliciose interpretantes verbum illud de laboribus
de novalibus ad novalia restringentes fuerint / hoc ad noticiam
domini pape / venit mandat ipse quibus prelatis hoc decreto si non permittat
si eum papa intellexisse de novalibus / ubi posuit de laboribus posuis-
set de novalibus etc. Nota quod privilegium non per interpretationem maliciose non est inter-
pretandum sed non est recedendum a forma verborum
In causa episcopi brixiensis / quesivit a domino papa quid de decimis
novalium sue dioc. sit statuendum. Et papa / Et si novalia sint
infra certam parochiam alicuius ecclesie decimas illas faciat assigna-
ri ecclesie sua parte sibi retenta / Si vero non sint intra certam parochiam
de illis disponat prout sibi placuit. Nota quod decime novalium illi
ecclesie dari debent in cuius parochia surgunt novalia / alioquin
parochianos decime dari debent ex indispositione episcopi sunt.
Debite cum sint ab ipso deo institute. Et decime qui debent exi-
gi possunt / et ipsa quod est expressum voltare sed id quod vingesita apre
Conquestus quidam abbas fecit quandam donacionem de quadam decima
cuidam laico et heredibus eius / Et dicitur an talis donacio teneat
Respondit papa quod sanctuarium dei hereditario iure possideri non debet
Unde mandat episcopus quod tales donaciones vicibus ecclesie decimat / et
nisi laicus ille decimam illam reparandam ipsi ecclesie libere resignaverit, ipsum
excommunicet. Nota quod in spiritualibus successio locum non habet
Clericis Anglicane utrum iudicio compellendi sunt ad decimas
persolvendas Et papa / quod compellendi sunt ad decimas persol-
vendas vel possessiones penitus dimittendas ne hac occasione in-
pio ecclesie valeat defraudari. Nota iudicem teneri solvere decimas
spiritualis tamen ad quem spectat / eis solvendum inviolabiliter homines
Cremonensis quidem laicus / usurpabat sibi in rebus ecclesiasticis quos
ad sacerdotes noscitur pertinere / quod quidem in zelus grave / dignum
pena divini iudicii / et maiore est in tantum formidinem
in ipsa formidine sunt corrosi in clero in nemine erco / quod quidem
prelati concedunt decimas / et ecclesias laicis disponebant / unde in
pellendo eos ut propter perniciem ad viam vite debeant
revocare et ideo statuit papa ut si quis prelatus alicui laico remane-
ti in seculo concesserit decimam vel ecclesiam vel oblacionem a statu suo re-
moveatur sicut arbor que est inutilis / donec emendet et satis faciat
Nota quod laico nulla spiritualia admitti concedi debet etc.

Cum sicut aliquando contingit quod aliqui commorantes in una parochia
excolunt terras in alia. Queritur cui ecclesie decime sint solvende
vel reddende. Et respondetur quod super hoc non est facile dare responsionem cum
auctoritates sanctorum patrum super hoc sint diverse, Unde in talibus
recurrendum est ad consuetudinem, Et videndum est utrum ille ecclesie in
uno sint episcopatu vel diversis episcopatibus constitute, quod difficile et grave
foret, si una ecclesia in alio episcopatu reciperet decimas, cum extra
fines episcopatuum videatur consumendi. Et quod in decimis dandis vel
non dandis attendatur consuetudo. Extra de decimis in parochia alterius
sicubi non [illegible] ut colligitur ibi [illegible] fines episcopatuum vel parochie
Prohibemus ecclesia sine laicorum periculo [illegible] commendantes
decimas detinere non possunt prohibet laicis [illegible] quod ipsi in ali[illegible]
si quis alias recipit et non restituit ecclesie ad quam pertinet decima
careat sepultura. Unde quod laica sine periculo anime decimas retinere non
Dampnabilem consuetudinem quedam in Ungaria [illegible] possunt
ut ut plurimum quod ipsi de parochia unius episcopi transferunt
in parochiam alterius episcopi Et cum utrique episcopi [illegible] decimam requirunt
Queritur sunt cui episcopo potius decime sunt reddende. Et respondetur quod deci-
me personales illi ecclesie sunt reddende, in qua ipsi recipiunt
ecclesiastica sacramenta, decime vero prediorum vel fructuum arborum
solventur in alia parochia, quam in ea in qua habitant, quamvis
in casu isto advocatus diversa consuetudo fuerat, archiepiscopus iste id eli-
git in hoc casu, et obstinet quod per legitimam et prescriptam consue-
tudinem non sit observatio, Unde quod de iure decime personales
dande sunt ubi quis audit divina, prediales vero ubi si-
ta sunt predia nisi consuetudo prescripta repugnet [illegible]
Cum aliqui agricultores in eodem agro simul in anno vel diversis
tempore seminant diversa semina, nec decimas persolvunt nisi de
uno semine, mandat quod de omnibus fructibus prediorum sine
aliqua diminutione decimas solvant. Et si non fecerint ecclesiastica
censura compellantur. Unde licet fructus unius agri diversi sint tamen eodem iure
censentur Et in decimis [illegible] non est distinctio
Quod est quid an solutionem decimarum debet precedere expensas [illegible]
Et respondetur quod sancti patres statuerunt quod de omnibus
bonis quod fidelis homo acquirit decimas solvere debet ad que
ecclesie sunt compellendi, sed propterea [illegible] deducit expensas de
bonis predictis decimas persolvat ecclesiis quibus debentur [illegible] debi-
ta integritate, Unde quod decime tam prediales quam personales de
omnibus fructibus solvi debent in integrum [illegible]
Ex transmissa Cum aliqui episcopi consulunt dominum papam in hunc mo-
dum [illegible] ipse [illegible] milites et prochianu[m]

qui habet molendinum adventicium / queritur et que sunt sepe decimam de
proventibus illius molendini non vult dare domino pape / considerans / quod fide
les sed decimbus [illegible] licite post acquisire decimas [illegible] tene(n)tur
mandat quod [illegible] miles ille monitione premissa debitis / que de mo
lendino adventicio provenit ad solvendam decimam sine diminu
tione aliqua [illegible] districtione appellatione remota quod quibus fidelis
decimbus licite acquisitis tenentur dare decimam / Item nota quod de prove
ntibus molendinorum danda est decima [illegible]

nobilis aliquis locat aliis possessiones suas ad fructum
locator de parte sua decimas non solvebat queritur quod misi
sit extra pape / in quibus decimas tenentur persolvere et dantes et recipie
ntes possessiones ad fictum decimas solvere tenentur / nisi ostendere
possunt quare absque sint immunes / nota quod omnes tenentur ad
decimas dandas / Item nec colonus proprio nec dominus pro colono se
possunt excusare / qui quilibet secundum portionem suam tenetur decimare

vel [illegible] concedit aliquam possessiones quasdam liberas et
immunes / ab omni aliquo onere et sine prestatione decimarum
extra pape quod laicis de spiritualibus nulla est dispensandi attributa po
testas / et ideo gratuitus imperialis concessio generaliter facta ne
minem post exime a prestatione decimarum quam divina constitucione debetur
Quod si aliquis laicus decime alicuius loci sit in feudum concessi sur
git in eodem loco novalia [illegible] laicus ille habere de
beat decimas novalium / extra pape / licet decime sint laicis in
feudum concesse non tamen sunt ea [illegible] ab eodem decime novalium u
surpande / quia ut liberum non est licitum extendenda sed potius restri
genda / nota quod laici quantum cumque sint proeminentes de spiritualibus
non habent potestatem / Item cum concessum est / quod maius est / non tamen
cedit / quod est minus [illegible]

[illegible] nobis [illegible] laica dicebat quod semine / et sumptus qui fiunt
in agricultura sunt primitus deducendi / et de residuo decima
persolvenda / Alii vero canonici qui de portione fructuum que recipiunt
a colonis partem decime separant et ea assignant capellis suis vel
aliis ecclesiis vel pauperibus / vel in alios usus pro sua volunta
te distribuunt / Alii sunt qui vita clericorum tamquam mala et pessi
ma detestantur / et ob hoc decimas sibi subtrahunt / [illegible] cupris
hoc [illegible] [illegible] extra pape / quod si ista ad deum / a quo omnia bo
na procedunt / respectum habeant / ius ecclesiasticum non diminu
erent / nec decimas ecclesiasticas detinerent / et primo solvi
deberent decime prediorum quam pro labori animarum [illegible] deus non dit esse
debitoris [illegible] / quod [illegible] temporalis sed dominus temporalis / qui terram suam

alii tradit excolenda, pro sua integritate recipit a colono sine aliqua
deductione expensarum multotiens decime quas deus sibi retinuit
in signum universalis dominii sine deductione aliqua expensarum clericis
parrochialibus divino sunt solvende, et si moniti cessant solvere nolentes
sunt censura ecclesiastica sunt cogendi. Secundo respondet ad primam partem decimus si
est colonus, de parte fructuum que sibi remanet integram decimam solvere tenetur. Sic et dominus de porcione quam
recepit a colono. Tercio ad ultimum respondet, decime predictorum quamvis
clerici mali sunt propter eorum maliciam decime alius, quia clericis qui-
bus de iure debentur non sunt solvende, quia non licet alicui aliqua
concedere pro sua voluntate, dum sine mandato episcopi, quia spectat ad eos
decimas persolvendas clericis et ecclesie sue diocesis, quibus cessant ecclesie
vel tenetur bonum vite personarum, quia non predictorum. Nota deci-
mas predialis sine diminucione expensarum persolvendas, quia debentur
clericis parrochialibus divino, quia nulli licet alicui concedere aliqua pro
sua voluntate, quia propter hoc non remittitur debitum, si augeretur.

Ex parte abbatis sancte columbe senonensis impetravit privilegium ut
decimas de laboribus terre parrochiarum suarum in integritate
perciperet, per impetratum privilegium supervenerunt ibi novalia. Queritur
abbas iste utrum debet percipere decimas novalium auctoritate privilegii
concessi sibi, respondeo quod cum sit ei concessum, quod maius est, videlicet
ut percipiat decimas terre parrochiarum suarum et de novalibus
decimas percipere potest, quia ubi maius conceditur et minus concessum videtur
non ei concedit quod est maius, et quod est minus concessum intelligitur. Item
privilegium large interpretari debet in hoc casu.

Questionalis. Aliquis habet molendina et piscarias suas
facit ibi expensas necessarias ad conservationem ipsarum rerum
Queritur utrum clerici utrum expense iste necessarie sint deducende
de fructibus illarum rerum antequam decima persolvatur. Secundum quod nego-
tiatores deducunt, an quia ipsa ad tale questionem respondeat, ostendit
quid iuris sit de illis ex quo sunt terra res emptas de pecunia decimata
cum negociatoribus dicit enim quod expense que sunt in rebus deduci debent
cum res ille venduntur, et de residuo debent decime ille persolvi, quia
de lucro, sed expense ille que sunt pro percipiendis fructibus illarum rerum
non sunt deducende, licet res ipse sint empte de pecunia decimata
quia fructus ille sunt illorum qui faciunt ipsas expensas salva decima
et fructus illi alienari non possunt sine honore decimarum. Deinde re-
spondet ad questionem propositam dicens quod expense que sunt pro restauracione
molendinorum seu piscariarum, et aliarum rerum non sunt deducende
de proventibus decimandis, quia res ille penes dominum remanent restau-
rate, ut si aliqua pars moriatur animalium vel deterioretur vinea vel porco.

messis separat vel totius collationis decimam. Ratio quia expense que fiunt in re
gonacione deducuntur, cum solutione decimarum. Item res semper remanet cum
suo honere obligata
cum contingat in quibusdam parochiis, quod cives et civitatis persone a ban-
tiquo perceperunt decimas de novo fiunt novalia in parochiis illis quarum
ad que decima antiquorum novalium incipit pertinere. Extra. ibidem c. 24 cum proprie
decimarum est de iure cum pertineat ad parochiam, decime novalium, que fiunt
in parochiis, eorundem ad ipsas pertinere noscuntur, nisi illi, qui antiquitus de
civitatibus perceperunt tamen rationabilem ostenderint, propter que decime novalium
ad eos debeant pertinere. Nota quod decimae quarum decime pertinet ad parochia-
les ecclesias. Item qui in persona prescribit in una capella, non prescribit in alia
Item in una eadem in propria, et quod vicinales, cives perceperunt decimas
dum in alijs parochijs, sed de quibus fructibus am-
maiores, et minimas in alijs parochijs, sed de quibus fructibus
mationem perceptis sibi non fuerint decime persolute. Item utrum quis debeat pri-
pere decimas, illorum fructuum. Extra. ibidem quod si fructus predicti provenerunt de illa
terra, ab antiquo ipsis fuit decimalis, quia una et eadem res, non debet di-
versis iure censeri, aliorum ecclesijs parochialibus persolvatur, ad quas
plus iure decime eorum pertinet, preceptum decimarum. Ratio quia una ecclesia potest prescribere
decimas in aliqua parochia, quod habere nullum est cum habeat titulum
Item una et eadem res diverso iure censeri non debet. Item decime de iure
communi pertinet ad parochiales ecclesias.
In causa hospitalis Jerosolimitani Sancti Stepha-
ni in Strigonio inter commendatorem et fratres hospitalis Jerosolimitani Sancti Stepha-
ni super quibusdam decimis, questio verbalis partibus pro hoc in presentia
domini ipsius constitutis, datus fuit eis auditor, coram quo peciit, quod decimas
terrarum, que per cruciferos hospitalis predicti in Strigonio, domino excolun-
tur, que per ipsos hospitalarios detinentur,
peciit in super quasdam ecclesias, que per ipsos hospitalarios detinentur
in quibus dicebat, nec non ecclesie sue, que de iure quam fundata est, prior vero
et fratres ad quas pertinet se super
predictis in partibus ecclesiis et decimis prescriptionem allegantes, proposuit se super
his non teneri, quod respondit auditor, hoc audiens, significavit domino
ipsi et ipse tunc dixit eidem, quod cum prior pretenderet titulum prescriptionis
ipse, et ipse tunc dixit eidem, quod eidem prior pretenderet titulum prescriptionis
que allegabat ipse statim exhibuit privilegia regis ac regine con-
que allegabat ipse statim exhibuit privilegia regis ac regine con-
trarie, quam contulerunt ecclesiam Sancti Stephani hospitali, donationis titu-
lo in perpetuam elemosinam ad quem dicte ecclesie decime pertinebant, pro
duplici causa scripture confirmationis, Celestini pape, per quod probare volebat
predictam concessionem valere, Excepto quod fuit propositum, quod in decimis et
ecclesiis donatis a rege et regina prescriptionem allegare non poterat
pars adversa, que non poterat habere initium a donatione, nec etiam firma
non C. tum tempore effluxerat, ut posset prescriptione confirmari, et sic talis
titulus non valebat, ymo ut dicunt Canones sacrilegium incurrit,
qui decimas vel ecclesias recepit de manu laicali. Dominus papa et alijs
hijs omnibus consideratis dixit quod donatores predicti alijs conferre non
potuerunt, quod decime quod non potuerunt possidere et per confirmationem
super ecclesia Sancti Stephani ad ipsam pertinentibus, fratrum hospitali iure

episcopo non derogatur / etiam si scriptum autenticum appareat / quare prohibet ne fratres
hospitalis presumant ulterius impedire / Cum nimis prodigi episcopi decimas propriis
ac dictas / et pacifice possideat in futurum / Nota quod eo ipso quod ecclesie vel decime
sunt esse in diocesi episcopi de iure communi ad eum pertinet / Et laicis in alios
sic non potest / quod eas possidere non licet / Item si donatio non rite confirmatio
super ea facta non valet / Item si scriptum autenticum ostendatur ad transscriptum
nullus fides potest / Item presumitur confirmatum non sit episcopo diocesano prejudicium
n aliquibus In quibusdam regionibus quedam sunt gentes permixte que
secundum ritus suos decimas non solvunt / licet christiano nomine censeantur
quibus domini prediorum talibus personis sua predia tradunt excolenda / ut maiores
redditus consequantur / Statuit concilium generale / ut ipsi domini talibus
personis sua predia committant quod absque aliqua contradictione / cum integritate de-
cimas persolvant / ecclesiis / quibus debentur / et si necesse fuerit compellantur
per censuram ecclesiasticam / In fine dicit / et ille decime que debentur iure divino
vel ecclesie loci consuetudine approbata / necessario sunt solvende / Nota quod de-
cime non solum iure divino / sed et de consuetudine debentur loci approbata
um non sit in arbitrio solventium decimarum / deducebat de fructibus
decimandis census et tributa et alias expensas / Cum enim ipse dominus
in signum universalis dominii quodam speciali titulo sibi decimas reser-
vavit / tollentes concilium generale / et ecclesiarum dispendiis et animarum periculis
obviare statuit / quod ante exactionem aliquorum tributorum / vel censuum pre-
cedat solutio decimarum / vel saltem illi qui census vel tributa in-
decimata percipiunt compellantur ea decimare / quia res transit cum honore
suo / Nota decimas prediorum persolvendas ante quaslibet deductas expensas
Item res transit cum honore suo
uper abbates ordinis Cisterciensis habebant privilegium de non dandis decimis
de laboribus quos excolunt sumptibus suis / unde graviter ledebantur
ecclesie cum ipsi cottidie multas acquirerent possessiones / de quibus antea
decime solvebantur / Propter quod predicti abbates ad monitionem generalis concilii
statuerint / ne decetero fratres ipsius ordinis emant possessiones
de quibus decime debebantur ecclesiis / nisi forte pro monasteriis fundandis de
novo / si tales possessiones de quibus decime solvebantur eis fuerint
pia devotione fidelium collate aut empte / Premonstratenses de novo
fundandis committantur aliis excolende ne occasione privilegiorum suorum
ecclesie ultius aggraventur / Propter quod statuit concilium generale ut de alienis terris
/ et de hiis quas decetero acquirunt decimas ecclesiis solvant quibus
debentur / et si propriis sumptibus eas excolunt / nisi cum ipsis ecclesiis aliter
duxerint componendum / et hoc quod de Cisterciensibus extenditur
ad omnes alios qui habent similia privilegia / precipit concilium ut
ecclesiarum prelati promptiores existant ad exhibendum predictis privilegiatis
de suis malefactoribus iustitie complementum / et eorum privilegia diligentius
observant / Nota quod si privilegium aliquorum incipiat vergere et enorme
detrimentum derogandum est ei vel in toto vel in parte
In casu isto iubet concilium
ut decimas feudales detentas alicui / ad alias ecclesias pertinentes
in pignus ab eisdem laicis / nisi ad ecclesias suas spectent recipere non presumant

No(ta) q(uod) si laic(us) vult m(ihi) impignorare decimas quas no(n) tenet in feudu(m)
ab eccl(es)ia mea no(n) debeo i(llas) recipere / Et si impignorat decima(m) ad
dote(m) mea(m) p(er)tinente(m) possu(m) recip(er)e. nec fructus no(n) teneor co(m)putare in sorte
qu(ia) d(omi)ni laic(us) iste no(n) p(er)cipit eam nec p(ro) feudo / de (regu)la (i)b(us) et in (con)s(ti)t(utioni)b(us) ad i(nstan)tiam

Nullus Co(n)c(ilium) magunt(inum) / q(uod) nullus
tondeat(ur) mo(na)ch(us). nisi sit in legittima etate / et nisi hoc velit sponta(n)
nea volu(n)tate

Q(uo)n(iam) quis statuit co(n)c(ilium) magunt(inum) q(uod) si aliquis infra (pr)imos annos religio
ne(m) intrave(r)it. sine (con)sensu pare(n)tu(m) suoru(m) / et pare(n)tes supple infra
an(n)um / et diem non reclamave(r)int ad papa(m) vel ad ep(iscopu)m vel eius vicariu(m)
an(n)um / ip(su)m no(n) poterit revocare / si vero p(ost) (pr)imos annos p(ri)mu(m) re
p(ost) an(n)um ip(su)m no(n) poterit revocare / si vero p(ost) (pr)imos annos p(ri)mu(m) re
ligione(m) intrat et infra an(n)um nec ipse nec pare(n)tes eius reclamave(r)u(n)t
ad p(re)dictas p(er)sonas / p(ost)ea o(mn)i(n)o no(n) pot(er)it / tu(n)c p(re)sumi(tur) (con)sentire
No(ta) q(uod) ab i(n)itio no(n) valuit tractu t(em)p(or)is (con)valescit
t clici / Cl(er)ici qui fingu(n)t se mo(na)chos (com)pella(n)tur ut fiant mo(na)chi vel re
ve(r)o vel cl(er)ici / No(ta) q(uod) fingit se mo(na)ch(u)m. d(ici)t(ur) fi(eri) mo(na)ch(us). q(uo)d intelli
g(itur) cu(m) hoc fingit / ex causa in honesta / ex causa e(ni)m in honesta
licet finge(re) se monachu(m) / It(em) h(ab)itu(s) no(n) facit monachu(m) p(er) illu(d)
c(ap)i(tulum) Porro(?) ... monachi

Vid(u)a si qua vidua. sponte velu(m) p(ro)fessio(nis). sibi imposuerit
et in eccl(es)ia int(er) alias velatas oblacione(m) deo obtuler(it) ve
lit nolit ult(eri)us h(ab)itu(m) religio(nis) debet h(abe)re / (con)vincit(ur) p(er) sacramenti f(ir)
mare velit / eo tenore velu(m) sibi in posuisse / ut ip(su)m depone(re)
possit No(ta) q(uod) in ipso facto p(re)sumit(ur) / quis mo(na)ch(us) vel mo(na)chi p(ro)
fes(sio)n(em) fac(er)e intuitu. cl(er)ic(us) in p(re)iudiciu(m) voti. ex q(u)o app(ar)et ut mo(na)ch(us)

Mo(na)chi(?) monach(os) statuit p(a)p(a) e(ts) mo(na)ch(us) de mon(asteri)o ad mon(asteri)u(m) te(me)re non
transeat / nec aliquis mo(na)ch(us) p(ro)priu(m) h(ab)eat / et qui (contra) fecit mon(asteri)o p(er)
restitua(tur) co(m)petenti coh(er)cio(n)e adhibita / No(ta) q(uod) no(n) licet mo(na)ch(is) transi
re de mon(asteri)o ad aliud / It(em) mo(na)ch(us) no(n) debet h(abe)re p(ro)priu(m) / Et id est in
telligend(um) de o(mn)ibus regularib(us) / It(em) mo(na)ch(us) causa levitatis exiens de
mon(asteri)o ad p(ro)priu(m) mon(asteri)u(m) debet (com)pelli. et ibi coh(er)ceri

Nu(lla) in i(n)sul(a) In ista dec(retali). p(ro)hibet p(a)p(a) mo(na)chis in i(n)sula(m) ne
p(ro)fess(ione)s recipiat in mo(na)chos antequa(m) (com)pleve(r)int xviii annos
p(ro)p(ter) vita(m) d(e)str(ict)a(m) et asp(er)am ip(s)o(rum)

D(ic)tu(m) est nob(is) Mandat p(a)p(a) p(re)lat(is) p(er) galia(m) (con)stitut(is) / q(uod) no(n) p(er)mit
tant recipi p(er) (e)p(iscop)atus suos monachos vel (con)v(er)sos cist(ercien)s(is) ordi(ni)s
p(ost)q(uam) fecerint ibi p(ro)fessione(m) sine licentia abbat(um) suor(um) / si aliquis
(contra) fecit et mo(na)ch(us) ad p(ro)p(ri)u(m) mon(asteri)u(m) no(n) redierit (com)pellat ip(su)m ad
mon(asteri)u(m) p(ro)p(ri)u(m) redire No(ta) cist(er)cie(nse)s ad alia(m) religione(m) transi(re). p(er) illu(d)
p(ro)hibent(ur) / et est causa / quia non recipit(ur) arcior / It(em) mo(na)ch(us) p(ro)p(ri)u(m) mo(na)
st(er)iu(m) desere(re) no(n) p(otes)t sine licentia abbat(is) / It(em) desertores sui mon(asteri)i
(com)pellendi sunt p(er) excommunicatio(nem) et c(etera) gl(ossa)(?) / It(em) (pre)lati ad monere debe(n)t
ut redeant antequa(m) p(ro)mu(l)ga(n)t(ur) se(ntenti)a

Dilectis filiis heremite de monte folio / quosdam pueros seduxerunt in monasterio
q quidam suasionibus eorum consenciences statim religionis habitu in suo
monasterio receperunt / cum eorum et noie statu peniteret / et infra tercium mensem exi
uit / et post ea quandam intendit recipere in uxorem. Si illi heremite non permitteba
mandat quatenus si consistit / q prefatus ante annum xiiii completum habitum susceptis de
posuit / aut si post xiiii annum eundem habitum ipsum sine probacione suscepit et
infra tercium mensem heremitarum deminuet absolutum / et eam quam intendit ducere
pciat in uxorem si aliud non impediat / racione q infra xiiii an non tenetur
totum Ad qui metu habitum suscepit presumitur non vouisse
Super eo tamen qui susceperunt habitum religionis eo animo ut ad
seculum non redirent et ante factam professionem ad priorem statum suum rever
si Quesitum fuit de hiis clericis utrum sit remanere potest ei pri et si austeri
tatem religionis ad quam ingrediuntur ferre nolunt ad minorem reli
gionem compellendi sunt transire / nec amplius in habitu secularibus / debet
assumi nec contra votum suum venire potest / Sed si ante susceptum habitum pointi
in probacione recedere voluerint ad priorem statum redire non prohibetur racione q
habitum religionis assumit sine professione et probacionem ad seculum redeundo
pt / unde ibi remanere vel ad minorem transire est compellendus
Ante eciam causa Carnotensis professus ibidem abbatia carnotensis aufu
git et aquicinctensi abbatie in monachum est receptus / Quesitum fuit
an debet ibi remanere Respondetur episcopo Cambiacensi / q si locus de ille ubi nunc
est minoris religionis existit q ecclesia carnotensis / ipsum in eodem loco in
pena consciencia veniale permittat / alioquin ad priorem redire compellat eun
dem q deminueri ad maiorem religionem transire / licet et non egredi
Significatum fuit nobis noie infra xiiii an constitutus timore ingra
tum habitum religionis assumpsit et infra annum exiuit / Et seva
galianus disciavit Significatum fuit dno pape / qui mandat epo
Electensi / quatenus si invenerit q ille de non fuisset oblatus a parentibus et
infra annum religionem recessit ab illo voto q fecit ipsum deminuet
absolutum Si vero a parentibus fuit oblatus sive xiiii an compleuerit
qui religionem intrauit sive post xiiii an professionem a se factam ratam
habuit compellat eundem ad eandem religionem vel ad aliam transire
racione q votum professionis infra xiiii an factum non tenet Et hoc votum quod ab
inicio non tenet per unum actum sequentem tenet
In corum Quedam puella infra annos discretos tradita fuit
monasterio / et habitum religionis assumpsit et assumens / benediccionem / accepit
que recipiunt / q velantur / post modum de monasterio exiens / cuidam militi se co
pulavit / Consultatur utrum ad monasterium redire teneatur Respondetur / q secundum totam con
tinua devoto aut ipsa professio monachum facit / quorum utrum fuit obliga
tus erit / etiam ad seculum redire non pt nec illa pt ultra uirginum

professionis. verum tamen non contradixerat, quia benedictionem accepit quam benedictionem tamen
in etate discreta receperunt que vitam voluerunt, et quia etiam si contradixerit post
modum statim habitum postea videtur tacite consentire, que posset fieri per rectum
leonis papa agero. sensit ubi dicitur puelle que non coacte parentum imperio
sed sponte virginitatis habitum susceperint habitum non possunt deserere. ergo per contrarium
sensum datur intelligi quod si coacte habitum susceperint ipsum deserere
possunt. Et ideo non obstat illud decretum quia illud de puella intelligitur
nubili que non cogitur sed propria voluntate parentum tamen sequens liberorum arbitrium
in voluendo hic loquitur de illa que adhuc erat infra annos discretionis quod
adulta factam professionem fecit, que si contraria fuit. per ea consensit Ecclesia ro. quod ad
agnoscendum sed valida est dicunt nos in eius casu fuit sed hic erat divisus
casus. Et nota quod semel professus in etate discreta volens ad seculum re
dire non potest. Et voti quod a[...] non valuit tractu temporis prorata ratione
h. decretum, quidam canonicus [...] Jo. nomine voti eius sit
1 nec fiet monachus in infirmitate constitutus tempore vero timens ne voto non
completo decederit. infra manibus tradidit se abbati in monachum
et in suam crimen an tibi compellendus sit complere promissum. Et ideo quod tamen
monachum non faciat habitum sed professio regularis, tamen compellendus est
ut fiat monachus et reddat quod vovit domino et quod promisit et quo vo
tum consistit, et abbas ipsum recepit vero, quod professio sola sine habitu
monachum facit. Et qui votum facit ut fiat monachus compellendus est ut
reddat domino quod promisit ac salvari non poterit
Vir summus quidam miles ... sub nomine se ... filio suo mi
xim constituto ad quendam monasterium cum bonis suis transtulit et detin
filium suum fecit habitum suscipere monachalem, sed tamen ipse puer disciplinam mo
nasterii disciplinam in modicum temporis annorum recessit, et bona paterna
cepit cum instantia postulare. Sed abbas dicebat quod non erat audi
endus cum tempore sue oblationis extitit maior xiiii. an. Consultus papa respondit
Et si dictus puer ad annos discretionis iam pervenerit et habitum retinere
noluit monachalem non est ad ipsos nullatenus compellendus, quod tunc
libere sibi erat habitum ipsum monachale dimittere sed paterna bona quae ipsum
ex successione contingunt potest postulare. Nota quod per religionem mundo fi
lius lictimarum potest ad minus servare tenetur
Accidit tempore quidam sacerdos dum infirmitate gravissima laboraret
ita quod extra se positus desperabat de vita sua. indutus fuit habitu
monachali et ad monasterium deportatus, tandem convaluit. et habitum dimi
sit et de abbatis licentia licentia de monasterio recessit, papa vero consultus quid
esset hunc faciendum sacerdoti respondit, Et licet ipsa dicio vide se repugnantia
videantur scilicet quod aliquis sit extra se positus, et de propria vita desperet, tamen si
eo tempore quo positus extra mentem asseritur indutus fuit habitu monachali cu
tunc nec consentiat nec dissentiat. ipsum demittet absolutum, absque infamia

regulari, nisi per quam sane mentis fuis sint professionem fecerit spontanea voluntate. Vero quod quicunque est alienatus alienatus amente non obligatur et cum non
consentiat quibus nec valet dissentire tamquam dormiens. unde dicimus absolutum
ab observancia regulari, nisi postquam sane mentis factus fuit, nec valeat dissentire
De capitulo, Regularis institucio prohibet monachum fieri ante unius anni
probacionem. verum tamen quidam, aut tempus istud, aut eius statum faciunt professorem
que recipit abbas ille a vinculo. Utrum tales monachi sint censendi. Et propter
quod licet sit tempus probacionis unius anni a sanctis patribus institutum, tamen
in fundem continendi, quia monasterium, tunc si ante tempus probacionis ille qui
gibi desiderat habitum recipit et professionem faciat abbatem per se vel per ali-
um habitum concedente et professionem recipiente utriusque animi suo devocionem vi-
detur, quod per se nosscatur introductum, et ideo monachus est censendus, quia licet
ita fieri prohibeatur, que facta tamen tenent. In fine prohibet abbatibus ne passim
ante tempus probacionis quosque ad professionem, et si que fecerint puniantur.
Ratio quare regulare est ut ante unius anni probacionem nullus in monachum
vel regularem canonicum recipiatur, est quia devocionem per eum, quod per
se nosscatur introductum. Et multa fieri prohibentur, que facta tamen non opti-
net firmitatem. hec regula locum habet in hiis que non sunt specialiter
prohibita, quia non tenent in prohibitione, quod non facta fuit. Praeterea
Venit nobis ex tenore cuiusdam in magna egritudine laborans, quasi de morte
securus, et de recuperanda sanitate desperans habitum canonicorum regu-
larium petiit, accepit, sed adeo non transiuit, nec locum suum ubi prius po-
suit videntibus et scientibus episcopo et canonicis ecclesie Nazareth, a quibus habitum
susceperat regularem, per multa tempora secularem se habuit. Deinde sunt quesitum
esset compellendus habitum reassumere regularem. Et propterea cum sic habitum regu-
larem petiit et accepit, et professionem fecit, compellendus est ut habitum re-
gularem assumat, nec prodest illi, quod tanto tempore extra canonicam
mansit, nisi in augmentum maioris transgressionis, i. puniendus (propter) non dicto
allegari. Nota quod quis voti non prescribit.
Licet quidam monachus sine licencia patris sui transiuit ad ordinem
cisterciensem pater et fratres molestabant eum dicendo, quod sine licencia non-
potuit propositum monasticum deserere, peruenit huiusmodi ad noticiam domini pape, cum
ipse super hoc negocio scribit priori et fratribus de molisan, a quibus monachus predictus
recessit dicens, licet quibusdam ecclesiis ab apostolica sede sit concessum ut persone apud
eos professi sint, ad aliud locum ipsis inconsultis, et causa maioris religionis
transire non possint, si tamen eadem vero fuit ille concessum ne quis gente
mentate vel leuitate in minima sui ordinis, ad aliud posset ordine
se transferre, non quod ei debebat licencia denegari, cum eius humilitate cum
dixit postulanda, cum ergo talis a suo prelato licenciam postulaverit ex
lege. privata que lege communi preiudicat absolutus. a debitore religionem
libere potuit se transferre, non obstante in districta quidem prelatus quod similem
gratiam mereretur amittere, cum permissa sibi abutitur potestate, cum nominis vni-
uersi quibus hoc privilegium est concessum se teneant talis postulationibus tras-
cendi licenciam impertiri ex cum ille subditus licenciam a suo prelato po

similare tenetur. sic prelatus sine difficultate tenetur subdito licenciam indulgere. Illud tamen
regularem et observanciam, ut nullus ex eis sine licencia vestra presumat de se
vestre presulatum, quia sicut maius bonum minori bono preferatur, mandat
quod prima, ita communis utilitas speciali utilitati prefertur. Mandat quod prima predictis
fratribus contra predictum monasterium, qui de puro corde et sana bona adolunte
arctiorem transierunt ordinem non molestent. Nota quod qui lege privata ducitur
a lege communi exemptus est. Contra. sicut subditus prelato tenetur, ita prelatus
tenetur subdito in hoc tamen. Contra episcopus sine licencia [illegible] non potest clericum
dimittere. Contra communis utilitas prefertur private utilitati. Contra petita licencia
a prelato licet non sit concessa potest ad arciorem religionem transire, quasi
a privata lege solutus.

Ex [illegible] quedam mulier contraxit matrimonium cum quodam viro in facie ecclesie
et diucius cohabitavit eidem tandem orta fuit discordia inter eos
ex eo quod vir dicebat se quandam amitam suam prius mulieris ad quam [illegible]
[illegible] cognovisse. sed de hoc non fuit ecclesie facta fides. unde contingit
quod neuter illorum audivit, quod deinceps alterum non recipiebat et per modum
ad secunda vota transiit uterque sed medio sublato nulli viro potest
nubere ad agendam penitentiam quoddam monasterium intravit. postulabas sibi [illegible]
[illegible] salutare impendi [illegible] quod intrantium illud [illegible]
fuit. Mandat quibus [illegible] contra virum moneat et compellat
ut illam quia super induxit dimittat et uxorem suam recipiat audi
turi [illegible] modo si quod fuit [illegible] et si [illegible] matrimonium [illegible]
probatum. si vir ad religionem transire voluerit ei licenciam tribuat trans
eundi ut et illa nubere in suo proposito possit remanere. Nota quod [illegible]
[illegible] matrimonium est non servandum.

Insuper consuluit aliquis intrat monasterium habitum suscepit novicius
dubitatur utrum ante [illegible] professionem licite possit
ad seculum redire. Super hoc diversi diversa dixerunt. Innocentius tamen distin
[illegible] ille qui [illegible] proposuerit absolute seculum mutare ut in
[illegible] regularem [illegible] simpliciter ut regularem observanciam experiri ut
si sibi displicuerit ad seculum revertatur. In primo tamen salutem ad laxiorem
regulam transire tenetur ut regulariter vivat. In secundo vero tamen
potest ad seculum redire ut [illegible] appareat que fuit eius intencio [illegible]
propositum, et in tempore suum [illegible] hac decretali. Intellige [illegible]
nota quod eadem est forma religionis apud omnes religiosos, sed in quali
tatibus differt. Contra [illegible] [illegible] distinctionem, quia [illegible] [illegible]
[illegible] debet fieri ut [illegible]
contrahendos. Contra [illegible] in omni contractu
[illegible] voluntas

Ostenditur aliqui infra xiiii annum assumpserunt habitum monachorum
per modum [illegible] anni [illegible] ad seculum sunt reversi, et episcopus suus
[illegible] ad [illegible] [illegible] dubitatur utrum debeat [illegible]
[illegible] [illegible] sunt ab episcopis [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] sed [illegible] debet libere [illegible] Nota [illegible]
a suis [illegible] [illegible]

Habitu monachorum assumunt / si infra annum possint redire ad pristinum statum ubi non
fecerunt professionem

Responsio. Quidam sunt qui pluribus annis portaverunt habitum monachalem
tamen professionem monasticam non fecerunt / sed isti per modum argumenti
semper ad quod professi sunt et alii irregulariter vivunt / dicunt se non teneri ad
carentiam proprii / nec ad continentiam cum habitus non faciat monachum sed pro-
fessio regularis. Significatum hoc sunt domino nostro mandat papa episco-
pis / quatinus quosque sibi subiectos / qui predicto modo tenere dualibus vijs
ingredi nituntur / compellat per censuram ecclesiasticam ut qui per annum gesta-
verint habitum monachalem regulariter secundum formam ordinis profiteantur
et servent. Nota quod qui per annum portat habitum monachalem presumitur
monachus. Unde compelli debet / ut profiteatur regulam illius ordinis

tantummodo. Statuit in capitulo isto dominus ggg. nostrum / quod monachi im-
barbati positi libere possint ad priorem statum redire si infra annum ante
susceptum habitum / qui dari professis consueverunt / vel ante professionem emis-
sam, nisi appareat evidenter quod tales voluerint / vitam mutare / et
in religione domino deservire perpetuo quod licitum est cuilibet renuntiare
iuri suo. Statuit insuper ad omnem ambiguitatem tollendam / ut cum
in quibusdam locis religiosis habitus monachorum non distinguatur ab habitu
professorum tempore professionis / benedicantur vestes que profitentibus
conceduntur ut per hoc habitus professorum discernatur / ab habitu monachorum.
Nota quod monachi in probatione positi infra annum licite possint redire
ad seculum nisi expresse appareat et evidenter / quod voluerunt vi-
tam mutare / Et ideo debet esse inter habitum monachorum / et habitum pro-
fessorum que in benedictione vestium consideratur

De religiosis. Cum prelati corrigere teneantur subditorum excessus
et duces vagabundos reducere / ad omnem ne singulis eorum
de suis manibus requiratur. Statuit papa ggg. ut si presidentes ea
in singulis suis abbates aut priores requirant fugitivos suos et
de ordine suo eiectos sollicite animarum reducendo eos ad claus-
tra ne vagabundi discurrant in curiis suarum periculum. Et si in mo-
nasteriis suis recipi possint compellantur abbates sive priores eorum / ut eos
recipiant salva ordinis disciplina / si autem regularis ordo, hoc
non patiatur provideant ut apud eadem monasteria in locis competentibus
si absque gravi scandalo prout fore necessaria talibus ministrent. Alioquin
in aliis domibus eiusdem ordinis provideatur eisdem. Si ad hoc fugitivi
in obedientes extiterint / excommunicentur / et tam diu abbates prelati
excommunicati publice nominentur donec admiracione suorum prelatorum similiter vitantur
Nota monachos vagabundos reducendos ad monasteria sua ne dampnabiliter

euagentur
Preterea Quidam laicus protulit sacerdotibus et monachis ignorantes
episcopo de licencia et permissione uxoris monasterium intrauit et professi
onem fecit uxore in seculo remanente / nec transeunte ad religionem /
aut continentiam vouente Queritur utrum laicus iste possit ab episcopo suo ad thorum
uxoris de monasterio reuocari. an illam debeat compelli ad continentiam
obseruandam Respondeo quod vir potest et debet de monasterio reuocari nisi uxor
ad religionem transeat / aut castitatem perpetuo promiserit sincere
cum sit illius etatis / quod sine suspicione non possit in seculo manere
Vero alter coniugum non potest ad religionem transire altero in seculo re
manente / cum sint iuuenes et vna caro effecti Ideo non suffi
cit uxoris licencia / ut vir religionem intret nisi uxor uel con
tinenciam voueat uel religionem intret
Item pone casum sic / quod si aliqui per consensum mutuum de presenti
matrimonium contraxerint an quod sint carnaliter coniuncti potest alter
religionem intrare / altero in viuo / sicut quidam sancti de nupciis ad
vocati fuerint / et ille qui remanserit in seculo potest iure contra
here / cum non sint vna caro effecti / Vero quod alter coniugum intra
re potest religionem altero in vita an carnalem copulam
Quidam tamen Queritur intrauit monasterium in vita uxore qua ipsum
repente coactus est ad eam redire et tandem mortua est
illa Queritur utrum debeat compelli ad monasterium redire an possit
aliam recipere in uxorem / Respondeo quod votum non tenuit / ut bone
voti ad monasterium non tenetur redire / tamen vlterius non potest uxorem
recipere / quia promisit se non exigere debitum carnis / quod sunt in eius
potestate / et quamuis adhuc tenuit totum secundum reddere non erat in potestate
viri sed uxoris / cum dicat apostolus / vir non habet potestatem sui corporis sed
mulier et econuerso Vero quod alter coniugum altero in viuo ad religionem transire
non potest post copulam carnalem
Item sic precepit episcopo exon ne in episcopatu suo permittat coniugatum
uel uxorem ad religionem transire nisi vterque ad religionem mi
grauerit / tamen si uxor est senex / que sine suspicione possit in seculo
permanere dissimulare potest / ut in seculo remaneat castitate pro
missa / et vir potest ad religionem transire Vero quod alter coniugum non
potest sine reliquo ad religionem transire Ideo si mulier sit senex / eius
licencia sufficit viro volenti ad religionem transire
Coniugatus hec decretalis scribit Alexander iii Strigoniensi et Colocensi archiepiscopis
mandauit eis ut non permittant aliquem coniugatum ad sacros
ordines promoueri / nisi ab uxore sua continenciam promittente fuerit
absolutus
Sane Si coniugati ordinari voluerint / voluntas uxoris prius est
requirenda et optinenda ut dicitur in precedenti capitulo et in isto capitulo et pluribus eciam

ne uxoratus possit in episcopum promoveri nisi uxor sua continentiam profiteatur
et intret religionem sacram vestem assumendo
Ex publico mit' cl viro et in mulierem
Sunt commissa epo veronensi / primo mo qd matrimonium contracta que
cum muliere ut adviverd, et ei coniugales exhiberet effectus / qd non facere
nollet fuit excommunicata, si illa se virginem asserat assentiens dicebat se
religionem velle intrare. Sufficiens sunt licet dicta ipse
ipsi epo brixiensi / quatenus si praedictus vir eam carnaliter non cognovit
et illa ad religionem transire noluerit / absolvatur a sententia excommunicationis
recepta prius sufficienti cautione ab ipso / quod debeat ad religionem transire
sive ad vivendum simul redire infra duos menses / et si ad religionem
transierit, ceteris restituat alteri / quod ab eo recepit. Quia si rendit tantum
quaestionem que posset fieri auctoritate / evangelica. Cum dicitur: Non licet
alicui dimittere uxorem suam excepta causa fornicationis illud intelligendum
est de hiis quorum matrimonium est carnali copula
consummatum. Non quod semper ante carnalem copulam / potest alter coniugum religionem
intrare / altero in seculo remanente, et similiter si volunt
xoratus dote ista dicit in quibus partibus
Secundum Quid quesiverunt a dicto papa si possent suscipere conversum
in eorum uxoratum sine licentia uxoris suae. In prima parte
respondit papa / quod uxoratus iste absque scrupulo nullatenus admittatur
sine licentia uxoris / quia ita integre opinionis existat / quod nulla suspicio
habeatur de ipsa quod velit ad secunda vota migrare vel quod non velit
continere. In tertia parte dicitur / Et si mulier ista ita integre existat
quod nulla suspicio habeatur de ipsa de velit ad aliam vitam transire, vel in
continentia vivere cum marito eius in consortio istorum recepto uxore publice
in facie ecclesie / continentia professa in domo propria cum filiis suis / et familia
potest permanere. In quarta parte dicitur / Et si mulier ista talis
sit, quod non careat suspicione voto continentie tamen emisso a communi
hominum se removeat / et in loco religioso / ubi deo famulat perpetuo commoretur
in quinta parte / Loquitur papa iste scrupulo prohibens eos quod mulierem
conservare non audeant nec liceat sed ad licentiandum. Nota quod si mulier
est bona vel talis / quod de ea non debet haberi suspicio, sufficit eius licentia
Sed non quod notorium publice factum videtur esse solemne. Sed si mulier non careat
suspicione non sufficit eius licentia communitati. Sed non quod moniales
non debent habitare cum monachis
Ex parte Cremonensi / de uxore in forma pauperis / uxore sua consentiente castitatem
emittens suscepit habitum monachalem, et post ea liberatus uxorem
suam redimit / et ea defuncta aliam superduxit / Quaeritur utrum non
ea valeat permanere. Et papa licet ille de / ad religionem de iure ne
conveniret professe / uxore in seculo remanente / ea tamen sublata de medio
votum suum violare non potuit. Unde mandat papa expresse si

viri est quod asserit pdictus d/ compellat per executorem ut mulierem illam dimittat/ et ad suum
monasterium reuertatur decretis in habitu regulari moniturus/ Nota quod vir nec intrare
religionem nec nouere/ potest sine consensu vxoris/ Et non sufficit licentia vxoris vi
ri intranti religionem/ nec votum si ipsa remaneat in seculo/ Et mone
tes et monachi reluctantes compellendi sunt per executorem redire ad mona
Consuluit Quidam consentiente vxore sua transiuit ad monasterium/ steterit
ad religionem tandem vxor illa est mortua/ Questium fuit appa
rit/ possit habitum sollicite reassumere/ et aliam ducere in vxorem/ vel si di
ctum liceat sibi retinere/ Respondet ipsa/ quod dictus vir nec habitum/ quam assumpsit
abiecere potest nec aliquam sibi in vxorem copulare/ Et si contraxerit nihil
vnum est dirimendum/ Nota/ quod sufficiat vxoris licentia/ ad hoc ut votum
teneat/ ut colligitur hic
Cumsimus Vxor regis suauie quam infirmitate depressa continentiam vouit
vir suus ad tempus/ voto continentie consensit/ ipsa post modum liberata
viro suo ad hereere matrimonialis/ recusabat/ Cum Rex petit appa
sibi super hoc prouideri/ et vxorem compelli sibi matrimoniali adherere
affectu/ Mandat per quibusdam medialis/ Si ita inuenerit vxorem regis
predictam quam infirmitate detenta continentiam vouisse/ et virum suum sibi
ad tempus prebuisse/ consensum/ et maxime si idem vir non vouit continere
eam spectiua postulatione dictam viro suo faciat adherere/ et vt ipsum admi
nistret matrimoniali affectu tractare/ Nota/ quod vir et vxor pari consenso
continentia vouere/ Et alter sine altero vouere non potest
Placuit Quidam mulier credens maritum suum esse mortuum habitum
religionis/ assumpsit tandem eo reuerso/ de monasterio educta fuit/
viro suo post modum defuncto/ Queritur vtrum compellanda sit ad
monasterium redire/ Respondet ipsa/ Cum votum/ suum non tenuit omnino/ tamen intra
monasterium permansit se non
tenuit/ quoniam se potuit obligare intrando monasterium/ permisit se non
exacturam vel reddituram debitum/ quod erat in eius potestate/ reddere vero
ad secularem non erat in eius potestate sed in alterius/ et id quod ad se votum
tenuit/ et post obitum viri tenere non desiit/ cum ad eum rursum de
uenit/ in quo effectum potius habere percipimus/ Sed saluti sue melius
prouidet si ad monasterium redierit/ Si vero ad hoc induci non poterit non
est in vita ad hoc compellanda/ Nota/ quod votum pro parte tenet et
pro parte non tenet Et viuente viro suo licitum est cuilibet remeare/ sed
nunc aliquis nemo remeare potest
Consulit Quidam tamen ex istis decretalibus dicitur quod cum vir et vxor sint vna
caro/ esse per quoscumque coniugales/ nec videtur possit committi
ad diuinum alterius in seculo remanere prefecto non est alterius coniugium vera
piciendum ad obseruantiam regularem nisi religiosus spectiua continentia
repromittat/ nisi sit forte eius etatis/ ut sine suspicione continere

valeat in seculo remanere / ut dicitur supra / quod actum est etc. / cum sit
Ex parte. Quedam mulier coram duobus (testibus) velum viduitatis
assumpsit cum celebratione misse ac letania sicut moris est. Post
hoc quidam (Nobilis) proponebat se mulierem illam mediantibus
per verba de presenti desponsasse / mulier illa confitebatur se consensisse in illum
sed quia audiverat illum leprosum esse penitus nolebat sibi ulterius ad-
herere / quesitum ergo fuit utrum velum susceptio matrimonium impediat in-
ter eos. Et papa, etsi liceat videatur dicti rationabile, quod contractum
est inter legitimas personas per verba de presenti quod ex eo unius
possit ab utroque dissolvi / ut alteri vivente alter possit ad
alia vota transire / et si unus fidelium fiat hereticus, nisi forte sanus
...
q̄ dum sit nondum per carnale copulam consummatum, licitum est altero
quoque religiosum in sulto ad religionem transire et alter potest alii
copulari / et hoc idem papa consuluit observandum in causa premissa, quod
causa sit falsa ...
...
Institutus Quidam acolitus H. nomine quandam puellam dux-
it in facie ecclesie in uxorem, et eam carnaliter cognovit
/ tandem discordia orta est inter illum et amicos puelle, que fuit
alii copulata, et deinde acolitus fuit usque ad gradum sacros ordines
ordinatus, et tandem habitum cisterciensis ordinis assumpsit / dubitaret iste
H. cum licite posset in suo ordine vel proposito permanere, accessit ad
papam exponens sibi predicta, unde mandat papa diocesano episcopo quatenus si res
ita se habet predictam mulierem compellat ut ab illo recedat, cum per adul-
terium sint copulata, nec predictum monachum petat, qui eo nunquam
votum suum valeat adimplere, nota quod si uxor alicuius publice
adulteratur, vir eius licite potest per eum modum premoneri ad ordines, hoc
intellige si post adulterium commissum, eam non cognovit
Similiter Quidam coniugatus nomine L. proposuit in nostro studio intrare
et presentibus pluribus sacerdotibus instabat apud uxorem suam
ut super hoc suum prestaret assensum, asserens quod nisi hoc faceret, tam
sibi quam toti mundo redderet se inutilem, et sic illa tam precibus
et fletibus impulsa, quod multorum astantium devicta caput illius sponte /

altari supposuit manum suam et ea parte mediam (?) exhibit consecratam. Et post mo
dum spiritu tre plurationibus fecit professionem, illam in seculo remanens in hone
stos amatores. Ad misit vir dictus R., timens ne forum illius sibi posset im
putari accessit ad sedem apostolicam exponens sibi predicta. Unde mandat papa episcopo predicto
et eidem abbati quatenus si est ita predictum R. permittat libere permanere
in monasterio, quod intraverat, quamvis multum deliquerit in hoc quod ipse mali
tiose asseruit, quod illa consentiret suo ingressui, tamen sibi contra toti mundo cederet
se in vilem, et quia rogavit presbyteros ne predicte mulieri exponerent quod ipsam in
seculo remittere oporteret, si manum daret viro suo, cum capiti vero altari
sponte supposuit, et post modum non consensit ipsam postquam revocare non po
tuit cum exceptione fornicationis posset repelli, maxime cum antequam
fuit fornicata ipsum non repetiit. Nota quod dolus in spiritualibus non re
scindit contractum nisi mulier non consensit, secus si consensisset, ut in capitulo
sequenti. Et post quod alter coniugum publice fornicatur, alter potest religionem
intrare altero in vita.

Accedens. Quidam coniugatus volens assumere habitum monachalem
petiit a uxore sua, ut super hoc suum prestaret assensum, que per mul
ta verba et alia quamplura que inferebat eidem, dicens quod ipsam di
mittet annuit voluntati ipsius et sic vir ille habitum cum ordinis
assumpsit et mulier eiusdem monasteriorum intravit. Nulla habitu
assumpto vel voto professionis emisso, tandem vir ille habitu dimisso
ad seculum redeundo, mulier statim petiit, illum sibi resti
tui. Qui super hoc ad sedem apostolicam accedens, cui mandat papa, quatenus si est ita
vir compellatur eam recipere, et ei exhibere coniugalem affectum. Nota quod
quod licentia fraudulenter extorta non valet ut vir posset monasterium intrare.

Significavit. Quedam mulier R. nomine coram decano sancti
Quirini (?) fungens vice archiepiscopi sano dedit licentiam viro suo re
ligionem intrandi voto continentie sibi minime (?), et recepta fide ab
eo, quod perpetuam continentiam servaret, et sic vir professionem fecit. Decanus
ipse, quod perpetuam continentiam servaret, et sic vir professionem fecit. Decanus
vero post factam professionem, eidem dicebat, quod mulier illa debebat
religionem intrare, sed illud prius sibi non exposuit, quod si expressum
fuisset viro suo licentiam non dedisset sed decanus ad hoc compellebat eandem.
Unde illa mulier hec omnia significavit domino pape, unde papa mandat
quibusdam quatenus si est ita et mulier talis etatis existat de qua su
spicio non possit haberi non permittant illam compelli illam religionem
intrare votum continentie observantem. Nota quod mulier coram iudice
ecclesiastico dare licentiam viro intrandi religionem (et hoc nota), quod
si mulier dat licentiam viro religionem intrandi si iuvenis est debet
compelli ut ipsa similiter religionem intret, alioquin sufficit licentia
continentie voto emisso.

Quidam religiose mulieres separata sunt de consultatione pape, quod
cum fuerint dicta, quod si ad frugem melioris
vite converse fuerint, si malicia earum commoniti, eas recipere noluerint,
in monasterio cum religiosissimis mulieribus debent poni ut perpetua

Primaz agant l[ibr]o q[ui]d vo[lue]rit mulier ... sit p[ro]pt[er] de adult[er]io puniend[a]

udiuz ... laicu[s] et de uxorem sua[m] matrimonium q[uo]d reiteb[a]t

datus fuit eis auditor, coram quo auditore petebat iste uxore[m]

sibi restitui, tum quia verba de p[rese]nti contraxerat carnali copula

subsecuta, ad q[uo]d fuit ex parte mulieris responsum q[uod] ip[s]e pro a[n]i[m]e

sue remedio spontanea voluntate p[rese]ntibus duobus sacerdotibus

et testibus ex fide dignis exhibitis, renunciavit omni iure q[uod] habebat

in ip[s]a resignando illud in manibus alterius de sacerdotibus p[re]d[ic]tis

promittens se castitatem servaturu[m] de novendo se hospitali

de ponte ... plenum et ip[s]i mulieri dedit lic[enti]am ... in

trandi et d[e] sua vita ip[s]a dedit ei licentiam similiter, et resignavit

omne ius q[uo]d habebat in ip[s]o, p[rese]nt ista omnia continebant in publi

co instru[men]to, ... p[re]d[i]c[tu]s ... opposuit q[uod] sedm instrumentum illud muta

tum fuerat q[uia] cum casu amissum fuisset illud, q[uod] p[ro]nus fuerunt

in tercia persona, mutatum fuit p[ro]p[ter]ea in p[ri]ma, et plus in uno q[uam]

in altero continebatur. In super proponebat q[uod] quida[m] deceptorie

eu[m] illexerunt, promictentes ei q[uod] in hospitali p[re]d[i]cto, ubi ... ad volu

tatem suam possit uti, et q[uod] ardore libidinis ibi extinguere posset

et sic seductus ... et illectus non debet sibi obesse, q[uod] in hac parte

dicit fecisse, sed ad p[re]d[i]cta sic fuit responsum, q[uod] non nocet an in

strumentum loquatur in p[ri]ma vel in tercia persona, dum modo veritas non

mutatur, p[rese]ntea ... aliqui dicto ... data fuisset ... quam

ad hoc se opposuit in dictum, tunc eo tempore quo ... p[re]d[i]c[t]a fuerunt

pure simpliciter et p[ro]p[ri]a voluntate ea noscatur fecisse, unde compelli

debeat vitam mutare dicens, dub[ium] p[ro]p[te]r ... consilio cum

fuerit ... mulier p[re]d[i]c[t]a ab impetitione ... absolvit, p[er]petuum

imponendo eidem ... q[uod] vir et mulier ab ... q[uod] alter in al

terum habet se absolvere possint et religione mutare. Item non refert

diversitas narrandi, ubi eadem dicit. Item dolus in sponsalibus non re

scindit contractum quia non fit contra illius p[ro]p[ositu]m, talem ...

Mulier aliquis coniugatus transivit ad infidelitatem uxore sua

remanente in fide ... q[uo]d illa fuit avuo suo ... ecclesie

separata vir reversus est ad fidem et eam repetebat, ip[s]a nolebat

redire ad eum, sed potius volebat religionem intrare, debet com

pelli ad virum redire de conversion in fidelium

Cum dabilem quida[m] saracenum qui erant in captivitate ...

infecerunt viros quarundam mulierum xp[ist]ianarum in ... et

machinacionibus ... p[ro]p[ter]ea ip[s]i saraceni p[ro] mulieres illas ad

fidem x[rist]ianam sunt conversi, queritur utrum de iure illas possit ...

in uxores / et si cas diuinit an tale coniugium teneat R[espondeo] ipsa est ista q[uestio] de
termina[tur] p[er] glo[ssam] / Tribunerum in quo dicitur / quod si in morte uxorum maliciose
fuerunt machinate / quamuis eorum studio ad fidem conuersi fuerunt contrahere
non debent / et si contraxerint non sunt tollerandi / quia tale dampnum
cum tali lucro compensari non debet Nota quod compensacio non habet
locum in delictis etc.

Q[uid] si Iudeum Saracenum interfecerit quosdam Christianos in bello et quosdam
Iudeos quosdam Saracenos simili interfecerunt in bello per eandem
Saracenam illi ad fidem conuersi sunt / et contraxerint matrimonium
cum uxoribus illorum quos in bello interfecerunt mulieres iste prius
intelligunt veritatem de morte parum consortum scilicet quod iste Saraceni
mariti uxoris interfecerunt maritos priores de morte petunt
tenetur quod coniuges sunt R[espondeo] ipsa est cum tales non procurauerunt mortem
illorum coniugum ut in se conspiraret personas licite potest contrahi nec debet
aliquatenus separari cum hic causa illa non subest propter quam debeat
separari

Item Iudeus conuersus ad fidem uxore sua / relicta petebat in iudicio ut eidem filius eorum de quo de quinque annis assi
gnaretur. Mulier respon
det eum ad fidem katholicam qua susceperat petendo / magis indiget materno
solacio / quia paterno qui sibi ad partum sufficit / teneritas in puero de
debatur quod cum puer adhuc infans existat magis indiget matris
solacio quam patris / unde potius conuinci et mulier
pro partu laboraret / unde potius concernit debeat rema
nere apud matrem potius debeat rema
patri / et ideo apud patrem potius attendendum quod filius
de iure conuenit in patrimonium / et ideo apud patrem attendens quod filius
necessarius fuit apparet quod mater et dubium ipsa attendens quod filius
nere conuersis sunt appellanda quod mater et non matrem / et in te
in potestate patris constitutus cum familia sequi et non debeat que
etate apud suspectas personas aliquibus remanere non debeat
nite ipsius infideliter / et puer per tempus apud patrem non suspectum
ali debeat et moriri et si apud matrem manere possibile illa
trahitur ad infidelitatem eorum et ideo ipsi favore fidei R[espondeo] ipsa pre
tur illum apud patrem remanendum / non quod filius in potestate patris
est et non matris et filii per consuetudinem apud suspectas personas sunt alendi et si
ti non debent morari apud suspectas personas : de voto et uoti redemptione etc.

Q[uid] de peregrinatore aliquis
facit uotum peregrinatoris tenetur vel quod tale uotum possit redimi uel e
mosinis uel commutari in aliud necessitate instante / R[espondeo]
ipsa de arbitrio superioris pendet ut ipse consideret qualitatem uouentis
et causam commutationis scilicet an ex infirmitate uel affluentia diuiciarum
uel alia probabili causa. ut scilicet peregrinatio uel commutatio magis sit
deo accepta et cum hoc sic hoc dispensari non quod ipsa peregrinatio uotum potest
expedit dispensare si facienda est / magis uidetur acceptum deo acceptum

Clericus R. Cum dum esset in puerili etate constitutus et do
li etate capax disposuit proficisci Jerosolimam, et quidam qui il
luc accedere volebat fidem dedit et suam ab eo accepit, quod in via fi
delis socius existeret. Tandem factus est disparatus et adultus. Accessit ad
papam petens eius consilium super illum absolui animo, quod in etate
puerili fecerat, cum facilitate voti, quia tribulis disparatus. Ita tamen quod pro
tunc elemosinis redimat et toto tempore vite sue si poterit omni
pauperi debeat providere. Non vota redemi elemosinis possent ista.
Item Juvenis ... Magister ... fecit sibi minuere in brachio, decausa
brachium intumuit ex illa minutione ita quod periculum fuit ad
mortem. Dum esset in tali statu protulit hec verba: Non diu hic
morabor, proponens in animo religionem intrare. Dubitatur an
ex tali facto teneatur religionem intrare. Respondetur ei papa, quod si plus
non est in voto processum, non debet dici voti transgressor si non
adimpleat quod dixit. Non quod per simplicia verba, quibus non obli
gatur nisi habeat animum adimplendi votum.
Item ... Quidam habet detur ita ponere casum: ego voveo deo visitare
limina sancti sepulcri domini nostri vel limina beati petri vel beati
Jacobi per eam. Quidam religionem intrare. Deinde quesivit a papa
si non complere quod vovit, utrum esset voti transgressor. Dicit papa quod
quod reus fractionis voti non habetur qui temporale obsequium in perpetuam
nostre religionis observantiam commutare. Non quod aliquis non
dicitur voti fractor qui illud in melius commutat. Et plus
ure ... qui temporale servicium commutat in perpetuum.
Item Cum esset archiepiscopus Strigoniensis votum emisisset Jerosolimam vi
sitandi, rex Ungarie significavit domino pape quod tunc regnum
Ungarie in turbacione et tribulacione esset, consilium et auxilium ar
chiepiscopi erat sibi multum necessarium, unde peciit a domino papa quatenus
mandaret archiepiscopo ut Jerosolimam non accederet, donec regnum ad tranq
uillitatem perveniret. Unde mandat papa eidem archiepiscopo, quatenus iter non
arripiat Jerosolimam adeundi priusquam regnum pristinam tranquillitate
... fuerit restitutum vel super hoc ab apostolica sede recipiat mandatum,
et ideo transgressor voti non habebitur, quia de mandato pape votum
distulit adimplere. Nota quod non dicitur transgressor voti qui
ipsum differt adimplere, quia quod differtur non aufertur. Et sic ex
causa potest differri execucio voti.
Item Rex Ungarie votum emisit Jerosolimam adeundi, tandem vo
to non completo, agens in extremis filio suo Andree domini
sub interminacione maledictionis precepit ... exequendum. Et ille
signo crucis accepto promisit votum patris sui sine dilatione
adimplere. Patre sublato de medio collegit multitudinem quam potuit

bellatores Ierosolimam proficiscendi, et tandem ante bellatores cum fratrem suum
regem Hungarie comitis ipsa hoc intelligens, mandavit eidem, quatenus
omnibus postpositis aliis usque ad festum exaltationis sancte crucis iter arriperet
Ierosolimam adeundi, sibi hunc in votum, et sponte receptum exequendo
ne successioni paterne se redderet indignum, quod si non faceret extunc sese
erat quod civitatem et perciperet [illegible], quod sibi competebat ordine gene-
ture si dictus rex frater eius sine prole decederet, et regnum administrare
fratris eius devolveretur, non quod votum suum posset aliquibus excipi penalem
seu qui non adimplet voluntatem defuncti privari successione illius
Dignue devotus enim comes compannie in ultramarinis parti-
bus moram fecit, et causa terram quam etiam libertate plenam curaret
christianis [illegible] considerans quod per alium eidem terre non posset defacili sub-
veniri ad ipsum proposuit accedere, et in signum peregrinationis et devotionis
terre sancte signum crucis assumpsit, et sic arripuit iter peregrina-
tionis, et dum esset in via intellexit quod dictus comes mortu-
us erat, et licet in terram suam conspiceret, tamen frustratam noluit tamen
redire sine consilio domini pape, et sic ad urbem accessit, et intentionem
suam et statum terre domino pape exposuit, dominus papa considerans factum suum
dixit quod in hoc negotio tria sunt consideranda, quod liceat secundum equi-
tatem, quid deceat secundum honestatem, quid expediat secundum utilitatem
attendens quod ipse suum votum debeat perficere, secundum autem prophete dicitur
vovete et reddite domino vota vestra, hoc est quod dixit quod liceat, quod
autem evangelium dicit Nemo mittens manum ad aratrum et
respiciens retro aptus est regno dei, et hoc quod dixit quid
deceat, sed non expediebat propter exitum aliorum quod quia aliquis apostolus
facile translatus in exitum aliorum, et hoc est quod dixit quod expediat
per modum allegatum in primo, quod votum perficere non debeat propter etatem
cum vix posset sustinere labores propter necessitatem terre sue cui est ob-
ligatus ipso [illegible] votum quod licet [illegible] esset, ideo in sententia sedis apo-
stolice [illegible] potuit per ea ondit quod votum commutari posset au-
ctoritate veteris testamenti, cum considerans quod votum posset commu-
tari in aliud opus pietatis, non mirandos quod homines mutato
loquuntur exemplo domino dicente. Similiter illos qui certi sunt et directo
cetera credit, ergo ~~[illegible]~~ commutavit peregrinationis talem commutare
ut expensas quas esset facturus eundo morando et redeundo
transmitteret in subsidium terre sancte laborem [illegible] et remunerationis
recompensans, et quia christianis specialiter pro libertate terre predictam
committens, assequendo voto peregrinationis emisit, eo sublato de me-
dio causa cessavit, et ideo cessare potuit et effectus, et habeat
in speciali ipsa, habent indulgentiam sicut [illegible] peregrinationis licet quod
ad quod expediat quod deceat quod expedit, sed alium non christianis sine

Licencia prelati sine votum peregrinacionis non debet emittere
sed potest commutari / Item vitatis propter scandalum non est dimittendum / Item votum in
causa voti in ipso commutando consideranda est / Item cessante cau
sa cessat effectus
nus quod cum de Anglia assumpserunt signum crucis in subsidium
sancte terre / quia iste votum suum non adimplebat / Mandavit
papa cantuariensi archiepiscopo ut eos compelleret / ad execucionem voti
si quia quidam propter infirmitatem / quidam propter paupertatem / vel aliam
iustam causam utilem / non poterunt adimplere votum suum / Consuluit
archiepiscopus apostolicam quid de hiis esset agendum / et hoc est / quod debiles et
opes magis in defectum / qui ad profectum accedunt / illuc quod debiles
pugnare non possunt / et pauperes mendicare coguntur nisi forte
sint nobiles et magnates ut suis expensis secum possint ducere
bellatores / vel nisi sint artifices et agricole / qui de laboribus
suis sibi victum / querere possunt / Unde papa distinguit inter illos qui
habent causam licite non sciunt / et illos qui perpetua penitus danda
da est dilacio secundis redempcio indulgenda / ita tamen / quod expen
sas quas essent facturi transmittant in subsidium terre sancte
nusquam Christo / similiter distinguitur inter illos qui pro defensi
one terre sancte votum peregrinacionis emittunt / et illos quibus
pro satisfaccione peccatorum suorum iter peregrinacionis iniungitur / circa primos
plus consideratur succursus terre sancte / circa secundos plus labor iti
neris secundum intencionem voventis vel penitentis / et ideo si aliquis
de voventibus inutilis est ad pugnandum / melius est votum redimere
qua expensas consimile / quod et de penitente qui non potest propter debili
tatem iter peregrinacionis adimplere idem dicendum est / scilicet ut redimat
votum / sed non de illo qui potest ire / licet non posset pugnare / quia
principalis causa est consideranda / mulieres vero que non vo
verunt / si remanere voluerint viros sequantur / ille vero qui vo
verunt / nisi sint divites ut possint secum ducere bellatores vo
tum redimant / Nota / quod votum pro terre sancte subsidio factum ex
iusta causa potest redimi vel differri / Item principalis causa voti
consideranda est / et secundum illam dispensandum
Extravagans / In capitulo preterea de voto signatos / inter illi votum
redimant / qui perpetuo impedimento detinentur / In ista decre
tali consuluit archiepiscopus ille cantuariensis / respondit quod de decretali preterea dicitur
ius generale constituat / ut liceat sit prelatis absolvendi sibi subie
ctos / secundum formam sibi expressam supra in decretali de voto in parte
decisa de pravis religiosis potest dispensari / consuluit idem
archiepiscopus / de quibus religiosis intelligitur est papa / ad primam consultacionem
quod in consultacione preterea ius constituitur generale / et licet dicat de
equitibus sive viris religiosis / non tamen explicatur ibi / ad quos eis

penitentiario specialiter spectat dicat go papa / quod execucio illius iuris / ad illos tamen
pertinet quibus a se ap[osto]lica fuit iniuncta per hanc responsionem soluta est secunda questio de
quibus religiosis illud sit intelligendum. scilicet vtrum de regularibus vel episcopis / quod ad
neutros istorum execucio illius iuris spectat. sed ad alios tamen quibus
a se ap[osto]lica specialiter indulgetur / Secundo in precedenti decretali. Si quis
vouendo est inutilis ad pugnandum / quamuis sit abilis ad eundum
-nicus est redimere votum / quia expensas assumere / Tunc sunt accepta
vtrum sit generaliter intelligendum / de nobilibus qui scienter possunt ducere
duces bellatores an de minoribus. tamen est papa / et si diligenter consideras
hoc debiles et in opere magis in destino quia in persona accidunt
et c quod autem dicatur / in fine precedentis capituli / mulieres que remane
noluerint / de illo intelligitur / que pro voto non sunt astricte in voto
isto viri vouere possunt / sine consensu virorum propter necessitatem propter
quam / Alia vero qui vouerint vel ad subsidium / terre sancte cum clericatus
officium eos reddat inhabiles ad pugnandum votum redimant
vel consilio sunt strenui vel officio predicacionis instructi / aut nisi sunt
magnarum obsessionum deputati / vel nisi sunt adeo diuites / vel secum
possunt ducere bellatores / Hoc autem de votis cum illis intelligendum est / non
de illis quibus labor peregrinacionis in persona est in iunctus / Nota hic et
abbreviatur ... inicialis quod ius quod est ut desseratur in voto terre
sancte / et tamen eius execucio nulli permittitur / nisi cui specialiter
papa committit

Et casus. Quidam emisit votum solempnis suscipiendi habitum regula
rem in constantinopolitana ecclesia / et fuit ei permissum quod infra
certum tempus votum quod emiserat adimpleret / Tandem termino transacto
votum suum non adimplevit. per modum vocatus fuit ad regimen ecclesie gene
...ris. iste considerans quod votum emiserat / nec fecerat quod promiserat / pe
ciit consilium a domino papa / et ipse consuluit ei / ut si suam sanare desiderat
conscienciam resignet regimine ecclesie generalis / et reddat domino votum suum
suo modo / capitulum ecclesie predicte ipsum duxit eligendum electionem
potuit recipere / de se scitum / nota quod qui promittit votum solempnis
religionis intrare omnino intrare tenetur /

Consulantur domino potest vtrum quorum unus cum terre signatus
et alii signo crucis desiderabant insignum penitencie a domino papa
ut liceat eis deferre vicessimam proventuum ecclesiarum suarum deputa
tarum fuerit sui terre sancte / Et casus papa / quod si cum sic propter abse
nciam enormiter non lederetur / et ipse utiles fuerit terre sancte verbo
et exemplo / quod tamen committit corporis sive dimissis parentibus idoneis in ecclesiis
suis tenetur votum suum adimplere / et sic poterit vicesimam eccle
siarum suarum deputatam subsidio terre sancte secum portare / Nota quod ecclesiarum
prelati si se absentant ecclesia tenentur dimittere procuratores / qui vice

Sua propriet negocia circa tam inditos quam extra et ipsos teneat omnes
de statu monachorum et aliorum regularium

Gerardus sancte Capuanus Neapolitanus ministrum suum cognouerat et ea que offerebantur deum sibi vendicare volebat, Innocentius papa mandat eidem quatenus nec ipse nec presbiter suus aliquis monasteriis aliquam molestiam inferant preter solum disciplinam, et si aliquid illuc pro fidelium deuotione accesserit nichil ibi sibi debeat vendicare, sed totum monasteriis perueniat, ubi sacramentis quod quoque a fidelibus offertur contingit, vnde quod episcopus nil iuris habet in monasteriis nisi cause discipline.

Monachi statuit Lateranense concilium quod monachi non recipiantur in monasterio pro precio nec peculium habeant nec soli per parochias habitent, et ne soli quidem in cenobio [illegible] subleuet eum si ceciderit, et si quis exactus pro sua receptione aliquid dederit ad sacros ordines non ascendat, hic vero qui exegerit officii suspensione puniatur. Qui vero peculium habuerit nisi sibi ab abbate fuerit ei indultum, et permisso pro administrationis commissione remoueatur altaris, et qui cum peculio in extremis inuentus fuerit, et non oblacio fiat nec inter fratres recipiat sepulturam, quod intelligendum est de omnibus religiosis. Nullum officium proprios alteri conceditur in fine dicat quod priores qui per electionem canonicam capitulis suis fuerant instituti non mutentur nec remoueantur nisi per manifestam et rationabilem causam, videlicet si fuerint dilapidatores vel incontinenter vixerint aut tale quid egerint propter quod merito amouendi videantur, unde quod pro monachatu pro sua receptione in monasterium nihil debet dare peculium. Monachus pro sua receptione est, quod non potest ad sacros ordines promoueri. Nec in suo monasterio potest habere prioratum, sed administratione pena habentis peculium est priuatus in morte a sepultura. Et prioratus vel obedientiam nullus priorum donare tenendi debet. Et electus ad prioratum conuentualem, et alius qui prior conuentualis non potest nisi manifesta et rationabilis causa fuerit, puta si sit dilapidator vel inuiat continet.

Cisterciensis abbates et conuentus cisterciensis ordinis, et inhibite cassentur a sua prima institutione, inter multa excessus contra regulam ordinis sibi vendicauerunt villas, ecclesias et fidelitates, et alia que ab honestate religiosorum vita decrepabant, de quibus papa dicit se in dolore unde mandat eis quatenus domus illorum sub titulis sint contente, secundum quod expressa sui ordinis origine fundate sunt si cum suas institutiones reliquerint et contempserint, se ad genera in vita aliorum monachorum voluerint, oportebit eos inter quos censeri quod dignum est ut qui similem cum aliis disciplinam vitam similem seruauerint in legibus disciplina, in fine dicat quod domus alie que ad istum ordinem sunt translate vel se transtulerint institutionibus istorum se conforment.

Super quadam conclusione vel si in morte cum peccato infectus fuit mortifero
non debet sepeliri et si sepultus fuit debet inde eici dummodo sine scan-
dalo eici possit. Verum quod qui in mortali peccato decedit, carere debet ecclesiastica se-
pultura. Et de similibus simile iudicium est habendum
Vide quidam plebanus sancti quirini desiderans ad stringen-
-ciores transire, coram fratribus sancti victoris resignavit officium
plebani pro missione, faciens de sua commissione professionem tamen solem-
pniter non fecit nec habitum suscepit regularem eiusdem. conside-
rantes ad laudabilem ad instructionem ipsius imposuerit a florentino
episcopo ut adhuc administraret ibidem et hec quoque eidem optinuerat a quo-
dam legato, a quo se per modum petierunt a papa, quod hoc ritum haberet
precipue cum istud fecisset de licentia prioris sancti victoris. Super hoc re-
scribit papa eidem plebano dicens, quod licet in generali de monachis
caveatur ne soli per villas et oppida esse debeant, de canonicis in regula-
ribus, hoc non cavetur, quia et si non prohibentur se uti seniori animo
asserto, regule tamen inserviunt laxiori. et monachi per canonicos
aliquotiens ad curam parochialium ecclesiarum ordinantur, et sua debent
predicationis officium exercere, quod privilegiati esse sic quod annuit papa postu-
lationi predictorum parochianorum ut ibi exerceat plebani officium, ita
quod vivere canonicam regularem si sic potest, scilicet licet vero quod qui promittit
regularem vitam assumere tenetur religionem intrare, et potest adhuc appella-
tum ad monasterium. In tali isto tractatur, qualiter monachi vivere debeant, et
qualiter et in aliis officiis tam prelati quam alii debeant se habere
Insuper dicit, quod abbas cum aliquo monacho, dispensare non potest ut
proprium habeat. quia abdicatio proprietatis et custodia castitatis ita sunt annexe re-
gule monachali ut contra ea summus pontifex non possit licentiam indulgere
Vero casum in quo papa dispensare non potest
In singulis Innocentius volens intendere circa reformationem et statum
monachorum in generali concilio residens, Statuit quod in singulis pro-
vinciis sive regnis fiat de triennio in triennium commune capitulum abba-
tum et priorum abbates proprios non habentium qui non consueverunt tale ca-
pitulum celebrare, salvo iure diocesanorum episcoporum, ad quod omnes conveniant nisi
fuerint legitime impediti apud unum de monasteriis ad hoc aptum
ita quod nullus, ita quod nullus plus quam sex evectiones et octo personas
adducat, et in huiusmodi novitate advocent duos cistercienses abbates ordinis
ad prebendum sibi consilium, et auxilium cum in huiusmodi capitulis faciendis me-
lius sint instructi, et illi duo advocent duos abbates de ipsis
quos viderint expedire, et ipsi quatuor presideant toti capitulo, ita ut ex
hoc nullus eorum auctoritatem prelationis sibi assumat, unde possint
mutari, cum visum fuerit expedire in quo capitulo diligenter adhibeatur
tractatus de reformatione ordinis, et observantia regularis, et quod statuta fuerint

illis quatuor approbantibus observentur irrefragabiliter, etiam eorum capitulo statuantur
persone idonee ac religiose, que singulas abbatias eiusdem regni, sine pro-
hibitione monachorum et monialium debent visitare, corrigentes et re-
formantes que correctionis et reformationis viderint indigere. Ita quod si
rector alicuius loci sint removendi, denuncient hoc episcopo diocesis, ut il-
lum removeat; quod si non fecerit, visitatores hoc referant ad sedem apostolicam. Et
hoc idem decretum est de monachis et canonicis regularibus perpetuo observari. Ipse dio-
cesanus episcopus ita monasteria sua studeat reformare, ut cum visitatores
illuc accesserint, plus inveniant de commendatione ibi, quam reformatione
dignum. In fine precipit idem episcopis et personis, que preerant capellis
celebrandis, ut appellant per [?] ecclesiam, advocatos patronos rectores
consules et magistratus ne monasteria presumant offendere in personis vel rebus.
a quo [?] In precedenti titulo dicitur quod generali [?] statuto generalia capitula de tri-
ennio in triennium abbates et priores celebrare debeant, ubi [?] hono-
rum in capitulo isto. Et visitatores ordinant ad consilium prelatorum [?] in
presentia [?] ad visitandum de statu monachorum et observantiis regularibus
diligenter inquirant, corrigant et reforment que fuerint reformanda secundum
regulam beati Benedicti, et puniant delinquentes secundum modum culpe sine
personarum acceptione. Si vero abbates fuerint negligentes in corrigendo
monachos aut susceptis [?] mandatum visitatorum contra publice puniantur
aut in capitulo generali, quod pena illorum sit actio in exemplum. Si vero abbates
non exempti a visitatoribus inventi sint negligentes vel remissi,
denuncient hoc episcopo diocesis, et per episcopum dicatur ei ac tradatur usque ad
capitulum generale. Si vero dilapidatores inventi sint, ne ab officio fu-
erint removendi per diocesanum episcopum removeantur, pro quibus [?] sibi a visitatoribus
sint denunciati, a regimine abbatie. Et si episcopus hoc non fecerit, apo-
stolice sedi visitatores studeant intimare. Sequentes autem visitatores
diligenter prosequantur vestigia priorum visitatorum, et eorum negligentiam ad
referant capitulo generali, ut ipsi inde puniantur, et idem faciendum est de pre-
cedentibus capitulo generali. Item precipit idem quod abbates et monachi decetero [?]
non recipiant ad prebendas clericos seculares, et hii qui recepti sunt
in capitulo, loci vel voce [?] sibi non audeant vendicare, sed beneficiis
sibi concessis sint contenti, et si hii de prefatis clericis in penam [?] fuerint, canonice [?]
per episcopum diocesis puniantur. Si vero sint exempti, per visitatores [illegible] vel
precedentes puniantur. Hec omnia in monasteriis, que non habent abbates
proprios et in monasteriis monialium quo ad articulos qui conveniunt abbatibus
et monialibus precipit observari. de religiosis domibus.
Que autem de nova ecclesia constructa fuit, ubi fuerit dominorum [?] quo-
rum expensis [?] petebat illam consecrari, contendebant [?] inter
episcopos quis eorum debet eam consecrare. Quesitum fuit a papa quod
unus sit eorum qui debet inquiri [?], cuius civitatis episcopi baptizabant [?] in
colas illius loci antequam ecclesia fundaretur, et ad cuius consignacionem [?]
animam [?] conferrent. Non enim diffinit hic terminus aut locus. Sic ergo
ille episcopus vocandus est ad eius consecrationem, ut predicta consuluit [?] sacramenta

Ro quod prouisionem prelatus spiritualis praebuit cum episcopo subsit ecclesia ipsius / et sic
nam per(tinens) vel loca sint subiecte /

ua monasterium / quoddam monasterium situm fuit erat in fundo mer
aliano hospitalitate desolat ipsa voluit illud monasterium agrhi
tem abbatis cum omnibus rebus suis iuribus et actionibus / ita tamen quod episcopo
suus esset in cuius ciuitate est monasterium huius abbatis / et non ha
beat ibi iurisdictionem / sed episcopus in cuius diocesi est illud mo
nasterium ut iura sua singulis episcopis inviolata fruantur / Ro quod per hanc
unionem non sit preiudicium episcopo in cuius diocesi est illud monasterium
Item ipse iura cuilibet sua seruare intendit item priuilegium seu indul
gentia sine preiudicio alterius dari debet

Exemplo eximendi ordinacio et dispositio exemptorum monasteriorum
vel aliorum locorum similium pertinet ad episcopum in cuius diocesi sunt
constituta Ro quod omnia monasteria et loca religiosa subsunt episcopo in
cuius diocesi sunt constituta ipso tamen aliud in contrarium ostendatur

Ex(tra) Clementi sunt apostoli / vel loca deputata ad hospitalitatem pos
sit in secularem usum commutari / Ex ipsa et si loca ille ad usum
hospitalitatis / et prouisionem pauperum auctoritate pontificis deputata sunt
non debet amplius mundanis usibus deputari / sic sit religio
si sicut de vestibus et vasis legatis / et aliis ad diuinum cultum per
episcopum deputatis / obseruat consuetudo antiqua / et satis ex canone
edocet Ro quod que diuino cultui deputata sunt / ad humanos
usus amplius redire non debet

Ut quatuor dicitur quod in ista dicitur quod ecclesie regulares non debent fieri
seculares / quamdiu per religiosos poterint ordinari / si autem
regulares defecerint tunc ipse collegia deficiunt in eis ecclesia seculares po
terunt instituti / Ro quod necessitas / non subest legi / Et certa secundum
debet reformari / per homines eiusdem religionis

Constitutus episcopus albanensis in presentia domini constitutus petebat unam
capellam in certa causa / quod pauli de ababbe et fratribus monasterii
in qua ius patronatus habebat ecclesia / quod erat sita in diocesi albanensi
Et ideo de iure quod debebat sibi de iuribus episcopalibus respondere
si vero contra apparet / petentis capella monasterium ad soluendum pensionem
pro monasterio / sunt et restitutionem pensionis subtracte a xl annis
et citra Et econtra monasterium habuisse respondetur quod licet ecclesia illa
sita esset in diocesi albanensi / ei tamen non tenebatur respondere in aliquo
ecc quod dominus lanfrancus episcopus qui fuit albanensis episcopus / suis
litteras situs in diocesi albanensi pertinentes ad monasterium eius
habebat tam in monasterio quam in ecclesiis illius concessit monasterio in em
phiteosim sub annua pensione viii denariorum / ita quod licitum / erat

abbati et fratribus omnia sacramenta recipere, a quocumque episcopo tam in monasterio
quam in aliis ecclesiis in quibus, ex certis concessit eis tercia, nec
non et cetera ipsa quod fieri fuerat ab illo episcopo confirmavit. In super proposuit
Andreas si ecclesia illa alii fuisset subiecta tamen abbas monasterii per
xl annos et amplius in pace possedit eandem. Adhoc episcopus
episcopi concessionem laurentii episcopi non tenere ut potest continetur simoni
aca pravitate tenor, quod episcopus spiritualia concessit, respectu precio
annue pensionis, et sic commisit viciis simonie, sed concessio illa
non tenuit, et confirmatio pape fuit optenta per subrepcionem cum
in confirmacione illa non fuit facta mencio de illa pensione. Adhoc
fuit a parte monasterii responsum quod non est in prelatis nec novum ut
episcopi concedunt ecclesias certas pro certo censu aliquo reservato in eis
nomine pensionis et ipsa non prout libertatis, vel potestatis. Episcopus autem ali
quibus ecclesias concedit, aliquid sibi censum reservat in eis et in literis
concessionis censum exprimit ad perpetuam memoriam, hiis et aliis
auditis dominus papa condempnavit Ystoriensem, monasterii Ystoriensis
episcopo Ystoriensis episcopum in solucione predicte pensionis decreto faciendo, nec
vacare que contingit predictam ecclesiam, et in restitucionem subtracte de
xl annis pensionis sententiatam eandem super omnibus aliis absolvit
Ystoriensem monasterium ab impeticione Ystoriensis episcopi, episcopo eidem perpetuum
silencium imponendo. Nota quod eo ipso, quod ecclesia sita est in dyocesi
episcopo eo ipso est illi subiecta nisi contrarium ostendatur. Item episcopus potest remittere
iura episcopalia pro annua pensione ut hic colligitur, nec est simonia
et propter cum accedit confirmacio pape. Item sive accipiendo et in
presentacionibus sit abusio, si per hoc mediatur ut hic colligitur.
Item arguitur quod licet aliquis cessaverit in solucione pensionis ultra biennium
non ideo cadit a iure suo et cetera.

Cum venerabilis episcopus Sabinensis peteret ecclesiam Sancti Angeli
dilectis Amosio Farfensi cum pertinenciis suis et possessionibus
dictis illam ad se tam in spiritualibus, quam in temporalibus pertinere in
re hoc quod erat sita in diocesi Sabinensi et quod in temporalibus ad se spectaret
intendebat ostendere per publicum instrumentum in quo continebatur expresse
quod Sabinensis episcopus Farfensi abbati et duobus aliis abbatibus
pro illa dicta ecclesia, cum pertinenciis suis locavit pro annua pensione
quatuor solidorum. Propter contra instrumentum illud a parte monasterii fuit
propositum quod nulla fides est ei adhibenda propter suspicionem scripture
et rasuras in loco suspecto in annotacione legitur, hiis
et aliis intellectis, quod constitit domino pape, ecclesiam predictam sitam esse in
diocesi Sabinensi, adiudicavit episcopo iure episcopali in omnibus spiritualibus
illius ecclesie si in eadem eciam competit quibuscumque capellis, sed pau
telam scripta ei subtracta esse noscuntur. Sed quod instrumentum predictum non fuit
sufficiens ad probandum quod ecclesia ipsa ei subesset quo ad temporalia

nec potest de iure propter predicta subiectum absolvit monasterium ab impeticione episcopi
quo ad spiritualia eiusdem ecclesie / Nota quod supra audivisti, quod eo ipso / quod
ecclesia sita est in diocesi / episcopi de iure communi subest ei quo ad spiritua-
lia / Alias infra in eisdem subiectum esset propter supra lineatis scriptura / Item
si inscriptura est in dicitur (?) ecclesie est in annis domini, et in locis subiectis
viri dictis episcopus antecessorum predecessorum fecit sibi prius obe-
dienciam / ab abbate in ecclesia monasterii, quod situm erat in sua dio-
cesi per sententiam suorum assensum, tamen monasterium ipsum dixit liberum
et exemptum, et sic acta sunt, questio incepit et monasterium super
subiectionem ipsius monasterii abbas timens se episcopum agnoscat ad se ap-
pellat, episcopus non obstante appellacione tulit sententiam suspensionis, et ex-
communicacionis in abbatem, et monasterium interdixit, Propter quod monachi
monasterii et nunc episcopo, ad sedem apostolicam accesserunt, contra predicta proposuerunt
eius monasterii predecessores sententias non tenere eo monasterium, exemptum esse
vel statim lite sunt, Ultima prescripcione, sed quod monachi monasterii quia
sanctum patrimonium non habebat, ea non potuit in prima pro tunc
vel tenebatur propria eam, quibusdam sub hac forma, Item si conventus
in dictis abbatem, ad sedem apostolicam anno episcopus tulisset predictas sententias in
abbate et in monasterio, legittime appellasse, vel si constitutum monasterium
exemptum contra iurisdictione episcopi indicit predictas sententias non tenere
non obstante quod abbas, ab episcopo antecessore per sententiam assensum et obedienciam
promisit, quia fraus et dolus et patrocinari non debent / Sed si ab-
bas defecit in probacione excepcionis vel ultima prescripcione potest se tueri
ad indicet monasterium antecessorum / ecclesie subiecte quamvis probat se appel-
lasse, ad sententias super dictas, eo monasterium sit in ipsius diocesi constitutum
ipso et si abbas defecit in probacione appellationis si constitutum de excepcione
vel litteras prescripcione / tamen abbate contra monasterium absoluat ab episcopi
impeticione, non quod sit mandatum non admittitur quod ad agendum / Alias ex
contractu [illegible] inutilium per appellacionem sententia promulgata nulla
est de clero sed fratres prelati non pendet valet certe. Et fraus et dolus
nulli patrocinari debet Et per se quibus tenere privilegio vel prescripcione
subalternacione, vel sunt contrarie non per ex contra sit privilegium
rna (?) prohibet hic contra generale ne quis de cetero / Et prescripcione
nova religione inveniat sed qui vult ad religionem transire
unam de approbatis assumat Et qui voluerit novam domum fundare
regulam et instituta accipiat de approbatis / In fine prohibet ne aliquis
in pluribus monasteriis monachus existat, nec unus abbas preest pluribus mo
nasteriis de capella monachorum
In eciam statuit, ordinans propter iniquum quod monasteria que proprie sunt ca
pellanis sive instituta habeant ab episcopo de consilio monachorum, quod
presbiter regat et visitet ad necesse sunt vel ordinario et deputat et tunc

vite conuersacio ad eorum pertineat. Non quod monachi curia propter hoc non debent.

Clerici filii B. iii. dictus eccle sancte Cecilie nomine ipsius ecclesie

Opponebat Archipresbitero sancti Laurentij, de prescriptionibus subiectionis
in scrutiniis baptismatis, capellis et similibus possessionum, et petitorum
intemptando dicens, quod ecclesia sancti Laurentij et in parrochia
sancte Cecilie, sita de iure gentium, et in predictis omnibus subiacere ei.
privilegium competens non habet nec prescriptionem presentis potuit allegare eidem
ecclesie sancte Cecilie, prescriptiones predicta sicut per testes dicebat esse pro-
batum, pro ea cum ius predictis ecclesiis, tota et prima super predictis quod dicere-
tur presbiter sancti Laurentii fuit sponte confessus, quod ecclesie Cecilie debe-
bat scrutinium et baptisma, et cum ecclesia sancte Cecilie, vellet
producere testes, ad probandum, quod ille presbiter de ordinis temporibus vacatus fuerat
ad ecclesiam et quod ad eorum veneat dictus presbiter confessus fuit scrutinium
ad ecclesiam venisse, unde dictus est resistitur ecclesie sancte Cecilie, que
ad ecclesiam quod constituta fuerat ecclesia sancte Cecilie spoliatus salvo iure
proprietatis. Ex hoc, sindicus sancte Cecilie proponere volebat proprietatem quo ad
scrutinium et capellam et possessionem quo ad ecclesiam. Archipresbiter
sancti Laurentii ex adverso respondit, quod ecclesia ipsa nullo medio
pertinet ad nos, et preterea ipsa ecclesia fuit monasterium monialium, et quam-
dam fuerat in urbe, et nullum monasterium titulo sit subiectum, quare in
contrarium videbatur ut seculares, regulariter supponantur, et dominus papa
in ipsa ecclesia institutionem et destitutionem liberam obtinebat, dominus papa ergo
et aliis melius contempserunt Canonicorum sancti Laurentii sindico sancte
Cecilie, in scrutiniis in baptismo, ita tamen quod presbiter nullus peremptoriis
preiudicium generetur, vos et si nobis sine ducerit prosequendum in instituendo
et destituendo, et capitulo Canonicorum sancti Laurentii, ab impetitione
sindici sancte Laurentii Cecilie, prescripsit absolvit sibi super hoc perpetuum
silencium imponendo, verum quod quamvis in eodem libello, pro in temp-
tare petitorium et possessorium super duobus articulis et eis super eisdem
Et sindicus vel procurator preiudicat ecclesie. Et protestatio facienda est
ne statum proprium. Sue ecclesie noceat, Item in persona sindici sententia
et sina contempnationis et absolucionis

Cum tu abbas et conventus venientes dudum literas apostolicas ad quosdam
iudices impetrasti, nec eos eos compellere plures monachos
ponere in quibusdam prioratibus ubi singuli monachi esse consueuerunt, eo
pluribus facultates non sufficiant eorum tamen sita privatis utilitate defa-
cultatibus prioratuum occasione istarum literarum dicebat sibi esse concessum
ut in singulis suis prioratibus singuli monachi commorantur, quando
pluribus facultates non suppetunt eorum, Episcopus contrarium sicut tamen
dicit dudum pape, et ipse videbat ei dicebat, quod ad istud obtinet generalem lat.
decreto nullo sit mencio in literis predictis, et quod non credit hujus literis aspectu ap.

emanasse, quod si forsitan presentium receptorum occupatorum emanaverint, nec volumus presentes derogare gratiis ante datis. Nota quod monachum in ecclesiis solum esse non debet, sed cum aliis esse monachis.

De auctoritate statutum sunt duo vero, quod quidam monachi subiecti archiepiscopo burdegalensi solitarie habitabant in ecclesiis et prioratibus, quod patitur Lateranense generale, unde mandat papa archiepiscopo eidem, quatenus abbates seu priores ipsos vel vel ipsos revocet ad claustrum faciendo penitentiam, qui recusaverint, secularis in ecclesiis deserviendo, vel associet sibi alios monachos, nec quibus vitam regularem observet. Preterea et moram premissa compellat. Nota quod monachi in ecclesia soli sine consortio habitare non debent contra Lateranense generale. Et nunc prioratum et latinum alicui committit, quod unus pro uno ecclesie relinquit.

Plures heredes, quibus heredium vult proprio arbitrio, ecclesiam ordinare cum vacat statuit generale mediocriter, quod inter heredes patronum ecclesia domini non debent, et si discordia inter eos fuerit, propter quod sacerdotes ibi ordinari non possit, episcopus precipiat ut nullo misse solemnia celebrentur ibidem donec ad concordiam responderit redeat et canonice provideat ecclesie. Nota quod ecclesie dividi non debent, quod unus est cum una ecclesia unus sit presbiter hic et etiam alius hic prohibetur, sed quod duobus datur si sit sufficiens ecclesia qui in solidum et ante alicui, et simul dominum recipiat, hic non prohibetur.

Veniunt. Si patroni ecclesie discordes fuerint, ut eam noluerint de uno presbitero ordinare, si episcopus alibi ecclesie consulere non poterit, tollat inde reliquias, et claudat hostia ecclesie, nec divinum ibi celebretur officium donec canonice unum eligerint presbiterum. Ista duo capitula revocata sunt ut causa sequitur.

In lingua nostra sicut in quibusdam locis patroni ecclesiarum vel eorum heredes abutuntur potestate sibi aliena concessa, quod cum una ecclesia unum debet esse rectorum. Quod in discordia plures reperiuntur, unde statuit Lateranense generale, ut si forte tota patronorum in plures personas se diviserit illi presentandi ecclesie qui plurium eligitur et approbatur et alias ydoneus fuerit, si autem hoc sine scandalo fieri non potest potest episcopus ordinet ecclesiam sicut quod melius sibi visum fuerit. In fine dicit quod si de iure patronatus questio emerserit inter aliquos, et illa infra quatuor menses non fuerit diffinita, extunc superior ordinet ecclesiam. Nota quod electus maioris partis optinet dum electus sit ydoneus. Item propter scandalum vitandum episcopus. Item si questio inter patronatum infra quatuor menses non sinatur episcopus potest ordinare per ecclesiam.

Decernimus. Quia laici patroni in tantum audacia prorupserunt ut sine auctoritate episcoporum clericos instituerent in ecclesiis, et destituerent possessiones quoque et alia bona ecclesiarum pro sua voluntate distribuerent, propter quod Lateranense generale decrevit illos anathemate feriendos, clericos vero qui

ecclesias de manibus recipiunt laicorum sine auctoritate episcopi sine ratione puniendi, et si eas
non dimiserint a ministerio et a communione deponentur. Nota quod laica et persona de
rebus ecclesiasticis in spiritualibus et temporalibus sine auctoritate episcopi sine iniusta
disponere debet, et sine auctoritate episcopi ecclesia non debent instituti. ecclesias.
Nos autem patronis ecclesie advocatiae ecclesiam presentat prelato suo ad
quem pertinet instituendo clericum ydoneum, clericus ille non sint a prelato ad
missus, per modum propria voluntate mutata alium ydoneum presentat,
qui fuit ab episcopo institutus, et in possessione inductus, Queritur quis istorum
duorum alteri preferri debeat. Et Alexander iii respondit quod in tali casu melior est conditio
possidentis, quia ante presentato per episcopum applicata ratione non est quod a patrono
fuit inchoatum. Nota casum in quo melior est conditio possidentis, ~~quia ante~~
~~prima presentato preferri~~. Sed quod laicus propria presentat, primo omnino vacat
recepit et presentat pro alium, et recipi scilicet est in clerico patrono,
quod laicus ecclesiam nemini dare potest, sine consensu episcopi.
Extra. Aliquis laicus patronus concessit ecclesiam et instrumentum fecit sub
hac forma, ego talis concedo, et do ecclesiam talibus clericis sive collegiis
et pium cartam confirmo. Queritur an talis concessio teneat et prima, et sic
sensus episcopi non accedat nil agitur, quia pro dato habetur quod datur ab illo
qui dare non potest. Nota quod licitum est laico variare an institutionem
presentati, quod laicus ecclesiam dare non potest sine consensu episcopi quia ea non est,
et nemo potest dare quod non habet.
Ma. Clerici tendendo ecclesia compararent ius patronatus ut alios quo pos-
sint acquirere, et per modum tunc vacaverit, eorum filii vel nepotes
presentantur ad eas. Ecclesias parabit prima episcopo exemptum ut hoc districte prohibeat
et eosdem clericos ad vacantibus tales acquisitas apud vere spoliet. Nota quod
ius patronatus emi non potest.
Extra. Abbatissa et moniales monasterii de Wintonia quandam villam
in qua sita erat ecclesia de laico prebendatis ad monasterium pertinentia.
vunt ad filiam cuiusdam militis, nullus ille ad ecclesiam vacantem per modum vaca-
verit ad filiam et militis, postmodum abba-
tissam presentavit episcopo vero clericum quem episcopus instituit, postmodum abba-
tissa predicta monasterii eidem episcopo alium presentavit, sed episcopus admittere
noluit presentatum ab ipsa, unde abbatissa apud sedem apostolicam appellavit
de episcopo deposuit questionem, qui primum presentatum fecit removeri et sibi
sibi presentatum fecit institui, unde orta fuit contentio inter eos. Salubriter
episcopo qui primum instituerat, sufficienter licet dominus papa, unde mandat
prima alienatione in dubiis contentionis. Si constiterit quod predicto militi predicta villa
fuit concessa, non excepto iure patronatus vel e contra. Si constiterit quod an-
tiqua de iure patronatus vel e contra, si constiterit de iure patronatus inter
abbatissam et militem controversia orta esset, presentatus vero instituendo
sit fuisset per episcopum ad presentationem militis, ecclesiam eidem adiudicet dum-
modo ydoneus sit, ita quod si abbatissa optineat adversus militem, predictus vero
illi de temporalibus debeat respondere, et sic in utroque casu optinebit.
Nota quod ius patronatus transit cum universitate nisi specialiter excipiatur.

Si lite mota sup iur pntandi vl eligendi, pntatus p ea fi debet vl
electio, et si pireit. non debet gfirmari. vel instituti. pectus ijome
iur pronatus. Et rō q nō est exemptu iur est gtessum

Eliud, aliquis laicus pronus. eccia nō vacante, gcedit alicui reli-
giose domui in gsulto epō p modū vacat, eccia pronus pn-
tauit clecum epō ad illā ecciā vacante. et epus illud instituit
Cuius vtrū gcessio impediat scdam, et ppi q sca gcessio tenet nō
obstante pma, que de iure nulla est. monitu, tu q de iure uo
vacante facta est, tu q laica sine aucte epo nulli possit eccias
quamuis iur patronatus. possit loco religioso gferre. si aucte eccia
vacante iur pronatus loco religioso gtulit, et aliquis sine
pntacom fratres eiusdem loci fuit instituti eius institucio est de ri-
gore iur irritanda. rō q gcessio que nulla est ipo iure non
impedit illud, qd de iure actu est. Et eccia nō vacans gcedi
nō pt.

Decimonona dicit in capitulo isto, q ppr mutabilitates patronorum
ordinarius ecciarum nutari nō debet. alioquin pronus vl aliis,
qd est absurdu, cum in pronorum ptate. eccia nō gsistat. rō q ppr
mutabilitate rerum mundanorum nutari nō debet. dispo ecciarum

Vicesimo laici, aliquis laicus pronus gcedit. ecciam vacante. alicui
clerico epō ignorante aut nō gsenciente, p ea pma ductus
clericus aliud pntauit epō, et epus ipm instituit, cuius gcessio
valeat. Et dr, q institutio alius vale debet qui aucte epi sit
institutus nō obstante ppa gcessione que nulla est, q nō licet lai-
cis vl clericis in eccias pntare sine ordinarie rō q id q nl est
non impedit eo, q de iure communi valere non potest

Vicesimoprimo pastoralis, Quidam religiosi, etiam eccia clericis. recipiebat eccias
de manibus laicorum. sine aucte eporum, qd cum gnd summi pontifice
mandat ppi pdictis religiosis q nullus eorum recipiat eccias, cedonatione
laicorum sine aucte, et gsensu dyoc. epo vl retine psumat tales
aquisitas, nisi ultima. fuerit pscripcom munitu vl p ea gsensu
habuerint dyoc epi, q ad laici nō possit in alios transferre
q nō habet, huius gcessiones irrite sunt. rō q laici eccias alicui
gferre nō pnt, Et nemo pt in aliud transferre, q nō habet.

Si vero iur aliquos vertitur gtrouersia de iure patronatus. super
aliqua eccia, p qua gtrouersia differtur vltra tpus a iure in
stitutus ordinarius tpus, dicit ppi, q epus. ap. ne dedimet eccias
de persona ydonea, ita q institutus reputetur, ab eo qui ius obti-
nuit. patronatus. rō, q dicitur hic q dictum fuit in illa decretali. g.
c. quam ius. quibusdam. Et psona ydonea dz institui in eccia
Et licz institutus pleno iure gaudeat. nō reputat patrono. illi
qui ius euicerit pronatus, q nullus est

Cum secundum hospitalarii aliqui acquirunt ius patronatus in ecclesiis ratione feu-
dorum emptorum, aut ex alio modo, prohibet eis dominus papa ne ius hu-
iusmodi occasione diminuatur episcopo diocesano, quod ius patronatus transit
cum universitate sua vendita. Et religiosi viri non habent plus iuris
in ecclesiis incorporatis in patronatu habent, quam alii.
Ex insinuatione extra, de iure patronatus fuit dictum pape, quod cum fratres ei
concesserunt ius patronatus, quod olim habebant in quibusdam ecclesiis
quidam clerici sine ipsius assensu et presentatione illas ecclesias occupat
et detinet occupatas. Mandat papa, si ita esset, decanus ecclesias
illas concellans ut illas predicto clerico restituat per eum libere ordinandas.
Nota, quod unus patronus potest suo consensu concedere ius patronatus sine ius
consulere, dicitur hic quod sanctuarium dei hereditarie compulsationibus
iure possideri non potest, et ideo sustineri non debet quod clericus auctoritate
propria detineat ecclesias a parentibus eorum fundatas, nec laici possunt
ecclesias concedere filiis aut aliis aliis cum sola presentatio, et non con-
cessio pertineat ad patronum.
Cum dicatur hic, quod ius patronatus cum sit spirituali annexum
vendi vel emi non potest, et ideo si aliquis aliud comparavit, talis
contractus irritus est decernendus. Nota spirituale vel spirituali annexum vendi.
Nullus statuitur hic quod nulli laico dicta, dicit vel emi non posse.
Nullas vel ecclesias aut quidem ecclesiasticas. Nisi est sine assensu
episcopi sui monasteriis aut canonicis conferre presumant, si vero episcopus nolint
consentire (consensum) nota pro communiter ut decimas laicas, quod offerunda
est offerat. Nota quod laicus nullum spirituale vel spirituali annexum.
Consultationi aliquis episcopus super quod potest sine licentia episcopi
etc., quia adeptus est episcopatum acquisivit ius patronatus
in aliquibus ecclesiis a patronis ipsius pertinentia sua, solvitur, quod si
personas idoneas ad illas ecclesias vacantes presentavit admittendas
sunt. Nota si episcopus quibus ius patronatus in diocesi aliud tenet et presentare.
Consultationibus aliquis credebatur esse patronus alicuius, ecclesiam
esse presentavit aliquam ordinario iudici, ad illam ecclesiam va-
cantem, et ille fuit per episcopum institutus, post ea alius contra illum evincit
ius patronatus in iudicio, queritur utrum ille institutus propter hoc debeat
removeri. Et papa, quod si tempore presentationis, sive ille qui presentavit eum ius
patronatus esse possidebat, et credebatur esse patronus, non debet propter hoc
liberetur ipse removeri cum per hoc patrono nullum preiudicium imposte-
rum generetur. Si vero non possidebat ius patronatus, sed tamen credebatur
esse patronus eo non erat ab ipso, potest ecclesia removeri. Nota quod ex sola
possessione cum bona fide ius acquiritur. Et qui dominus non est ali-
quid non concedit, quod ex sola opinione non acquiritur ius.
Suggestum dominus patronus quidam ad ecclesias de assensu archiepiscopi
Eboracensis ecclesias illas concessit, ecclesie beati Petri Eboraci, ut il-
las haberet in prebenda, canonici de novo burgo concessionem illam
annullare intendunt, ex eo quod dicunt concessionem illarum ecclesiarum prius sibi factam.

Quer(itur) que concessio valere debeat. R(espondetur) ipsa cum liceat papa in donacionibus eccl(esi)arum
requirendum sit, et expectandus patronorum assensus, tamen in auctoritatis
pontificalis iniuriam concedi non possunt, et ideo prima concessio si cum consensu
patroni et ante diocesano facta est, aut ex post eius assensus fuit sub-
secutus posteriori concessioni prefertur, alioquin illa debet valere, que de auctoritate
diocesani facta est, quoniam postquam sicut dicitur (extra) de iure patronatus patronus sine auctoritate
episcopi ius quod habet in ecclesia conferre non potest. Et concessio que non
tenet non impedit secundam
ex latum. Quidam clerici occasione concessionis sibi facte per laicos non
requisita episcopi auctoritate in ipsis ecclesiis beneficia sibi vendi-
care presumunt cum ergo huiusmodi persone non intrant per hostium, sed aliunde
ascendunt ac per hoc se reddunt indignos pastoris nomine vel prorogari
tamen, concedendo mandat papa prelatis vestris, quatenus si commoniti predicta
non resignaverint, ab officio et beneficio removeantur, nisi episcopus fuerint
concessione muniti. Non quis per concessionem laicam preterea habere tenet ecclesiam sine
episcopi institutione, fur est et non per hostium intrat. Et talis ut hic innuitur
non potest prescribere. Quia actor forum rei sequi debet. Et cum predicto quis
conveniatur, quis prius debet satisfacere, quam absolvi
Quidam clerici spoliati per emacis possessionis sunt ut sic unos ec-
clesiasticos faciat litigare coram iudice seculari, unde mandat papa pre-
latis predictis, quatenus eos per ecclesiasticam subiunt in eos anathematis debeat inhibere
et si contra hec fecerint excommunicentur. Nota, quod laici ecclesias conferre non possunt
et si contrahere fecerint presumunt, contrarium. Et prohibitus sententiam
Et qui non intrat per hostium, excommunicatus, fur et latro est, sed excommunicatus
materiam excedens si contra fecerit, non est excommunicatus. Et contra in se transgressa fuerint
ante, Si de iure patronatus aliorum, contra transgressa fuerint
aliquos et infra vi menses non fuerit limitata, persona vaca-
verit, extunc licitum sit superiori, eandem de persona ydonea ex-
veterea patroni ecclesie ius patronatus titulo de. et ordinare
racionis vel operationis vel conductibus aliis, parbitus suo in aliis
transferre possunt, et alias excommunicationes (aconues) abeis exigunt
si forte arcegeas regem et similia, tamquam assensus instituendis, contra
statuit papa in hoc presenti decreto, quod ab hiis quamvis assumere
debeant, et nil exigat aliud per antiquos et modicos redditus
ab episcopis institutos, et si aliud exegerint excommunicetur tractus huius
si quos fecerit statuit quod non teneret. Nota quod prima contraria, et ex
lum aberrat contra eae, quod canonicus recepit concessum fit contrarium
debet quibus fieri, Et ius patronatus vendi vel dari non potest
ubi ante aliquis per ydoneum dignitatem ecclesie clericum ydoneum
presentavit episcopo, et eo non repulso, per modum alium presentavit ydo-
neum, tenetur quis ipsi debeat. Et papa iudicat episcopus est relinquendus
et hoc verum est si laicus fuit presentator, contra si collegium vel ecclesia
persona presentatorum habuit, qui prior est tempore potior est iure. Nota, ex.

laicus vacare pt in pntacone aliqua pntatus sit admissus. It collegium vel
certa persona vacare no pt. Itt quia prior est tpe potior est iure
Exbis fiunt. Questio fuit expsa, utrum aliquis effectus proinde ex sola
constitucione esse vnum consensu epi secta. It queritur utrum patronus sit
ad electiones plebani vel clerici admittendus vel repellendus. Quimus alle
gantes se ex longa consuetudine ius esse debe pnte questioni talit respon
q si aliquis de assensu epi eccam construxerit, exhor ipo ius patronatus
acquirit ad secundam questionem ruido, q in eccia quecuq consensus patroni
ad electionem faciendam non est requirendus. s. clericorum ea facte eius. Dec
requiri. quod nisi aliud de sua iurisdictione optinuit. Sz in capella ubi
unus psbr eligitur proinde ipm a epo pntare pt et debet de iure. It prono
honor pressionis serviet profundatur, et si ad inopia vergat abeat
ille seruiendi facultates ipius suerit. sicut est in canonicis constitucio
no q ex sola constitucione acquirit ius patronatus. It in collegiata
eccia ius clericos non cadit in laicum patronu, secus in capella ubi
unus tm eligitur. It si proinde ad inopia vergat, eccia ille succurrit res
ex tuas. aliquis clericus lz ius pronatus in aliqua eccia Cernit
utrum possit ad eam vacante pntare se si ydoneus fuit. Et respon
q no quantumcumq sit ydoneus, qz nullus seipsum pntare debet. Et p se pz
un delectus Epus hostiens ap sede. mandauit archiepiscopo Cau
nacen ut eccam que primo vacaret in archidiaconatu suo do
nacionis sue seruaret psillo clerico nec alium conferret, eande de qua
vo clerico suo prouidere volebat, eande vacauit eccia de baronilla
ardiacus, que mandatum legati ad subdiaconum pntauit ad ipam
dicit epo. qui tn no fuit admissus, legatus vero hoc audiens cassa
uit quicquid archidiacus fecit, et eccam illam uo pfato gessit. sic vacate
per hoc vacauit, quedam pbenda in eccia bti Martini carnoten
que assignari debebat de iure h clerico, et deinde epus considerans
q hec pbenda sancti Martini magis conueniebat uo pfato quia
eccia de baronilla, et eccia de baronilla magis conueniebat h clerico
quam pbenda sancti Martini, pbenda sancti Martini assignauit
uo clerico legati et eccam de baronilla per resignacionem ipius, archidia
coni pfato h clerico gessit, non certa fuit controuersia inter h clericum
et subdiaconum cui archidiacus eccam de baronilla contulat un
deus h et pfatus subdiaconus adiuicem accesserint. dni sum
ipo eccia litigando dnis pfa audiens hinc et inde pponis cosi
derauit q et si archidiacus antea pdictus pfatum subdiaconum tamq
laicus pntabat. et ipo no fuit p diocesi admissus. Sz dictus h ab
archidiacono pntatus, et ab epo institutus fuit de ee allet, non
primus h sz debet eccam obtinere, Si vo archidiacus pfatum subdiaconum ta
q clericus pntauit mco q tamq clericus faciebat. subierit iurisdi
coni legati qui donacionem sue collacionem ipius eccie deciat res

..andam ad eam non potuit. alium postmodum presentare. Concludit ipsum presentatum per ipsum ... canonice fuisse admissum et eo non obstante prima presentatione ... ecclesie ... clerico. Facta iam canonica exhibitione ad iudicando ... ecclesiam cum fructibus medio tempore perceptis adversarijs ... impendendo. Et nota quod legatus potest sibi reservare collationem vacaturi beneficij. Et laicus patronus sive clericus. Patronus non protinus quantum ad presentationem non subest legato. Concludit contra in vita ecclesie quod credo non potest. quod est valde notandum. Et clericus patronus variare patronatum variare non potest. quod in hoc non reputatur clericus sed laicus. Et presentatus quamvis fuit institutus non dicitur tamen plenum ius. Et qui canonice non habet ecclesiam fructus quos medio tempore percepit restituere debet.

Questionem. aliquis est presentatus episcopo a patrono laico ad ecclesiam aliquam vacantem. sed episcopus ipsum non admisit. Concludit utrum competit presentatio ius sit illi acquisitum in illa ecclesia. et si ille appellavit. et post appellationem patronus alium presentavit. et episcopus secundum presentatum instituit. Concluditur utrum ille ab ecclesia debeat removeri. Annotetur vero volens inferre ve... utrum ille ... alterius et clericus patronus distinguitur. illorum ipse. qui inter presentatos alicuius et clerici patroni distinguitur. inter presentatos aliquid possidens ... meliorem ... quod institutio loco suo presentari alicuius patroni. robur obtinet. malitiose renunciaverit. sed quod episcopus ydoneum clericum sibi presentatum. ... compellat. ... statuit ut ad prebendam eidem in competenti beneficio compellat. ... primatur in eo in quo peccavit. Et nota quod laicus patronus potest variare ... an institutionem. Et inter presentatos aliquis melior est conditio possidentis. Et aliquis primo in eo in quo peccavit. et nota quod in mora se...

Conclusio. Primo formatur talis questio utrum ... presentato prior sacerdos parochialis ecclesie. possit aliquem presentare ad ordines ad titulum ecclesie sue requisito patrono. et si posset intitulari vere ... patrono. Concluditur utrum per talem intitulationem fiat preiudicium patrono canonico valeat presentare quem voluit. ... vacaverit ecclesia illo intitulato. exclusio ad primam questionem non videtur ipsum respondere sed ad secundam videtur quod per talem intitulationem nullum preiudicium generatur patronis in posterum quin possint ad illas. ecclesias ... vacaverint quos voluerint. presentare. nisi illi de assensu patronorum intitulati fuissent. Et nota quod per factum prelati non preiudicatur patrono. Et impresentatione facta a rectore. non fit preiudicium futuro presentando a patrono. nisi patronus consenciat facto rectoris.

Nam sicut scisse. Capitulum ... ecclesie ecclesiam quandam. in qua ius obtinet patronatus. consencientibus clericis per modum voluntate. ... presentavimus archiepiscopo ad eandem ecclesiam. per appellationem ... ad sedem apostolicam interpositam concessit archiepiscopo utrum ... illum

sibi perpetuum debeat instituere non obstante predicti R. appellacione. Respondit papa quod
illum perpetuum instituere potuit in ecclesia illa, ad quem pertinet perpetuus
congruam porcionem, dummodo aliquid aliud canonicum non obsistat
cum eciam prouenit sola perpetuitas pertineat ad patronum, et nouo grauis
et collacio pertinet. Episcopus autem non potest facere preiudicium ordinacionem eius ecclesias

R. de censibus

Sanccitum est statutum fuit in generali concilio de examinationibus
unum mansum terre tributarie absque ullo seruicio, ut vniuscuiusque ecclesie
constituti sicut nullum seruicium faciat, neque de decimis, neque de oblacionibus
fidelium, nec de domibus nec de areis vel ortis iuxta ecclesias positis nec
de mansis predictis preter ecclesiasticum seruicium, si autem amplius habuerint
senioribus suis debitum impendant seruicium.

Omnis anima, dicitur hic quod omnis anima omnis clericus sit subdita sublimi-
oribus potestatibus i. dominis suis, et clerici subditi esse debent, platis(?)
cum ipsi tributa prestant quod hic est probacio subiectionis.

Querentes quondam abbas conquestus est domino pape, quod episcopus ma-
gnas consuetudines sine iusticia pensiones sue voluntati
imponere. Unde mandat papa cuidam cantori, quatenus super hoc veritatem
inquirat, et si imposite sunt ab initio fuerit, decretis nouis mi-
nui non permittat. Preter quod nouos census sed consuetudines ecclesie.

Accepit quidam clericus conquestus est pape, quod imponi non debent
ipse compellebat ad soluendas collectas pariter cum aliis non
habita respectu ad ecclesiasticam suam. Mandat papa episcopo loci, quod hec fieri
non permittat, quod iniquum est eum qui talibus affligitur in collecta
affligere, an debent porcionem ex collecta, si esset necesse subvenire
non quasi tamquam miserabiles persone ab ecclesia debent defendi, set
non est addenda afflicto afflictio.

Conuenit abbas Simonem de prebenda(?) fuit eciam Carpesein
Ottone cuiusdam censum, quem petebat abbas ab ecclesia Car-
pensi, sed archipresbyter Carpen., quod ipse ignorabat causam, quare censum
illud solui debebat, et quesiuit a papa quid iuris esset. Respondit papa
commisisse maxime, quod census eius causam ignorat, nec dum habent
ciuilibus legibus quod solui debeat in terminis, unde oportet vt probat
ad quemcumque quod census solui debeat, et sic abbas causam census huius
ostendere tenetur, quod cum petit aliquid sibi debere vel fieri causam
sue peticionis assignare tenetur.

Cum apostolus quondam prelati tam cardinales quam archiepiscopi, episcopi
et alii inferiores, cum ecclesias visitabant, grauabant eas in pro-
curacionibus exigendis nimium, ut cogerent ornamenta ecclesie subdi-
ti vendere vel obligare, compellantur, et breuis hora longi temporis
victum consumit, unde statuit concilium Lateranense, quod prelati predicti sic visita-
cionis ecclesias recipiant procuraciones, statuendo certum numerum
euectionis tam personarum, quam equorum contenti existant recipientes ...

grav[e] cause q[uod] illis sine ministratio[n]e, a billicatu abstinendo, procedendo in[?] speca
ti[?] s[ed] que sunt ch[rist]i x[rist]o qu[er]ere videntur prohib[e]tis[?] in sup[er] ne subditos suos
in debitis exactionib[us] aggravare p[re]sumant nisi q[uo]d necessitas superveniens
vel si manifesta et racionabilis causa sup[er] extiterit, ut caritate mo
derati auxilium ab eis valeat postulare, cum dicat ap[osto]lus, no[n] d[ebent]
filii thezaurare parentib[us], s[ed] e[conver]so, in fine dicit, q[uo]d illud s[up]er dictum est de
... nos personarum et eximonium[?] s[ecundu]m tollerantiam, d[ic]t[u]m e[nim] in illis
locis, in quib[us] amplio[r]es sunt redditus et p[re]sentib[us] aut locis illarum
teneat mensuram, ut excessu maior[um] minores no[n] debeat aggravare
et ille qui pauciorib[us] equis uti solebat, no[n] credat sibi p[otes]tatem indul
gentiam fore concessam, n[ot]a q[uod] procuraciones excedendas s[ecundu]m facultates ...
collibenius[?] papie[?] g[e]n[er]al[is] l[e]g[is], q[uod] arc[hie]pi, ep[iscop]i, abbates et alii prelati no
vum censum no[n] ponant ecclesiis nec veteres augeant, nec p[ar]tem p[ro]ventuum
earum suis usib[us] approp[ri]are p[re]sumant sed libertates in pro[o]ribus[?] conservent, qui
si sibi nolint a suis superiorib[us] observari, et q[uo]d q[ui] p[re] fecit ...
No[ta] q[uod] novi census non debent imponi, nec veteres augeri, q[uia] ...
q[uo]d tibi vis fieri alteri facere debes, et q[uod] tibi non vis f[ier]i alteri
... / A ... collisione qui non ...
dam ... cum religiosi que ... ecclesiis ...
solvunt eisd[em] ecclesiis annualem pensionem, et illi cum recipiunt
episcopo ... / an[?] an successores pensionem easdem solvere teneantur
q[uod] monachi no[n] sunt audiendi in retentione pensionis si au
ctoritate ep[iscop]i vel eius officialis, q[ui] auctoritatem p[re]stare posset no[n] inve
nit s[upe]r hoc / q[uod] simplices sacerdotes vel clerici ... ecclesias
quib[us] p[re]sumunt constituere censuales p[ro]prios, p[ro]p[ter] ipsos decessores, no[ta]
q[uod] p[ro]latum ultra tempus suum, auctoritate p[ro]pria no[n] potest constituere ecclesias ...
... laici tenent ecclesias, et ep[iscop]i ... censualem vel pensionariam
liberabit eas de manibus laicorum ... plus ... debeat
... in ipsis ecclesiis quam maluis / ... q[uod] nullas exactiones impo
ne eis possit, nec debet p[ro] cathedratico, et o[mn]ia alia nova q[ue]
alias ecclesiis imponunt, no[ta] q[uod] ... q[uod] ep[iscop]i habent in antiquis
ecclesiis ... et ... debent ... in novis / ... ...
liberavit de manibus laicorum ... no[n] debent ... / ...
i ... nova pedagia sine auctoritate ... censu ...
vel p[ri]ncipum constitui no[n] debebit, et si qui ... fecerint ...
... clerici ... cu[m] ...
religiosi sine auctoritate ep[iscop]i ... / collusione constituendo eis
censuales ecclesias quas tenent ... ad ... religi
giosos ad ... ecclesias filii vel nepotes ... reputantur, p[ro]
... sicut ... ecclesias ... ap[osto]lice p[er] ...
... no[ta] q[uod] ... ecclesias ... constituere censuales, et ...
... ipsis ecclesiis / qui hoc fecerint ...

: ea que quidam archidiaconi faciebant collectis denariorum beati
petri per archidiaconatus suos, et subtili occasione et causis paro
chiales plurimum aggrauabant, precipit papa quod hoc non faciant, quod si fecerint
presumpserint, id quod videntur hoc auferre ab eis, non quod percepti officii
sibi commissi nec de quibus illicitas exactiones presumunt, quod commiserint
fecerint officio illo priuari debent etc.

Significauit monachi de clansinger, elegerunt quendam clericum cano
nicum, ad regimen ecclesie de filiis ipsum nitentem communiter apud
gentes de soluendo eis annuatim censum trium marcarum, quatenus
decessor eius soluerat, per modum episcopi diocesis precepit eis ut predictum ordinis
sui ne censum illum eis soluerent, nisi primo constaret quod auctoritate episcopali
fuisset impositus, sacerdos predictus hoc significauit domino pape, ut
pape mandat quod si constiterit prefatum canonicum auctoritate episcopi
et non de nouo fuisse impositum, precipiat episcopus ut prohibitionem suam rela
xat. Si vero census de nouo sit impositus sine auctoritate episcopi
factum sit, sine non compellat monachos illos ut clericum illum amouerit
absoluat, non quod nomine census et de auctoritate episcopi non impositum non
sit, et iniunctio de tali censu soluendo est relaxanda, ad cautelam

Cupite nuper archiepiscopi sancti et monasterii de bri conuersationis
veniebat super procurationibus recipiendis, causa visitationis
abbas sancti pauli aliorum omnium monasteriorum suorum de bri procura
tor, et per monasterio suo per conuersationem vestram, cum ipse asseret
et super ea ipsius nostra dimiserit legauit, archiepiscopus asserebat pro
curationes ipsas in aliis monasteriis sue prouincie sibi sine contradi
ctione ipsas exhibitas fu
erunt prestari et probauerunt testes permutaciones ipsas exhibitas
esse predecessoribus suis in monasteriis bonis, papa videns interim ar
chiepiscopo, de iure eum fundatam, et antecessorum consuetudine conti
nuari condempnauit monasteria super dicta ad procurationes prestandas
dicto archiepiscopo et successoribus suis. Sunt facultates competentes
non quod archiepiscopus cum visitat prouinciam suam, procurationes debite
communi tempore debet etc.

Tamen quidam clerici seu religiosi habentes potestatem in ecclesiis
nolunt ad eas sacerdotes aliquos presentare, nisi aut non
nouum censum illis imponant aut veterem pensionem augmentet
et quod lateranense concilium et ad solutiones ipsius instituendos presbiteros iuratoria
cautione compellunt, precipit hoc admonitionem domini
pape, non mandat papa eambensem, contra quod constitutio constitutiones
pape super huiusmodi criminis a prefati concilii, temptauit in veritate de
beat reuocare, et predictos qui super hiis pacta iuramenta illicita
prestiterint faciat absolui, congrua satisfactione imposita, et qui contra
forum canonicum decreto super hiis venire presumpserint canonice

primiciant. tercio quod census de novo non debet imponi nec veteri augeri
Et inrandata quod secundum canonicum (?) prestata vel illicita deposita sunt. Et ideo in sex
nanto fundatores nostri belle ville abbatia fundatori. nanda
ipsius nostri constituerunt ut fieret illuc domus deservientes fratres
sancti yrem[?] una procuratore annis singulis exhibent quinis abeis in
teneantur, et abinde ex paucitate sua et secundum eius sancti wen[?] pro
curatio illa fieret nostris bellevilla non equalis, proinde mittitur tenerit
minus corpus quod ad procuratorum vix sufficiunt conditiones marie que proxima
fieri consuevit, quare monachi ipsi providerit sibi super hoc peculiari
eius, ista indulget eis, ne ultra primam mensuram in procuratione sint
ulterius predicti fratres obligati, et expensis que consueverit si sint gene
nisi facultates sui nostri in tempus excreverint, quod sine gravamine
possint exhibere procuratorem predictam. Secundo quod augmentatis facultatibus procu
ratio si expedit potest augmentari ut canoniste nimis prius augeri et
sic 3 ar[gumentum] quod census ex causa potest augeri.
Ad instantiam praemittentis clerus mediolanensis pro quosdam
nuncios suos communiter sui dicto papae, quod cum ipse legatos et
nuncios apostolicae sedis venire contingat. et per eos ordinarii maioris ecclesiae
mediolanensis ipsos procurare teneantur et ad faciendas expensas subsidium
denegant impartiri cum in procurationibus exhibendis plus debito pro
debito agravantur, quod sibi super hoc provideri postulabat, papa sic
eorum postulationi vel petitioni respondet: cum omnes ecclesiae legatos et
nuncios ecclesiae Romanae procuratores impendere teneantur nulla ecclesia
vult ab huiusmodi procurationibus excludi nisi forte per speciale privilegium
apostolica sit exempta, quod tamen papa non credit etiam si longissimo tempore
procurationem non prestiterit, cum in talibus locum non habeat prescriptio,
et papa circa predictos et solicitudine omni circa non cessat omnino
in huiusmodi exigendis, cum modum et ordinem vult observare ut
nullus plus vel citra se super hoc prognari[?] rationabiliter conqueratur. Si
vero de cetero collectam expensis legatorum et nunciorum apostolicae sedis facere volu
erunt, hoc eis papa non prohibet, tamen propter hoc nullam vult prejudicium
generari nunciis et legatis sedis Romanae possint a quibus volu
erint procurationes debitas postulare, et ita quod si aliquis in hoc
fuit gravatus ultra suam facultatem sibi ab aliis restituet et in
nunciis apostolicae sedis in necessariis exhibendis servari consuetum fuit super hoc
remissius ita quod in fraudem non fiat nec appellatur procurare recipere
per quos missos, et ipsi communiter eis restituant. Preterea ecclesias
sui compellendi Romam quod contra procurationem quam debent nunciis apostolicae sedis non
fuerit prescriptio et equaliter pro omnibus in hoc honerentur secundum suas facultates
Ex parte fratrum capituli compostellanae super quod dicta beati Jacobi in
tempore presenti ad quem mensura terre ad quam emunt et
vendunt et ipsa possunt, quod alii qui a longis retro temporibus

ad eorum solucionem cessauit / denouo inceperunt solue vota illa ad quadam
mensuram promissam et signata / et nunc eorum solue intimo / Questitum
fuit a me vtrum ibi cogendi sint solue vota illa / ad quandam predictam
mensuram quem iste fecerunt quod alij soluunt communem / Et prima / quod cum
non constet ad quam mensuram antecessores eorum predicta vota persoluerunt
quod distinguendum est vtrum detentores reddituum ipsorum quum vota illa iam
tunc persoluerunt ad vnam et eandem mensuram persoluerunt an ad varias
et ad dissimiles. si ad vnam mensuram persoluerunt et illi ad eandem mensu-
ram solue sunt cogendi. si vero ad dissimiles solue consueuerunt, et illi
nolunt solue ad minorem non sunt cogendi, nec ad maiorem persoluunt
quia hec huiusmodi vota gratuita a binimo fuerint benigne sunt absque
vnus rigore exigenda, ne tamquam exactores videantur liure
temporalibus in hereditare. Vnde quod successor tenetur ad id quod antecessor in
hereditare consueuit ad minor partis tenetur facere, quod maior facit
Et in dubiis lucidius est sequi quod magis placuit magnum non
primum. Et que gratuitus sunt oblata benigne sunt exigenda, et clericis
temporalibus in hereditare non debent
Venit olim inter episcopum cesar augustanum / et abbatem sancti Iohannis
placenti fuit olim contencio super iuribus episcopalibus duarum ecclesiarum
de luna et de bes que erant in diocesi dicti episcopi. de luna composita
sed fuit de controuersia illa inter episcopum et abbatem / et per composicionem.
illam / post composicionem interuenit postquam quedam facte deductiones de
prima composicione iterum orta fuit controuersia inter eos super predictis ecclesiis
inter episcopum et abbatem, et per composicionem illam. post composicionem interuenit, causa
delata fuit ad papam, in cuius presencia cum se sunt predicte composiciones
vnde abbas secundum composicionem noluit apparere immo ad studuit
nullam impugnare procurator abbatis, ostendebat in iure quedam
instrumenta predecessoris huius episcopi concessa monasterio super vna ecclesiarum
illarum papa audita et intellectis iuribus vtriusque partis / quod constitit
sibi / quod ecclesie predicte de luna et de bes erant constitute in diocesi
ipsius episcopi per nostram composicionem in quibus continetur expresse ut ab
bas predictis deceat episcopo reddere / et decima decimarum / quam dicte
ecclesie qualibus iuribus / condempnauit abbatem ipsum. episcopo ad integram
solucionem certe omni decimarum, et ad prestacionem procuracionum, et aliorum
iuribus in predictis ecclesiis nullis factis deductionibus / Sed dicunt aliqui
quare papa condempnat abbatem ad integram solucionem contenorem
sic composicionis est papa cunctis deductiones / quedam facienda erat
ex sui sic composicionis tamquam abbas composicionem illam nullatenus approbat
sed eam in tempore studuit impugnare non debuit opera vtendum
consequi non renunciasse tacite videbatur, procurator abbatis negare non
poterat quia illam ecclesiam constitutam esse in diocesi huius episcopi et ipse
super illa ecclesia ostendebat in iure instrumenta predecessoris istius
episcopi monasterio concessa fuisse per que instrumenta episcopus ius episcopale fatebatur expresse

Vero quod eo ipso quod sita est terra in diocesi alterius episcopi, et tenetur in episcopalibus respondere. / Item super iuribus episcopalibus, ut sicut quod proponitur / Item quod eo quod quinquennium in preiudicium
quarta non debet brachium concepit / cum ex hoc ei tanta retinencie videtur
Item tacita reimmunitatio preiudicat. Item non debet quis in tacita pretendere propria
que adversarius probet intentionem suam.

Cum causam inter episcopum Spoletanum, et clericos plebis Rupine, questio
vertebatur super sinodatico causa super hoc commissa fuit episcopo Tuderti-
no et collegiis suis, coram quibus proponebatur ex parte episcopi, quod clerici
predecessoribus ipsius episcopi solvere consueverunt tres papienses in festo
Nativitatis Domini pro sinodatico, nunc autem solvunt tres lucenses pro
singulis denariis papiensibus ad hoc valeat unus lucensis, unde petebat
eos compelli ad papiensium solutionem / et cum ipse primo anno recepisset
eius hoc sunt per modum fuit semper protestatus, quod in hoc non fieret ei
preiudicium quo ad denarios papienses / econverso dicebatur, quod et si aliquando
denarii papienses in sinodatico fuerunt persoluti, et sic videbatur se perscri-
psisse iam plus annis et amplius tam tempore episcopi, quam predecesso-
rum ipsius lucenses fuerunt persoluti, et sic videbatur se perscripsisse in
lite. Item super predicta petitione recepti fuerunt testes, aduocatis partis
partes et responsiones hinc inde facta / et tandem iudices causam
remiserunt ad papam / ipse vero examinato negotio, quia constitit sibi quod
papienses olim fuerunt persoluti pro sinodatico, quod ex eo probatur
quod lucenses soluti sunt per modum procuris / et credit testium / et ex confes-
sione advocati olim eorum non revocata evidenter apparebat, quod tempore
Lotharii predecessoris huius episcopi papiensis moneta pro sinodatico solu-
ta fuit / et a tempore dicti L. / nondum xxxv annorum ad plus tempus effluxit
erit, et probatum eis fuit, quod tres lucenses qui pro uno papiensi solve-
bantur post mortem ipsius / hoc vel vix valebat de illis qui modo sunt
in usu, et videns, quod per mutationem monete accederit / ut usque ad tempus
huius episcopi lucenses dati fuerunt pro sinodatico sicut erat in usu con-
dempnavit prenominatos presbiteros adverse nomine clericorum plebis predicte episcopo
ad solutionem denariorum papiensium pro sinodatico vel eorum extimationem
per diffinitivam sententiam, vero quod protestatio non prodest nisi protestans veri
et contra suam protestationem nil hic colligitur / quia si etiam ipsi perscripsisset
non perscripsisset episcopo protestato / Item confessio advocati preiudicat nisi
fuit revocata. Item petens petitionem / vel alicuius alterius perscriptionem / ut pre-
scribi. Item per totum non retinet totum. Item solutio pensionis vel cen-
sus fieri debet ad illam monetam que ab initio fuit constituta
sicut in usu. ad adequata extimationem, adequum et viam perceptionem congruit

Cum venerabilis frater episcopus Firmanus / et prior de Ecclesia est
sancti Stephani super iuribus episcopalibus / controversia verteretur.

que adicto pore dictus epus petebat / prior eis respondebat / quod abipso me pe-
to petat / exhibens quoddam instrumentum / in quo continebatur expresse / quod epus sa-
nctus / olim ab omni exactione tam sua quam suorum / successorum
dictam ecclesiam prorsus absoluit / et remisit eidem spallas / porcorum / et an-
tecessores abipsa ecclesia recipere consueuerunt / retento sibi et ecclesie sue uno
certo trium librarum / cere annuatim soluendo / statuens quod nullum
aliud seruicium / imponeret / dominus papa / viso instrumento predicto / et
aliis visitatis et auditis que partes proponere voluerunt / cognouit quod
prefatus epus spallas predictas porcorum / quas recipere consueuerant ipse et
antecessores sui ecclesie predicte remisit et statuit / quod nullum aliud
seruicium ei imponeret / retento sibi et ecclesie sue trium librarum
cere nomine pensionis Unde per visitationem annexa est procuratio / et expre-
ratione episcopalis iurisdictionis / quod licet in ea teneatur ecclesiam causa
correctionis visitare nec intelligatur quod nomine impositum / quod abipsa
fundatore de iure quoddam intelligatur impositum / Statuit papa / quod idem epi-
scopus ad ecclesiam accesserit / illam causa correctionis moderatam procura-
tionem abea recipiat / bis in anno / et nichil aliud ab ecclesia exige-
re uel extorquere presumat preter pensionem et procurationem prescriptis / nota
quod quantumcumque epus eximat ecclesiam et quibuscumque verbis / nichilo-
minus retinet visitationem et procurationem / sed alia iura / spiritualia
et temporalia bene potest remittere
In eo scire et tota prouincia compostellana ad iurisdictionem compo-
stellane ecclesie de nouo commissa erat Quesiuit compostellanus
archiepiscopus a domino papa / qualiter ei obseruari debeat / et secundum quod ipse
prouinciam visitet uel prouincie predicte / et qualiter in procurationibus
et aliis debeat prouidere / respondit papa / quod illud obseruare tenetur
quod in diuinis prouinciis obseruatur / circa quod in specialibus consuetudinibus
de consuetudine est ad alias ciuitates prouincie . consuetudine in dubitatur
quid fieri debeat facere
Contra eos qui prelati aliud recipiebant / procurationes ra-
tione visitationis nec visitabant Unde statuit conc. generale / ut pro-
curationes / que debentur prelatis ratione visitationis nullatenus
exigantur / ab eis siue sint epi . siue archiepi uel etiam cardinales nec
alii absque rationabili causa et necessaria nisi quod personaliter visita-
tionis impendunt officium / et tunc fiet modo et mensura in
Lat. conc. gnal . constituta hoc addito moderamine circa legatos et nun-
tios ap. se, ut si apud aliquam ecclesiam mora fuerit necessaria / et lon-
giore uel loco ille minus agrauaretur procurationes / recipiat ab
aliis ecclesiis moderatas / ita quod unius procurationem non excedat
numerum dierum / et si una ecclesia non sufficiat due uel plures simul
coniungant ad unam procurationem faciendam / visitatores non querant

que sua sunt sed que ihesu christi, et qui contra hoc statutum venire presumpserit
quod accepit reddat, et tantumdem de suo ecclesie, que talia gravavit im
pendat. Tractabili inter episcopum Cenomanensem et abbatem et conventum beati de cul
tura dei super procurationibus exhibendis, questio porrecta que
commissa fuit nobis partibus, contra quibus petebat episcopus procura
tionem visitationis, abbas dicebat se ad hoc non teneri, ex eo quod mo
nasterium suum in villa Cenomanensi sit constitutum. sic sic etenim procu
rationes hactenus non solvit. Iudices consuluerunt dominum papam, et ipse
eis contra nisi aliud rationabile ostendatur, compellat abbatem et mo
nachos, ad exhibendas eidem episcopo procurationes
Cum nuper archiepiscopus bone memorie dominus visitabat provinciam
suam, tam auctoritate propria, quam auctoritate domini pape pro
curationes aliquas, petebat. Illi nolebant ei procurationes exhibere, unde
conquestus est domino pape, papa mandat eisdem quatenus, cum archiepiscopus pro
vinciam visitaverit tam auctoritate propria quam auctoritate domini
pape procurationes ratione visitationis [illegible] in facultatibus, eidem sibi exhibe
ant. alioquin sententiam quam protulerit in rebelles, ratam habebit
et eam faciet inviolabiliter observari. Non presumpserit archiepiscopus de iure
[illegible] per provinciam visitare, et procurationes recipere, et contra
dicentes excommunicare.
Cum canonici rector cuiusdam ecclesie solvebat annuam pensionem
canonicis maioris ecclesie, et illi aliquamdiu annis
solvit ad monetam antiquam [illegible] [illegible] [illegible] fuit constitu
ta, postea alia moneta maior fabricata fuit, canonici exi
gebant pensionem sibi solvi de maiori moneta [illegible]
mandat papa [illegible], quatenus canonicos illos faciat, mane
ntes [illegible] [illegible] [illegible], vel si non est in usu [illegible]
estimata pensiones antiquat [illegible] pensionem [illegible]
[illegible] fuit constituta sive moneta diminuta fuit sive
augmentata, et sic [illegible] spectet.
Nemo religiosus licet aliquis celebret in grangiis, fratres
hoc ratione visitationis procurationes exhibere non debent
De consecratione ecclesie vel altaris
De hoc dicitur hic quod si altare motum fuit vel lapis superior
sive tabula confracta aut diminuta invenitur [illegible] consecrari debet
[illegible] propter hoc hoc reconsecrari non debet, licet quidam canones
hoc dicere videantur, et hoc dicitur in isto capitulo [illegible], fraternitatis
[illegible] consecrationes ecclesiarum etiam temporibus fieri debet
[illegible], episcopus [illegible] quibus diebus consecrationes ecclesiarum fieri
debet [illegible], [illegible] diebus dominicis et aliis pro [illegible] consecrare [illegible]

43

Respod in dubiis, pmo dr hic q si altare motu fuit vel ta
bula supior eleuata facta ite[ru]z debet 9secrari sicut olim
non 9secratu pt quiniscri oles consecrato, et dicet totum 9secratum
et ita que religiosis adheret religiosa censet
Respondisti, pegrini qdiusis mundi ptiby venit ad eccliaz
beati Jacobi, int quos rixas et 9tentiones pp custodiam
altaris fieri 9tingit, vn ulnera et homicidia 9seruntur, ibidem
Respondit ppa, Dicitur utrum pp hoc ecclia debeat ita 9secrari, Rx ppa
q no debet 9secrari sed reconciliari, p aqua cu vino, et cinere
vm sit. Cum plures clericos possit epus sic benedictam
scdm ratil. Questio fuit a quodam archiepo utrum plura alta
ria in una ecclia et plures epos posset sic 9secrare et Rx ppa q pt
quicunque, ligna ecclie 9sumpta sunt vetustate, vel eciam tecta
tectum ecclie destructum est, si parietes integri remanserunt, sed
mensa pricipalis altaris passa est iacturam, repetitum est tectum, Quitur
utrum eccla vel altare debeat 9secrari, Rx ppa et si no parietes in sua in
tegritate pmanserunt, nec ecclia nec altare. pp causam pdictam
denuo 9secrari debet
Insuluisti. Corpora excomunicatorum in cimiterio ecclie sepulta sunt
Quitur utrum cimiterium, denuo debeat 9secrari, Rx ppa q cum
terra illa reconciliand a ecclia, passione aque bndicte, stlep
sunt in reconciliationibus, ecclarum fieri 9sueverit, eiectis p[ri]us
corporibus excomunicatorum, si a corporibus fidelium discerni poterunt
Cum sic Regina vngarie quidaz ecclaz fundauit, et eaz
fecit 9secrari, et in ea fuit clerici 9stituti, sed eaz no dota
uit, clerici illius ecclie significaverunt hoc dno ppe, vnde ipse scribit re
gine dicens eam ecclia sit no 9secranda, nisi de dote sit ei puisu
tanto libencius ad dotandam ecclaz, pditam liberalitate seu puisio
nis manus apire dz quanto ad hoc ex debito iam tenet, Nota
q no debet ecclia 9secrari nec etiam fundari nisi a prono de dote
primo prouideatur etc. Et qui fundat ecclaz tenetur dotem assignare
a qua In prudia bractatorum, que eciam p sanguinis effusionem
vel alio modo fuit violata, reconciliabatur p simplices
sacerdotes puenit hoc ad noticiam dni ppe, vnde sup hoc scri
bit dus ppa augustinensi epo dicens, q palam epum quem
p ppm ecclia pt reconciliari aqua p epum bndicta, et no per
simplices sacerdotes, ~~puenit hoc ad noticiam dni~~ ppe recon
ciliatur ecclie no obstante 9suetudine prouincie bractarensis que
dicenda est potius corruptela, quia licet epus committe possit
que iurisdictionis sunt inferioribus clericis, tn ea q sunt epalis

ordinis non pt clerici
clerici i ferionibus de mandato epi ad sup reconciliacon hui[us] iac
teng fetum est de mandato epor [illegible] sub ipsa instructori
aliter tollenda. Non q[uod] etiam solum modo p[er] epm reconci-
liari debet non obstante quia [con]suetudine [con]trarium Epus co
mitte pt ea que sunt in dicendis instrucciobus clerici sed
ea que sunt ordinis Epals non pt de mandato instructionibus
aliis [con]trarium reconciliato que polluta est [con]tollenda ipse
fit aliq[ua] [illegible] de [illegible] fiat aliq[ua] sicut de sima que est [illegible]
fiat aliq[ua]

S[i] etiam sit aliq[ua] ecclesia non [con]secrata sanguinis effusione
vel alio modo polluta est [illegible] queritur qualiter sit reco
ciliando. Et ipsa [con]secratur aqua [con]secrata ne divine
laudes organa suppeditentur in ea quia cito potest fieri debet
consecrari. Non q[uod] licet ecclesia non sit [con]secrata si tamen polluta
fuit non debet in ea celebrare nisi prius aqua benedicta et ignis
[illegible] Vel consecrate sed debet reconciliari q[uod] [con]secrata
ut h[abe]tur p[er] de celebracion missarum

Presbiter [illegible] agathen statutum fuit q[uod] p[res]b[ite]r officio
matutinali [con]pleto pensum servitutis sue p[er]solvat
s[cilicet] p[ri]ma terciam sextam nonam et vesperam ita tamen ut
horis competentibus non posse simul aut se aut alius sibi
iste hore canonice [con]pleantur deinde horis pactis et
infirmos visitare si voluit et ad opus rurale [illegible]
ut etiam necessitati peregrinorum infirmorum aut defunctorum sub[ve]
nire possit et q[uod] p[res]b[ite]r horas canonicas tempore statuto per
solvere debeat [illegible] p[ro]bat p[ro]pheticum dicente septies in die
laudem dixi t[ibi] [illegible] septenarius numerus [illegible] in p[ro]phetia
[illegible] p[er]solvit officium matutini p[ri]me tercie sexte et nona vespe
et [con]pletorii q[uod] matutinas sed nocturnas vigilias [illegible]
[illegible] sacerdos p[ro]bat [illegible] p[ro]pheticum dicens me-
dia nocte surgebam. Non q[uod] non solum sacerdos sed quili-
b[et] tenet die horas canonicas [con]trarium sacerdos usq[ue]
ad meridiem ad minus debet esse iejunus ut solvere possit in
[illegible] [con]trarium sacerdos [illegible] horas in ecclesia
et non in taberna [illegible]

Quidam laici [illegible] clerici [illegible] in [con]suetudine ut per
singulas dies audiat [illegible] in principio cuiuslibet [illegible]
[illegible] missas peculiares de s[an]c[t]a trinitate vel de
s[an]c[t]o michaele vel de sancto sp[irit]u [illegible] statuit q[uod] clericis
[illegible] non [illegible] faciat nisi suo tempore et nisi
aliqui [illegible] devotionem s[an]c[t]e trinitatis [illegible] audire et [illegible]
et non [illegible] devotionem sed audiat missas de eodem die

si voluerint ut sibi cantentur misse vel mortuorum pro salute vi-
vorum
Consuluisti — questitum fuit a papa utrum sacerdos possit
dicere plures missas eodem die. R. papa quod excepto
die nativitatis domini sufficiat sacerdoti semel in die
celebrare nisi necessitas immineat etc.
Ex parte — questitum fuit a domino papa quo si aqua vel
vino perfundere deceat per quod totum accipit eukaris-
tie sacramentum. R. papa quod vino perfundere debent
cum eo aliam missam debent celebrare quod si infirmi-
tas predictionis accipit celebrationem aliam impediret
quod non esset ...
Consilium questitum fuit a papa utrum in diebus feria-
libus in quibus ad honorem sancte beate virginis et sancte
trinitatis missa celebrari contingit ympnum angelicum
et simbolum et prefationem que debeat decantari. R. papa quod
cum beate virginis celebratur missa solempniter in hono-
rem eius, symbolum decantatur, sed ympnum angelicum neque
(non) audiat intra commemorationem prefatio cantetur ut
laudamus regulariter dimittit et festum de ea
Cum Marthe ... in laudibus nostris ...
... cum gratias agens benedixit et dedit discipulis
suis dicens bibite ex hoc omnes hic est enim sanguinis
mei novi testamenti qui pro vobis et multis effundetur
in remissionem peccatorum ad verum et plenarium istorum verbo-
rum panis et vini in corpus eius et sanguinem Christi transsub-
stantiant in canone misse predicte quia verba
tamen fuit ... misterium fidei quod verbum ... quasi
fuit addere verum illud scilicet mysterium fidei querere a papa
quis illud verum adiecit ... Respondit R. papa formam istius
verbi ... quod ...
... elevare ... in celo et eterni testamenti
patet in ipso canone repetitum qui in textu evangelii non
legitur non multa tamen de verbis quam defecerit domini a missa
sunt ab evangelistis que apostoli supplevisse in actibus
apostolorum legitur dicens beatius est dare quam accipere
Verumtamen sicut nullus evangelistarum ... quam accipere
evangelium nec se ... supplevisse et ipsi met
ab aliquo eorum vel aliquibus sunt a missa legitur que
que in canone misse addita ... alia vero possunt etc.

aliqs karissimi apostoli Johannes describens resuscitationem la-
zari asserit ihm sursum oculis elevasse et dixisse pr
gratias ago tibi quia audisti me sic tunc oculos levavit ad patrem
in celum quod autem lazarum revocabat ad corpus probabilius esse
videtur quia tunc oculos levavit ad patrem in celum transsubstancia-
turum panem et vinum transsubstanciat in corpus et sanguinem suum
Jo. Item in textu evangelii ponitur novi testamenti in canone
misse interponitur quia vetus testamentum quod fuit sanguine hir-
corum et vitulorum dedicatum temporalia promittebat novum
autem quod fuit xpi sanguine consecratum promittit eterna et vo-
illud testamentum fuit vetus et transitorium hoc autem novum est
et eternum vel alia racione novum et ultimum esse describitur
in eternum et perpetuum complebitur novissimum cum homines testem
in morte presencia quia testatoris obitu confirmatur aliquin non
valet quod vivit qui testatur et pro presenti scripta sed etiam
permissio de testamento sic quod dicit apostolus ideo novi testi
mediator ut repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne sic ergo
debet intelligi quod in canone legitur quod sanguis christi novi et
eterni testamenti novi ac eterne repromissionis est confirmator
sicut dominus repromisit qui manducat carnem meam
et bibit sanguinem meum habet vitam eternam Hoc autem
at an quod videat addicio dicit papa quod quod verbo isto
de quo quesitum fuit scilicet misterium fidei sumunt quidam
munimentum erroris dicentes quod in sacramento altaris non esse corpus
xpi et sanguinis veritatem sed ymaginem tantum et speciem
et figuram pro eo quod quandoque scriptura commemorat id quod in altari
suscipitur esse sacramentum et misterium et exemplum sed qui sic er-
errant quia non intelligunt auctoritates scripture nec sa-
cramenta suscipiunt reverenter sic sacramentum altaris veritatem esse
negant quia est signum ergo nec mors nec surrectio xpi vera
fuit cum sit figura sed apostolus dicit quod mors et resurrectio xpi
fuit similitudo et ymago dum dicit xpus mortuus
est propter delicta nostra et resurrexit propter nostram iustificationem
et dicit et dixit Petrus in epistola sua et ita mors
xpi et resurrectio exemplum quod si non esset veritas sed quod in
est ergo nec fuit mortuus nec resurrexit sed absit error
iste abhominabilis intelligitur cum dicit misterium fidei quia aliud
ibi creditur quam cernitur et aliud cernitur quam creditur
vel speciem panis et vini creditur veritas carnis
et sanguinis et virtus unitatis et caritatis et
ita inter ista tria distinguendum est que sunt in hoc

discreta

sacramento distincta et sunt forma panis et vini quod videmus
veritas carnis et sanguinis virtutis unitatis et caritatis
ista non videmus sed credimus primum scilicet forma quam vide-
mus est sacramentum et non res secundum est sacramentum et res
designata preservans panis sicut est sacramentum et res adrus
non sacramentum sed primum scilicet forma est sacramentum et vini Tertium est res et
veri fetus est sacramentum vini et sacramentum germine
est res quorum sacramentorum huius et res alterius consistit tamen
credendus quod fortius videtur id patet in canone ex premissis et ipsa ad...
apostoli recepimus ... ab ipsis apostolis recepimus
tertio res accepimus et nec simul. Secunda questio sunt
utrum aqua cum vino in sanguine convertatur circa istam
questionem varie sunt opiniones apud scolasticos. Quidam ista
dam dicunt quod cum duo sacramenta ... Domini
Christi scilicet sanguinis et aqua in ecclesia duo sacramenta
vinum et aqua mixta misticaliter divina virtute
mutatur ut in hoc sacramento sit ... et sic
quod aqua cum vino transsubstantiatur in sanguinem et figura aliud dicunt
esset quod aqua non transit in sanguinem sed remanet Istud dicunt post
Vini accidentibus transfusa ita quod vinum saporem assu-
mit quod inde probat si per talem consecrationem
mutatur naturaliter aliud vinum aliud ut transit in sanguinem aut
sanguini commiscetur sed accidentibus ... potius vini convertitur
transfunditur corpus quod subtilibus accidentibus latet non mordaciis
et sic coniungunt accidentia permutatur secundum
et hic reddit eius innovatio et ... supra convertere opinionem
sed nec quicumque credatur aut absurdum si aqua in corpore ...
credatur cum legitur de corpore ... processisse utrumque ...
predictas opiniones alia probabilior inducitur quae asserit
aqua cum vino in sanguinem transmutari ut ex professis
[illegible] ... sacramenti et ideo vino aqua unitur
ut populus admiscetur ... quod ipse recepit de uno
... accipiant ... in dissolubili vinculo
coniunguntur ut ille qui ... vinum cum plenum ... inaccessibilem
unitate fieret ... per admirabilem unio-
nem et eo mediante efficaciam vinum tamen ipse ... tanto
lato consecrato ... leonis olim ita dicebatur anime
nobis quibus Domine ut anime ... leonis ... ab
lato quesiverunt ... que sunt illud ... ad in-
mobilius sacramentum habetur ita autem nobis Domine ut
intercessione beati leonis ... nobis ... ablato

Ipsa sacra scriptura dicit quod in unica fit mentio qui
orat pluraliter et ideo intelligendum de aliis sanctis qui ora-
tionibus nostris non indigent sed nos potius eorum oratio-
nibus indigemus unde Anselmus sicut undique nos malicia
conturbat enim quod in pluribus orantibus posset nec suffragat sanct[illegible]
sancto vel uni tali oratio ad gloriam nec et honorem ita
et intelligi ut quod possit quod magis ac magis glorietur in tribus
Augustinus dicit ipsa vero in hoc articulo [illegible] illa distinctio
qua datur ad defunctos alii sunt valde boni alii valde m-
ali alii mediocriter boni alii mediocriter mali distinctio
tamen aliquid quod inquirat suffragia eorum que a fidelibus
fiunt in ecclesia pro valde bonis actiones sunt gratiarum que
fiunt pro valde malis consolationes sunt vivorum [illegible]
nes vero fiunt pro mediocriter bonis et propiciationes pro
mediocriter malis etc.

Nota homo quidam sacerdos cum esset in mortali peccato
constitutus et aptet ipsum missam solempnem celebrare
per confusionem dubitabat celebrare [illegible] timens
tamen missam celebrare se finxit et suspicionis [illegible] quibus
consecratum corpus Christi panem et sanguinem solum modo purum
sumpsit credens per hoc populo satisfacere et deum non provocare
ad iram. Consilium fuit a papa quod de hoc penitens indicat
nec unum malum facere quam [illegible] Et ipsa quod ista re-
media sunt abicienda que sunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible] corpus Christi reputaret se indignum
[illegible] petat si se ingereret reverenter ad illud [illegible]
[illegible] offende qui sic fraudulenter illud [illegible] sim-
ulat quia sicut ille qui reputabat se indignum qui [illegible]
petat si se ingereret ad illud in solius misericordie dei
[illegible] [illegible] iste vero qui sic fraudulenter dissimulat
non solum deo cum non paretur illudere sed populo quem deci-
pit se astringit quem taliter decepit etc.

Nota Quinadam [illegible] decretalis de [illegible] Matthie inter ce-
teras opiniones que ibi ponuntur erat illa opinio
que dicebat in sacramento eucharistie aquam in flemi
ma quum ex latere [illegible] dicebat non aqua sed flemmatica
aquaticum [illegible] hanc opinionem tenebat magister hugo
[illegible] cum [illegible] quam opinionem ipsa reprobavit in decre-
[illegible] ad Matthie sed [illegible] quod ipsa quondam con-
[illegible] noluit [illegible] adherere sed auctoritas Johannis
[illegible] movebat [illegible] in [illegible] qui dicit [illegible] testimonium
[illegible]

dant in terra spiritus aqua et sanguis et hii tres unum sunt unum i(d est) de una
et eadem re s(cilicet) de humanitate xpi ut hoc ponebat dicebat quod ipsi tria
fuit aqua que exiuit de latere xpi non et non aquaticus humor
non vero qualis probatur per illam auctoritatem quod xpus sit verus
homo glosa super locum istum sic se habet spiritus in humana natura quem
emisit in passione aqua et sanguis que fluxerunt de latere
xpi per hanc auctoritatem probatur quod xpus sit verus homo sed dico quod
ista non fuit vera aqua sed aquaticus humor verba apostoli et glosa
super isto loco intelligibilius videbantur sibi sed dico quod ecce vera
aqua non intelligebat contra auctorem et glosam super isto loco [illegible]
apparet ut auctorem et glosam sibi exponit dicit ipse Et dicit
quod quidam dixerunt sed errauerunt xpum non fuisse verum deum sed adap
tiuum ut simoni arianus alii dixerunt xpm non fuisse verum hominem
sed fantasticum ut in [illegible] manichei sed contra istos loquitur Iohan
nes apostolus in epistola sua dicens tres sunt qui testimonium dant
in celo pater verbum et spiritus s(anctus) et hii tres unum sunt testimonium dant
quod xpus sit verus deus et tres sunt qui testimonium dant in terra
spiritus aqua et sanguis probat intendens ostendere quod xpus sit verus
homo adesse ei hominis duo exigunt principaliter s(cilicet) corpus et anima
ex quibus verus homo consistit probat autem quod homo in articulo mortis
tradidit spiritum de quo dicat math(eus) tunc pater in manus tuas commendo
spiritum meum manifeste probatur quod spiritum habebat et etiam animam ratio
nabilem de qua dixit Tristis est anima mea usque ad mortem probat
autem quod unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exiuit
sanguis et aqua probatur quod xpus habebat verum corpus et non fantasticum
de quo nec aqua nec sanguis posset exire unde ille qui vidit
testimonium perhibuit et testimonium eius verum est et sic tres sunt qui testimonium
dant in terra spiritus aqua et sanguis quod xpus sit verus homo ex anima ra
tionabili probatur ex eo quod spiritum vitalem habebat emisit ex vero corpore
et hoc probatur quod inde sanguis et aqua exiuit sed quia fantasticus
non posset non posset emittere nisi corpus humanum ex quibus verus
homo consistit et ita sicut fuit verus spiritus et verus sanguis ita
et vera aqua quia si fuisset vera aqua sed flemma ille qui vidit
et testimonium veritati perhibuit dedisset protesto non aqua sed flemma
nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset assensum cum per
sacramentum baptismi non regeneratur in flemmate sed magis nec probatur
posset probari quod in sacramento eucharistie ad ministerium sit aqua
cum vino si de latere xpi non aqua sed flemma cum sanguine fluxerit
preterea non fuisset verum signum aque super quam verbum processit in
petra testante quod moises virga percussit silicem et exierunt aque
plena sed aqua exiuit ergo aquaticus fuit illa sed uberius sed

miraculosa sed de regno diuina virtute creata sed decorporantibus ex
parte aliqua resoluta pendendo tamen fuit sicut vere potuit fieri
et ipsius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram ad corporis humani
complexionis quatuor elementa concurrunt terra aer et ignis sicut ad vegetandum
corporis quatuor humores consimiles illis concurrunt scilicet sanguis colera
flegma et melancolia ut vitate humani corporis conseruetur et monstratur
unum de elementis et unum de humoribus quod magis inesse eo concordant per
quos exprimitur ex elementis aquam ex humoribus sanguinem in quibus
duo maxime sacramenta velut redemptionis per sanguinem et
regenerationis per aquam etc.

Dolentes in capitulo isto reprehendit papa clericos et prelatos curatos
qui circa inquisitionibus superfluas et confabulationibus illicitas
circa quas parum sunt intenti quod circa diuina officia nam
ut de aliis taceam saltem meditare possit ex pendere et sompnis
vespertinis vel negligentibus vix ad diuinum officium euigilant et contenti
anno transcurrendo vix dicunt continuata sincopa matutinum et alii
quidam eorum qui vix missam quater in anno celebrant quod deterius
est interesse contempnunt hec et alia precipit papa sub pena
suspensionis et in virtute obedientie corrigi ac emendari
Item etiam precipit quod sacerdos in loco mundo et singulari
ac signato custodiat eucaristiam diligenter ne per eorum incu-
riam diuina indignatio grauius exardescat et quod et
sacerdos frequenter doceat plebem suam ut cum in celebratione mis-
sarum hostia elevatur reverenter inclinet et idem faciat
cum portatur ad infirmum lumine precedente et prelati huius mandati trans-
gressores puniantur si et ipsi diuina et eternam voluerint effugere

Cum creatura prelati ecclesia conuentualem curatam ultra
missam parum corporis defunctorum sed conuentualem celebrat
solus sacerdos vel alio modo mandat papa omnibus prelatis
ecclesiarum quibus ullam negligenciam in eos permittat obrepere quo-
minus missarum solempnia et missarum defunctorum et professo
et penitentiarum feria tali secundum rationem possibilitatem debeat celebrare
Refert ut archiepiscopus sipontinus in die cene domini de
antiqua consuetudine tenetur conficere eucaristiam crismam in
in ecclesia sipontina et missam celebrare et sic idem
archiepiscopus eodem die mane accedit ad ecclesiam garganicam
ut ibi recipiat peregrinos illius loci et ibi archiepiscopus et ipso eo
petitur celebrare cum super hoc recurrit consilium admittunt papa et
ipse et quod tum in ecclesia sipontina tenetur conficere crismam et
debet celebrare missarum solempnia et cuilibet sacerdoti quantumcumque
dignus sit sufficiat unam missam in die celebrare et valde
dignus est qui digne celebrat unam

P[...] ex dimitosus sipontina archiepiscopi sepulturam quod ab

usus inoleuit quod sacerdotes in sacrificio plus ponebant de aqua
quam de vino ad eam venerabilem consuetudinem ecclesie generalis ergo
fiat significatum est fuit domino pape cum mandat papa eidem archiepiscopo
generalis consuetudo ecclesie ab omnibus est seruanda nota quod
est quod que sine non congruit versus
litteras vestras episcopi brixiensis in quibus super confessionibus presbi-
teri brixiensis confessionem idem sacerdos quod ad quam
dic hostia non habet taliter in primo fundatio et in-
presbiterio missam vel solempnia celebrat confessionem anima
inuenit misit intellexit quod ecclesia reddi presbiterum licet multi
eius et postmodum inquirere que ipsum et eius confessionem inuenimus quod
sacerdos sine igne sacrificabat et aqua mandauimus episcopo
quod esset faciendum et qualiter esset procedendum Et papa quod ad minima
et apta malicia ut minima negligentia sine ignorantia peccasse
videatur mandat quod officio et beneficio priuetur eundem
De baptismo et eius effectu
si quis nescienter dicit aliter in
puerum aliquis immerserit puerum ter in aqua quod si quis presbiter uel
et filii et spiritus sancti et non dixerit ego te baptizo in nomine patris
et filii et spiritus sancti amen non est puer baptizatus
de quibus dubium est statuitur sic quod si de aquo dubium
esset an esset baptizatus non non debet baptizari sed dicatur
ptisatus ego te non baptizo te sed si non es baptizatus ego te bap-
tizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti amen nota quod in dubijs
tutior via eligenda est
Maiores quidam heretici fatentur quasdam gentes catholicos
ex parte archiepiscopi postulauit quam prius illud gentibus
respondere dicebant enim paruulis inutiliter baptisma conferri ad quorum
probandam inducebant auctoritatem beati Jacobi apostoli dicentis caritas
operit multitudinem peccatorum et auctoritatem euangelij de peccatrice que
lauit pedes domini dimissa sunt ei peccata multa quoniam
dilexit multum sed non nisi penitentem et intelligentem crimina
dimittuntur et paruuli non sentiunt nec consentiunt nec caritatem
habent quia tamen sentientibus et consentientibus in similitudine et ita per
nullis peccatum non dimittitur in baptismo Ad hec Et papa
quod baptisma circumcisioni successit sed ad hoc sit ut illa hec similiter in
iudaicam que asserit legem sed eius et circumcisionem eo baptismo
suadent quia dicit apostolus Si circumcidimini christus nihil vobis
proderit sed circumcisio paruulis adultis conferebatur et baptismus
qui successit loco eius generalem est quia tamen viri quarum
ferme baptizant non esse in eis effectus eo tamen paruulis

q(uod) adultis sit c(on)simile sic e(ni)m in veteri lege dicebat(ur) a(n)i(m)a cui(us) p(re)pucii caro
circu(m)cisa no(n) fuerit p(er)ibit de p(o)p(u)lo dei ita n(un)c dicit(ur) nisi q(ui)s rena-
tus fuerit ex aqua et sp(irit)u s(an)c(t)o n(on) intrabit in regnu(m) celoru(m) dei. Verita-
g(e)n(er)alit(er) ne sexus ne etas excipitur virginis tamen nomen e(st) q(uo)d
plus hodie baptismus co(n)feratur p(ar)vulis q(ua)m q(uo)nda(m) circu(m)cisio iudeis
co(n)tulisset. In fine auctoritatis p(re)dicte a(n)i(m)a cui(us) etc. et d(icitu)r p(er)ibit de
p(o)p(u)lo suo manente carne [illegible] d(icitu)r no(n) intrabit in regnu(m) dei. Olim
p(er) circu(m)cisione(m) licet culpa originalis pecc(at)i dimitteretur et p(ar)vulis
vitaretur no(n) t(ame)n p(er)veniebatur ad regnu(m) celoru(m) et p(ost)
mortem xpi fuit omnib(us) obseratu(m) sed p(er) baptismu(m) sanguine q(uo)d ips(e) [illegible]
[illegible] culpa remittit(ur) vitat(ur) p(ar)vulis et ad regnu(m) celoru(m) [illegible]
p(er)venit(ur) cu(m) ianua sanguinis xpi fidelib(us) suis misericordit(er)
reserat(ur) absit ut divinis(?) p(ar)vuli pereant quoru(m) cotidie tan-
to multis ingenitur q(uia) deus aliq(uo)d remediu(m) illis p(re)paravit ad
salutem. Predicte v(er)o auctoritates quas inducebat h(er)eticus in
intelligende sunt de adultis qui h(abe)nt inicium peccati q(uo)d q(uonia)m
de p(ar)vulis no(n) posset intelligi qui p(e)cc(at)o t(ame)n originali gra-
vatur. Et eod(em) m(od)o illa auctoritas q(ui) n(on) credit et baptismus
fuit tota intelligit(ur) de adultis cu(m) p(ar)vuli no(n) possit credere sed
adulti. Illud v(er)o q(uo)d apponebat p(re)d(i)c(t)us h(er)eticus fidem aut caritate(m)
et alias virtutes p(ar)vulis no(n) infundi e(st) (et) n(on) co(n)senciunt sed illud
no(n) p(ro)p(ter) contradicit [illegible] i(n)t(er) catholicos q(uo)d reservat(ur) q(ui)d(a)m
dicunt q(uo)d p(er) virtute(m) baptismi p(ar)vuli culpa remittit(ur) sed gra(cia) no(n)
confert(ur). Alii dicunt et peccatu(m) remittit(ur) et virtutes infundi q(uo)
ad h(ab)it(u)m n(on) q(uo) ad usu(m) [illegible] cu(m) ad an(n)os p(er)veniunt ad etate(m)
adultam sed [illegible] q(ue)da(m) vera in veniebat ad alias
questiones ex eo q(uo)d dicit(ur) p(ar)vuli in baptismo peccatu(m) dimittit(ur)
originale dicitur ca(us)a vero adultis dormientib(us) et amentib(us) si
baptizentur peccata dimittit(ur) q(uo)d t(ame)n ne ista ne illa tunc
sentiat ne dissentiat u(n)de s(e)n(tenci)a i(n)dic(ati)o e(st) [illegible] sed hic dicit
q(uo)d sine co(n)sensu contrahit(ur) et sine co(n)sensu p(er) vim remittit(ur) baptismi sacramenti
actuale v(er)o q(uo)d cu(m) co(n)sensu contrahit(ur) et sine co(n)sensu no(n) relaxat(ur). Ideo
hic queritur quare dormientib(us) et amentib(us) originale peccatu(m)
no(n) dimittit(ur) in baptismo sicut p(ar)vulis [illegible]. Et ip(s)a dicens
qui toto [illegible] s(an)c(tu)m fecit [illegible] salvos a p(e)cc(at)is
venit et ideo peccata no(n) ex p(ar)te sed ex toto dimittit. Preterea
pena originalis pecc(at)i e(st) carentia visionis dei. Et pena
v(er)o actualis p(e)cc(at)i [illegible] si p(ri)mu(m) dimitteret(ur) alteru(m) altero no(n)
dimisso tal(is) no(n) caret visione dei q(uia) originale dimissu(m)
et onnaretur(?) p(e)cc(at)o q(uia) actuale sed hic tamq(uam) in p(ro)pria

peccatum

se non operantur ymmo verius mutuo adiuvantur. Item queritur in isto utrum dormientibus et amentibus si baptizentur saltem caracter imprimatur in baptismo ut existentes a sompno vel ab amentia liberati non sint iterum baptisandi. Ubi dicunt quidam quod sacramenta que per se sortiuntur effectum ut ordo baptismus et similia non solum dormientibus et amentibus sed et invitis et contradicentibus conferuntur et si non quantum ad rem quantum ad remissionem peccatorum tamen quantum ad caracterem tamen pro illis qui prius consenciunt et multi qui non ore corde tamen dissenciunt recipiunt sacramentum. Sed ipsis opponitur si illud fuisset multi non reluctantes in conversi saltem vane sacramenti ad iurisdictionem ecclesie pertinent unde compellendi essent ad fidem suadendam sed istud est contra christiane religionis ut pro invitis et contradicentibus compellantur ad fidem suadendam. Unde distinguendum est inter invitum et invitum coactum et coactum. Si aliquis terroribus et suppliciis violenter attrahitur et ne detrimentum incurrat baptismum suscipit et talis caracterem suscipit sacramenti sicut ille qui ficte baptizatur unde compellendi sunt ad observantiam fidei in quo casu contingit decretum Toletanum quod ne nomine divino blasphemetur et non fidem quam susceperunt vilem et contemptibilem habeatur. Sed ille qui nunquam consentit et contradicit nec sacramentum nec effectum recipit sacramenti sicut nec ille peccatum incurrit qui [illegible] cogitur violenter. Dormientes et amentes si nunquam dormierunt vel amentia incurrunt in condicione perstiterunt si fuerint baptizati caracterem non suscipiunt sacramenti quia adhuc nituntur in condicione persistere secus autem est catechumenos contitisent et consensissent proposito baptisandi unde tales catechuminos consuevit ecclesia in necessitate baptizare. Tunc cum caracter imprimitur obicem voluntatis contrarie sponso non invenit resistentem. Nota quod coacta voluntas voluntas est et qui tali voluntate aliquid facit vere et compellitur id ut hic dicitur qui vero simpliciter cogitur attractus violenter nichil agit per talem coactionem.

Item quidam iudeus in mortis articulo constitutus cum inter iudeos existeret nec aliquem christianum haberet possit se ipsum in aquam immersit dicens ego baptiso me in nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Queritur an iste sacramentum baptismi receperit. Responsio quod nec baptizatum et in baptismo debet esse distincta personarum quod ex verbis domini colligitur qui dixit apostolis baptizate omnes gentes in nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Predictus iudeus cum ab alio baptizandus unde dubitasse ipso sed ex sola hac voluit baptisari tamen si statim decessisset ad patriam non volasset non propter sacramentum baptismi sed propter fidem quam habuit sacramenti baptismi ea spiritualis regenerationis celebratur. Demum dixit dubius [illegible] quibus

renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum dei sic enim in
carnali generatione aliquis est qui generat et alius qui generatur Sic et
in spirituali alius qui debet esse qui spiritualiter generat et alius qui spiritualiter
generatur Nota quod differentia est inter baptismum et baptizantem quia nemo dat
sibi a se ipso

Cum in ecclesia quibusdam puer esset baptisandus propter mortis pe
riculum que imminebat sed quia aqua non poterat haberi et
sacerdos quia absens erat quidam simplicitate ductus lini
vit puerum in capite et pectore et inter scapulas saliua asper
sionis loco baptismi Et queritur an talis esset baptizatus Et respondetur quod
tali baptismo dicto sit ecclesia secundum verbum et e contrario Quod dominus
dicat de verbo Euntes in mundum universum baptizate omnes gentes
in nomine patris et filii et spiritus sancti Item dicit de eodem nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum
Dubium non est quod ille non est baptizatus in quo defuit non
solum alterum sed utrumque Non habet solum formam magnum quod non
potest quis baptizari in alio liquore quam in aqua

Contra grecos propter quod contra se [illegible] ad obedientiam Romane ecclesie
... reperiunt abhominari latinos quod inter alia que contra
christianos committebant sed quando sacerdotes latini in eorum
sacrificabant altaribus non prius sacrificabant in eis quam prius ea tamquam
pollutis lavassent et baptizatos a latinis presumebant ausu
temerario rebaptizare volentes ergo ipsa tamen scandalum a beatissimi
dei removere precipit ut talia decetero facere non presumant
confortantes confirmantes Romane ecclesie matri sue sed quis talia
presumpserit excommunicationis sententia percussi ab officio et beneficio decetero
deponantur Non tamen contra verbatos et ipso iure sunt
excommunicati quod talia faciunt que hic prohibentur

A quibusdam presbiter Christo contra statutum fuit quod si quis pro
monetur ad ordinem presbiteri et postea deprehendet se
non baptizatum esse quod factum sit se baptisari post
ea iterum faciat et sic se ordinari

Presbiterum quidam sacerdos credens se baptisatum
in fide baptismi persistens mortuus est quoniam communiter
expertus est quod fuerat baptizatus Quesitum fuit apparuit
an ecclesia debet eum habere pro baptisato ut pro eo possit orare
Et respondetur quod presbiter ille qui in fide sancte Romane ecclesie et in confessione
nominis Christi perseveravit et ab originali peccato solutus est
dum celestis patrie fuit adeptus ut enim habetur de [illegible] de tante

dei lege baptus invisibili ministerio quod non contemptus religionis sed tum
necessitatis excludit et in hoc bene ambrosius de obitu valentiniani vexim be-
re sit eiusdem temporibus sepultus Ecclesia pro ipsius et hostias deo offert
ipsius memoratio non quod professionem communis sit de baptismo licet non sit
baptizatus et de fide ita detessent salvatum
Tunc eciam credentes se baptizatum in forma ecclesie
promoti fuit usque ad sacerdotium tamen veniens quod non fuerit
in forma ecclesie baptizatus petessit eo tamen ipsum sit sibi
exponens ubi ipse fecit eum rite non baptizatum propterea disputatum
fuit de super ordinibus utrum voluerit ordines suscepisse possit
et quidam dixerunt quod cum baptismus sit ianua omnium sacramentorum non
aut baptizandi non suscepit aliud sacramentum quod in fundamentum
non est superedificare non potest sed eo vero effectum baptismi efficitur
quibus modus vi et qui vim habet professionem et si baptismum non habeat
habet itaque fundamentum potest quod aliud poni non potest quod est xpc Ihesus
et ita superedificatum posse videtur sicut salutiferum opera sit et quicumque
sacramenta Ecclesia cum illud non sit generale verum neque de novis
neque de veteribus sacramentis quod baptismus sit fundamentum omnium sacramentorum
quia non sacramentum circumcisionis et eucharistie a non baptisatis recipi
potest Contra sacramentum ordinis pontificalis et sacerdotalis et
leviticis constitutionem sua precessit baptismus per quod videtur quod extra
baptismum talis ordines possunt rite assumi contra talibus primissi
dicit ipsa quod est in concilio apud compendium sit constitutum ut si
quis presbiterum ordinatum deprehendit se non esse baptizatum bapti-
zaretur et iterum ordinetur mandat ipsa quod per pontificalis ordinis
usque ad sacerdotium ordinetur et ministret in officio sacerdotis quia
non ministrare ita tamen quod ambiguitatem esse ferum rite de sacramento male
eciam si eum aliquis natus est de xpianis parentibus et inter
xpianos fideliter conversatus presumit quod fuit baptizatus ut talis per
supposito certitudine habeatur donec in contrarium manifeste per
argumentum Nota quod baptismus est fundamentum omnium sacramentorum consistit
ut qui eum non habet ordines non recipit primo iii Item prece-
pit baptis qui inter xpianos tamquam fidelis fuit conversatus
tamen contra presumptionem probanda ad multi in contrarium de custodia
tacitum ingratis generali statuit Dubi // eucharistie
...imotecam in quod in omnibus ecclesiis crisma et eucharistia
sub fideli custodia clavibus adhibitis absistitur ne possit

temeraria mag9 ad ea ostendi adaq3 thuribula pertractandi z
si ubi adque spectat custodia cor ea in tabule regulr relinquit
clericus incestibus ab officio suspendatur et si pcius in curia aliquid
nephandum committit sic tractari subiaceat ultioni Nota q si
precipua aliquis aliqd nephandum committit eo puniri pot 9c hec

Relinqui eciam clerici ceteris suppellectilibus suis z ali-
quibus sic exponit ut pacis videatur domus laicorum
inpinctarum sunt z ab qui ecclesias dimittunt inculcas z in indas
z in vasa ministerii vestimenta mastorum z pallas altaris z cor-
poralia tam in munda relinquit q aliquibus incridum sit etiam
Vnde precipit ecclesia q huiusmodi suppellectilia in ecclesiis remouentur
non ponatur nisi necessitate instante sic tamen ut ea cessante
de ecclesiis remoueatur precipit z ut ornamenta vasa corp-
oralia z vestimenta predicta munda z nitida conseruentur ab sun-
dum 3 eius insanis huiusmodi sorces neglige que dederet z
in vestibus pcullorum Nota q ecclesia z ornamenta ecclesiarum
munda z nitida sint servanda z suppellectilia ubi non sit ponenda
Item cessante ea cessat effectus etc

Quidam eciam quidam ex ea fraude decepti q dum in-
ebrietate attasio [illegible] fieri venerabatur eis z pertalibus
in ebrietate actis [illegible] vero crime p multis cum
dicat apostolus ebriosi regnum dei non possidebunt Vnde man-
dat dominus papa q illis decreto tolerari non presumat quia
est perire [illegible] miracula sicut sine auctore vero ecclesie non licet
presto vendicare quam miracula p ipsum fiat et pius ab eccia=
rum [illegible] quidam exponebat reliquias sanctorum apertas
patrum venales z eas indifferent dudum ipsi q
sepe detrahit xane religioni vnde statuit [illegible] ut
antique reliquie decreto ex capsa nullatenus extrahat nec
exponatur venales inventas denouo nullis vendant
presumat vel pg ast apsuent apstate ut prelati ecclias
permittat aliquos decipi falsis huiusmodi sermonibus sic in plerisque
locis accone questus fieri consueuit De observatione ieiunio=
rum pro festo nativitatis domini vel assumpto beate marie
aut festiuitatis alterius apostolorum venerat in feriam
secundam die precedente in sabbati vigilia eorum ieiunanda
et non die dominico z vigilia beati mathei apostoli debeat
ieiunari Nota quod festum q habeat vigiliam et venerat
in die lune non nunc prius ieiunio ut dicit [illegible] quia
non ieiunatur in die dominico sed ieiunatur in die sabbati

precedenti. Item in vigilia beati Mathei apostoli ieiunandum est cum in crastino
die festum celebratur.
Item quesitum fuit utrum omnes vigilie apostolorum
debeant ieiunari. Respondetur quod sic preter vigilias apostolorum Phili-
ppi et Jacobi et beati Johannis evangeliste que festivitates
infra festivitatem paschalem celebrantur et festivitates beati
Johannis in natale domini et in ieiunio in adventu domini
vigilie istorum quorum festivitates feria secunda celebrantur in
precedenti sabbato ieiunande sunt. De celebratione vigilie beati
Bartholomei dubitatur apud quosdam utrum ieiunanda sit vel non.
Respondetur consuetudo regionis in hoc servetur. Item quod in qua-
dragesima propter necessitatem famuli coacti sunt comedere car-
nes timent quod pena sit illis iniungenda. Respondetur ipsa
quod in illo articulo non peccant, verumtamen prelati eorum debent preces
et eis preces effundere ne ipsis forte imputetur quia ut dicit
Bernardus bonarum mentium est ibi culpam timere ubi culpa non est.
Item quidam propter debilitatem comedunt carnes die sabbati et
prelati consuetudine aliorum sunt molestiam. Respondetur ipsa quod
super hoc consuetudo loci servetur ita tamen quod de talibus et in infirmis
propter hoc periculum non immineat. Item quidam ignorat in xl
et aliis ieiuniis repetitur esse carnes [illegible] credit. Respondetur quod
desiderium infirmorum admittendum est eius propter necessitatis.
Nota quod necessitas habet respectum ad legem [illegible] necessitas
non quod necessitas legem non habet et ora [illegible] fiat/
applicari. Respondetur peccatum sunt. Addo ipsa hoc modo ut si
festum nativitatis domini evenerit in secunda feria utrum prohibita
sint propter solempnitatem festi ut possit carnibus vesci.
Respondetur quod sic si ut raro ut religiosorum abstinentia sunt astricti
cum consuetudo generalis ecclesie ut tamen hii reprehendendi sunt
qui ab devotionem volunt abstinere [illegible] propter [illegible]
Item questitum fuit apud [illegible] utrum mulierem
post partum ab ingressu ecclesie se debeat abstinere.
Respondetur quod licet secundum legem mosaycam certi dies
erant determinati quibus mulier ab ingressu ecclesie post
partum abstineat quia tamen lex per Moysen data est gratia
et veritas per Jesum Christum facta est postquam umbra
legis evanuit et veritas illuxit si mulieres post
partum voluerint ecclesiam intrare deo acture gratias
nullum peccatum incurrunt et aditus ecclesie illis non est denegandus
ne pena illis videatur in culpam converti tamen si aliquamdiu
voluerint abstinere non est improbandum. Nota quod pena

alie [?] in tercia parte [?] De Ecclesiis edificandis vel reparandis Et
materiaz in generali magnificando statu fuit ut quemadmodum
beneficium ecclesiarum [?] teneat alios adiuvet ad tuicionem ecclesie
restituendam vel ad ipsas ecclesias emendandas. Nota qui
sentit emolumentum debet sentire honus reficiendi per beneficium teneat. Et
cum dicat [?] circa leprosorum sanis [?] habitare non debent
ne una ovis morbida inficiat sanas omnes. Statuit
concilium [?] ut ubicumque tot simul leprosi fuerint congregati
secum vita quod ecclesiam cum cimiterio possit construere et proprium
presbiterum habere sine contradictione aliorum sed faciat tamen [?] tamen
quod decime parochiali veteribus ecclesiis in nullo negligenter [?] dimi-
nuatur quod quod eis propter pietatem conceditur ad aliorum iniuriam redun-
dare non debet decorum tamen et insinuet [?] aliud suorum deci-
mis saluti non curabant. Nota quod nova ecclesia in preiudi-
cium veterum ecclesiarum fieri non debet contra privilegium in
iniuria aliorum dare non debet contra quod pietatem [?] non debet
tamen ad [illegible] aliquam leprosi decorum et aliis suis
decimis saluti non cogantur

a Ad audientiam eiusdem villa tantum distabat ab ecclesia parochi-
ali quod tempore hyemali sine magna difficultate ipsam ecclesiam
adire non poterant unde congruo tempore non poterant divinis
officiis interesse unde homines illius ville petebant ut ibi pos-
set ecclesiam construere quam dotare volebant et matrici
ecclesie in tantum [?] quod nullum vel modicum preiudicium
propter hoc fieret eidem sed abnuentibus [?] illius ville unde mandat
papa diocesano episcopo quod si ita est ecclesiam ibi edificet et in
ea sacerdotem constituat ad presentacionem rectoris maioris ecclesie
cum assensu patronorum [?] perceptus [?] ab hominibus illius ville
provideat et ut petunt honorem [?] in festivitatibus illius loci
ecclesie matrici impendere [?] quod satis fieri potest eo quod homines eiusdem
ville xx agros terre illi ecclesie assignare volunt si autem
rector ecclesie opus id voluerit impedire vel presbiterum
ydoneum distulerit presentare episcopus nolumus ut apostolicam [?] fieri
faciat et presbiterum bonum [?] testem [?] ibi instituat. Nota quod
ex iusta causa ecclesia nova fieri potest in parochia alicu-
ius [?] intitulat [?] tamen imputatione alicuius [?] contra constitutum maioris ecclesie
annui solidi solvendi contra modicum dampnum consistat [?] eccle-
siis [?] conversum [?] fuit apostolica [?] ecclesie // sustinere [?] non potest
parochiales indigeant reparatione certa persone [?] earundem
ecclesiarum debent cogi ad parietes [?] reparantes [?] earum

de bonis ecclesiarum. Rx. papa quod de bonis que sunt ecclesiarum si super
sunt eis debent conferre ut eorum [illegible] [illegible] inmineant. Nota quod
sacerdos debet facere id ad quod alias [illegible]. Item qui alium
[illegible] in [illegible] [illegible] quod preiudicat at si fuisset etc.
Quidam clericus canonicus et secularis
[illegible] alterius ista canonicus [illegible] vacaret fuit
in ecclesia de qua fuit assumptus in solutione [illegible] ve-
[illegible] petens a domino papa ut sibi liceret ei. Indulget ei
[illegible] si [illegible] si qui sunt ibi [illegible] ibi consentiat
[illegible] ministrentur. Item petijt a papa ut liceret sibi
legium [illegible] canonicorum ibidem constituendorum pri-
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] canonici [illegible] papa
sunt quibus privilegium concedatur. Nota quod [illegible] ad [illegible] ibi
[illegible] vel privilegium aliis preiudicat [illegible] papa [illegible] [illegible]
[illegible] si episcopus [illegible] non permittit non [illegible] ut [illegible]
ut eadem clerici illius ecclesie preiudicatur non [illegible] indulgentia
et non datur privilegium etc. Item vel que non
[illegible] Quidam episcopus [illegible]
alienaret [illegible] quidam [illegible] [illegible] ecclesie non
[illegible] ecclesias vel oratoria in locis sui episcopatus non
[illegible] audire divina [illegible] ab episcopo ut oratoria in locis [illegible] in quibus po-
ssent erigere [illegible] in quibus audiret divinum [illegible] in locis
[illegible] [illegible] dubitabat ecclesias ibi erigere episcopus [illegible]
[illegible] ecclesiarum ecclesia sua detrimentum [illegible] ut [illegible]
super [illegible] [illegible] papam et ipse [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non dimittet [illegible] [illegible] eidem [illegible] [illegible]
constituendas debent [illegible] constituendas. Nota in [illegible] uti super [illegible]
[illegible] ecclesie [illegible] constitutum in [illegible] alios [illegible] non [illegible]
In [illegible] statuit papa [illegible] non quod [illegible]
ecclesiarum palatum vel hospitium [illegible] sibi debeat
venditare non obstante aliqua [illegible] sed in publicis
locis [illegible]. Nota quod [illegible] non debent etc.
[illegible] in ecclesia. Item clericus non tenetur [illegible] seculares
[illegible] statuit [illegible] non quod cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad custodia civitatis [illegible]
vigilibus debeat excusari sed cum [illegible] [illegible] teneat
ut [illegible] vigilantibus melius valeat custodiri. Nota
quod in [illegible] cessat privilegium. Item quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] ecclesie [illegible] [illegible] etc.

Ecclesie onus committere non debent sufferendo se ad prelatos. Non
minus in quibusdam partibus indi consules et rectores civitatum tot
onera imponunt ecclesiis ut sacerdotium eorum deterioris conditionis
videatur quam fuerat sub Pharaone qui legis notitiam non habebat. Nam
sacerdotes et possessiones eorum in pristina libertate dimisit et de publico
eis alimonia ministrabat. Sed isti vero sua onera fere imponunt
et affligunt ut eis quod Jeremias deplorat competere videatur: Princeps [et tot ecclesiis tot angariis eas]
provinciarum facta est sub tributo. Sive quidem fossata seu expeditiones
seu alia quelibet arbitrentur agenda, de bonis ecclesiarum usibus
suis deputatis volunt fere cuncta compleri. Et sic iurisdictionem
ecclesiarum et prelatorum usurpant ut non potestatis eis in suis
hominibus videatur remansisse. Unde alias contra sub anathemate pro
hibemus ne talia de cetero attemptare presumant nisi episcopus et cleri
tantam necessitatem inspexerint vel utilitatem ut absque ulla coa
ctione existiment ecclesias subveniendum ubi laicorum non suppetunt
facultates. Si vero qui ista committere presumpserint et commoni
ti non desistunt, sententiam excommunicationis ut communioni restitu
antur donec satisfactionem competentem. Non quod laici non sibi eo
non imponere ecclesiis nec earum iurisdictionem usurpare
et si contra non satisfecerint sint excommunicati ipso facto etc.

Ecclesia. Ecclesia dei sanctorum debet esse domus
orationis et non spelunca latronum aut sanguinis fori.
Et ideo statuit ipsa quod confugientes seculares reos criminales
non de sanguinis effusione vel corporali pena agitur ibi
sub interminatione anathematis non debent extrahi. Absurdum
est enim et crudele ubi causa sanguinis agitatur non esse
cautela refugii constituta. Nota causas criminales
laicorum in ecclesiis non debere agitari. Item quod confugien
tes illuc debent ab ecclesia defendi.

Inter alia. Questio fuit a nobis ipsa utrum
confugientes ad ecclesiam debeant ibi defendi. Ipsa
super hoc distinguit: confugientes ad ecclesiam aut liberi aut
servi; si liberi, quantumcunque gravia maleficia commiserint
non sunt ab ecclesia per violentiam extrahendi nec inde debent
dampnari ad mortem vel ad penam, sed rectores ecclesiarum
vita sibi reservetur procuratur tum eis super eo quod inique
fecerit. Nisi fuerit latro publicus vel nocturnus populator
agrorum qui dum itinera frequentata vel publicas stratas
obsidet sive insidiis ab ecclesia extrahi potest nulla

desessione sit tradita Et ad s[e]cundus fuit ad Ecclesiam confugientes
si dus eius de impunitate p[er]sone eius curandi p[re]stit[er]it deus suo
restituatur et ubi vero aliquis a dus patitur occupari vota q[ui]
fugitivos ad Ecclesiam ibi deum defendi p[ro]pter duas personas
latitare p[ro]ut bn et de vastatore agrorum et vinearum
a Dumque lat[ur] g[e]n[er]al[is] acceduut crevisses t[er]minando et aliorum
locorum qui ad moniti p[re]missa de g[r]avaminibus illatis
Ecclesiis no[n] satisfecerint in tenore al[ias] g[e]n[er]al[is] et c no[n] p[ri]mus sed q[uia]
ut sit eorum malitia compunit aditum in isto g[e]n[er]ali ut
constitutionis et sunt que aliquibus vel de voprorum mandato fuit
publicate manos et irrite haberi nullo unquam t[em]p[o]r[e] valiture
Cum tu sanus et dolus alic[ui] patrocinari no[n] debent nullus vero decipiat
vario errore vel errda ut in t[em]p[o]r[e] sui regiminis tu sit excommunicatus
q[uod] p[ro]pterea no[n] sit compellendus ad satisfactionem quia tunc ipse qui
satisfacere renuerit tamen successor ipsius erit excommunicatus vel
nisi anteceso[r]em satisfaciendo compelletur qui in honore succedit
qui subsistunt in honore Nota q[uod] sima vel constituto per
excommunicatam prolata ullo in constructo t[em]poris qualescumque
sima occurrens transit in aliud, nam quia lata non fuit sed contra
quia ille ei succedit in ineundo alius qui succedit in honore
Cum plures Aliquando contingit quod Episcopi et alii in hone succedunt
prelati pecuniam vel aliud seclerando impendat le
gato vel alii quibus extorquerunt consuetudinis sunt
qui salvant legato vel alii et sic maiora dampnis lu
sertat personibus g[e]n[er]al[is] ut detectio fiat quod si quis forte pre
sumpserit et sic extorta restituat infra duos de suo rogat pau
peribus elargiri et si de hoc ad superiores querela devenerit si
negligens fuit in huius extortione statim remote sub
iaceat ultionem Nota quod si aliquis exigit indebitum
a suis subditis debet id restituere et tunc pauperibus erogare
Item nota quod cum dampno alterius nemo lucrum debet
querere Item prelatus negligens commendetur
Ecclesia aliqua Ecclesia non dum est consecrata tamen
divina officia celebrantur in eadem et minime vero
tenseri debeat eodem privilegio ac si consecrata
Et dicitur quod licet non dum sit consecrata nullo modo ad mitti
privilegio immunitatis est ex quo divinis officiis dedicata non
est temerariis ausibus quorum profananda vitati

q ecclia no (con)secrata p(ri)uilegiu h(abe)t i(m)munitatis p(ro)pt(er) diuina offi=
cia que celebrantur in ea &c
immunitate Quicu(m)q(ue) in ecclesijs vel cimiterijs eo(rum) (com)mittunt
aliq(uo)s homicidia (et) alia maleficia p(er)petrantes oppone
aptime ibid(em) impunitatem suos (con)te(n)sione que illatam
(com)misissent n(on) p(er) ecclesiam ad q(ua)m (con)fugiunt se credet defe=
di Quia aut(em) isti debeant ab ecclesia defendi ip(s)a attendis
q in eo quis puniri d(e)b(e)t in q(u)o peccauit (et) frustra legis auxi
liu(m) implorat que (con)tra lege(m) delinquit mandat ip(s)a q(uod) tales pu
blice innuent no debe(n)t gaude(re) i(m)munitatis p(ri)uilegio (quia) so
faciunt se indignos Nota q quis puniri debet in eo in
quo peccauit Item qui offendit canonem beneficium illius
impetrare no d(e)b(e)t Item ipso facto amittit quis p(ri)uilegium
suum Item no d(e)b(e)t offendere illud a quo sperat auxilium
Nata quod clericis vel monachis secularibus ne in
volta sint Ex n(ost)ro isto eman... quicq(ue) negotia causa...
quibus debeat clerici (et) monachi (et) moniales omnes ab=
stine(re) de quibus ait ap(osto)l(u)s nemo militans deo d(e)b(e)t se ne=
gotijs secularibus i(m)miscere Nota q iusta negotiatio
licita e(st) clericis quia (et) ap(osto)li negotiatores instituerunt
Item clerici tenues artes addiscere no deme(n)t habere
Item militans deo negotijs secularibus se immisce(re) =
terdotibus Quidam clerici publice // no debent
ministrabat negotia laicorum ut cor(um) p(ro)curatores
fiebant mandat ip(s)a dyocesano ep(iscop)o ut eis publice
denunciet ne de cetero h(oc) faciat (com)pesc(en)s eos modo p(er)suasio(n)e
fa(cere) (et) ma(n)i amministrationem p(ro)pt(er) p(er)iculum tam(en) (et) fraude
de p(ri)uilegio sint facti ab ecclesia no(n) subueniet eis tunc
q(uod) h(abe)t scandalum (con)tinget in ecclesia (con)tra Nota quod
clerici no(n) debe(n)t e(ss)e p(ro)curatores laicorum (et) (con)se(ru)atores
negotiorum ipsorum Item qui scandalum facit ecclesie ei(us)
p(re)sidiu(m) se reddit indignum &c
Qui magno Quidam clerici aures audiunt secularibus
(con)feccionibus inde sinistras acciones vel (con)sulant
saltus (et) in finibus audiunt (et) leges negant ecclesie
stant inde p(ro)curare sed q(ui)a hu(ius)m(od)i regulares mundanis
actionibus in (con)sulu(n)t no(n) debet statuit q(uo)d t(ame)n nec
ne p(ro)fe(ss)i in aliquo loco p(ro)fessione ad physicam vel
ad leges vel mundanas scientias vel audiendas per
uniuersitatem exire (con)st(ituti) factum (et) i(n) duos menses ad

claustrum suum non redierint sic excommunicati ab omnibus ut
euitentur. ut ita ea ergo pretium quod multi tamen aut
redierunt ultimo loco inter fratres in capitulo in choro et in mensa
et in aliis omnibus habeantur et spem tamen promotionis amit-
tant nisi ex speciali consensu. Nota quod ipso iure sunt
excommunicati rapaces qui fisicam et leges audiunt et eas docent
saluo quod papa dispenset ut ad aliquod tempus promoueantur etc.

Quia sunt clerici et tamen clerici tractant negotia secu-
laria et secularibus interdum plus debite intercedebant
et earum iusticiam faciebant. Statuit concilium laterani quod
nullus clericorum talia de cetero exercere presumat. Si quis vero
contra hec venire presumpserit ab ecclesiastico beneficio fiat alienus ab
eo quod ministerio clericali neglecto ut secularibus placeat fluc-
tibus seculi se immergat contra doctrinam apostoli dicentis
nemo militans deo se negotiis secularibus implicet
et si quis religiosorum aliquid predictorum ausus fuerit acceptare
seuerius castigetur. Nota quod ammonitio precedere debet ut in predictis capitulis etc.

Clerici. Statuit concilium toletanum quod clerici iudicium
sanguinis exercere non presumat. Unde et hic prohibet
papa ne clerici per se uel per alios membrorum trunca-
tiones faciat aut indicet incendiarios et quod contra hec
facere honorem et locum amittat et tamen nullus sacerdos
officium vice comitis uel secularis prepositi habeat. Si quis
contra hec venire presumpserit et commonitus non desistat no-
uerit se excommunicatum. Nota quod clericus iudicium
sanguinis exercere non debeat etc.

Etiam instituta precipit hic papa subdiaconatorum
ordinatos ne clerici uel monachi causas
negocientur et ne monachi finas habeat arrentes uel
alacris uel laici Solum ad finem teneant. Nota
clericos et monachos negotiatores esse non debere.

Quia monachi quidam monasterii de brunsia
clamore vinebat religione veluti vix mandat
papa episcopo dicto quatenus apprehendens consilium appellatione ad obseruan-
tiam regularem compellat ut diuini non remoueant. Et si
res per reformationem deuotionis eiusdem ordinis fratres
alterius ordinis in aliud reducere ut labores imponere
instituebant et tamen illi consilium subire ad suum ordinem
obseruantiam redeant. Nota quod hic habes casum quo

mothi p(ro)ut citi demonstrao s(ed) quando vinc(?) s(er)m(o) q(uod) docet va-
sua (pro) id clerici cum h(ab)et tam laboribus inst(ru)i eos debent
Item vniu(er)sitas p(ri)mu(m) debet p(er)illis ut labores de-
Dicit quidem clerici in sacris ordinib(us) constituti indue(?)
exercebant officium tabellionatus mandat ipsa dictis ep(iscop)o
quod clericos in sacris ordinibus constitutos
... substractionem interdicat officium tabellionatus ap(ostoli)ce (pro)hibi-
quod etiam non decet dictam artem que continet vindictam
sanguinis Item clericus non debet esse balistarius vel sagit-
tarius aliis indicere(?) fluctus aque prohibemus ... hodie se-
Sententia Statuit concilium generale quod nullus clericus
sententiam sanguinis dictet vel proferat vel indicet(?)
nec vindictam sanguinis exerceat vel ubi exerceatur
nec intersit Sed ... occasione huius statuti aliquis clericus
aliquod dispendium inferre p(re)sumpserit per cen(suram) et compescatur
Item nullus clericus scribat aut dictet litteras pro vindicta
sanguinis destinandas sed laicis hec sollicitudo in curiis
principum committatur Item nullus clericus preponatur ruptariis
aut balistariis aut huiusmodi viris sanguinum et dyaconus et
subdiaconus et sacerdos artem cirurgie non exerceat que adusti-
onem vel incisionem inducit Nec impendat ritum aliquis bene-
dictionis purgationi aque frigide vel ferventis nec ferri
candentis salvis prohibitionibus de monomachiis sive duel-
lis ante promulgatis

¶ Super specula Hono(rius)(?) papa statuit in qua cum ... et non
non magnum quod regulares personas consistentes ad
audiendas leges vel phisicam ... infra duobus men-
sibus ad claustrum redierint sint excommunicati vitarentur
et in nulla causa si proponere voluerint audiantur et
reversi ad claustrum ultimi in choro mensa capitulo et ceteris
fratrum consistant et omnem spem promotionis amittant nisi
forte sedis apostolice sed quia non ... diversas opiniones
quorum consilium assumebant volens papa ut decreto
ipso sacra sententiam ... in clerum mandat papa
qui ... ceteri in
... publice docentes causa
consuetudines et ... abusionis ... et duos
pro theologie studium desiderabat ampliari ut
fides catholica circumcincta sit muro ... pu-

quanto bellatores quibus resistere valeat venientibus gaudioso statu-
it quod tamen extendit ad archidiaconos decanos plebanos pro-
sitos et alios clericos personatos quatenus ut non presbiteros quod infra
semper spacium prescriptum destituerunt ap[ud] eos posita propter augmenta
De francia tamen Quidam juvenis de francia quandam nobilem
mulierem duxit de saxonia secundum consuetudinem saxonum di-
cebat juvenis ille quod in matrimonio contrahendo francigene
non utuntur eisdem consuetudinibus cum illis de saxonia et non est
dispensancia illa non lege sua sed saxonum eam dimisit et aliam
in uxorem recepit super hoc consultum fuit quid de hoc fieri debet
statuit quod ut ille transgressor euangelice legis subiciatur
penitentie et a secunda uxore separetur ad primam recipere compellatur
Nota quod in matrimonio contrahendo potius consideratur intencio contrahentium
quam verba quibus mediantibus contrahunt communi modo contrahendi hic faciat
Item verba desponsacione debent intencionem et non intencio verbis quod
ad intencionem recurrendum est. etc.
Rela[tum] tamen quidam vir et mulier volunt contrahere matrimonium
promiserunt ad invicem et prestito et sine omni condicione
fide hinc et inde prestita quod contrahent invicem et pro ea multam
posuerunt Queritur quod super hoc sit agendum an videlicet sit com-
pellendi compellendi Et responsum quod commonendi sunt et magis
omnibus inducendi ut fidem prestitam observent Si autem hoc facere
noluerint non sunt compellandi ne deterius contingat ut illam ducat
quam odit Sed instar eorum qui societate contrahunt fide data et
pena ea sibi remittitur patet hic in pena tollatur Nota quod
hic fecerunt prestito et simul data sit hinc et inde in contrahendo
si pena duplicatur contrahentibus non sunt ut contrahant compellandi ne
deterius contingat Per hoc intellige de societate etc.
Juvenis quidem tamen Quidam juvenis duxit quandam
puellam non annorum vii annorum sponsalia contrahendo
cum ipsa attemptavit cum ipsa quod non potuit tan-
dem mortua fuit vel dicta juvenis ab ea recessit an
quam per vii annorum sponsalibus consentiret et cum alia con-
sanguinea illius puelle invicem contraxit Querebatur utrum
posset in consimili remanere Et responsum quod hiis que dubia
sunt quod certum est firmare debet et non cum propter honestatem publice
que decebat sponsa ipsum et propter dubietatem debent ab
invicem separari Nota quod in dubiis semper tenendum illud quod t[utius]
Dandiam tamen Quidam civis secundus et tercius
papiensis nomine tenentes nolebat copulare filiam

templare

sua in vicinam eundem filiorum eundem gemmis suis nomine vel in-
aurauit quod si ille aliquid talium ea habere non possit altero filio quem
dealbata vicine gemmeis eandem nuno copulat et sic contrahunt
sponsalia per ea eandem probaverint consanguinitate inter eas
spatium hic eandem filiam dare uti alteri filio ut inveniunt vi-
am possit Respondeo scriptum quod sponsalia sub si habere non posset
mandat cum quod ille suum propositum non impleat et penitentiam
accipit de illicito iuramento et si aliquis fuit pro eo communis suam
expectat Nota quod sponsalia que ita sunt impediunt matrimonium
contrahendum consanguinea quarum sed hic facit sola publice honestatis iustitia
Filius tamen eandem promittit iuramento interposito se
ducturum in uxorem aliquis mulieribus et per ea angnaram
inter contrahunt tunc fertur ne se cum ipsis alias et habebantur
quid facere debeat ille mulieri utrum possit cum aliqua
contrahere Respondeo quod si amplius non fuit inter eos processum libe-
rum est illi mulieribus cum aliis contrahere recepta penitentia
de periurio si propter illas sententia quoniam matrimonium cum aliis fuit
consummatum Nota quod sponsa non tenetur sequi sponsum vagabundum
sed dum ipsius expectare sine aliqua penitentia dum non fuit in mora
Mulier eandem nisi prius tradita fuit viro et
detenta tenebat cum misisset esse maritum Respondeo
quod inter virum et virum diversa est ut constat cum promolentiam
consensus interveniunt et non etiam ipsa non potest dare ius suum non
quod etiam fuerit dicitur esse quod et non duxit aliqui ut etiam possit dare
Litteris eandem virum et mulier contraxerunt sponsalia // virisio
ut alius intellexit quod alius proposuit in diebus tenebar se non
intellexisse tenebat quod debet absolvi Respondeo
quod inde per inde dicitur quod illi contrahentes sunt idonei ad hac
discretionem et etate ut possit presumatur pro eo quod sicut vel quod
quo sub sensu generito si talis non intellexit quod alius proposuit in
recendis et ad eiusmodi intelligentiam verborum uterque compellatur
verba prolata in sensu retinere que solent recte intelligentibus
generare Nota quod in matrimonio discretio et etas et attendi
debet considerandam etiam verba absurde prolata ad communem intel-
ligentiam sunt reducenda etc.
Ponsel tamen in hac de re pone ita tamen filius meus
septennis contraxit sponsalia cum filia tua apta ad sponsa-
lia contrahenda post buc tempore filius meus dicit clausit
extremum per ea nepos meus volebat contrahere relicta filii
mei quesitum utrum possit Respondeo quod nullus consanguineus

ut sibi copulare sponsam alterius consanguinei maxime si est et
ate nubili proxima. Ratio quod illi consanguineo ut sibi
copularet sponsam alterius consanguinei maxime si est etati
nubili proxima ut hic est in casu prescripto etc.
Ex parte tua . . . qui notabat Andreas iuramento
constituit quod B. mulierem absque spe matrimonii habere
et ei fidem prestaret et ea quasi filio suo promisit eidem
quo facto dictus Andreas eam dimisit et aliam super
duxit. Unde cum ea intra . . . ipse fuit questio dicit ipsa Re-
mini licet uxore sua dimittere eam manifesta suspicionis
et tunc aut . . . sibi ea vegilantiam aut vivere continet ea vi-
vente. Unde mandat dictum Andream compelli ut illam quam
superduxit dimittat ad suam uxorem reddeat et affectum
maritalem pertractet. Ratio quia qui uxorem suam
fornicatorie dimittit aliam ea vivente ducere non potest et
continenter vivere debet etc.
Plitenus cum duo nobiles vestri . . . diocesis A.
et B. filios et filias impuberes haberent convenerunt
inter se quod eas ad invicem copularent quod per inseruit ad invicem
se facturos et sic tamen pueros quam filii iuravit unus
illorum scilicet B. filiam alterius consentiente patre iuravit ducere
in uxorem. Postmodum nolebat accipere in uxorem. Episcopus
compellebat ipsum illam accipere quia iuravit . . .
Episcopus a papa quid iuris esset. Et papa quod peritus est dicto
B. quod iuramento vetite mandat papa predicto episcopo
ut si de licet ei constitit moneat illum et compellat quatinus
illam recipiat quam iuravit et eam maritali affectione
pertractet nisi rationabilis causa impediat. Ratio quod
iuramento impuberes tenentur. Astringit alterum compellitur quis
accipere illam quam iuravit se ducturum in uxorem. Ex parte
. . . nobis innotuit rex Anglorum et iuramento sit quod
filias eius orta fuit discordia propter quod rex detine-
bat uxores filios eius ita quod mariti ad eas
accedere non valebant. Conquesti sunt dicto pape filii
regis. Mandat papa archiepiscopis et episcopis per Angliam constitutis
quatinus sit iniuste regium iudicium ut viri petat suas
uxores quod ut dictum regem moneat ut filiis suis
uxores . . . restituat quod si infra terminum constitutum
non fecerit ex tunc in qua cumque terra vel provincia de

tinctum in ecclesia custodiantur donec ibi fiunt. Alia divina
officia celebrantur licet permittat aliquando celebrari post bap-
tismata parvulorum et penitencias morientium. Nota quod ipsa delictum
diu tota terra ipsius supponitur interdicto.

Petiit etiam quidam vir volebat contrahere cum quadam muliere con-
sanguinea uxoris viri dicebat se deliquisse cum ea sed
illud non audebat publice confiteri propter penam inducens continuo
permissum sit. Respondit quod nunquam illud fieri non permittitur ne
deterius contingeret in non inveniendo inferretur. Nota quod nunquam
de sicut viro impenditur nuntium gerendi etc.

Vincencius quidam miles cum nomine in tenendo adolevit quandam
invenit quod uxor illorum frobtessio bud presenti presentat in
vanitate de matrimonio in vite consequendo parentes mulieris
et ignorantes eam in bita et reclamaverunt tamen alii in uxorem
tradiderunt sed ea in tempore illud abhorruit quod nullo se recognosci
non permisit et cepit publice confiteri quod a suo viro cognita fuerat
et violata tamen episcopus diocesis intellexit quod illi erant consanguinei
ipsos ab invicem separavit. Sed dum eam tetabatur et illa
nollet consentire viro tamen apparentibus tradita fuerat ipse
vir aliam duxit in uxorem et ea tamen alii e nomine fuit
publice desponsata de quo pari modo filium genuit. Postquam illius
viri fuerant ei apposuit quod filius suus in virgo non potest
esse quod ab alio viro qui iam defunctus erat fuerat desponsata
ut ille alia aliam in uxorem accepit. Tum autem ea ad dominum
papam accessit exponens ei omnia contradicta mandavit ipsa quod
inquisitio si inveniretur quod predicta mulier a prioris viro inductione
ante fuit separata et ab eo et sine contradictione ecclesie in uxorem
edita tradita et ille tamen apparentibus tradita fuit et
decessit moneat eam et si compellat ut prefatum cum recipiat
in uxorem et eam maritali affectione pertractet quod si fecerit
eis et super inductionem ad preces ipsius si adhibeat et coherere
nubitur. Nota quod duobus impedimentis innuitur
inductum sine contradictione sunt contraxit tamen quod petiat
efficiuntur de inquisitione ipsius inductionis.

Quidam lord miles dictus tunc papam quandam quod noverat super
uno tangendam puelle utique illorum dicebat se cum
illa matrimonium contraxisse licet ea timebat violentiam sibi
inferri a parentibus petentibus eam. Inquisitum fuit a papa quid
fieri debet. Respondit ubi metus in cadit et nunc cedat consensus
tamen fieri non potest sed ubi consensus requiritur tractatu sine

metu de repelli et non in solo consensu contrahitur et omnis metus
vel coactio debet repelli sic per premissum dicat sibi placere quod ordi-
narius mandat ipsa episcopo papien ut puellam illam de cetero ma-
trimonio querit ponat in domo aliqua ubi illos timeat et
eam faciat custodiri honeste donec eam consultam fuit finata
Nota quod matrimonium solo consensu contrahitur. Item in vite impetra-
si non debat. Item inde latius scitum de sponsalibus vide etc.

Tenens quidam nomine B. quandam mulierem in domo sua
recepit de qua prolem suscepit et ei postmodum fidem dedit
quod eam duceret in uxorem postea accessit ad domum vicinam
sui et cum nocte ibi in domo vicini stetisset inventus fuit cum
filia vicini dormivisse et puelle in veniebat prius in lecto
compellitur accipere in uxorem filiam suam verba de presenti
et accessit ad ipsum et posuit et predicta verba de presenti esse
episcopo tamen contra si invenerit quod primam mulierem post fidem
datam cognoverit cum ea remaneat. Si vero post fidem prestitam
non cognovit maneat cum secunda non per metum preter
sed compulsus fuit accipere in uxorem quam postea tacite in con-
stanter vivit. Nota quod fides data de aliqua ducenda si postea
carnalis copula intervenit inducit statim matrimonium
Item utrum per metum contractum qui cadit in virum constantem non sit ressentio

dimissum in ea quidam dedit fidem cuidam mulieri quod
eam duceret in uxorem et quod cum ea per verba de presenti contraheret
infra biennium interposito iuramento postea vero ipsa tale
sic ducere nolebat religionem intrare dubitatur an possit propter
iuramentum. Resolutio quod non sit. Respondetur ipsa quod tenetur est illi religione
intrare dummodo tamen et primus contrahit et postmodum potuit religionem
quod iuramentum firmandi dummodo carnalis copula non intervenerit. Nota
quod carnalem copulam non alius quicquid religionem intrare
etiam altero invito etc.

Respondit inter quondam iuramento interposito proposuit
quidam vir quod cum eo ipse contraheret postea ad voluntatem
mutare nolebat cum illo contrahere cum ea quia renuntiata sit ad
hoc appellanda. Respondetur ipsa quod mulier libera debet esse et non co-
acta et vero monenda est prius quam agenda et coactionis
quam solet frequenter habere difficiles exitus vel prius est mone-
da et nisi acquievit appellanda. Nota mulier libera
debet esse. Item super una littera vide quod etiam suspen-
sit quod contra iuramentum per rationem que ibi redditur etc.

vim in aplica. Conceda tamen matrimonialis inter quendam
virum B. et N. uxorem eius coram ordinario de

publicatorum testium tractatur ille verdictu[m] cepit publice
dicere quod inter ipsum et uxorem suam sententia divortii fuit pro
mulgata et contra veritate suggesta quandam aliam in sua loco
sed in uxorem accepit per modum vero per quesitum delegatos
quamquam ea fuit compressa sententia divortii fuit lata dubitat
dicens utrum illud in eo teneat eo lite pendente inter virum
illud et priorem uxorem cum illa contraxit Quesiuit appa
quod nunc debet et ipse Responsio quod bene potuit remanere in sententia po
sita illi viro prima contracti et in suo tempore prime carnali
copula inter dicta Nota quod unum de iure non tenerentur
pro tunc ecclesia tenea non prestat impedimentum sic divortio
primo appareat per modum non remisisset etc.

In provincia quadam viri erant in captivitate vel al
absentes ita per peregrinationes uxorem eorum quod per
tanterat illos per septennio et ultra nec poterant certificari
de vita vel de morte quamvis super hoc diligentiam adhibui
ssent et quod iuvencule erant non poterant continere petebant aliis
copulari Queritur quid iuris sit Responsio ipsa quod quantocumque tempore ita
remansint viventibus viris suis ad alia vota non possunt
convolare nisi prius certum nuntium receperint de morte virorum
Nota quod aliquis coniugum altero expectare tenetur quousque certus
sit de morte alterius etc.

Inter opera dicitur esse quod inter cetera opera caritatis
magna caritatis reputatur preter[?] ante ad primam de vanie[?]
vir statuit clemens papa ut qui cumque publicas mulieres de
lupanari extraxerit et eas duxerit in uxores in remissionem
eius proficiat peccatorum Nota quod qui ducit meretricem in
uxorem meretur et sic non quod castitas dicitur in coniugio etc.

Ad id quod queritur mulier contraxit cum quodam viro
in iuvenili etate ut dicebat in xi anno per modum
per annum et dimidium cohabitavit eidem tandem recessit ab illo
et tamen mulier quod vir ad illicitos concubitus tenebant per hoc dice
bat mulier quod in iuvenili etate contraxit cum illa et hoc volebat
probare vir ab eo separare petebat debeat Queritur quod iuris
sit Responsio ipsa quod si mulier xi annos annitto contrahens in iuvenili et ve
nientis fuit tradita illi viro et tamen per modum per annum et dimi
dium cohabitavit eidem consensisse videtur tacite et ad ipsum re
dire nec testes recipiendi sunt si quos ipsa mulier vellet
inducere ad probandum quod non consensit vel illud quod modo tali
temporis trahendi probationem excludit cum illa tractatum tenuit

in consensu Unde mandat ordinario ut si per hoc non dimittat quorum
conspectat utrumque ad tractandum alterum matrimoniale affectum nisi ambo
vellet ad religionem transire tunc utrique fidem alterius non servavit
Nota quod matrimonium quod ab initio non tenet etiam tempore conualescit
[illegible] perfectum fuerit Per sequentem consensum valent ut testes
[illegible] sunt amodo recipiendi Item mutua delicta mutua
pensatione tolluntur [illegible] Pan[illegible]
[illegible] quidam nomine [illegible]
[illegible] per mulierem in manu [illegible] iuravit se ducere
similiter quod ei filiam suam traderet in uxorem ut statim per
[illegible] sed [illegible] quam non matrimonium contraxissent per modum [illegible]
[illegible] ut quia [illegible] alias alteram [illegible] nomine [illegible] de per
[illegible] [illegible] Queritur quid de iure [illegible] debeat
[illegible] [illegible] alias per modum [illegible] de [illegible] desponsa
[illegible] conspectum [illegible] legitimum [illegible] [illegible] illa [illegible] viro
[illegible] suo etiam [illegible] appositum [illegible] fidem [illegible] fecit nisi in
[illegible] ut statim [illegible] ad statutum [illegible] [illegible] [illegible]
Et si forte tunc utrique [illegible] [illegible] matrimonium [illegible]
[illegible] spectat et de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iuramentum
[illegible] non [illegible] ad plenum [illegible] ad [illegible] Si vero
super [illegible] plenum [illegible] Nota quod matrimonium [illegible] [illegible]
[illegible] Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] indicat
[illegible] [illegible] super veniat Item [illegible] est nisi
[illegible] [illegible] quod [illegible] non est [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imponatur Item
Cum apud [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] semper [illegible]
[illegible] possint [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] prohibitum [illegible] debet
[illegible] non [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad matrimonium [illegible] [illegible] [illegible] et solus [illegible]
velint [illegible] et in veniat tunc [illegible] Unde si [illegible] et [illegible]
quod si non [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] prohibitum [illegible] possunt declarare Nota quod
[illegible] Item sola [illegible] [illegible] matrimonium quod non prohibet [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] Item non refert an [illegible] in hoc [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

declaret voluntate suam etc.
Statuis fuit Quidam nomine robertus filiam suam cuidam iuveni matrimonialiter copulavit ignorans quod pre-
iuvenis esset furiosus Quam pateretur filie sue pro-
iudicio Respondeo ipsa cum iuvene iam cum ipso viro
furioso habitare morari non possit et propter alienationem furo-
ris legitimus inter eos consensus interveniens non potuit man-
dat ecclesia Episcopo loci ut si res se taliter habent predictos ab in-
vicem studeat separare Nota qui non potest consentire non
potest matrimonium contrahere

Tue fraternitatis Quesitum fuit ab ecclesia utrum per solam
verba possit contrahi matrimonium et si per sola verba qui-
busdam ecclesie Respondeo ipsa quod matrimonium in veritate contrahitur per legi-
timum consensum viri et mulieris sed verba necessaria sunt quantum
ad ecclesiam de presentia consensus multo de presenti et per
consensum vicecarisona contrahitur matrimonium quin etiam post
contracta matrimonium presertim sine verbis duo parochialis secunda
consensus exprimat sed pueri ante legitimos annos per
sola verba verba non contrahunt cum antea eorum consensus non sit
legitimus Nota quod solus consensus facit matrimonium et expressio verbis exprimitur

Tua nos Quidam iuvenis sepe requisierat quandam
mulierem ut ei carnaliter commisceretur sed ipsa consentire
nolebat nisi desponsaret eandem tandem nullo presente
et nulla solempnitate adhibita dixit illi mulieri Iohannes
vocatus non credens desponsat cum ipse non vocaretur Iohannes sed finxit se sic
ipse non vocabatur Iohannes ut haberet propositum contrahendi cum
ea ne consensit in illam sed iam consensit in eum et ex carnali
copula cognovit eandem Queritur utrum sit matrimonium inter eos Respondeo
ipsa quod cum persona vir mulierem illam desponsavit in
propria persona et sub nomine alieno quo vocari se finxit
et inter eos sit carnalis copula subsecuta videtur pro-
nuntiandum esse contractum non expresse dictum fuisse Propter quod
dixit ipsa quod si res est ita se habet videlicet quod ille non proposuit
eam ducere in uxorem tamen
iudicari quod non invenitur in eo consensus non contraxio facto matrimonium
ut sponsalia contrahendi matrimonium quod cum alia sponsalia coniugalis contractus
offert et de fine consensu sine quo matrimonium non contrahitur Nota

q ad hec ut in m[atrimonio] contrahendo necesse est ut utriusque contrahentium consentiat
maltos et quod forma verborum per quam in m[atrimonio] contrahendo exprimi vel
tacite exprimatur. Et sic ba et forma necesse sit ad no
Cum in tua diocesi vir et mulier vellent et in m[atrimonio]
contrahere vi in facie ecclesie consuetudine loci proposita fuit prout
m ecclesia ut eis sicut impedimentum ex parte
illius apparuit contradictor fama tamen presertim impedimentum illud exponet sed
parentele deferebat ut omnes suspicio tolleret propter con-
trarium asserebant invanita maiorum suorum de propinquitate
sua quod nulla erat consanguinitatis inter eos. Queritur quod sit
in hoc casu faciendum. R[esponsio] ipsa quod si persona quibus in moribus
tamen fides sit merito adhibita de imactatis quod illi sunt
consanguinei et de fama probat vel scandalo vel eam ipse
inde de plano prout possit de hoc certificari. Iudex non
solum de invanita parentum recipere sed eam illas de-
compellere ut ab eis contractu desistant. Et quo fama vel scan-
dalum et probatur si moniti inducti non potuit vel contra famam
huius invanita exhibeant propinquiorum. Alioquin si persona
denuntians tales ... fuit et de fama vel scandalo non
probant monendi sunt ne contrahant sed non compellendi. Nota
quod fama vel scandalum impedit in m[atrimonio] contrahendo. Item qui
denuntiat de lege honesta persona et quibus ad repellendum ade-
nuntiando. Item contra formam probandi admittitur.
Consuetudo et in quibusdam locis quod sponsus
et sponsa eo die benedictionem veniunt ad nuptias. Sed licet
in honesta die sponsa tunc dicat quod nunquam consensit
in ipsum maritum sed sponsus vult probare contrarium scilicet quod in m[atrimonio]
illius consensit. Queritur utrum sponsa sit audienda et di-
co quod audiri eius illius simplex assertio non debet legi-
timis testibus contrarium probale. Sed contra alios tamen scandal
desponsant aliquas in foribus sponse benedictionem re-
cepta statim ante carnalem copulam aufugiunt a sponsis
dicentes se in illos nulla tenus consensisse sed compulisse
per metum referebat verba contractus sed non consentiebat. Quaeritur
utrum iste sponsus fuit audiendus et videtur quod sic si talis
metus probatus fuit qui possit cadere in constantem virum
sponsus minime sit separandus. Nota quod paucis testibus re-

rendi est quod simpliciter assertorum aliarum. Item matrimonium per metum
contractum qui possit cadere in constantem non valet etc.
Gemma Leberga filia Gemme dixit extra in vnanimi
constituta contraxit sponsalia cum Petro et B. filio B.
de Affrio presentibus ipsa Gemma patre pena fuit app-
osita a partibus ut pars que contraveniret penam alteri per-
solveret. Postmodum dicta est contraxit matrimonium cum alio. Et nomine vin-
dictionis dictus B. a dicta Gemma penam nomine stipula-
tam appositam petit, contraque respondit dicta domina quod dicere-
tur cum matrimonia libera esse debeant et ideo stipula-
tio pene in matrimonio vel sponsalibus apposita merito sit impro-
banda. Mandat papa quod si est ita predictum B. a pene petitione
cessare compellat ut a petitione predicte pene desistat. Nota
quod matrimonia sive sponsalia libera esse debent ab omni coactione
et ideo si pene fuerint apposita non tenet
promissio seu stipulatio pene.
Si quis iuvenis dedit fidem cuidam mulieri
quod eam duceret in uxorem et eam postmodum carnaliter
cognovit postea infra etatem cum alia in ...
contraxit ... quam contraxit dicit papa quod ad primam
redire tenetur quia licet consensus non iudicatur tamen ...
... consensum presumitur ... non est ad ...
... etc. ... fuit. Nota ...
... et de iure ... non ...
... consensus ...

Si inter virum et mulierem consensus
de presenti interveniat sub hac forma verborum: Ego ac-
cipio te in meam et ego accipio te in meum vel per
alia verba consensum exprimentia de presenti, sive iuramentum inter-
venerit sive non, non licet alteri postmodum ad aliud vota transire
et si fecerit etiam si carnalis copula fuerit subsecuta de-
bent separari et primum matrimonium in sua firmitate manere. Sed si
inter eos verba interveniant de futuro dicendo unus alteri
Ego accipiam te in meam et ego accipiam te in meum
vel similia verba, si alter cum alia postmodum per verba
contraxit de presenti non debet separari et si iuramentum ad primam in-
terveniat interveniat. Sed de fide ... est ...
iniungenda. Nota quod iuramentum non destruit matrimonium etc.

Adolescens · Adolescens quidam tenuit eam quandam
per verba de futuro in suis septem fuit illa
sed non potuit postmodum per verba de presenti cognoscere
tenetur contra decat sive dicitur quod contra que eam alia tenuit
eam illam non fuit verum unum ut presumptum que non potest contra
tas tenatus non sequitur affectum et ita sequitur tenetur volun-
Recta de despon-
satione impuberum
Non tenatus sed voluntas sine affectum non nascitur et verum
Verba ista pater vult quod filius || affectum accipi eundem sit
tenetur tenebat eam aliqua mulier filius adultus non
tale eam illam tenuit ad quod filium compellere
vel eam illam tenebat dicitur quod si filius non consentit id fieri non
potest sed filium non adultum potest pater tamen vult tradere in
unum quod voluntas ipsius adhuc discerni non potest sed postquam
veniret ad etatem legitimam dicitur ferunt prius valde sive
si sibi placuit sed non compellere. Non quod verba dicitur esse
voluntas in unum tenendo filium in hoc patri non sociatur
Ubi non est dictum hic quod aliqui quorum vel etas vel
aliter ad etatem legitimam ad matrimonium tenendum
non pervenit numquam non dicitur nisi forte ex
infirmitate ut puta pro bono pacis tamen quidem fuit
eam protestatur puta tenebat aliqua in minori etate
eam ad etatem legitimam pervenit displicebat alteri et
sic non tenebat ipsi quod scandalum et odium inter
Puberes clandestinus nuptias quibus dicitur puberes
et dicitur quod dicitur puberes a providentia corporis pubes pariebat
Illa pro lanugine dicitur quidam tamen putant
pubertatem ex annis i. illum puberem dicitur qui annos xiiii
impleverit quamvis tardius pubescat sed verum est illum
puberem esse qui ex habitu corporis pubertatem ostendit et genera-
re possit pariturie puerpere dicitur quod in puerulibus
annis pariunt. Non quod in unum tenendo non dicitur consideran
tempus sed utrum sit talis qui generare vel concipere possit tamen
in masculo quam in femina
Illas quidam eam tenuit etatis legitime ad tenendum
unum in desponsat quandam puellam in cunabulis

et postmodum cognovit matrem et eam in uxorem recepit
dubitatur utrum eam possit habere in uxorem. R(esponsio): ipsa quod si
praefatus vir iuvenem puellae in uxorem accepit antequam
puella septimum annum compleret matrimonium tenet quia huiusmodi desponsa-
tionibus quae infra vii annos fiunt propter defectum consensus nullo
sunt utiles. Si postquam puella vii annos complevit vir ille
iuvenem accepit quia sponsalia contrahere placere consueverunt
matrimonium illud separari debet ut iuvenis vel filiam habere patris
viro quia ab initio non tenuit contractum tempore nubili incipit et
sponsalia post vii annos contracta tenent et valent etc.

Accessit eiusdem vir nobilis T. exhibitor praesentium sponsalia cum quadam
puella in minori aetate sua infra nubiles annos
et cum ipsa in domo sua consistente valeret ab eo fuit per
archiepiscopum absoluta. Postmodum dictus vir cum matre pu-
ellae matrimonium contraxit et ex ea filias suscepit. Dubitatur archiepiscopus
utrum matrimonium illud teneat et an filii legitimi fuerint iudicandi.
Et super hoc ipsa consultus mandat archiepiscopo quatenus si constiterit
ei quod puella non erat vii annorum quando praefato viro despo-
sata fuit et quod idem vir fuisset absolutus ab ipsa matrimonium
illud legitimum iudicet et prolem exinde susceptam, quoniam
desponsationes infra vii annos non tenent si consensus postea non
accedat. Si vero dicta puella cum quando desponsata a dicto
viro fuisset vii annos compleverat, quamvis ab ipsa absolu-
tus fuisset, quoniam in eum consentire nolebat, uxorem pu-
erorum tenere et iterato impedimento quod cum ea contraxit, quoniam
matris illius puellae divorcio post vii annos contracta ... in vitam

Continebatur quaedam puella infra nubiles annos constituta tradita fuit in uxorem consensu
Iohanni et ab eo traducta. Postmodum cum eundem
ad nubiles annos postulat licentiam cum alio contrahendi
dicens quod in illud non consensit. Iuvenis ille in genere
allegavit quod si forte eam desponsavit eandem annos xii
non attigisset tamen aetati proxima quod eam carnaliter
cognovit et pueris ipsius asserebat eam aetatis

legitime et necessitas fuit apposita cui periculo sit credendum
R[esponsio] pro eo quod in decretali expresse habetur ut si vir dicat
quod uxorem suam agnouit et mulier negauit standum
est verbo viri verum in contrarium premisso standum est verbo viri
qui dicat se illam agnouisse. Item in eodem
Si vero fuit etatis proxima ut in xi annis vel ... fuerunt
et cum assensu suo desponsata et ... non erat xii
non est compellenda cum parentes ... et cognita ab eo separari
fatemur. In fine dicit [illegible] ... etatis legitime
alteri fuit desponsata si puella infra nubiles annos
necitate ... alium non licet alterum de consanguinitate
uxorem ut sponsi ... cui desponsata fuit eam ducere in
sponse. Nota quod periculum credendi ... de consanguinitate
... et fauore matrimonii. Item sponsalia ante nubiles
annos contracta licet ad ... quod ... mulieris sed
ad omnibus consanguineis non preueniat impediunt.
Pueris aliqui ... in infra nubiles annos constitutum
iores septennis ... sponsalia sint utrique sint alteri
... qui ad annos legitimos perueniat postulet
separari non est agendi audiendi. Si vero alter
maior ... ad legitimos annos alter in minoribus ... per
si petit separari non est audiendus nisi cum alter
ad etatem debitam perueniat et petat separari tunc in
dicto ... poterunt separari. Si vero qui ... sponsa
... alter eorum maior fuit et alter minor. Si maior
... separari non est audiendus quia ... in eo ... po
consensit non potest amplius dissentire ... minor cum
ad etatem legitimam perueniat petient separari.

Anobis ... infra nubiles annos ... contrahunt
... si utrique vel alter ... qui ad annos legitimos
perueniat petat separari ... utrique sint audi-
endi. R[esponsio] ... quod cum ... annos legitimos ...
non ... ad etatem legitimam ... tenetur ...

tus aut (con)finet in m a infime nisi contrat copula antea
infirmitur / cum illa tpe anticipare soleat p(ro)bitas vero
q(uod) mali in no ff (con)sideratur (et) in annos q(uia) malicia etate
Fillius qui (con)tendat in minori etate sponsalia / supplet
(con)tinuit et tradunt p(ost)modum diuorcium petunt in(?)
allegantes etate aut vim sibi illatam (et) quid iuris
sit R(espondeo) q(uod) si ita fuerint etati p(ro)ximi q(uod) potuerint carnaliter (con)iungi
p(ro)pter minorem etatem non sunt separandi si vim aliud nisi
e consensisse q(uia) in eis malicia supplet etatem Sed
tunc ... fuit etas se p(ro)ut p(ro)llata violencia excusat
nisi p(ost) violencia (con)sensus accedat R(espondeo) q(uod) malicia
supplet etate in matrimonio ... in ... p(ri)mum ... per
(con)sensum sequentem fit firmum q(uod) p(ri)mo erat infirmum

Altercationes Contendat & mulier cepit in(?) eum quidam
qui non habebat xii annos temptauit eam corrumpe
sed non potuit p(ost)modum separato e abea vir ipa
mulier petit maritum eundem coram ordinario testes p(ro)ducti
fuerunt in ea ia dubitat mox que in eam p(ro)cederet ...
... nisit altercationes duo ... altercationibus ...
sp(eci)ei (con)stituit duo ... q(uod) ... non allegat xii an
... ... uxorem accepit et ... nisibus fuisset
ipam corrumpe ... (con)fitebar ... tamen credit se
virginem euasisse Sed ipa antequam p(er)uenisset ad xiiii
annos abea recessit et eam ... p(ost)modum ad annos le=
gitimos p(er)uenisset petebat illum in ... vir ...
R(espondeo) ipa ... illi dicentes q(uod) si ... illa ... ydoneos te=
stes ... ... q(uod) p(ost) xiiii an etatis sue ... ...
sine ... x an p(ro)ductus ... (con)sensisset in eam re=
cepto ... q(uod) p(ost) q(uam) ad etatem legitimam p(er)=
uenerit ipam ... non (con)sensit in uxorem ... sen=
tencia ... ... separare et dare utrique li=
... ... actor ... ... sed ...
p(re)sumptiones q(uia) temptat eam corrumpe et firmare matrimonium

Altercationes (con)tendat puella xii annorum desponsata
fuit cuidam puero ix vel x annorum et p(ost)modum

de voluntate corporis et non de sua ut dicebat ad dominum pro
illum pueri ducta fuit ubi in mensa et volens ivimus
parentum compulsa fecit ibi morā et tandem ad domum
sponsam e versa dicens quod nunquam in eum consensit ut velit
ueat quod cum esset R. ipsā cum dicens puer non domini
ad xiiii annos pervenit ut ad eam cornali accessit ma-
dat quod si puella commonita ipsius nolunt expectare quo-
nisque ad etatem legitimam pervenit ei sic e ita propositum
libarum tribuat licenciam cum alio contrahendi. Responso quoniam
salca per vim contracta non tenuit, ergo dat sibi licenciam
Vo primo tali duo conjuncti vir vi anos tenebat et he di-
guilielma vii maliter sunt juncti qui simul
contra duos manserunt et sic sponsalia tenuerunt
tene abminio non valebat postmodum post puelle ipsam
copulat tandem alius ad nome cum quo pacifice per viij
an mansit tandem in predictis dimisit eandem quia tunc de
bat ipsam alius vir wilhelmus tunc cum primo fuat
desponsata dictus wyl ad anos discretionis pervenientibus
cum alia contrahendi licenciam postulat qui apteuta hoit
cum quadam Stephena assobrina dicte guilelme et cum
ea per aliquod tempus cohabitans ut dicebat non cognovit eam
ipsam tamen sic adeo cognovit assiebat postea non patri
guilelme cum indiffer a suo viro scilicet ab eo dimissa
copulavit viro ut de nepote sua dimittat et ad guile
reditur guilelme qui postmodum profecturo cogitavit
eidem concessum fuit apparet quod super eo agendum e ipse
tandem quod inter wyl e guile non fuit in puerili
etate impediente et licet postea quam guil nupsit alii
potuit wyl aliam ducere in uxorem consobrinam guilelme
tamen non potuit propter publicam honestatem sive cum
cognovit sive non ut de wyl patet verum quod matrimonio
legitime fuit copulata cum ego wyl dicat se non
cognovisse S. consobriniam guil aliam si nolunt patet
ducere in uxorem et S. alii viro patet copulari et cum

fuerint separati propria auctoritate utrique in coniugio ad tempus pro vitando
scandalo. Si constat vero verisimile se cognovisse neuter
alio consentiente dabitur licencia recedendi quamvis rema-
nebit tamen ei imposita ipsi et ad tempus penitencia
competentem cum propria voluntate sine iudicio ecclesie
dimisit eandem. Nota quod publica honestas im-
pedit et dirimit matrimonium iam contractum extra de e. capud
mulieris ut hic. Item testibus impedit matrimonium contrahendum.
Item propter scandalum puta coniugi displicendum.

Adolescentulus quidam Conradus nomine contraxit matrimonium
cum quadam puella de nove in septennio constitu-
ta tandem ex parte puelle accusabatur matrimonium
propter consanguinitatem et duos testes produxerunt ad probandam
consanguinitatem parentes vero multas excepciones proposuit
per quas intendebat accusatores ab accione repellere
tandem super excepcionibus ipsis fuisset multipliciter dis-
putatum propria audivit quoniam parcere volunt inter-
loquendo pronunciaverunt inter partes invenire ut matrimonium
ut sponsalia fuisse tractata quia puella non duo ad vii
annos pervenerat. Unde accusator eandem habere non poterat
tamen non esset quid legitime accusari sed denunciari po-
terat consanguinitas ut matrimonium dicit in matrimonio contrahendum con-
dicionis propria statuit terminum ad denunciatorum probandam
salvis excepcionibus propositis et proponendis ne vero
in puellam aliquam acceptionem percipit propria ne in ne-
cessitatem procedat de novo dont receptum admonicionem ut
ea probatam ordine iudiciario procedatur quod si tamen
hoc mandatum impedimentum puelle aliquid fuerit acceptatum
illud decrevit propria irritum et inane. Nota quod in vii an-
nis matrimonium ut sponsalia esse potest. Item nota quod non est
accusari non potest extra de accionem que non tenet ex re
pro sponsis non potest extra quod sic est preceptum ipse
De nobis eandem filiam suam tradit non tenet
vii annis autem desponsavit tunc nobili
qui subarravit eandem per anuli missionem consp.

mutuo accedente cop9 modi ipa puella fuat copulata
dubitatu fuit utr ista puella debet remane cu
illo an debet redire ad illu cui pmo fuat desspon
sata Consiliatu fuit ista / quod no consentit ei tunc
etatis esset puella cu pmo viro extitit desspon
sata cu dicta erat xii ani habebat no utr malicia
suppleret etatem dicit quod si puella nubilis no erat
etatis cu pmo viro extitit desposata et etate in ea
prudencia no supplebat prout dubio mr eos no mm
sed sponsalia ecclesia recta fuit quoniam ab ipso viro p
uella fuit subarrata et ita remane dz cu illo cum
quo copula habuit in etate legitima / Nota quod malicia sup
plet etatem ecclesia mm ecclesiam / Item mm ecclesiam in eta
te legitima solunt sponsalia in minori etate ecclesia etc

Rx ca

De clandestina desponsatione etc

Si quis clam vel aliquis secrete desponsauit aliquam
mulierem et ipse eam petat quo modo in uxorem
et ipsa negat desponsatorem vir debet hoc probare
et e converso si vir hoc negat et mulier probare dz alias ab
solue utraque etc

Quod nobis Aliqui habent in in oculte ita quod aliquo
probato fieri no potest et intur quid mr sit di
quod ab ecclesia vel no sunt compellendi si alter nega
uit virum tamen si illi hoc voluerint publicare ab ecclesia licet
matrimonia recipienda sunt et approbanda tamen aprinapo
ca impediat / Nota quod ecclesia fuisset nisi aliqua rationabilis
no valebat / tractu temporis valet etc

Cum in hibitio tam prohibitio copule coniugalis
Ab ultimis gradibus est renouata
quod de sanguinitate no dz ro ipsa cam destricte precipit
observari / Nos inhibendo vestigiis predecessorum nostrorum
clandestina coniugia penitus inhibemus
prohibentes ut nullus sacerdos talibus sine ecclesia interesse impresumat

psumat statutis generaliter ut ad unam fiunt contrahenda vel
detrahis conpunte opponantur per presbiteros tempore competenti
statuto ut interim illud tantum qui volunt et valent le-
gitimum impedimentum opponat et ipsi presbiteri per se
nichilominus investigent utrum aliquod impedimentum ob-
sistat. Si autem aliqua rationabilis obiectio fuit contra
copulam coniugalem contrahenda tunc interdicatur expres-
se donec impedimentum probetur. Si autem huiusmodi una cla-
ndestina vel taliter prohibita nuptie presumpsit in gradu
prohibito etiam ignoranter soboles de illo coniugio suscepta
prorsus illegitima sit nullum habitura subsidium propria
ignorantia ad hoc tales contrahendo propterea affectat ig-
norantiam quam sciam impedimenti secundo modo filii ille-
gitimi erunt. Si ambo coniuges scientes impedimen-
tum contrahant preter omne interdictum in conspectu ecclesie. Si-
ve parochialis sacerdos committentibus tales prohibere con-
tempserit aut interesse presumpsit per triennium ab officio sus-
pendatur et illis qui contrahunt etiam taliter scienter et in
gradu concesso pena imponatur condigna et qui malicio-
se ad impediendam copulam legitimam impedimentum ob-
icit similiter puniatur. Ratio quia qui contrahunt etiam
scienter filii eorum illegitimi erunt et propria ignoran-
tia talibus non excusat. Item puniuntur qui etiam cano-
nes faciunt et puniuntur contrahentes quod scienter etiam
et puniuntur qui maliciose impedimentum opponunt etc.

De sponsa duorum

Vobis modo etiam Augustinus in capitulo isto
ondit quod fides coniugalis duplex est. Est
enim fides pactionis et est fides consensus. Si aliquis dedit
alicui fidem pactionis non debet aliam ducere. Si autem duxit
de premissis penitentia valet et agat penitentiam de fide mentita.
Si autem dedit fidem consensus aliam duxerit et si duxit
dimittat illam et adhereat priori. Est autem fides
pactionis quando aliquis promittit alicui quod eam ducet

Rx ca

si promisit eam verum fecerit habere vel se possessionem fideles
vos consulere quod qui committunt consensu de presenti ad invicem
consentiunt et mutuo suscipiunt et concedunt etc.

Ad hoc accepisti eam si quis tenetur ad aliquam que sit
alteri propria de presenti desponsata illam dimittat
quamvis uxor eius esse non potest et per dies peccat
in spatio et antequam preventura nocte ad septem septimanas
annis peniteat etc.

Extat patet quod de hac parte in consilio eiusdem de spon-
sit etc.
sa fraternitas. Aliquis coram iudice suo
aliquam in servicio que dicat in eam suo competit
initurum de presenti ille asserit ad se ante consensisse coniugium
pendente autem causa cognitionis et appellatione
accepit in uxorem . . . fuerat autem sententiam aliam
si aliquis amodo in tali causa duxit quod iniuste sit et propria
interdicat ei et publice ne ante causam appellandi uxorem
ad aliam contrahat quod si fecerit non tamen decisione cause
ecclesia debeat vitare quo ad thorum presumptuose
inimice usque ad finem cause. Non quod separare ab
interdicto ecclesie et separari ab illa que consensit
stat de impedimento etc. Quod quo-
nam audivimus olim obtinuit consuetudo in ecclesia
matrimonii ut si aliquis aliquam desponsasset per
verba de presenti et autem carnalem copulam si aliam
de presenti et cognoscit illa sibi adiudicabat quam
primo cognovit et non turpis et omnibus presbyteris que suo ...
et fraude quod Romana ecclesia et sua metropolis contra
concepit propria ut ecclesia multum in singulis servat
illud observat ut per quam inter personas legitimas
legitimum coniugium inveniunt de presenti contrahendo
defecto celebratur quod cum de iure fecit si propria ad aliis
tamen non quod turpis et omnibus que secundo loco quenunt vini-

Nota de condicionibus appositis

=sponsalium quod bona [illegible] et sua [illegible] firmat sed dicit
vi [illegible] desponsavit aliquam sive dotem
sub conditione que non sit contra substantiam matrimonii puta
[illegible] si fuerit [illegible] si voluerit
[illegible] possit [illegible] quod conditio eam re
vocare [illegible] frangit
[illegible] contra substantiam matrimonii non impedire [illegible] nisi
[illegible] sit [illegible] manumisit
duos servos sub ea conditione ut monasterium et
profiterentur in quodam monasterio addiscens ut si
contra facerent iterum servituti subiacerent et unus illorum
recessit a conditione et de monasterio exivit et inter clericos
seculares [illegible] quidem illius monasterium con-
questus est [illegible] mandat [illegible]
ut si ita esse invenerit compellat eum ut in monasterio per-
maneat ut monasterium desistat et voluntas manumittentis
non valeat [illegible] quod [illegible] monachi est op-
ortet ut monachi [illegible] voluntas manumittentis
Item at qui aliquam invenit [illegible] conservanda est
[illegible] sub hac forma verborum ego accipio te in
uxorem si tu [illegible] volebat
illud quod [illegible] sit [illegible]
[illegible] eam accipit [illegible]
voluit eam accipere in uxorem nisi [illegible]
de [illegible] accessit [illegible] copula fuit subsecuta
Nota quod ea que sub conditione promittuntur vel iurantur
non obligant nisi conditio extitit vel non a conditione recedatur
Item cum aliquis donavit aliquam posses-
sionem alicui ecclesie sub aliqua conditione sub modo
vel aliquid fiat et si donato tenuit ecclesia non servabat
modum in donatione appositum donator volebat revo-
care donationem [illegible] possit [illegible] quod
non potest eam revocare nisi tunc conditionem in tali modo [illegible]

nec pacto donatio sit quod ea cessante donatio decla-
retur, tamen cum si non fiat quod conveniunt donatio re-
vocatur. Nota quod donator in condicione vel sive potest
apponere pactum sive modum dummodo sit contra leges
Ut pro eo [illegible] textum in [illegible] quadam [illegible]
[illegible] condicionem consensio in re si [illegible]
[illegible] vero sit compellendus ad [illegible] placet
quod consensus [illegible] dicatur non [illegible] qui in alieno arbitrio [illegible]
[illegible] condicio [illegible] non in [illegible] tamen non nisi voluntas
plus attendat [illegible] non est [illegible] tollendum compellendus
[illegible] [illegible] de est [illegible] que [illegible]
dicit dixit [illegible] Alexandri sponsalia [illegible] viso con-
ne [illegible] non sit impleta [illegible] condicio
[illegible] nec [illegible] copula [illegible] si [illegible]
[illegible] non [illegible] est non [illegible] illud
est [illegible] [illegible] [illegible] non
qui in alieno arbitrio [illegible] consistit non quod [illegible]
[illegible] [illegible] non tamen tenetur [illegible] condicio [illegible] vel
recessio sit a condicione [illegible] factum [illegible]
Et [illegible] vel pro nomine dicens quod
[illegible] non [illegible] copula [illegible]
copulam dicebat [illegible] se non teneri illud [illegible]
[illegible] quia sponsalia [illegible] condicione [illegible] fuit
si [illegible] eius et si [illegible] sponsalibus [illegible]
[illegible] qui cito [illegible] [illegible]
recepti fuerunt testibus receptis et publicatis dicebat
[illegible] quod [illegible] sponsalia [illegible] fuisset [illegible]
[illegible] non tamen sibi fuerat [illegible] [illegible] pacto
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et post
dicebat inter se illam carnalem copulam accessisse
[illegible] dubitavit qualis esset in hoc [illegible] procedendum
[illegible] causa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] quod [illegible]

petebat quod [illegible] in [illegible]

sponsalia carnalis sit inter eos copula subsecuta per
initio est presumendum quia recessisse videatur a con-
dicione apposita quia et si constet per testes quod postquam
pater et patruus viri redire sponsalibus idem vir car-
naliter cognovit eandem non tamen aliquo modo probatum
quod tunc ipse cognovisset eandem pater eius et patruus
reducere curavisset Nota quod non facit fidem dubia
probatio sed aperte et clare de quo intentionem suam
De condicionibus aliquibus [illegible] ut hic patet
in subdiacono que est quod secundum [illegible] modo
certo tenetur si plenum non [illegible] vel done in [illegible]
[illegible] [illegible] vel facultatibus vel [illegible] consulte
quidam te tradidit [illegible] [illegible] in libro casibus teneat
[illegible] et condicio pro non adiecta habeatur Et ipsa quantumcumque
[illegible] sit [illegible] tamen in casibus potius tamen
effectum communis est apposite condiciones in [illegible] si turpes
fuerint aut impossibiles dicantur pro non adiectis [illegible]
[illegible] Nota quod condicio apposita [illegible] te ipsum
[illegible] reddit [illegible] [illegible] condiciones pro non
adiectis habeantur et si apponantur [illegible]

De diacono Quidam diaconus in sabbato sancto
alium diaconum [illegible] et [illegible] accepit quid
sit agendum de ipso [illegible] Et ipsa si corde contri-
to et humiliato ad [illegible] redire voluit absolutione
obtenta et in posita sibi penitentia debita ex [illegible] ca-
pacitate potest episcopus [illegible] cum ipso dispensare con-
cessum diaconatus sibi redire et si boni vite apparuerit
in presbyterum ordinare in fine dicit quod sub diaconatus
qui homicidium fecit sibi et [illegible] fecit [illegible] non potest
[illegible] [illegible] constitutionibus canonicis Nota quod episcopus potest
dispensare cum eo qui in sacris [illegible] matrimonium con-
traxerit Quidam subdiaconatus copulat sibi
quidam mulierem in uxorem episcopus [illegible] fecit [illegible]
[illegible] ipsam mulieremque ipsum [illegible] [illegible] petens
quid sit de ipso faciendum [illegible] mandat ipsum [illegible] [illegible]
quod ad religionem intrare voluit et dignum apparuit po-

Nota contra [illegible]
vel volentes
contrahere [illegible]

tit illud ad maiores ordines promotione quod si ad religionem
intrare noluit neque eum in subdiaconatu permittat mini-
strare neque ad maiores ordines ordinare sed in mino-
ribus constitutis ministrare. Ubi quod hic non permittit papa
dispensare cum eo qui tenetur in ordine subdiaconatus
sed in precedenti c. dicit papa quod episcopus cum tali potest
dispensare ratio redditur in glosa in c. eo signata.

Eminens aliquis promittit se religionem susce-
pturum habitum religionis tenuit an compelli possit post
professionem. Sicut papa quod si se devovit religioni
compellendus est eam [illegible] ad ipsam redire sed
si nec habitum suscepit nec professionem sed solius voluntatem
secutus non est cogendus ad religionem
transire nec dum de vestiendi. Vota quod votum simplex
non impedit matrimonium contrahendum. Sit favor [illegible] quarum
sunt cum de libertate fundata ad aliquid faciendum non
faciendum se obligat.

Consuluit nobis mulier vestibus professis
abiectis mutavit habitum et de manu presbiteri velum
assumpsit. Sed non revertantur post ut infirmitate
transeundi nec manum alterius professa est nec obedientiam
promisit. Post modum anno elapso matrimonium cum quodam
nobili contraxit. Creditur quod mulier sit de ista. Videtur papa
[illegible] sicut simplex votum impedit matrimonium contrahendum sed non
dirimit ita habitus sine professione susceptus
impedit ne fiat sed non dissolvit contractum. Vota quod
votum simplex impedit matrimonium sed non dirimit iam contractum
idem habitus sine professione mortuus non facit.

Rursus consuluit mulier promisit fide data
se nupturam cuidam viro absenti. Post modum
audivit plura de crudelitate ipsius noluit
contrahere cum eo et cum timeret ne per censuram compelletur
promisit non tamen tenuit ne veste [illegible] mutavit vir
contrahere cum ipso in manum [illegible] heremite votum continentie
et audito cum alia contraxit. Auditis hiis vir venit ad dominum

Item accessit prioriss ei predicta ipe considerans quod tutius
ecet ut predicta mulier post fidem et votum simplex iuramentum
teneret quam fornicatorem intrat mandat ut si non est
amplius in suo proposito de fide mentita et devoto vi-
olato penitentiam imponat et ei dat licentiam tenendi
ad alio Ro quod post votum continentie simplex vo-
tum matrimonium contractum non dissolvitur Ref
visus quidam emisit votum castitatis et
postea intrant se contraxit quandam uxorem
quesitum fuit quod utrum possit sinari debeat
votum vel intrantum Ro ipsa quod simplex votum apud deum
non minus obligat quam solempne unde pro eo quod intrant
agat penitentiam ad votum studeat sinuo ad implere sine
observare si vero postquam intrat contraxit iam non
tenet et valet quia votum simplex iam contrahendum
impedit sed non dirimit iam contractum Ro quod votum
simplex et solempne quo ad deum equaliter obligant licet
post votum simplex iam contractum teneat sed non tenet post-
Rsimmauk quedam curiales regis solempne
legimen supplicaverunt ipsi regi ut una nobilem
mulierem faciat copulari in matrimonium cuidam viro
cum istud ad notitiam consanguineorum premisse ipsius
eidem mulieri consuluerunt ut virum acciperet et ipsa indz
quod nubere nollet consilium recipiens ab eisdem quod votum emi-
ttet castitatis quod fecit in manibus cuiusdam de fratribus sancti
augustini hoc adiecto tenore quod in domo sua cum omni
substantia sua remaneret et sic in habitu eiusdem ordinis post-
ea pluries permansit coacta et in vita mere regio
ad assensus se fecisse tandem considerans quod in vita votum
emisit eo dimisso non in alter pute deprivo consilio
eo in decimo in sol filias tpe precedente hunt sed
melius aie sue considerans consulentes significaverunt et duo
ipe cum ipsa penitentia reservavit dnoba [illegible] considerans
quod si emissione voti quod pressit nulla vel modica coacto

inveniunt quod et patientia sequitur temporis confugiat et q
quanto magis fuit mandat quod si predicta va sit mulierem
predictam moneat ut virum male dimissum reassumat
et fuerit quod venit et si ipsos fuit recessiva relicta
compellant eandem Nos quod aliquibus expressum confiteri in mar
modestie quod nostre [illegible] [illegible] et patientiam sequitur
temporis sit validius et propterea amolienda per fugatur quod
quam virum reconciliationem dimittit compelli ab reassumendum

Rubrica

De eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium

Propositum tamen ex tuis litteris uxorem legitimam
ea vivente et invito eam alia cepit eandem
pro [illegible] vult retinere alia [illegible] quod sit
inter [illegible] ipsa licet in [illegible] ut illius ducat
in matrimonium cum eo polluit per adulterium et [illegible]
illa cum fide dedit [illegible] vivente uxore
ut quam maritus et in morte uxoris [illegible] quod illa
fuit [illegible] quod ille alia [illegible] uxorem vivente et ne
[illegible] vir de dolo suo commodum reportat dicit ipsa quod
non [illegible] illa [illegible] petat ad petitionem [illegible]
non sit aliquis respondendi Nos quod de dolo quis commo
dum [illegible] non [illegible] quod non [illegible] casibus quibus
non [illegible] quis [illegible] aliqua [illegible]
Significavit [illegible] nomine [illegible]
[illegible] fuit [illegible] vel per vim [illegible]
inter [illegible] mulierem [illegible] in uxorem [illegible]
modum accepit aliam in uxorem [illegible] dicta A
[illegible] a [illegible] quod ad alia [illegible] sponte accept
in uxorem non accederet [illegible]
[illegible]
non [illegible] dicta [illegible] de ea [illegible]
[illegible] non audebat redire ad aliam [illegible] ille
[illegible] in uxorem [illegible] [illegible] significat
[illegible] mandat [illegible] abbati quod si constiterit
quod ille [illegible] tanta vis fuit illata [illegible] non
[illegible] in illa [illegible] ut eos [illegible] per

prestitio illa cogitur ad aliud quam sponte prius liberaque nitebatur alioquin eidem compatiat et per excommunicationem compellat nec ad secundam veniat aliam tamen tum accipiat in uxorem si voluerit. Vero quia in metum per vim sine metu contractu qui contraxit tamen eo tempore quia non debet esse liberum etc. quibus metus sed nisi precedat tempore ea si consentit vero et facto matrimonium tenet etc.

Item est aliquis vivente uxore sua de facto aliam sibi matrimonialiter copulavit eadem uxore sua mortua est queritur an ipse possit contrahere cum alia quam sibi de facto maritaliter copulavit sua uxore vivente. Respondetur quod si adultera in morte uxoris aliquid machinata fuit sive fidem dedit ei quod eam duceret post mortem uxoris illam habere non potest et hec ... est precepta.

Item queritur quidam auctoritate propria sua dimisit uxorem suam in adulterio deprehensam quam penitus comperisset esse moechalem id est maritus aliam superduxit ipsa vivente eadem prima decessit queritur an simul debeant remanere. Respondetur quod sunt ad invicem separandi et ideo vir prima sibi mortua de adulterio contraxit aliam ducere in uxorem. Vero quod vivente uxore aliam habere non potest etc.

Item queritur quidam nomine ... uxorem ...one commisit adulterium cum alia et tunc semper est vocatus fuisset in nisi illam adulteram abiurat eadem matrimonio contraxisset vivente uxore sua cum adultera non contraxit post mortem uxoris dimittere cogitando eidem de qua et filios suscepit quesitum fuit a papa utrum tale matrimonium stare posset. Respondetur ut separentur ... et imposita eis prima penitencia convenienti indicatur qui tanto tempore in adulterio et penitus contra sententiam perduravit hec papa in statuit ut nullus ducat in matrimonium quam polluit per adulterium sed hic plus fuit perpetrassit quam si tantum fides data esset ad

ultra vel defuncta uxore ea duci in uxorem qua
prima uxore vivente copulat si adulterium cum
ancilla violavit et si eam uivam pro mo uenisset
tamen quam tribunicem sinodo tale quemodmodum de
testatur et quod tanto tempore permansit in suis venia=
libus susceperunt quia dignitas temporis peccatum
non minuit sed augmentat tum solutio sit depulsa
sub unusquiquam quod ultra ipse sibi cum fide
dedit de ea ducenda post mortem uxoris si eam co=
gnovit uxore vivente Item prius cum aliqua de facto
duce quam fide dare Item haec impedimenta impe=
diunt et dirimunt in matrimonio Item in casu isto multiplic
itatis non in ducit dispensationem Item diuturnitas
temporis peccatum non minuit sed augmentat Item
filii nati de illegitimo coitu alicandi si apparibus
quod sit de legibus etc.

Quidam Sicilie cerudal civis spolentinus pro
nobile dimissa uxore sua prima civitatis me
tum adhesit et quia monitus non dimittebat
cando fuit excommunicatus tandem uxor sua mortua
ipse vult cum ea matrimonium contrahere Credere an licet matrimonio
tenere Respondeo quod non alias coitum in morte defun=
cte uxoris sue fuit machinatus ut non ea vivente
sibi alteri in vita fide dederit de ipso contrahendo
matrimonio id legitimum est censendi et si ad absolutionem
petierit absolvatur Ratio quod licet quis adulteret
cum alia vivente uxore sua potest mulierem illam
habere in uxorem post mortem uxoris sue si vivente
te uxore fidem ei dedit et alterius eorum in mor
tem uxoris fuit machinatus etc.

[illegible] cerudal de nobile contraxit matrimonium cum
quadam muliere in civitate beneventi tandem

ab ea recedens iuit messana ubi cu(m) Q(uer)itur mulie(r) matrimo(nium) (con)traxit ignorante q(uod) ipse alia(m) h(ab)et uxore(m) p(ost)q(uam) ma(n)d(atum) p(ri)ma sibi fuit iuncta ut ad legitima(m) rediret uxore(m) ipse rediit ad p(ro)pria(m) sua(m) et inuenit ea(m) defuncta(m) et c(um) reu(er)sus e(st) ad ciuita(tem) messana et sup(ra)dicte Q(uer)itur cogitauit tamq(uam) [illegible] dubitatio fuit utru(m) posset remane(re) cu(m) ea ^ lic(et) uxor sua uiuente d(i)cta(m) q(ue) in uxore(m) sibi nequiu(it) copulare q(ui)a b(e)n(e) uxor uiuente soluta fuit a lege p(ri)mo de nouo potuit in dicta(m) q(ue) matrimonialit(er) (con)sentire d(u)m n(on) p(re)stitit fide(m) ad ult(er)e n(e)c machinatus fuit in morte(m) uxor(is) p(ro)pt(er) m(an)dat(um) ep(iscop)o messan(o) q(uod) si e(st) ita (con)cedat ei licentiam ut ip(s)i q(ue) affectu ad h(ab)eat (con)iugali R(esponsi)o q(uod) ignorantia excusat ista(m) ut cu(m) ipso remaneat Item (con)sensus p(ri)mo illud nullu(s) fuit et id de nouo d(e)z (con)sentire in illa(m) (et)c.

Si quis uxor(em) in plu(ri)bus cap(itu)l(is) (con)tinetur q(uod) nullus p(otes)t duc(er)e uxorem illa(m) cui dedit fidem de ea ducenda p(ost) morte(m) uxor(is) ul si de f(a)c(t)o cu(m) ea (con)traxit et(iam) a(li)b(i) uiuente uxore dedit fidem alteri de ea ducenda p(ost) morte(m) uxor(is) ul (con)traxit cu(m) ea de f(a)c(t)o mortua e(st) ne(que) i(am) (con)traxit p(ost) morte(m) uxor(is) cu(m) ea Q(uer)itur cu(m) possit ea (con)trah(er)e in uxore(m) et u(idetu)r q(uod) n(on) p(ro)pt(er) ea(m) data fide(m) (con)trahendi sua uiuente n(e)c [illegible] cu(m) ea matrimo(nium) de f(a)c(t)o (con)traxit ul p(ost) sua p(er)uiuente n(on) e(st) dirimend(um) m(atrimoniu)m q(uod) p(ost) morte(m) uxor(is) cu(m) illa (con)traxit p(ri)ma ul u(tr)a(que) oz ip(s)o(rum) p(ro)ced(er)e q(uod) (con)tinet de li(b)ere (con)tinet Sic si p(ost) ul p(ost) in u(tr)o(que) casu uxor sua uiuente illa(m) cognouit de i(ure) tollendi n(on) e(st) R(esponsi)o q(uod) sola fides data ul q(uod) t(ame)n de f(a)c(t)o cu(m) alia (con)traxit uxor uiuente n(on) impedit q(uo)min(us) p(ost) morte(m) uxor(is) possit (con)trah(er)e cu(m) fide(m) t(ame)n dedit ul cu(m) q(u)a t(ame)n de f(a)c(t)o (con)traxit De coniugio leprosorum R(esponsi)o R(a)ta

P(ro) Erue(n)t (con)suetudo in com(m)unione p(ro)uincia erat q(uod) si ali(qu)i lepra(m) i(n)c(ur)rat a co(m)mune ho(m)i(n)u(m) separent(ur) n(e)c uiri [illegible] uxores n(e)c uxores uiros sequant(ur) et (con)sultus p(a)p(a) q(uo)d deat fi(eri) de h(oc) R(espon)d(e)z p(a)p(a) q(uod) cu(m) uir et uxor una caro sit n(on) d(e)z un(us) sine altero e(ss)e diutius p(ro)pt(er) m(an)dat(um) a(r)chiep(iscop)o [illegible] ut moneat uxor(es) (con)t(ra) uxor(es) uiros et ui(ros) uxores q(uod) lepra(m) incurrunt sequant(ur) et eis (con)iugal(i) affectu Si adh(uc) induci n(on) poterant p(re)cipiat eis ut uxor(es) alt(er)is uiuente (con)tinentia(m) s(er)uet q(uod) si (con)tempserint exco(m)m(unicatio)ne(m) R(esponsi)o q(uod) lepra n(on) separat m(atrimoniu)m et abinuice(m) sibi tenent(ur) sibi redde(re) debitu(m) Item si nolunt redde(re)

debitu adimitez cogendi sit preu. tc. qtmeat sinad et
Qm veni dicat q pp lepraz ul aliaz infirmitatem
vir aberre separi [illegible] nō dz Item si infecpsi co-
tmg noluit sibi put qtkc iuim du invieniant q ipos
velit recipe Itez si vir ul uxor fiat leprosus et ifing
a sano debitu exigit debitu e solued et equali pec-
pto apli sine aliq exceptione
Licat aliq qtrahit sponsalia de futo alt an qtrahd
iuim efficiat leprosus queritur vtz aliq sit qpel-
lendus ad iuim qtrahendm Rn q nō dz qpelli
Rxta Sigiue queritur vtrā simus De qiugio fuor
qtdicente dug possit qtrahe iuim Rn ppa q sm
aplm sit asacriuicete ecclie neqz sing neqz libi e re-
moncdus nil suos iuim qtrahi nō dz q si dmi
qtdicentib qtrahent nosit qpr sepandi in sinuaia de
bita nō inig decant dmis suis exhibe Nō q qk
pp qtrahe iuim q nō phibet Itez asacrmdeb ecclie
nllg fidel dz excludi
Proposuit querida vir cu qdā mlie qtraxit iuim
et cu ea diucig pmasit tand ei oppesuit q
ancilla esst credes eam liberaz qn cu ea qtrait
Queritur ergo sit qd ipe acadat ppa q tz si qstitute
q idm vir pfatam mlicm pqz audiuit et credidit
illaz ee ancillaz carnalit cognot moneat illud et
qpellat ut eaz sit uxorez maritali affectionz pctetet
Si vo aliud sint et qingere diuortiu si maz sorti inh
q si libi ignorante cu sua qtrahat nō e iuim Si vo
pea intelligat eaz ee ancilla et eaz pea cognouit
statim e iuim licz ab inicio nō fuisset Itc q ab inicio
nō tz letu ipis tenet
Licet quedā mlr qtraxit iuim cu quodā dicebat
ex pte mlieris q esl simus eiusdm monstam et
id nolebat abeo separi pco dicebat q ignorabat il-
lud ee simud toten incedebat q tenir gradum pred
sequi sm legem pmie q tpe morte pl libed se

gebat et iam elapso decennio nec nomine suo nec nomine pro[illegible]sta-
tus contradixit [illegible] assensus fuit. Credit quod intersit [illegible] quod tone
[illegible] et fauore libertatis pro parte viri iudicandum est et cum mane-
bit cum eo. tamen in libro. Nota quod liberos tenendus est qui in statu li-
bertatis per decennium steti

Ad nostram. Quidam miles contraxit cum quadam muliere tandem
ei opposuit coram cardinali apostolice sedis legato quod esset ancilla
cardinalis [illegible] [illegible] inter eos [illegible] contradictionis et
errorem ab iniuriam separauit lata sententia diceret quod [illegible] intelle-
xit illam esse ancillam et illam consenserit [illegible] non pote-
rat cum alia [illegible] petitur deat non obstante sententia cardi-
nalis. Consultatio fuit factum istud domino pape unde mandat quod [illegible]
[illegible] si constiterit quod miles [illegible] contraxit cum ista ancilla
ita quod postquam intellexit conditionem illius nec facto nec verbo consensit
in illam ex quo quod cardinalis separauit eos [illegible] militi dare
deant liberam facultatem cum alia contrahendi. Nota quod idest
consensu facto et verbo [illegible] quod ab initio non valet contractus [illegible]
convalescit [illegible] sententia lata [illegible] [illegible] sine appella-
tione et hoc [illegible] sententia non transit in rem iudicatam
[illegible] reuocari probato quod malo modo lata sit

De natis de libero ventre — Rota

1 Ingenuus quidam [illegible] manumisit
quandam ancillam suam que postmodum filios suscepit [illegible]
nolebat eos reuocare in seruitutem mulier illa accessit ad [illegible]
et [illegible] ei instrumenta manumissionis sue [illegible]
que filios suos reuocabat in seruitutem. Super hoc [illegible] quod [illegible]
est ut filii nati ex libera seu liberta [illegible] reuocentur [illegible]
[illegible] ut si ex parte [illegible] illa alia documenta ostendent
que obiecit instrumenti istius [illegible] appellat [illegible] ab eius mo-
lestatione [illegible] conditione quia durum est ut [illegible] libertatem
~~defende~~ debeat reuocare que libertatem defendit [illegible] quod instru-
mentum [illegible] per aliud instrumentum. Item non debeo impu-
gnare [illegible] tenebor defendere

De cognatione spirituali — Rota

1 [illegible] aut aliquis contraxerit ad uxorem [illegible] [illegible]
[illegible] filii istorum [illegible] compaternitate [illegible] prius ad uxorem
copulati. Consultus papa [illegible] quod canones [illegible] diuersorum locorum
consuetudines [illegible] [illegible] canon super hoc editus [illegible]
natos [illegible] compaternitate ad inuicem copulari [illegible] canon postea
editus [illegible] videtur corrigere in quo dicit quod siue ante siue post

cognitate nati sunt simul coniungi post illa persona excepta que mente
cognitas certa fuit vii q. i postiocem ratione et obseruanda
nisi consuetudo contra que scandalum generet aliter se habeat
que illa persona tempore ad personam iste consuetudo tollit ius et ei. Not.
Si vir ille aliquis vel aliquem filium suum faciens // prohibicio
sive ignorantie de sacro fonte susceperit quid ad cognatio spiritualis debeat
separari. Si ipsi qui in quibusdam canonibus generaliter statutum est ut
debeant separari, alii aliter et melius statuerunt ut in c. Alex-
andri quia ignorantia eos excusat et ex malicia hoc fecerint non sunt separan-
di. Not. quod ignorantia excusat. Item dolosus nemini debet pro-
Super eo aliqui sunt compatres effecti vtrorumque filii // desse
istorum post contractum matrimonium. Re. quod si tres sunt per-
sonarum alter vel vterque parentes ad compaternitatem premisse coniungi
non possunt et si coniuncti sunt debent separari. Si vero preventurum vtrorum
cognitas certa fuit de hiis consuetudo metropolitane ecclesie
seruanda est et aliarum ecclesiarum comprouincialium ita videlicet quod si consue-
tudo metropolitane ecclesie hoc intendat in matrimonio non fit nec fieri sinit
tale hic et iste episcopus in sua ecclesia id obseruet vel tamen si de con-
suetudine generali ut certa matrimonia permittat ergo certa sunt
ipse episcopus illud in sua ecclesia dissimulare potest ita quod non contradica
nec consentire videatur quia sic generali de supradictis contrahere consuetu-
dinem tam coniugii prestet assensum cum possit ab aliis in exemplum
assumi. Not. quod consuetudo facit personas legitimas ad contrahendum
illegitimas. Item consuetudo metropolitane ecclesie obseruanda est et
aliarum comprouincialium. Item aliquem obmittat. Pro exemplum
Martinus contraxit matrimonium Martinus matrimonium cum Berta et Lotarius
cum Teberga et Lotarius filium Martini et Berte sacro fonte
leuauit tandem Lotarius et Bertha mortui sunt et Martinus contraxit
cum Theberga. Queritur utrum tale matrimonium teneat. Re. quod cum vir et
vxor per coniunctionem vna caro efficiantur pro quod Theberga non potest
esse vxor Martini quia fuit comater Lotarii cum Teberga vna
caro nosatur extitisse. Not. quod compaternitas certa per maritum
transit ad eius vxorem et econuerso cum sunt vna caro effecti.
Quidam tr[..]ida per nomine scriptum matrimonium ad Q.
Quidam tamen consanguineo mei cuius A. et matrimonium obiecte.

Fuit quod illa non poterat esse uxor ipsius. Item proponitur quod eadem A. tenuit filium quendam ipsius P. in primo pabulo sacrati salis. Iudex dubitabat quid iuris esset. Consultus papa quod si constaret vera esse predicta, matrimonium contractum non dissolvetur quia tres ... prestant impedimenta matrimonio contrahendo ... mandat ... predicto P. iudex precipit ut dictam A. sit uxorem ... si hoc factum fuit cum contractum matrimonium sive post, sed si fraudulenter hoc fecit ea matrimonium separandi primum inde accipiat matrimonio in sua firmitate durante.

[U]xores ... Anglicus E. nomine traxit matrimonium cum L. mulier dicebat quod ipsa mulier susceperat filium predicti E. viri sui de sacro fonte ... cum ... hoc debeat separari. Absque mandat papa quod si constaret dictum A. filium viri sui cum ... matrimonium de sacro fonte levasse, separet omnino; secus esset si post matrimonium.

[T]ua nobis aliquis puta C. habebat filium. Mortuo filio isto matris suscepit filiam petri de sacro fonte ... cum filius iste natus cum compaternitate contracta inter eum et P. possit accipere in uxorem filiam petri post quam compaternitas illa contracta fuit et cum si contraxerint debeant separari et cum illi ... debent id innovare. Item quod ... persone ... non possunt coniungi et si contraxerint debent separari ... qui sciunt contractum debent id ... Nota quod persona illa quam inter compaternitas est contracta non potest copulari alicui de filiis alicuius compatris sive sit natus cum compaternitate sive post ... denunciare sententia tenta ...

[M]atrimonialis causa inter C. nomine ... officiali ... [M]argareta petiit quendam A. nomine in maritum dicens se affidatam ab ipso et carnaliter cognitam, ad hoc probandum induxit testes, publicatis attestationibus per quas mulieris intentio probata erat. Dictus A. exceptionem opposuit quod eam non potuit ducere in uxorem pro eo quod pater eiusdem mulieris qui sacerdos fuerat ipsum baptizavit. Sed dictus officialis non obstante huiusmodi exceptione tulit diffinitivam sententiam pro matrimonio, et ipse a sententia se appellavit. Mandat papa quod si est ita eundem A. iudex ab impetitione mulieris absolvat, eidem super hoc silentium imponendo. Nota quod filius sacerdotis spiritualis vel filia non potest copulari in matrimonio filio vel filie carnali ipsius sacerdotis.

De cognatione legali

[S]i quis pater meus adoptavit sibi aliquem in filiam, contra.

Rcta

bat an ego illam possim accipere in uxorem dt R. q quadm
duiat adoptd int me et illam in in co̅siste no̅ pt.
Si quis in hat de e sit po (in red: Uxor qui cognovit filiam) no̅ pt.
Sine ego hec uxorem uxor ista hz filia de aliquo
sciens cognovi illam carnaliter Ecquit qua pena debent
puniri ego etiam R gallm q si sciens fornicatus sum cum
illa filiastra mea nec a matre debitu possu petere nec filiam
tua no possu cotrahe cu alia nec ita cu aliquo Vto q q͡mi-
sit sciens incestu no pt cu alia cotrahere uxore sua mortua
Quidam cotraxit sponsalia de futuro cu quada et pe
ipius mortem sponte accepit in uxorem tamen instigante
diabolo matrem sponse cognovit tam pr qua consanguinei sui
nolebat ut ipsum de putt cu sposa consumaret sz ipe noluit
donec supplicet epo suo fecit Respondet Epus consuluit dm spetz
ipe uel ... si matrem sponse sue cognovit et sponse tamen
no adesit imponenda e ei pena paulo maior qz pro adul-
terio et ea p acta ul pte ipius Epe dispensare cu eo ut a...
nitem pq morte sponse sue alia no̅ potest accipe i uxore
cui responsa cognovit an quam
pr incestum cu sposa sponsa no̅ separabit nisi nota q dt
Quidam eam s. sponsam pt accipe in uxorem
De illo ... dicebat q cognovit uxorem fuit sua
an qua cu illa in m̅ cotraxit Ecquit quid iuris sit Rv spi
...: pr hc no̅ sut separandi nisi hc cet notoriu aut p sco-
ucor testes legitime probent Rto q p infideltatem cotrahit
Transmisse Ecquid licat uxorem ea defuncta
filiam uxoris defuncte cognovit pq mortem aliam ac-
cepit c inter illorum cu pugna adiungebat publice
Exacessit fuit apparuit que in fro ipso est agenda et ipe
ea uxor legitime cohiberet et nata permisit nec ea
fuit requisitus et dot no̅ co pranasserit p incestu eta
adulterio pmam agat p arbitrio imponet et si super
xerit uxori sue sponte coniugi psenet Vto q pmeho e
arbitrarie sit ... in cesalo si cotrahe no̅ deuet ty si
trerit tenet

Super eo q[uod] quidam tenuit uiri cum quadam muliere
tandem tamen quam uxor confitebatur q[uod] quadam consanguineam
uxoris sue cum qua contraxisset carnaliter cognouit et aliqui per viciniam
illud clamabat q[ueritur] an sint separandi uel propter confessionem:
Respondetur q[uod] propter eorum confessionem nullo modo sunt separandi et propter ex
rumorem vicine q[uia] facile quique colluderent ad inuicem et ad
confessionem inerent facile consilierent super eorum confessionem crederent
separari et rumor vicine non est adeo validus q[uod] sufficienter conuicti
debeant separari nisi racionabiles probaciones accedant Non confes-
sio quod tamen non preiudicat ipsi matrimonio propter collusionem iste
rumor vicine non facit probacionem sed est de fama

Questionem q[uod] quidam tenuit iuuenis per verba de presenti cum quadam
et cum qua eam cognosceret tradidit alteri inquantum potuit
renitentem et inuitam cuidam suo consanguineo in uxorem et
ille eam accepit licet eam inuitam Sed mulier quantito fuit
reddita libertati confugit ab ipso et primo viro restitui postu-
lauit q[ueritur] an debeat illi restitui R[espondetur] ista q[uod] viro pro
tam terpi facinore conuictus pena datur ipsum et mulier moneda est
propter publice honestatis iusticiam ut non primum repetat cum consan-
guineus eam cognouit licet inuita nec reddeat ad primum cum propter
adulterium commissa non sit in continencia maneat donec primus vir
nig fuit primisse carnis ingressus Si aut adhesit inuita non
potis por vix cognator eam recepe et maritali affectione
contineret ut potest ei adulterium obiecit qui eam adulteram
tradidit prostitutam inuitam et licet dicatur in extra de q[uod] propter for-
nicacionem vir dimittere uxorem possit non tamen propter eandem
vir semper potest dimittere uxorem uel uxor virum cum possit per excep-
cionem uel replicacionem repelli quia affinitas superueniens matrimonio ei
ob e non datur qui consensus seu preceptis huius iniquitatis non
fuit cum iure suo sine culpa non debeat defraudari Alleg'
in sibi tamen dixit distinguitur prout sequitur Non q[uod] ei a-
dulterium obici non potest que adhesit inuita et coacta est
Item nec solum propter adulterium vir dimittere potest uxorem Item
affinitas superueniens matrimonio ipsum non dissoluit Ita sine culpa

Contra castitati q[ueritur] quidam contraxit sponsalia // illi puniri de
falsa cum quadam puella vii annorum quam polluit

extra ordinaria libidine postea contraxit matrimonium ad sororem vnius
postmodum archiepiscopus bisuntinus cum de hoc ad ipsum questio esset delata
diuorcium tulit sententiam inter eos quam dominus papa approbabat Respondeo
post beata sponsalia sponsus illam de consanguinitate sponse per se
uxorem ut ecclesie sponsa de consanguinitate sponsi
Extra eodem quidam homo contraxit sponsalia cum quadam puella
infra nubiles annos et postmodum matrem puelle sepe cognouit
et post eam puellam ipsam carnaliter temptauit adulterari. Et hec notoria
existit vnde episcopo loci illius visum fuit et ut mulier possit ipsum
alio coniungi. Dominus papa dicto viro penitentiam fecit iniungi mandans
episcopo ut illos faciat ab inuicem separari et mulier alii viro non
nubat. Si postquam sciuit delictum viri et viro ei non consensit
bruit commisit vir et mater illius mulieris non debent ad alias
nuptias conuolare sed continentes viuere debent et suum confitere delictum
si de lapsu carnis non timeat respondeo. Dicendum quod affinitas
superueniens soluit sponsalia contra matrimonium impedit matrimonium contrahendum
Extra eodem. Quidam homo contraxit
sponsalia cum quadam puella iuramento interposito quod eam
duceret in uxorem quam cito illa ad legitimam perueniret etatem
pater puelle cum recepit in domo deinde sorori sponse ipsius
puelle illam adultam in uxorem accepit et postmodum quod fecerat
se offerebat confitebatur utrumque tamen fuit accusatus apud eum quem
dicitur postea non ad cor rediens consilium sue salutis petiit
sibi impendi Archiepiscopus sinus ad dominum papam misit cum et ipse
ipse mali reciperet apertius abstinere mandat papa qui per preceptum
et consulat ut decetero abstineat ab utraque et hec mulier
in iudicio ait sed secundum in iudicio ecclesie cum factum sit occultum
aliud esset si posset probari. Respondeo quod post consensum matrimonii
coniugium non separatur nisi alie rationes accedant
De affinitate. Extra eodem. Quidam contraxit cum quadam matrimonium post carnalem
commixtionem et consummatum cognouit sororem uxoris sue
requisitus utrum possit exigere debitum ab uxore aut soluere
requisitus. Respondeo papa quod uxor monenda est ut a commixtione

viri abstineat et in 9tine pmaneat dot vir eius mortuus
fuit ppt publicam honestatem Si aut pare noluit et illud fuit
ut de lapsu timeatur ipius vir potest ei debitu reddere tum
affinitas post ma inig 9tracta illi nocere no debeat que d culpa
no fuit Nota q affinitas supveniens mo ipm no dissoluit
Iordane creucens Item no dz quis puniri sine culpa
puella iordana noie que no dm 9pleuerat defuits
et eam post spatiu cuiusdam ani carnalit cogt ~~[struck through]~~
et post modu intend ipius in uxorem accepit et carnalit cogt
eam vir petebat dicta Ior adiuo pa sibi sup hc puideri
cu sine culpa sua sup hc iure suo puari no dz pt ipa va-
leat 9tine madat pa epo diocl qtlr si res ita se hz ut p
ipor moneat et inducat ad ppetuam 9tinentia obsuanda
q si ad hc induci nequit inuncta pnia 9petenti viro illius potest
et 9pellatur ut eidem mulieri cohitet et 9iugale debitu reddat
No q affinitas supveniens mo ipm no dissoluit Ite nemo
iure suo sine culpa sua puari dz Ite malicia supplet etate

Quidam clerus eiusdam secrete sibi attraxit eiusdam viduam per
familiare 9missione et eam carnalit cognovit tandem
cu vellet in 9spectu ecce cu ea 9trahe duo 9posuerunt q eam
9trahe no poterat in uxorem ex eo q priorem viru attingit q
gradu 9sanguinitatis unus illorum mandavit q ita audivit alius
noluit iurare illud et c pubce 9trahentes pp quod deponerunt alij
et iuraverunt q prius vir fuit isti supstiti ppto 9sanguineitatis
gradu quarto dubitatur quid in hc casu esset faciendum Consultus pa
mandat quidam abbati qtlr utraqz ptem an sua pntiam et
testes iurare faciet coram ipo et si p testes legittios 9statur
q prius vir attinet viro supstiti in qrto gradu illos debeat
absolute sepae qz ut dicunt canones inter illa no potuit
aliqua 9trahe de 9sanguineitate peris iuri usqz ad ~~[struck through]~~ quartu
gradum in fine dt q cause matrimoniales no sunt 9mittende p
quoslibz sz p viros discretos qui ptitem habeant iudicandi
et qui sciant canones No q cause matrimoniales
tractari debeant p iudice qui iurisdictionem ordinariam
vl eciam delegatam et no p arbitros Ite p tales qui
sciant canones Ite eqz abstinendu e a 9sanguineis uxoris
sue sic a ppriis consanguineis etc

Item per eo quidam iuuenis contraxit [illegible] cum matre et filia
sponsalia de futuro cum quadam puella que non erat nu-
bilis petijt illam in virum etatis sed facta nubilis petijt illum in
virum et ipse excepit dicens quod ipsam in vxorem habere non poterat
quia postquam affidauit illam consanguineam illius carnaliter cognouit
Consultus papa iudex quod si manifestum est quod illam cognouit uel si est ita no-
torium et fama loci ut licet dictus ille ob impeticionem illius ab-
solui cum sua sponsa tamen de futuro verbo quod affinitas sponsalibus
superueniens dissoluit ea etc

Quod dilecto quidam legatus auctoritate domini pape fecit
quandam indulgenciam hominibus sue legacionis ut
possent contrahere matrimonium in sexto uel septimo gradu duo scilicet vir et mulier
nolebant contrahere matrimonium vnus distabat a stipite per lineam descendente
vij gradu mulier ex altera linea distabat quarto a stipite item ve-
tiam predictam quod videbatur se posse secundum eam illam que dicitur
contracto gradu quibus distat a stipite et a qua per aliam lineam
descendeat ab eodem consuetudo tamen illius loci est si aliqui talis co-
pulari nolentes ... contractos separant et impediunt co-
pulari nolentes Respondit papa quod indulgencia illa sit in-
dulgencia quod uterque coniugendorum distat a stipite vij gradu et ita
in casu premisso coniugi non debent cum impetrat pre defendit et in-
aliud in scandalum titudini et obseruate consuetudini quam
aliud in scandalum populi statuendo contra nouitate verbo quod
consuetudo sine scandalum preiudicat iuri in matrimonio nec personas le-
gitimas ad contrahendum faciat illegitimas propter nouitatem contra
Item infidelibus Alique infideles iudei et scandalum et contra
contraxerunt matrimonium in gradu prohibito a canone. Postea mulier conuersi
sunt ad fidem et baptisati sunt quidam vtrum post baptismum de-
beant separari Respondit papa quod non sunt separandi quia dum a iudeis
requisitus si licet cuique vxorem ex quacumque causa dimittere et ipse
respondit Quos deus coniunxit homo non separet per quod dicitur matrimonium
quod matrimonium sit apud eos. Verbo quod qualiter contraxerunt legittime per contra-
ctum secundum ritus suos propter baptismum non separet legittime coniunctos

Quod super pater et filius contraxerunt matrimonium cum matre et filia
duo cognati cum duabus sororibus cognatis ... cum duabus

et nepos tuus duabus sororibus. Queritur quid iuris sit. Videtur
ista licet omnes consanguinei uxoris viri et omnes consanguinei uxoris
sunt affines scilicet viri et consanguineos uxoris nulla affinitas est contracta
propter quod inter eos matrimonium debeat impediri presertim propter ut in prohibitis gradibus
prohibitos nulli debeant matrimonium contrahere non obstante aliqua consuetudine
que est potius corruptela. Nota quod inter me et consanguineos uxo-
ris mee est affinitas contracta ita quod uxore mea mortua non pos-
sum cum aliqua illarum usque ad iiii gradum inclusive contrahere et ego
scilicet inter consanguineos meos et consanguineos uxoris mee nulla est af-
finitas et ego vero bene possum contrahere simul
Quia cum quadam nobilis contraxit matrimonium cum quadam in lineq
ipsum contingit vel gradum consanguinitatis de qua multa filia
susceperit. tandem mortua fuit post mortem filie supplicatum fuit
domino pape ut favore filie quam de illa susceperat dispensaret ut insi-
mul possent remanere et est allegata eadem causa dispensavit ut insimul
remanerent. Episcopus loci visa indulgentia ad optinenda que extra causa du-
bitavit utrum possent pretextu huius indulgentie sic remanere. Significavit
hoc domino pape addens quod ex separatione illorum magnum scandalum imm-
inebat. Respondit papa quod ipse potius dissimulat ut remaneat utre-
maneat in copula sic contracta propter scandalum quod iminebat si separa-
rentur. Nota quod propter scandalum tollatur dispensatio ex causa gre-
ssa contra favore filiorum dispensat in gradu prohibito
Tua nos duxit fraternitas quod cum in gradu prohibito accusatum
fuit matrimonium propter consanguinitatem inducti sunt testes ad mat-
rimonium dirimendum propter consanguinitatem qui incepit computare consa-
nguinitatem ab avunculo et filio suo vel sororis ... an tale
testimonium sufficiat ad matrimonium dirimendum. Respondit papa quod cum matrimonium
sit res favorabilis testes inducti ad probandum consanguinitatem
computare debent a stipite et a parentibus vel filiis et per ordinem gradibus
propriis nominibus vel consuetis ... designando personas
... late quod cum frequenter probeat testimonium de auditu
quod sit minus validum non est in hoc articulo laxanda facultas
quia tunc incipiunt computare tunc incepit ab ultimo
... vero quod matrimonium res favorabilis est. Nota in computatione
consanguinitatis incipiendum est a stipite vel a duobus fratribus
Unde in prima parte huius constitutionis permittatur ...
... huius constitutionis dicens quod non debet reprehensibile
iudicari si secundum varietatem temporum statuta quandoque mutantur

eu vrgens necessitas vel euidens utilitas
postulat exemplo dei qui ex hijs que in veteri testamento statuerat hec
illa mutauit in nouo et quia prohibiciones de matrimonio in 2o
et 3o genere consanguinitatis affinitatis et de sobole suscepta
ex secundis nupcijs non est copulanda consanguineis viri prioris
cum difficultate frequenter inducant et alijs periculis periclitant
animas tum cessante causa cessat effectus concilium istud huiusmodi prohibitiones
eciam renouat et statuit ut sic contrahentes de cetero libere
copulentur. In secunda parte dicit quod prohibicio copule coniugalis
est quod deinceps non extendat ultra quartum gradum consanguinitatis
et affinitatis quia in ulterioribus preter quartum gradum non potest absque
graui dispendio huiusmodi prohibicio generaliter obseruari. Quidenus licet quatuor
nali ordine generatis cum quatuor sint humores in corpore
palis. Conungit de quo dicit apostolus quod vir non habet potestatem sui
corporis sed mulier et econuerso quia quatuor humores sunt in corpore qui
constat ex quatuor elementis et in istis quatuor gradibus ita est
perpetue obseruari non obstantibus aliquis constitucionibus super
hoc promulgatis ut si aliquis tunc huiusmodi prohibicionis presumpserit copulari
nullo tempore dicatur defendat ad diuturnitas temporis petit non minuit
sed auget reatum quia ius ciuile variatur simpliciter quia
prohibicio in ultra quartum gradum non extendit. Sed diuturnitas
Item qui duo uolunt contrahere matrimonium tunc non excusat aliquem
unus vir distat a stipite quarto gradu inter uos. Questio
ex alio latere distat ab eodem stipite quinto gradu. Queritur
an possint uxor contrahere. Dicitur quod sic secundum regulam illam quod
dicitur quoto gradu remocior persona distat a stipite et a
quolibet descendencium per aliam lineam ab eodem stipite recessisti.

De frigidis et maleficiatis potencia coeundi

Aliquis accipit aliquam in uxorem et cum ea per maxime per
integrum triennium vel circa annum permanet dicat quod est frigidus in natura ita quod ad illam vel aliam rem habere non potest
per verum et tamen mediante deum separari ita in si alia accipit verus erit periurij et ad illa prima priora contrahenda reconciliabitur. Si vero illam per annum aut dimidium non reclamauit dicens quod eam non cognouit ille an eum affirmat ei credendum est cum sit caput mulieris et si

proclamare noluit aut non tacuit cito potuit arc si eam co-
gnoscere potuit. Si vero ab initio per annum vel mensem aut duos
ad episcopum proclamauit dicens dicens iste nole esse in mater si virgo
accepi frigide nature est. Si hoc probari possit per rectum iudicium
separentur et mulier si voluerit nubat alii in domino
Nos sedem episcopus ambianensis consuluit de hiis premissis si fri-
gidus est ~~pretermissis quia sicut puer qui non potest reddere~~
~~debitum~~ possit in matrimonio consistere. Respondeo quod non si frigidus est pretermissis
quia puer qui non potest reddere debitum non est aptus coniugio
sic qui impotentes sunt non reputantur apti ad matrimonia contrahenda
Exulus. Quidam xvi annorum contraxit matrimonium cum quadam
annorum xiii qui cum debitum reddere non posset licet ille
legitime fuisset etatis inter eos tamen convenit contraxit infirmitatem
quod ... iuvenilis facta sit viro ... Quaeritur an debeant separari. Respondeo quod illud eam cognoscere potuit
contraxit mulier ut opere medicorum ... Si per illud annum
aliam ducere in uxorem potest ei subveniri vir potuit
Consultationi. Aliquae mulieres ita sunt clausae et arte-
ctae quod viris carnaliter commisceri non possunt. Quaeritur an
possunt contrahere matrimonium et si contraxerunt an debeant separari. Respondeo ista dicendum
non videtur credibile quod aliquis ad talibus ~~sic romanam~~ contrahat ...
romana ecclesia consuevit in talibus iudicare ut si non
possunt eas habere ut uxores habeant ut sorores
Ambianensis. Quidam contraxit matrimonium cum quadam qui
dicitur esse frigide nature. Quaeritur hic quantum tempus dandum
sit illi ad experientiam copule coniugalis. Respondeo ista quod
ex quo sunt cohabitare ab eo tempore quo celebratur coniugium et in aperte sunt cohabitare
per triennium dando operam carnali copule
Si autem triennio probari non possit frigiditas quae est
propter si postea sunt cohabitare noluerint ... decretum est
Si mulier per iustum iudicium probare poterit quod cum eadem
matrimonio non possit alium accipiat et si ille vir aliam accepit
separentur. Si vero consentiant sunt eas habeant eam ut sorores
Si autem consentiant quod mulier admittere se cognovit vii manu
propinquorum vel vicinorum bone fame. Si propinqui deficiant ...
mulier post aliud accipere et si ille aliam accepit tunc vir et
mulier de periurio notantur et acta per ea ... [illegible]

coniugia reddite. Nota terminus dandus est ad probandum frigi-
ditatem et ita nota quod dicit de anno et dimidio [illegible] et
idem tempus dandum est in maleficiatis

Fraternitatis casus extra. Mulier quedam nupsit viro ad quod cum viro
et cum plures annos permansit nec potuit ab ipso carnaliter
cognosci. Archidiaconus Altisiodorensis negotium illud significat episcopo
suo. Episcopus super hoc volens veritatem inquirere quasdam matronas
ad presentiam suam vocavit districte illis iniungens sub precepto
caritatis ut mulierem inspicerent utrum esset idonea ad matrimonium
contrahendum coniugale. Que tandem ea inspecta dixerunt quod mulier
poterat esse mater propter instrumentum naturale defectum et ideo inter
eos divortium celebravit mulierem inducentes ut religi-
onem intraret propter continentiam servandam. Viro dedit
licentiam contrahendi qui cum alia contraxit per quem mulier illa
ab alia fuit cognita carnaliter relicta continentia quam
promisit cum de novo nupsit. Negotium istud Altisiodo-
rensis episcopus significat domino pape querens quid super hoc esset
agendum. Respondit papa eidem episcopo dicens quod si eam plene expressit quod
inter se promisit continentiam servaturam utrum simplici voto an per
votum solempne et utrum transivit ad religionem sicut promisit an
cum promissio remansit nec dicit etiam qualiter cognita fuit
utrum artificio medicorum an consuetudine viri aut alio modo. Papa
considerans per presumitur quod impedimentum quod non erat perpetuum quod
remotum fuit sine periculo corporali per divinum miraculum vel humanum
sententiam divortii latam fuisse per errorem licet probabilem quod ex pro-
cesso apparet quod mulier illa cognoscibilis erat viro et quod omnis
consilii promiserit et eo permaneat inter ipsum et ipsum in matrimonium extitisse
verum nec prium et propositum prohibeatur in matrimonio non fuisse et ergo precepit
pit alimenta sequentia. Si vero mulier illa transivit ad religionem
dimittat illam et reddeat et reddeat ad illam primo viro
qui non cognoverat eandem remaneat cum illa cum qua contracta
secundo contrahit. Si vero non transivit ad religionem dimittat illam
et reddeat ad illam cum qua primo contraxit nisi prius votum
solempne fecerit quod secundum hoc mulier formata fuisse contem-
pserit vel dicere quod si non fecerit votum solempne firmatorum non
aliter se munis sicut ut si prestatur firmatorum primo viro etiam re-
pellat. Si vero simplicia vota promisit servare continentiam et propria

[i]n facie eccl[es]ie p[ro]dicto. Si impotens sit quod d[ic]itur iste articulus dubitabilis est p[re]sumi non d[ebet] q[uod] fuerat fraudulenta si a iudice non
d[ebet] remanere cum illo p[ro]pter ea que dicta sunt sic in isto illo absque
vinculo corporali. Alia q[uestio] solvitur quere tunc aliq[ua] e[st] ita ita
lareta q[uod] non p[otes]t aliquem cognoscere carnaliter nisi p[er] incisionem
vel aliquam violentiam sibi inferat ut mortis periculum timeatur
Queritur de talis utrum sit apta ad matrimonium contrahendum dicendum est q[uod] non
Solvitur ex hiis que dicta sunt sup[er] solvitur alia q[uestio] q[uod] tunc est aliq[ua]
impotens alicui et arta arta est alii q[uod] non potest ab eo cognosci
si ab eo p[er] iudicium ecclesiasticum fuit separata et nubat alii
q[uod] cui arta non sit et p[ro]sequente usu s[ed] redditur p[ro] apta
Queritur utrum debeat reddi ad p[r]imum et dicit q[uod] sic ut supra de frigidis et maleficiatis
supprimus ubi dicit absque corporali periculo quia in de talibus non est
facile iudicandum cum finale iudicium pendeat ex futuro eo
q[uod] ad in[...] si mar[...] q[uod] innflata erat ecclesia quoniam de eius contum
telerat s[upra] ma. Item votum solempne cum carnalem copulam solvit
interim ex futuro eventu pendet cum immo fuit inter aliquos contract[us]
Item nolle non tenetur subire [...] periculum corporis ut redd[e]t apta
[u]xores

De viro contra uxorem eiecto

De lite que quedam causa vertebatur in talibus inter eos inter
eum et ab uxore eius ea illa fuit commissa quibusdam iudi-
cibus p[er] se ap[...] tertium quibus cepte mulier fuit p[ro]positum q[uod] tu[n]c
dum contraxit eum adhuc inter que p[er]manebat id ge[...]
petatur vir fatebatur q[uod] nunquam eam cognoverat tamen dicebat se se
potentiam alias cognoscendi iudices timentes ne illud contra
iri fraudem fecerunt illam inspici p[er] matronas fidedignas et ex
tas in ope inspici que p[er]hibuerunt testimonium ad illam vi-
rginem p[er]manere et p[ro]pterea fecerunt nunc p[er] parochiam illius vi-
si aliquis cognovisset ne p[er] missitionem ipsam potuit invenire aliquem
carnaliter cognitum esse ab ea. Vir vero dicebat q[uod] p[ar]atus erat stare consilio ecclesie iudicum. Sed instante divortium petebatur
petitur eidem ut p[ri]mam agere de quibus et sorte de volunte
iuxta consuetudinem eandem tenuisset ad iudices dicebat q[uod] non potuit
carnaliter commiscere ad invicem unde totum negotium domino pape
p[ro]fecto litteras intimaverunt petentes q[uod] sibi quid super hoc esset

attendum Mandat pp̃a ep̃o quatenus inquirat si e ita et constiterit
q̄ v̄i qui potest vir et mulier p̄ continuu tempus insimul cohitasset
Si manuit ad vir manum commiscere q̄ no potuerunt tamen
ter committi sinistra divortii c̄pserant inter eos No. quod separ
per frigiditate sive per maleficium prius postea contrariari sit
p tempus continuu secuto postea mandato principaliter separatur
q vir in manum commisquet uł vir matrimonium
Iste quas Zuidam maluit sororem suam iuvenem nubilem
se datura auctoritate in uxorem ea presente et consentiente
pq modum munera et dona secundum morem ter recepit ab illo
ipm tamen ipm sponsum sepius amplectando eandem mortuo
fratre suo aste sponsi permittit se desponsari dicens q ab eo
cognita fuisset ep̄e loci precepit eidem ne alicui eorum nuberet
an ex aliis ipa spreto mandato ep̄i cum alio contrait pp̄r quod
ep̄e ei precepit ut ad domum matris rediret ipa ad se ap
appellavit/ ep̄e scribit dnc pp̄e significat mandat pp̄a quatenus
Si e ita prefatam mulierem ad domum matris reddere compellat
imposita sibi pena condigna de tanto excessu ne mandatum
iudicis contempni videatur No. quod mandatum iudicis contempni
non debet alias punitur contemptor
Ex tras Zuidam filiam suam cuidam nomine absentem
desponsavit eiusdem nomine pq mater orta suspicione
tamen delata fuit ep̄o supposuit ad alicquem qui sub excommunicatione
[illegible] anathat prohibuit ne aliquis de causa contrahet
vir aliam acciperet in uxorem sed ipe no obstante prohibitione
quandam aliam sibi solempniter copulat Et cum Archiepiscopus vellet
compescere de primo mulier ad se appellat Archiepiscopus eidem
appellationi deferens precepit eidem mulieri sub pena excommunicationis
ne alicui nuberet donec ea fine debito sortiretur ipa tamen de
appellatione confisa alium virum accepit Archiepiscopus negotium istud
significat dnc pp̄e nunc ipa mandat eidem quatenus si non constiterit quod
impediat pter assertionem de facto qui inter prefatum et eam dicitur
intervenisse sinistram in iudicio legitime iudicet non obstante appellatione
quod excessus contra mandatum ecclesie contrahere non debuisset non tamen propter hoc
inter eos dissolvi penam tamen aliis imponat pro eo quod contra prohi-
bitionem ecclesie contraxerunt No. quod inter supervenientes sponsalibus
dissoluit sponsalia Item quod contrait contra prohibitionem ecclesie puniri debet

De muliere aliq volut (contra)he(re) in m(atrimonio) R dicat q(uo)d sit (con)san-
guinea cuida(m) p(re)cepit illis ne (contra)hant donec de (con)san-
guineitate (con)stiterit ip(s)i p(ro)hibitio(n)em (con)tempta (contra)hent (con)uenit
quid iur(is) sit R (ex)pte q(uo)d debent ab inuice(m) sep(ar)ari quousq(ue)
(co)gnoscat(ur) an de iure p(ossun)t in simul remanere R(ati)o q(ui)a (contra)
(contra) p(ro)hibitio(n)em eccl(es)ie separandi sunt quousq(ue) de ea plene (con)stiterit
Innocentius

Quidam h(abe)ns noie quandam mulierem in uxorem accepit R
patruus ip(s)ius mulieris uolebat eam p(ri)uare hereditate p(ate)rna
ex eo q(uo)d ip(s)a nata fuit an(te) desponsatio(n)em matris sue lic(et) p(ate)r
p(ost) eius de mulieris ip(s)ius matrem accepit in uxorem dicens
eam no(n) legitimam fuisse Ipse dictus h(abe)ns (con)questus fuit d(omi)no p(a)p(e)
q(ui) mandat (ex)p(ar)te quibusdam iudicibus (quod) si e ita illam iudi-
cet legittimam p(re)dicto R (con)p(ro)hibendo ne hac occasione sup(er)
hereditate p(ate)rna eam debeat molestare q(ui)a si q(ui)s fecerit (con)tempni-
tur R(ati)o q(ui)a m(atrimoni)u(m) sequens legittimat filios natos an(te) m(atrimonium)

Quidam mulier se (con)iu(n)x(er)it in m(atrimonio) cu(m) te(r)tia in facie eccl(es)ie
de qua filios suscepit tandem cu(m) quidam esset te(r)tia
accusatus fuit m(atrimonium) de (con)sanguineitate lata fuit s(ente)ntia
diuortij int(er) eos dubitat(ur) an filij nati an(te) s(ente)ntiam
et q(ui) (con)cepti an(te) s(ente)ntiam fuerint sunt legittimi R(esponsum) Consultum (ex)p(ar)te
q(uo)d filij no(n) debent inde sustinere iactura(m) cu(m) parentes i(n) facie
eccl(es)ie publice (contra)xerunt et ideo statuit (ex)p(ar)te ut filij eor(um) quos
suscepit an(te) s(ente)ntiam et q(ui) (con)cepti fuerunt an(te) s(ente)ntiam legittimi h(abe)ant(ur)
et in bonis p(ate)rnis hereditariis iure succedant et de paren-
tum facultatibus m(i)n(i)strant(ur) R(ati)o q(ui)a qui in facie eccl(es)ie pu-
blice (contra)hunt (con)iunct(um) impedimentum subsit tu(n)c filij de tali m(atrimoni)o
nati s(ecundu)m antiq(ua) iura legittimi erunt eo(rum) si p(re)dicta sequent(ur)
hodie tu(n)c s(e)cu(n)d(u)m statu(m) illi (con)stitutionem § de clandestina
de (ex)p(ar)te eo(rum) inhibitio

Transmisse Quidam noie R nutriuit quandam pu-
ellam usq(ue) ad iuuentutem cohabitando sibi cu(m) noie
fecit et ex ea filios suscepit q(ua)m postmodum despon-
sare se fide heredem hereditate p(ate)rna R possidebat

quoniam amicitia credebatur eorum pro pluribus ut dicebatur. Si predicti vir
et uxor negabant illud sponsum suum esse filium legitimum esse. Set
dicebat quod eum invenerant per caritatem in initio filii sui et per
bat ab eis hereditate privari. ipse vero contradicebat. Quo supplice de:
lata est coram domino archiepiscopo Rothomagensi predicto invenimus
quod coram eo taliter venire noluit. fuit consultatum ipsa ab
aliquo consultum quod sibi supplicare erat agendum. Respondetur quod in tali con
standum est vero viri et mulieris nisi contra iudiciis et testibus
inveniretur per quorum illorum constitit de filio. Responsio quod standum vero
viri et mulieris quod aliquis sit eorum filius nisi expresse contrarium //

Causa que dicebatur casus quod agnata // ostendantur
de cuius hereditate agebatur non erat nata de legitimo matrimonio
quia audit ipsa matri de hoc et si constitit quod agnata fuit de ave-
lina matre Radulphi Fauvarii eo quod tempore quo ipsa avelina
publice morabatur cum alano nato suo vel si constat quod predictum
Radulphum avelina virum legitimum publice tenebat et eo tempore
agnata fuit perdicet ipsam non fuisse quia non potuit esse
uxor Radulphi qui vivente viro suo alii se copulare posu:
sit. de hoc fiat plene dictum est tamen quod

Actor primo Guida Regi nove attraxit ad presentiam coram
ipso sponsos quod avus per duas habuit uxores de quarum una
prem ipsius de qua altera Guidone patruum suum recepit
qui hereditate avi sui totam detinebat preter debitum ex hoc
Sed cum ipse Guido patruum suum super parte hereditatis prime coram
iudice convenisset idem patruus ei obiecit quod pater eius de legitimo
thoro natus non fuit et ideo de hereditate avi sui non poterat
vendicare necessario ime tandem fuit lectus super concepcione
civitatis ipsius coram quo nominatim sicut per dictum inqui:
sitionem ~~ille pater matris~~ ipsius huius patruus suus ad
se ap. appellavit. Sed in premissis mandat iudicium. Cur tamen super hoc
natalis ipsius vel patris infra duos menses dum de eo debeant
firmare. Respondetur. Si non infra duos menses dictus non probavit
legitime quod obiecit extunc cessari deinde coram quo hereditatis
questio est debeat intimare ut ipse questione natalis
qui tamen hereditatem audiat et decidat. Responsio quod cum natalis
prudicialis est questioni hereditatis vel si hereditatis quod fuit po- //
nota

Cauta est, aliquis filios suscepit ex aliqua muliere priusquam contraxit
matrimonium cum eadem
sint tenendi vel propria questitum fuit utrum filii ante matrimonium suscepti legitimi
ante matrimonium contractum legitimi haberentur quia tanta est vis matrimonii ut qui an-
tea sunt geniti post contractum habeantur legitimi. Si vir uxore sua vivente aliam co-
gnoverit et contra
et repellendus ad hereditatem licet post mortem uxoris filios suscepit matrimonium contraxit cum illa
que vero pacti (?) in mortem uxoris aliquid fuit ma-
chinatus vero contra ... quia qui ab initio non fuit legitimus tractu temporis
legitimus reputatur sed principium considerandum est.
Nunc quero ordine iuris (?) sed ...
Radulphus de quo ... tamen que et ipse f de quo hic agitur fuit Radulphus iste suscepit Agatam de Avelina muliere Agata ista
de legitimo matrimonio suscepit istum R de quo hic fit mentio et cum Re-
dulphus fuit avus istius R iste Radulphus avus eius iuit ultra
mare et dimisit istum R et Agatam matrem suam filiam ipsius
Radulphi in possessione omnium bonorum ipsius audito quod Radulphus
super f de quo hic habetur esset mortuus ultra mare f iste statim
spoliavit istum R possessione omnium bonorum Radulphi avi sui in
quorum possessione remansit cum iuit ultra mare quia dicebat
contra nepotem suam matrem suam ipsius R non fuisse de legitimo matrimonio
nata ut sic tamen que et sic nec ipsa nec filius suus videlicet
R debebat succedere Radulpho fratri suo sed ipse f. Unde iste R
sit spoliatus ab f avunculo suo impetravit literas super restitucione
sua ad istos episcopos London et Wigornien sub hac forma ut debe-
rent cognoscere super eo quod mater istius R dicebatur non de legitimo
matrimonio nata ita tamen ut cum negocium principalis cause deberent
ei restituere hereditatem avi sui Sed quia rex Anglie iratus fuit
et motus quod ipsi revocavit iudicium possessionis committeret ill
quod ipsi revocavit iudicium istud de restitucione que pertinet ad
regem et mandat illis iudicibus ut procedat super questione nativitatis
ipsius Agate scilicet utrum nata sit de legitimo thoro plenius cognoscere de-
beat et tamen ipsum terminare licet tenendum videatur ut matrimonium de quo
nata fuit Agata genitrix dicti R impetratur quod ea vivente ne-
quiit R ille eandem tamen conquesti (?) Comen et Bruteneni (?) et eidem
London ~~suspectum fecit illud~~ episcopus et quia f habebat episcopum London
suspectum fecit illum removeri et loco ipsius substitui abbatem
Herfordiensem ut S de officio delegati cum quod et eis tamen que

et sic habes totam huius continuationem istam decretalem. et hic debet
procede in titulo isto istam decretalem cum quae Rō quia inducit quia
non pertinet ad propositum

P erlatum est quendam h. nomine eius uxorem ad partes
Constantinopol se transtulit et ibi per x annos et amplius
moram faciens ad uxorem suam non redijt unde ipsa coram di=
ocesano epo adversus eum querelam deposuit et quia ipsum ultimus
expectare nolebat eius mandavit parentibus suis ut ipsum
ad ipsam revocaret cum ergo diutius expectata fuisset nec rediret
epc auditis [illegible] inter eos sententiam divortij promulgavit
et dedit mulieri licentiam cum alio contrahendi et c. auctoritate ecclesie
cum alio contraxit de qua filios suscepit quos filios istos obicie=
bant quod non essent legitimi et ideo ab hereditate paterna repellendi
Consultus papa rescribit et mandat quibusdam quod si constiterit quod
epc inter eos divortij sententiam tulit filios quos de alio ad
eius copulam celebratam ecclesie suscepit legitimos iudicet
et hac occasione non patiatur eos ab hereditate repelli. Rō quia
filii nati de matrimonio auctoritate ecclesie contracto legitimi sunt quamvis licet
matrimonium non fuit legitimum

Sed nos distat decretum dicit quod si h. nati fuerint de clan=
destino matrimonio ab ecclesia approbato hereditandi sunt
legitimi et melioris eorum parentis sequuntur conditionem xxxv q. v. c.
si dicat Rō quia si etiam approbatum clandestinum non tamen ex post
facto filij legitimi reputantur

R espondit. hic pone sic casum quidam contraxit sponsalia
de futuro cum quadam tamen illa mutata voluntate
contraxit matrimonium per verba de presenti cum alio et sic soluta sunt sponsalia
postea illa mortua antequam pervenit ad nubilem etatem
ille vero post mortem contraxit matrimonium cum quadam consanguinea illius
cum qua prius sponsalia contraxerat et ex certa scientia de qua filios
suscepit modo queritur an filij sint legitimi Dicit quod non quia impedi=
ente publice honestatis iustitia non fuit matrimonium inter eos
ignorantia parentum quia scienter contraxerunt nec dispensatio
ecclesie concessa debuit separari et ita non sunt admittendi ad
successionem paternorum bonorum. Rō quia publice honestatis
iustitia impedit et dirimit matrimonium. Ite paterna ignorantia
non excusat filios

Pervenit quendam post mortem parentum suarum

vidue intebant eam removere ab hereditate sua p̄rnā di-
centes eam nō fuisse de legitimo mīo natam ipa vō dicebt
q̄ int̄ q̄ p̄rem suū et m̄ ipius matrem m̄m fuit legitime ce-
lebratū et q̄ diu vixerut quiete v̄ simul p̄manserunt sine
aliqua reclamatōn et ideo tamq̄ legitima debebat iudicari vn̄
mīr illa significat dn̄o p̄pe et ipe mādat quibusdam
q̄ si e ita ipam indubitanter legitimam debeat iudicare nō q̄
eoq̄ m̄m in facie ecclē celebratū est et simul manet tamq̄
vir et uxor filii inde nati legitimi sunt iudicandi etc.

P Etrus Zundam q̄ nomine quandam mulierem habens
in concubinam sm̄ opinionem maioris p̄tis vicinie de q̄
filium suscepit p̄q̄ modm̄ ea dimissa suscepit aliam vxo-
rem et illa galdina aliū in maritum p̄cessit tempi in p̄n-
cia multoꝝ formabat de p̄ño matrimonio q̄ illam quam vide-
bat hīre p̄q̄ cōbina affirmauerat q̄ eam acciperet in vxorem
et p̄q̄ fidem datam p̄lem suscepit ex illa tandem dictus agens
in extremis illum que ex ea susceperat legitimū filium appellans
heredem sibi instituit sz cū dubitaretur an filius sit suscep-
ptus legitimus et heres ipius cōmissū fuit cuidam ut de hoc
cognosceret iudex p̄ illud q̄ p̄cedit de eo allegatur habetur
in qua dicit q̄ si tamen vō vir et mulier testes recepti
a filio p̄dicti q̄ inductos quibus p̄bauit q̄ dictus q̄ in mā
ipius q̄ dubitatio fuit p̄pter ea an iudex legitime p̄cessisset
Consultus p̄pa q̄ eidem iudicio cōsiderans q̄ plus ē q̄ in
veritate agitur q̄ q̄ simulate cōcipitur licz dictus q̄ videatur
ipo facto m̄m declarasse q̄ int̄ eos fuerat celebratum
tū ex alia nota sufficit ad q̄ desponsatio p̄ testes
legitimos p̄bata fuit sine p̄ vā de p̄nti sine p̄ vā de fu-
turo carnali copula subsecuta fuit celebrata nō ti-
mentes de eo allegatis que in casu dissimili loquitur quam
inductis p̄bationibus q̄ p̄pa iudicem legitime p̄cessisse eius
firmat sentenciam Nota q̄ veritas opionī p̄fertur et q̄ filii p̄sumpto
de m̄o suscepti legitimi sunt

v Quendam Nobilis vir q̄ de monte pessulano
legitima sua de uxore exclusa aliam superduxit de
qua filios suscepit tandem q̄ ab eo in alieni petiit
cū dno p̄pa ut filios suos legitimari q̄ eis natalium ab-
iectio nō noceret quominus sibi succederent et q̄ dnus p̄pa

Dispensare ipse ostendit pluribus rationibus. Primo quia apostolica sedes
diversis causis inspectis dispensavit cum quibusdam minus legitime genitis
non solum naturalibus sed ex adulterio natis ut possint in episcopos promoveri multo
fortius videtur ut eos ad actus legitimare valeat seculares precipue
superiorem alium preter Ro. pon. non cognoscentes qui legitimandi habeant pota-
tem quia quod plus est in maiori intelligitur esse in minori. Secundo probat idem
per simile tale: eo ipso quod aliquis ad dignitatem episcopalem promovetur
a patria potestate. Preterea si episcopus servum alienum in presbiterum ordinaret
liber efficitur licet ordinator satisfacere domino teneatur et monstruosum
videtur ut qui legitimus fieret ad actus spirituales ad actus seculares ille-
gitimus permaneret. Unde eo ipso quod in spiritualibus dispensatur per
consequentiam intelligitur in temporalibus dispensatum sed in patrimonio beati Petri
illud apostolicus se libere facere potest in quo summi principis obtinet pota-
tem. Tertio etiam videbatur posse rex maiorem audaciam postulan-
di quia rex Francie reginam Francorum uxorem suam dimisit et
aliam superduxit ex qua filios suscepit sic et iste nobilis cum ecclesia
ipsa dispensavit sic cum filiis istius nobilis poterat dispensare.
Respondet papa ad id quod dicit quod dispensavit cum filiis
regis Francie dicens quod res illa non similis sed valde dissimilis
invenitur. Rex enim Francie et regina fuerunt per legatum apostolice sedis
separati sed iste nobilis temeritate propria suam reiecit uxorem. Et
rex Francie cum qua ad eum prohibitio pervenit de non ducenda
alia superduxit aliam ex qua filios suscepit sed iste nobilis in contemp-
tum ecclesie aliam superduxit. Preterea rex Francie quia inter ipsum et primam
affinitatem obiecit et coram legato testes induxit qui similiter
divortium tulit inter eos que reprobata fuit servato iudici-
ario ordine non firmatum sed iste nec obiecit uxori sue propter
quod divortium fieri debeat inter eos. Et ideo filii regis legitimi isti
illegitimi fuerunt. Preterea non modicum dubitatur quia cum procede-
bat de affinitate obiecta quod si affinitas probata fuisset quia
secunda non fuit uxor regis et ita per consequens alia secunda legitima
apparebat et ita filii nati ex secunda legitimi fuerunt. Preterea
rex superiorem in temporalibus minime recognoscit sine iniuria alterius se
potuit se ei subiicere. Immo videri posset aliquibus quod per se ipsum
non tamquam pater cum filiis sed tamquam princeps cum subditis posset dispen-
sare. Iste vero nobilis alii est subiectus. Istis ergo racionibus concedit(?)

papa dispensavit cum filiis regis Francie tam [...] tam ex veteri
testamento quam ex novo quia non solum in patrimonio beati petri in quo
plenam habet in temporalibus potestatem verum etiam in aliis regionibus certis
causis inspectis causaliter temporalem iurisdictionem exercet et hoc ostendit per
legem veteris testamenti deuteronomii ubi dicitur Si difficile et ambiguum
apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem
inter causam et causam inter lepram et lepram venies ad sacerdotes
levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore qui iudicabunt
tibi iudicii veritatem etc. Et exponit auctoritatem deuteronomii quod
~~veteris testamenti et~~ papa [...] per eam exposita auctoritate ve-
teris testamenti dicit specialiter cum filiis regis de quibus ab initio
dubitatur an legitimi fuerant duximus dispensandum quia tam lex
mosayca quam canonica sobolem ex adulterio susceptam detestatur
dicente domino quod manzeres et spurii usque in decimam generationem
non intrabunt ecclesiam et canon vocat tales ad sacros ordines pro-
moveri et secundum leges a prima successione repelli debent et dene-
gare eis alimenta [?] eius [...] petitioni istius nobilis non duximus
annuendum. Nota quod in causa matrimonii ubi agitur de fide matrimonii ordo
iudiciarius est observandus alias non tenet sententia. Item matrimonium
tenet non impedit aliud matrimonium quod de iure [...] valere tamen [...]
constituit quod primum illud fuit de filiis de facto nati legitimi sunt. Item
papa potest legitimare ad alios actus spirituales et temporales ubi habet
utramque iurisdictionem. Item [...] temporalem iurisdictionem potest hoc
temporali iurisdictioni. Item aliquis fit aliquid cum filius non [...] per
tamen rex. Item cognatus [...] reputatur. Item spurii ad sa-
cros ordines non debent promoveri et secundum leges non succedunt quia
eis alimenta negantur

Ex tenore tuarum [...] quedam vidua G. nomine petebat he-
reditatem quondam Roberti mariti sui restitui sibi et pupi-
llo filio suo. Pars adversa petitionem illius repellere nitebatur
pro eo quod dominus R. maritus ipsius de adulterio genitus asserebatur
dicens quod pater dicti R. vivente uxore legitima aliam superduxit de nomine
ex qua dictum R. maritum ipsius vidue susceperat. Pars vidue
credebat quod dicta [...] nesciens quod pater dicti R. aliam haberet uxorem
in facie ecclesie [...] maritus ipsius debeat legiti-
mus reputari cum legittimi dici non debeant qui de adulterio
concepti non nascuntur. Item dictus maritus ipsius debeat legittimus repu-
tari. Iudices qui de causa ista cognoscebant super hoc dubi-
tantes dominum papam consulerunt. Dominus papa intelligens quod pater ipsius
R. matrem ipsius in facie ecclesie desponsaverat quod aliam haberet

Uxorem in ea m[atrimoniu]m c[on]traxit et dum l[egiti]ma uxorem putarentur
ep[iscop]us d[omi]n[u]s Ra suscepit ex ea in fauorem p[ro]lis d[omi]n[u]s R[ex] l[egi]timum
reputauit R[espon]d[e]o q[uod] ex gratia altius p[ro]lis fiat q[uod] filij de l[egiti]-
mo nati l[egi]timi sint et fauor p[ro]lis adh[uc] co adiuuat

Gaudeant infideles quidam in sed[e]s ut in eccl[esi]a g[ra]du sim-
opinione sua non c[on]trax[er]unt et de eis p[ri]mo filios susceperunt
tandem c[on]uersi sunt ad fidem q[ueritu]r an filij istorum l[egi]timi sint
censendi R[espon]d[e]o q[uod] ex l[egi]timitate publica succedere debent l[egi]time
reputari seu iudicari R[espon]d[e]o p[ro]les nata illorum qui c[on]iuncti sunt
in sed[e]s c[on]trahunt in infidelitate l[egi]tima censentur

Relictum q[ue]ritur filias suas
Raudez edidit in uxorem eam quam aliquot annos p[er]mansit
tandem p[ro]p[ter] homicidium q[uod] c[om]misit de ciuitate timore mortis
recessit p[er]manet diu[er]sitate q[uod] p[ate]r puelle illu[m] de sacrosancte le-
uauit ep[iscop]us loci p[ro]clamatione facta fecit illu[m] inq[ui]ri et p[er] unum annum
expectatus no[n] potuit inueniri consultus q[ui]d iud[ex] f[acere] si ma[le]
est ut asseritur aut l[egi]timi accusatores et testes appareant
p[ro] qua inueniri ille fuit cum o[mn]i diligentia requisitus et si
no[n] potuit inueniri testes poterit recipi iudicium et sine tamo=
mites neq[ue] eum dimittere R[espon]d[e]o q[uod] in causa criminali recipiunt[ur] te=
stes lite no[n] c[on]te[stata] alta p[ar]te nesciente etc.

Nobis aliquis p[otes]t accusare in[ter] uel ad testificandum c[on]-
illud p[ro]s[e]q[ui] in quibuscumq[ue] sit accusationi siue testimonio
suo uel dicto sacre scri[ptur]e q[ueritu]r ut[rum] talis accusatio siue testi-
monium sit admittendum R[espon]d[e]o q[uod] ex ista q[uod] in talib[us] nullum e[st] in momento
tale testimonium quo ad sui [illegible] nisi q[ui]dam ad p[re]suppo[n]
nisi alia l[egi]tima suffragentur et h[oc] [illegible] melius in-
telligit[ur] de testibus q[uam] de accusatoribus sed de ut[ro]q[ue] [illegible]
q[uod] p[re]cepta [illegible] accusatori

Videt[ur] q[ue]ritur ut[rum] parentes et cognati uel uxor
exponi admitti debeant in testimonium suorum ad m[atrimoniu]m
c[on]iungendum uel dirimendum R[espon]d[e]o q[uod] illud admittat[ur] et
h[oc] p[ro]bat[ur] tam antiqua c[on]suetudine q[uam] legibus et ideo
maxime admittu[n]t[ur] parentes et si parentes defuerint p[ro]p[in]-
quiores admittuntur quia unusquisq[ue] sua c[on]sanguinitate[m]
scire laborat testibus et cartis et c[on]testacione maiorum et
illi melius recipi debent qui melius sciunt et quorum
interest scire sp[eci]aliter d[icitu]r p[ate]r no[n] recipiat[ur] p[ro] filio nec
filius p[ro] p[at]re in eo illud ueru[m] est in criminalibus causis

Sed in uno quidem de admittitur fauore matrimonii. Nota quod in
causa matrimoniali pater admittitur pro filio sed non in aliis quia
matrimonii res fauorabilis est etc.
Insuper quaeritur quidam cepit quandam puellam in nubilem eta-
tem ... sed maior et ab illo plures cognita con-
tra matrimonium proclamauit dicens quod semper ab initio dissensisset et quod pro-
bare uolebat per testes quaeritur an sit audienda. Responsio quamuis
plures audiri non debeat tamen in matrimonio quo reclamare ante cognitionem
ab ipso ... eum an xij annos potuit dissentire ita postquam
carnaliter cognouit eandem non potuit reclamare rati habitatione sequente
ratio quod ab initio non tenuit rati habitatione sequenti ... ipso
facto affirmatur quod non ualebat etc.
Sed similiter quaeritur quidam duxit quandam in uxorem mater mu-
lieris nititur accusare matrimonium ut ab illo pecuniam extorqueret
et licet uoluntati sue ... non prosecuta ... unde nihilominus
uult iste pecuniam ut ab accusatione desistat. Cum igitur maliciis
hominum sit obuiandum cadat ... quaeritur si est ita ab accusatione
matrimonii repellatur. Ratio quod mater potest accusare matrimonium filie sue
maliciose moueatur. Item malitiis hominum non est indulgendum.
Item non auditur ille qui uult tamen nocere.
Item in tua. Consuetudo est in aliquo loco ut quando
uolunt contrahere matrimonium publice proclamatur in ecclesiis ut
quicumque sciuit aliquod impedimentum exeat et dicat sed tunc nullus
appareat contradictor et contrahunt et postea appareat accusator quae-
ritur an sit admittendus. Responsio quod si tempore premisse denuntiationis
in diocesi existebat ille qui nunc matrimonium uult accusare
uel alias ad eum denuntiatio non potuit peruenire puta quod infirmi-
tate nimia laborabat uel in tenera erat etate quod ad hoc eius etas
non sufficiebat uel alia causa erat legitima impediti causa
eius est audiri alioquin tamquam suspectus debet repelli quia
presumptio est contra eum quod denuntiationem publice factam non ignorauit
cum in diocesi existebat nisi ipso firmauit iuramento quod post
didicerat que ... obiecit et quod adhuc ... malitia non pro-
cedit et tunc si ea didicisset ab illis qui denuntiationi ...
tacuerunt ei tamen claudi non debet aditus audiendi quia si illi ab-
accusatione repellantur propter culpam silentii iste tamen repelli
non debet tunc culpabilis non existit. Ratio primo quod contra eam
publice fuit ... quare accusatione. Item qui est ...
... contra ea quod publice ... sit. Item matrimonium ...
... considerat. Item ... propter culpam dilucidam repellitur ab accusatione

Item aliquis admittitur ad accusandum cum actor repellitur
secus in testimonio De divorciis **De divorciis**

Sed quia casus in gl(ossa) aput parmam fuit statutum
fuit quod si aliqua mulier in mortem mariti sui vel aliis
hominibus ad inlicitum consiliata est et ipse maritus aliquis
illorum defendendo se evasit potest ipse post mortem uxoris si
ipse voluit aliam ducere si moriatur uxor an eum uxorem aut
insidiatrix Si moriatur maritus an eam prime absque supe
contrahere stet subiecta Non penam uxoris cui sediatur necem
desinit Querebatur quod in tali casu mariti
Quidam mulier pro furto vel alio crimine quodque anno debeat
separari Lex ipsa quod mulier pro furto vel alio crimine viri sui
ab eo separari non debet nisi velit relictorum fidei sue compere
Et si vir uxorem suam ad infidelitatem traxerit animo potest
separari quo ad mutuam servitutem ita tamen quod alii nubere
non licebit quia lege separetur manet ius coniugum separati
et idem fuatur in viro Non quod vir pro nullo crimine potest
uxorem dimittere nisi pro spirituali fornicacione vel carnali ut ait
Pro casus Quidam tamen pontum ipsa auctoritate
sine ecclesie iudicio uxorem suam quia eam dicebat fuisse
conscia uxoris sue defuncte mulier petebat sibi eum restitui
Queritur an potest eam sic dimittere Lex ipsa quod si est
fama publica et notoria est nec eos sine iudicio
ecclesie non potest uxorem suam dimittere videtur mensa appellari potest
ut eam recipiat quod restitucionem petebat quod si facere contempsit excommunicatur
Prelectum Quidam nomine quadam cognatam suam duxit
in uxorem Queritur quid fieri debeat Lex ipsa quod si non appareat accusator vel parentela mulieris seu publica existit
quod tenetur non est vel certum consanguinei in primo vel in secundo gradu
illud non dissolvatur quod illicite est tenendum
Sed quasi casus Quidam sine iudicio ecclesie dimisit uxorem pro eo quod suggestum fuit ei eam tamen quod sue consanguineos inceste dimisisse potest quod et fuit cognitum Quod
mulier illa de alio sobolem suscepit et in bonis petebat
viro suo restitui dicens quod iniuste eam dimiserit et sibi
materiam adulterandi dedisse Queritur quid iuris sit Lex
ipsa quod si notorium sit mulierem illam adulterium commisisse

ad eam recipiendam vir compelli non debet nisi constaret ipsum cum alia adulterium commisisse. Item quod adulterium notorium impedit restitutionem. Item paria delicta mutua compensatione tolluntur //

[Q]ueritur casus quod duxit quandam

[Q]uidam uxorem cum tandem orta esset discordia inter eos dicebat quod eam per violentiam sibi illatam et metu illam duxisset primo diffamavit eam super crimine fornicationis que cepit publice confiteri quod eam vir ei negatum in necessariis providere timens compulsa fuit mereri suspicionem sed eam ad monitionem suam ne ad suggestionem alterius id turpe quod se confiteri ipse id in manifesto asserebat episcopo quotato casu suo de consilio cuius ipsius virum illarum propter continentiam induxit dissuadam ita quod caste viverent invicem separari. Queritur dictis vir statim ad alia convolat episcopus hec audiens ab ipso veritatem inquirens ipse rei seriem explicavit et ad sedem apostolicam [illegible] quid episcopus ordine huius negotii dominus noster papa significavit [illegible] mandat episcopo quatenus si est ita virum predictum ad uxorem suam redire compellat. Item quod ex sola confessione adulterii separari uxor a viro quamvis ad ingressum religionis. Item de consilio captiosi quodcumque fraudes facere debent. Item separati debent vivere continenter alioquin non obstante fraude debent adinvicem redire quia paria delicta mutua compensatione tolluntur. Item ex delicto suspecti tollitur //

[D]e illa que cuiusdam vir lapsus in heresim fuit uxor eius statim sub iudice ecclesie ipsum hereticum denunciavit tandem ille reversus est ipse repetebat uxorem ipsa nolebat ad eum redire. Queritur quid iuris. Responsio quod si uxor maxime ea intentione discessit a viro ut ille in heresim lapsus tedio et confusione affectus ab errore suo se converteret converso est reddenda et si ad eum redire noluerit compellenda est. Si vero iudicio ecclesie ab eo recessit ad eum recipiendum non est compellenda. Et hec quidem in fine de coniugiis per quae sequentia

[Q]uesitum est. Duo erant coniugati alter eorum transivit ad heresim qui remansit in fide volebat ad secunda vota transire. Queritur an possit. Responsio differentia distinguendo inter infidelitatem. Si duo sunt coniuges infideles et alter ad fidem conversus [illegible] non [illegible] blasphemia divini [illegible] alter ad secunda vota si voluerit [illegible] et [illegible] quod dicit apostolus si infidelis discedit discedat frater enim vel soror eius non est [illegible] [illegible] et canon [illegible] intelligitur

qui dicat contumeliosa creatoris soluit ius matrimonii quoad eum
qui relinquitur. Si vero alter fidelium coniugum labatur in heresim vel
transeat ad gentilitatis errorem in hoc casu is qui relinquitur non
potest ad secunda vota transire licet in hoc casu maior videatur contumelia
creatoris. Licet enim inter infideles sit matrimonium non tamen ratum existit sed inter
fideles ratum et verum est matrimonium ut aliis vinculis coniugium ipsum perduret
hoc obstat quod quibusdam forsan possit apparere quod fidelis relictus non
debeat iure suo fraudari sine culpa tamen in multis casibus hoc contingit
et si alter coniugum mandatur propter hoc ... quorundam malicie obviatur
qui in odium coniugum quod sibi displicuerit si possent eas dimittere simula-
rent heresim ut alter qui remansit in fide matrimonium contrahens non redderet
et ea per conversionem soluitur alter quo qua contra iure ille remansit
in fide contrahat redire ad illum qui ab heresi vel infidelitate revertitur
et dicimus quod sic verum quod matrimonium infidelium aliis vinculis potest separari
altero ad fidem converso alio remanente in infidelitate in quibusdam casibus
hoc est contra [illegible] non fidelium tali copula coniugalis vinculis coniugibus

Gaudemus in domino [illegible] accepimus vos [illegible] separat
tres in secundo vel in tertio gradu vel ulterius pagani liberi coniuga-
ti convertuntur ad fidem utrum [illegible] sunt adinvicem uti post baptismum
debeant insimul remanere vel ab invicem separari. Ex quo sacramen-
tum coniugii apud fideles et infideles existit ut dicit apostolus. Si
quis fidelis infidelem habet uxorem et illa consentit habitare cum illo non
dimittat illam et in gradibus predictis pagani licite contrahunt matrimonium quia
constitutionibus canonicis non arctantur et non fideles [illegible] in fidem
religionis christiane matrimonialiter copulari libere possunt licite re-
manere coniuncti cum per sacramentum baptismi non solvantur coniugia sed crimina
dimittuntur. Sequitur textus. Quia vero pagani simul plures habent uxores
conversi ad fidem queritur utrum omnes vel quam illarum debeant
post baptismum habere. Hoc ipsum videtur [illegible] alia [illegible] primam
ab initio unam costam in unam feminam est ~~[illegible]~~ conversa
tam scriptura divina testatur quod propter hoc relinquet homo patrem et ma-
trem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Non
dixit tres vel plures sed duo nec dixit et adherebit uxoribus
suis sed uxori sue. Nec alicui unquam licuit plures insimul habere
uxores nisi cui fuit divina revelatione concessum quod [illegible] per quam
iacob a mendacio [illegible] Samson ab homici-
dio excusatus fuit sic et patriarche et alii iusti qui plures
leguntur uxores ab adulterio excusantur et [illegible] [illegible]
probatur quod dimisit uxorem suam [illegible] fornicator

et alia accepit mechatur quia si uxor dimissa quam dudum propter
infidelitatem fraudis ut ea recepta prius conuertetur appareret quod nemo propter
fidem christi plures uxores ut aliqua ipsa plures maritos quia secundum
quod per baptismum communicaret ipse uxorem. Item iudei aut pagani siue
infideles qui volunt dare uxoribus libellum repudii. Queritur
utrum illis conuersis possit aliam accipere ad fidem conuersus uel ante
conuersionem. R. quod in extra. de re. repudium reputatur et ideo fidelis viuen-
te uxore sua et conuersa ad fidem non potest aliam accipere uxorem nisi per
conuersionem ipsius reluctetur cohabitare cum eo uel consentiat uel eum
blasphemare uel vivere trahere ad mortale peccatum in quibus casi-
bus nulla restitutionem petere non possit etiam si de iniusta spoliatione
constaret quia secundum apostolum aliud aliud non est in huiusmodi seruituti subiectus
Item si aliquis conuersus ad fidem dimisit uxorem propter dictas causas an quod
contrahat cum alia uxore conuersa ad fidem. Queritur utrum compelli debeat
eam recipere. R. quod sic. Item queritur quidam paganus dedit libellum
repudii uxori illa nupsit alii per repudium sibi conuersa ad
fidem petit illud. Queritur an possit non obstante quod nu-
psit. R. secundum extra. de diuortiis [illegible] qui dicit dimissa mechatur
non tamen dimissor potest obiici fornicationem dimisse per baptismum
eo quod nupsit alii per repudium et tamen tenetur eam recipere ubi aliud sunt
fornicata non quia in ipsa parte in baptismo soluuntur crimina et non con-
iugia et ita infidelitas in [illegible] compluribus coniuncti per baptismum non
separantur. Ipsa parte non quia non potest sicut plures habere uxores simul ergo
parte non casum in quibus denegatur restitutio iniuste spoliato in parte
de non quia nimis soluendo reddiderit aliam non [illegible] parte non
in maritus non debet [illegible] vxori propter quod nupsit alii licet
matrimonium non tenuerit

Item qui conuersi infideles sibi in minori gradu contrahebant uxorem relic-
tis fratrum suorum in minori illi de nouo conuersi sunt ad fidem
conuersi ut recedant remanere cum relictis fratrum suorum dum
tamen gratia eius ipse infinitate illorum ut uxores cum relic-
tis fratrum suorum dum filiis decedentibus sine prole cum illis conuenit
ut iuxta legem mosaicam semen defuncti suscitaret fratribus
[illegible] de certo sibi complere per eosdem recepta

Uxores casus. Queritur utrum
cum uxori probatum sunt consanguinitatis uel affinitatis uel
aliud claudum impedimentum inter istos siue mandamorum sunt
dotem et tamen ... et tamen quod tota sibi debet reddi ... tenetur ad restitutionem

Significavit nobis P. mulier quod cum viro suo fuit divortium celebratum propter consanguinitatem sed dictus vir dotem suam illatam detinet et reddere contradicit et possessiones quasdam quas habebat communes et filie illatas retinere contendit. Unde mulier illa questa fuit domino pape. Mandat papa quod si est ita ut dicitur et aliud non impediat utrumque illum compellat ad restitutionem dotis et ad divisionem illorum que olim communiter habebant. Nota quod soluto matrimonio vir etiam uxori que fuit ab ea restituere tenetur.

De prudentia. Causa matrimonii que vertebatur inter [illegible] et M. commissa fuit quibusdam iudicibus. Iudices consanguinitate probata protulerunt sententiam divortii inter eos sed de dote quam mulier repetebat actum non fuit. Unde mulier supplicavit domino pape. Unde mandat papa eisdem iudicibus quod ipsi qui de matrimonio cognoverunt et de dote que est causa incidens et accessoria cognoscere debuerunt et diffinire similiter. Unde mandat quod [illegible] vir compellatur ut predicte mulieri totam dotem sicut iustum fuit restituat. Nota quod causa dotis accessoria est sive incidens ad causam matrimonii et qui cognovit de matrimonio potest cognoscere de dote.

Plerumque. Hic ita pone casum. Quidam habebat uxorem. Uxor fuit reprehensa in adulterio et ipse accusavit ad forum ecclesie ordinatis lata fuit divortii inter eos. Quia [illegible] propria sua spontanea voluntate recessit ab eo et postmodum reconciliata [illegible] mulier ista petebat dotem. Dicitur utrum sit sibi restituenda. Respondet [illegible] in [illegible] repetere potest dotem et est sibi reddenda.

Ut si nostre. Rex Legionis accepit in uxorem filiam regis Castelle et ei dedit in donationem propter nuptias castra que eadem teneret quod si ab aliquo casu ipsum relinqueret castra ipsa caderent in [illegible] sed ipsi propter consanguinitatem inter se non poterant remanere. Unde papa mandat quod deberent ad invicem separari sed Legionis nolebat eam dimittere nisi castra sibi restituerentur et ita castra ipsa [illegible] impeditur copule dissolutio. Unde mandat papa Regi Castelle et [illegible] quod in regno Legionis statuit quod castra ipsa que [illegible] [illegible] [illegible] non tamen ob turpitudinem illam [illegible] sit data [illegible] ultra [illegible] non possit et ideo ut dotes non dote propter nuptias [illegible] potest ut ad commodum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] castra ipsa ei restituta fuerunt et ad [illegible] [illegible] [illegible] puellarum [illegible]. Nota si [illegible] [illegible] ut accessorium et ita [illegible] non potest nec dos nec donatio propter nuptias.

Super anno[s] aliquis dedit alicui aliquam terram non in feodum vel
hereditate sed quamdiu vivat possidendam, illam per modum predictum
illius terre dedit uxori sue in donacionem propter dotem, decessit vir et dum
viveret uxor eius predicta donacionem ipse dedit dum vixerit et tenet.
Item predicta illa quod [illegible] dedit alicui et heredi suo de legittimo thoro
nato in hereditate vel feodum aliquam terram, ipsa per modum predictum
ipsam terram uxori sue dedit in donacionem, tandem decessit sine prole et dum
viveret mulier dotem illam de iure possideret. Consulis super hoc quod
ad terram illam possit plus iuris in aliam transferre quam habeat. Vir
predictus non potuit uxori relinquere quod ei non licuit nisi quam-
diu viveret possidere, et ideo mulier illa ~~spectat dotem~~ suo terram
illam habere non potest nisi ille ad quem terra illa spectat [illegible]
voluntate consenserit et tenere in ea [illegible] [illegible] licet cum causa in
causis viduarum favorabiles debeat esse tamen quia iusticiam non est favor
contra [illegible] iusti. Dos quam dos dotem dat viro, vir autem
uxori donacionem propter nupcias. Non quam nemo potest plus iuris in alium
transferre quam ipse habet. Item mulier dat dotem marito, maritus
donacionem uxori etc.

Pre[illegible] [illegible] viro et uxorem suam coram consulibus
[illegible] super dote [illegible] mulier quod videlicet coram
consulibus [illegible] petebat dotem uxoris sibi assignari [illegible]
quod assignari non debebat ei eo ad inopiam vergeret [illegible] tamen
[illegible] de dote [illegible] et quod [illegible] consulatus iudices quod
ad inopiam vergere videbatur pronunciabat quod dos illa non as-
signaretur eidem non [illegible] donacionem de ipsa [illegible]
et dos illa remansit [illegible] per modum [illegible]
[illegible] appellavit [illegible] ad [illegible] et [illegible] iudices
[illegible] ad suam [illegible] citavit [illegible]
[illegible] petebat [illegible] dote uxoris sue [illegible]
proposuit [illegible] quod uxorem suam a se [illegible] et [illegible]
[illegible] obtinuit sibi quod alia [illegible] super [illegible] dote [illegible]
[illegible] fuit [illegible] consulibus [illegible] et pronunciacio [illegible]
premissa iudices [illegible]
de dote [illegible] et [illegible]
[illegible] non posse ad ipsius sustentacionem [illegible]
[illegible]
assignari [illegible] super ea [illegible] quia potest [illegible] alicui
[illegible] ut de parte [illegible] valeat

sustentari ut occasione dotis decedente uxore aliud dimissa an
per adulterium ratione meretur salvanda. Pro quo tamen de dote
prestari quod aliud tamen ad redemptionem vergit. Iste tamen quod prestari potest
exigendum esse cui creditur magis et unde ... contra-
dicit.

(Q)uidam questio fuit apud utrum inter virum et uxorem
durante matrimonio donatio valeat et non sed teneatur. Respondeo ipsa
quod donatio durante matrimonio inter coniuges sed ita quod alter fiet locu-
pletior et alter pauperior sui facta ... donatio confirmatur
... et donatore vivente penitus evanescat si
revocetur ab eo tacite vel expresse vel si prius moriatur quam donatarius
accepit. Sane dico in tali casu isto quod soluto matrimonio dos redit
ad mulierem et donatio ad virum, in consuetudine contra optimam
ut nisi ex pacto facto inter virum et uxorem de lucranda dote
vel donatione propter nuptias contra indultum et pactum eorum
... non utitur. Pro quo dona inter virum et uxorem non
valent nisi in casibus. Iste dos ad mulierem debet redire et donatio
ad virum soluto matrimonio ~~et pactum~~ secundum leges consuetudine ... et
pactum quod hic derogat legi.

C Capellanus. Queritur mulier mortuo viro suo transivit
ad secunda vota quid capellanus videtur mulierem transeuntem
ad secundas nuptias et sic nuptie benedici non debent. Questio
fuit capellanus iste puniri debeat. Respondeo ipsa ... episcopus
tempore suo quod capellanus illum ab officio et beneficio suspendat
et suspensum ad se ... transmittat. Pro quo secunde nuptie
talis benedici non debent et qui eas benedicat puniri debet. Quid secunda
... tamen non ... Raciocinatur quidam de his
coniugati vel ... de morte viri sui quod habebat
secunda ... queritur an debeat sit ... coniugati de
... ut nunquam a ... presumat ad secunda nuptias ... volens
... ei constat quod uxor sua de hac luce decessit. Si
... aliquis vel aliqua hec attendens non ... et dubitet adhuc
de morte prioris coniugis et tunc impendit debitum non denegetur
ab postulante ... ... ab eo. Si vero postea
constiterit de vita prioris coniugis ... relinquat et ad priorem
coniugem redeat. Pro quo vir et mulier ... secunda ... non debent
nisi de morte coniugis ... constat.

(S)upplicatum ... leges si mulier mortuo marito ... anni
nubat ... infamiam ... cum ... tamen si nubit
... secundum dicta infamiam ... quod ... apostolus mulier ... suo
... mortuus ... a lege vir nubat ... vult ... apostoli ... ab
... legalis infamie ... leges non ...
... imitari ... sufficit ... tale ... est ...

De accusacionibus inquisicionibus et denunciacionibus

Q. 1 legittimus per se patet quod hic dicitur in textu dicatur in capitulo isto quod si aliquis cui dignus sit nolmit denunciare epm
sed super aliquibus excessibus primus debet illum caritative admonere
ut se emendet quod si ante se corrigere noluit postmodum tamen eius
defectum ad prelatos aliquid caritativa et legittima monicione
ommissa ad denunciando repellitur. Ratio quia ad denunciandum non vult ad-
mitti qui legittime non premonuit et caritative

Illa quidam abbas infamatus erat apud papam unde mandavit
domini capitulo quod si aliquis est de monasterio ipsius abbatis qui
velit aliquid dicere tunc ipsum abbatem ipsum accusando vel denunciando,
ipse papa paratus est audire ipsum cum illis quorum interest et
eum discernere presentari condempnando ipsum vel absolvendo. Ratio
quia monachi possunt abbatem suum accusare vel denunciare. Item
ex parte eam dicit inquirere cum canonice sunt Item sicut continet de
condempnacione vel absolucionem

Q. 2 impotens dicitur quod si aliquis sit infamatus non debet ad honores
promoveri donec de hoc inquiratur vel in se purgavit. Ratio quia proprie
promovendi ad honores vacillare non debet

Q. 3 Quidam familiaris volebat ipsum epm accusare opponebatur ei
quia erat vilis opinionis et male fame. Queritur utrum sit ad-
mittendus. Respondetur ipsa quia non licet eorum illorum contra accusacionem compellere
quos a se reiecit separare audeat accusacionem eandem. Ratio quia
servus probari non possunt reprobare c. sequens patet de hiis eiusdem. Q.
Compellantur dicitur quod illi qui morantur cum inimicis meis a mea debent
accusacionem repelli cum non mala presumantur quia affectu amicicie
et libenter incitare huiusmodi accusaciones. Accusasti hoc capitulo Respondetur patet

Quidam p. petrus madonella presbiter ex una parte et presbiter bonus et homines
laici capitulo accusare . p super eius exalta cum superiora Johannes
laici capitulo accusare p. madonellam de symonia. Ipse quia laicus erat non
admisit eum ad accusacionem contra p. madonella quod respondet presbiter bonus
super hoc eius capitulo illud statuto accusare. super crimine symonie et ipse eum
repellit, pro eo quod eum et Jo. accusasset idem P. presbiterum bonum
dixit intencionem tunc ipsum petrum et quod est super predicto dictum bonum presbiterum suum
non ventis illorum admisit in accusacionem dicto petro sed quia utrumque
obiectum erat infamatus utrisque ipse infamiam purgacionem indixit. Unde
quia laici clericos accusare non possunt Item sacerdotibus debent se purgare. Ratio
presumitur contraria Item quod tulit testimonium tunc aliquando in causa criminali non
post illud postea accusare Item si quis accusavit aliquem et fuit repulsus
excomunicatus repelli ab illius accusacione quia presumunt inimicus

Excepto monachi denegant abbati suo obedienciam et reverenciam dubi-
tabatur utrum hoc non obstante possint ipsum abbatem accusare. R.
papa quod monachi non repellendi ab accusatione abbatis pro eo quod super obedi-
encia et subiectione ipsius esse noscuntur si alia tamen rationabiliter impediat
quominus de bonis monasterii expense necessarie ministrantur usque ad finem cause
eidem ipsum non habeant reo. quod subditi ut accusare sine sine prelatus non
[illegible] consistit | Quendam sacerdos | obstante obediencia
quoniam repetebat ecclesiam suam de restitucione quam dicebat se esse
spoliatum iniuste respondebatur ab adversario suo G nomine quod non erat
audiendus quia non fuerat spoliatus ex ipsam non intitulatam sed
tantum commendatam habuerit. Item quod quamdiu ebrius in thabernam pernocta-
verat et nulla dormicione secuta sequenti mane missam celebravit
et cum iuste predicta suo privatus fuit ipse autem econtra negavit dicens quod in ea canonice fuerat institutus et iniuste post
appellacionem spoliatus | Mandat papa post inquisitionem de premissis et si constiterit
quod ecclesia ei non fuit concessa sed ad tempus commendata vel quod in
thabernam pernoctavit et mane sequenti nulla dormicione
missam celebravit imponatur ei silencium super ipsa ecclesia. fuit
ei canonice concessa et desiste compellatur ab impeticione eiusdem
Sed si constiterit quod ecclesia fuit ei canonice concessa et post ea de crimine con-
victus non fuit spoliatus restituatur sibi ecclesia. Nota quod quis eciam
habet commendatam non debet eam iure possidere quare non dicitur spoliatus
si inde removeatur vel expellatur per commendatorem.
Venerimus Quendam monacha et nomine fuit electa in abbatissam
cuius electionem papa confirmavit. Mandavit diocesano episcopo
ut munus benediccionis de symonia vellet accusare appellavit ne ipsam
benediceret papa episcopo eam non benedixit. proponebant quod ille non debet audiri
quia non excommunicatus fuerat teste tunc ipsam in ea ellacione quod papa confirmavit
Significato hoc fuit domino pape unde mandat eidem episcopo quod papa appellacionem
predicti hac eam benedicere non proponat cum fuit requisitus. Contra testimonium in
[illegible] quod in ... Nota quod committitur non admittitur ad accusandum ...
in crimine excepto inimicus
Aliter in quendam Canonici bisuntini personas suas super crimine
periurii symonie et incestus archiepiscopi sui de mittebant fuit conventus
papa Et ipse iuris ordine observato archiepiscopo bisuntino mandavit ut
ad electum tunc ad presenciam suam accederet cursus obiectis archiepiscopo ad
tunc se presentiam accessit. Immo et ... sublato de medio cum nullus
apparuisset qui diceret aliquid contra ipsum consilium ab ... et ... ordinis
constitutis in presencia papa si quid tunc super premissis vellent proponere
et legittime ostendere quod tunc ipsum scripserant | quod volueront

quod non proposito clamandi illa scripserant. Sed quia in articulis videbatur
diffamauit illa domino pape. et inuitus quod veneat mandati formam
excessit. Unde papa illis silencium imposuit ne de cetero super hiis ac-
cusarent uel infamarent eundem. et quod circa in purgatione desistere
voluerunt non imputatur eis. re quod papa minus caute in ipsius
archiepiscopi absolute videbatur inquisitionem super fama ipsius commisit faciendam
Nota quod liceat desistere ab accusatione sine pena cum inscriptione. Item
tunc dicitur si inquisitio defficiencie accusatoris. Item potius debet prelatus
dolere de bona fama subditorum quam infamiam eorundem.

Veniens quidam canonicus pragensis G. nomine in presentia pape
proposuit quod cum esset filius sacerdotis ut pragensis ecclesiam non fuerat
canonice ingressus. et tunc privilegium ecclesie pragensis duci Bohemie
[illegible] constituisset sic subiciendus ecclesiam sinuntur. unde papa citauit
eum ut ad terminum suum compareret coram ipso. ipse vero in praua excusatione
procuratores allegauit. inter dictum [illegible] confessionem [illegible] immineret
et quod filium duci baptizandum eadem tunc temporis pendendum papa audi-
ens hinc allegationes eos friuolas reputauit et ipsum habuit
contumacem. et licet procuratores eius in tali causa recipere
non posset tamen eis concessit auditores ut si possent ipsum
alicubi excusare coram quibus predictus G. obiectis predictis
contra eum. Sed quia ipse fuit ei [illegible] quod olim super hiis littere
impetrate fuissent ad archiepiscopum magdeburgensem idem G. in probatione
deficiens ad pedes sanctitatis prostrauit veniam postulans.
ab eodem et confessus fuit quod calumpnioso processerat et quia [illegible] mandat [illegible]
mandatis ipsius et ipse precepit ei pro debito mandati ut tunc ipsum de cetero
talia opponere non auderet quod toto in presentia domini pape fuit concessum
Unde ipse imposuit ei silencium super impeticione eius tamquam contumax
fuit citatus ipsum ad presentiam suam et papa infamiam iudicis ei purgationem
quod in tali non admittitur procurator. Item in tali causa auditus quis
allegationes excusationes. Item qui semel calumpniatus est aliquid amplius
plus non auditur contra eundem. Item licet quis ad iudicium malitiose non
veniens tenetur ad contumax reputatur.

Super hiis Conradus electus fuit in episcopum lucanum quidam canonici se oppo-
nebant illi electo quedam impedimenta contra ipsum opponentes scilicet
male fame et opponebant etiam quod tractat matrimonium ad [illegible] ut sic
repelleretur tamquam indignus. Super hiis mandauit papa inquiri opponebantur contra illos
qui se opponebant et impeticionem fecerant de hiis [illegible] quod deberent
ligare ad penam si deficerent in probando unde iudices illi se ob-
sulerunt domino pape et ipse rescripsit quod tribus modis potest crimen opponi
de [illegible] excipiendo et accusando contra crimen in medium denuntia-
tionis opponitur non inscriptio. Quando opponitur in modum denuntia-
tionis tunc debet in scribi contra eis accusatio fiat ad depositionem contra
et quod si obiciatur ut aliquis repellatur ab accusatione uel testimonio

~~non est necesse opponere tamen quod hic opponebatur non debet quisquam in scribere quod tamen hoc modo~~ Sed cum opponitur ut aliquis repellatur a promotione officii vel beneficii. Sed aut confirmationem apponitur secundum quod opponebatur hic non debet quisquam inscribere quod tamen hoc modo probatum impedit promovendum. Sed si non deiicit a promoto. Si vero obiicitur post confirmationem cum electus sed asserit sed obiiciens se obligare ad penam extra ordinariam ad arbitrium iudicis quia deiicit et ab optento et repellit ab optinendo sic probato perdit quod per electionem et confirmationem fuerat assecutus, et in casu isto licet agatur criminaliter non tamen est quod criminaliter / vel per penam talionis potest tractari. Item tres modos obiiciendi crimen ponit in littera patet. Item cum agitur criminaliter non criminaliter potest tractari [illegible]

Qualiter et quando. Inquisitores quidam legati apostolice sedis ceperunt facere inquisitionem contra episcopum Novariensem. Significatum fuit domino Pape quod inquisitores ipsi non servaverunt debitum ordinem inquisitionis contra episcopum Novariensem. Mandat papa hic scribens inquisitoribus illis dicens ipsi ordinem inquisitionis debitum servaverunt quod deceat eos. Si vero non servaverunt debitum ordinem inquisitionis. Mandat quod ipsum tempore optimo deceant observare ne inde nascantur iniurie vel iniuria nascuntur. Si autem tamquam homines excesserunt non pudeat eos errorem suum corrigere, quia quanto magis in sua missi fuimus [illegible] omnibus et aliquos occasionem invenire [illegible] eiusdem ne sua vilescat auctoritas quod ex hiis que inordinate sunt acta non potest aliquid ordinabiliter agi. Ut vero ordinem debitum servaverunt via regia deinde solum potius sententias in procedant [illegible] inquisitio quia actio Novariensem in hoc negotio ceperunt in similibus deceant observare hoc modo iure etiam quod super hiis que sciunt vel credunt in sua ecclesia reformanda tam in capite quam in membris exceptis criminibus occultis plenam et meram dicant inquisitoribus veritatem. Nota quod in criminali inquisitione ordo iuris servandus est. Item vero iniuria procedant non in iniurie nascuntur. Item iudex errorem suum revocare potest. Item que inordinate sunt acta non potest aliquid ordinabiliter agi. Item inquisitionibus faciendis de occultis non querendum est nisi [illegible] de hiis cum de quibus infamia processit.

Cum dilecti abbas cistercien(sis) et p. a. R. monachi ap(ostolice) se(dis) legati ad presbiterum clamores multos sub delegatione episcopi [illegible] fuissent accesserunt ad ecclesiam agathensem ut

sup[er] hys inquirerent veritatem recipientes mandata tam ep[iscop]i quam
canonicorum et nulla inquisitionum confessus fuerit ep[iscopu]s quod ipse commiserat
symoniam dilapidationem et quod fugerat reos naufragium confessi
onibus testis in scriptis redactis. Ep[iscopu]s timens quod confessionibus illis
sibi preiudicium generari, noluit propterea se excusare quod illas confessiones
dicens quod in mandatis habuerat tantum ad interrogata. Legati illi dicebant quod
sub alia forma mandatum indebite quod plenam et meram dicere inquisitoribus
veritatem et quod tunc si non excusavit postea audiri non debet
et quia ipsi non audiebant eundem, delatio est ad sedem [illegible]
rogatio coram domino papa. Item proposita fuerunt predicta contra ep[iscopu]m aga-
thensem aliquo presente fuerunt quidam testes ad probandum quod mandatum
tum respondere ad interrogata scilicet quod non consistit. Item sub quod mandat
mansit eius depositiones ille non fuerunt publicate nec ipse
[illegible] testibus producendis mandat. Item quibusdam
quia ipsi super hoc veritatem inquirat ab illis inquisitoribus
contra formam mandatum ep[iscop]i tunc et si vero responsionem
quod mandatum ad interroga[ta] solo modo respondere nec si ipse
hoc probavit per depositiones testium quos apud se producit
confessiones aliorum quod contra illam formam non tenebatur
iuri respondere nisi ad interrogata, admittant excusationes
super confessionibus predictis cum excusationes ille confessionibus
non permittant si exponat que tales sunt ut ad bonum et
ad malum valeant retorqueri et eo videtur dicendum extra quam
si probavit illud non absolvat quod licet culpabilis fuit in hoc
de labore testium et quidem quos hanc causam merito
culpa levius valeat indulgeri. Si autem excusationes illas
probavit nec si mandatum plenam et meram inquisitoribus
dicere veritatem eum contra illam formam nec veritatem tacere
debuit [illegible] non obstantibus excusationibus illis
[illegible] remoneant ipsum ab ecclesia agathensi.
Dicit quod plures ex illis excusationibus predictis legatus
sunt cum hoc [illegible] non posset tamen quod plus
ab illis [illegible] quod cum inquisitorum examinatur
[illegible] dicere et nullum [illegible] admittere [illegible] veritatem plene
[illegible] ad eum dicti [illegible] est potius [illegible] ipsum dictum iterum
singularis [illegible] non valet.

Cum oporteat / Cum [illegible] inter ad se [illegible] contra
enormia coram. Item [illegible] ep[iscopu]m [illegible] posuerunt [illegible] item super hys
inquisitionem commissam faciendam ep[iscopu]s hoc intelligens [illegible]
[illegible] ad [illegible] se [illegible] proponens quod illi qui enormia
[illegible] posuerunt [illegible] ipsum odio et non bono zelo ducerent [illegible]
item intimanda cum sint eius inimici manifesti et eius hostibus
consilium et consanguineos suos et complices intendunt
testificatum admitti producere [illegible] ipsum quod non debere ad testificandum

admitti eu[m] [N]on per [illegible] et aliis criminibus irretiti tunc audito
mandat quod inditiis ipsis ad inquisitionem contra eum non procedant ...
super dictis criminibus dictus episcopus fuit infamatus. Si vero ad inquisi-
tionem fuit procedendum predictos vel alios clericos ipsius episcopi constitutos
ut ad prosequendum inquisitionem vel ad testimonium perhibendum admittantur
si prius idoneos viros inquirant et si [illegible] probatum fuit contra episcopum
purgationem canonicam indicare est vero quod minime non admittantur ad de-
nunciandum vel testificandum. Item non est facienda inquisitio nisi
contra infamatum. Item quod famam indicenda est purgatio deficiente probatione.

Inquisitionis [illegible] relata fuit domino [illegible] de episcopo et cano-
nicis [illegible] que non debuerint subplendo [illegible] vi
super hiis committit inquisitionem faciendam. Inquisitores super quibusdam
articulis dubitantes consuluerunt [illegible] quod [illegible] fuit hoc casu
per inquisitionem tale tamen probatum est quod si criminaliter accusatus fuisset convictus
deponeretur [illegible] fuit quod sit privandus [illegible] hic distinguit
utrum sit tale tamen quod impediat executionem ordinis aut retentionem
beneficii vel per accusationem privandum puta si homicidium commisit vel
adeptus est ordinem vel beneficium [illegible] symoniace in istis casibus
non est procedendum sic in iudicio accusationis. In aliis criminibus discre-
tus iudex potest penam moderari [illegible] [illegible] criminalis
Tercio continetur si duo vel plures [illegible] affirmant aliquem re-
cessisse [illegible] commisisse de quo [illegible] infamia non laborat
utrum [illegible] penam debeant infligere. Item casu de quo [illegible]
inquisitori cedulam vel cartam infamationem episcopi continentem
utrum sit procedendum ad inquisitionem eorum que continentur ibidem. Item [illegible]
ut deponat contra illum de quo sit inquisitio [illegible] examinentur et [illegible]
[illegible] utrum diligunt illos contra quos inquiritur vel sunt eorum inimici
et ipsi [illegible] quod non diligunt illos vel expresse dicunt se ini-
micos illorum aut [illegible] publice consitentur se inimicos
esse sed non ostendunt aliquas inimicitie [illegible] probabiles
quod non debeant predicta [illegible] ad hoc [illegible]
infamia vel clamosa [illegible] de quo non laborat
sunt recipiendi ad inquisitionem [illegible] super hoc testes
infamia processit. Item ad petitionem illorum [illegible] de quibus
[illegible] porrigunt in secreto ad inquisitionem cedulas infama-
tionis procedendum. Item non est ad [illegible] fides dictis illorum [illegible]
per inimicitias vel [illegible] tacite vel expresse [illegible] se inimicos
forsitan hec dicere [illegible]
Respondetur [illegible] super excessibus aliquorum [illegible]
se [illegible] facere [illegible] super [illegible] vel credulitate [illegible]
quod [illegible] de [illegible] illos. Item duo vel tres vel plures di-
cunt aliquem infamatum de aliquo crimine [illegible] [illegible]

iniuste restitui censetur contra vt s. de electione illo reputari poterit
debeat infamatus ad pur[gationem] ... pro. ... famam et conditionem
deponentium solo modo non est deponendus si infamatus purgatione
canonica poterit indici sibi arbitrio iudicantis ad sibi ... quod
per dicta paucorum infamatus dici non debet maxime apud
bonos et graves lesa non existit Nota primo duos casus in
quibus acta prima exequenda ordinis ... cuius non ... in
quibus aliquis sine ... accusatore Item illud
quod ingredi non ... decime ... laborat infamia ... testes
recipit Item acte infamantes non sunt audiendi Item
... testibus non credendi Item per famam et conditionem
probatam nullus ... si purgatio per infamia ...
Item dicta paucorum non infamant purgationes arbitrarie sunt
Inspectionis G. Walteri abbatis Corbien. per commissa inquisi-
tione super statu ipsius monasterii tam in capite quam in mem-
bris inquisitione commissa legatus ap. se ad monasterium accedens
predictum ipso abbate presente nec reclamante cepit inquirere dili-
genter super statum monasterii inquisitione facta legatus dictum abba-
tem peremptorie evocat ut contra inquisitionem proponeret si quid posset
rationabile abbas ad ipsum accedens allegavit quod in curia con-
tra ... procedere non valebat ad predictam inquisitionem ... fuisset co-
ram se ap. appellavit cardinalem non obstante ... esse suspectum
inspectis que probata fuerant contra ipsum a regimine abbatie amovit
eiusdem dando monachis licentiam aliud eligendi qui ... cardinali
elegerunt priorem in abbatem de argentolio super hoc dicta ...
ad ... ipse vero audiens hic inde ... dicit quod de talibus ... fuit
sic ... que dicta ... amovere a regimine abbatie
restituendus esset per ordinem iudiciarium non ... abbatie eiusdem
ipsum ... absentem abbatie ... per ... nolunt
a regimine abbatie qui non ... fuit dicto generali substitutus
eo quod ipso ... per ordinem iudiciarium non ... substitutus pro-
remotus ... non fuit remotus ... inordinate
vel ... sententie ... per ... collentes omissa per ... prius
abbatem ... que ... est sic ... per ipsum restitui in
Item si aliquis est iniuste destitutus ista ita ... ab ... predic-
... subdiaconus ... nomine canonicus ... sunt quod ...
... ap. se ap. ... per prebenda quam obtinuerat ...
... nepos ipsius ... super accusatoribus sibi datis
quam concessionem ... exequendam mandavit ... executores
... mandato a ... ad ... executores
modo ... fuit ... cum ... in
et homicidio erat publice infamatus ... prebenda ... dicto ...
... erat

Sibi conferenda et potius auferenda, quia executores in negocio
non processerunt vero [illegible] et capellanus se accedentes predictam prebendam
quod pro allegavit petens ut collationem sibi factam faceret exequendam
et eos in expensis puniendos [illegible] mandat quod executoribus
collationem factam dicto [illegible] debeat executionem mandare nisi ipse super
obiectis criminibus in modum exceptionis publice fuit infamatus super
facto si legitimus apparuerit accusator audiat quod fuerint contra
opposita et si crimina illa vel aliquod eorum probatum fuerit contra ipsum ab eadem
prebenda silentium imponant eidem. Si vero nullus contra ipsum super eis
accusator et ipse super predictis criminibus fuit infamatus contra ipsum apparuerit
[illegible] indicant eidem quod si defecerit imponant ei silentium. Si autem
canonice purgaverit, collatores absque molestia compescant eos qui eum
super impedire in expensis litis condempnandos. Dicitur quod executio
facta collatione fit super criminibus publice infamatus. Item deficiens
[illegible] contra canonicas purgationes prebenda privari in expensis [illegible] hic. Ideo fit hic quia iam
constabat de [illegible] contra eum probanda collata.

Qualiter et quando debeat prelatus procedere ad
inquirendum de subditorum excessibus et qualiter eos debeat punire
eciam in ecclesia fuerint invenit quod evidenter colligitur ex auctoritatibus
novi et veteris testamenti ex quibus auctoritatibus processerunt postea ca-
nonice sanctiones. Legitur enim in evangelio quod villicus ille diffamatus erat
apud dominum suum quasi dissipasset bona ipsius audivit ab illo quid
hoc audio de te redde rationem villicationis tue iam enim non poteris
villicare. Et Dominus in Genesi ait descendam et videbo utrum clamorem qui
venit ad me opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifeste
probatur quod non solum subditus sed etiam cum prelatus excedit si per clamorem
et famam ad aures superioris pervenerit non a malevolis sed a providis et ho-
nestis nec semel sed sepe debet prelatus descendere et coram ecclesie
senioribus ecclesie diligentius veritatem inquirere et si rei poposcerit qualitas canonica districtio
culpam puniat non tamquam ipse sit accusator et iudex sed
quasi fama denunciante officium suum exequatur. Istud quidem est
observandum in subditis et diligentius in prelatis qui ipsi sunt quasi
signum positum ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere
pro officio suo odium multorum incurrunt. Ideo statuerunt sancti
patres ut accusationes prelatorum non facile admittantur ne concussis
columnis corruat edificium nisi diligens adhibeatur cautela
ut accusatio que ad degradationem intenditur nullatenus admittatur
nisi legitima precedat inscriptio. Sed cum fuit quisquis infamatus ita ut clamor
scandalo dissimulari non possit tunc ad inquirendum et puniendum
prelatus procedat non ex odio sed ex caritate. Sic etiam quandoque
excessus corrigendus non ex ordine tamen ab administratione
removetur quod [illegible] caritatem ut [illegible] amplicationem villicationis.

E debet. Juxta paragraphus dicatur quod ille contra quem inquisitio debet esse
primo non per contumaciam se absentet et illi sunt exponenda capitula
de quibus fuit inquirendum et dicta testium et nomina eorum ut sibi
ei publicanda exceptiones et replicationes licitae ne per suppressionem
non detur audacia infamandi et per exclusionem excusationum
deponendi falsum probeatur. Ad corrigendos. Juxta capitulo
dicatur quod prelatus tanto diligentius debet ad corrigendos excessus
prelatorum descendere quanto dampnabilius eos dimittit in correctos
et quos exceptis notariis tribus modis potest procedi per accusationem
vel denunciationem et inquisitionem eorum ita tamen ut diligens in omnibus
adhibeatur cautela ut pro levi(?) mutilatione admittatur in quo legitima procedere
debet inscriptio et denunciatione caritativa admonitio et inquisitionem clamosa
insinuatio praevenire sicut moderamine semper adhibito ut secundum indicii formam
sententia quoque forma dicatur. Juxta ordinem et regulares personas non tantum
et quod sic consuevit quae causa requirit quod de facili possunt a suis administrationibus
amoveri etc. et cum infamia pendit a malivolis non debet pro-
cedi ad inquirendum quod ex odio possunt fama illam processisse. Item prelati
quasi signum dicuntur posito ad sagittam. Item prelatus non debet
inquisitionem deponi sed ad institutionem removeri nisi in duobus casibus etc.
ingressus etc. Item prelatus non debet procedere ad inquirendum
ex odio sed ex caritate. Item ille contra quem fit inquisitio debet esse
presens nisi contumaciter se absentet. Item ea de quibus inquiritur
debet ei manifestare et copiam defensionis dare. Item quod in inquisitione
inscriptio semper precedere debet ad monita denunciationem et inquisitionem
clamosa insinuatio. Item forma semper formanda est. Item accusationem
Item regulares de facili removentur a suis administrationibus si in negotio agendi

Sicut olim statuit concilium generale sic olim a sanctis patribus
fuit statutum ut metropolitani non singulis annis provincialia
concilia celebrare in quibus delicta intendant tam corrigendi
reformationem dicto(rum) et mores corrigentes regulas canonicas
et presertim hic contra pena debita transgressoribus
valeat melius adimplere. Per singulas dioceses constituat personas
idoneas et honestas qui de plano et sine aliqua iurisdictione per in-
tegrum annum que correctione et reformatione sint digna fideliter diligenter
inquirant subscripta ut super his et aliis provida deliberatione refera-
ntur et tamen statuentes faciant observari et in episcopalibus synodis
annuatim celebrandis ea debeant publicare. Per singulas dioceses qui
quis autem hoc statutum neglexerit ad implendum ab executione sui officii
suspendatur.

Olim Johannes XXII. Ex(?) relatione super statu quorundam monasteriorum ordinis Cister-
tiensis in capite quam in membris commissa fuit quibusdam in-
quisitoribus ad petitionem Johannis et per nonnullos de monasterium suum ve-
nire inquisitionem coram ipsis abbati quasdam sententias suspensionis
excommunicationis tulit in quosdam de monachis et sine suspensionis
in quisitionem eidem habentes eius et etiam per quosdam ipsius monasterii
ficale faciant quasdam et appellaverunt indices delegatos
dicte et quosdam in dicte etiam et instituit ipso negotio per
per violentia in decretale

ita ipm et et singuli impedimenta retardabat reformacionem mon[aste]rij
Significata fuerunt dno pp[a]e peracta visitacione monasterij apparet
ut fecerit ab eis expensas factas et familiares ministrari debitis
monasterij Comperimus mandat ipa inquisitoribus qua negocij valeat
redacti deant relaxari sentencias suspensionis et excommunicacionis quas
abbas protulit vel per quosdam iudices fecit promulgari per negocium
negociorum meos et adherentes eisdem et restituant illos quos abbas pen-
dente negocio et inhibicionem spoliavit et relaxati inantea si aliqua
de taceri visitacione exortas fuerit procedat in negocio de plano et absque
iudiciorum strepitu inquirendo que et personas et observatas &c.
Quidam videlicet inquirenda et corrigenda que fuerunt corrigendum
tam in capite quam in membris proviso ut negocio pendente obediant
abbati ita et intendant ut propter reformacionem monasterij non valeat
impediri Si vero testes contra abbatem producti fuerint expensas faciant
dictorum testium et facient sic producti monachi tribus vel quatuor
vel aliis quos assumpserint ad dictum negocium prosequendum de bonis
monasterij computantes ipsa recipient de bonis monasterij Non inqui-
sicionis inquisitorum extendi ad ea sunt quibus eorum officio non pre-
cerat Item mandata dignitate conventus pariendum fecerit non tenet
ut sunt servanda Item pendente accusacione vel inquisicione contra
platum subditi debent obedire eidem Item platus pendente inqui-
sicione vel accusacione contra ipm non debet aliquid facere propter quod impediatur
officium iudicis quod si fecerit inquisitor vel iudex totum revocet Item
copia testacionum facienda est abbati contra quem proceditur Item
monachi in expensis monasterij procedunt inquisicionem cum vel licenciam
Relatorum quidam Canonici frisingensis denunciavit dno pp[a]e
quod eorum episcopus in canonice electus non ad optimum omnes delabi
asserunt quod nisi celeriter adhiberetur remedium ad dissolucionis obprobrium
deducetur eciam plurium rerum prodigus est et fame sue prodigus est
et salutis ut potest et mittant ducit nimium dissolutam propter quod
sunt quibusdam indiciis quasi personaliter accedant propter quod mandat
inquirant et eum sub sigillo suo ad eum transmittant ad locum vitatum
epo tamen assignatos quod prefectum dno pp[a]e se presentet interim
receptis manum eius potestate vendendi dandi infeudandi seu quoquo
modo alienandi bona episcopatus eius penitus interdicta Nota quod inquisicionis
citacio personalis accedit dum de loco inquisicionis vel ubi commissa
fit monasterio et non alibi facienda est Item cum aliquis de inquisicione
suspectus de dilapidacione interdicenda est potestas quocumque modo ali-
enandi bona ecclesie — Scda
Quum frigensis basilarius subdiaconus accusaverit Iohannem
diaconum ea super accusacione commissa fuit auctenus sacrista
et quibusdam aliis iudices in negocio procedentes eo ipse basilarius
vel prebasilarius et Iohannem diaconum absolverunt eundem nullam

pena imponentes iurisdiccio subdiaconus per calumpnia privet et ad
notitiam dominum papae venit ipse scribit antonino sindico dicens quod illa
crimina sceleratis sunt permissa que obiciuntur illis qui culpa-
biles non fuerunt et precipue sacrilegiis hominibus unde
reprehendit iudices illos qui contra illius sententiam dictorum
resederunt et precipue sacerdotis hominibus unde reprehendit indicens
pro eo quod nullam penam dicto iurisdiccio calumpniatori imposuerit
unde mandat dicto antonino quod ad tantum malum non debeat im-
punitum predictum presbiterum privet officio subdiaconatus et verberibus
castigatum publice in exilium deputari No quod qui non constat int-
endit tamen aliud puniri de pena talionis Item ubi quis
non debet puniri pena que debetur accusatori alia pena addi-
tiori pena ut hic quia non poterat presbiter puniri diaconali
loco illius verberibus castigatus mittitur in exilium
Cum dilecti canonici scole palatine ad se apostolum accedens
suo episcopo excessus varios indicavit quod examinator corum
commisit quibusdam magistratibus sacerdotem et examinatorem suum sub
sigillo suo destinavit inclusa quos sed sua examinat pessi-
negocii deduce nec invenit aliquid de predictis suffi ac predictum
vero absolvit eum ab excessibus mandans quod eidem cum uti nemo agere
suspendit ab officio et beneficio donec se purgaret quod non calumpniatori
tamen possit adhuc dicere aliquid respondeat ut ceteri sibi pena plini
ad infirmitatem prelatorum suorum de facili presumant non presumat Item
quod qui deficit in probacione in ea de criminatione pro utilitate ad pena nec
debet aliud et precipue prelatum suum infamare De symonia
Nec ordinacio habuit quod in synodo statuit quod pro ordinacione
nullus aliquid accipiat nec ordinatus aliquid exhibeat
Nisi aliud dicit hic quod preconium populo in ecclesiam laudem in-
stituendo et eorum sibi remunerans omnia depanat
Audivi diacones nunc quod catholicos admittendos sit in accusacione
Simoniaz Re ipsa quod quibus admittendo accepto a maiori
Cum dominus qui fuit sui per licenciam accusandi eodem tum si inde
sacerdotis iste non infirmans nulla calumpniam repellendo primo
pariter probando esset ut veritate assumat ad repellendam symoniacam
pravitatem No quod omnibus admittendi in accusacione symoniace
Cum salvo in isto casu et in sequenti quod si quis accusatus
fuit de symonia donec sit purgatus ab officio et plebe a
celebracionis amittet donec de veritate constitit
Sicut symonia ceteris aliis morbos vincit pro sua a-
dilacionem ad de ipsa constituit de causa de clericis et coppe

t Nota quod propter magnitudinem criminis simonie servi adversus dominos et quilibet
criminosi admittuntur ad accusationem contra simoniacos. Item omnes
peccant qui tacent et non produnt simoniacum et quilibet potest eum accusare
et interest ut ab ordine male accepto removeatur. Reg.

D Dicit satis in talibus casibus plerumque ne ab hiis qui tenentur ad
ad rectorem alicuius ecclesie reparantur ut prioratum vel capellaniam
vel aliquid propter aliquam committat et quamvis fiat tamen ille qui dedit
et ille qui accepit symoniam committit ut in aliquo spirituali non obstante
aliqua consuetudine quia diuturnitas temporis non minuit peccatum sed
diminuit augmentat et in isto casu ...

Item sit tractatus fiat per ... A apud Exoniam cum sint
electores promisit archidiaconus quod beneficia et aliorum clericorum
quod prioratus vel utique sue electioni consentirent. Item Rex et alii
principes pecuniam receperunt ut electioni consentirent. Queritur quid
dicendum quid sibi agendum ... R. Respondeo quod
si manifestum est ... et clericos recepisse promissa ... illorum
illam vel conventus consensi sunt vel quieti sunt deponendi. Si
vero non est notorium ne quieti sunt non consensi sunt sed laborat
infamia indicenda est eis purgatio in qua si defecerint sunt
puniendi. Rex autem et principes sunt inducendi ut si qui receperint
... vel electores ... asserti ... restituant ... Item
... illa ... electione ... deponendi ... simo-
niam committente ... pecunia recepta restituenda est ecclesie in cuius
iniuria data est.

Q Queritur quidam ... clericus et nobilis vir ... in ...
... conventus quod ... ... quod ... ille ... dominus
... ... non poterat ... in causa illa
... ... ille ...
... ille promisit ei dare aliquid illam ...
... ...
promissio ... simoniacum ... eadem ... imposuit
... silentium ... R. ... quod sola promissio super re spirituali
simoniacum producit.

t Ultimo ... quidam ... plures ... simoniacum
... ... infamia ... ...
... ... si notorium fuit aliquos ... ille ... simoniam
... eos ... removeat ... ... non notorium non est
R ... in laborent infamia publica indicat ... in ...
... ordinis purgationem in qua si defecerint beneficiis illis privetur
... eosdem.

r D Denique statuit ... ... aliquid ... emolumentum

temporale recipiat a quodam publice se offerente ut episcopus non cuius interesse
tollet petitum illum nec propter respectu alicuius persone consanguinitatis
et familiaritatis dimittat cum petitum episcopus ignotus sit. Item
dicit quod illud digne remittere propter gratiam vel favorem ad
reconsiliationem adducat et testimonium reconsiliationis ferat cuidam
vel propter aliquem liuorem sine odium removeat a reconsiliatione quia
utrumque simoniacum est. Notandum quod qui dat temporale spirituali symoniam
committit et qui propter consanguinitatem vel amicitiam denunciat
episcopus petentem alias simonia committit. Item quicumque penitentem
propter gratiam vel favorem ad penitentiam adducit vel propter odium
removet a reconsiliatione simoniam committit ~~Item quicumque~~
et tunc favor vel gratia sine odium succedit loco precii.

Querelam monachi de Adra quod maneria cum pertine-
ntiis suis et cetera quidam adepti sunt a monachis de ea
domo sub annuo censu xv librarum et super contra ab ipsis monachis
habuerunt, per quemodo ~~...~~ per monachos de Adra talis suo
in consulto certo precario accepta in pecunia dicta monachis
de ea domo resignavit. Unde monachi isti de Adra conquerebantur se in-
iuste gravatos esse mandat papa quibusdam prelatis quatenus eis concordare
vel iudicio terminare procurent, si constiterit quod ecclesia predicta cum non
potuit nec redimi. Unde monachi de qua domo lecte citati sunt
contumaces iudices monachi de Adra induxit in possessionem eorum
de quibus, quia sia videtur inter eos nec permittat eos a ... mole-
stari. Notandum quod cum nec potuit emi nec redemi absque simonia
... propter contumaciam vel ante litem contestatam contumaci debet in
possessionem ... Item delictum prelati talis de consulto non preiudicat.

Aliqui ecclesia episcopo [illegible] ... minoris
... per estimate et illos denarios alii applicant cathedra-
tico alii paschale presbyteratum alii applicant illos consuetudinem
episcopalem. Sed quod est simoniacum ... propter quod ... presbyteri ...
consuetudinem ut ~~formidare~~ ~~Notandum quod in delicto~~ plagimus dena-
rios predictos in latere ... quod si fecerint ... sui ordinis
potestatem formidare. Notandum quod in delicto non excusat consuetudo
... nomine non placet.

Dilectis filiis ... Cantuariensis ... induxit querela clericum
ut faceret fidelitatem ita quod ipse illi clerico beneficium etiam ad
annum singulis exhibebit ... videtur quod ... obligatio
... ~~...~~ infirmisit ... perit ... adhuc ...

absolui dicit quod pacto huiusmodi nil amplius ad illud quod
accepit sibi videbitur petitur hic honesta et fauorabilem ipsa
ipsa ab illa fidelitate absoluit ad illud quod fuit diuinis le-
gibus et humanis ita quod si sacerdos districto pretium accipiat et ne
nota infamie possit respergi contradicit sibi libertas quam possit
eundem in testem suo indigentiam cum infamatus eiusdem lege
quod fidelitas pro spirituali accipienda si non est quod symonia est
Et si quesiuimus eiusdem electus fuit in archiepiscopum et
confirmatus ipse per quendam cardinalem eundem per mare trans-
sinit ei pallium sed illius electi scient dominum cardinalem et
non paucas constitutas habet optulit ei palefridum ipso electo
ignorante et recepisset postquam misit pallium ab eo per eorum Respondeo hic
intelligentis dubitauit an erit sibi in aliquo imputandum consulitis
super hoc et ipse videt quod non est in aliquibus vltimum oportet dubitare
non est tamen dicat humane leges quod quidam contempnunt sacramenta et minima
exhibere quandam tenui religione dicitur tenue religio quod
dubitat ubi dubitandum non est et ideo post sed eius cardinalis
equum vnum illo ignorante transmisit illos non dubitare et ad pau-
cas comitatis venit per mare secum habet et in accipiendis muneribus
uel dandis tria sunt consideranda scilicet qualitas dantis diuitis uel egeni
qualitas muneris si magnum uel paruum donum sed accipientis qualitas
muneris et temporis donandi Et qualitas persone ut a paupere diuiti
uel egeno qualitas muneris si magnum uel paruum donum temporis
an instante necessitate uel alio tempore donet Si predicta considerentur
non fuit magnum si sed ille equum vnum cardinali donauit quem
in scitum et non petenti donauit et paruus hic fuit uerisimile in speciata
quidam alia intercessit et dicit Beatus qui excussit manus
suas ab omni munere de domo illius dorsi quod solet accipientis
circumstantie in aliis que accipientis animum non immutaret racionabiliter
est intemptari consueuit accipientem non delinquere uel donatorem
Nota quod non est quis dubitare ubi dubitandum non est Item in
donis dandis tria considerantur ut habetur Item modica non presumuntur
aliquam immutare
Eueniens eiusdem presbiter F nomine vot sed monachus abbati
et conuentui voluit eum recipere in monachum monachi postulauerunt
ab eo xxx solidos abbas et predicta [struck] sed vnum mandat familia
xij presbiter dicitur hic et consuetudine monasterii aliquid ac attendit
ad spem peruenit predicta cum ipsa vnum mandat eum quod si est
ita compellat abbatem et monachos ad restituendum pecuniam predicto
presbitero indigne acceptam et eam puniat ut in aliis monasteriis
sub excusatione officii sui suspendendo pro tanta enormitate excessum
Nota pecuniam restituendam monacho quam dedit monasterio pro sua restitutione

Homo quidam iudeus volebat ad ordinem sacerdotalem ascendere ad archiepiscopum ut
eum presentaret ad ordinem sacerdotalem qui ad voluit ad ordinem presentare
nisi pro xvi solidis. solvisset eidem et ordinem per eum presentatus
accepit / episcopus dixit / cum sacerdos hic in scelere fuerit confessus quid de ipso
presbitero sit agendum Responsio si est hic scelus eiusdem moneat et
iudicat ut ordinem alium assumat et penitus abstineat
ab officio sacerdotali alioquin non deberet ab officio sacerdotali arcere eum sit
secundum eius excessus prima tamen sacerdotem ipsum iniungat Nota quomodo
occultum prelatus punire non debet quia aliud sit ut deus non ut iudex
9 Et symoniace quidam ordinati fuerant / sic sequens R
symoniace constituti fuit de hiis quid sit agendum Responsio papa
semper hic tamen non possumus dare responsum nisi primo sciamus quod
fuerint ordinati ymmo si quidam per symoniam quidam
symoniace sint ordinati ut potest episcopis ignorantibus symo-
niaci non sunt cum illis dispensatione prima in suis ordinibus
permane. Nota quod symoniace ordinati sunt episcopis ignorantibus
R non sunt symoniaci cum quibus potest episcopus dispensare
Walterus quidam electus fuit ad regimen [illegible]
et voluntate maioris partis paucis contradicentibus [illegible]
dam amicorum illius de voluntate electi [illegible]
petitam solvit ille cum discordiam faciebant [illegible]
dicto congruenti [illegible] dubitans quod symoniace et se con-
R cardinalem [illegible] sede [illegible] intimavit committe
semper [illegible] salutare [illegible] R [illegible] dicens [illegible]
absolvit et si ad instructionem sponte dimittat [illegible]
[illegible] illius ubi [illegible] [illegible] si [illegible]
[illegible] pro [illegible] vel pacientis [illegible] quod [illegible]
voluntas non excusat
9 Laurens quidam R nomine [illegible] quia erat
fuit excommunicatus [illegible] cum ad [illegible] non [illegible]
tandem creditoribus satisfacere sed absolucionis benefi-
cium habere non potuit excommunicatoribus [illegible] quereliis
R pro absolucione conquestus fuit ille [illegible] mandat
quibusdam [illegible] si [illegible] debitum solvit ipsum
[illegible] absolvant si excommunicatores requisiti ipsum
[illegible] absolvendum Nota quod absolucio [illegible] est impediens
De regularibus R quidam regularis / cum speciali
[illegible] et [illegible] episcopis [illegible] per
symoniam ingressum in monasteriis et ecclesiis regularibus
[illegible] quid de ipsis sit agendum R Responsio
quod cum multa semper hic auctores recipiant [illegible]
aliud statuendum nisi ut locum [illegible] ad [illegible] taliter
sunt [illegible] et alia monasteria districtioria
[illegible] [illegible] [illegible] ignorantibus episcopis

De decima data fuit compellendi sunt ut eius loco
renunciant et postmodum redeuntes in eundem sed
absque scandalo ibi poterunt remanere nec in aliis
eiusdem ordinibus collocentur. Responsio quod illi quibus scientibus
symonia est commissa in maioribus monasteriis sunt po-
nendi alii ignorantes symoniam in eisdem vel in aliis
locis eiusdem ordinis dispensatione possunt remanere.

2 Ex insinuacione cuiusdam patris cupiditate ipso tamen
ignorante in canonicum eiusdem ecclesie fuit receptus pro
magna ad annos discretionis non veniens signum tamen assu-
mpsit in prebendam quam taliter adeptus fuerat in manu
prepositi et fratrum sponte resignavit sed idem prepositus et fratres
sibi compacientes ipsum de novo in canonicum elegerunt
ita videlicet quod ipse locum postremum locum in choro
et in aliis optineret ille conquerit. petit ut indulgencia
quam fratres misericorditer sibi fecerunt contentus existat et
ut indulgencia racione prime recepcionis nichil audeat
in ipsa ecclesia vindicare. Responsio quod capitulum [illegible] pro dispensatione
cum eo qui ignoranter in ecclesia beneficium est adeptus ut in
eadem ecclesia in canonicum admittatur. Item actio semel
extincta amplius non reviviscat.

Nobis fuit vacante quadam plebe capitulum eiusdem plebis
decrevit presbiterum eligendi quorum qui elegerunt plebanum
a [illegible] illius de cuius electione sperabat promiserunt
[illegible] quatuor vel certis omnibus pecuniam se soluturos
eo tamen ignorante et cum vendere huiusmodi promissione electus
fuit [illegible] an talis electio [illegible] sit improbanda Respondemus
[illegible] quod quamvis illius promissionis consensus non fuit [illegible]
electio si de hoc constiterit est improbanda nisi probet illos qui
promissionem fecerunt fraudulenter [illegible] fecisse vel dispensa-
[illegible] ille [illegible] qui fuerat eligendus [illegible] [illegible] indispens-
cate aliquis est electus in prelatum alicuius ecclesie alia queda
[illegible] [illegible] simoniaca [illegible] [illegible] illa electio
esse cum tali valeat dispensare et videtur quod non
quod simonia ab aliis commissa alii nocet qui culpabilis non
fuit nisi id factum fuit [illegible] electi [illegible] non
[illegible] fraus et dolus alicui prodesse non debent
electum a [illegible] [illegible] [illegible]
Et [illegible] affligebat [illegible] [illegible] ab [illegible] desistat
[illegible] ei certam quantitatem pecunie se daturum
[illegible] recepcionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] molestia non [illegible] super dignitatibus et beneficiis
[illegible] Mandat [illegible] quibusdam [illegible] [illegible] est [illegible]

compellant archidiaconus retineri quod accepit si ipsum
ante promissionem suam venisse constiterit. Non per hanc
confessionem liberatus est alium reddere peractionem suam
iterum fidem non servanti fides non est servanda.

Quidam capellanus de villa fratrum pro excessibus mor-
tuorum et benedictionibus nubentium exigebat pecuniam
a parochianis suis iniuste extorquebat. Parochiani
illi conquesti sunt papae unde mandat parochiam
capellanum illum moneat ut accusata quibusdam exactionibus
desistat et pro excessu satisfaciat per assumptionem
obedientiae. noluit ipsum compellat pena canonica. Si autem

Ablatus archiepiscopo contra eundem ipse dixit quod
in monasteriis et aliis locis religiosis inveniuntur multi
lapsi symoniacam pravitatem per ita in eis multi
recepti contra recepi debuerunt. sed quia multitudo erat
quesivit a papa an utile sit aliquid decernendum et ipse Respondit
si predicti coram ipso fuerint accusati possit eorum
accusatio fuit approbata tamen dantes quod recipientes taceo
puniatur. Si autem inquisitionem de hoc sibi constituit illos qui sy-
moniace in locis talibus sunt recepti inde removeat et ad mo-
nasteria dirigat arctiora ad penitentiam peragendam et ab actibus per-
tibus et prelatis quibusdam et officialibus eorum dirigat penitentiam pagen-
dam competentem et donec illic peregerint ab executione sacrorum
ordinum suspendat eosdem iniungens episcopis suis ut hanc formam
per suas dioceses faciat observari. Item si eius sit aliqua taxatio
fuit eis oblatio illud gratis accipi poterit Non. Pena regula-
rium qui per symoniam sunt recepti ut qui convictus est in monasterio
accusatus debeat deponi qui in monasterio inquisitione in aliud mo-
nasterium arctioris religionis debet poni pro agenda penitentia hodie
standum videtur illi constitutioni q. e. quum Item si gratis detur sine aliqua
taxatione illud accipi potest vel recipi.

Audi Hely audiens ipsa iudicatur quod prelati tanto diligentius subditorum
excessus corrigere debent quanto eorum offensam dimiserunt incorrec-
tam quia unde exemplo Hely qui licet bonus existeret tamen quia in fi-
liorum excessibus non corripuit et in se et in suis vindictam
excepit prelatorum eius et subditorum tribus modis excepte noto-
riis procedit pastor pro accusatione denunciatione et inquisitionem
prout ita videlicet quod accusationem precedit inscriptio denunciationem
admonitio et inquisitionibus clamosa insinuatio et hoc probat
auctoritas dicens dicit descendam et videbo utrum clamorem qui

ad me compleverint ad clamorem descendam et videbo, ut
ad me prelatus descendere debet et inspicere et videre an veritas
sit se habeat et hec etc. Concludit per antiquum timorem sed quod de
quibuscumque clericis ad aures prelati pervenerit quod iuste possit offen-
dere non statim credat sed prius ad canonicos suos veritatem inquirat
ut si culpas invenerit in parvis puniat non tamquam ipse sit ac-
cusator et iudex sed fama deferente suum officium exequatur
ita videlicet ut iuxta iudicii formam sive formetur. Hiis
premissis descendit ad causam cum accusatorum pervenit predicta.
Abbas Pomposianus erat infamatus apud dominum papam de
simonia dilapidatione periurio et insufficientia quidam
monachi Pomposiani de suppliciis denunciaverunt domino pape/ abbas
excepto quod denunciatorum quorum supra continetur non potuit
secundum regulam etc. Sed monachi asserebant se illud promisisse
ad hec probandum induxerunt duos monachos sed quia super hoc con-
tendere non desistebant. Papa ex officio suo voluit inquirere de premissis
verum super predictis tamen recepit inimicitia monachorum tam contra
ipsum quam per ipsos venerant quorum depositionibus publicatis
ceperunt disputare super hiis sed quia predicta illorum et offensione
abbatis consistebat papa/ et abbas quandam summam pecunie ab ante-
cessore dimissam expenderat et in alia maiori monasterium
obligaverat compertis premissis ipsum tamquam de dilapidatione suspe-
ctum suspendit ab administratione. Sed quia simonia inter
mores videtur esse probata abbas contra testes exceptiones oppo-
suit videlicet conspirationes et inimicitias capitales furtum et
adulterium ut eos a testimonio removeret super quibus fuit satis dis-
putatum quidam dicebant quod omnes indifferenter essent admittendi
ad accusationem simonie ad instar criminis lese maiestatis pro-
dat. Alii vero econtra dicebant quod licet crimina ista quantum ad accusa-
torum personam non parum differunt eam in multis et preterea distingu-
endum est inter accusationes et testes. Papa vero equitate
pensata ne duorum sententie vel simonie crimen con-
traheret impunita exceptiones illas tamen admisit que
si probentur testes non zelo iustitie sed odio procedere
viderentur. Nota quod ille qui vel ad renunciationem admittitur
ad testificandum. Item non admonitus debet procedere denunciator
alias denunciantes repellit. Item suspectum de dilapidatione sus-
pendit ab administratione. Item conspiratores inimici capitales

repellitur a testimonio qui a ex odio deponere videntur
Ex tuas iudicialiter procedenti dicitur quod abbas pompa-
sianus plures exceptiones opposuit contra testes inductos
contra ipsos in crimine symonie et per quasdam exceptiones ad-
misit quasdam repulit unde videbatur quod testes criminosi
admitti debeant in crimine symonie consultus fuit apostolicus qualiter esset
incedendum et ipse rescripsit quod dicte illa licet lebij cedit ad cuius
intelligenciam sic distinguitur primo circa modum agendi utrum agatur
de crimine symonie criminaliter an civiliter et si civiliter agatur utrum de
rigore an de equitate / Secundo distinguit circa personam contra quam
procedit utrum sit regularis an secularis et si est regularis utrum illa sit
inferioris condicionis an excellencioris dignitatis et an sit bone opi-
nionis aut consimilis infamatus et utrum de facili possit pu-
niri an sine scandalo nequeat deponi / Tercio
distinguit circa personas testium utrum sint honesti vel crimi-
nati de crimine an in crimine perseverant et utrum testificantur ex cari-
tate vel odio / Quarto que circa alia de testibus
utrum causa vel minora vel maiora an paria crimina consimiliter an
sint alia adminicula que adiuvant testes hoc ordine ad intel-
ligenciam illius capituli sunt distinguenda et recolligere illos quoque mo-
dos quantum ad aliquam partem hoc modo si agatur civiliter de crimine
symonie et secundum equitatem et persona contra quam agitur sit regularis
et inferioris condicionis et male fame et qui de facili potest removeri
contra talem personam testes qui adhuc in crimine perseverant videlicet
ad minima aliqua puta furti adulterii que sunt minora crimina quam
ex caritate deponunt et habent alia adminicula admittuntur in crimine
symonie propter criminis enormitatem et tales testes admissi fuerunt
contra abbatem pompo. non obstantibus exceptionibus furti adul-
terii de equitate et non de rigore aliquas vero exceptiones ~~criminaliter~~
ast. et conspirationes et inimicicias capitales probandas ad-
misit quia eis probatis patet ex odio testificantur et tales testes
contra talem prelatum licet admittuntur non secundum rigorem iuris sed
secundum temperanciam equitatis cum agetur non criminaliter non ut depo-
neretur ab ordine sed civiliter ut ab administratione amoveretur
tamquam inutilis et dampnosus et de facili poterat removeri
unde ipse non expectata sententia cessit ut in ... attamen ...
quod si persona contra quam taliter agitur de symonia non sit talis

contra illam electi testes nullo recipiuntur et [illegible] in electionis si agitur criminaliter / Ex quo quod criminosi testes recipiuntur in crimine symonie de capitulo ad cuius accusationem non simpliciter sed ad aliquos admittuntur [illegible] conspiratores et inimici capitales in nullo recipiuntur /

Sicut tuis patet litteris monasterii Gemblacensis / Steriquedam monachi suum virum providum et discretum elegerunt in abbatem et quia Leodiensis ecclesia cathedrali pastore carebat ad Coloniensem ecclesiam metropolitanam ipsius accessit et de licentia ipsius metropolitani ministravit in monasterio Gemblacensi per manum in Leodiensi ecclesia fuit institutus. Episcopus qui requisitus ab ipso electo electionem ipsius noluit confirmare sed [illegible] quod [illegible] fieret pro extorquenda pecunia protulit excommunicationem ne pro [illegible] aliqua pecunia persolveretur et qui contra faceret esset excommunicatus. [illegible] Electus de fratribus suis eo ignorante promisit et persolvit et [illegible] ab episcopo invitatus confirmationem et institutionem accepit per quem modum predictum ad notitiam ipsius abbatis [illegible] dubitat an possit licite ministrare in officio abbatie confirmationem ad [illegible] quid facere debeat. Respondeo licet secundum canones et [illegible] cupiditate [illegible] pecuniam [illegible] dimittere teneantur tamen quod aliud est lege divina non [illegible] et aliud de expresso [illegible] sibi ad penam vel ad culpam imputari [illegible] contributorum et voluntatem suam [illegible] per modum non [illegible] alius pecuniam solvit eo ignorante [illegible] ille nescit ei aliquid [illegible] non per eum consensit solvendo pecuniam promissa a [illegible] soluta / aliquam [illegible] ad [illegible] insidiatas [illegible] suo ei dampnosam existat [illegible] discutiat et [illegible] de dolo [illegible] reperiatur [illegible] illi [illegible] pecuniam dederit intuitu [illegible] sicut [illegible] excessum mandatum [illegible] pena [illegible] tamen [illegible] Re. [illegible] quam patet [illegible] confirmandi [illegible] prelatorum [illegible] ad capitulum [illegible] statuit [illegible] electus abbas in confirmationem [illegible] si pecunia solvitur contra [illegible] ei [illegible] nisi per [illegible] solvendo [illegible] quod ab [illegible] non [illegible] imputatur et [illegible] in [illegible] mandatis [illegible] alii [illegible] sibi [illegible]

Ex [illegible] Aliquis [illegible] aliquid de bonis suis optulit alicui ecclesie petens ut [illegible] in canonicum admitteret et [illegible] sibi [illegible] retinere liceat [illegible] prebenda in vita sua [illegible] ut [illegible] bona illa recipi liceat et [illegible] in canonicum debeat assumi / absque vicio symonie [illegible]

ipse sub aliqua condicione vel pacto offerat bona sua ut ea reti-
neat pro prebenda sua et in canonicum admittatur huiusmodi oblacio
non potest fieri absque symonia quia in talibus omnis pactio cessare debet.
Si vero pure et sine pacto et condicione bona sua offerat rogat
humiliter et in canonicum admittatur et bona retinere sibi liceat
pro prebenda et ecclesia pure consenciat, talis receptio bene potest fieri
absque symonia. Innocentius. Dicit [illegible] quidam talem duxerunt inde
dum scilicet cum ille qui facit talem donacionem ea intencione dicitur
ut per temporalia spiritualia valeat adipisci et ecclesia aliter non reci-
peret sine dubio tam iste quam ille apud deum cui nulla latent
secreta culpabiles iudicantur. Nota quod in huiusmodi spiritualibus adi-
piscendis nulla condicio vel pactio debet intervenire.

Percunctatus/ quidam monachus/ Quidam nomine monachus ordinis
Carthusiensis. ad idem. episcopo suscepto ordine symoniace quidam
monachus in suscepto ordine ministrare timeret volens [illegible] ab
eo consilium ad maiores querebat et quid facere deberet ille
monachus. Respondeo: ut securius in ordine suscepto ministret sed
contra conscienciam ad superiores non ascendat ne forte edificet ad
gehennam et licet [illegible] difficultate sit collacionis
[illegible] conscienciam nimis sunt scrupulose eam tamen non [illegible]-
dere [illegible] deponat errorem. Respondeo quod contra conscienciam nullus debet venire
alias peccat mortaliter.

Rectantur quidam suffraganei Cant. archiepiscopo recipere
consueverunt iusta quantitatem pecunie percipientes iste timentes
penam canonicam et correctorem [illegible] anticipat tempus solucionis
recipiendo in media quadragesima quod recipere consueverunt in
pascha et nomine denariorum natalem denarios quos [illegible]
dicebat [illegible]. Et appellabat pascales. Preterea ad
nos querela [illegible] cum gracia sit gratis conferenda et quod primo recepit
[illegible] qui rem [illegible] offerat [illegible] excessus [illegible]
[illegible] mandat [illegible] archiepiscopo [illegible] excessus corrigat et
suffraganeos suos/ et eorum officiales taliter puniat quod
aliorum culpa sive negligencie non imputetur ad penam. Innocentius. Dicit
quod [illegible] consuetudinem de sua provincia studeat extirpare
[illegible] quod prelati [illegible]/ vel [illegible] pecunie pro
[illegible] Respondeo [illegible] dandi [illegible] aliquo spirituali [illegible] sit illud

P Ex tuis quidam clericus ad [illegible] in subdiaconum or-
dinari et [illegible] titulum non habet Respondeo gratis quod [illegible]

ut eum ad titulum ecclesie presentaret. Quod cum postea hoc facere
nollet promisit eidem quod nunquam post ordinem peteret in ecclesia ipsa
si presentaret eundem, et sic ad eius presentationem fuit ordinatus. Que-
rebatur quid iuris esset de ipso clerico. Respondetur quod nisi fuerit cum
eo misericorditer dispensatum, non in eo ordine ministrare
nec ad superiorem poterit promoveri. Item quod qui ordinem sacrum reci-
pit per symoniam nocte graciosam nisi cum eo dispensetur.
Consules et ministri per pecuniam aliquis administratorem opti-
nuerit tam dantes quam accipientes ad symonie prolabuntur et ab
illa ecclesia repelluntur in tanta ignominia dare pecuniam volu-
erunt, ut presto in pleris locis a multis prelatis exiguntur,
sunt tamen exactiones post electionem in ecclesiis benedictionibus
ministrandis et consulibus, et tantum quantum decet detur isti vel
illi sub pretextu consuetudinis, defendatur consilium hic consue-
tudinem que dicenda est potius corruptela penitus reprobat prohi-
bendo expresse ne prelatus quisquam pretextu aliquo aliquid presumat
presumat aliquid vel exigere alioquin et qui dederit et qui recepit
ille et symoniace condempnetur.
Sancimus symoniace Symoniaca peruitas apud multas moniales
in tantum invaluit quod vix recipere volunt aliquas in sorores sui
pas pauperitatis pretextu prelatis Concilium decretum licet quia sit impu-
tata et recipiens sit recepta sine subdita fuerit vel prelata sui pre-
restitutionem de monasterio expellatur in arcium monasterium ad agendam
penitentiam perpetuam detrudendo decernit vero quam consilium illam tollere
sint recepte. Statuit ut de illis monasteriis in quibus per peccatum
sint ingresse removeatur in aliis eiusdem ordinis collocetur
si forte propter multitudinem hoc fieri non possit ne dampnabiliter in seculo
evagentur de novo dispensatione ut in eisdem monasteriis reci-
piatur mutatis locis superioribus et inferioribus assignatis
et hoc quidem de monialibus observandum est de monachis
et aliis regularibus et ne per simplicitatem vel ignorantiam aliquis
se valeat excusare, precipit ut episcopi per suas dioceses hec faciant
publicari. Item quod si frater ystud consilium sui dantes et recipientes re-
centes qui faciunt vel ignorant sint recepti per symoniam
sint puniendi.
Nimium Quidam episcopi decedentibus rectoribus ecclesiarum
ecclesias ipsas subiciunt interdicto nec permittunt aliquos
institui donec pecunia persolvatur. Item cum miles aliquis
vel clericus domum religionis ingreditur vel apud religiosos
eligit sepulturam, si nichil reliquerit loco religioso

difficultates ingerat donec aliquid muneris accipiat presb
yter qd notandum dicit ff. cum ergo non solum a malo sed ab omni spe
cie mali precipiat apostolus abstinere quod aliud hoc quam exactio divinis minis
vendatur & qui contra hoc fecerit duplicata restituat ad utilitatem
locorum in quibus fuerint solute dispendium infidelium gubernando. quia
qui non solum a malo abstinendum sed ab eo quod speciem mali habet //
Duplicata excommunicatio dici pro benedictionibus nubentium // videmus
Quod sepulturis & exequiis mortuorum & similibus pecuniam exigunt et ex-
torquent & nisi eis fuerit satisfactum fraudulenter impedimen-
ta opponunt equipollens sive quod laici qui laudabilem consuetudinem pie
erga sanctam ecclesiam devotione fidelium introductam infringere nituntur
sub pretextu prave consuetudinis vel quod aliud super hiis pravas exactiones prohib
fieri & pravas consuetudines per [illegible] observari statuens ut libere confe-
rantur ecclesiastica sacramenta et per episcopum loci compescantur qui laudabilem consue-
tudinem immutare nituntur. Ex quo laudabilis consuetudo servanda
est & quod episcopus loci possit sive illam faciat observari
Ex ecclesia abbates cistercienses consueverunt dare aliquid pa-
lefredum in sua installatione vel aliud equipollens propter hoc.
Ne decetero talis consuetudo debeat observari que de cupiditate radicata
processit prohibenda installacionis sollempnitates in abbatibus electis or-
dinis nostri adiciendo ut eciam episcopus ea sit forma professionis
contenti que ab origine huius ordinis fuit instituta
que talis ego frater abbas &c. ut in extra. de consuetudine
Iacobus Iacobus iste canonicus secularis receptus erat in fratrem
et canonicum in ecclesia [illegible] canonici illius ecclesie prebendam
beneficii sui sibi assignare nolebat nisi prandium reciperet
consuetudine [illegible] pori questionis ita consuetudine illa non obstante compellat canonicos illos ut prebendam sibi unam ex
aliis conferat et assignet &c.
Quis Cum in quibusdam ecclesiis ordinantur aliqui sine certo titulo
propter quod fiunt promissiones alicuius utilitate [illegible]
quasi a ordinante se ad ordinem putaverunt recipiendos
eorum promissorum vel in alimentum quod super sua provisione non in-
quietabit eum ordinator actionem & putator ab exe-
cutione ordinum per triennium noverint se suspensos et ordi-
natus ab ordine sic suscepto noverit se suspensum donec
dispensatorem per sedem apostolicam meruerint obtinere. Ex quo quod solus
sedes dispensat cum illo qui stetit per simoniam ordinatus

Mandato cuiusdam episcopi recepit in mandatis a papa ut propter consti-
tutionem generalem concilii generalis [illegible] dispensaret ad monachos
qui per symoniam aliquo dato in monasteriis sunt recepti ulla de ab-
batibus in mandato [illegible]. tanta mora consuluit istud [illegible] utrum au-
ctoritate illius mandati possit dispensare cum abbatibus. Et alii sunt
adepti spiritualia nullo dato precio nullo pacto dandi vel recipien-
di precedente sed solo affectu animi antecedente sicut inde
querit utrum isti propter istud affectum teneantur ad resignationem quia spiritualia
Ad primum [illegible] quod mandatum apostolicum ad abbates extenditur [illegible] co-
stitutionem illam [illegible] dispensationem [illegible] exhibendam. Ad secun-
dum [illegible] quod ipse per quem symoniam non tenetur ad resignationem spiritualium
vel temporalium que nullo pacto sed affectu animi precedente gratuitur per-
talia acquirit sed sufficit delinquentibus per [illegible] penitentiam in [illegible] cor-
dis satisfacere creatori. Nota quod [illegible] principaliter [illegible]
sed symonia solo affectu animi non committitur nec reminiscere quia tenet
spirituali per talia symonia licet aliter peccatur etc.

Ne prelati vices suas sub annuo censu concedant

Preterea cum in quibusdam [illegible] prelatis videbatur quedam
iurisdictio quibusdam qui decani vocantur Statuit concilium
[illegible] quod decanus iurisdictionem aliquam non recipiant officio suo pri-
vetur et episcopo concedi hoc officium prelatis committitur [illegible] quod in-
dicio generaliter [illegible] non [illegible] sed [illegible] alio puniuntur ut hic dicitur.

Quoniam in [illegible] accidebat ad agendas vices et tali decanus [illegible]
demandabat [illegible] decanus seu archipresbyter sub annuo precio
committebat in iurisdictionem vel iudicium et quidam sacerdotes
reducebantur statuit concilium turonense quod istud decano non fiat
quod [illegible] removeatur ab episcopo [illegible] substitutus et iudicia
[illegible] dissimulat pro tali canonice puniatur. Nota quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

In quorundam consuetudo est in quibusdam locis [illegible] infirmitates
[illegible] inducta ut sacerdotes sub annuo precio ad regimen
ecclesiarum constituantur papa [illegible] turonensi. ne id decetero fiat
quod dicit sacerdotium tale venale disponitur ad primum retitutionem
ecclesiasticis non licet. Nota quod [illegible] sub annuo censu precio con-
stitui non [illegible] etc.

Quoniam [illegible] rector ecclesie de [illegible] [illegible] ipsius ecclesie gessit
ad firmam seu dimisit [illegible] ipse ad [illegible] eam cen-
sualem [illegible] ecclesiarum prestita fide ab ipso rectore [illegible]
[illegible] quod ipse [illegible] tempus nullam iniuriam vel gravamen
super ipsa ecclesia inferret cum [illegible] ipse eam sub prestatione [illegible]

an unius spacium etatis ipsi .W. auferre presumsit vir (?) ipse magister
conquestus est domino pape. ideoque mandat papa episcopo exoniensi. quatenus si ita
rem illum compellat prefatam ecclesiam dicto .W. ut restituat et
usque ad tempus aetatis quo ut (?) ... convenit ipsum gaudere ecclesiam
permittat pacifice possidere. Notandum quod ecclesia et obvenciones ecclesie
sunt ad tempus locari sine egredi. Et de consu ... a ...

De magistris ne aliquid exigatur pro licentia docendi

In ecclesia (?) ... ecclesia tamquam pia mater pauperibus
scolaribus qui parentum opibus non possunt sustentari providere
ne legendi et proficiendi opportunitas subtrahatur eis. Statuit quod in qualibet cathedrali ecclesia
competens beneficium assignetur magistro qui clericos et scolares eiusdem ecclesie doceat gratis.
et quod pro licentia docendi nullus pretium exigat vel sub optentu alicuius
consuetudinis ab his qui docent aliquid petat, nec aliquem qui
sit ydoneus petita licentia impediat qui autem contra
venerit vel presumpserit ab ecclesiastico beneficio fiat quod dignum est
in eius fructum sui laboris non habeat qui cupiditate ... impedire. Notandum quod pro licentia docendi nihil debet exigi. Item
punitur quis non ... in quo delinquit ut infra dicit quod
est ydoneus ad intrare (?) debet ad docendum.

Prohibeas (?) ... pro licentia docendi pecuniam
exigebat. Papa Innocentius ... episcopo ut tales prohibeat
ne pro licentia docendi ... sua aliquis exigatur aut
promittatur et si per consuetudinem aliquis sunt illud faciat re-
stitui. et si aliquis promissum fuit faciat restitui ... dare
Notandum si ... instituere magistros in locis quibus
licet ... hinc episcopus ad instructionem aliorum ubi presidet magistri
adhuc ydoneus. Notandum quod exactio vel promissio pro licentia docen-
di (?) ... restituendum (?) et promissio fieri remitti. Item per negligenciam
amittit quis ius suum si ... non est appositum ... po-
tuit (?) ... ad arbitrium superioris ... tempore
... expectet ... instituere magistros quod in tanto tempore
quanto consuetudo non est magnum dampnum
q ... erat in ecclesia gallicana quod magistri scolarum ... et
pro alios docendi licentiam non concedebant ... nolens
illam pravam consuetudinem exstirpare quod de radice cupiditatis
procedit ... magistri ... idonea

fuerit regere scolas sine molestia et exactione aliqua
permittatur et si qui huius prohibitionis fuerint transgressores offi-
ciis et dignitatibus suis spolientur

Quia vero statutum fuit in lat. concilio quod in qualibet
cathedrali ecclesia instituatur magister qui pauperes clericos
gratis doceret et quia male hoc obseruabatur concilium generale illud precepit
obseruari addiciens ut non solum in cathedrali sed et in qualibet
alia ubi facultates sufficiunt constituatur magister ydoneus et
in metropolitana ecclesia theologus constituatur qui sacerdotes et alios
in sacra pagina doceat et in aliis que ad curam pertinent animarum
et utrique magistro a capitulo assignetur prouentus unius prebende et pro
theologo a metropolitano tantundem non tamen propter hoc efficiatur
canonicus quod si forte metropolitana de duobus sustinere theologo
prouideat et grammatico faciat in alia prouideri

Super specula statutum fuit per concilium generale in c. pre-
cedenti quod magistri theologie pape inuiolabiliter obseruari
statuens ne propter raritatem magistrorum se forsan posset aliquis
excusare ab ecclesiarum prelatis et capitulis ad theologie studium
aliqui docibiles destinentur qui cum docti fuerint alios populos
instruant et informent quibus si prouentus ecclesiarum non sufficiunt
prelati et capitula necessaria sibi ministrent. Secundo dicit quod doctores
in theologica facultate et studentes in ea integre per annos
v. de licentia sedis apostolice percipiant beneficiorum et prebendarum suarum
prouentus non obstante aliqua consuetudine uel statuto cum primo
fraudari non debent in uinea domini operantes

Presenti edicti etc.: De iudeis et sarracenis
timebat suos xpianos statuit concilium istud quod defuncto iudei
suos xpianos non retineat sed liceat xpiano dando xii solidos
precium mancipio ipsum redimere siue ad libertatem siue ad seruitium
sibi et si seruus iudei xpianus fieri desiderat et non permittit idem
fiat et nichilominus iudeum in seruitutis modulis retinere illum
quem xpianus sacramento suo redemerit

Illorum dicit glosa quod non iudeorum xpianum mancipium debuit
in suo domino retinere et si qui apud eos inueniuntur
libertati donentur. Secundo dicit quod originarii qui in possessionibus
iudeorum fuerint cum colonis adheserunt quamuis liberi sunt re-
maneant ad colendum terram illorum et terram suam illis exhi-
beant et inter apostolos ab eis exigitur. Tercio dicit quod si ab iudeo-
rum ab originariis suis ad aliud locum transferre voluerit

vel in domo suo secum retinere in tolerancia que licet in
eo amittat. Item quod christiani cum iudeis habitare non debent simul
iudeorum qui christianum liberum retinere voluerit ipso iure eum amittit
Iudei secundum leges novas synagogas erigere non debent sed
veteres permittuntur habere secundum eos. capitulo primo
Iudei — immo eciam sive saraceni christianas nutrices in domo
secum debent habere et christiani ad habendum habitare presumpserit
excommunicetur. Eciam dicit quod si aliqui iudei vel saraceni deo inspirante
ad fidem christianam se converterit a possessionibus illatis expellantur
cum sit melioris condicionis esse quam ante fidem receptam
Si autem secus factum fuerit precipitur per prelatis locorum ut parte here-
ditatis et omnium bonorum suorum ex integro eis faciant exhibe-
dari. Item includendum et conditum fidelis est infidelium
Ita quorumdam christianorum cecitas cum dicti dicti cupiditate
deserunt saracenis arma ferrum et lignamina galearum
et dicit ad impugnandum christianos petentes eis ministrant fieri sive
illis superiores in malicia. Item sicut et alii qui in galeis et
in navibus saracenorum curam gubernacionis assumunt de predictis
vel consilium excommunicentur et precipitur illos per prelatos locorum bonis
suis privari et capiendos fore sed et precipitur ut per tunc mal-
tunas etiam et si lepinis excommunicantur. Item quod christiani qui
cum saracenis saracenis impugnant christianos deteriores fuerint sara-
cenis. Item excommunicata per eum excommunicari. Item fuerint licet meliorat
Consuluit iudei novas sinagogas. Capitulum canonice
synagogas erigere non debent sed antiquas si corruerint possunt
reedificare in pristinam formam sive statum et non ampliori
exaltari fieri et hic magnis sumptibus habere debent
Ad hec precipitur hic papa prelatorum ortiam quod ipso prohibeant
Hebreis christianos et appellacionem vero fieri per tempus ne in
familiis iudeorum morentur ne infantes iudeorum nutrices mu-
lieres nutrire presumant quod iudeorum mores moribus christianorum
non concordant per assiduam conversacionem simplices ad suam perfidiam
inclinarentur. Item quod familiaritatis malorum vitandi et ne fiat
corrumpet ab eis etc.
Sicut iudei statuit clemens quod nunquam iudei appellat ad fidem
Christianam invitus et quod ad fidem christianam sponte voluerit
cuius patefacta fuerit ab eorum impedimento christianorum efficiatur fidem enim
hic non credit quem impotencias ad fidem accedit. Item quod nunquam christianus
sine iudicio sedis. Item statuit iudeos occidere vel mutilare vel pecunias

Vnas aufferre psumat vel bonis eo[illegible] nes iudicium in-
mutent nec in festiuitatibus suis pturbent vel coacta seruicia
exigat. Item statuit ne in cimiterium intollerere vel fundere
aut pecunie obtentu tradita corpora effodere psumat et si
ab eis hec fiunt honoris et sui officii sui periculum puniatur
exquidetur nisi satisfecerit.

Quamuis tractum est eius qui nolebat predicare fidem ca-
tholicam paganis quesiuit hostiensis utrum debeat uti cibis illorum
credit cum dicit quod sic. Et socius eius ut ad credibilius ad predicandum
respondit dicendo ut abstineat ab esu carnium hiis diebus quibus ca-
rnibus uti non licet nisi tamen carentes. Item insuper credit dicendum
ut quidam religiosi qui dicuntur idonei ad predicandum secundum sibi ad-
here poterunt libere habeant facultatem petitam et obtentam pla-
torum suorum licenciam. Vnde ad ... predicare sine licencia plati
sui ... non sufficit petere licentiam nisi sit obtenta. Item hec tenentur
tibi sumere de eius tempore.

Significauit Item dicitur in capitulo x anorum saracenorum
... sine consciencia illorum volebat ire ultra pro pecunia re-
cuperanda Queritur quid valeat illud pactum ...
... ire ... portare in mercibus portat uel alio
... possit saracenis aliquod subsidium pre-
stare excepto ... ita tamen quod hec prius firmet
... iuramento. Item dicitur quod illi qui treugam faciunt inter
christianos et saracenos portant illuc merces prohibitas
ab excommunicatione ... excusentur sed non illi excusantur
qui per alias merces prohibitas illuc transmittunt. Item an
... in terra saracenorum ad merces prohibitis se amplius
non ... nisi pax est inter christianos et saracenos ...
... treuge ... illuc ad merces prohibitas ...
an excusentur ab excommunicatione ... quod ... de pace
vel treuga eos ab excommunicatione ... non absoluit ... aper-
... quod portat merces prohibitas saracenis ...
... excommunicati et nullo tempore pacis vel treuge excusantur.

Quero etiam in lat. ... prohibitum sunt quod ... in mercibus
prohibitas saracenis portare per se vel palam deferat
et demum ... illos excommunicatos ... qui amplius
tum saracenis ... vel per alios ...
modo aliquo ... subsidium ... dicatur ...
... in memoria ...
alia subsidia transmittat et si ... non solum

sit ipso iure excommunicati veritate iram dei incurrisse meritant

Etsi iudeos et iudeus christianus pro sola humanitate recipiat in-
ter nos et sustineat cohabitacionem illorum tamen ingrati christianis esse non
debent ut reddant christianis pro gracia contumeliam et de familiaritate
contemptum et illam retribucionem impendunt de qua dicitur mus in vulgari
proverbio Mus in pera Serpens in gremio et ignis in sinu
hospitibus male remunerare consueverunt ipsi enim faciunt christianas
mulieres nutrire filios suos et cum in die resurrectionis illas recipe-
re corpus et sanguinem domini contingit per triduum antequam lactent filios suos
lac effundere faciunt in latrinam quia hec horrenda dicuntur et alia contra
fidem catholicam committuntur propter quod timendum est ne fideles divinam
indignationem incurrant cum eos perpetrare talia patiantur unde precipimus
districte ne decetero nutrices vel servientes habeant christianos precipit
omnibus christianis sub pena ne filii libere similiter filiis ancille
Si vero nutrices vel servientes non dimiserit christianos precipiat omnibus
christianis sub pena excommunicationis ne cum eis commercium audeant exercere
[illegible] quod [illegible] de ministeriis iudeorum recepti [illegible] non [illegible]

Postulasti certum iudeus in [illegible] Cum[?] in pera co-
quoddam clericum inferat molestias consulimus quod ille sit
excedendo Respondeo ex tunc inusitatos existit pena pecuniaria
ipsum puniat vel alia tali secundum quod sibi visum fuerit et faciat
leso congrue satisfacere aliquibus eius moneatur ut passo iniuri-
am et ecclesie faciat satisfactionem competentem quod si dominus eius hoc negle-
xerit prelatus ecclesie precipiat pro christianis per totum etc. ne cum ipso iudeo
commercium habeant donec satisfaciat

In nonnullis provinciis iudeos seu saracenos per habitum christianis distinguit
diversitas sed in quibusdam non contingit aliquando quod christiani iudeis et iudei christianis
mulieribus per errorem carnaliter commisceantur ne igitur tam excessus per ve-
lamentum erroris ulterius committatur Statuit concilium generale ut iudei sive sa-
raceni utriusque sexus in qualibet provincia christianorum per habitum publice
distinguantur a christianis Ceterum quod in diebus lamentacionis iudei
sive saraceni non exeant in publicum quia utuntur tunc ornatibus et
incedere non erubescunt christianis in memoria passionis existentes illudere
non formidant Ceterum precipitur ne in contumeliam redemptoris
presumant et quia contumeliam creatoris dissimulare non debemus precipit
presumptores per potestates locorum condigne compesci ne
pro nobis blasphemare presumant

Cum sit Statuit concilium generale quod nunquam iudei super christianos
nullo officio vel potestate extollantur Et quia id non observabatur

statuit concilium generale Viennense xpianorum infestatores pluribus molestatis; et si eis hec fuerit commissum per provinciale concilium animadvertere celebrandum plurimorum premissa confitentur, et eciam officiali curie xpianorum incorrigibiles et alias de negocio seculari restituat quecumque extra officium fuerit contentum in usus pauperum xpianorum si episcopus diocesis in iudicium et officium ipsum cum pudore dimittat. No. quod infideles fidelibus preponi non debent. Item quod puniri ex officio. quod vero non licet restituere. quia si principale nolunt ut eius accessorium

Deliberandum in concilio isto de illud quod legitur. Si e ita conditionaliter adiuncto quod illi predo modo delinquit criminum non appareat. Ecclesie in toto quod statim Dapuncto communi perpetuo et eiusdem de suo et de sua possidunt destinavit ut in eo puniatur in quo peccavit quasi solvendo non sufficit aliis delictum istorum licet puniatur quod alii acceptare silentium permittat ab ea non recipiat donec satisfaciat. Item pro eo premissum de certis.

Specialiter rex portugalie in officiis / metus alterius publicatur xpianus preficit iudeos contra concilium generale. Et e contra sit unde mandat per duobus episcopis quod regi ipsi regem moneant et inducant in publicis officiis iudeos preficere xpianos contra concilium generale quasi forte rex cum suos iudeos preficere nolunt vel paganus aliquis xpianum deputet non suspectum de gravaminibus clericis inferendis et pro illud iudei et sarraceni sine xpianorum iniuria iura regalia consequatur. No. iudeos xpianis non esse preficiendos. Item officiales clerici non debent preponi.

Ulli iudeo judicii emebat sunos et eos / suspecti in servicio suo retinebat quod fieri non debet unde statuit concilium generale quod non liceat iudeo baptizatum vel baptizari volentem emere vel in suo officio retinere. Sed quod dicitur quod si causa matrimonii emeret non dicitur adfirmatur quod dicitur et per quem modum factum fuerit xpianus vel desiderit fieri dicitur ab aliquo per xii solidi et ille ab illius substrahatur. Si vero infra tres menses ipsum venalem non exposuerit si emit eum adfirmans sibi ipse vel eum peccati reddere nec alius ipsum audeat comparare set illo dato precio ad libertatem pervenit. No. quod si iudeus aliquem emerit causa matrimonii et postquam fit xpianus infra tres menses illum venalem exponat aliquin presumunt quod illum emit causa fenuedi et ... superiorum non inducatur per placitum et ... ut et de iure

Omnes ista duo capitula presepruit De decimis

Firmissime questio fuit ab augustino utrum hereticus
vel scismaticus salvari possit R[espon]de Aug[ustinus] firmiter teneas
et nullatenus dubites quod omnis hereticus et scismaticus cum diabolo et
angelis eius eterni ignis incendio punientur nisi ante finem vite
katholice ecclesie fuerit redintegratus quia nullo baptismo de modo qui extra
katholicam non est virtute baptismi vel elemosina quantumcumque copio-
sa aut morte pro nomine christi suscepta proficere poterit ad salutem quamdiu
extra katholicam nullus salvatur quantumcumque bona opera fecerit
Fratrinitate Celestinus et pellagius condempnati fuerunt de heresi in
sinodo ephesina antiphonarius patriarcha dubitavit an
scripta eorum recipi deberent R[espon]de ff[?] quod non quia ex quo dampnati sunt quo
scripta illorum admitti possunt / instituti heredes ab episcopo / quod non possunt
Sed quis questio fuit in gallio utrum heretici possunt institui ab episcopo
heredes R[espon]de galand[?] quod si episcopus instituit sibi heredes extraneos
consanguinitate sua vel eorum instituit consanguineos hereticos vel pa-
ganos etiam post mortem debet excommunicari et nomen eius me[moria] facta
dei nullatenus recitetur et idem intelligitur de omnibus clericis et hic dicitur
Cum christus questio ad iudeorum theologos in scriptura est
logi ubi quod oportet similiter intelligere dicebat xpm non
esse aliquid sicut. Christus cum igitur christus perfectus et perfectus sit homo
nadat ff[?] Cuiusmodi episcopo qualiter interdicat ne ab de cetero
audeat xpm non esse aliquid sicut quod homo quia sit et verus deus
ita est verus homo ex anima rationali et humana carne subsistens
Sicut ait in capitulo isto dicitur quod excommunicat omnes hereticos
quibuscumque nominibus censeantur et omnes defensores et
receptatores eorum et precipit sub interdictione anathematis
ne quis eos in domo sua vel in terra sua tenere vel fo-
vere presumat aut cum eis negociatores habere si quis autem in
hoc peccato decesserit oblatio pro eo non fiat nec inter christianos
accipiat sepulturam non obstante aliquo privilegio quibuscumque
indulto Ro[mano] quod privilegium non excusat aliquem a peccato
Ad abolendam Lucius papa in capitulo isto excommunicat omnes
illos qui de sacramento corporis et sanguinis domini nostri ihesu
christi et de aliis ecclesie sacramentis aliud sentiunt vel docent quam
sancta romana ecclesia predicat et observet et omnes illos quos eadem
ecclesia cum consilio vicinorum episcoporum hereticos iudicaverit. Item
Statuit ut clerici de predictis fuerint manifeste in heresi

i clerici fuerint eis prius degradatis seculari potestati relinquuntur animadversione
debita puniendi nisi statim post deprehensionem errorem sponte ad
catholicam unitatem redierint et arbitrio episcopi satisfecerint. Si vero
layci fuerint nisi ut dictum est ab infamia heresis ad arbitrium episcopi satis-
fecerint secularis iudicis arbitrio relinquuntur. Tercio decernit quod qui ab
inquisitoribus vel propria arbitrio episcopi se abiuraverint postquam deprehensi
fuerint in heresi recidisse sine ulla audiencia seculari iudicio
relinquuntur. Quarto statuit ut omnes rectores aut consules locorum vel quorumcumque
civitatum episcoporum mandato presentibus prenunciatis quod cum ab
eis fuerint requisiti contra hereticos bona fide. Si vero id observare
noluerint honore priventur et ad alios ullatenus assumantur et
ipsi excommunicentur et illorum terre mediante, et civitates que huius insti-
tutis duxerint resistendum vel puniri neglexerint resistentes episcopali
dignitate priventur et aliorum careant commercio civium. Quinto decernit quod
aliqui fuerint intempta animadversione episcoporum et soli ecclesie romane subiecti
... hiis que contra hereticos sunt instituta subeant iudicio
episcoporum et eis tamquam super hoc a sede apostolica delegatis obsequantur non
obstantibus aliquibus privilegiis libertatis. Nono [illegible] quod vacante sede
capitulum omnibus utatur episcopi in hiis que pertinent ad iudicium et omnes qui male
sentiunt de sacramentis ecclesie sunt excommunicati. Et ratione delicti
... libertatis ... episcopi ... de legati ...
cos puniunt et non tamen ...

[illegible]ergentis statuit ... quod inter sue temporali ... [illegible]
... hereticorum publicent et in ... observandum per rectores
locorum et si ad hoc negligentes extiterint per consules et compellant ut
ad eos ... ulterius reuertantur vel redierint et abnegaverint heretica
pravitate vel expulsa ... velint eis misereri ut qualibet saltem
per totum prestant quod ... non corrigit ... legis
rei lese maiestatis capite puniantur bona publicentur eorum filius
in ... eximia reservata ... illi habeant
a fide ... capite ... quod est ... Sicut pecca...
et bonis temporalibus spoliari ... quod temporalem
lese maiestatis ... extredandos filiorum ... in pede
... sententiam ... aliquam nunc cum in ... casi-
bus filii ... temporalibus puniantur ... non solum
puniantur auctores scelerum sed et progenies dampnatorum. Non ...
... non patris filius ... pena sed in toto puniatur //

Vni... // Iudicii laici in // ... primus

[C]ontra eos excudimus generaliter statutum sit ut nullus consilium vel auxi-
lium vel favorem prestet hereticis quod cum soli plus timent quam scandalum
immineat quia quod generaliter precipitur prohibetur advocatis et notariis
ne hereticis credentibus fautoribus et defensoribus eorum in aliquo prestent consi-
lium auxilium vel favorem ut eis in aliquibus scilicet causis vel causis vel actibus
litigantibus sub eis prebeant patrocinium nec per ipsos publica conficiant instrumenta
vel [illegible] scripta quod si contra fecerint ab officio suo noverint se suspensos
et perpetue infamie subiacere. Item advocatos et notarios et infames
qui advocant vel instrumenta conficiunt hereticis et melioris sunt examinati
[O]rigo erroris. Quidam laicus in urbe Metensi papae delinquebat
in quibus [illegible] faciebat sibi exponi divinas scripturas ut sin-
cas sibi assumunt officium predicandi. Item occulta conventicula faciebat
usurpat sibi officium predicandi sacerdotum simpliciter eludunt et aspernantur
ceterum contrarium qui sibi in talibus non inherent. Primo impugnat occulta
conventicula deus enim in tenebris odit opera tenebrarum et apostolos suos predica-
turos exire misit precipiens eis dicens quod dico vobis in aure predicate
super tecta. Secundo impugnat eorum officium predicandi sic enim naturalia mem-
bra sunt corporis sed non habent eundem actum ita sunt plures ordines in ecclesia
sed non sunt omnes eiusdem officii quia ut dicit apostolus quosdam dedit apostolos
alios prophetas alios doctores. Sed ordo doctorum supremus est in eccle-
sia ideo non debet [illegible] indocti officium predicandi assumere et ideo
dixit apostolus. Rogate dominum messis ut mittat operarios in messem
suam. Sed hec illorum dicunt [illegible] invisibiliter mittuntur adeo sunt eis
Respondeo quod cum illa missio sit occulta non sufficit eorum dicere quod
sit missus adeo [illegible] heretici asserunt sed oportet quod eorum invisibilem
missionem astruant per operacionem miraculorum [illegible] duobus exemplis scilicet
Moysi et Iohannis Baptiste. Dicunt autem hic [illegible] quod nullus clericus
et simpliciter sacerdotum lex enim [illegible] sit sancta sacerdotalis ad doctrinam
non est [illegible] simplicibus sacerdotibus [illegible] et scolasticis [illegible] alia-
[illegible] sacerdotale officium honorare [illegible] papam [illegible]
[illegible] non debetis sacerdotem intelligens [illegible] excellenciam
suam illo exemplo quod asina reprehendit Balaam [illegible] defendunt audaciam
ait quis ex vobis arguet me de peccato [illegible] prophetam vel [illegible]
reprehendit [illegible] in se [illegible] ad hec [illegible] sculte
[illegible] quod asina reprehendit prophetam [illegible]
suum delinquentem [illegible] reprehendere [illegible] aliud est [illegible]
[illegible] supponit se [illegible] predicatorum [illegible]

elligi viginti dum et aliud est quod subdita eius respectu hereticorum surgit op-
latum sive ad presens deat ex obsequium. Sed si tamen inutilis
dicitur removeri accedente ordinate apud quem sine ad eius offici-
um pertinet institutio et destitutio sacerdotum. Item quod laici committunt ydo-
neis potestate non deveniunt ut ecclesia quod ex officio concessum est. Item non
sufficit alicui dicere quod sit iniustus adeo nisi hoc ostendat. Item sacer-
dotibus ut dicitur de decimis. Item quod tertio aliud nisi de peccato corrigere nisi e-
acto. Item sic institutio sacerdotum pertinet ad episcopos licet eorum destitutio.
Adicimus insuper supra parte hereticos tali excommunicat [illegible] ecclesia-
sticos consuetudinibus novis cesseant [illegible] diversas hereticos
dampnatos ad [illegible] collegatas dampnati de heretica pravitate presen-
tibus potestatibus aut eorum ministris relinquantur pena debita puniendi
clerici prius a suis ordinibus degradatis, bona dampnatorum publicata
si laici fuerint confiscentur, si vero clerici ecclesiis applicentur a quibus
stipendia receperunt. Item quod si qui fuerint sola suspicione no-
tabiles nisi ad voluntatem episcopi se purgaverint excommunicentur et si per
annum sic steterint per annum tamquam heretici condempnentur. Moneantur
eodem loco quod potestates laicorum moneantur et si necesse fuerit per cen-
suram compellantur consuetudinibus seculares ut pro defensione fidei prestent
publice iuramentum quod de terris sue iurisdictioni subiectis exterminent
hereticos ab ecclesia denotatos et condempnatos in [illegible] assumptionem
fide bona [illegible] teneantur iuramento firmare. Et si dominus temporalis
requisitus ab ecclesia terram suam hereticis purgare neglexerit per metropolitanum
et comprovinciales episcopos excommunicetur et si satisfacere contempserit infra
annum significetur hoc domino pape ut extunc vassallos illius ab eius fide-
litate denuntiet absolutos et terram illam exponat catholicis
occupandam qui exterminatis hereticis eam possideant et in fide
conservent salvo iure domini principalis dummodo super hoc nullum prestet
impedimentum et idem servetur circa illos qui non habent dominos principales.
Quantum de quod catholici qui contra hereticos crucem assump-
serint illa gaudeant indulgentia et illo privilegio sint mu-
niti que conceditur accedentibus in subsidium terre sancte.
Credentes in hereticos excommunicat et receptatores et
defensores et fautores hereticorum statuens ut quando quis ta-
lium fuerit excommunicatione notatus si satisfacere contempserit infra annum
extunc ipso iure sit factus infamis nec ad alia officia admittatur.

en consilia nec ad aliquos eligendos nec ad huius admittatur et ad
testimonium nec testamentum facere possit nec capere. Ex testato nec ipse
veniat ipse vero omnibus respondere teneatur et si iudex fuerit ad eius
sententia non teneat nec cause deferantur ad ipsum sententia non teneat
et si fuerit advocatus eius patrocinium nullatenus admittatur. Si
tabellio instrumenta per ipsum confecta nullius sint momenti sed cum auc-
tore dampnato dampnentur et in similibus idem est observandum. Si vero
clericus fuerit deponatur et si aliqui postquam tales fuerint denotati
vitare contempserint excommunicentur usque ad debitam satisfactionem. Sane
clerici huiusmodi non exhibeant ecclesiastica sacramenta nec eos sepelliant
nec elemosinas vel oblationes eorum recipiant. Quod si fecerint officio
suo priventur ad quod numquam restituantur nisi speciali indulto domini pape
et idem fiat regularibus et eadem pena infligatur eisdem et illorum privilegia
non serventur in illa diocesi in qua tales excessus perpetraverint. Quia vero
Hic dicitur quod predicatoris officium usurpare presumat quia ut dicit apostolus
quomodo predicabunt nisi mittantur et qui contra hoc fecerit excommunicetur et nisi
se correxerit alia pena puniatur. Ad dictum addit in. christo
ut quilibet episcopus archiepiscopus per se vel archidiaconum suum vel aliquas honestas per-
sonas visitet parochiam suam in qua fama fuerit hereticos habitare
et ibi tres vel plures viros ydoneos aut si expedire videat
totam viciniam iurare compellat ut si aliquos hereticos sciant vel aliquos
occulta conventicula facientes vel si a communi discrepent vita et mo-
ribus aliorum episcopo studeat indicare ipse vero ad presentiam suam
denunciatos qui si se non purgaverint vel si post purgationem prestitam
relapsi fuerint canonice puniantur. Si quis vero dicit i. h. iste
quod si quis iurare noluerit ex hoc ipso tamquam hereticus reputetur
Mandamus precipimus in virtute obediencie et districte precipimus ut ad hec efficaciter
exequenda episcopi diligenter invigilent si canonicam volunt
effugere ultionem et si quis super hoc negligens fuerit vel remissus
ab episcopali officio deponatur et in loco ipsius alius substituatur ydo-
neus qui velit et possit hereticam confundere pravitatem

Sicut ut dicitur eodem capitulo ... e. Sed querit quare vero s. b. e. excommunicamus
excommunicamus premisso idem quod dicitur s. e. excommunicamus i. R.
ultimo dicit adiciat quilibet de prelatis propter suspectis de heresi tenetur non
luit ad agendum quod quicunque prelatus in prelatis eorum defendatur

et credentes eorum erroribus et hereticos iudicat. Nota hic qualiter recipiuntur de heresi condempnati ad perpetuum carcerem.

Absolui eos, dicit hic, qui quacumque obligati sunt lapsis manifeste in heresim nouerint se absolutos ab omni debito fidelitatis et totius obsequii et cum pacto quacumque firmitate vallato. Nota quod ipso iure absolutus est quicumque aliquo fuerit obligatorie tenetur astrictus hereticis, ut in textu cap. iuris, fuit tenetur.

De scismaticis et ordinatis ab eis

Quod apud Ravennam. Ecclesia Romana fuit scisma in Romana ecclesia et tunc iste Octauianus ordinatus fuit per scisma et cetera. Et per illud tempus isti plures ordinauit in quibus qui adheserunt eis qui verum sponte manserunt de scismate tenendo per istos scismaticos alienationes de bonis ecclesiarum facte fuerunt. Isti eorum dignitates et beneficia contulerant supplicit ordinem statuit tamen: quod illud ordinationes ab istis duobus factas et ab ordinatis ab eis irritas esse. Item quod dignitates ecclesiasticas seu beneficia per dictos scismaticos seu per laycos sunt de rebus et cetera ad ecclesias firmitate et ad ecclesias libere reuertantur et si quis contra ire presumpserit excommunicationi se nouerit, et illi qui sponte manserunt de tenendo scismate a suis ordinibus et dignitatibus nouerint se suspensos. Nota quod ordinationes scismaticorum irrite et alienationes ab eis facte non.

Preterea ex Iudea per ordinatos fuit a scismaticis simonistico consilio fuit ad papam quid agendum sit. Ex ipso respondit quod non possit ab officio repelli nisi plenam secundum misericordiam dispensatio fuisse et ab illa persona que dispensandi habuit potestatem. Nota quod qui dicit secundum fuisse dispensatio dispensatam probare tenetur et per illum qui petiuit dispensationem.

Preterea dicit in C. isto quod clerici qui lectio clericali saracenis et tonsuram dimittunt et in apostasia tamquam layci conuersantur si in criminibus comprehensi teneantur, non papa per cen. et illos liberari. Nota quod ecclesia defendit clericos in criminibus comprehensos et detentos et cetera.

Ex litteris ex Iudea longa consuetudine effectus de consilio qui sedes incubet ut sanari possit se fecit ipsum baptizari. Cum acolitus frater illius infirmi ministerio prestitit steterat presbytero baptizanti. Ex quesitum fuit qualiter puniri debeat acolitus iste qui inuenitur, cum certe talis et ut frater sanari posset. Unde excusandus

Videbatur audit. R. quod ad superiores ordines non potest si puber tamen
eius est ius ad religionem transire noluit vel favore religionis
dispensatum cum ipso. Si vero occultum potuit permanere et de commisso
penitentiam agere. Non baptizari debere sed favore religionis
dispensatur cum aliquo etc.

Te fraternitati et quidam clerici infamati tamen de apostasia quod
abiecerunt habitum clericale quesitum fuit utrum debeant tales tollerari
vel compelli vel habitum resumant. R. quod clerici qui tales sunt infama-
ti tollerandi non sunt in habitu seculari sed per censuram ecclesiasticam compellendi ut habitum
reassumant dummodo se purgaverint de predicto peccato. Non clericos compel-
landos ut habitum clericale resumant.

Quidam ex Iudeis seu infideles voluntarie baptizati
fuerunt veterem religionem ab eorum ritibus non recedunt unde Romane re-
ligionis decorem confundunt et quesitum fuit in consilio quid de talibus sit
agendum cum maledictus sit homo qui duabus viis terram ingreditur
et indui non debeat veste de lana et lino contexta statuit quod ut
prelatos ecclesiarum tales observanciam veterem ritus compescant ut sic libero
arbitrio ad baptismum accesserunt salubris coactionis eos in eius obs-
ervacione conservet cum minus malum existat viam domini non cognoscere quam
agnitam retroire. Non quod qui baptismum recepit sponte compel-
lendi sunt ut fidem observent sed duabus viis homo ire non debet
sed post plus peccat etiam aberrans a fide quam ille qui fidem non
Quod quidam clerici apostate in custodia detinentur agnovit
Quod induci possint minis vel terroribus ut habitum reassumant
et querit quid de hiis sit agendum. R. quod tales possunt
per custodiam detineri et carcerari ita quod solo modo in ecclesia habi-
tum resumerent donec a sua malicia resipiscat. Non clericos
apostotas posse incarcerari detineri.

Consultacioni tue quidam monachus sacerdos ordine et apostasia
recepit tamen penitentiam agere abbati suo reconciliatus fuit
et querit utrum ministrare possit de ordine sic suscepto. R. quod
et quia tamen reconciliatus fuit et penitentiam egerit absque dispe-
satione sedis apostolice in ordine sic suscepto ministrare non potest.

Venientes ex Iudeis **De hiis qui filios occiderunt**
unde filium dereliquit suscepit ille non operabat eidem
quod eius filius non fuisset vel ipsa dyabolico furore accensa

illud inferit vir ipsa lac mallet ad ipsum attendens periit sibi
ministrari consilium salutare concedat presbyter eius loci ut laboret eam
inducere ut ad monasterium transeat in quo penitentiam agat de commissis
Si autem ad hoc inducere non potest det ei licentiam ut in domo in-
beat quia tirannus videtur ut inhibeat viri quam inhoneste inultos

Intelleximus ex quadam nostri dyocesis insti // Admittat
penitente filia suam occidit presbyter quod dum esset in cratino concubitum in-
cepit abundare. Respondemus si fuit hoc cum ipse viri cecidit in eodem
tempore quamvis sui ita puniat quod de commissis excessu penitentiam
agat et saluti sue et filiorum consulat et non obstante mandato
predicto eam viro suo restituat ita quod filios suos possit libere
gubernare. Item quod viro separat ullum malefactum legittime coniugium
quos nunquam alter alteri adhere teneatur nisi esset crimen ydolatrie

De infantibus. Aliqui infantes reperiuntur mortui cum patre et
matre in lecto nec apparet utrum apud eos aliquis fuit oppressus vel
propria morte defuncti et queritur quid sit in hoc casu agendum patri vel
matri. Respondemus parentes non debent inde esse secure vel sine
pena verum a sacro priventur ad tempus ubi non fuit volunt-
tas sed eventus mortis in causa. Si vero eos interfecerit scire debent
se graviter deliquisse et inde dicimus quod penitentiam tam alienorum age-
debent quorum unde peccant in pane et aqua

Si pre. Si pater aut filios pro facto infantis exponit
fuit eum efficere priventur hoc ipso filius aptatur patris de li-
bertate et in hoc casu liberum efficiatur ingenuus et sumitur de li-
bertate capitis etiam eis interfice de languore predicte exponere
cuiuscumque etatis fuerit et si alimenta alicui de predictis ipsorum
filius fuit liberatus et filius langueat negari contigerit vindicte
qui hoc ex substituere hoc in casu ipsorum interdicatur non puniri
Si quis per ipsum. De homicidio casuali vel voluntario

In effectu dicit quod cum interfecit fuerit vel latronem quem
capere poterat absque occisione XL dies in pane et aqua
peniteat et alios facit dicit quia in lege sequitur. Si vero sine
odio liberando se et sua et tunc hominem interfecit, secundum indul-
gentiam quia ad ymaginem dei factus est si aliquid remittere
voluit bonum erit et demonstrat faciat. Si autem presbyter
hoc casu fecerit non deponatur tamquam diu vivit penitentiam agat

[S]uffodiens in exodo legitur si perfodiens inventus fuerit fur et per-
cussus mortuus fuerit non est illi homicidium Si autem orietur sup-
er eum sol reus erit Augustinus exponit libro ista dicens quod si nocturnus
fur occiditur non reputatur homicidium Si autem diurnus ad homicidium
pertinet et in sententiis libro legitur [illegible] non nocturnum quia poterat discerne-
re quod furandi venisset et non ad occidendum unde non debuit occidi
hoc etiam in statutis legum dicitur non nocturnum furem impune oc-
cidi quibus ista est antiquior diurnum vero si defendat se telo
tamen plus est quam fur

[Q]uum in iuramento herodes cum iuramento promisit puelle sal-
tanti dare quicquid peteret illam et si dimidium regni. Preterea postu-
lasset puella de consilio matris peciit caput Johannis baptiste et accedit
dicit rex si [illegible] iuramentum hoc fecisse se dicit unde quod si primo vel
initio postulasset iniustum factus esset hoc vel non quod non fecisset
iniustus tempore debuit in [illegible] Vero quod iuramentum non extendit-
ad illicita Item quod qui non faceret iniustus non debet in aliis accep-
tare Item quod legem diligenciam adhibuit quibus iniustus rebus [illegible]

[S]i quis. Si quis aliquis causa libidinis adulterii vel maleficii
vel odio homini aut mulieri aliquid fecerit vel dederit ad
potandum ut non possit generare vel concipere vel soboles non nascatur
ut homicida teneatur

[S]icut dignum Rex anglie ad suggestionem quorundam fecit occidi
archiepiscopum cantuariensem quidam qui venerunt ad confessionem
ad papam [illegible] consulunt apostolicum quid ad illud esset agendum Respondeo dico quod ipse
sit prudens vir et discretus plene novit quod in excessibus singulorum
quedam sunt consideranda videlicet quantitas et qualitas delicti etas scientia
sexus et conditio delinquentis et locus et tempus quo delictum committitur
consideratis premissis pena debet imponi quia idem excessus plus uno
quam in alio punitur Tandem videlicet ad consultationem articulo de quo consulitur dico
illi qui venerunt animo occidendi feriendi aut capiendi illum sanctum virum
tamen manus iniecerunt in illum set de captione sola si mors subsecuta
fuisset pari pena vel severiori sunt puniendi cum actoribus quod Tercio
dico quod illi qui non ut ferirent sed ne ferirentur opere persecutoribus si
ab aliis impedirentur paulo minori pena debent puniri quia scriptum
est quia qui potuit hominem liberare a morte et non liberavit eum
occidit quia constat eos immunes non esse reatu homicidii qui

teneant ut ceteri scribe operi fecerit Quarto dicit quod illi qui
se asserunt cum rege instaurasse ad odium suum honorandum
sequendum sunt dicere et ipse sunt puniendi sed non ita sene
nisi forte ipsum regem ad honorandum provocasset ad aliud illud non
fecisset et ideo dicit quod illi qui non sunt in inimicos accusati ut dicunt
de ipsum quod licet ignorari fuisset honorandum magistro dicit fidelis
suis ministrum permittere Sexto dicit quod illi qui occupaverunt bona
illius secundum viri per mortem ipsius sed licet de fecerint aperta morte
illius sunt immunes Sed illa que occupaverunt restituere tenentur
illis quorum fuerunt si sunt unde reddere possint et licet ipsi dicant
se iam propriis erogasse non sufficit eis si potuerint iam eis
quorum fuerunt restituere Illius specialiter dicit quod illi qui perceperunt
illud regimentum prima sed movisset si scient perceperunt eis
considerata mane ipsis et utrum affectione vel timore perceperunt
clericos In ista causa pertractando dicit quod illi qui armati clerici
tanto fervori intersunt vel consilium dederit ut secundum vir
tutem ipsius abalteri ministro sunt deponendi et in aliquo
nullo que leccionis legitur vel ecclesia in choro separandi
et in claustro monachorum vel canonicorum regularium si fieri
potest sunt retrudendi ita quod usque ad septennium vel quinquennium de
beat ab initio etatis coherceri Quinto presbyteri et quod
illi qui primatus interierunt dent considerare quod ubi dicuntur
alia videbis per singulos

Presbyterum qui eundem presbiteri sua disciplinam percussit quod eundem
puerum intacte quod per plures dies mortuus est credunt quod
sit agendum de ipso Responsio quod ab eis ministrio altaris sed deponi
presbyterum rembri et ab officiis sacerdotii deponi si ex percussione
ipsa mortuus vel alia infirmitate morte inde mortuus est
Quidam bis Cum quidam diaconus et alii quidam clerici a ministris
sunt opere completo redirent causa solandi laboris invita-
ti sunt quendam ludum maiorum per invicem baculos suos in
directum vel alter alterius fustem feriret cum ludi gaudio clericis
et ut ille qui praeivit baculum alterius quasi cum capitis ictus sed clericus
solaciatione tacenti corruit eundem laicum suscipientem

et percussit baculo dyaconi predicti presbiter illo indiscrete dorsum
cuius dyaconi resiliit et asalce ipsius dyaconi quod ad cin
gulum tenebat mortale vulnus accepit de quo infra viii dies
expirauit post hec dyaconus eum lens eius crimen sui negotium
cum lacrimis ad papam accessit vnde mandat papa eidem aliquid quod si
res ita se habuit eidem dyacono sit licita. Et pro eodem ad su
periorem ordinem non ascendat sed in officio dyaconatus ministrare
permittat si eum dispensatiue permittat in suo dyaconatus
officio ministrare etc.

Alterum preceps Clericus quidam clericus per noctem quandam dixit cum
eo quod clericus eum videret contingit quod hic clericus percussit
istum per aurem et per cultellum quem ad latus tenebat
cecidit in illum clericum percutiente et occubuit vlneratus
vnde hic accessit ad papam et sibi exponens mandat papa
eo mandat si ita est et aliud eum iuste non impediat per
mittat illum per ad sacros ordines libere promoueri

Dispensatio[n]is Duo monachi erant in custodia cuiusdam
domus de mandato abbatis et duo in custodia erant
et cum latrones de nocte ingredientes ad eos repente et
in preendiis afflixerunt et vestimenta demandare monachi
isti resistentes viribus ligauerunt eos et illos retinere voluerunt
quousque talis demandaret dominus vnus eorum ad notandum
abbati rem afferret dimittens illos in custodia. Fratres
latrones illi dum se soluere intenderent sed ille timens ne
euaderent ab illo ictus incidit iste qui rem adnuntiandam ab
bati deferebat dubitat illorum factum id sibi imputa
ret ad dominum papam cum literis sui abbatis suis accessit vnde
scribit papa abbati suo quod si prius exercebat relinquere
eum necesse est pariter rem premisse tractatum quod pre
bus consueuerunt vilibus et uiolatoris suis in aliquos ex
cedere vnde iste abstineat a missis altaribus et vnum
illorum ad arbitrium abbatis peccatum suum studeat expiare
quod constat eum ex studio vllum sine consilio necessitatis. Et nos
quod pro amissione rerum temporalium in se ... (?) coadiuuantur mentis et

// sequitur ?

Mauricius e[st] quidam p[res]b[ite]r volens corrige[re] quendam
de familia sua corrigia qua cingi solebat ipsum ve-
rberare temptavit contingit q[uod] aculeus de vagina q[ui] cin-
gulo adherebat elapsus in dorso alicuius vulneravit
p[ro]ximo ad se vulneratus quidam ...us ... ex ... infir-
mitate passus decessit ... fuit ass[erit] quid de eo sit
agendum R[esponsi]o ss[ecundu]m q[uod] dubitatur utrum actione
vulneris decesserit et in dubiis via sit eligenda p[ro] decessa-
toribus in sacris ordinibus non mittet ad iniuncta sibi
prius ... ut in moribus et ordinibus
sit ... Si vero ex alia infirmitate decessit ut prius
suum off[ici]um exequitur R[ati]o q[uia] qui non adhibet diligentiam
quam debet imputatur ei licet det operam licite rei
Oblatus e[st] quidam capellanus ... infirmitate
... ut quodam appetitu excitaret equum
... inierat ascendit sed ad ... non pareret ...
... sicut voluit ... cepit calcaribus ... ca... ...
ut eius impetum refrenaret inde tulit freno et equum cal-
caribus stimulavit et freno fracto ... ...t ... ar-
bitrio ... quandam mulier infantem portans ... ex ob-
liquo ... equus in eam ruens puerum interfecit ...
abiecto ... capellanus ad ... accedens ... ... expo-
suit ... quid ... ... ipsum non
impediat quominus suum off[ici]um exequatur ad hoc ... vo-
luit ... actu homicidium ... debet operam
illicitam ... non ... homicidium non impu-
tari ... operam licite rei et adhibuit diligentiam ...
... e[st] quidam p[res]b[ite]r ... adhibe...
... ... qua ...
... ...
quendam puerum ... ...
qui ... ...
... dubitat sacerdos an licet ei ... ...
accessit ad ... ...

con

tum cum sollicitudine custodierit, p(ro) iniustitia p(e)cc(at)a pigeat in tantum ...
an est ab eo tam cura qui dicit q(uod) diligent(er) custodierit sed
neminem videt ... ipsum ad eum remisit ... medicine
... si e ita ipsum liber p(er)mittat exequi officium sacerdotale
nisi coram eius grave scandalum sit ab omnibus vel tanta laborat
infamia q(uod) inde se dicat purgare ... quod diligen-
tiam adhibuit dando operam licite ... non imputatur ... item
non est scandalum inducat purgationem licet vitas aliter se

Mulieres e ... in ... deponit // ...
de campana ... capella ... lignum torruit et quid
puer occidit ... quid ... sit ... Si ...
... apposuit ... loco p(er) quid non
... aliquem ... ubi esse vel aliquis ... de co-
...e veniret qui lignum voluerit movere bis pote(st) ad
maiores ordines ... promoveri ... op
... casuale non imputatur alicui si dedit operam licite
rei et adhibuit diligentiam ...

Si ... custodisti ... aliquam ... sequeretur
ipsum ... in aqua ... quod ... calcari-
bus stimulat ... ubi ... fuit ...
... in ... quod ... quam ...
... ad ... accessit ... ut ... abs-
... et ille asserit se ignorasse ...
dicit ... sub ... si e ita ad cautelam iniungat ei penitentiam
... qua parata non impediat ipsum ...
...ministret et ad maiores valeat promoveri.
Etiam ... monacha ... est in ...
tu scolari ... optinens in ecclesia de ...
Abbas ... bustis spoliavit ...
... nocte quadam de domo ...
... de abbate ... valebat ...
ne abbatem occideret ... esse ... inhibuit
sui ordinis ... aliquis fecerit ... possit ...
... invenitur in eo et

plagis impositis post aliquot dies expiravit. Monachus iste domino
papae rem per ordinem explicavit. Unde mandat papa diocesano quatenus si
premissa vera sint, predictus presbiter in diaconatus officio poterit mini-
strare et ad superiores ordines poterit promoveri, nisi aliud ca-
nonicum impediat, presertim super hoc non fuit infamatus nec sibi
obesse non debet quod contra prohibitionem ipsius expressam eo tamen
non dante fuit ab ipsius sanguineis acceptatum. Nota quod non
est imputandum alicui quod contra prohibitionem eius expressam actum est aliquid
dolus alterius ei obesse qui culpabilis non fuisset.
Significasti quod cum laicus malefactor intravit ecclesiam et cum
ornamenta altaris et libros ecclesie et eucharistiam aspor-
taret laicus, presbiter eiusdem ecclesie canonice regularis accepta
ligone malefactorem illum percussit sed si ad mortem fuerit ictus
penitus ignoravit, procedentes illius ecclesie videntes illum
ornamenta ecclesie asportare arreptis fustibus et gladiis interfece-
runt eundem. Presbiter iste de sua salute cogitans confessus est
abbati suo predicta. Unde abbas dominum papam supplicat ut secum mi-
sericorditer agere dignetur. Dominus papa in hac parte distinguendo
licet constare possit quod predictus sacerdos non inflixerat mortalem percussio-
nem de qua mortuus non fuisset si aliorum vulnera non fuissent subsecuta
et si ille percussor voluntarie non leviter [illegible] ut studio consilio vel
mandato illum percusserit alii cum illo et si hoc ita est pro penitentia
ad cautelam iniungat et in officio suo poterit ministrare religio-
sius et sine scandalo poterit sacerdotale officium exercere ad regulariter
consistat et de ipsis sit ei accedendum quod non accusat ut dimittat sed
prosperum consilium appetit salutare. Et si discerni non possit ex cuius
ictu mortuus fuerit in hoc dubio tamen tenetur se ipse sacerdos
et si tenetur non sit a sacerdotali officio debet abstinere quia in hoc ca-
su tutius abstinere quam celebrare pro eo quod in abstinendo nullum
periculum, in celebrando periculum timeatur. Si vero sacerdos prius percus-
sus est ab illo malefactore ut dicebatur ad ligonem illum percussit in
capite   liceat quia tamen id debuit fieri ad moderami-
nem inculpate tutele non ad sumendam vindictam sed repellendam
iniuriam non videtur sacerdos ab homicidio excusari, ad idem ministra-
ad quod ipse percussit quia non solum leve plagam inflixit cum [illegible] sit
cum [illegible] [illegible] percussit [illegible] de medico [illegible] mortalem

quam solet legi. Ro q in prima q̄ tenetur e accedendum cerno e
visibile q ad medicum [illegible] sit vincere sive salutis. Item q̄stio
mandato studio hoc [illegible] committit. Item in dubiis via
tutior e tenenda. Item vim vi repellere licet sed cum equali
repulsione. Item vincta non e sumenda
Pa nos [illegible] medica monachus credens se q̄ndam mulierem
agitur timeret liberare timore illud apperuit papiet
illi mulieri ne vento se exponeret illo modo ne forte si ventus
sub intraret tam mortem inferret sed illa contempto eius mandato
dum messes colligeret vento exposuit se incaute et sic per apertam
[illegible] sanguinis multum effluxit et sic infra dies clausit extremum
[illegible] quid de illo monacho sit agendum R. ff. Illic
ipse monachus multum deliquit alienum officium usurpando quod sibi
non competebat. Si tamen causa pietatis hoc fecit et peritus erat in ar-
te cirurgie et adhibuit diligentiam quam debuit ex eo
q per talem incidit casum illius consilium hoc ei contigit non est
reprobandus, qui post satisfactionem condignam tamen cum eo misericorditer
agi posset ut iudicat celebrare divina, alioquin indicta
ei sacerdotalis executio de rigore. Ad ultimum Alia questio
facta fuit dominis ff. Erat quidam scolaris timens ne latrones venirent
in domo surrexit de lecto et invenit ibi furem quem scolarem
vulneravit et recessit. Mane facto scolares furem qui merito
ut latronem eum invenit et vulneratum et radicatum prelati cor-
quo affuit q pro ea nullatenus [illegible] ad scolarem
illum nuntios misit ut diceret quomodo satis de fine illo
ut taceret [illegible] qui [illegible] quod ipse latro abstulit
et scolares ubi dimiserant [illegible] reddidit nil amplius
deposito se inter nuntios prelati [illegible] recepit latronem ipsum
apparitoribus suis tradidit puniendum qui sibi amputaverunt
virilia et oculos [illegible] comitatus [illegible] ubi
sanare voluit nec potuit et sic mortuus e [illegible] queritur
utrum scolaris ille possit ad sacros ordines promoveri
R. ff. q si prefatus scolaris alias dignus e [illegible] predictum
crimen a sacris ordinibus non e repellendus. Ratio q̄

n(on) d(ebe)t usurpare officiu(m) q(uo)d ad ip(su)m no(n) p(er)tinet q(uia) i(n) indulgenciam
adiectis in s(e)c(un)d(u)m suis lig(a)t aliq(uo)d sinistru(m) eveniat ei no(n) e(st) impu-
tandu(m). Item qui no(n) e(st) in culpa no(n) e(st) ab ordinib(us) exclude(n)d(us).

Sicut ex c(on)tinencia(m) mo(n)achi(s) cartusien(sis) ordinis quidam
suggerente se (con)traxisse ex eo (quod) (con)tingit p(er)sona(m) q(ui) ludebat cu(m) ca-
ssa p(ro)p(ter) h(oc) se asseruit esse lesum q(uod) ipse celebraverit ab
o(ffici)o (et) p(ro)p(ter) q(uo)d dictus monachus de (con)silio (con)fessoris ab alta(ri)s minist(er)io
se suspendit (con)sultu(m) fuit quid ce(n)set agendu(m). R(esponsum) (est) q(uod) si no(n) d(ebe)t
esse innuitatus potuit ministrare aliqua(m)diu ab alta(ri)s ministerio se
abstinere. Verum q(uod) aliq(ui)s (con)cepit sit animatus no(n) d(icitu)r q(uia) multi s(un)t fa(c)-
tio(n)u(m) per abortum

Postulasti ex tenore q(uia) detinat(ur) decimas eccl(es)i(a)e no(n) ex so-
lvebat excommunicati fuit ip(s)i excommunicatio no(n) (con)tempta decimas sol-
vere no(n) curabat (con)suluit ep(iscopu)s ut(rum) licitu(m) esset illi p(otes)tatem regiam
implorare ad eos soluto(s) p(ro)t(er) ab(s)q(ue) sanguinis effusio(n)e vi(s) posse
compelli. R(esponsum) (est) q(uod) si de his hominib(us) excommunicatus simpliciter
deponat ap(u)t regem (et) ip(s)e in eos rebelles e(di)cto sibi (con)cessit
p(otes)tatem eorum et(iam) stultitie imputat(ur). Verum q(uod) si dictus semp(er) q(uo)q(ue)-
rar(e)t de laicis cum p(otes)tate s(e)c(u)lari s(cilicet) in accedi(t) ac(tu) ip(s)i ipsum
durius puniat q(uia) n(ec) (con)tumacie co(n)tra(h)at cl(er)icus no(n) imputatur

Exhibita ex tenore cl(er)icus (et) no(m)i(n)e d(ic)tus est in pu(er)ili etate (con)sti-
tutus (et) cu(m) (con)suetudine aliis pueris luderet (et) insequeret(ur) unus ex
illis lapide(m) p(ro)iecit illud p(ro)icit no(n) a(nim)o ledendi s(ed) timore ma(n)ducati
q(uod) lapide p(ro)iecto nullu(m) fuit tactu(m) s(ed) cadens ad aliu(m) lapide(m) (con)cepit
lesit tu(n)c p(er) imp(er)itia(m) medici tu(n)c (et) p(ro)p(ter) intualitate(m) (et) laboribus
ip(s)i (se) exposuit expiravit. Deinde Jo(hannes) venia(m) postulat a p(a)p(a) ille(m)
ut mitigare(tu)r dolor ip(s)i (et) q(uo)d q(uia) ep(iscopu)s illu(m) a sacris ordinib(us)
repellebat quamvis p(ro)p(ter) defectu(m) laborat in o(mn)ibus (con)fessus fuit
ep(iscop)o q(uod) d(i)c(t)us cl(er)icus in morte filii sui (con)misit vi(n)d(icta)m p(ro)pter(e)a(?) valeat
dictus le(gitime) app(ellat) ut eu(m) lesam (con)sta(n)te(r) de morte illius no(n) l(ice)t adeo
mis(eri)cordie agere dignaret(ur) p(a)p(a) ma(n)dat q(uod) si (con)stiterit ita esse
~~a sacris~~ a sacris ordinibus nullatenus p(ro)p(ter) h(oc) te p(ro)hibeat

Johannes sancti (?) sacerdos i(n) ista d(ic)tu(m) postulat capp(ell)ana ut p(ro)p(ter)
f(ru)ctu(m) addiunctu(m) (con)ficer(e)t (con)veniret capp(ell)ana accep(i)t (et) d(ic)t(us) d(e)
quadam (con)tracti censu(m) ip(s)o p(a)p(a) ip(s)e h(ab)et d(ic)t(u)s (pre)sb(ite)r similit(er) intimat
(pre)sb(ite)r (con)sidera(n)s q(uod) d(ic)tus sacerdos debeat o(mn)ium licite recipere

Debz sibi imputari si casus omnes fortuitos non prouidet Item mandat q̄d si constiterit ita esse tunc sacerdos liber suum officium exequatur Ratio quia de casu fortuito non tenetur eum prouidere non possit

Item Sarraceni invaserunt quoddam castrum in quo peregrinus presbiter morabatur Accidit tamen laycis quod clerici exiuerunt contra illos ad invicem confligentes hinc et inde multi occisi sunt unde sacerdos iste aliquos percussit et quod exposuit hic dicitur extra quod ipse mandat eidem quod si de interfectione aut mutilacione in illo conflictu ipsum constat sua remordet conscientia a ministerio altaris abstineat Reuerentur ad ipsum casu tutius sit abstinere quam temere celebrare Ratio quia clerici pugnare non debent contra Sarracenos

Qvidam eciam presbiter euocat quendam in adiutorium ad edificacionem ecclesie et dum presbiter quoddam lignum dissolueret ille homo cum ligno in terram cecidit et mortuus fuit dubitabatur an hoc illi presbitero sit imputandum Responsum fuit hic dicitur extra quod ipse respondit quia considerans quod sacerdos dabat operam licite rei et eam adhibuit diligenciam quam debuit circumstantibus premonens ita alta voce quod intelligere valuerunt Ratio quia propter hunc casum uel quia omnes casus fortuitos non prouidet quia preuideri non potuit non debet ei quo ad officium uel beneficium imputari Ratio quia tales fortuitos nemo potest preuidere et non tenetur De torneamentis

Felicis memorie Innocencius in heredes vestigiis inherendo eugenius Alexander Papa detestabiles illas nundinas ferias que vulgo torneamenta vocantur in quibus milites ad ostentacionem virium convenire prohibuit unde mortes et animarum pericula se preueniunt quod si quis eorum ibi mortuus fuerit careat ecclesiastica sepultura penitencia tamen ei non denegetur

Quidam autem adiudicat ecclesiam eum ad respondendum quod debitum accessit ad locum torneamentorum torneamentorum contingit quod casu de equo cadens mortuus fuit sed quia ibi mortuus fuit denegabatur ei sepultura et requisitum fuit apostolicum quid inde esset faciendum vero consideratur quod ille tamen qui ad torneamentum non ludendi animo accesserat decedens ibidem ecclesiasticam sepulturam debet inpediri mandat quod si constiterit quod si ad predictum torneamentum non animo ludendi sed rapiendi accessit et maxime dum domino eorum accepit et fuit alio facere per vincebus

Pro si clericus uesanus fuit aliquis qualiter puniri debeat clericus
qui alteri duellum sponte obtulit vel susceptum oblatum R̷
Respondeo quod siue victor siue victus fuit clericus qui duellum obtulit vel
suscepit de rigore iuris est deponendus propter istam qualitatem ex
cessit ... potest cum eo dispensare ... ex ipso duello
homicidium vel membri diminucio fuit subsecuta ¶ Nota quod non
licet clerico in duello pugnare
Bertoldus clericus ... nomine ... quod ... furto
conuictus ... quia ... non potuit probare
... obtulit ... aduersarium ... ad
... mortuus fuit ... sufficit dominus
... quod ... R̷ Respondeo quod ...
pugiles ... sacerdos non ... in sacris
ordinibus ministrare ... in duello ...
alius ... homicidium ... tamen ... propter
... defensionem ... ubi ...
... potest dispensare Nota ... ubi ... potest
dispensare ... in executione ordinis
Item ... De sagittariis
In ... qui non debeat exercere ... aduersus
... et ... balistariorum | De adul-
... seduxit ... in ... si | teriis et stupris
... seduxit non ... desponsatam et dormiuit
cum ea ... uxorem ... Si vero pater puelle
eam sibi dare noluit ... ei pecuniam secundum modum dotis
quam virgines ... consueuerint
Peruenit ... nomine deceptum ... quadam virgine
stupro ... qualiter sit puniendus R̷ Respondeo Si ... est
... debet ... puniri ... penam ... sal-
tem ut eam illam in uxorem accipiat aut si noluit corporali
castigatus ... et ... in monasterio ... debeat
... non ... sine licencia
... vir ... dicat in isto ... quod si vir ... uxorem suam
... non ... fornicacione
et ... Si vero ...
... et noluit ad virum ... dimi-
... eam ... non ... ·

Maritus ex sola suspicione accusator pro uxore de adulterio
confitetur et dicit presbiter in sua ecclesia dormivit cum quadam
cognata sua tamen tunc inter quam presbiter ille confessi fuerunt hoc
petrum eidem sacerdoti qui per iij menses publice detexit quod dixerat
et hoc ipsum sacerdos ipse in presentia episcopi dixit non adulterium ce=
lavit sed sacerdos iste hoc negaverit mulier in sua confessione perse=
verante assumit episcopus quid super hiis sit fieri decernit. Respondet
quod licet cognitione premissorum mulier iniungat et etiam per confessionem
eique reconciliare prouenit et quia presbiter ille super hoc infamatur
causa ei purgationem indicat secundum quod sibi iniunctum fuerit ad vicinos
presbiteros de quibus non videtur quod debeant deierare ne plus vel eo
scandalum paratur et ne alii ad similia prolabantur. Si autem se
purgare non potuit ab officio suo suspendatur eidem quia Nota quod
confessio unius super eodem tunc alteri non nocet quamvis ille
sicca si purgationem indicit pro infamia in certam
Item addicta uni alter hoc negat etiam quod reconciliari
Item purgationes arbitrarie sunt
Willelmus et Zuwer quidam nomine uxorem suam Elizabeth nomine
a se removit cum cum ~~adultero~~ alio adulterium commisit dicens.
Cum hoc iudicibus extra per adulterium cognoscat quod talem adulterio
cumulato absolvere recepta vir suum sibi restitui postulat
ipse obiciat sibi adulterium et quod ab eo sponte recessit quod mulier
negans replicat quod et ipse fuerit fornicatus adhuc probanda te=
stes inducti sunt et vir testes induxit ad reprobandos
testes mulieris per quos adulterium viri probare volebat Quesitum
fuit quod in hoc negotio sit agendum Respondet et dicere quod
unum recipi appellat causam non constat mulierem pretextu adulterii
esse vel per evidentiam rei vel per confessionem mulieris cessante accusa=
tione adulterii quod iure de commisso Si autem de servitutis ratione
constiterit mulierem cum constet virum adulterium commisisse et petitur
delata mutua compensatione tollitur compellat
eidem ut eam recipiat et maritali affectu pertractet nisi testes
mulieris per quos viri adulterium comprobatum fuerit reprobati aliqui
mulieri silentium imponatur Nota quod confessio mulieris statim de ad
agit ad thori separationem predicta confessio admittitur in criminibus

Item da sententiam a qua dependet uxor sua in adulterio propter
quod negavit ei debitum coniugale per ipsum, et ad alia commisit
adulterium marite convenit utrumque vir debeat cogi eam in uxorem
recipere. quod ad paria delicta deleantur vir propter fornicacionem
quam negavit uxori debitum declinare. **De raptoribus incen-**
Fellus coniugi alii de **diariis et violatoribus ecclesie**
uno loco ad aliud pergit faciunt et ibi rapinas et depreda-
tiones committunt. Questio fuit in concilio ac primum decet sta-
tuit concilio ut episcopo illius loci in quo delinquunt existerent
nec cum ea de propria exeant quin satisfaciant et correcti
ipso quo iniuncta est ne illos recipiat dum quam reddat id
ubi rapina commiserunt et omnia emendet. Item quod ibi tamen
primum est ibi quod delinquit ratione delicti fortitur forum.
Item super eo statuit eugenius papa in illa decretali ut qui forum
eius rapina fecit violenter sive in ecclesiarum violentiam
manifeste fuit deprehensus penitentiam sibi iniunctam nisi prius
ablata restituat si potest vel saltem emendandi firmitatem promittat.
Si vero in contumacia sua usque ad obitum duraverit et in
extremis positus penitentiam postulaverit si satisfecerit vel emendaverit
se et vitare promiserit penitentiam et sepulturam ecclesiasticam concedant. Certo
dato quod qui in sanitate obstinata mente non penituit vel emendavit
et in morte sententiam emendandi prestare nequiverit penitentiam petere
sibi prodesse videtur. Ita tamen quod in clericorum sepultura suo merito sit
nec eius elemosinas quisquam accipiat. Item canon refert se ad
primum tamen ut si aliquis clericorum talem in vita vel in morte penitentiam
dare aut sepulture ingerere vel eorum elemosinas accipere presumpserit
vel preceptis huius rapine fuerit periculo sui ordinis subiacebit
et careat officio beneficio. Nota quod non dimittitur peccatum nisi resti-
tuatur ablatum si restitui possit. Item de pro clericis sepulture
non inferiori vel illius oblationes accipere debent. Item etiam non debent
inferre sepulture illius qui in mortali decessit nec elemosinas illius accipere.
Item equidem statuit laici qui illi qui spoliare presumunt
romanos vel alios navigio per negotiacione vel alijs iusti-
tiis existentes. Item dato quod illi qui spoliant naufragos nau-
fragium passos qui potius auxilium prestare debent et
ablata restituunt excommunicatos se ipsos sciant nisi honeste satisfaciant

Nota quod qui spoliat peregrinos naufragium sunt excommunicati
cui non sit afflictio afflictionem addenda
Narracio. [illegible] Rex Silicie commisit archiepiscopo Panormitano
et aliis episcopis excommunicasse sarracenos [illegible] et
alii qui sarraceni in litteris [illegible] primo doctores [illegible]
et eis [illegible] quos [illegible] non [illegible]
sunt [illegible]. [illegible] excessus puniret [illegible] ...
[illegible] illius pecuniaria [illegible] quod [illegible] eis
flagellis affligere ita [illegible] quod flagella in [illegible]
non [illegible] [illegible] ita fuit [illegible] excessus
morte vel [illegible] [illegible] sustinere [illegible] illam
rei refuerit. Nota quod eciam pena [illegible] non [illegible]
in litteris [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Tandem [illegible] constitutus accepta pena de commissis per
[illegible] fuit ab excommunicatione absolutus [illegible] mor-
[illegible] [illegible] [illegible] nunc est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut ille [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] satisfaciat ut si apertus valeat [illegible]. Nota
quod simplex sacerdos [illegible] potest absolvere a maiori excommu-
nicatione de qua alius absolvere non potest [illegible] te-
netur ex delicto [illegible] si [illegible] ex illo delicto [illegible]
Quidam [illegible] miles [illegible] [illegible] pervenit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi [illegible] nollet
tandem de [illegible] mulierem rapuit et [illegible] [illegible] eam
cognovit. Demum illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vir uxorem suam [illegible] libertate sua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] allegabat [illegible]
[illegible] non potuit in [illegible] eam rapuit [illegible] raptor non
[illegible] cum rapta puella [illegible] fuit [illegible] quod [illegible]
sit [illegible] [illegible] quod ille miles raptor [illegible]
non [illegible] mulierem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] miles iste [illegible] [illegible]
[illegible] cognovit [illegible] [illegible] [illegible] pro

in' tali capla co sumatu uxor no ht ptatem sui corpis
s mariti e cequo vid si q'sistit in' q' ixisse passisse expro-
bationib viri uel ex iudicis q'fessione p' mod inbi sis licentia
viri no potat ino sti u ingdi aut q'tinetia q'fiteri go p' in'
q'tta q'sumatu rapta mo sti u intuit no potit viri q'sortiu
declinare maxime sequeri no potit viz consensisse ut incl
q'tinetia q'fiteretur ¶ sed ubi mlr q'sentit rapti no dr q'tez
p' in' tali capla q'sumatu vir ptate sui cor he no sz s incl
et quis q'te q'fessioni alti quiquid stat impendiund q'nuab matrimonij
A credens e tenebat utz raptor posst q'he cu rapta ¶ Re
sp. q' sic post dissensu cessat p' medi in q'sensu e q'd
prius displicuit p' ea magnat complace

De furtis

Dicuntur q'sta tria capla satis patent q' lucana sa:
Cum furtu cu fure ptur ocadt aliaz fuaz q'te no solu tenet
furti s ille tel qui q'stius furti ua indicat dnd ipm q'rore
O bis cuida clerico R noie queda calicez surripuit
de ecclia innuntz cautedmisissu z loco q'x ipm tenuit s p'
modo restituit ipm uolebat ad sacros ordines p'moueri quid
iuri sit q'rit ¶ Resp. q' si sp'dte q'fessi fuit et ecclie big
erat calix satisfecit no est sup infamatz p' p'dcta p'ma
aut p'temptus du ino aliis ijdoneg sit ad sacros poterit
ordines p'moueri ¶ No q' infamatz de furto no dz p'mo:
ueri ¶ te lig quis satisfaciat de furto melioris e illi p'ma
lures ozana pluris

De usuris

ui in ponedaa
clici data pecunia possones recipiebat in pignus dicebat
no q'se usuram ¶ Statuit q' tenez ut ui q'stitutz in clero he
ul aliud gen' usure p'sumat ¶ Sz si ab possoe data pecunia
rept in pignus si forte sua recepit deducti ex pensis possos
libe restituat debitori si minus aliq ex recepto possis ad dnm
reuetatur ¶ Si vo p' aliud statutu ab clicis s usuaz crimen co-
misit offiaj sui piculu paciat nisi fuit bnficiu ecclie, q'd
redimeda sibi he no videatur ¶ No fructus pignoris com:
putandos in sortez ¶ Itez clicus usurarius de rigore ab officio
ecclie dz repelli ¶ Itez licet huic casu maxo favore ecclie
fructus no q'putant in sortez
P in iu c. ¶ Sto idem q' i p'mo p' q' de laicis ¶ dicitur dum
Seuiu in mille lacu in istu crimen inualuit usuaz ut alijs
negotijs p'termisis usuras exercent tamq licitas no q'side-
rantes q'liter crimen istud utriusq testi pagina q'dempnet ¶ id
statuit lat. q' ut usurarij manifesti ad q'munionem no admittant

altaris vel christiana accipiat sepulturam qui in hoc peccato decesserint
nec oblationes eorum quisquid accipiat qui autem acceperit
christiane tradiderit sepulture quod accepta restituat et ab officio suo
suspensus maneat donec ad arbitrium episcopi satisfaciat et vide etiam
penam que in isto imponitur de qua fit mentio in receptis
contra usurarios impetratis etc.
Sed pro eo quod exercebat usuras ut inde captivi redimerentur
dominus papa consulitur. Responsio quia eo crimen usurarum utriusque testamenti
condempnetur super hoc non est aliqua dispensatio adhibenda quia cum scriptura
sacra prohibeat mentiri non licet multo magis pro liberatione
ne usurarum crimen exerceat etiam pro redimenda vita captivi. Vide
quod pro tertia parte non est impietatis committenda. Item non debet quis
mentiri pro vita alterius redimenda
Quoniam tu frater quondam Salernitanus archiepiscopus de certo peccato dicis quod quidam propter
usurarios manifestos contra altaris et etiam ecclesiasticam sepulturam prohibe-
bant donec restituat usuras quidam ad excusandas excusationes
in peccatis dicebant illas personas tunc restituerent que pecuniam cum
sui recepte. Alii dicebant quod non essent unde restituere possent u-
suras et alii dicebant quod de pecunia usuraria possessiones
fuerunt comparate unde pecuniam illam restituere non poterant ore
ipso et quid super hiis esset agendum. Responsio quod sive ipsi sive
alii ad eas restituendas hiis a quibus extorte fuerunt vel eorum
heredibus vel si non extarent aliquibus pauperibus dentur dum adhuc constant
in facultatibus unde reddere possunt quia ut dicit Augustinus non dimittitur
peccatum nisi restituatur ablatum. Illi vero quod non est unde reddere
possunt non debent ulla pena puniri quia paupertas eos excusat. Quod
possessiones comparate de usuris debent vendi et precium restitui
hiis a quibus extorte sunt usure ut sic a peccato et a pena possit
possunt liberari. Vide non ad constitutionem extendi ad predicta. Item
non dimittitur peccatum donec restituatur ablatum. Item paupertas
excusat. Item res empte de usuris succedunt loco pecunie de usuris
recepte. Item quamdiu vivit tunc res restituende vel ...
non debet dari pauperibus etc.

Venditate · quidam mercatores emunt piper cinamomum
aut alias merces que tempore vendicionis non valent ultra x lib et
promittunt se soluturos in termino constituto vi. lib. Queritur
utrum talis contractus usurarius ex forma non possit iudicari tamen venditores
in dubium periculum incurrunt inquam dubium quia merces illas plus vel minus
valituras tempore solucionis faciende et ideo quod sic igitur intelligi fecerint
et bonum sibi consideravit si autem totum abstineret et via contrario co-
gitaciones eorum occultari non possunt Respondeo aliquid excusari
Preterea respondet pro parte auctoris capitulo per dubium etc
Pro quo sciendum omnibus prochialis sunt usurarii racione mercacionis
qui si satis ... si dicta fuerint illos ab officio et beneficio
suspendat si autem eos exigunt usque ad debitam satisfactionem
nec consueverunt decet usurarum tam laycis quam clericis
Consistorio quod dicit hic quod dampnum ... fructus enim pignoris
computandi sunt semper in sortem nisi terra sit de feudo monasterii
Sed nota quod questio sit ... quid sit observandum de filiis usu-
rariorum qui eis succedunt in omni crimine usurarum aut ex
decedunt ad que bona illorum pervenit Respondeo quod filii eadem districte
compellendi sunt usuras restituere qua parentes eorum cogerentur si viverent
et ... de heredibus ceteris Racio quia res transit ad successores
Consuluit Ceterum quoniam hic ... // cum suo honore vel eo
quamvis pro certis aliquis mutuat pecuniam sine aliquo pacto
vel convencione eo tamen animo vel aliquid ultra sortem accipiat vel non mu-
tuaret si similiter cedet ipse ultra sortem accipiat Queritur an
talis sit in iudicio anime usurarius sit censendus Secundo quod
est aliquis mutuat pecuniam ad certum tempus termino elapso adveniente
creditor non vult dare parabolam nisi aliquid emolumentum percipiat non
tamen aliquid petit vel exigit debitore Queritur utrum iste eodem
crimine usurario involuatur Tercia quod est aliquis negociator
vendit merces suas longe maiori precio vel alio tempore plus
persolvatur quam si eis tamen creditum ... solvere Queritur de ipso an
pena talis debeat condempnari Ad hec autem respondeo quod ex eo ...
colligitur quod in primo casu sit agendum an quod ... multo ...
vel inde sequuntur ... ista per intencione lucri quam sunt

ad omnes usuras et super habundancia prohibeatur in lege iudicandi
sunt male agere et ideo in altero iudicio efficiatur sunt iudicandi
ut taliter accepta restituant. Notandum quod quicumque recepit ultra sortem
licet ex fortuna non sit usurarius quo ad ecclesiam iudicandus. Secundum Innocentium
tamen quo ad deum tamen usurarius punietur nisi restituat etc.
dicitur non est usurarius quo ad ecclesiam sed quo ad deum
Quarum primum. Aliqui sunt manifesti usurarii quia quidam publice
renunciaverunt usuris cum isti usurarii manifesti crementabant etc.
usuras appellabant eciam an applombus eorum sit defectio clamat
secundum plateas quod tales maiores usurarios et precipue eos qui constituit
apostolos bulliferos se dicunt non permittat
publice renunciasse usuris cum aliquos eos convenire non permittat
apostolos bulliferos se tueri. Notandum quod non te apostolos ut dicit terminus quibus
Quam miserabiliter exurebat gentes iudei remaneat
compellendi sunt ad usuras restituendas vel remittendas propter
secundum iudeos compelli ad remittendas usuras racionis per principes
et potestates seculares et dicunt eis remiserunt vel restituerunt ab ipsis
fidelibus in memoriis et aliis instrumentis secundum peregrinacionem ac
cruciatam deneganti. Notandum iudeos indirecte compellendos ad usuras
Ut expresse dicit exurendas usurarii fiant per remittendas
inter illos quibus mutuant pecuniam qui usuras non repetant ali-
ter et super solucione nullatenus inveniatur eorum. quia istud fuit approbatum in concilio super
hoc sit agendum. Notandum secundum eos dicitur ut usurarios ipsos moni-
cione premissa per censuram ecclesiasticam compellat an solutorum usurarum desiste-
re ab earum exactione vel restitucione ipsarum prestitum facere absolute
ne debitoribus suis indicatur tormentum reportare. Notandum hac decretali etc.
usurarios per quam pretium compelli ut relaxent debitoribus iura-
mentum prestitum per usuras solvendas vel depretendis solutis
Quia frustra. Et quia frustra legis auxilium implorat
qui committit in legem statutum. Secundum ut si ab usurariis trahatur
in sorte impetrant super restituendis sibi usuris vel fructibus computandis
auctore illorum licet nullatenus audiatur vel prius resti-
tuerit usuras quas aliis ipse negat extorsisse. Notandum quod
morbo suo laborat contra alium non est audiendus etc.

Cum in dioc. Altisiodoren. plures essent usurarii
de quibus non dubitabatur qui sit usurarius manifestus propter timorem
iudicii qui defendunt eos nec accusator quod eos appareret ut sunt
per sententiam condempnati. Questio fuit an de illis sit agendum.
Resp. episcopo dioc. quatenus cum eos non appareat accusator
tamen si aliis argumentis constiterit illos esse usurarios manifestos
penam latam quod contra illos poterit exercere racione quia iudex ex officio
suo potest procedere contra eiusmodi manifestos quamvis non accusentur.
Salubriter aliquis recepit aliquam uxorem certa dote sibi a sponso
constituta sed quia solvere ille premissa non potuit cum qua sponsa
tradidit certa quedam possessiones pro dote debita sibi in pignus
quousque dos ei fuit persoluta. Questio an usufructus percepti
de ipsis possessionibus pignori obligatis debeant computari in
sortem. Resp. quod non cum frequenter dotis fructus non sufficiant
ad onera matrimonii supportanda racione cuius in quo fructus non/
Michael laycus [illegible] laici computat in sortem
aut consistit fuit dubitatur quod [illegible] alii [illegible]
multa extorserant ab ipso et apud suo [illegible] restituit pro summa
cum iuventute [illegible] quod bona ut ipsa perdat sed quia demum
fuit procedendum [illegible] ne [illegible] perdat eorum a
[illegible] illam in dictus Michael restituit vel adhuc re-
stituat si quas ipse alii vel per eum extorsit usuras.
Quanto [illegible] apostolica [illegible] ab exactione usurarum
tanto [illegible] iudei super hiis [illegible] insolescunt [illegible] immo-
deratas extorquendo [illegible] usuras [illegible] statuit [illegible]
ut si [illegible] iudei [illegible] immoderatas [illegible]
usuras extorserint [illegible] fuit [illegible] eis [illegible]
[illegible] de tanto [illegible] satisfecerint et si opus fuerit [illegible] per
[illegible] ab eorum commerciis abstinere [illegible] pre-
cipit insuper [illegible] principibus ut [illegible] non infestent sed
iudeos [illegible] in fine est quod [illegible]
compellantur iudei ad satisfaciendum ecclesiis de decimis et oblatio-
nibus quas [illegible] de domibus et possessionibus aliis [illegible]

consueverunt aliquando ad iudices pervenisset utrum sit certe consuet-
udines [illegible] iudices compellendos ab excusatione usure conventi
ut satisfaciant creditoribus et dominis et possessoribus pro debitis et obligationibus
Dampnificati/ qui perpetuat [illegible] pecunie sibi debite
solutionem alicuius dampnificati vel nave vel [illegible] ad nundinas et pro-
eo quod creditor recepit in se periculum pecunie alicuius vel sorte sequi-
tur usurarius sit censendus. Responsio quod sit. Secundo pone aliud quo-
creditor aliquis dat x solidos ut alio tempore recipiat tantum mensuras
vini vel olei vel frumenti quod tunc plus valet. Queritur utrum iste sit
usurarius censendus. Responsio si dubium sit utrum plus vel minus
sit valiture tempore solutionis non debet propter hoc usurarius reputari et
ita propter dubium excusatur. Tercio pone aliquis creditor aliquis
vendit pannos frumentum piper vel alias merces ut amplius reci-
piat tunc constanto quam valeant tempore venditionis. Queritur utrum ille
sit usurarius censendus. Responsio quod iste racione dubii
excusatur ab usura dummodo merces suas tempore termini non fuerit
venditurus. Racio quia non admittit comparacio in usura [illegible] dubia
in meliorem partem sunt interpretanda etc. De crimine falsi
Falsi dicitur. Textus quod falsum testimonium dicit personis obnoxius
est deo quem periurat contempnit iudici quem fallit illi contra
quem falsum testimonium dicit [illegible] qui veritatem occultat
et quod mendacium dicit [illegible] noluit prodesse [illegible] non nocere desiderat
[illegible] testes plus tribus personis obnoxius est in tribus [illegible]
[illegible] quod veritatem celat peccat et [illegible] teste [illegible] testium
[illegible] crimen sententia lata fuit contra fratrem [illegible]
Si ille pro quo lata fuit sententia [illegible] excusatorum [illegible]
[illegible] ut sententiam executioni
mandaret [illegible] fuit [illegible] quod sententia illa contra fratrem
[illegible] non [illegible] executioni mandari ad illa [illegible]
[illegible] noluit [illegible] executioni mandare [illegible]
[illegible] quia noluit sententiam latam
[illegible] mandare executioni precipiendo ei ut [illegible] aliquis

scripta sub nomine pape redarguenda viderit falsitate nullam eis
fidem adhibeat nec observet quod per ipsas mandatur sed ad qui
presentavit illas faciat detineri ¶ Nota quod falso littere non conferunt
iurisdictionem et in tali tempore qualescunque quod per eas iudicatus est
tamen iudex non debet sententiam mandare executioni ubi prodit eam
nullam fore si esset iniusta Item statuit debet detineri
Quia audivimus et videmus etiam falsarios sigillum regis
Francie et quondam posuit eos in carcerem et confitebatur hec
duos pape qualiter debent puniendi ¶ Et pape quod nec mortem eis
auferri faciat nec penam infligi corporalem per quam mortem
periculum incurrere posset sed eis aliquibus ordinibus clericalis consignum
maleficii aliquem caracterem imprimi faciat per quem merito
cognoscatur et ymaginem eos abiurare compellat ¶ Nota quod etiam
vel una falsarius non inferat Item alie puniuntur falsarii etiam
contra dominum papam ¶ Sed illud est speciale
Extra de sepe ¶ Quia etiam clerici et alii recipiebant litteras apostolicas
p[er] ducunt circa aliquibus pape quod falsitatis periculum imminebat Sta-
tuit huiusmodi et sub pena excommunicationis suspensionis et beneficii
destitutionis inhibendo ne aliquis aput se apostolicas litteras pape
recipiat nisi de manibus domini pape vel de manibus illorum qui ad
hoc officium de mandato pape sunt deputati ¶ Si vero persona talis
fuerit cuius dignitas ut ipsum deceat per nuncium litteras recipere
nuncium ad cancellarium mittat idoneum per quem litteras recipiat
nisi mors prohibeat ¶ Si vero aliquis huius mandati transgressor extiterit
si laicus fuerit excommunicationi subiacebit ¶ Si clericus officii sui
suspensione dampnetur ¶ Statuit etiam ut prelati ecclesiarum qua-
les ferant sententias quas per singulas provincias frequentius faciant
denunciari quod si quis falsas litteras se habere cognoscit infra xx
dies illas destruerit aut resignet si penam illam voluerit
evadere quam sententiam non relaxare presumant sine speciali mandato
domini pape nisi in mortis articulo et sic absolutus ¶ Et hec presumpta fuit
nullam obtinet firmitatem ¶ Nota quod littere apostolice de manibus pape

nec illis qui adest p[er] p[ro]p[ri]um deputatione debet recipi al[ia]s
presumptio est contra eas. Item qui contra hec litteras e[st] excommunicatus
clericus et officio et beneficio ~~privari~~ deprivari. Item qui l[itte]r[a]s falsas l[itte]ras
infra xx dies illas destruat al[ia]s ad s[ente]ntiam sup[er] h[oc] latam e[st] ex
communicatus. Item excommunicatione in die lata non ligat n[isi] p[ost]
dierum elapsum. Item in casu isto q[ui] excommunicat non p[otes]t absolvere h[oc] e[st]
q[ua]m s[ed] [illegible] p[ro]hibuit et si facit non e[st] absolutus q[uia] et h[oc] p[re]t[er]
Haec dicta sunt incidenter. Poenitentiarius distinguit sup[er] in speciali falsitatem
p[er] quas litteras apostolicas cognoscere debent utrum sint falsae quas
[illegible] diligentius q[uam] p[er] l[itte]ras apostolicas quaerunt dum ad verbum diligenter quas
p[ro]scriptores. Et mutas p[er] te ipsum in illo et dicat [illegible] q[ui] illi non
sunt immunes a crimine falsitatis qui litteras apostolicas recipiunt contra
te non constitutionem poenae p[re]dictae. Item quidam sunt qui attendunt
ad bullam et falsas litteras p[er]lanut ut de vera bulla ut aliis si-
gillentur. Et iste due species falsitatis non p[otes]t facile comprehendi nisi
in modo dictaminis vel in forma scripturae vel in qualitate cartae vel aliis
aut diligentius indagatorum q[ui] s[unt] sed vel inadvertentiam filorum vel in
colore bullae vel materiae vel ob traslatione si bulla non sit aequalis
Nota summa p[re]dicta notabiliter
Nam tamen et mirum [illegible] ep[iscopu]s suam torcal legato apostolicae
sedis sup[er] q[ui]busdam criminibus accusatus remittat quam p[er] m[ed]
suam examinationem reportavit sanctae sedis apostolicae sedis ad cuius
iudiciabat ad ecclesiam suam aliis substituto in quibus detinebat quippe regia
illis loci non tenens litteras illas in remoto [illegible] Rasse
putari dud[um] p[er] visitaret q[uod] sibi aliquos fuerat putate [illegible] ad se ap[osto]l[ic]a
c[on]sp[icien]dus ~~eps~~ q[uod] in [illegible] in [illegible] inquinatur [illegible] putate rescripsit
invenit et hec fuit admiratus q[uod] litteras illas liceret mandamus sibi
emanasse ad ipse sede a dele [illegible] apostolicae ad se ap[ostolicam]
ut predicebat aliquot et quos fecit apparuit [illegible] tenore [illegible]
dilectos filios in [illegible] [illegible] notando et quorum in p[ro]p[ri]o scribit
[illegible] ac longo in [illegible] non [illegible] appellando [illegible] putatae
hunc dilectum filium vocabat. Die mandat [illegible] litteras apostolicas

taliter videat intueri tam in bulla filo serico quam stilo
quod rectus processus et status per veris illos admittat. Item quod pro-
cessus non loco in plura. Item omnes episcopi et superiores admittat
fratres inferiores fidelis si aliud appellet littere sunt facte
Ad falsariorum. Ad confusionem falsariorum ut quilibet litteras apostolicas ubi
non valuit eas prius diligenter examinet quia si ipse falsas litteras
usus dixit [illegible] auctoritas non potest [illegible]
[illegible] communione [illegible] omnes illos falsarios litterarum
apostolicarum seu qui ipse vel per alios in maiori [illegible] clericos ac omnibus
fautoribus defensoribus suis. Statuentes ut clerici falsarii de
[illegible] omnibus officiis et beneficiis [illegible] sint privati ita
quod qui per se in maiori [illegible] officiis de
[illegible] secundum leges puniendi et si laici fuerint
per easdem leges [illegible] puniantur illi vero qui [illegible] per
alios [illegible] utuntur. Si clerici fuerint officiis et beneficiis
priventur. Si laici fuerint [illegible] manere [illegible] de
satisfactione [illegible] ita vero quod in [illegible] malicia [illegible]
puniatur quam negligentia. Et [illegible] observandum de [illegible] qui falsas litteras
impetrant. Item quod omnes falsarii litterarum apostolicarum [illegible] sunt
[illegible] Item clerici [illegible] per [illegible] in maiori puniendi sunt secundum
leges. Item malicia [illegible] puniendi est quam negligentia.
Procedens [illegible] litteras [illegible] de simplici
iusticia in [illegible] litteras [illegible] fuit [illegible]
amplius [illegible] ubi [illegible] per quod [illegible] ipsum ab officio et beneficio sus-
pendit [illegible] sibi [illegible]
si [illegible] fuit [illegible] forma [illegible] de
simplici iusticie officium et beneficium illi restituat et ipsum super hoc
ulterius non molestet quia non [illegible] quod [illegible] litteras que
de speciali [illegible] quis [illegible] in maiori [illegible] non [illegible]
usus eius [illegible] quod [illegible] Item quod [illegible] de
iure [illegible] et que de speciali [illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] impetrant litteras [illegible] adversarium suum super
[illegible] adversarium [illegible] po

Postulavit sibi fieri copiam rescripti quo viso cepit litteras
illas arguere falsitatis obligando se sub pena cause ad probandum
quod littere false essent litteras illas misit ad dominum papam ut per eum fa-
ceret veritate cognita falsitatis super litteras illas diligenter inquisitionis ...
signum falsitatis obligando vel suspicionis invenit in eis nisi rasu-
ras paucarum litterarum que suspicionem aliquam in dubitatum inducere
non debuerunt. Unde mandat quod si constiterit per eorum R se obliga-
sse sub pena cause quod litteras illas falsas esse probaret sibi sup-
er dicta, actori silentium imponat quod contra libertatem et potestatem ad remi-
ttendum iuri suo. Non quod actor potest se obligare sub pena cuius-
libet iuri suo renunciare. Item casum pau-
cum litterarum non reddit falsum rescriptum nisi esset in loco suspecto
cum hic intelligitur

De sortilegiis

Ex tabulis. Capitulo isto dicitur quod furta non sunt reperienda in tabulis
sorte vel astrolabio aut aliis nec divinationes aliquas in quibus
rebus quis obscurare presumat et qui contra fecerit XL peniteat.
Ex tenore litterarum tuarum ex quarum presbyter V. nomine accessit ad quendam infirmum ad
locum privatum non illa intentione ut demonia invocaret sed ut posset
invenire furtum cuiusdam ecclesie per inspectionem astrolabii praticha
gradiens. Quesivit igitur dominus papa, unde ipse sibi eum dicebat quod ex bono
zelo et simplicitate presbyter ille hec se fecisse proponat non medicam
maculam peccati contraxit, ergo mandat quod iniuncta penitentia
fuit eum ab altari ministerio suspendat et per annum amplius si ei visum
fuerit sine potuit extra ... proponat abstinere et mandat quod contra
vel divinationes exercuit. Non pena illorum qui per huiusmodi inspectiones
Ex tua. Vacante ecclesia lucana ecclesia canonici ... convenientes in unum de
futuri pastoris substitutione virum elegerunt ex se preposite quod vice ca-
pitulo tres eligeret electores per quos vice omnium provideretur ecclesie
de pastore quibus ab ipso electis duo ex illis tertium ex se in pastorem
R eligerent quod sub hac forma eius dicta fuerat legendi procedure ut
... vel ex aliis eligere posset electionem istam per nuntios suos
presentarent domino pape petentes eam confirmari dominus papa ex auctoritate eius
cessu dignum multa reprehensione pro eo quod per sortes in talibus ibi et

clarꝝ celebrata de pdco vitio ad graciam ꝯfirmatorꝫ admisit sunt visa petitiōne pͥsbitorꝝ ꝯcepmus Rō qꝛ ad sub hac fōr dat aliquibꝫ eligendi ptās ut vel ex se vel de alijs elige possit tūc possūt elige vnū de se alis nō ut hͣ collige ꝯtr̄ factos in electionibꝫ ꝑhibite sūt

De collusione

Scripta fuerūt exiude ad ūram eꝑm tamquam actu: Scitores tn adñiano in gnuacād ꝯuenerūt desistēdo ab accusacōn vnd scribit pp̄ epis de cōtrarijs sup hoc dicēs qꝛ ꝯti tag sacramenꝝ initiati ymo indūat ut tālia dissimulare nō decet cū grāam melse fecisse dicātur vnd mādat hoc diligenter inqri ne forte hic ꝯcordia vel caritate ꝫ ꝯpermio sit cōmpacta Rō qꝛ nō licꝫ recede ab accusacōne ꝯpmio nunc lra ista satis pꝫ

Adiniung exinde etiā sup bñficijs q possidet se pmittit ac sustinet ab alijs molestari ꝫ p q modi ut ꝯoni cedat ꝫ illi ꝯtē possident quasi noīe tutsacorꝫ volunt illi q eos molestabāt decipe bñficijs annatim pensionꝫ ut ꝑ morte illorꝝ sibi succedat in bñficijs ill sup qbꝫ fraud ꝯ collusio ꝑuenit hoc adnotādū pp̄ vnd mādat dioc. epo qꝫ si ꝯstat eis clicos sive pūcdicoꝝ ꝑ collusioꝫ fraud hic ꝯmisisse eos bñficijs ill sup qbꝫ collusiōe nō suffat spoliato cū sāll ꝯtet indignū si fraud et dolus quo in aliorꝝ pudiciū intitur ꝯmitte in eorꝫ ꝯmodū nō redundꝫ Rō qꝛ plati nō pt etiā ꝯstituere pessionariaz ꝯtē fraus ꝫ dolus nō debet alicui ꝑdesse

i Nrantiū clerici ꝯtēcuntur sup symoniaz ꝫ alijs criminibus an tū fuerat diffamati qꝫ sine scandalo ꝫ piclo nō poterat amplius dissimulari vnd pp̄ multorꝝ clamoribꝫ excitatus eorꝝ inqsicōni cōmisit ꝫ pp̄ tergiuersacōnes ipius et calliditates cū ipis inqsitoribꝫ et examinatoribꝫ ut dicebat collusioꝫ fecerit ꝫ testes duxat corrupedos ita qꝛ nō solū pdicti excessus remanserunt ꝯtenus incorrecti vmmo pora ꝑoribꝫ ꝯmitte nō ꝯpauit vnd mādat pp̄ qꝫ si de tāl collusiōe ac eorꝝ ꝑcone ꝯstat exintegro

y

sup pmiss excessibz et alys mqrat que uiderit mqrendu
alioqn sup nomis. tm mqrat. Ro q no licz aliam corripe
iudices ul inqsitores pl testes. ymo puni dz et collusiõe et (ut) iij

Pueris et (ut) dicitur nole [De delictis puerorum] mqri
Pbat pueris et gradu ystilis petm albbue nisi pq xiiij
anno eo maxime pubeste dt (et) g. istud mito tamq si no
ceat alia petta nisi que genitalibz qmittit sz furta et
mendacia p ura sue petta et puilis etas pecare (?) ipis uitti
no ita punienda sut mqqis ut in maioribz punut Ro q
pueri doli capaces pctare pnt in mlte et puni dent sz no mgnj
sic maiores et ita peccare pnt

2 Essente (ut) dicitur puer x annoz cu cu alys pueris sagittaret
quedam aliu puerum fortuito cu sagitta pcussit et interfecisset
ppt qd alius sed zenngij apre ipius pueri c solidos recepebat
sm qsuetuz illius terre vnd dictghi pat pui appellauit ad spcm
suprpt sebit ff hermann. dicens q pui no ita puniut sm leges
sic illi q sut maioris etatis [Tradit] si qstitit solum peta
h nisi a xiiij anno cuius excessu qmisisse pdam albbue mo=
uerat et appellat ut ab eo h pdcos c solidos ppt aliquid
qsuetuz no exigat ut reddat p tpali pena Ro q pdicto
filij iudic xiiij anno pea potuaria pat no dz puniri

Cpim dicit in cap isto q epe pstr dyacon [De clerico venatore]
Canes ad venandu aut fauges (?) habe no dz q si aliqs eoz in
hac uolutate se inuenerit sciat epe tutz mesibz cõione pstr du=
obus dyacon ab omni offo suspendat c scribit pi

3 Jt aliquis/ Si alz in sacro gradu [De clerico percussore] pcussor extitit corripiat et si no emendauit deponatur
Item no q clerici no dent esse pcussores

Pretera Ezius tarcelinus fertur cedi fustibz quanda indiem
cum ordine sacdacij q pq octo meses decessit sz no tpillud
pcussoz p ut qt adnoticiam duu ppi vnd ipe pcpt illud duo=
bz mesibz ab administracõe missarum abstine q ad ordine
suu noluit hre respectu [Ro] q epe no dz ee pcussor

pse vel per alium in debito modo
Responsio Casus Quidam presbiter fuit in quodam ~~fuit~~ conflictu pro
parte illorum qui violenciam repellebant in quo conflictu lapides
proiecit sed aliquem non percussit aliqui tamen sunt illic percussi / du-
bitavit sacerdos an esset irregularis accessit ad episcopum intercessa
eius confessione precepit illud abstinere a celebracione misse per
biennium ita quod si aliud non impediat extunc suum officium exequatur
Racio quia etiam talibus vel certo non debent impune ad cautelam
Quidam clericus acolitus per nonem annos assumpsit ad
resistendum predonibus et in illo conflictu tres fuerunt vulnerati ad mor-
tem ad contraria illa vero sed nequaquam consilio peracta fuit tandem acolitus
iste adregulam transivit volebat promoveri ad sacros ordines et
altaris ministerio exercere ~~Racio quia non debent ad sacerdotalem ordinem promo-~~
~~veri~~ Responsio factum fuit asseri an possit Racio quia tamen ad frugem melioris
vite transivit potest ad sacerdotalem ordinem promoveri et altaris
ministerium exercere Racio quia non debent etiam in consimilibus conflictibus vero
iste punitus fuit hic culpabilis non fuit sed ad cautelam potest
Notum Casus quidam clericus in presencia multorum quendam / de maledictis
protulit in scripto et de pluribus eorum officiis et beneficiis dicit ipsi Responsio
fuit ei consulatur autem ut illud eciam a sua temeritate compescat
ut per illius alius sit in eloquio ne decetero contra eos et ea talia
non proponat Racio quia principi suo seu prelato suo non maledicere debet
Statutum Statuit intra istam qualiter puniri debeant qui publice
blasfemia dicere presumpserint contra deum et alios sanctos eius et precipue
contra beatam virginem et per quem sensum per eam ista est inponenda prout
inferius annotatur Si vero aliquis penam istam recipere noluerit et cum
sibi imponitur in forma et in obitu caruerit ecclesiastica sepultura Item
si blasfemia dicens fuerit per temporalem potestatem mulctetur pena xl
sol. alioquin xxx sive xx et si ad hoc non sufficit quinque sol.
usualis monete vel aliam mulctam et si potestas hoc non fecerit
per episcopum compellatur et hoc statutum ponatur inter alia statuta commu-
nitatis Racio quia contra deum et alios sanctos et precipue beatam virginem
in blasfemia nemo prorumpere debet alias puniatur Item ubi index stare
negat facere iusticiam per episcopum ad hoc debet compelli etc.

Si quis presbiter. Statutum fuit in concilio [illegible] quod si presbiter aut
alius clericus degradatus fuerit aut ab officio per clericos omnibus
suspensus et ipse per animositatem per contemptum et superbiam aliquid de ministerio
sibi prohibito agere presumpserit si ab episcopo suo monitus non destiterit
excommunicetur. Et qui ei participaverint eius excommunicati et. Et similiter
qui participaverint clericis vel laicis vel feris excommunicatis sint excommunicati.
Si vero aliquis ista contempserit et quod illa corrigere non potest imperatoris
auxilium regis et auxilio compescatur. Nota quod clericus depositus vel suspensus
ab episcopo suo ministerium divinum agere non debet. Et quod peccatum non corrigere
potest ad regem [illegible] ad requisitionem [illegible] corrigatur.
Clerici aut diaconi hic quod aliqui clerici ab episcopis suis aut eorum man-
dato [illegible] ab alienis quod interdicti vel excommunicati sunt sine absolu-
tione divina officia celebraverint nisi moniti instructi redierint
[illegible] [illegible] [illegible] deponantur. Nota hic penam illorum
qui excommunicati vel interdicti celebrant.
Lectorem et cum [illegible] presbiteri accedere ad [illegible] intimaverunt ei quod tam
ipse quam multi alii [illegible] quam interdicti et excommunicati sunt divina
officia celebrarent. Nota mandat [illegible] Toletano quod si [illegible]
vel pauciores in hoc deliquerint omnes in perpetuum ab officio sacerdotali
deponat. Si vero multitudo magna in hoc peccasse constiterit illos
deponat qui causam delicti dederunt alios qui non tam delinquunt ab
officio suspendat ad tempus et omnibus et singulis [illegible] quod sibi visum fuerit puniendi
videat. Nota quod illi qui excommunicati vel interdicti celebrarunt sunt puni-
endi. Item multitudini parcendum est.
Illud autem. Episcopus [illegible] non petita nec petita obtenta
licentia divina [illegible] celebrare [illegible] relicta [illegible] cetera au-
ctoritate [illegible] [illegible] mandavit episcopo [illegible] ut tandem
factum illud notorium esset in partibus illis nisi infra xx dies ab ad-
ministratione [illegible] cessaret ipsum excommunicatum publice
nunciaret [illegible] episcopus non distulit adimplere. Ipse vero in contemptum
divina per eiusmodi officia celebravit et fecit sibi alios celebrari
et se ingessit celebrationi divinorum ipse vero per hunc modum in penitentia
excusatus [illegible] mandavit [illegible] constitutus [illegible]

erroneam mandatum et non iusticiam postulavit tamen in sua excusacione
opposuit quod cum mandabatur non esset ordinarius iudex eius non
tenebat quod monitione non premissa auctoritate delegata possent procedere
contra ipsum unde cum [illegible] ut per glossas ab commonitorias
attemptasset procedere non tenebat sed divina officia celebrare [illegible] ad
sibi non constare nisi presumpcione de sentencia contra eum lata quibus his
auditis scribit talis herbipolensis dicendo quod licet [illegible] non
non culpabiliter dedisse quia tamen in dubiis via tucior est eligenda
cum vero dubitetur de sentencia contra eum lata debuit potius abstinere
quia [illegible] procedere quam illud vel quod allegavit
[illegible] et veniae per quam voluntate se excommunicatum [illegible] sibi fit
divina officia celebrari et aliorum communicacioni se ingessit [illegible]
excusat sed potius quod cum fat [illegible] non [illegible] de lungere et
[illegible] excommunicato vel inter alios sed non [illegible] ab aliis non [illegible]
[illegible] fat ei gratiam quia non imposuit ei penitentiam [illegible] ille
imposuit que per excommunicatum presumit celebrare divina vel celebratis
[illegible] se ingerere divinorum [illegible] quod [illegible] sit [illegible] eciam
dimittere non [illegible] in dubiis via tucior est eligenda [illegible] dubitat
de sentencia contra eum lata ad presumpcionem [illegible] potius abstinere sed
celebrat quia [illegible] est tutius [illegible] sub [illegible] penitentie [illegible] procedere [illegible]
possit contingere quod ipse non [illegible] ad [illegible] per excommunicatum
non [illegible] celebrare vel celebrandi se ingerere divinorum [illegible] deponi

Fraternitati [illegible] bismuting excommunicat [illegible]
clericos [illegible] excessibus [illegible] excommunicati celebravit divi
[illegible] sentencia [illegible] presumpserunt [illegible]
[illegible] possit eos suis beneficiis spoliare [illegible] quod [illegible]
[illegible] excommunicatus [illegible] presumit quod celebrat excommunicati
[illegible] excommunicati [illegible] excommunica
[illegible] beneficia [illegible] possint retinere [illegible]
[illegible] quod excommunicatus [illegible] non [illegible] excommunicatus [illegible] beneficia
[illegible] non [illegible] illa retinere nisi [illegible]
[illegible] consequi et [illegible]
beneficia illa conferentur tamen [illegible] beneficiorum

suspendi donec super venia consequenda mereantur et in eos puniantur vel quasi delinquere presumpserint. Sed pone aliqui clerici quidem et monachi et moniales celebraverunt in locis suppositis interdicto tempore ipsius interdicti adhuc celebracione divina non cessante propter quod a canone excommunicacionis sententia innodati extiterunt qualiter isti sunt puniendi. Respondeo quod clerici qui talia presumpserunt sunt a suis beneficiis spoliandi monachi et moniales in arcioribus monasteriis sunt ad agendam penitenciam detrudendi et quod irregularitatem incurrerunt officia non possunt exercere nec possunt ea recuperare nisi cum eis dispensetur. Item consentientes puniuntur in collocutione vel puniuntur in quo peccatur. Item in locis interdictis non est celebrandum aliter facientes puniuntur prout hic dicitur.

Proposuit episcopus Tusculanus cardinalis legatus in partibus Lemovicen. Petrum de Lemovi. supplicasse legato per se et nuncios suos ut eidem in Lemovicen. ecclesia provideret et eos faceret recipi in canonicos et fratres proprie ad v. vel iiii. prebende ab ultima ordinacione ipsius ecclesie vacaturas. Ibidem legatus civitatem Lemovicen. ingressus canonicos monuit diligenter ut illos in fratres reciperent et fratres ad prebendas proximo vacaturas. Quod ad peticionem illorum facere non curassent legatus dictum Petrum investivit de prima vero penitenciaria Lemovicen. Cum predictus magister P. lapso tempore impetravit ad quosdam iudices delegatos coram quibus fecit institucionem factam de ipso cassari et ipsum removeri ab ecclesia Lemovicen. pro eo quod tempore sue institucionis erat excommunicatus per episcopum Lemovicen. pluribus annis ante suam investituram. Super hoc testes ab utraque parte producti sunt iudices tamen instructi remiserunt ad ap. se. partibus in presentia nostra constitutis predictus magister predictus producta sunt nos auditis hiis que partes proponere voluerunt acta iudicialia fecit inspici diligenter et invenit probatum per testes primarum quod episcopus Lemovicen. predictum magistrum P. et quosdam alios excommunicaverat pluribus annis ante investituram eius magistri per testes vero magistri P. probatur quod episcopus predictum magistrum et alios clericos et laicos per tres annos absolvit antequam

dictus magister fuit investitus et quia capitulum dicto magistro contradicebat propter eius excommunicationem
et in presentia sed quia primarius non probavit dictum magistrum tempore sue inve-
stiture excommunicatum extitisse ab officio suo sit absolutus se probavit
tamen ex parte ipsius magistri fuit facta fides de absolutione et quomodo
quam dominus papa quia dictus magister per legatum postea fecerit et per diffini-
tivam sententiam approbavit. Nota quod qui fuit excommunicatus presumitur adhuc
presumitur excommunicatus nisi probet absolutum. Item nota quod qui ab-
solvitur litteras sue absolutionis obtineat ad cautelam futuram
ut hic patet. Item dicunt quidam quod excommunicatus vel suspensus ecclesiam continue
potest [illegible] cum contra quem contendat presumitur non excommunicatus tamen presumitur talis
non sufficit nisi probetur esse absolutus.
Postulastis. Duo canonici in presentia ecclesie presentes ordinacione
accesserunt ad apostolicam sedem [illegible] fuit quod erant suspensi ut sic re-
pellerentur ipsi nolebant parere sententiam ab ullatis esse et omnis
irregularibus latas fuisse papa relaxavit ab sententias ad cautelam
ne ordinatio eorum differretur sed quia ipse suspensionem ignorantes celebraverunt
divina eos pluribus excusat ignorantia. Ibi non tamen si scienter suspensi
aut contempta ignorantia fuit indigeret dispensatione papa dispensat
ad eius. Nota quod suspensus ignorans divina celebravit non incurrit ir-
regularitatem nisi ignorantia crassa fuit
Si celebrat. Clericus suspensus per excommunicationem minorem vel ordinem ex
spiritualis incidit in minorem excommunicationem consuevit dubitari de clerico
utrum si celebraret talis ipse excommunicatus esset irregularis. Respondetur
papa quod eum peccaret celebrando non tamen est irregularis et eligere potest et alia
que [illegible] dictum eximitur ex eo tamen si talis scienter electus fuit talis
electio est reprobanda per eo quod eligitur quia eligitur ad susceptorem
[illegible] perpetrare immature per sedes predictas. Quod papa dixit
quod talis excommunicatus peccavit celebrando unde posset forte aliquis
dubitare utrum sacramenta ab eo collata haberent effectum dicit
papa quod sacramenta ista non carent effectu sed ipse peccavit conferendo
et reddit [illegible] non [illegible] remotum a collatione sacramentorum
sed a perceptione quod consistit in sola perceptione et quia talis fuit
dominus non ingerat se prelatus communionem excommunicatorum
in contemptum ecclesie cum [illegible] sui superioris quod si post

a monicam letiam fecit et quidem presbyter celebrando
sacramenta ab eo collata sententialiter censuit asserendo et privatus
et electione et iurisdictione **De clerico non ordinato ministrante**

Si quis. Statuit hormisda papa quod si
aliquis non ordinatus ita presumptuosus fuerit ut vel in necessitate
ministrare audeat quasi ordinatus baptisaverit aut aliquod divinum
officium exercuerit non ordinatus propter suam presumptionem abiciatur ab
ecclesia et nunquam ordinetur

Accelerans cum in diaconatus ordine nondum quasi in presbyterum
ordinatus ministravit in altari usurpavit presumpsit et mortuus
quidnam sit de illo. Respondit papa quod ad officium sacerdotale vero
potius promoveri sed a diaconatu biennio vel triennio saltem
quo[...] diu ut fuit suspensus maneat debuisset potius cum
eo misericorditer agi ne sustentatione privatus ad secularia negocia
in ecclesie obprobrium revertatur ut adeo seruus dispensat sibi congrua
digna penitentia iniunctus vel aliquid tamen faciat si ad vitam monasticam
se transferret **De clerico per saltum promoto**

Tue. Licet ordinatus subdiaconus per nomine diaconatus
ordine pretermisso se fecit in presbyterum ordinari propter quod
confessus fuit secreto quod suo se purgare si res talis se
haberet quod ex parte boni viri hec asserebant in quos fuerat confessus
credebat asserendum esset tamen tue quid se constitutus in
nos descendere asserunt episcope ad quod de eo esset agendum
unde mandat ei quod congruam penitentiam pro huiusmodi negligentia exponat
qua peracta eum in diaconum ordinare procuret quia non
intelligit iteratum quod censeatur esse factum cum sequente ministrat-
tat eum ministrare in ordines sacerdotales. Item quamvis quis
ministrat in maiori ordine nisi sicut inferiores sit tamen
quod nescit factum iterari non debet **De eo qui furtive ordinem suscepit**

Tuenda. Clericus nomine P acceptit ad sacrum
opponens eum se furtive diaconatus ordinem suscepisse.
Unde mandat diocesano quod si non fuit ab ipso vel ab aliquo
archidiaconorum suorum vel prelatorum sub comminatione anathematis
prohibitus congrua penitentia sibi imposita promoveat eum

ad offi[ci]um sacerdot[is] dispensative pro arbitrio suo nisi alia im-
pedimenta impediant. Si vero excommunicatus super hoc facta fuerit ipsi
innoverat ut in aliquo monasterio seu canonica [illegible] susciperet
regularem et postquam fuerit ibi aliquanto tempore laudabiliter conver-
satus potest ad eius misericordiam providere alioquin non est conve-
niens permittit eum ad sacerdotium promoveri. Ratio quia archidiac[onus]
vel alii prelati pro excommunicatione. Sic tales qui post excommunicationem
furtive ordinati sunt possunt episcopi dispensare etc. possunt tamen exceptarum
dimidium possunt officium exercere.

Cum illi [illegible] clericus nomine accessit ad episcopum tempore or-
dinationis et [illegible] presentem contulit et minores
ordines quos tamen [illegible] furtive post [illegible] episcopum ordinis
[illegible] accepit postea videns quod male fecit ad [illegible]
accessit [illegible] sibi exponens quod ipse [illegible] accessit [illegible]
[illegible] quod ut eum in minoribus ordinibus ministrare per-
mittat. Si vero domum religionis intrare voluerit si abbas di-
gnum fuerit abbas suus si voluit in aliis ordinibus eum
poterit dispensare. Ratio quia de [illegible] minores
ordines [illegible] sacris [illegible] si religionem intrare
potest abbas dispensare.

Innotuit [illegible] clericus nomine et duo clerici [illegible] qui
sine [illegible] accessissent ad episcopum [illegible] ut ordines recipiant ab
eo [illegible] accedere ad ordinationem excommunicati [illegible] se ad
duos sacros ordines [illegible] [illegible] [illegible] majoris [illegible]
[illegible] ordines [illegible] furtive [illegible]
[illegible] illi [illegible] quod illi [illegible] rigore [illegible] in
[illegible] ordinibus ministrare [illegible] si ad religionem volue-
rit transire [illegible] si laudabiliter [illegible]
[illegible] illorum de [illegible] potest dispensare ut in [illegible]
[illegible] ordinibus ministrent. Ratio quia [illegible] duos sacros ordines [illegible]
[illegible] quod post excommunicationem [illegible] hos [illegible]
[illegible] dispensare [illegible] ad [illegible] excommunicati [illegible]
[illegible] celebrare. De excessibus prelatorum et subditorum
[illegible] episcopum presbyteros et alios clericos [illegible] filios [illegible]

feraria deinde autem tractare si episcopus textus sciebat cum ad vo-
luntatem suam eos privavit solvebat divinum officium interdicebat
eis. Unde mandat papa quod episcopus qualiter in eos clericos excommunicationes
inordinatas proferre non presumat nec detentos alios quos debite
vel tantum admoniti et sine consilio aliquorum suorum ipsos suspendere vel
aliorum ecclesias interdicere non presumat neque duas ecclesias quarum
una sufficit eis fieri non permittat ut aliquis exequatur sine
ordine iudiciario. Statuit quod si ea contra fecerit super eos libere
puniet qui timore pene a similibus abstinebunt. Et ratio quia episcopus
subditos aggravare indebite non debet. Item sine consilio capituli
non debet suspendere clericos vel ecclesias interdicere nec excommunicare
sine ordine iudiciario. Item pro eo unum dicit alius insufficientes.
Ut nostre commune suffraganeorum episcopus tamen archiepiscopus plures
ecclesias constituit divinis congestionem et obsequio archidiacon-
orum que reddita eorum diminuit. Pervenit hoc ad papam. Unde mandat
archiepiscopo providere quatenus episcopum super hoc corrigat et emendat et
ita provideat quod archidiaconis sua iura serventur illesa maxime
cum per eos debita ecclesiasticis reverentia et honorum
et ratio quia archiepiscopus iura archidiaconorum et aliorum prelatorum
diminuere non potest nec eorum iurisdictionem eis auferre.
a Dauid et Lucida archidiaconi. Cum in ecclesiis quod de suis
archidiaconatibus vacabant et autem papa intendere noverunt
et eas suis visitationibus deputabant ad presentatis debere instituere
magistris. Pervenit hoc ad papam. Unde mandat quod eorum quilibet quod
tamen non ecclesias ... vacare vel detinet occupatas per con-
tra quod habeat ut eas dimittant et eas ordinet per se idoneis
personatis. Et ratio archidiaconatus per tanta presumptione puniat
a iudice suo compellatur. Et ratio quia debet eos sibi retinere quod
alii iure habent debere. Item nemo debet se ingerere ad id quod alii debet.
Cum enim ecclesia clerici et laici laborare illo modo sedemi-
tatem quod ira dei venit in filios diffidentie et vestre civitates
igne consumpsit. Statuit liberi quod ut eiusdem illo modo deposit[?]

fuerit laborandum Si etiam fuerint deputati actibus vel ad
agendum primarum in monasteriis deputantur Si laici fuerint con-
ducti et a certo servicio excludantur

Sane si quis Statuimus insuper isto quod quis aliquis ab abbatibus
super debitam obedientiam certe libertatem huic ordini concessam
Si autem amplius exegerit liberum sit abbatibus eiusdem ordinis
auctoritate apostolica denegare quod petitur Non obstante quod indulgentia contra aliquis
petere contra libertatem eiusdem ordinis super aliquam concessam aliqua qualitate deinceps

Illud etiam aliquis sunt constituti in aliis [illegible] Contra eos petitur
in ecclesiis auctoritate eorum qui obligati sunt ipsos certam fidem et
sacramento [illegible] isti se in superbia erigentes sumptum assimulant
sibi nomen personatus contra fidem et mandatum Statuimus quod abbates quod
si super hoc divine assensi fuerint vel constituti deinceps in eorum capitulo
ad exercitium sui officii pallatus admittatur Non obstante quod eorum fidem
et mandatum vel tamquam prelatus et personam de capitulo de toto

Circa ad Statutum fuit in laterano concilio quod prelati ecclesiarum Legatum
certa civitatis ecclesias suas [illegible] capitulis et personatus deinceps
huiusmodi Et quidam prelati hoc non sinebant quidam prelati eccle-
siarum [illegible] pretendunt aderant sibi super hoc providere vel super
auctoritate apostolica indulgentiis ut ecclesiarum prelati in visitationibus
et personatus in laterano concilio constitutis excessibus eorum ecclesias
visitaverint liberum sit eis auctoritate apostolica denegare si procura-
tiones per plures postulaverint et si prelati ipsi hoc in ecclesiis
illorum ut exigerit aliquam summam consuleverit ipsi decreverit super non
valere Non obstante quod fuerit lata eorum privilegium vel indulgencia
ipsi ab aliquo inferiori nisi hoc [illegible] per hunc locum quod hoc

Statuimus prior quando fuerit in monasterio omnibus sit committenda
studio et in dicto Statutum eorum subiciat sine [illegible]
in monasterio de electo sine assensu diocesani episcopi predicta de eiusdem
auctoritate eorum se obtinuisse apostolica tamen ergo [illegible] revocare episcopi suggesserit
et eundem ipse presentes ut sibi liceat revocare quod eorum consulto
fuerint sunt Et ipsi non liceat eum revocare quod ille prior

gradeni fecit eo inconsulto non obstante assensu vel confirmacione
archiepiscopi quam inter posuisse proponitur quia archiepiscopus in diocesi sui suf-
fraganei sine ipsius assensu vel dispensacione per eorum canonicos
statutis et ipsius debuit irritandum et quod episcopus in irritare re-
vocare possit. Secundo id oritur sic ... possit revocare quam
et alienare potest conferre ita ad quem pertinet unio et confirmacio
ecclesiarum sue diocesis. Tercio quod ordinatus ecclesiarum unio et sub-
iectio ecclesiarum ad quem pertinet in sua diocesi consequi in sua diocesi
suffraganei sui non debet dispensare sine assensu ipsius.

Quidam sit ... diaconus per nomine publice confitebatur
se carnaliter cognovisse uxorem alicuius sui cognati sine
participatione quod vir ille uxorem suam remisit adhuc si
... fuit ... mandat ... archiepiscopus quod si
constiterit de premissis prefatum clericum ab officio et beneficio
suspendat et virum illum compellat ut uxorem suam accipiat
et maritali affectu pertractet. Tercio quod confessio instan-
dalum alicuius cum non fecta clerico preiudicat quia se non de im-
probitate sua deus conmendavit esse.

Scribitur ... visitatores in lombardia accessit ad ...
Albiganensis ... que conscripta fuerit quod ipsum confessus fuit
quod ... in villa ... que ad eius ... spectabat in-
famatus de furto et ipse fur negans obtulit purgatorium ferri ca-
lidi et si deficeret suspenderetur. Tercio consuluit an iudice deputato
ad malefacta punienda quod sibi super hoc videtur
respondit ... fur ducatur ... tradens
in ... est talatum quod fur ... affirmavit
et iudex premissa consuluit ... quod sibi super hoc ...
agendum ... respondit ... si fur evaderet malum esset et quod
... villam illam exeuntes ... ille fur est
suspensus. Tercio quod ipse dubitabat ... se ...
... fuisse audivit ... rumor ... dicat
malum esse si sic evasisset ... auditis et redactis
inspeximus ... ipsum ... sine confessionem

predam contumelie connexerunt ad papam. Et ipse in supplicacione proposuit
coram papa. Nec lis inquisitorum cum ... Ipse tamen declarabat coram papa pri-
tempore suo statu ad alia depulsus inquisitoribus ad quos se ac-
cessit contra eum per oraciones dominus papa deposuit idem quibus de curia
recessit et perquisitus non potuit inveniri / dominus papa tamen
omnibus auditis per dominum inquisitorem per lis inquisitorum contra eum
quid non solum in iudicio fuit cancellaria ... suspe-
dio multo excessit ad ... non tamen aucte ... et ac pri-
tatem suam ... corporalem ... indignum
in ministerio altaris ... officium suum in ministerio
altaris exerceri non potest habeat dominus visitatoribus ... mo-
nasterii ... ut ... aliquo ... commoveat
ab ecclesia albigensi. et eadem ecclesie fecerunt de persona ... dicta
providere. Non ... vel quod iudicium fuit cancellarie inde-
de ... ... purgatorum ... nec ...
... ut aucte ... corporalis infli-
gat / ... pena ... in prelatis
Nec dilectus ... suttectoria pittanceriis cantoris
ipsius ecclesie ad que ... suttectorie eam contulit
per canonicos pittancerios ... dicta collacio non ...
... suttectoriam contulit R. canonicos pittancerios ... dicta
... commissa fuerit ... super ... sutte-
toria ... iudicibus delegatis ... ut ...
... de se ... confirmari et ... alteri ... lat.
... testibus ... inde ... delata ... ad ... papa
... iudices ... lis ... partibus in quibus
quedam clausula ultimo ... fuit apposita ... prove-
bat ... R. ... illa non fuerat deposita de conscientia
iudicium et sic ... lis ... fuerat ... sit
... depositum iudicum ... lis ... gesserunt
... papa attestacionibus ... partes inspectis ... et

Probatum etiam petrum aleatorem esse publicum usurarium qui
xi sol. duodecim mutuabat in ludis ipse vero in sui accu-
satione allegabat consuetudinem et tallitorum qua dicta mutuatio
sit recepta et ludus. Item quod dictam consuetudinem penitus reprobat
tex. in l. [illegible] magis sit punienda offensa per quos deliquenda
auctoritas usurpatur, unde dicta consuetudo per desuetudinem ipsa
[illegible] propter indignitatem et vilitatem ipsius debet dici [illegible] unita-
tem/ad personas viles et indignas portare dignitates [illegible] non debent/
contra praefatum. Sed fuit probatum quod de stilo iudicium ultra
clausula non fuerat inserta in libris eorundem sed per [illegible] de-
positiones constitit evidenter propter quod praeter alterum renunciabat quod [illegible]
usurarius fuerat licet sit falsificatus et [illegible] tamen [illegible] debebat
repelli [illegible] quod licet constaret quod dicta clausula in libris
illis fuisset apposita post [illegible] apposuit libris et sic [illegible]
[illegible] ad [illegible] obiectum [illegible] Sed ab ~~duorum testium~~ [illegible] solvit
[illegible] quia sibi obiectum fuit eis uti noluit. Item
quod per depositiones duorum testium constabat quod [illegible]
possit [illegible] Sed [illegible]
et in [illegible] et quod [illegible] ita [illegible] facto
ut [illegible] non [illegible] facere attemptat ut [illegible]
[illegible] Dicitur quod [illegible] concedendi [illegible]
[illegible] indicabit [illegible]
[illegible] donec [illegible] Item quod aleator publicus
et usurarius [illegible] repellitur a dignitate obtinenda. non ob-
stante consuetudine aliqua. Item non [illegible] contra [illegible] usurpare
delinquendi licentiam [illegible] magis puniuntur. Item vilibus personis
et indignis dignitates non sunt concedende. Item indices possunt
[illegible] testium de [illegible] ab [illegible] per [illegible] Item non probat
[illegible] quod [illegible] ab esse et [illegible] dubia [illegible] non [illegible]
Item non puniuntur [illegible] licet non utatur [illegible] quia sibi oppositum. Item
duo testes sufficiunt. Item [illegible] non [illegible] attemptatum
non [illegible] dicitur non [illegible] et ita nulla [illegible]

Item primum dz quia in eo in quo peccat Ita puniatur elector qui
contra sua electio non cassata fuit attempta
Cedentibus eciam in gallia quibusdam constituti compulsi sunt
de abbatibus quorum fuit [illegible] tamen non concessi maxime tendunt
ad ea que ad episcopos pertinere noscuntur videlicet confitendo de causis
matrimonialibus iniungendo penitencias publicas concedendo lab. indul-
gencias et similia presumendo per quod auctoritas clavium vilescit
in dubiis apud indoctos volentes [illegible] quorum discrecioni et animarum
saluti in hijs providere prohibentes ne de cetero aliqua abbatissa
tunc ad talia se extendat si quid presumpserit volumus evitare nisi for-
te ab ipsorum concessione vel alia licencia [illegible] sibi [illegible] velit se tueri
Nota quod ista que hic prohibentur abbatibus de iure communi pertinet
ad episcopos Ite abbates ista possunt puniri

Dilectis [illegible] [illegible] quidam [illegible] qui ut dicebatur [illegible]
fuerant super furto in [illegible] [illegible] rectores [illegible]
urbis [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et id quod
super furto fuerat [illegible] vel ad satisfactionem [illegible] dampnum
passo et nisi alter [illegible] [illegible] [illegible] in ipsum [illegible] me-
diate [illegible] quod [illegible] sacerdos [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi credita [illegible] ad solucionem
id quod [illegible] [illegible] [illegible] cardinali [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] super [illegible] [illegible] [illegible] Nota quod sacerdos [illegible] non
dz ut [illegible] sibi in [illegible] credita Item non dz [illegible] puniri [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] et clerici [illegible] ecclesie in [illegible] // [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] sigillum non [illegible] [illegible] [illegible] ita
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abbatisse [illegible] ecclesie [illegible]
ipsorum capitulum et persona [illegible] sigillum [illegible] [illegible] [illegible] abbatissa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibus [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] presbiteri et clerici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ne presumant
de novo fabricare sigillum vel uti eo sigillo si novum fuerit fab-
ricatum Nota quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unum collegium
non [illegible] [illegible] [illegible] sigillum

Grandem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Item

Iste in foro seculari deposuit quod eius super rebus spiritualibus iurisdictio. Item si quis
consilium prebuit seu ipsius archidiaconi. et quibus suis adversariis qui
et invasori episcopi et fautori eius et ideo contra fidelitatem in eius prestat
... quod contra ambianensem, contra de ipso archidiacono coram duobus ... deposit(ionem)
... unde mandat quatenus quod si constiterit ipsum archidiaconum / scilicet et sacro
tam fidei et reverentia prestare ... dominum suum predictum de necessitate
vel in foro seculari ... ipsum ... archidiaconum tamquam putridum membrum
ne sanum inficiat ab ... contra predictus abstrahat et
beneficia sua per eos ad quos pertinet personis idoneis faciat assignari
[illegible] ... puniatur clericus qui negat prelatum dominum suum esse
Item qui trahit ipsum in foro seculari pro re spirituali et facit contra
fidelitatem quam debet ratione feudi ... ubi prelati negant contra alterum suf-
ficit ad ... alterius prelati sufficit
n. [illegible] ... avaricia sive avidi-
tas prelatorum que ... viros religiosos qui dimiserunt
... et ... multa ... in fine
mandat papa quatenus universi et singuli prelati ... desi-
stant subditos suos ab huiusmodi ... compescendo
u. [illegible] ... religiosi ... predicatores et
minores quorum ... se ... approbasse
... paupertatem Christo ... elegerunt ... prelati
... et alii ... intus ... et
... unde mandat papa ... prelati ... uni-
versi et singuli ... desistant et subditos
suos compescant ... absque ...
t. ... papa ... quosdam ... commissas ...
... et prelatos et clericos et ... regni Portu-
galie suppositum ... colimbriensem ...
... interdictum ... violat ...
... ... qui ... et ...
... et ... prelatum
et ... induxit ... compulit ... et ...
... inducere non potuit ... spoliat eos

dignitatibus prebendis et beneficiis suis et eos coegit exulare
interdictos et excommunicatos . . . et offendi peccato fautoribus
suis que omnia idem episcopus in presentia domini pape propria vo:
luntate et licet ire renunciavit et fecit ipsius iudex recognovit
renuncians episcopatum in manibus domini pape spontanea voluntate
et licet ire renunciavit voluit tamen dominus papa ut illi qui sunt . . .
ut illi qui sunt interdicta violaverunt et retardarunt beneficia aliis
qui sine causa donari non debuerant spoliari effugiant
impuniti ne facile pravitas tribuat presumptoribus incentivum
decrevit irritas et manere omnes institutiones destitutiones
collationes beneficiorum et dignitatum presumptas per prefatum episcopum et excommunicatos
interdicta . . . in quaestionibus prelatos ab eo habent . . . per violen-
tiam interdicti et quia ubi magis excedit ibi . . . indicendum manda-
dat papa archiepiscopo . . . Item omnes quos intrusit in beneficia et
dignitates aliorum non solum beneficiis ipsis privari ab aliis si que obti-
net decrevit removere tam presumptores predictos quam omnes alios qui
damnabiliter violarunt interdictum ab officio et beneficio suspendendos et
eos quos constiterit manus temerarias extendisse in presbyteros et
res prelatorum canonicorum prelatorum et clericorum ad presentiam pape venire
compellans . . . receptionis inuitos adhuc si opus fuit brachio
seculari . . . qui violat interdictum . . . videtur delinquere quam damp-
nat et condempnat . . . petit Item per talem violationem et con-
temptum sententia lata ab episcopo violatore et institutio et destitutio
irrita est Item violatores interdicti ab officio sunt suspendendi
Item quicunque excedit . . . puniri Item qui violentas manus
iniecit in clericum ad sedem apostolicam remittere Item ubi ecclesia posse non
sufficit invocare debet auxilium brachii secularis De novi operis
Ex tenore . . . de . . . tempore . . . nunciatione
re quaedam capellam in preiudicium ecclesie baptismalis de costa
pertinentis ad presbyterum sed . . . de venetiis . . . ecclesie ba-
ptismalis denunciationem fuit novum opus clerici de . . . ne
in preiudicium ipsius ecclesie illam capellam edificaret . . . spreta
denunciatione processerunt in opere . . . super hoc ad petitionem . . .

sancti Cassiani de Veneciis commissa fuit causa predicta quo contra
quia de novi operis nunciatione in canonibus non reperitur
cavisum [illegible] ff. quod licet sit ff. contra procedendum quia licet legibus non
dedignantur sacros canones imitari ita sacri canones principum
constitucionibus adiuvantur. Et adducit ff. [illegible] quod licet delegator
constat quod per denunciacionem novi operis sine iure sive iniuria
aliquid destruatur secundum leges debet demoliri et secundum canones non
differat firmare. Verum quod leges non dedignantur canones imitari
et contra ipsi canones legibus adiuvantur. Extra, de novi operis nunciatione
novi operis nunc c. sacre [illegible] debet tamen destrui. Extra, eodem titulo c.
in preiudicium alicuius est edificande construenda.
Vir ex [illegible]. Archiepiscopus cantuariensis cepit edificare quandam
capellam de Lameth in loco pertinente ad ecclesiam cantuariensem
monachi cantuarienses denunciaverunt ei novum opus. Ipse archiepiscopus spreta
denunciacione edificavit ecclesiam et canonicos instituit in eadem
redditus assignando eisdem et recepit iuramenta fidelitatis ab ipsis
pro monachi cantuariensis duo ff. [illegible] fuit [illegible] adducit
ff. archiepiscopus quod ille quicquid edificavit in ecclesia de Lameth post novi
operis nunciacionem suis expensis penitus faciat demoliri
eo non obstante si absens fuit tamen in lege sit cautum ut si
ille non novum opus fuit inchoatum edificavit [illegible] remissionem
et in [illegible] agere cepit ius sibi esse ita edificatum [illegible]
sibi acanonice ibidem et aliis ad ipsam ecclesiam pertinentibus or-
dinatur et ab ipso vel ab eius successore et canonicis ab ob-
ligacione prestiti iuramenti denunciet absolutos auctoritate ff. quod
[illegible] nec [illegible] vel ab eo secutus est
de initiari. Super eo vero [illegible] in isto c. [illegible] ff. quod nullam
innuatur quod monachi cantuarienses cum [illegible] admisserint [illegible] tot
laboribus et periculis personas et res non dubitaverunt [illegible]
exponere quia nullo numo fecerunt nisi cognoscent premissa in
preiudicium cantuariensis ecclesie redundare archiepiscopus [illegible] putando [illegible]
[illegible] non cessavit [illegible] dicat quod illa [illegible] moli
poterit obmittere non [illegible] non sine [illegible] scandalo vitando demittenda

pe illa deneget scandalo committi quasi in mortali peccato committi non potest tamen ob causam que
in peccato committi potest et committi vitandi scandalo cessandum est
et non insistendum ecclesia vero amplius Si scandalizaretur quis non co-
medere carnes in ecclesia et licet scandalum maiorum sit vi-
tandum vitandum est etiam et minorum quam conditioni sue talter sive
minor est quod conditionem potestatem parvitate obedientia valeat compiace-
re quam quasi facto est per demandatione novi operis demoli-
endo est ut dominus quis audiri si dicat ius sibi competere
destructo principali et accessoria destructa sive esse propter
scandalum peccati mortale committi non debet

Cum inhibitionibus contendant cives parisienses R. nomine capituli
edificare in platea ecclesie sancte Opportune parisiensis in
preiudicium ipsius ecclesie canonici ipsius ecclesie denunciaverunt ei
novum opus comparentes de ipso super hoc coram officiali
parisiensi audiat comparentem et offerentes se probaturos quod continuati
platearum illarum ad ecclesiam ecclesiam pertineret et illud in suum offensam
preiudicium edificare, vero petebant illum prohiberi ne edi-
ficaret non obstante quod dictus R. offerebat caveri de opere
demoliendo si appareret dictum R. ius edificandi non habere
officialis interloquendo decrevit probationes canonicorum
admittendas ab opere interim quiescendo, a qua interlocutoria
dictus R. ad senonensem ecclesiam appellavit officialis senonensis
interlocutoriam illam cassat decernens predictum R. prestare debere
in opere construendo si ius non habuit non admittendo probationem istam
prius cavere de ipso demoliendo si ius non habuit non admi-
ttens probationibus dictorum predicta canonica ad se appellantibus appella-
verunt accedit papa querelam si et ita esset prius scitum ... ap-
pellatorem in statum pristinum revocet et per

Item quum opus contendens denunciat novum opus alicui quod in suum
preiudicium edificare volebat ille nolebat prestare cautionem
de opere construendo denuncians volebat cautionem illam recipere
ipsius volebat statum prestare preiudicium suum vel saltem usque
ad tres menses construit iste denuncians an debet audiri

+ mortali

Responsio a papa dicens

Audit ei papa dicens quod ille cui primo novum opus
denunciavit tenere ipsum exponere usque ad tres menses voleret
probare preiudicium sui iuris non obstante cautione que offert
alio de opere destruendo sive iure edificandi appareat/
non hoc enim precedenti cum quod non prodest offerre cautionem de opere
destructo si adversarius eam recipere noluerit.

De privilegiis et excessibus privilegiatorum

Capella episcopi non nisi maior.
Capitulo et fratribus civitatibus preside dein ne honor
capellis per ea vilescat.

Dicitur quod quamvis ipse non velit in iudiciis clericis privi-
legia laicorum ita non vult quod ipsi laici ei debeant preiudicium
aliquod inferre quod si fecerint auctoritate apostolica vult eis resistere et ipsos
violatores coherceri non est contra legem sed legem facit subsidium

Cum et plantare, fratres templi et hospitales excedebant in
pluribus contra episcopalem auctoritatem quod et scandalum faciebat
et inducebant periculum animarum. Fratres quoque templi in lateranensi concilio
habent sub pena privationis que ... et plantare sacerdotes religiosos
et plantatos sive ordinis mediante decimas inmisit id meliorare
quia ea nutrire quod recta sunt et corrigere quod perfecto vivunt impe-
diunt/ decimandi sunt ad altera in quibus predicta fiet concedebat re-
cipiebat eum ecclesias et decimas de manibus laicorum sine assensu
episcoporum prioribus predicatis fratribus et aliis quibuscumque religiosis ille
deteris predicta recipiat sive assensu episcoporum dimisit ille quas
contra tenorem istud aliquo tempore receperit. Item excommunicatos et nomi-
natim interdictos ab episcopis recipiebant ad divina per presbiteros galliar-
tem ... quia aliis religiosis predictis eundem non sinat
episcoporum. Item in ecclesiis suis que ad eos pleno iure non pertinet
presbiteros instituendos in eis cum iuramento episcopis representent
ut de cura plebis episcopis respondeat ipsis fratribus de rebus tem-
poralibus rationem exhibeant et institutos in consultis episcopis non audeant re-
movere. Item si templarii vel hospitalarii ad etiam
venerint interdictam semel in anno ad ecclesiam officium admittatur

exorsi excommunicatos et interdictos nec tunc ibi sepeliantur corpora de-
functorum etc. autem clausis et depositis fratribus nostris prius obsequiis
ab aliis. Et si qui contra hoc statutum venire etc. in quibus ista
presumpserit se contrahat interdictum et quod egerit irritum contra-
tre de quibus predictorum statuit quod aliud ut si omnino se non reddi-
derit fratribus ipsis sed in pertinacia ipsis remanserit per hoc
ab aliorum suorum sententia et interdictionum relaxatione eximantur sed prin-
tem suam in eos sic maliciose prosequantur sic de eis excitat tu de-
9 [?]lecti filii fratres hospitalis Jerosolimitani questi // lingue
fuerunt coram papa quod archiepiscopus et qui eis de suis malefacto-
ribus iusticiam facere noluit privilegia ipsorum non respiciens
Unde papa scribit prelatis predictis quod ipsi petito statim quod ipse privi-
legia ipsorum prelatorum declaravit cum ipsi obviare non timeant
sedis apostolice auctoritatis ecclesie romane pro quo cum iusticia non possit
servanda quod aliis iusticiam denegat exhibere
a Olim fratres hospitalarii defunctos in excommunicatos presumpserunt sepe-
liebant in cimiteriis ecclesiarum. Mandat papa cantuariensi
archiepiscopo quatenus pariter ipsis hospitalariis ut corpora illorum
defunctorum evitent quod si fecerint archiepiscopus eos exequi non ad-
mittat. Nota corpora defunctorum in excommunicatione non cimiteri-
[?] decimis capituli sancti Andree ordinis // tertia supradicta
cisterciensis habent privilegium de non dandis decimis de labori-
bus suis. Monachi isti habent terras in parrochia canonicorum de
plano de quibus decimas persolverunt per xxx annos dictis cano-
nicis nunc tantum nolebant solvere decimas canonicis. Unde
mandat papa monachis illis quatenus si decima iam quam habent in paro-
chia illorum canonicorum per xxx annos decimas persolverunt ipsis
eas decimas integre sibi solvant etc. licet eis sit concessum
de laboribus suis decimas non persolvant de privilegio tamen
indulto tanto tempore de facto non usi fuerunt. Unde non potest per privi-
legium se in hac parte tueri cum liberorum sit vinculum[?]
suo renunciare vero etiam indultis privilegio sibi conces-
so longo tempore amittit quod contra libertatem clausi iuris sui renunciaat[?]

Item Templarii et hospitalarii in certa prerogativa libertatis
sunt muniti, utrum tamen aliam libertatem habere videntur in locis
illis in quibus fuerant hereditates antequam ad eos provenissent quam
in aliis suis possessionibus? Et hoc tamen ut aliud dependet ex in-
spectione privilegiorum eorum concessorum et secundum quod invenitur in privilegiis
ita est observandum. Diffinire dicit glossa: si volunt tenorem privile-
giorum suorum servare quod fines eorum non transgrediantur. Non quod pri-
vilegia servanda sunt secundum quod textus in capitulo contra fines privilegii
Capitulum / Quidam legatus apostolicus / nec extendere debet
scendit et plures ecclesias in sua legatione censuales de-
claravit utrum eedem ipso exempte a iurisdictione eorum que
sunt assignate. Quod non sit simpliciter et ipse eidem commendans
diligentiam suam, intelligit omnes quod sicut non omnes illi qui specialiter
existunt de iure beati petri apostoli sunt. Sicut [illegible] censum solvunt
ita non omnes ita non omnes censuales sunt exempti a iurisdic-
tione eorum [illegible] nisi privilegia [illegible] et si non
sint [illegible] in [illegible] quod certa que solvit censum specialiter
beato petro in ius existit et ad indicium propter libertatem annua-
tim censum solvatur, certa iam liberata et exempta [illegible] vo-
[illegible] ad indicium propter protectionem censum persolvitur [illegible]
dicunt quod non est subtracta [illegible] probat [illegible] et post cognitionem
et inspectionem privilegiorum an sit etiam exempta vel non
[illegible] ex [illegible] sua sibi [illegible] quod alii [illegible]
sibi [illegible] privilegium est concessum
Item Hospitalarii et templarii et alii [illegible] oratoria
in domibus suis [illegible] extra [illegible] utrum liceat pro[illegible]
ibi ponere campanas et publice pulsare [illegible] quod non [illegible]
[illegible] quod [illegible] ut ita iure suo sit contempti quod
iustitiam non impediat aliorum. Non quod in oratoriis [illegible]
[illegible] habere campanas [illegible] privilegium sit concessum et servandum
ut non ledat vel impediat iustitiam aliorum
Item nos fratres hospitalarii [illegible] ad [illegible] elemosinas
colligendas mittunt [illegible] et fratres de ordine suo cruce
signatos [illegible] mittunt laicos et illiteratos qui [illegible]

in multis contra eos. Presumunt in quadam ecclesia baptismali sibi
ab archiepiscopo lugdunensi. Ecclesia quedam cum parrochia [illegible] vicarium [illegible]
ipsius sanguinis effusione suspensa propter quod archiepiscopus prohibuit ibi ce-
lebrari divina donec fuit reconciliata. ipsi in contemptum ibi di-
vina officia celebrarunt. Item quosdam presbiteros ab quibus sunt
ab officio suspensos [illegible] laycali [illegible] restituunt ad omnia officia
exequenda. Item quosdam laycos qui ad uxoribus suis [illegible] domi-
bus propriis commorabantur pro eo quod sibi solvunt aliquod annuale ita
eximere [illegible] ut alias [illegible] unde non teneantur consul-
tus fratrum. Item eandem [illegible] amittere quam promissa sibi ab-
uti potestate concedit archiepiscopus lugdunensis. Item si clericos clericos
vel laicos invenerit missos [illegible] fratrum pro elemosinis suis co-
lligendis [illegible] illis qui eos miserunt officium
predicationis [illegible] propria sua missos si laici fuerint excommunicat
Si clerici ab officio et beneficio suspendunt non obstante aliquo privi-
legio vel appellatione. Et illos non quod [illegible] in ecclesia [illegible]
[illegible] celebrarunt divina [illegible] suspensionis involvunt [illegible]
divina officia celebrari non permittunt donec fuit reconciliata. Et [struck through]
presbiteros ab quibus sunt suspensos et postea eos ad officia resti-
tutos [illegible] reducunt. Et alios quos fratres [illegible]
tum ad [illegible] aliis asserunt non teneri [illegible] alias unde non
obstante appellatione [illegible] privilegium amittere quod abutitur ipso
Item in ecclesia sanguinis effusione polluta celebrare nolunt donec
reconciliata fuerit. Item non [illegible] qui mittuntur ad elemosinas collige-
ndas [illegible] fratrum [illegible] vero et non
[illegible] aliquem [illegible] contra [illegible] statuta
Item olim abbas monasterii [illegible] olim [illegible]
fratrum privilegiis libertatis [illegible] fratrum [illegible] episcopo [illegible]
[illegible] assensit [illegible] reducere fratrum [illegible]
non existat [illegible] episcopo [illegible] abbas [illegible]
fratrum [illegible] allegans se [illegible] fratrum
amisisse [illegible] fratrum [illegible] testes super
amissione ipsius privilegii et tenore ipsius fratrum [illegible]
cardinali, xii. apostolorum [illegible] fideliter [illegible] in scripto [illegible]

tenui testium maiorum eis publicat. petiuit quod recepit inducias
ad reprobandos testes abbatis. ffr. illas ei accepit ut apud se.
ap. probaret quod velles ii pars altera suos testes produceret post
hec dominus ffr. mandate cognitores tam per depositiones testium quam per
assertionem quondam dominorum cardinalium tenorem dicti privilegii clare fuisse con-
tenebatur in illa mente ad romanam ecclesiam pertinebat sed quia non licet
alicui quod contra monasterium id et eius capellanis cognitorem ipse et soli
romano pontifici subiectum sed quia non in eo dioc. quod in eodem habebatur
predicta abbas tempore celestini a papa fuerat actenus ipse inspectis
privilegiis ipsius abbatis per eum lege exceptatis dicere abs quo eugenio
tamen non legatus admisit apostolum patet quia non constat nisi
quando exempta esse ordinis consecratus dominus ffr. dicet privilegium illud
licet ffr. quia si reprehensione bulle carte vel littere apparebat
quod fuit ei omnium illius tenorem fuisse ante dicte extitisse per de-
ponentes testium et cardinalium assertionem Nos constitutionis privile-
gii probate et tenor ipsius constat in exceptionibus iudicium suadere
ut utraque pars in eodem loco suas afferat probationes
Item abbatis eius incidenter impetrant quondam litteras contra
abbatissam et quidam sacerdotes ecclesie ad quandam delegatos quoniam una
mecum fieret de quibusdam monasterii que per monasterium et plures etiam
declaravit ad eo. et. nulla in primo quorum privilegiorum que non
erat certus contra quam petebat que obedientiam ab abbatissa et monialibus
et clericis et populo dotem subiectam omnimodam reputabat sed cum iudices
abbatissam et moniales vellet gravaret se. ap. appellaverunt inducias
iniurias in abbatissa et iniuriatas et in clericum et populum dotem me-
dia sententias protulerunt post hoc interim monasterium perdant et alia contra dominum
ffr. retulerunt. ordinate eam privilegium libertatis et potestatis id privilegium
innovari dominus ffr. ffr. appellationem per eam iniurias predictos dominus
detinuit tamen cum per alia parte non appetitur et desiderat
eam privilegium ecclesie dotem confessum innovat ita tamen quod preter
innovationem ecclesie ius plus iuris attribuat quam per privilegia su-
orum antecessorum obtinuit sed ius antiquum conservat. Nos quod sunt
lata contra privilegium ffr. non tamen ut per et de preceden. C. Et innova-
mus nomine obtinuit sed ius antiquum conservat

Cum olim Episcopus Colimbriensis moveret questionem contra monasterium Sancte
Crucis super subiectione ipsius monasterii et quibusdam aliis articulis
super quibus impetravit [illegible] litteras contra monasterium ad iudices dele-
gatos curie quibus petiit Episcopus subiectionem ipsius monasterii et duo
milia marcabutinorum sibi restitui qui Colimbriensis Episcopus qui
fuerat eius canonicus regularis ipsius monasterii dederat ipsi monasterio
propter certas quasdam causas ad fructus in medio tempore perceptos quas mo-
nasterium auctoritate apostolica fundaverat post assensum Colimbriensis et expensas
factas et faciendas in lite contestata inter partes supradictas tandem ex parte
monasterii extitit appellatum pro eo quod Episcopus Colimbriensis ad se ac accedentes
[illegible] fecit [illegible] longe [illegible] Sed quia propter aliud non [illegible]
responsales fratrum ipsius monasterii mandat [illegible] perfugiendo de quo
velitis ad presenciam suam ne mittent diffinitionem [illegible] recepturi
de super privilegiis et libertatibus que a Romana ecclesia et ab eius quondam
Colimbriensi episcopo se habere dicebat et super aliis questionibus [illegible] contra
eos ab ecclesia Colimbriensi motis [illegible] abbate de
Alcobacia et omnibus quibuslibet quibus [illegible] delegata proponere
ac probare quicquid vellet et si de partium processerit voluntate diffinitionem sine
[illegible] iudices audita [illegible] et in quicquid partes proponere voluerint at-
tentos [illegible] monasterium [illegible]
quas [illegible]
cisse [illegible] libertate qua [illegible] eis [illegible] Colimbriensis [illegible]
monasterio [illegible] canonicorum [illegible]
[illegible] monasterium ad restitutionem duorum milium marcabutinorum
quod eis Colimbriensi [illegible] monasterium [illegible] iudicaverunt [illegible]
[illegible] quas monasterium fundaverat [illegible] ad fructus medii
temporis [illegible] Colimbriensi contulerat vel dederat monasterio [illegible]
[illegible] alia defensione [illegible] potuit se tueri
[illegible] tandem prior monasterii ad [illegible] se accedens proposuit [illegible] non
tenere et si [illegible] tenere dicebat monasterium indefensum quia privilegia
libertatis exhibita [illegible] non fuit et [illegible]
monasterii redundare ad exhibenda privilegia [illegible] admisit [illegible]
privilegiis et aliis [illegible] distinguendo inter libertates [illegible] Colimbriensis
monasterio concessas [illegible] in concessione [illegible]
[illegible] in aliquibus [illegible] casu [illegible] sufficientes [illegible]
singulis [illegible] aliud [illegible] exhibitum

fuit nullam rasuram habebat et eadem manu conscriptum libertatem ab ipso
quod gessam dominus papa indicat irritam et inanem quatenus ad
hec similiter iudicium confirmando unum quod privilegia an(te) dicta constituit
monasterium liberum et exemptum et quod tanto tempore in possessione libertatis
quod aliis cessantibus et prescripte libertate illa non solo gesto dominus
papa confirmabit ei super hoc silentium imponendo per hoc tamen non derogatur
sine postea indicium tamen ipso non convenerit libertate possideat et dominio:
suum non teneri ad ius possessio quod et contrarium libertati non derogat:
de iudicibus delegatis quibus privilegia libertatis non fuerunt pre-
tata in eccles(ia) vel actibus similiter per colimbriensem ecclesia privilegiata
confirmavit Nota quod qui non prestatur appellationi et in causa succumbit
in expensis puniri Item episcopi regulares donare bona ecclesie non potest
nec eciam secularis Item neque per confessionem eorum sunt confessi quod in cuius territorio
consistit quod possunt episcopi illa per renunciare Item delictum persone in dam-
pnum ecclesie redundare non debet Item ad ecclesia lesa et restituitur
quae amisit Item instrumentum sine aliqua rasura suspecta
Item libertas per sibi tamen que nomine alicuius allegata Item liget similiter
indicatur revocat ex nona causa iudex quod tamen habet infamia
Decretalibus monachi nauchiaten(sis) in scriptis notatur
4
pinna dominus papa petebat decimas eciam eiusdem loci a templa-
riis quas diu quiete possederat antequam ad templarios pre-
missos et postquam templarii easdem illas acquisierunt decimas eorum
per xl annos et amplius pacifice perceperunt sed modo de novo
templarii eas sibi molinatur ex parte templariorum allegabatur privi-
legium quod de laboribus suis decimas solvere non tenentur Et adiunt
papa iudicibus ut et scilicet vallibus et monachi proponerit quod a templariis
decimas debitas per xl annos continue perceperunt sine lite compel-
lant templarios ad prestationem earum tam tanto tempore cum privilegio con-
tra decimas ipsas solverint sic tacite renunciasse videntur
Et si vero in probacione defecerint absolvant templarios ab eisdem
Nota quod qui non utitur privilegio suo per xl annos amittit illud
Item tacite renunciat quis iuri suo per contrarium actum
Unum capellanus Capella ducatus burgundie gaudet privilegio
speciali si esse apostolica concesso nec episcopus nec archiepiscopus ipsos canonice

totum ipsius capelle sententias suspensionis vel interdicti aut excom(municationis) audeat promulgare. Quidam tamen ipsius capelle clerici ecclesias parochiales que sub [illegible] episcopo [illegible] occasione dicti privilegii dicunt se exemptos in omnibus ita ut quandocumque contingit [illegible] noluit sine ipsius episcopi [illegible]. Cuius significatum hoc dominus papa [illegible] mandat [illegible] quod [illegible] exempti sint ratione ipsius capelle privilegiis apostolicis [illegible] tenuerit sed ratione aliarum ecclesiarum quas ab ipso episcopo tenent vel alias ad quod pertinet iurisdictionem officii sui debitam eos libere prosequatur. Nota quod ab eo [illegible] partim liber esse ad aliquid et partim alii subiectus. Item aliquid pro hoc plures dominos. Item [illegible] pro duplici iure censeri.

Bone memorie episcopum Wigorniensem ex una parte et monasterium Eveshamense ex altera quod vertebatur super subiectione ac libertate ipsius monasterii pars monasterii proposuit quod monasterium ipsum ab ipsa sui fundatione libertatem obtinuisset et exemptum [illegible] ad hoc probandum induxit privilegia romanorum pontificum Constantini videlicet et alterius [illegible] et indulgentias [illegible] et Celestini quibus ipsius continetur [illegible] testes [illegible] videbatur [illegible] quod in privilegio Constantini quod [illegible] monasterium videtur ad universa [illegible] quod [illegible] alias [illegible] locum [illegible] episcopus [illegible] locum [illegible] non possit in privilegio generali [illegible] in provinciali et sic relinquitur quod illud [illegible] in synodo [illegible] ad eius synodum teneatur in privilegio [illegible] aliud [illegible] quod [illegible] monasterio [illegible] aliquibus [illegible] quod illi dicatur episcopo rigor [illegible] sua [illegible] in aliquibus [illegible] monasterii aliquid [illegible] sed [illegible] sunt que [illegible] monasterii [illegible] episcopus [illegible] rationabiliter [illegible] videtur quod aliquid de bonis suis [illegible] episcopis exhibere tenetur [illegible] et aliis [illegible] sic [illegible] finaliter diffinimus quod monasterium Eveshamense liberum in capite et [illegible] ab omni [illegible] tutela [illegible] que non [illegible] exempta [illegible] sic [illegible] ad synodum [illegible] et [illegible] locum [illegible]. [illegible] non exempta teneat rigorem [illegible] reverentiam et honorem quam [illegible] rigor [illegible] manere [illegible]. Nota quod [illegible]

alium s. p. pte liberum c. Item licz monasterium liber sit in capi-
te membra tamen non sunt exempta nisi expresse de membris
continea(tur) in privilegio extra de ar. c. p. at. pr. ad vasallum plurium dominorum
q Capte / clerici vel laici impetrant litteras contra eos per quas recipit
c eos ad ipsos et rebus suis sub ipsius protectione eximunt vel p(ro) eos
peccatores exempti sunt aurisdictione eorum suorum. Re ff. q(uod) p(er) huiusmodi
litteras a potestate suorum eorum non subtrahunt. Ro. q(uia) p(er) publicum peccatum
non datur exemptio ab statu eadem ad indicat lib. tali p(ro)pter
Astoralis c. Quidam religiosi litteras optinet a se. apostolica in
p quibus indulgetur eis ut ecclesias suas in quibus usus qui te
possit dedicatis ipsos illorum eximit vel liceat eis dicere ipsam po-
pos illorum mitere vel per dioc. in illa sunt potius indulta sed
hic indicat ff. q(uod) suo episcopo in consulto non licz eis in possessione ecclesiarum
mittere q(uia) per huiusmodi indulgentiam generali iuris mentem intelligit dero-
gari nisi forte in ipsa indulgentia contineat expresse q(uod) episcopo
inconsulto id facere possint. Ro. q(uia) privilegium sive indul-
gencia mentio(n)e expressa sive aliqua inutilia. Item ubi duo sunt impe-
dimenta non sufficit alterum tolli nisi et utrumque removeat(ur)
f Ecclesiam Aliquo contingebat q(uod) civitas tripol ff. hospitalarios
generali supponitur interdicto certi in quorum favore positum fuerat
interdictum non servabat illud consuevit episcopo tripolit. p(ro)pter tamen tamen ta-
sus illud dicunt servare. Re ff. q(uod) excessu illorum illis non pro-
libertatem delinquendi secundum p(ro)pter fines privilegiorum suorum non servaverint
violando interdictum nec gratias fuerit privigatum cet(er)is tali po(en)a
in pena p(ro) superbia illorum quam diu ipsi non servaverint interdictum de
litteras eius ff. ne indicant de aliorum sic etiam r(ati)o(n)e. Ro. q(uia) non dz
quis id facere a quo impetrant alios prohiberi. nec dz legem alijs
imponere qua neglegit observare. Item in mt quo quis contra aliud
statuit ipse dz uti eodem. Item n(on) dz consequi privilegiorum
Nos / Epus in quodam g(e)n(er)ali pr(oh)ibebat nec generale in ecclesia sancti
blasii de flagiano p(er)tinente ad quod monasterium dioc. Sed
quod constituta excepte adversa allegabat q(uod) specialiter quod continetur
in privilegio monasterio concesso viz ut nullus ecclesias vel ipsius me
illi subiectas interdicto supponere vel interdictum seu eciam eliqui
monasterium fuit confessum in ut q(uod) episcopo in quodam inter generale
p(re)cepit in ecclesia predicta dubitabat utrum actus dicti privilegij

obstat quominus eius ius equale possit optare in decanum et etiam
vel capellanum ipsius 24 q. cum per confessionem partis nostri constet quod ipse
habet ius equale in ecclesia predicta licet ipse non obstante tali ipsius
privilegii sit decanus etiam in dicta ecclesia et exigunt canonicatum seu etiam
nostri ad regimen ipsius ecclesie deputatum eadem ratione sicut faciendi quod
dicti canonici ... de ... vel ... per ... p ... nocentibus
et destinatis ad ecclesias utrorumque sibi subiectas ... confessio
partis ... sed ... ecclesia tamen subiecta est alterutri
utrique cum aut nullus ius equale est in illa
q Ria circa Regem Simeonis concessisset ... omnium fructuum
superdictamus equalibus retinendis sit forte ... remittendi nostro omni
fructuum decimas possessionum ipsius monasterii pertinentes ad archiepiscopum Regem
Simeonis successor concedens privilegium constat apparet utrum monasterii pertinet
privilegium et ... valeat ad possessiones acquisitas tempore privilegii ... per
acquisitas 24 q. quia si remissio decimarum illarum facta fuit simpliciter
canonicis predecessoribus illius indefinite remittendo decimas equales
nostro cum non ... potuit excepisse intelligere videtur
non solum de decimis possessionum tunc ... futurorum quam in huiusmodi ple-
nissima ... dicta ... et una et ... non ... di-
visus ... censeri ... quod concessio simplex et indefinite fructuum re-
spicit ... et equaliter ... et potuit
... sine ... intelligere alienasse ... in beneficiis plenissima de
... una ... non ... censeri
a Rtigma ... equale renovat privilegia ...
secundum statuendo et ... aliis ...
Constantinopolitana ... alexandrina ... Antiocho-
cena ... Jerosolimitana ... ipsa dignitate
itaque ... prelati illarum ... palium accipiunt
sibi ... in ... ut ipso ... palium ...
... recipientes ... canonicatum et ...
ecclesia ... abbatis ... se ...
... in urbe Roma et ubi ...
... ibi ... apostolice ...
... apostolicus
... apostolicis ...
v E privilegia Romana ecclesia ... regulariter ...
... ipso ... privilegiorum ...
... ... equali ... sit ... ... ne illa

pt hanc ad abusum quia privilegium meretur amittere qui permissa sibi
abutitur potestate. Cum ergo post ista privilegiorum concessionem ab ecclesia
Romana concessa religiosis, scilicet templariis et hospitalariis ut [illegible]
fraternitate assumpserint non negent ecclesiasticam sepulturam nisi sint excommunicati
vel nominatim interdicti si forte ecclesie ad quas pertinent simul interdicte ipsos
cum mori contigerit [illegible] cum corpore quos ecclesiarum prelati apud ecclesias
[illegible] tamen laudabiles [illegible] excommunicati vel nominati interdicti simile
[illegible] semel [illegible] sit [illegible] de illo quod adhuc moratur
[illegible] et eorum ordini prelati [illegible] solent vel de
[illegible] sua [illegible] dedicaverint [illegible] sibi usufructu
quod dum vixerint [illegible] sepeliantur apud ecclesias [illegible] vel
apud ecclesias aliorum non interdictas sibi ibi elegerint sepeliri. Cum
[illegible] ipsorum fraternitate assumuntur [illegible] duobus vel tribus [illegible]
[illegible] sibi collatis nimium [illegible] [illegible] licet
[illegible] remissionem [illegible] aliud [illegible] quod [illegible]
[illegible] privilegii [illegible] ipsorum ut si [illegible] ipsorum
[illegible] ad aliquam civitatem castellum vel vicum advenerint
[illegible] si forte locus ille a divinis fuerit interdictus in eorum adventu semel in
anno [illegible] aperiantur ecclesie ut exclusis excommunicatis [illegible]
divina officia celebrentur, [illegible] aperiantur ecclesie semel in anno [illegible]
ut [illegible] ecclesia [illegible] loci [illegible] semel in anno aperiantur [illegible]
[illegible] aperiantur ecclesie non [illegible] ecclesia eiusdem loci [illegible]
[illegible] nimium [illegible] interdicti [illegible]
[illegible] quam sibi usurpare presumpserit [illegible]
[illegible] religiosis concessum est ut [illegible]
[illegible] tamen divina possint officia celebrare [illegible]
[illegible] et voce [illegible] pulsatis campanis exclusis excommunicatis et
interdictis in fraudem [illegible] officiorum [illegible] hoc ad [illegible]
[illegible] fuerint [illegible] hec illa [illegible] aliquis
non [illegible] aliquam fraudem [illegible]
[illegible] ad [illegible] non debeant.

[illegible] Abbates et ceteri ordinis divinis [illegible] non fuerint excepti
[illegible] moratur [illegible]
non [illegible] non possunt in eos qui [illegible] eorum
vel quocumque [illegible] vel [illegible] ipsorum et qui [illegible]
aut [illegible] excommunicatis et [illegible] presumserunt et sic non
[illegible] privilegiorum apud se [illegible] sola [illegible]

dicti ordinis quod primo exigeretur dum eius alios impetrare non
sinunt et sic quantum ad hoc iudicem iudicaturum mandaret et qui
impetrant vel mandato exigunt incurrunt quia exigentes pri-
vant ff de ... depidant plate ... sic ... vi
madat ... pugnare ... per ... quasi ... excusare
privilegiorum ... ac ... id ... si super hoc ad ...
promotis promulgatoribus illud ... ac ... debita casti-
gabit ... vero ... interpretem privilegiorum legem
et canonis ... debent ... legi vel canoni ... non
quia ... incidit in legem
Ante iudicium regni Anglorum cavit quod beati qui
sunt ... clericis ... depensum ... maiestatis
ut ... regie ... et pena debita pre-
... clerum ... tonsuram ... clericalem
qui ... omnibus ... regia ... hoc
... ff ... sua ... ex-
... qui ... tonsura ... clericus ... depositi
... ad malicias hominum non sit indulgen-
tie tonsura ... sit resumpta ... malicia ... nota
vero ... tonsura ... delicti ... amittere
privilegium clericale et ... sit ... malicijs
hominum non est indulgendum
Ut speculum ... legem non respuat ...
... que mutatur ... etiam in francia
et in multis alijs provincijs laici legibus non utuntur et ...
... que non ... ut plenius ...
... statuto ... ff ... vel
... vel alijs legibus ... vel ... tempore ...
... ex ... causa ...
interim ... loco ...
... ff ... renovat ... mo...
constituti ... dubitat ...
... renovatorum ... sit derogatum ...
ff ... C ... ff ... renovata ... non
non ... ut tollit ... statu ...
... renovator ... non ... ff ...

alias contrarii eidem nostro preiudicium comparare generale.

Item quia contra fratres predicatores et minores impetrantur indulgentiam a domino papa ut ubi fuerint tempore interdicti valeant celebrare sine preiudicio iuris parrochialis quando prelati per [illegible] illam indulgentiam inhospitales decreverunt [illegible] quia per illam indulgentiam predicti fratres prelatorum assensu prelatorum hic facere non possunt unde non permittunt eos celebrare sine illam indulgentiam cum autem sine illa indulgentia fratres predicti non possint [illegible] prelatorum celebrare in casibus contingit accidat dominus papa [illegible] ipso [illegible] inhospitalitate [illegible] concessa ordinis abstineant ab [illegible] prelatorum data [illegible] predictis fratribus debeat publicare ita quod dicti fratres eam indulgentiam ipsam aliquatenus videantur gratiam concessam. Item quia ad cultum divinum respiciunt benigne sunt interpretanda. Item beneficium principis late interpretandum est. Item indulgentia sive privilegium sit de [illegible] [illegible] contra alios detrimentum [illegible] indulgentia sive privilegium sine iniuria alterius concedi debent.

Preterea [illegible] et questio de [illegible] ex parte una et [illegible] monachos [illegible] ex parte alia coram iudicibus qui super decimis novalium debebant lite pendente coram iudicibus monachi impetraverunt privilegium super decimis novalium non solvendis [illegible] lite mota indulgentia [illegible] per quam indulgentiam volebant repellere [illegible] et questio [illegible] aliter dubitabatur in [illegible] de consilio [illegible] suorum [illegible] iuri [illegible] per indulgentiam illam non faciente [illegible] lite mota ex parte in illud preiudicium [illegible] super decimis novalium non solvendis quas possidebant tempore indulgentie ex parte alia impetrate. Ratio quia sine indulgentia [illegible] lite mota non faciente [illegible] non [illegible] privilegium indulgentie [illegible] veritate sit ostensa.

Item [illegible] privilegiati [illegible] contra [illegible] in civitate [illegible] dominus papa quod [illegible] fratres [illegible] non [illegible] quibus [illegible] de papa quia [illegible] fratres isti [illegible] in domibus suis [illegible] appellat ad [illegible] sua [illegible] [illegible] [illegible] ratio quia non sufficit [illegible] ad [illegible] [illegible] ad privilegiatos [illegible].

Consultatio alia [illegible] de novo redacta et ad cultum [illegible] religiosos [illegible] decimas non solvunt de [illegible] [illegible] quod [illegible] dubitabatur [illegible] dicti [illegible] novalis quo ad decimas non solvendas [illegible] quia [illegible]

illa petitio dz ceseri novalium ad minum lz de decimis nos solue:
et alias contingere possit alij indulgetur de novalibus plus dispendij
obolis hec Stat. q tribuuntur // quia utilius afferre
qui si grauiter hec ut consignaui // De purgatione canonica
Accusatus fuit in synodo et cum negauerit deficiente accusatore cum xij
hominibus se expurgauit si de hec fuit infamatus Hostiensis q si fuerit ante de-
pulsus a iniusto aut periurio et de falso testio ulterius ad ius iuran-
do admittatur, sed ei fuit q ingerunt non e purgacio indicenda nec qui
depulsus est furto et periurio aut falso testio ad iuramentum ulterius non de-
quis presbyter Stat. quando aliud agatur aut si presbyter fuit // omittatur
infamatus negligens famam suam cum plurimum inclinatio sit ledendo cau-
sa. caritatis castigat ut eius infamia satisfaciat q patefacta si dator
de sua que illud secrete admoneat et si se non correxerit adhibeat
duos uel tres et si non emendauit coram eum publice admoneat et
si sic non curaverit se corrigere ab officio suspendat usque ad debitam
satisfactionem ne propter iniuste scandalum patiatur. Hostiensis ordine processio dicit.
Itaque prelatus prouidere debeat eos scandalum famam augere eum ab
officio suspendat
Similiter Si moniales accusentur libidinibus inficere uel alias de-
linquentes cessante accusatore secundum legem suam se expurgent
Item de eo qui erat quietus fuit in iudicio non confessus se esse
socium raptoribus alienarum possessionum immediate et apprehen-
dere non si de hec infamatus fuit se expurget
Notandum quod tradictum est presumptione contra presbyterum declarat
presbyterum et accusatores hec secundum formam canonicam probare non
potuerit exclusis purgatione aliquid. quod erit agendum? Respondeo ista
ut sua mea sub gradu et iiij alterius et sacerdos de ea prouincia se
expurget si de hec e infamatus tenor purgacionis talis est dz ce incabit
ipse super sancta dei ewangelia quod actio sacerdotis dicta presbytero per ipsum proponere
palam commissa prout r ab eo se scit vere persuasum recipit expurgatores
inabit ipsum credunt eum iurasse verum q si cessante accusatore si accusatus
reuertatur infamatus dz se purgare
Item inter cetera que predicauit episcopus uocauit non est decanus cui ec-
clesiastico cognoscere uelit quia desistentibus accusatoribus possit illud co-
gere ad prestandum purgationem Respondeo presbyter quando de eo que erunt probant latent
in sua defectibus ipse episcopo quod propterea eum compellere ad purgationem
nisi ad superiorem duxerit appellandum et si appellauerit cum prohibit

iudicio ad quem appellauit. Nota quod accepte suspectiones infa-
matus potest appellare ad purgatores contra actum compulsionis appellatur iusta
de causa
c Item Nota. pro presbitero Petro Matonella ... de Syria
... fuit sibi indicta purgatio ... testes ...
ad ipsum compurgandum. Item quod compurgatores illi debent esse ...
et apponitur quod non sit iniustum eos ... aut ...
purgare velle ... et vita et conuersatio illius
... que purgare debent ... et quod deficit in purgatione
ab officio ... et priuandus ... recipit purgatores
neque maliuolos ... compurgatores ...
deficit in purgatione ... impediat ... ab aliis impediri
... quod compurgatores debent esse bone fame et opinionis
et vita et conuersatione compurgandi ... debent et quod deficit in pur-
gatione ... tamen ... compurgatores
debent esse bone fame impediendi
c Item ... presbiter ... infamabatur de homicidio
... ab officio ... suspendit eum ...
... absoluit ... indicio quod
... sua innocentia purgauisset ... absoluisset ...
fuit ... purgatio sufficiat ... non ... iudicialiter
inhibita ... quod ... purgatio insufficiens fuit ... mandat
... si ... non apparuit ...
... ordinem ... purgare ... suspensionis ... diffi-
cultate relaxet ... testimonium ... ab ipsa
homicidij absoluat. Item quod ... non absoluit ...
ut ... purgatio et inhibita ...
c Infrascripti ... nomine ... purgatores
... compurgatores ... eligere ... ordinatos ... volens eos recipere ...
... sibi ... dicere quod
... compurgatores ... recipere voluit ... pro-
... ordinatos ... sufficit
... compurgatoribus ... si compurgatores sint bone fame ...
ordinibus ... et ... non sit ...
... admittere. Item quod ... si
purgatores sint bone fame et non ...

nec fuit ita examinatus dicte sic alii testes

Item ter sollicitavit eam eciam senonis eciam quando causa tractatur de testibus quos

eius hereticos nimiam familiaritatem habuit ingressus villam per quod archiepiscopus

senonensis suspendit ipsum ab officio et beneficio et quamvis [illegible] ipsum eciam ipsum in

appellationibus licet tamen ab officio suo fama publica respondere noluit

dicto contra vitare testes contra ipsum dictam ipsum [illegible] misit

ad ipsum eius attestationibus ipse non venit secundo [illegible] et nisi attestationibus

[illegible] archiepiscopus dictus quamvis constitutus dictam [illegible] testes ab officio

suo usque ad [illegible] tamen suspendendo quia tamen ipsum ab officio

[illegible] omnino suspendit non vult impetrare nec [illegible] impetrat quod

testes contra se suo eciam ipsum dictam [illegible] legitur non apparuit [illegible]

[illegible] insinuata [illegible] et quam scandalum et vehementer

suspicionem [illegible] testium contra ipsum [illegible] per [illegible] et [illegible]

[illegible] xiiii mensis sui [illegible] eius [illegible]

[illegible] ipsum ad [illegible] ut ibi [illegible] ubi [illegible] [illegible]

[illegible] sibi [illegible] [illegible]

[illegible] ipsum [illegible] accessit fuit catholica et vita probati

qui [illegible] eius et [illegible] [illegible] et [illegible] recepta [illegible]

[illegible] sibi restituat ab officio tamen maneat suspensus per familiaritatem

quam [illegible] eius hereticis [illegible] scandalum [illegible] hereticorum familiaritatem

publice abiurata et [illegible] [illegible] ut [illegible] villa

et aliis [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]

hereticorum [illegible] de [illegible] vita sua [illegible]

[illegible] ut infamia [illegible] infamiam et omne scandalum to-

llat / quod si forte [illegible] ab officio et beneficio deponatur

ad [illegible] [illegible]

et infamatus [illegible] suspendi ab officio et beneficio [illegible] ab officio

tamen / [illegible] sit infamatus [illegible] infamatus

ad [illegible] et [illegible] ubi [illegible]

[illegible] qui [illegible] [illegible] et [illegible]

[illegible] [illegible] ab officio

et beneficio [illegible] ad primam [illegible] et [illegible]

Item [illegible] [illegible]

familiaritate eius [illegible] sua per quod [illegible]

duo [illegible] ut illud de virginitate remaneat [illegible]

ut [illegible] [illegible] et [illegible]

[illegible] duo [illegible] ut illud de virginia [illegible] remaneat [illegible]

et honeste [illegible] eius [illegible] personam ipsius [illegible]:

dates. Sed quia pr filius quem diligit corripit, ad maiorem cautelam
dicit pr mandauit eis ut ab illius familiaritate tamen cessarent qui sini=
stra suspicio de ipso esse non posset. Sed quidem malus qui dicebat
illectum fore se scripsit et apud regem et alios magnates terre
neither publicat ut magis infamaret. Et pr licet publice
fuit mitatus quod ipsum fratrem noluit commouere factus quia sacrale dom
fratris mulieris sperat non tamen deus episcopus a strigon metropolim elegi=
terit postulatum et auditu adustabat, ut primo imperterit
diret ymmo tempus ipsum istius infamare videre de fratribus ci=
vitatis subiugi consilio quem patrem ad curiam destinat postulatus
ad vt pr quod sepatum tamenquam faceret ei iudicia ad suas
notas audiebat pr quod postulatorum illam requirat magis
prudenter ab eis ipsum facere voluit tamenquam. Sed quia pater
instabat pr. accedat separatum eius iudicia cum duobus abbatibus
aliis presbiteris fuit quod ex alia causa tunc petrus ymmo tunc
fratris quod suffraganei strigonii ecclesie intercepti separaret
eundem quod non sibi postulatam contradicebat dicere se suffraganei
colloceni ecclesie ipsum tamen non separare tamen ipsi et collocem
de strigonii metropolim quod videbat non non sit alii potestate
de vigentia iniquo mediat quod per eandem regni sui sigillo
et alio se separare non posset. Item quia pr diligit fratrem quem corripit
Item iudex terre quod inmoderatam familiaritatem ad aliquos consan=
guineos non suspicio posset esse. Item sacrale dom sine leue sexus
ad diuisio quod contradictio et conuersacio tam ad malum quam ad bonum
et presumptuum terre non concordia concedit. Item si aliud contingant
de ineuni illius et ordinandi dioc. siue presbitero ut eius con
sentat. Item extra admittat ad separatam alterius inferioris ordinis
ad alios de iure eiusdem ordinis et cetera

De testibus qui dicunt hic etiam de supra est quod omnino sine
Credens commendat diaconum tamen dicit tantum in presbiterum
promouendum cum cuiusdam sui duxerit aliud de fratre suo. pr quod
diaconum ipsum noluit promouere nec permisit illud ab alio promo=
ueri. Unde ille diaconus ad dominum pr accedens petiit ei quod possit
et mandat pr ipso quod licet de hoc esse publice infamatus et de ipsa infamia
constare non potest separatus ab ipso recipiat et ipsum promoueat
ad ordinem sacerdotalem quod et si non sit nota delicti tamen non notandum
contradictis ad sacros ordines promouendum. Ideo quia ipsa non sit

Item quod non dz ad sacros ordines promoveri nisi prius se purgaverit
Item non licitum michi dicere cum non debent ad sacros ordines
Quidam dilectus filius fuit h presbiter [illegible] una parte ex promovere
etiam ex alia super quadam excessu quod videbat per una dns h
presbiter et G pater o [illegible] ad sedem ap. super crimine [illegible]
episcopus instantibus accusatoribus pater ipsius opposuit quod eius [illegible] presbiter
eius ei purgationem induxit eum instanti episcopo ordinatus
[illegible] destitutus [illegible] ipse [illegible] per violenciam detinebat
[illegible] presbiter uxorem suam [illegible] sive [illegible] detinuit
quod [illegible] ipsius super hoc ad [illegible] iudices [illegible]
eo posset ipsum [illegible] te [illegible] crimine adulterii et [illegible] se purgare
[illegible] in [illegible] ab [illegible] ipsius [illegible]
[illegible] mater [illegible] de crimine adulterii et
[illegible] demonio [illegible] [illegible] allati sed [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] illa [illegible]
[illegible] tardi [illegible] non petebat super illo [illegible] presbitero [illegible]
[illegible] tardi [illegible] illorum [illegible] ex adverso [illegible] presbiter
[illegible] indicto [illegible] debebat [illegible] [illegible]
collecto [illegible] [illegible] purgationem indicam sibi ab
valebat cum indicto [illegible] delegatum [illegible] quod dicto purgatio non
indicere purgationem infamato et ita [illegible] [illegible] non indicere [illegible]
dicit [illegible] diligenter auditis et [illegible] delegatorum
[illegible] non [illegible] non fuerunt [illegible]
relatorum ipsorum indicto [illegible] presbiter [illegible] [illegible]
eundem quod [illegible] ordine [illegible]
testium illorum et [illegible] [illegible] abbate [illegible] [illegible]
quia relatores [illegible] [illegible] [illegible] et adversa dicebat cum
[illegible] presbiter adeo notorium [illegible] loci [illegible]
[illegible] se purgare si posset [illegible] presbitero [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] apparuit accusator et super [illegible]
dicit [illegible] non obstante [illegible] infamatus purgatio [illegible] in-
[illegible] indictio [illegible] non debuit [illegible] purgationem indicere infamac
[illegible] destitutorum [illegible] Item si non [illegible] destitutus [illegible]
[illegible] [illegible] Item si non [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ita [illegible] allegationes
[illegible] Item [illegible] notorium [illegible] indicenda purgatio
[illegible] sive [illegible] ita in notoriis [illegible] dz se purgare

Item purgaco tam nō in iudice pertinet nō tamē vir ipsi debz
se purgare et etiā ad commissa aliud delictū excepto e aborderi-
tio ita q de illa ulterius a pedere cor delictū. in tota mitte
Cognitio et requisito dissentiu infamatus. nō se pt
ead de sponsa dr in astie a et q indicia vedebat ps
mandauit eidem ut sup predictis se purgaret tandem ipse receptō
mandato ipm citatur ad presentiā sua ipse comparens purgationē
obtulit sub hac forma videlicet q erat immunis ab illis criminibus
sup qq se purgare debebat Et iudices b..z purgationē admitte
noluerit Requisiuit diceres hic dñs ps ipse nō ad se ..
dnt afferit q ipi nolebat ut asserebat q inig dnatu sua
passus fuit lapsu tamen quod petebat quod saltem sup purgationē
in continentie mitigarent rigorem Si ipi nō credit q sub ea forma
exactionē fuisse inutilē ab ipso s parius p sit q ia de ea
forma se forma purgare se nolebat vis q immunis erat ab illis
criminibus tamē diminissent q x primatz erat immunis ab illis crim
ss hic iudicare temerariū esset eius deliberatus Job dicat et si
simplex fecero hoc ipm ignorat aīa mea Vri ps prescripta forma
si quā iudicare nolebat repbat utpote indiscretā et reputa
mandās predicti iudicibus ut si noluit e potuit se purgare sub hac
forma se purgare iudicibus q illa crimina graua sunt simoniæ indicentes
iustitie et incontinentie de q si actutm infamatus inueritse nō quō
fuisse reqquā fuit ps assuptus et cooperatores imuit q cedunt
alud ipm inasse q sto illo dimittat i pace aliqui ipz ab eccla
bus intima dedant remoue. Rō forma sua infamatus de crib
dixisse purgare fcelz qs primatz de q..s recept adhuc nescit
ut peccata sit ei dimissa et de esse et e ea. quis qs ..
vires cam an aliquam tempus prime sib i..ite inceptis leuimae
te se nō lz vende infaciat / De purgatione vulgari

Illi suscepti euectis ut sup possessionibz eclicarū passe sunt duella
Et ipi q n sup illo et sup aliis dent sit
Inquisitionibz excludit contumit ur. laicos fies et sinistris fto
cad q attn sit subire duellū d q sperat alius predictibz
ceciderunt et eo sunt p consulet spoliate cum illis bonis spoletinis
prius bonis spoliati ss p q et furti illud apud alios conuertū
et relegatū q fuerant dicti vos ipsi sequentes assistent hic dño
ps petētes sibi super hic prouideri p ii mandat consulibz illis ut
ablata restituant et vniuersa Rō q sentia lata q nō e lata cont
canonica nō liberat aliquē ut condempnat et tenet in rem
iudicatā nō e necesse appellare ab ipsa

I

Illati filii Lingonen. de novo edific. quasi q̄ue communem
ad se ep. transmisserunt c̄pſ̄ces capituli et aliis qui sup eos quorum
[illegible] p̄tatis si alii de aliq̄ crimine infamant̄ c̄pellunt eos subire
iudicium si tandem et si qua eorum seq̄t̄ adustio pena legalis
infligitur cum tamen iudicium istud sit interdictum nisi de capituli
vel [illegible] [illegible] iudicium [illegible] [illegible] et alios p̄ con-
et. appellat vel absq̄ [illegible] [illegible] desistat / De iniuria
[illegible] usitata ista qui talis p̄ pena sit / et dapno dato
[illegible] leges [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] sunt ad invicem et
alter alterum percussit vel mortuus fuit si [illegible] [illegible] pa-
ter solvat illi op̄as deperditas et impensas medico
[illegible] Si [illegible] c̄fodit cisternam et non cooperuit eam et bos alterius
vel [illegible] [illegible] ceciderunt duas [illegible] [illegible] alteri [illegible]
[illegible] Si bos alienus ab heri / [illegible] mortuus e alterius eum
et [illegible] tamen corrumpet a [illegible] illud non custodierit
si [illegible] aliud bovem [illegible] [illegible] bovem [illegible] et mortuus bove
[illegible] Si iumentum alienum lesit [illegible] vel / recipiet
[illegible] alterius restituat estimationem dampni
[illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible] de agro suo et dap̄ dedit
in segetes vicinus sui dampnum restituat
[illegible] Si [illegible] voluntate [illegible] domum alicuius [illegible] dap̄ ze
lum Florentinum olim posuit in bano / [illegible] [illegible] [illegible] perveniat
comes Fesulanus dampna et iniurias alias vel [illegible] sup
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut eos [illegible] ad satisfactionem
sup [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recepit
testes [illegible] non [illegible] ad delata e ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non sunt [illegible] illud [illegible] et [illegible] Florentie
[illegible] comes Fesulanus [illegible] [illegible] et [illegible] libertate [illegible]
dapni et [illegible] expensas et alia dampna [illegible] subsequta [illegible]
[illegible] Florent. in mille libris usualis monete [illegible] taxatione et
[illegible] [illegible] [illegible] Fesulano [illegible] [illegible] tenet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] banum [illegible] [illegible] persona [illegible] [illegible] libertate
[illegible] [illegible] expensarum [illegible] [illegible] taxatione premissa
et [illegible] [illegible]
[illegible] Brixien. multas discordias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
multa dapna sustinuerunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statutum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] restaurationes dapnorum
[illegible] et statutum [illegible] firmavit [illegible] [illegible] [illegible] pro dapna [illegible]
[illegible] multas fecerunt expensas quas petebat sibi refici [illegible]
Dubitatum fuit an obstaret [illegible] [illegible] sup dapnis non repetendis

ff qd Epus brixien respondit hec in praxa ff. ad ieg ad sit
dapnum restauratos et aliud ē satisfacio expensarum v[e]l iuramento
prestito no obstante/ Epus prudenter audite ff. ca dictum quod
gabono pac ē ccordie ctribuat ad expensas satisfacc[ionem] ad
arbitrium ipius sic expedire uiderit v[e]l q[uod] iuramento no cogatur
ad aliud ieiunium bonum pacis culta sue q[uo]d alls si no posset
sculpa aliqs culpa sua dapnum dedit alicui et iniuriam
irrogat seu aliqs irrogatib iniuriam operam tulit et q[uod] in pra a
no negligentia euenerunt dicit ff sup hijs satisfacere te ut ig
radia ipm excusat ex[cus]at debuit ex eo q[uod] suo iniuriam posse at
tinge uel iniuriam q[uod] ex si e[ui]d[en]ti culpa tua dapnum dede
runt melior[is] satisfacere te oz ii tu velis liberare te ipm deddo
culpa tua dapnum passo. s[ed] alia ff tua fera fuit et que
consuerunt nocere no suffi[ci]t ad liberandum ea dedisse q[uod] no cauisti
quod debuisti diligentia adhibere in sine dicit q[uod] licet ille
q[uod] occasionem dedit dapnum dedisse vi[detu]r q[uod] sci[enter] e[st] nullo dicitur q[ui]
diligentiam quod debuit adhibuit ne dapnum contingeret nec
q[uod] quis te[ne]tur si culpa sua dapnum dedit s[ed] te q[uod] iniuria ir
rogat uel aliqs operam tulit et ig[nor]antia no excusat s[ed] suffi[ci]at
dare ad [com]dapno dedo ab eo s[ed] inferius dicitur hic no suffi[ci]t
occasionem dapni dedisse vi[detu]r ad diligentiam ipa adhibuit
Notandum quis pecat tenetur primi debeat / De penis
bri mt Si aliqs inferat prsbri[teru]m et cooperator fiat arg[umen]ta
pecunia soluat illa q[ue] ita q[uod] mediatate tribuat in utilitate
illius eccle cui prsbt et alteram p[ar]tem defuncti pauperibus erogetur
ita archidiaconi quenterum capta p[er] aliq[uo]s et excessibus clericorum
et dicit penam pecuniaria exigebat s[ed] pro ea gratiam quod te
ctus eccliam suspendit et celebrans interdicunt auaricijs denarios
exigunt ut eos in aliqs celebrare permittant h[oc] et alia committebant
tam canonum instituta cadit ff. cont. cum q[uod] gte q[uod] pdat
archidiaconos distincte mediat Si aut tam veniat presbyter
eos ten[ea]t[ur] compellat v[e]l q[uod] p[ro] excessibus clericorum s[e]c[un]d[u]m puniendi p[er] eos ipud
calupnia erunt calupniose litigantes in causa et no pecunia
dapnandi sunt in expensis et de calupnia puniat s[ed] cum legitur
perpetue et q[uod] istud satis consonat constitutum papi ff ut dedictis
in pecuniarijs causis ~~condempnet et sent~~ sententiam victus victori in ex
pensis condempnet et sent sententia absente v[e]l q[uod] qui calupniose
lite agit in expensis esse pti condempnetur

q Hoc in dubiis, sacerdotes qui gubernant navigantes ad peregr[inationem]
et qui [illegible] confluentium occurrent et alios infirmitate [illegible]
r Nec contractores clerici alii comprehendit in [illegible] omnes sunt [illegible]
latinis et aliis magnis [illegible] ut [illegible] sunt principaliter
[illegible] [illegible] casus sunt ordinibus [illegible] et nisi [illegible] monasteriis
[illegible] ad [illegible] prime
c Institutum eius laicum qui concessit confessoris scripte
[illegible] omnes [illegible] duo [illegible] pertinentes admonstrando
et [illegible] [illegible] habeat in illa incorporatos in sub anima pensio
reddat [illegible] sola persone [illegible] subiecta [illegible] posita in
[illegible] in [illegible] per modum dicta sunt super [illegible] tertio in
[illegible] [illegible] confessionis [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
ab quo persone et cuius [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible]
commisit in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa reddi
dit absolutio [illegible] quod pena [illegible]
Ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] in dicto [illegible] [illegible] illa [illegible] et detineri [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
f Vanum [illegible] clerici [illegible] [illegible] fuit condempnatus episcopo spoletano
in xl libris [illegible] arbitrio [illegible] pena [illegible] in [illegible] [illegible]
constitutio [illegible] solvit [illegible] xxxiii libras [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in xxv
libras nomine pene [illegible] [illegible] [illegible] summa [illegible] constitutio
[illegible] [illegible] clerici [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] episcopo cle-
ros illos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliena [illegible] [illegible] [illegible] pena [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] soluta in [illegible] constitutio [illegible] [illegible] [illegible]
commissa in toto [illegible] [illegible] in toto [illegible] passit in [illegible]
summa fuit [illegible] [illegible] clericos condempnat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
a Damnes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] beneficiis qui [illegible] [illegible] detinentur
[illegible] spoliati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt restituenda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in beneficia restituenda [illegible] [illegible] [illegible] ad maius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] beneficia [illegible] [illegible] obtinet
ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] isto casu quod [illegible] [illegible] sunt de novo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] arbitrio superior
[illegible] [illegible] ad [illegible] litigatoribus [illegible] constiterit [illegible] [illegible]

iudicial auctas . Nota quod litigator qui terme contradicat iudicii
terraque quos iudicat arbitrio sicut iox punit est quod inde
Regis dat pallam exaltat se nec // insufficiendi iudicis auctas
etiam in talibus prophecies se extollat quia deni vagantibus
etiam de ipsis et inde plures sunt diffinitates iugenie et male-
tias et de possessionibus et aliis firmis ecclesie ipsa volue dis-
ponere volunt et quod denique in ivere plebatorum pro omni prelato
genitale galud quod sancte pallam vicedua adulterati se predicti
vos plus usurpes quam accipiat in iure primo... et si con-
ferrere possit ... conmovendi expetatur non ad defensionem
invicti ad apprehensiones valeant retorquere . Statuit
vnde galud quod Regi pallam ad ... seu feudatarii seu alii
insufficienti terram inceratoris aliunque ... ipse vel alios
occidere vel mutilare presumpserint amittat ... in re ...
in ecclesia vel aliquo tenere et usque ad equidem quatuor posti-
tates talium meliorum collegium illatis admittat nec in
domibus regularibus prelatorum aliquis assequatur Nota quod primi-
sit ad defensionem non est ad conservationem ... De nota pena
raueus cum comes regis / illorum qui contra clericos delinque-
g   multas iniurias ... inrogat talis laudandi per quod
prudentes delegatos ... se fuit ... et per duos annos et
amplius in ... voluit parere mei clauis cor-
... talis laudandum . unde sufficiat hic duo propter ...
qui prelati ... exemplo ... puniatur ... per ...
... comes ille ... parere noluit absolucionem petiit
qui ... ab eius obligatione et fidelitate ... abolitam
... quadam in ... pristine ... absolucionem
Nota quod ... contempnunt clauis ecclesie ... punit ...
... que est ... contumacia ... est et ...
... Statutum fuit in ... sequens D
... si ab ... ... xv annis permittat et si
... usque ad ... vite sue ... ecclesie ... et
f   De penitentiis et remissionibus // ... non con...
f   Sufficiat ... vir ... cum ... imper-
tor ... ab urbe romana ... guerra ...
... si ... quod ... civitas desolata
fuit ... alia multa mala commissa dicti
De ... hic dictum ... petens ... sue ...

Arcpo mediolan. q̄ [illegible] q sibi visu fuit pniaz dponat
ad ?sideramus q̄ p plebitate [illegible] ecclie devotom [illegible] fet vid
lez cōstitutaz cōdescēderet ut tā ipe quā alij timore pnie a
limi[?] ecclie nō retraherēť nec salutis pīclm deat formidare
hos q̄ in [illegible] agit cū hijs q̄ ?siliu ecclie pctiy[?] incur
Vos autē exquisitū fuit asp'. utz remissiones q̄ fiunt in dedi-
cationibz ecclie et ?ferentibz ad edificatu[?] potuit ?mittentz cuius
quadragis q̄ [illegible] q̄ tales remissiones fiunt R̄ p. q
cū datus sis medicus ligari nō valeat ut absolui cuiq remi-
ssiones [illegible] [illegible] [illegible] qh medicos [illegible] q̄ fiunt
Vo [illegible] pnia a suis medicis lata nō [illegible] dr. q̄ cedit
[illegible] [illegible] q̄ in aliud medico vel ecclasticā [illegible]
Vos q̄ alij quocz venit ad ?fessionez decimbz suis et
petunt sibi pniaz dponi tn nolunt ?fiteri de decimz dicūt
se dimitt nō posse [illegible] qd de hijs sit agendu R̄ p. qr eorū
?fessio audienda est z alijs est [illegible] alijs q̄ ?siliu ?cedend
est [illegible] pnia nō sit vera qz ad unitatē ecclie admitti [illegible]
eorū ?fessio et pnia est illis iniūgenda
l Itez tam liā ista [illegible] ar. [illegible] [illegible] fat q̄ alr
q Vestra [illegible] q̄ videt [illegible] in morbz [illegible] fecit
dinibz [illegible] cōiungit q̄ opprimunt filios in lectis ez-
utz publica pnia sit ill' iniūgenda [illegible] si ad petat
sibi iniūgi R̄ p. q̄ [illegible] parentibz ul studio se negligentes
filij oppssi reqrit [illegible] altaris [illegible] [illegible] abstine [illegible]
pnia [illegible] laici [illegible] iniūgenda nō tn publica ul publicata id
[illegible] [illegible] [illegible] mortui sūt [illegible] et [illegible] occulta
pnia [illegible] iniūgen p [illegible] sacd'l ad [illegible] aliorz ad [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] Vo q̄ [illegible] nō est pnia publica [illegible]
[illegible] [illegible] impo' publica [illegible] [illegible] maior pnia [illegible]
[illegible] qui [illegible]. de nove [illegible] [illegible] laicis impon
ad [illegible] alij [illegible] [illegible] ?sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pnia [illegible] R̄ p. q
pnia nō tam [illegible] [illegible] quā [illegible] penitētes [illegible]
le [illegible] peccata [illegible] fornicacio adultia
[illegible] alijs [illegible] [illegible] [illegible] et
pcipue [illegible] ecclie pnia delinquentibz est iniūgenda
[illegible] salute eorū [illegible] cōpedire. Sequendo apli vestigia
dicentis [illegible] vos [illegible] [illegible] paulatim instrue-
do in fide ?fessionis forma / [illegible] [illegible] et simbolum

minus tri sacramentum corporis et sanguinis domini consuetis festiuitatibus
et in mortis articulo tribuat atque nos tenet decreto presbiteri ille qui dirigit principis quod
attende dicunt contra nouitatis fidei in quo quod attendi contra alienos ubi
ex quibus magis quod nostros et non solum in fide sed etiam in doctrina
O[fficium] multi quorundam prelatorum non licet et sperantem tamen timens ne vel ipsi posse
deposuit ad alios similiter ... potauimus sit uel eis committunt et
quandoque se gaudens pro suppositis aliquid illa timens incertum quod prelatorum
suam audire non audeat satisque reuelare multa aut desiderans prouide confessa
fuit tunc cardinali sed laurentij presbitero in medio prime cardinalis ...
et domino ipsi petrus abbas utique scandalizata audiuit sit ei prima uindicanda ...
... sicut mihi qui non ignorare magis de adulterio prelatorum suscipit quibus ... unus
non audeat confiteri non est prima denegandi ita et isti omnes est prima de-
neganda et ... si per alios intelligit alienos per quos timeat in
deuolui quod ... sibi satisfactio est iniungenda
n monachis quidquid prelatorum abbatisse monachos ... et ipsorum
confessiones audire et ... absoluere possunt ista nona et i
audita peruenerit ad nos tenet dominus ipsi quod sit ... de ... dioceseos
quod ... mandans atque quod ... sit hic absoluendum et absoluenti nec decretis id
facit sinne inhibere ... quod ... magna dignior et ...
apud ... non tamen illi sed ... domino claues regni commisit nec quod ipsi ...
... ne cadat in sentencias eorum
O[m]nibus ... aliquis quod ... suspensis medicis et prohibet diuina officia celebrari
ipsi baptizandi ... et ... mortuorum consistunt atque ... natu
sicut domini ... sit ... 24 ipsi quod ... illo ... prima mortalibus
non negatur ... ipsi ... mortuorum ... eukaristia
... quod ... medicis ...
unius ... ecclesiastica sepultura denegatur ... quod ... ut clerici de-
cedentes qui tamen medici ... in cimiterio ecclesie sepeliantur sine sanctua-
narum pulsatione ... et ... solempnitatibus ... medici
... in quantum ... possunt dicere
... tamen ... et ...
... lege ... audire non possit ... et ...
regularibus ... in ... signum
... prima ... postulauerit ... denegandum quod ...
o ... fidei // ... de ...
... dominus sua ...
... peccatis sacerdoti et ... in pascha sacramentum eukaristie suscipiat
... alioquin ab ingressu ecclesie
et moriens careat ecclesiastica sepultura ... si aliquis alieno sacerdoti
voluerit confiteri ... obtineat ... sacerdote ... ligare uel

absolui non possunt. Sacerdos autem sit discretus ut diligenter inquirat circumstancias pec-
catoris et peccati quod iniungat quale consilium dare sibi debeat, debet tamen diligenter
cavere ne verbo vel signo prodat aliquem petentem. Et si consilio prudenciori indiguerit illud
inquirat sine aliqua expressione persone. Quod eius peccatum in penitencia sibi detectum manife-
state presumpserit ab omni officio sacerdotali deponetur et in arctum monasterium ad agendam penitenciam
detrudatur. Pro [illegible] fidei sed [illegible] penitenciam accipere [illegible] accipe
[illegible] alicui sacerdote licet [illegible] absolui vel legali sine [illegible] sine [illegible]
Sed sacerdos qui peccatum in penitencia sibi detectum revelaverit [illegible] deponendus et in monasterium detrudi
[illegible] confessionis stadium [illegible] parte videatur. ad penitenciam peragendam
Sed postulasti [illegible] ut [illegible] penitenciam possit [illegible] remissionis
[illegible] statutum [illegible] generali
Expeditione [illegible] possit legali vel absolui [illegible] a [illegible] [illegible]
suo pro sacerdote vel prelato [illegible] sit [illegible] et aliquis superioribus [illegible]
prelatorum suorum [illegible] prelatos adire vel [illegible] petere [illegible]
[illegible] penitenciam [illegible] permittat [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] eligat confessorem. [illegible] [illegible]
iusta licet que aliis noluerint.

De sententia excommunicationis

Supra dictum est [illegible] [illegible] annos constituti [illegible] pu-
bescunt [illegible] sit ad apostolicum se [illegible] absolucione [illegible] [illegible]
[illegible] sit ad apostolicum se [illegible] [illegible] [illegible] non sit ad apostolicum se [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] sue [illegible] [illegible] clericum [illegible]
[illegible] vel [illegible] non [illegible] violenta [illegible]
[illegible] dicti clerici se [illegible] ad apostolicum se [illegible] absol-
Monachi [illegible] regulares [illegible] si se [illegible] [illegible]
non sit ad apostolicum se [illegible] [illegible] [illegible] absoluendi [illegible] non
sufficit [illegible] est [illegible]
[illegible] pastoralis [illegible] officii [illegible] clericum
[illegible] absolui [illegible] [illegible] [illegible]
officialis [illegible] non [illegible] absolui [illegible]
laico non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] si clericus vel laicus [illegible] vi repellendo clericum percusserit non est
excommunicatus [illegible] [illegible] permittitur repellere [illegible] [illegible]
si [illegible] clericum turpiter [illegible] cum matre sorore filia vel uxore [illegible]
[illegible] non est excommunicatus. Si autem [illegible] [illegible]
vel adulterio [illegible] cum alia [illegible] non [illegible] [illegible]
violentas [illegible] excommunicatus
Si [illegible] Si [illegible] violentas [illegible] [illegible]
[illegible] non est excommunicatus vel si [illegible] [illegible]
[illegible] clericum [illegible] Si [illegible] noluit [illegible] ab excommunicato [illegible]
[illegible] [illegible] violentas [illegible] [illegible] [illegible] excusat ab ex-
communicatione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laicalis

Sed dubium dicitur quod circa manus iniectores a canonicis regularibus religiosis qui sibi
iniciunt seu manus iniectores excommunicati fuerint et absolutio per prius absolui dicatur in articulo mortis
vel ob hoc quod in ipso pro ut quoniam inclusis et ...
Item religiosus violentas ab ... prius absolui. Et alius debilitatis et
magne potentie violentas manus in clericum iniecerit quod durare ... labore ve
dere ad apostolicam sede sustinere non prius exigitur quod mittit. ... constat ...
et vetatur negotium plus ... consideranda ... et ... ad ...
... Tertio et aliud non uniant manus violentas in clericum ... alii ...
mandato ... exigitur an ... mandat sue ... excommunicatis ...
excommunicati de fuit ad apostolicam se mittendi ... ille vero ... mandato ...
committatur ... mandat tunc ut ... edicto ... et ... mandato
Item si Sicut aliquis violentas manus iniectus in fratres suos ... facere
... per manum ducti non quanti et ... postulare veniam quod forte ... sunt
offensa monendi sunt ut satisfaciant et absolutionem apud ... affectum se ...
vel ... aliquis sunt ... qua absolui non possunt
... sine exceptione ... ...ntatem ... et si clericus
... sive excommunicati ... non extendit ad ...
Parrochianos dicit quod qui violentas manus iniectus in ...
... ut ... excommunicati sunt denuntiandi et ...
... satisfecerit et se ... affectum ... per absolutionem
... nomine violentas manus iniectus ...
diaconum quod forte pro absolutione ad sedem apostolicam ire non potest ...
... mandat ... recepto mandato ab
episcopo B ... mandat stare mandato ... absoluat et sibi in
virtute ... papali ... in clericum vel aliquem religiosum ...
manus iniciat violentas vel se defendendo ... de mandato suorum prelatorum
... vero si ... offensa magna et ... non
excommunicatus ... et si in clericum ... manus ... non ...
ei pro ... excommunicatus ... quam ...
... manus violentas in clericum ... absolui
Item ... manus violentas iniciat in clericum ...
... si ... capitales ... ad apostolicam se ...
ire non posset vel propter alias iustas causas dicit ... ipsum absoluat
... recepto ... et ... mandata
... mandatum ... receptus
... quod vtilius est
Item ... aliquem ... denuntiari
excommunicatum ... ad aliud ...
mandat ordinariis ut illud ... absolutum ... denuntiaret
excommunicatum ad mandatum ... delegati ... ordinarius ... fuerit
... si ... quod timet ut recepta sufficienti

tamen ipsum excommunicatum absolvat ordinarius ipsius sed si tempore absolutionis
que vero ceteris absolutionem sine mediante delegatorum non consueverit alii demandare
dare non in hiis commissionibus sit expressum de suffi[cien]ti cautione prestanda ab
aliis quidem absolvi quod mandato ecclesie debent obedire ceterum iste colligitur
c. Non ascrisi[mus] Innocentius tertius eisdem de sententia excommunicationis in iiii[a] persona // preterea dicitur
et ab excommunicatione propter violentam manuum iniectionem in clericos persona
presentia iniunctum facientes similiter alii vero omnes sive pauperes sive divites
ad papam sive ad eius legatum pro absolutione sua se presentent Si vero tempore
infirmitatis timore mortis a suo prelato fuit absolutus per manifestum
papiatur tamen ut sanitate recepta ad eum vel eius legatum accedat
Item nota // Aliquis excommunicatus pro violentam // mandatum apostolicum recepturus
manuum iniectionem in clericum sed non dum est excommunicatus denunciatus queritur
queritur utrum ab aliis sit vitandus Respondeo quod licet non dum est denunciatus ex-
communicatus debes illum evitare non forte in tibi soli constet melius tamen ipsum
premonere ut debeat evitare ut rubore confusus placeat excessui satisfaciat
quam diu ab ecclesia tollatur Quero queritur aliquis clericus clericum
equitem clericali et enormitatibus se dimisisset queritur an percussores clericorum
predictorum sit excommunicatus Respondeo quod in eodem clericus excessibus et errorem et
correctionem suam excommunicatos similiter non incurrit tamen penam apud eccl[esi]am
aliquantulum remedia quasi in laicos tales commisisset pro eo quod clerici qui
enormitatibus se dimisisset amittunt privilegium suum circa aliquos amonitos
c. Item desideras pro tertio questionem Aliquis excommunicatus in dum stat in excommunicatione
ecclesie per tempus absolutionem recepit ergo queritur utrum sufficit ab aliis communicari
et an etiam ei communicare debent Respondeo quod licet interdum quantum causam ipsum proponit
deputari potest ad cautelam excommunicationem ecclesie introducta esse quam ex rigore
canonum nunc propter manifestum sed esse dici absolutus non absolutus fuit observan-
tia non eo tamen restituta aliquem tamen sciret ipsum excommunicatum fuisse et non
sit eius absolutionis notum ecclesie nunc quia non alii debent ei communicare non forum foram
ecclesie propter manifestum fuit absolutus ex quo excommunicatus communicat cum excommunicato
Quarta questio tertius est publica fama est aliquem esse excommunicatum propter violentam manuum
iniectionem in clericum queritur propter famam illam debeat evitari Respondeo quod nec ex-
nec alii debent communicare non debet ad arbitrium episcopi se purgavit vel salve fuit
absolutus Tercia questio tertius est aliquis verberavit clericum episcopus mandatum clericus tamen suo
verberatore fuit reconciliatus queritur an sit communicandum ab aliis Respondeo
quod licet ei clerico satisfaciat ecclesie tamen quam offendit propter hoc non satisfaciat
et non forum foram ecclesie fuit absolutus non est ei ab aliis communicandum
Ratio quod indirecte non est de forma absolutionis preterea si obmittitur vel absolvendo
tempore pretiorum absolutus est quod absolvitur sit contra famam in hoc tamen
probat contra excommunicatum duos offendit et utrumque satisfacere debet non debet absolvi

v Cum ex eadem monialis cum sacerdos matutinum officium celebraret ecclesie
intraret et cepit ludere cum alio clerico psallendo impedimentum de divino officio
[illegible] quod sacerdos aliquantulum commotus ut divinum officium liberius celebraret manum
in eam apposuit ut ex ipsam extra poneret [illegible] [illegible] exire compulit ipsam
in extra residere [illegible] quod [illegible] sacerdos ille tamquam excommunicatus vitabatur et a [illegible]
[illegible] aliorum evitari [illegible] ipse ad [illegible] accessit ut [illegible] sibi exposuit causa [illegible]
[illegible] quod si res ita se habet ipsum non evitet nec [illegible] excommunicatum [illegible] [illegible] clerici
[illegible] divini officii [illegible] corrigi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] excommunicatum
v Cum aliquis levem et modicam violentiam inferat clerico ut dicit [illegible] [illegible] excommunicati
[illegible] [illegible] committit [illegible] episcopo ut videat an levius sit [illegible] [illegible]
et si iniuria levis fuit eos absolvat, alias ad [illegible] remittet ad [illegible]
[illegible] volunt dicere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et non est [illegible] quod [illegible]
[illegible] aliud [illegible] excommunicati [illegible] [illegible] suos excessus [illegible] clerici [illegible] et sponte
[illegible] illam excommunicationem et ipsos in officiis [illegible] [illegible] [illegible] isti clerici
sunt absolvendi [illegible] [illegible] quod isti clerici eadem [illegible] sunt ligati [illegible] illa excommunicatione
et ab [illegible] sunt absolvendi [illegible] vel [illegible] excommunicati cum sibi [illegible]
vel [illegible] clerici isti illam incurrunt
t [illegible] nos [illegible] [illegible] [illegible] utrum illi tamen ab ipso sunt absolvendi [illegible] [illegible] in vi-
olentias [illegible] clericos [illegible] [illegible] [illegible] quod non solum [illegible] violentias [illegible] [illegible]
[illegible] in clericos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt excommunicati [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] publici [illegible] se [illegible] sunt absolvendi [illegible] [illegible] statutum [illegible] [illegible] [illegible] enormi
delicto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
et [illegible] facultates suas satisfaciat sic [illegible] excommunicatus [illegible] [illegible] ma-
[illegible] violentiarum ut [illegible] [illegible] ultima [illegible]
tt [illegible] [illegible] ex eadem dubitabat utrum sint illi [illegible] absolvendi [illegible]
[illegible] delate [illegible] [illegible] absolvunt ab excommunicatione [illegible] [illegible]
violenta manum [illegible] clericos vel alios religiosas [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mandatum [illegible] ordinant [illegible] sit [illegible] [illegible]
sit et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absolutos [illegible] [illegible] [illegible] absolvere
a Nobis fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] quisquis [illegible] furtum fecit sit excommunicatus [illegible] utrum [illegible] [illegible] sua [illegible]
ad subditos excommunicatus [illegible] an [illegible] ad omnes qui non sunt de [illegible]
illius [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] sua [illegible] non ligavit [illegible] [illegible] ipsius excommunicatus
[illegible] forte plus [illegible] maior [illegible] delegatis [illegible] quod [illegible] [illegible]
non ligat nec absolvit illos qui non sunt de sua [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] illius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] spoliatas
[illegible] mandat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacrilegos excommunicatos
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfecerint

Tad lex vitato comitatibz ad ap se accedunt d. nota q effectus excriati
ipso iure fuit excomunicat et de intiagenz excomunicat coram aplo pp. sed absolvendi
expedimus et ordinariis adobtinendo se solum regit ceptis [illegible] sic ut hic videt
crimis sedito est et conventz pp qd comes quidem iussit illud instigari
q pq de inato clust [illegible] fuit extitus sunt ut fo dissolvo illa est ex-
communicati ... q si facias tamen excessis et no [illegible] duriar
sunt [illegible] aliis inferendo ... illis non sit excomunicatio penas tamen
... ad ... fim mala ... q clericus ... suo
se et enormis excessibz amittat pnuilegiu clericale ... admonicionem
v nuisitatem et in laicalibus inspectis ... albus de ... ...
... vel ... ... temerarias manus ubi tamen non ...
pp quod deat vocari cruz ut laicus ... incidit in excomunicatam ...
... q n albaco in ipsa persona hic faciat cum regular ...
... dimmeat ... hic faciat tamen ... de q ... lex
... qui ... excomunicatus ... ad ... quod deat vocari
... q ... regular ... non ... absolutio ... ...
Nam dicitur clerici alii relictis ... clericali assumpsit arma milicia
... ut illi quod diuriaz corporale ... clericus ... sit excomunicati ...
illi clerici adhuc privilegio gaudeat clericali ... q ... si a
prelatus sunt poluerit militaria ... ... aliqd
... ad ... leges ... amittendi ... de ... ...
ipso ... optimum arg. ... q si ... pudicitia ...
... militarie fuit ... diuriarz ... non ... ...
qui arma ... enormibz se non ... retinet privilegium clericale
... ad clericatum admonicioz ... vel ... cum ... clericali amittit
Item ar. legis in ... cum ... tradidr
Ped ... ... mittit ... ... excomunicatus ...
q absolui ... ... clericus
c ... ... archidiaconus ... ... questio videbat
... excomunicatus pp quod ... coram ad se ap accesserunt ...
Et allegat q ... ... manus iniecit temerarias vio-
lentas ... pp quod ... ob violenta ... manus
et violacione immunitatis ecclesie ... excomunicatus ... ...
... absolutore sua ... obtinuat ad se ap ... ...
... non ... non ... absolutione ... ...
emittere ... mandat ... mediatz ... si ... ... cardinalem
... duplice ... excomunicatus ... ... quos
... absolucione sua impetrant ipsum ... excomunicatum ... ...
... clericus ... et ... excomunicatus ...
... in absolucione sua ... ... absolutus

a Nos Reg. cui excommunicatus pro violenta manuum iniectione in clericum ite-
ratur statuere mandatum aliud et contra illos fuit voluerit absolui nec
per eum statim communis absoluetur si morte preuentus absolui non potuit erit
utrum iste uel alius absolutus nisi inmaturi prime sententie apparuerint debeat fieri ab alia
absolutus et utrum pro talibus elemosina sit recipienda et ascendere possit oratio
Respondeo quod iudicium dei veritati quod nec fallitur nec fallit sed iudicium
ecclesie fallit et fallitur unde contingit aliquem ut sit ligatus apud deum apud ecclesiam
sit solutus et qui liber est apud deum apud ecclesiam est ligatus unde contradicere se
nimis asserit mandamento ecclesie mandato parere contradicere
Si morte preuentus absolutus quo constitit contrarius apud prime sententie processerunt
apud ecclesiam non est absolutus tunc post ei beneficio ecclesie sequenti ut eu-
ndem absoluere impediat defuncto ergo decipias unde prima penitenti-
tia sic potest non obstante quod dicitur tamen potestatem ligandi et soluendi
erat tamen non posset soluere et ligare sententia sepultos nec id obstat cum
non quidem primo nec mortuus communicare Sed neque cum in decretis ligare
ecclesia ligasse mortuos et solusse Quia in sentiunt quod ut illi mortui
absolutio apud eos recipiat quod dum viuebat ab excommunicatione absoluendi
absolutionem ab aliorum ecclesia committere ecclesia ipsa induxerunt quia dum viuit
fuerunt absoluendi absolutionis forma fiet cum psalmo penitentionali et
oratione dominica et aliis consuetis et ecclesiis defuncti consuetudinem et satisfactione
compareas vivo quod iudicium dei non fallitur sed iudicium ecclesie sepe fallitur
Ite apud deum est absolutus et apud ecclesiam ligatus ut Ite post constat
de prima glossa Ite ecclesia ligat et soluit et sub eius iudicio
a Repromissio ducis pro consilio pausa sic Item post mortem absolutio ex quo
illius est liue aliquo detinet tales in custodia publica uel priuata uel
et detinuit illos in vincula si ex hac lesione fuerit aliquis laicus sic exempti
Et quo dicit quod aliquis stet communicatum exemptis communicatum erant utrum isti
patrinus ab excommunicatione hic absolui uel ab episcopo uel
dicto sed iam eorum rigore quidem non laicos illos pro eo quod iniec-
erunt eorum non corporalis lesio fuit secuta ecclesia qua violenta fecerunt
sed tamen contra [illegible] distinguendum utrum ille qui nominatum excommunicet
non fauore quod crimine [illegible] a consilio impediendo auxilium
cum illis quidem est et propterea [illegible] non crimine de eo ut
delinquere quod dampnat excommunicatione confessio vocatur a suo episcopo uel simplici
sacerdote potest absolui eius tunc sit ligatus simul tantum non in diocesi
sicut quod conditor eius absolutionis sibi retinuit aliquis indulsisse pro eis

vel quod participat criminaliter et criminose cum nominatim excommunicato potest absolvi. Item sic dicit quod
si difficile sit quod aliquis iuxta eum quod ad ipsum communicationem absolvendi
non possit accedere concedit papa ut presbyter cautione sumpta in forma ecclesie quod
suo communicatori pertractabit a suo absolvat quo vel ipse facere. Et ideo
sequitur tamen quod alter communicantis licet nullam lesionem clerici intulit excludo
ipsos ut sepe fit incidunt ipso facto. Item similiter communicans participata
participationem eius habet ad illud dum quod non fuit. Item quod generaliter dicitur quod
consilium vel favorem prestat alicui contra ecclesiam et eadem sententia cum illo ligatur.
Item ubi conditor canonis absolutionem sibi specialiter non retinuit aliquis
huiusmodi incidisse. Item aliud non est communicatio quod iusta est ut possit absol-
vi ab alio quam a suo communicatore sed sic est ut predictum est.
Vel dubitatur aliquis cum communicatis minor sententia incidit excommunicationem
ut sit ei sacerdos aliquis fuit absolutus alioquin per maiorem non esset ab-
solutus. Nota sequitur quod licet sacerdos teneatur communicare nominatim excommunicatis
24 ff. quod non est ei communio tenetur participare communicantes in quod personas quod per
aliquid quam multos specialiter excusant et illud est quod ex quod in quam multos
tenetur. Et sequitur quod pena cum omni ecclesia ille quod participat nominatim excommunicatos facit
sine presumptione participat per personas in dicta causa a notitia sunt
excommunicatos primo commonendi et non commoniti ab eius participatione desistere.
Secundum autem est de illo quod facit contra eum quod cum participibus sunt excommunicati
tunc eius ipse similiter excommunicatus non vocatur. Ideo quod facit participat excommunicatis
in commonitis desistit excommunicatis.
Vel alia ratio secundum Speculum … in decreto. predicta quod sit ut talis tene-
antur participare excommunicatis in quod ipse quod predicto quod ff. talis cum
multos specialiter excusant ex hac diffusione orta fuit occasio disputandi
quidam dicebant quod excommunicatos communicare tenetur personas de predicto casu nominatos
presertim sed post eum communicationem credebito ad communicare tenebatur. Alii
dicebant quod predicte persone liberate possunt excommunicatis communicare ~~tenebantur~~
~~Alii dicebant~~ si petere non tamen dicit te communicare esset ab quod
glossa decreti. illa sit intellecta ut igitur unum ius prodesset in prestatio sed
perdat ipso facto sit unde quod quod possent in nominatim predicta natalie, tenebatur ab ob-
sequio ille de quo lata est excommunicatio aut prelatorum ipsius excommunicati et pro
hoc quantum ad quod non tenetur beneficio canonis et agere unum ius
de iure obligatione solute et itaque quod tenetur ille quod si sunt obs-
sequium excludere non sunt sed hoc non patet ad omnes personas vel ecclesie
venustatis tam in rectoribus peregrini viatores et quoque tamen
decani celebrare nisi articuli mortis dimmittat. Item xi q. iii. Cum
tali colligitur mandato sed ad illas solidos quod ipse communicat sive

asstrite si non deuit eis comitate seu papae in criminibus [illegible] ipso sunt excommunicati
et si fecerint eam simoniam simul tenentur vero quod ad illud puta omnes irregulares
denique [illegible] constitutis inter se casibus [illegible] inter se casibus tamen tenet
viii clericorum Absolutio illorum qui violentas manus // percipiunt excommunicati
inmittunt in clericos sedi apostolice reservatur exceptis casibus [illegible] de
ligati sunt etiam negligentes ordines suscipiunt [illegible]
si [illegible] distinctione distinguitur [illegible] personas vel
statim se excommunicatos vel [illegible] in [illegible] invaderunt vel
[illegible] se [illegible] ignorantia nesciunt [illegible] teneri [illegible] si sunt
[illegible] in [illegible] deponendi [illegible] [illegible]
in [illegible] dispensare potest cum [illegible] excommunicatos ab-
solvere non potest quia maiora [illegible] prohibita [illegible]
potuerit [illegible] pontifici [illegible] ut [illegible]
[illegible] Si vero constat se excommunicatos [illegible] claustrales
et ordines susceperint [illegible] absolutionem [illegible] statuit [illegible] et
[illegible] in claustro se [illegible] possunt [illegible] abbate absolvuntur
Statuit etiam quod [illegible] suspectos [illegible] accipiunt et [illegible]
asserit se excommunicatos [illegible] per violentam manuum iniectionem in clericum [illegible]
[illegible] abbas eos absolvere non potest [illegible]
abbatibus [illegible] in favorem religiosorum ut eos absolvere possent [illegible]
enormis fuit [illegible] in abbate magis [illegible] Si vero de
[illegible] claustralis in religiosam personam alterius claustri manus iniecit violentas
per abbatem [illegible] absolui [illegible] Si vero [illegible] irregulares sunt excommunicati ad
ordines [illegible] distinctionem [illegible] ordinem [illegible]
statuit [illegible] ab executione ordinis [illegible] abbas [illegible]
[illegible] abbatis [illegible]
[illegible] potuerit dispensare [illegible] fuerit et discretus ut [illegible]
[illegible] dispensare [illegible] abbatibus [illegible]
[illegible] remissa sunt ab
[illegible] excommunicati [illegible]
[illegible] non potest absolvere dispensare non potest [illegible] prohibita maiora
[illegible]
excommunicati [illegible] ordines recipiendo suspensi ab executione ordinis
[illegible] dispensat abbas [illegible] non potest
De mobilibus [illegible] absolvi // dispensari [illegible]
[illegible] veneti du-
[illegible] in terram [illegible] ma-
iora [illegible] receptis veneti sunt excommunicati [illegible] signati

Dubitabatur utrum deberent ire in manibus illorum pro eo illi cum excommunicati essent
fuit ass. quid facere deberent cum illi venetti nollent eos restituere immo de rec=
petere. Et fuit responsum quod si veneti nolunt absolvi et satisfacere de incendio
permittat ille ut ad ipsos fugerunt usque in eorum sacrarum terram quod curie
convenerunt vel convenerant quare iniuriantes illius ut cum dolore cordis ipsius
venie quod cum maiorem petere mortis requirunt etc. Cum vellet restituere
non possent ad hoc quilibet luceret de sua malitia reportaret ecclesie satisfaceret
et ad excommunicat posset peti et exigi quod deberet et durante tamen quia si ipsi fece=
rit per eorum spoliatorum et excommunicatorum sicut potuit eum absolvi. Placuit si pre=
familias dominus excommunicatus est cum familia excusatur ut apud probatur unde
et dux per venetorum captiverit excommunicatus ipse excommunicatos istos indigentes
tantum familias ipsius dicitur venerunt eius sunt et excusabiles sunt apud deum
et quantumcumque ipse dominus eorum remansit non poterunt evitare nos quod ab eo=
si quantumcumque excommunicatis peti et exigi quod debent. Item tunc nulla est pena nulla enim ab
excommunicatis familia per participare dictis sunt pena excommunicationis.
Item familia potest participare dicto sub pena excommunicationis
De fame clerici aliis committit et eorum deducitur ut prout ad agendam penam in nomine=
ipsius dignitari sub competendate capta assignat et prioribus scribimus
et in misset unde quod fuit lundomen ecclesie utrum possit ab ipso vel ab aliis
spoliatum carceri custodie mancipari. Et fuit responsum quod cum prelati cum ipsis teneantur conti=
nere clericos et publice utilitatis interest ne crimina remaneant impunita et colli=
gere clericos sunt et custodes dominium illos sub certa custodia detinere propter quod fuerit de
clericis excommunicati quos constitutum fuit ut et laici indicant de excommunicatis sunt cle=
ricos in magnis sceleribus comprehensos eos ad iudicium trahere non possit
vel magis in eos manum iniecerit violentas. Et fuit responsum: placuit dicta excommunicatio
pro capere clericos ad iudicium trahere si oporteat et videre dicitur non [illegible]
sed de mandato suorum fuerint prelatorum cum hoc non ipsius ecclesie sed de parte sue
fuerint videntur vel in auxilium laicorum violentia sit detectat et deligat
defensio laicorum et ideo quod clerici de dictis excommunicati quod nolunt corrigi
per incarcerari et ad publicam utilitatem pro ne crimina remaneant in
punita item laici de mandato prelatorum possunt capere clericos et ad iudicium
Consuetudo est in partibus trahere illos cum moderamine inculpate tutele
ad capitulum Dilecti filii. Quod si quis laicus aliquem offendit corporaliter
sapto et ponte xxx vel plurimos percussionibus a parentibus suis tenebatur ecclesiam
et comitibus abscondebatur. Si clericus alium clericum offendebat a re
laicalis in satisfactionem in me constitutum. Dilectis. Ut hiis qui percussores cleri=
corum vadant in excommunicatione. Et fuit responsum quod quis manus iniecerit et si
non violenta vel iniuriosa ut videtur. Item videtur tamen non tam in talibus
clerici ordinati et in sanguine ordinis clericalis fuit privilegium et ideo
mandatur. Et fuit responsum: ut in decretis prohibet attemptari sed in sequenti quod clericos

sit excommunicati si quis clericus presbiter presbiterum sponte se subiciat excommunicet
ita tamen quod clericus satisfaciet et utrique passo sit ulteri ordinis clericalis
ratio quia licet passo nec potest remittere que ecclesie est sicud quod clericus sponte se
subiciat persecucionibus ad illud respiciat et utrique tocius ordinis clericalis
Et latum fuit ut inueterato[rum] in manus clericos uel episcopos redduntur etiam
sui allegant quod noluit genero[rum] filius suus sit ita non tenent veniendi
ad sedem apostolicam absoluendi. Audiente tamen ciuitatem de hac quod dictum est hoc dicitur
scilicet vir mandat archiepiscopo lumbardie que appellatur venerande ad episcopum se
absoluendos ad potestatem eorum quod sit defensor uel filium illi hoc fatiat
fraude ut se subtraheret ab obsequio dominorum archiepiscopo eorumdem propter eorum absentiam
quam habeant sed culpa dominorum obsequiis dominorum ~~autem~~
et tunc in vestra archiepiscopo ex indulgentia potest potuerit absolui
et nisi tamen persona talis satisfaciat indulgeat dominus non sit
enormis excessus uel scandalum sicud fuerit dei vere domini
absoluendi non quod fuit a sede apostolica ~~absoluendi fuit uel in duobus casibus ecclesie~~
per dictum mandans in clericos sit absoluendi in duobus casibus ecclesie pontificis
artis Aliquis fuit excommunicati cum fautoribus et participibus suis
sponte quinta. Queritur an iste debeat tanquam absolutus excommunicatos
fauere et impugnat. Dicit quod non quando de absoluto uel gratiam absolutione
recepit et sic ostendebat uel in bello non fuit obligatus respondere
illis et omnes dicit respondere uel eum decipere vincere prima peni-
tencia sicud constituit fuit absolutus in tenore questionis primo. Non
quia quis excommunicatis innet statu mandatum ecclesie ad expugnet
excommunicatis non tenetur absolutus uel bursarii absolutus fuit obsequium
sicut nobis. Aliquis excommunicatus alii ab episcopo suo illi accedunt ad curiam
dominum papam. redeuntes dicunt se absolutos nec ostendunt literas fuit absolutione
litteras quas fuit episcopus quia tamen vitare illos tanquam absolutos dicit
quod si absolutionis literas papales vel illius cui vices suas delegauit
committit reportauerint a alio loco et constitit de absolutione eorum
non excommunicatis absolutionem faciat cautus ratio quod non est credendum alicui
cum dicit se absolutum uel de hoc fidem faciat
Extra Episcopus altisiodorensis excommunicauit archipresbiterum archipresbiter
ad senonensis archiepiscopi appellauit causam pendente interim per
tres absolui. Archiepiscopus volens episcopus deficere episcopum mandauit ut eum ab-
soluere noluit archiepiscopus absoluit episcopus non licebat absolutio
dicens quod absolutio ad archiepiscopum non pertinebat vid et excepit conscientia episcopi
quod de filleis sit tenendum super hoc dicit papa quod dicebat quia eum quod non
deferret ad archiepiscopum per appellationem de ea causa se non intromittere non potest
et excommunicati vero non tenetur appellandi utpote ab ecclesia separato

sive appellavit sive non metropolitanus eum non debet per absolvere primo
ipsa opinione reiecta, dico quod propter [illegible] decretales [illegible] quod excipere eum
absolvere posset de [illegible] quod si cum appellatione [illegible] aliquid [illegible]
tamen metropolitanus cum littere [illegible] in mandatis receptis quod [illegible] man-
datum [illegible] debet ipsum absolvere licet quod dixit defendere ipsum ad eum re-
mittere absolvendum [illegible] ibidem quod non [illegible] fuit audiendi
nisi prius fuerit absolutus nec fuit ad hoc [illegible] appellaverit remittendi
[illegible] quod allegat [illegible] galien[illegible] in quo dicitur quod ille habet
[illegible] excommunicatus vicinos episcopos [illegible] et [illegible] eius audiat et quod
iuste vel iniuste excommunicatur [illegible] accipiat ut [illegible]
[illegible] unde [illegible] appellatur [illegible] et [illegible] sine causa [illegible]
[illegible] restituet [illegible] distinguendum utrum
[illegible] ponat se per appellationem [illegible] excommunicatum fuisse vel in tollerabilis
erroris [illegible] fuisse [illegible] in quo casu [illegible] ad probationem [illegible] de eius
[illegible] tum [illegible] absolvere [illegible] ad [illegible]
[illegible] audiri nisi fuit absolutus nec [illegible] videtur et propter hoc appella-
[illegible] et in [illegible] conclusio [illegible] quod si absolutus [illegible]
postulavit metropolitanus de illud absolvere nisi suo [illegible] suffraganeo
defendere et si suffraganeus [illegible] non absolvere metropolitanus tamen
[illegible] quod [illegible] mandetur ipsum absolvere et [illegible] audiat et
sic [illegible] [illegible] sed si forte [illegible] per [illegible]
[illegible] non debet ipsum absolvere nisi [illegible] malitiose ipsum absolvere
[illegible] noluisset [illegible] quod duos casus [illegible] non [illegible] et [illegible] de [illegible]
[illegible] et [illegible] dubium in [illegible] audiri ad probationem [illegible] appellaverit
cum [illegible] et quod error intollerabilis in [illegible] sit [illegible] non [illegible]
[illegible] alius [illegible] excommunicat aliquis [illegible] audiendus cum absolutus
[illegible] ad [illegible] mittit eum [illegible] eius [illegible] cum [illegible]
sit absolutus [illegible] quod non [illegible] excommunicator [illegible] relaxatur
[illegible] vel [illegible] vel per [illegible]
[illegible] impedit [illegible] quod [illegible] certa [illegible] de absolutione in-
[illegible] plures platis [illegible] in ipsum [illegible]
[illegible] excommunicatus [illegible] plures [illegible] tandem [illegible] satisfacere
vult uni platorum [illegible] ipsum [illegible] absolvere [illegible] de
satisfactione vult [illegible] de alio non satisfacit [illegible] absolutus
[illegible] [illegible] absolutus [illegible]
non [illegible] et [illegible] absolutionem [illegible]
non [illegible] ad [illegible] absolutus
[illegible] absolvi [illegible] quod [illegible]
nisi ab alio fuit absolutus etc.

r Responsio licet istud planum et licitum est plato potestate mediatis et sequitur
de cuius ipsi pertinet ad ipsorum contractum dicendo quod forum inter eorum et dicitur
officium celebret Sed quod consistit ex parte frontem · utrumque mediata ad omnia officia
tali sit mediata post baptismum puerorum et parvulos monendum licitum putabis
baptizatos consignare in fronte Et sic ff. quod sic possunt baptizati sic possunt confirmari
i Requisitum dico quod coniuges vir et uxor sed dico ex sacramento dicitur
et uxor alter dicitur impeditus est interius ita quod non possunt sibi carnale commercium
sine peccato exercere quamvis uterque sit ff. dicitur et distinguendo utrumque alter coniugum stat
impeditus coniugi peccato propter quod non potest carnale commercium sine mortali peccato exercere
commune id impetrare non possit quia non stat peccato sed credit In isto casu
et potius excommunicatorum sustinere quam per carnale commercium mortale peccatum
In isto casu distinguendum utrum hanc sententiam excommunicationis levi et teme-
raria ut fraudem et defacto Si excommunicationem leviter et temeraria et adulte-
rem quam sententiam habet circa dicendo committat sed consilium si pastorem sed debitum
reddat et exigat quod excommunicationem nec lege coniugum ut in iudicium
de committat offensam Ideo quod in quo sententiam facit dicit sed potest
sequi sententiam quilibet summam celebrationem cum istis Ideo in hoc casu
r Contigit Comes flaudensis sicut dicitur ff. quod de dioecesi episcopus cum
quod quod in tempore nunc dicitur forum vestitorum et de quibusdam negotiis aliquibus de
clericis audebat sed ut peccatum posse aliquis civitate sed pecuniam concedebatur
cum sed excessibus committatur eius cum allegabatur secundum simile est sed
cum negaret civitatem super hoc scribit ff. dioecesi. Episcopus eius quod committitur
inter clericos quod per missionem sibi debitum potestatem imperatorum legem alienatur
committit de legem ordinavit et ut si peccatum ab episcopo committitur
recipias quod ipse sed emenda non satisfecit similiter civitatem Ideo episcopus
sed negat eius civitatem Item dicit istis ad istam quaestionem dicitur similiter
i Requisitum est eius carnali et tamen obtinebat quod decanus suum in modo
denunciandi excommunicatorum iste excipiendo proponebat quod ipse quod non esse
audiendi eadem ipsum non premonuerit et ab eo suum impetravit
et eadem decano quando iam qua ipse de mensa et in diversis
dicit ipsius civitatem et ecclesiam ipsi audiendi quod ipsum decanum et ff.
quod ipse procedat Ideo quod si non premonuit non admittitur ad denunciandum
Item quod precepit excommunicato non admittitur ad denunciandum ipsum ad tamen
debuit eius vim non reprobare modus eius sumus probavit
Item episcopus eius dicebat quod illi solido tamen excommunicati
quod magis violetas mittebat videlicet clericos
Dicit ff. quod magnis episcopos extitit et in tractatum clericorum

ma⁹ inferat violentias et qui auctores eorum non solum puniri sed eorum auctores
contra leges et consuetudines et consentientes pari pena condempnat in pretorio
eos sane delinquentibus qui inuadere tenore desinunt obuiare Nos qui
eligendo debeat et qui liberare fecit vel consentit cooperando vel qui auctoritate
officii et non persone si potest et cognicionem
Ceterum considerante quod prelati ecclesiarum nimis sunt faciles ad cognicionem volunt
generalem equale eorum ipsorum adhibere medelam statuit ut qui de aliquo cognitionem
sinere principaliter presumat vel competenti mediante premissa et probabiliter possit
propter quod posset probari monitionem si iusta fuit et si in presumptione fuit et si iniusta
fuit cognicionem et eam multiplicabit per tantum mensem subsequentem videlicet
alia temporis pena puniendus si in suspensionem conuenire Quod oportet quod si ex
monitione litigia cessisset prelatus caueat diligenter ne aliquem concitat absque
causa et rationem tantum et si fuit et similiter tamquam omnino tenorem renouare
processum absque grauamine quacumque deponat et superior demissa cognicione
aperte et superior si absque periculo more potest ad cognitionem illud absol-
uere et remittat vel competenti alioquin superior ipsum absoluat
cautione recepta quod absolutus de iniusta cognicione cognoscat et si iniusta
constat cognitionem condempnet ad interesse alias ad penitenciam arbitrio superioris
si culpe qualitas postulauerit quod non est leuis culpa tanta pena infligenda
iniuste non forsitan cum probabiliter errauit Quod si tamen cognicionem iniuste
prelatus fuit aggreditur et ipse filio eum inde condempnet vel alias superioris
arbitrium vel forsitan ipsum probabilis error excuset et super eo potest fieri
cognicionem cautione recepta satisfacere appellantem vel in pristinum reducat si in
usque ad satisfaccionem absoluatur Ceterum si ipsi inde fuit cognicionem error
partis sit utrique reuocare sententiam et ille post lata fuit appellationis satis-
factione remittat illam appellationi non deserat et tunc sit errorem de consilio vale-
at dubitare et tunc cautione recepta quod cum illo inter partes conueniat ad quod
cognicionem caueat tamen omnino ne maliciose appellationem vel eorum legato
appellatio ipsum absoluat et sic pena eiusdem peccatum excusat sed omnino
ne maliciose in alicuius preiudicium incidat errorem si partes conueniant
velint cautione quod non pro pena illorum cognicionem monitionem non premissam
vide cautione quod puniri et si cognicionem sit iniusta contra eundem
cognicionem sine causa et ratione ad alioquin condempnetur cognicionem ad interesse
et probabilis error excuset apud interesse contra iniuste et cognicionem si grauamine
dicit absolui contra mora prolixa contra cognicionem contra apostolo non
romanus concedi sed inde ea non obstante illum absoluat et causam ad superiorem
remittat si appellatio valeat Ite non obstante forsitan certe peticione contra preiudicium aliquorum
n omnino contra isto cognoscat quod heresis vniuersaliter / tales puniantur
suorum quorumque nomine censeantur et fautores et defensores eorum

et scriptores et illos qui de cetero servari fecerint statuta edita contra ecclesiae
libertatem nisi ea deleri fecerint infra duos menses de libris suis post publicationem
huius sententiae. Item excommunicat statutarios et scriptores statutorum ipsorum necnon
potestates consules rectores et consiliarios locorum ubi de cetero statuta huiusmodi et consue-
tudines edite fuerint vel servate et illos qui secundum ea praesumpserint iudicare vel
c Quod statutum alle. [illegible] qui [illegible] et [illegible] re [illegible] scribere mandata
[illegible] quamdiu non [illegible] fuerint per alligatum sunt absolvantur cum statuto
po. [illegible] c. ij contra [illegible] [illegible] extra de [illegible] ff. ho. ad hospitalarios Jerosolimitanos
ut priore sunt quod sacerdos et de [illegible] fratribus eiusdem ordinis absolvantur
beneficium impediat non forsitan maiorem est [illegible] concedenda
ƒ Ex eo [illegible] [illegible] et [illegible] propter inobedientiam suspenduntur et requiruntur ad
mandatum [illegible] [illegible] voluerint non [illegible] [illegible] consilium [illegible]
[illegible] in mandato [illegible] ff. [illegible] non [illegible] ad [illegible] mandatum
[illegible] recipiant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] aliqui [illegible] mandato [illegible]
[illegible] absolutio [illegible] [illegible] ad cautelam praestatur [illegible] [illegible] iuri [illegible]
Venerabilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
suspensionis in [illegible] Ceromanensis ff. quam [illegible] et [illegible]
[illegible] adiunctam [illegible] ff. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] relaxavit ad cautelam [illegible] mandato [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] mandato [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
eo quod [illegible] suspensi fuit [illegible] quod mandato [illegible] ad quem absolvit
a suspensione sic fit in [illegible]
[illegible] Pisani fecerunt duo statuta contra ecclesiasticam libertatem et [illegible]
ƺ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] clericus vel laicus [illegible] laicum [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] redditus possessionum [illegible] [illegible] [illegible] agri [illegible] ipsorum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statuerunt ut clerici [illegible] [illegible] [illegible]
Pisanorum [illegible] custodia [illegible] si non fecerunt [illegible] [illegible] tenerentur [illegible]
[illegible] [illegible] fuit [illegible] Pisanis [illegible] ff. [illegible] mandat [illegible] [illegible]
in [illegible] officiales [illegible] Pisanorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
statuta ipsa de capitularibus suis faciant amoveri et tenere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] statutarii [illegible] de bonis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
laici [illegible] [illegible] statuere [illegible] [illegible] libertate [illegible] [illegible] [illegible]
c Non voluntate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que
ad salutem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et aliis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quasi gerat tam iam [illegible] ad quos ptinet noscat papue si alias
in loco illo non possit sustentari [illegible] Tercio dicit quod clerici ratione offici
[illegible] in ecclesia obligati et alii clerici semouentes et clodentes vita parte pueros et
adolescentes constitutos in minoribus ordinibus tradere [illegible] officii in
[illegible] in [illegible] Nec prelati [illegible] predictos et scolares [illegible]
et [illegible] dederit quod alii de [illegible] sua, [illegible] fuere infra
dictum [illegible] caueri ut eos [illegible] et bonis moribus et
conformet [illegible] omnibus premissis [illegible] [illegible] instruere eos [illegible]
[illegible] et correctos bonis [illegible] et non diabolo suggerente fiat [illegible]
[illegible] aliunque [illegible] ad quod ut [illegible] suo [illegible]
[illegible] publice [illegible] quod nolunt ab eis recedere [illegible]
[illegible] isti [illegible] lata [illegible] [illegible] ad eas [illegible]
[illegible] illi se [illegible] [illegible] quod [illegible] participare [illegible]
[illegible] Nota quod [illegible] in [illegible] ad [illegible]
[illegible] quibus fuit collata [illegible] ab [illegible] si ad [illegible]
se [illegible] absoluat [illegible] in [illegible] ista [illegible]
eis collata [illegible] quod [illegible] [illegible] aliud [illegible]
soluat [illegible] aliud absoluere non [illegible] ab alio [illegible] suspenso
[illegible] [illegible] [illegible] fuit absoluerunt
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non negat [illegible] [illegible]
[illegible] Si aliquis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] manum [illegible] satisfacere [illegible] passo non [illegible]
[illegible] quod [illegible] absolucionis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] labotat in-
[illegible] [illegible] [illegible] impedimento
[illegible] ad [illegible] [illegible] mandatum [illegible] receptum
[illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible]
[illegible] non solum [illegible] [illegible] sacramentorum
[illegible] legatum [illegible] maiori [illegible] [illegible] Nota quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mandatum
tuti [illegible] [illegible] in clericum [illegible] maiores non absolutoz
[illegible] absolui [illegible] [illegible] publicare postulet
se absolui [illegible] quod [illegible] absoluere [illegible] [illegible]
[illegible] sint [illegible] sit [illegible] [illegible] De
[illegible] [illegible] de nouale [illegible] [illegible]
nouale [illegible] [illegible] [illegible] quid sit nouale et [illegible]
[illegible] nouale
[illegible] [illegible] Nabuchodonozor [illegible] [illegible]
[illegible] non fuit [illegible] [illegible] [illegible] appellat
[illegible] more [illegible] omnes superiores [illegible] appellat

Cum ego Salomon protulit h[oc] v[er]bu[m] ad cap[itulum] vigeltis sui ubi mat[er]
mea et iterum aliud quod fieri q[uo]d p[re]cessit ipsi[us] c[a]p[itulum]. Pot[est] h[oc] ...
...re vocat se vinigenitu[m] sit q[uia] ille moriet[ur] sit noie qui no[n] fuisset vita
... sit et ita d[icit]ur na[tus] fuisse ideo p[ro]genitu[m] se vocat ... e...
matr[is] ... h[oc] ... concurrent ... no[n] volebat ... a...
... quemissi maria et Joseph d[icit]ur Jero[nimus] ... no[n] ... q[uo]d
... s[an]c[t]a scr[i]ptura ... co[n]venirent / ...
Joseph ... matth[eus] d[icit]ur Joseph no[n] cognovit eam donec peperit filium suum
primogenitum ... ducere ... pessime supplicabat maria[m]
alios filios ... d[icit]ur Jero[nimus] ... scr[i]ptura[m] ut ...
... qui primo natus / ... ille quem fr[atr]es sequntur
... / ... aud[ire] ... v[er]ba ... a ... dicendi ... no[n] ...
... v[er]ba destruit intentio[n]i et no[n] ...
... c[um] ... sit ut ... p[ar]te ... confirmat
Ideo evangeliste diu[er]so mo[do] narravit p[ro]cessione[m] d[omi]ni. d[icit]ur Aug[ustinus]
cu[m] no[n] narrandi ... i[n] ... dicat q[uia] ... evangelista
narravit eo ordine quo deus voluit ... q[uo]d ... diu[er]so mo[do]
testimonium ferunt q[uia] no[n] ... dicat ... si ... dicerent
Repetita ... ...ebat ... suos alij q[uo]d forte male ...
... sc[ri]b[it] en[im] ... et ... ac
... Rogo no[n] ... ...
q[uia] alij ... ... amittit ... no[n] ...
... non ... ...
... ... obtinuit ... q[uo]d ...
... Isidor[us] ... Costat ... peractus
... lege et medico ... dicitur ... ... d[omi]ni
... d[icit]ur iusticia et v[er]itas judicium et
iusticia ... sit negocium ... ... materia ... origo negocij
... q[uo]d sit ... lis. d[icit]ur insup[er] Causa ...
... constat ... ... quid sit nego[ci]um d[icit]ur
Isidor[us] ... ... sit ... judex accusator et reus
et testes ... d[icit]ur ... testes ... sit ... q[uo]d ... et vita
... sit s[er]vus vel liber ... si sit vir vel mulier ... vita si ...
sit et integer ... testes ... ...
actum d[icit]ur q[uo]d sit ... scr[i]pta ... legibus et moribus
comprobata, et ... patrum factum
... Isidor[us] ... dicat[ur] ... possidendo h[ab]et en[im]
possidet q[uo]d iuste et h[oc] iuste q[uo]d bene ... male ... possidet ...
male utit[ur] vel usurpat aliena
... et oblationibus ...
... dicent ... oblationes ... q[uo]d ...

primitie et oblationes que committantur in sol[idum] bonis ecclesiarum, oblationes
vero que eccl[es]ie de propria liberalitate rebus offeruntur, ecclesie et fidelibus
et ecclesie presidentem eas obtinet potestas propter quod dubio quid detur fiat
et qui accipit et qui tradit raptor et sacrilegus iudicatur

Descriptum fuit an vtrum sacerdos vno tantum clerico presente
missam dicat vigilia. Et fuit questio quod festum beati mathei apostoli
bisextili debeat assignari ad quem inter vigiliam et festum velit interpone-
re diem. Et responsum quod sacerdos vno clerico presente et absolutus si necesse fuit presens
vigilie missam de festo beati mathei apostoli dicere. Et quod vigilia semper
celebratur consuetudine precedit ipsum festum ita vt quod et per bisextum et
alios iure vigiliam et sollempnitate alia dies interveniat, neque vtrum
vigilia remanens celebrari in veniat die dicta et ipsum festum sine
fiat in die bisextali sive in sequenti qui duo dies pro vno reputan-
tur et error est secundum consuetudinem ecclesie sanctior.

Vrbis sunt mitium et quibus Bononie simplicianum tota cura
mediolanensis super eo hospitali quod ordinavit [illegible] sub hac forma
sub hac forma videlicet Statuo et pactio quod ita fiat quod non fuit visa
quibus vero clerum per condempno non absoluo dicebatur quod talis forma non
tenebatur quod propter hoc relato fuit ad summum pontificem iuste considerans quod
vim statuti rem persectam significat et [illegible] quod precipit impat
et quod impat necesse fieri non est considerare quid vim et voluntate
statuti veruntamen partes predictis iure perfecte et diffinit quod forma predicta
effectum obtineat firmitate. Et vero quod inter eos loquitur considerandum
est et non [illegible] non refert per que fiat condempnatio vel absolutio
lum dicitur per talem paduanum qui ... dicitur electione iudicis constitutum;
magistro B. canonico paduano prebenda in thesaurarii ... ville [illegible]
dominum de qua agitur sicut vnicuique aliis residentibus et brixie annalia
conferret, quod et canonici et non facerent patriarcha concedens super hoc exe-
cutor eum ad id per censuram ecclesiasticam compelleret canonici mandatum recipientem
maliciose aliud quam debebat interpretatus dicebat quod non tenebatur ad hec eum
receperat et eo quod sibi sicut vnicuique ex residentibus propter quod non residebat propter
non tenebatur per patriarcham precepit adhuc per quem mandatum suum ex ordine ...
gerens. Et responsum quod ad brixiam sunt pape latissime sic in predicta in idem tali
paduano prebenda cum tunc residentibus in victu et vestitu conferret de qua
dicto magistro B. plene confundit sicut vnicuique ex aliis residentibus maliciosa
interpretatione reiecta. Vero brixiam predicti latissime responsum est
Vnum in plebs in regno portugalie diocesis elbora supponunt alii me-
dicto clero quidem privilegia vt liceat eis celebrare divina ja-
nuis clausis et ecclesias [illegible] quodlibet et inter divina ... medium
[illegible] fuit asserebatur non tenere particulari ... medium

generale solum ad regnum vel provinciam tota servatur in decreto Extra de consuetudine
consuluit papa quid generale vel particulare dici debeat interdictum Respondit papa quod cum in pri-
vilegiis illorum de regno vel provincia meti dicatur ...
Venit Altissiodorensis episcopus obtinuit indulgentiam ... p. c. ... generali de ...
tam adiud papa ut ordinatus ... ab ... de ... ab ... protestata
in quod dispensatione consistit ... dicta et ... contendentes in ... et canonicos super
vero illo ... dicebat canonici quod appellatione ... non intelligitur
canonici consuluit papa super hoc Respondit quod appellatione ... et canonici ...
Venit dicti ... placitum in ... prestat omnes ... comprehendit
quid placitum ... sub ... Et ... ab hac ... in antea
fideles ... placitum ... et domino meo quod placitum talis
placitum consuluit dominus papa per vocabulum id ecclesie placitum intelligi
et talis ... dicitur ... talis intelligitur ecclesie cathedralis ille ...
qui prestat iuramentum quod tamen ... capiti ... obligat Respondit
... dicta ecclesia cathedralis ... ecclesie ... episcopi et talis et non
alii ecclesie ... quod est in ecclesia ... in quo
Decreti ... apostolice sequitur post ista clausula ... ecclesie ...
... quod ... clausula ... intelligi Respondit quod ... intelligitur
... suspensiones et excommunicationes ... ut ... importat
... eorundem ... et personarum ecclesiasticarum ... delegatarum
vero pro novale Religiosi quidam ... indulgentiam ut de nova-
libus suis decimas non solvant ... fuit ... quod intelligi debeat
per vocabulum istud novale, quidam dixerunt quod novale est terra ... anno
cessat. Alii dixerunt quod novale sit ex silva que arboribus ...
... ad culturam reducitur et utroque in ... legibus civilibus ...
papa ... quod illa fuit ... suorum ... indulgentia de no-
valibus ... quod novale sit terra que de novo ad culturam reduc-
ta de qua non ... memoria quod culta fuisset Respondit non ... papa
de ... novali indulgentiam fuisse ... de illo solo modo
... religiosi ... decima ... por ... detinendo ...
ecclesie ... ecclesie ...
... decimas ... Respondit quod indulgentia sine ... dicitur ...
... nostra ... detinendo alterum
... sua quod ... ecclesie ...
... ecclesie ...
... omne ... ecclesie ...
... ecclesie ...
... obedientia ... Dicendo quod ... matrici
ecclesie ... Romana ecclesia et non cathedralis ... est
et ... papa ... quod si aliud non ... papa ...

no dat dioc. qui uide appellant dicti priorez ad prandam obedientiam
[illegible] et aliqui uide fit p dictos fres ymmo ipi qui uiderunt
nos bisitate. similiter in prmittam condilem eccie psunt qua optato
qz p uocabulam matrem eccie cathedralis ecclam mitt ecclie romana
Sup te Officiali qualitate [illegible] [illegible] labruz ecclie iustitia sunt
mor [illegible] pq statim mistam lat. ille fuit p[illegible] capli [illegible]
qz dicebat cum infra [illegible] capto fuisse Officialis comitasse dicebat
cum capto fuisse d [illegible] qualitate et sup hic tamen appellauit dicens imi
Et capli [illegible] erat comitasse [illegible] in [illegible] [illegible] qui relaxare
noluit ij [illegible] cis soluit [illegible] [illegible] [illegible] in qua [illegible]
q nemini liceat [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] p [illegible] [illegible] absque
[illegible] satisfactione [illegible] absolucionem indulgere. Et qz comitasse absolu-
[illegible] [illegible] appellauit ad metropolitanum et [illegible] dubitat sup clau-
sula priuilegii. Vnde [illegible] [illegible] [illegible] illius clausule priuilegii tamen [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] z alia [illegible] sunt sup hic [illegible] distinguere [illegible] ad
intelligendam clausulam. utrum in allis lata sit [illegible] [illegible]
[illegible] noluit stare iuri [illegible] offensa qz nisi noluit malefium
emendare [illegible] sufficit ut sentencia relaxet si [illegible] sufficiens standi iuri
tamen [illegible] in [illegible] casu si offensa e manifesta no est sentencia relaxanda
ni [illegible] emenda. Si vero dubia e offensa si [illegible] [illegible] de iuri [illegible]
[illegible] est sentencia relaxari. [illegible] hic similiter [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] indulgentiam [illegible] [illegible] et ita ad [illegible] valz illa [illegible] indul-
gentia qz [illegible] plus timeri [illegible]. Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicti [illegible] offensa [illegible] offensa sine [illegible]
e manifesta [illegible] absolui ni [illegible] emenda sup [illegible] manifesta
[illegible] comitasse [illegible] [illegible] [illegible] offensa [illegible] manifesta [illegible] sibi et
[illegible] alijs manifesta [illegible] comitasse [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] predictam offensam manifestam. Sup hic [illegible] comitasse
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nodum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tamen
tamen offensa illa manifesta [illegible] no [illegible] [illegible] alij [illegible]
sibi [illegible] manifesta [illegible] [illegible] [illegible] illa offensa manifesta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nota sunt e [illegible] [illegible] [illegible] posset [illegible]
[illegible] celari. [illegible] [illegible] plene [illegible] ad iusticia e [illegible] et ad
[illegible] posset [illegible]. Item no e standum [illegible] aliquam [illegible] [illegible]
[illegible]. Item [illegible] ponit in [illegible] e [illegible]notorio.
[illegible] [illegible] [illegible] sancti Siluani [illegible] eligere [illegible] de [illegible]
[illegible] d abbate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sancti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illorum noluit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sancti Siluani

electam prelatam canonice [illegible] [illegible] confirmari si predictum sancti Bertini proposuit
contradicto [illegible] tamen de consuetudine approbata quam de privilegio sedis apostolice pon-
electio monasterii sancti Silvani sed de monasterio sancti Bertini celebrari [illegible]
[illegible] electio [illegible] non [illegible] [illegible] consuetudine et [illegible] [illegible] apostolice
[illegible] et monachi Altiacenses [illegible] debebant de [illegible] ut de monasterio sancti Bertini
personam ydoneam sibi eligerent in abbatem, litteris [illegible] et testibus receptis [illegible]
[illegible] depositionibus testium diligenter inspectis invenit [illegible] quod a xl annis [illegible]
[illegible] monachi Altiacenses elegerunt sibi abbatem de monasterio sancti Bertini et [illegible]
vite [illegible] Altiacenses [illegible] elegissent, electam [illegible] non
potuit [illegible] monasterium sancti Bertini [illegible] aliquibus temporibus [illegible]
placuit abbati et monachis sancti Bertini in abbatem sancti Silvani [illegible]
[illegible] Romanorum pontificum [illegible] Altiacenses abbatem de monasterio
sancti Bertini eligendum [illegible] pastorali [illegible] prerogativam abbatis de-
[illegible] monasterii sancti Silvani [illegible] Altiacenses [illegible] prelati tempore mortis [illegible]
[illegible] consistere et in [illegible] [illegible] [illegible] prero-
[illegible] pastorali [illegible] abbatis prerogativam [illegible] alium
[illegible] de monasterio [illegible] fieri [illegible] [illegible] Ex ista videbatur parte
adversa quod [illegible] de monasterio sancti Bertini [illegible] fuit
abbas Altiacensis assumptus [illegible] non poterat [illegible] consuetudo
[illegible] dicto [illegible] fuisse [illegible] [illegible] [illegible] guerriarum
[illegible] [illegible] predicta [illegible] pastoris [illegible] prelati tempore mortis
[illegible] prelati tempore non [illegible] [illegible] monasterio Altiacensi [illegible] pu-
[illegible] [illegible] videbatur quod [illegible] prelati tempore mortis et
talis [illegible] intelligi et [illegible] ad id [illegible] ad monasterium
[illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] surrogatio abbatis sancti Silvani in [illegible] [illegible]
[illegible] prelati tempore mortis [illegible] prelati [illegible] fuit [illegible]
[illegible] intelligi et [illegible] prelati tempore mortis
[illegible] sit [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit lex privata et lex non [illegible] [illegible] ita ut [illegible] privata
[illegible] indulget sic enim [illegible] sunt [illegible] ut [illegible] agitur valeat quam
pereat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa dubia
[illegible] [illegible] quod electio monasterii sancti Silvani non stat [illegible] de
monasterio sancti Bertini [illegible] et aliis [illegible] auditis [illegible] [illegible] adiudicat [illegible]
sancti Bertini [illegible] [illegible] ut [illegible] monasterium sancti Silvani electio [illegible]
fiat de monasterio sancti Bertini ita [illegible] ut [illegible] monasterium [illegible] pro-
[illegible] [illegible] gaudeat [illegible] ibi [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] in abbatem [illegible] [illegible] privilegium [illegible] lex
privata [illegible] [illegible] ita intelligi ut [illegible] indulgeat [illegible]
[illegible] agitur [illegible] intelligi ut valeat quam ut pereat

Item alii tenent contra de aliongacia et licet non possibi[lis] [illegible] in [illegible]
si latum [illegible] [illegible] possibile [illegible] primus admitti [illegible]
[illegible] et [illegible] aplica [illegible] legatus officio [illegible]
tolosanus [illegible] mandatum committi tolosanis [illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible] pedagia [illegible] et guidagia non exiget
et desistant [illegible] ad arbitrium [illegible] vel alterius legati seu [illegible] ordinarii vel
delegati instancia [illegible] Comes tolosanus petat [illegible] dignetur [illegible]
mandati [illegible] pedagia guidagia et salnaria [illegible] et [illegible]
[illegible] sit [illegible] ad [illegible] [illegible] mandati [illegible]
[illegible] parcat a [illegible] seu defendit [illegible] vel [illegible]
[illegible] quieti [illegible] vel [illegible] ab [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] legatus [illegible]
[illegible] mandatum [illegible] a pedagia guidagia et salnaria
[illegible] apparet [illegible] et [illegible] alii autem
[illegible] non apparet [illegible] altera [illegible] non [illegible]
contraria [illegible] mandatum [illegible] ut desistat [illegible] [illegible]
legati vel alterius [illegible] vel delegati instancia [illegible] sit et [illegible]
et [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
capitulo [illegible] statuta sunt [illegible] ut [illegible] sta-
tuenda [illegible] primus [illegible] et [illegible] in [illegible] [illegible]
Dominus [illegible] parisiensis de mandato // tenent [illegible]
[illegible] sit [illegible] statuendum [illegible] [illegible] de [illegible]
sit [illegible] ad [illegible] [illegible] antiquis canonibus
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de-
gradatus [illegible] seculari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] apud [illegible] sunt
[illegible] dicuntur [illegible] vel aliud sunt degradatus [illegible]
[illegible] privilegio seculari foro [illegible] aplicatur [illegible] foro
[illegible] Innocentius [illegible] [illegible] degradatus [illegible]
[illegible] et seculari [illegible] et [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] sunt [illegible] degradatus et sit [illegible]
seculari et [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] ut statuendum illud [illegible] de mandato suo capitulo [illegible]
in [illegible] [illegible] pene doloris et [illegible] angustie
[illegible] ut [illegible] et [illegible] ultimus non [illegible]
[illegible] filio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venetis et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petiter [illegible]
[illegible] iudicum veneti et tali [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] absente Jacobo [illegible] voluit

recuperare possessionem et stare iuri. Sed quia aliquis absens causa orationis
cum infra non potuit venire [illegible] indulsit illi ut lapsus anni non
obstante quandocumque post annum recuperare possessionem. Recepta hac quidam dubitat
an post terminum indulgentie possessionem recuperare possessionem talis quando post annum
[illegible] dicendum est quia tempore indulgentie impetrate bis tempus effluxerat quod sufficie-
bat et ad veram possessionem [illegible] generale. Unde timendum aliquis quod indulgentia
prodesset ei nam ad veram possessionem quod est [illegible] restitutionis illius intelligere
[illegible] quod non sunt omnes similia unde dictum est quod ei competebat possessio. Etiam
[illegible] absentia vel expressione temporis et sibi impu-
tet per [illegible] si negligens fuit in sua iustitia prosequenda sive causa sive
per [illegible] quia cessante impedimento absentie [illegible] contradi-
cere [illegible] non intendit [illegible] indulgentia aliis prodi-
cere [illegible] negligentia parte [illegible] aliquibus ei quod agere [illegible]
aliud qui absens [illegible] non [illegible]
Item [illegible] priores et clericos sancti Iohannis et Pauli [illegible] ex parte
et abbates sancti Petri de Monte [illegible] diocesis [illegible] super tota parte obla-
tionum capelle sancti [illegible] ad eum abbatem quod [illegible]
[illegible] oblationum fuit [illegible] et [illegible] sancti Iohannis
et Pauli [illegible] anno et amplius [illegible] parte oblationum dicte ca-
pelle [illegible] et quia [illegible] per abbatem de Monte
[illegible] colligebant [illegible] adiudicat [illegible]
[illegible] sancti Iohannis et Pauli [illegible] ut [illegible] licet [illegible] et
colligere [illegible] capelle [illegible] oblationum
[illegible] ad alia et [illegible] alia [illegible]
[illegible] denegat [illegible]
[illegible] nolebat ad [illegible] capelle
[illegible] de [illegible] super dicti [illegible] noluit [illegible]
[illegible] capellanum et quedam alia [illegible]
non [illegible] dicte capelle [illegible] et que offerunt [illegible]
[illegible] et quedam alia que [illegible] non [illegible] nomine oblationum
[illegible] noluit [illegible] parte solvere super [illegible] fuit
[illegible] et auditis [illegible] statuit [illegible]
[illegible] in eadem capella in [illegible] et aliis oblationibus
[illegible] titulo ad capellam illam [illegible] diminutione [illegible] priori
et [illegible] quod nomine oblationum [illegible]
[illegible] abbas et monachi [illegible] titulo [illegible]
volentes edificare quoddam molendinum [illegible] de [illegible]
[illegible] canonici [illegible] fuit
[illegible] canonici agere debuerunt et ita monachi edificaverunt [illegible]
[illegible] canonici [illegible] monachos super dicto molendino

et aliqs articulis l(itte)re q(ue) destructiva fuit q(uo)d monachi fecerant p(ro)p(ter) demissionem
nomi(n)is forte ab ip(s)is canonic(is) p(er)latu(m)... vel alio modo ... volebat
edificare canonici dicebant q(uo)d n(on) debebat reedificare ... p(ro) audit(ori)e
... in tam audit(ori)e ... diffinitiva ... concluden-
-te canonici impedi(ri)nt ... ipsi p(re)fatu(m) molendinu(m) de aliq(u)a
no(n) edificare valeat ... in q(uo) c(a)u(sa) ... canonici are-
-tini ... volebat dicere ... c(apitu)lum id defendit ad
t(em)p(u)s q(uo)d ... nomine ... fuit ... et ...
et p(er) dicebat id ... q(uod) t(em)p(o)r(e) ... l(itte)re ... facta
fuit ... c(apitu)lum id ... d(omi)n(u)s p(a)p(a) ...
... illa sua ... id ... tal(ite)r ... de t(em)p(o)r(e) ...
... ad t(em)p(u)s ... l(itte)re ... fuit ... t(em)p(u)s ...
... episcopus ... ad ...
... legata ... constituco(n)em ... legata ...
ut ... constitutio(n)em ... ad ... legata ad ...
... cardinalis ... legati ... constitutio(n)e(m) ...
... illa ... constitutio(n)e ...
... legata ...
... ut dicebat ... illa ... no(n) debebat ...
... ad p(a)p(a) ... cardinalis ...
... constitutio(n)em ... p(a)p(a) ...
cardinalium ... no(n) intellexerunt ut ... in ...
... vel ad fabricam eccl(es)ie ... eccl(es)ie et ... pro-
... vii° xxv° aut xx° ... ul ... q(uo)d ...
legata ... rectoribus ... eccl(es)ie ... legata
... debere solui ... eccl(es)ie cathedrali ...
... constitutio(n)em ... p(a)p(a)e ...
... ne fraudulenter ... eccl(es)ie cathedral(is)

Ita nos episcopus ... debitorum ... p(a)p(a):
ut ... in dioc(esi) sua ... debita ...
... malicose ...
... et maioris ... no(m)i(n)e ...
episcopus ... d(omi)n(u)s p(a)p(a) ... noie ...
... alia ... no(m)i(n)e ...
... episcopus et c(apitu)lum ...
... d(omi)n(u)s p(a)p(a) ... constitutio(n)em
no(n) ... facultates eccl(es)ie no(n) sufficiebat ...
... canonicorum ... facultates eccl(es)ie d(omi)n(u)s p(a)p(a) moderari
debet ... canonicorum ... facultates
eccl(es)ie moderaretur statutis ... observari ... ve-
-nerit facultates illius eccl(es)ie ... statuti ... adeo ...

qd si diminucon pcedat maior vbi rnis potat ordiari
bn petebat q Racio ff. cu p ymi moderatos qs in bn ff portio
cat cuidz im debeat vel augmentare vel diminuere casadat ff.
qt si autq pcede no sit diminute eu modicas vbi loca no
ecal imq pcedatu z canonicoz dimittat in co statu d q ymi
duenciu augmentu redituu qustetos d vtilitate ipig eclie dr,
ff. sicq ht alr dixit dixit dysponend. Ro q ht sin facultates
eclias canonici sut ibi instituendi z si plus instituti sut ~~dimi~~
diminui dz mis qte fora mandati suadere qte no e recede
a stoc vobld qte augmentu redituu no dz dividi int canonicos
s in vtilitez eclie qui qte vi q q canonici ecl ad eps sphora ff.
mis reb or reb. cur ob im canonicoz no debz diminui
ligaco qual p [illegible] qut p casus dissoluit qq em
obligatoes quales sunt [illegible] [illegible] q [illegible] z diss distribuit
secundu spualib obligatorib q [illegible] no dimittit ut sacta
state misericordes et nolite indicare et no indicabimini [illegible]
Expo [illegible] Beda ptrolat [illegible] [illegible] aucte nolite indicare d [illegible]
lotori q s nolite rc [illegible] Beda vel ad nos ptqpi n ut ea q du-
bia sut qo aio sint mq meliorez ptez interptem [illegible] aut soptuz
coffructibz cor [illegible] de madat dr qz ea aio pnt bono aio
fieri ut stupz blasphemie z silia dez q cu ctiu sit ea e mala
nod pmissu e indicare z idea ad hoc [illegible] no pnt [illegible] dubi indici:
In scandalizauit ponel [illegible] orez ptez interptare qz por dez
p t vi q in ine ra lando: pssimus bonu quia malu
cu no ep d [illegible] comminar [illegible] qd [illegible] audito ht vo
scadalizati sut mai cu [illegible] sunt dixit [illegible] sinite [illegible] et
duces cecoz z vo beda dr [illegible] scadalu n caa pmittat qz [illegible]
relinquit n [illegible] scadalu dz [illegible] pecare mortale
Non licatu Dr Beda sup [illegible] q no e licatu d lege [illegible] licatu
fat qz [illegible] no [illegible] legi qd [illegible] aucte veter legi [illegible] qua
[illegible] sabbatu custodi z tam [illegible] adhuc [illegible] pugnat in sabbato
[illegible] et [illegible] [illegible] rous [illegible] no [illegible] no q [illegible] lege
Non latet [illegible] sut latet sine ppim d clam vel [illegible] suac nop
alias illicitate introductu e firmiter [illegible] no dz
pm ing judicans apud [illegible] no debz maye atormet [illegible] pst:
Ne iultone [illegible] qmitt sen delictu in sacra [illegible] et [illegible] pdat
quis [illegible] ager p sacrilegio reputat qz sat ab [illegible] violari no debz
Vi cetimbe dr Aug [illegible] [illegible] sat [illegible] ppi alt sat [illegible] qz
[illegible] aio [illegible] no dz sace [illegible] no mes
Estat pator petorad ptat [illegible] dz qz confessos d [illegible] rous
Nam pastor sue plang [illegible] dz [illegible] qz [illegible] dampnabitur
[illegible] si lupq comedit oues et ipe nesciat [illegible] habebit apd
Deu excusatom [illegible] negligenciam suam

Indignus dr hic qui q spualibz optinendis illius appelli &c vo:
magiis siue delitatis faceat hc indignus sit et quacumque racione
alienus et id ab alijs actis et phibendus q Nota Reglas hic titul
notabiliter notandas. Deo gratias et sic finis est castum
in tinis quarti libri decretalium Sub Anno dni Mo cccc lixo Die
xxix mensis Maij etcetera · actum actum pactum

Iudic solompnis
Johannes Steynkirche de wett est magnus nequam

In die solemnitatis

quasi ēto toto uolumine inutili
9stituto. q̄ ex illa q̄ de reb; appellat̄
his. viij. libris semotis. ⁊ ibis īnul
timis ꝑtib; legētib; inuiūs. ut pote
ñ idoneis neq; aptissimis ad erudi
tionē 9stitutis. Tertio aūt āno
qd̄ ex utro; uolumine. id ē de reb;
l' iudiciis in scd̄o āno ñ erat trditū. ac
cipiebāt. s̄m uicissitudinē utrius;
uoluminis. et ad subtilissimū papi
nianū. ex ei[us]q; responsa ītrēs ape
riebāt. ⁊ ex p̄dicta responsoꝝ consu
matiōe que. x. ⁊ nono libro ꝯclu
debatur. viij. t̄m in̄ libros accipi
ebāt. nec eoꝝ totū corp⁹ tradebatur.
s; pauca ex multis. ⁊ breuissima ex
āplissimis. ut adhuc sicientes abe
is recederēt. his ē̄ solis a p̄fessorib;
traditis. paulia na R̄ ſa p̄ semetis
os neq; h̄ in solidū. s; ꝑ ip̄fectū ⁊
qd̄ ābo male 9st[illegible]ūt in 9sequtie eū
su. ⁊ q̄s ei q̄ incipiebāt enuārē uellet. 9
putatione habita inueniet ex tāt in
m̄sa legū multitudine uix uersu
um sexaginta milia eos uacue no
tionis ꝑlegē. oib; aliis deuiis. ⁊ in
cognitis 9stitutis. ⁊ tc t̄m mō ex ali
qua minima ꝑte recitāūs. quotiēs
ul' iudicioꝝ usus hoc fi coegit ul' ipi
magistri legū aliquid ex his ꝑlegē
festinabatis. ut sit nob aliquid āplū
discipuloꝝ ꝑitia. Et h̄ quedā
fuerant antiq; eruditionis m̄onu
m̄ta. s̄cdm qd̄ ⁊ uro testimonio
9firmatur. Nos uō tantā penu
riam legum inuenientes. ⁊ hoc mi
serrimū iudicantes legitimos te
sauros uolentib; ap̄im. q̄ıūb; ꝑ
uuā prudentiā quodā mō erogatis
ditissimi legū oratores efficiant.
Discipuli quidē primo āno haui
āt nrās institutiones. ex oī pene
ueteꝝ institutionū corpe elima
tas. ⁊ ab oib; turbidis fontib; in
nū liq̄dū stangnū 9d̄ riuatas. tā
ꝑ tribuniānū uirū magnificū
magistrū ⁊ ex q̄stoꝝ sacri nr̄i pa
latii. ⁊ ex 9sule quā duos ex uob
id ē theophilū ⁊ dorotheū. facun

dissimos. Et in reliquo uō āni ꝑtem
s̄cdm optimā 9sequtiā. p̄mā legū
ꝑtē eis tradi sanccim̄. que g̃co uoca
bulo. r p̄ w ta nūcupatur. quā
nich ē anteri q̄ qd̄ p̄mū ē aliud ā
tese habere ñ pot. Et h̄ eis exor
diū et fine eruditionis p̄ miā mi
ēē cernim̄. huius auditores ñ uo
lum̄ uetere tam friuolo q̄ ridicu
lo cognomine dipondios appel
ri. s; iustinianos nouos nūcu
pari. ⁊ hoc in ōē futurū euū opti
nere censem̄ ut hii qui rudes ad
huc legitime scientie aspirant
⁊ scita priores annu accipe malu
erit. nrm̄ nom̄ mereatur accipere.
q̄ tradendū eis ē p̄mū uolum̄. qd̄
nob emanauit auctorib;. antea ē
dignū antiqua confusione legū
cognom̄ habebāt. Cum aūt lege
s̄ā clare. ⁊ dilucide animis eoꝝ
tradende erāt. ne cesse eēt eos cogno
mine mutato fulgē. In s̄cdo
aūt ꝑ quē ex edicto eis nom̄ ante
pōsitū ⁊ a nob ꝑ bat. ul' de iudiciis
libros. vii. ul' de reb; octo eos ac
cipe sanccim̄. s̄m qd̄ tpis uicissitu
do indulserit. q̄ uitacta ob suāū
p̄cipim̄. s; eos dē libros de iudici
is. ul' de reb; totos. ⁊ ꝑ suā 9sequn
tiā accipiebāt nullo penit̄ ex his
derelicto. q̄ oīa noua pulcritudi
ne sūt decorata. nullo inutili nu
llo desueto in his penit̄ inueni
endo. alterutri aūt eoꝝ deuolu
mū. i. de iudiciis. ul' de reb; adiū
gi in s̄cdi āni audientiā uolu
mus. iiii. libros singulares q̄s
ex oī 9 positione. xiiii. libroꝝ
exēitim. ex collectione qd̄ trip
titi uoluminis ꝑ dotib; 9posui
m̄ libro excepto ex duob; aūt de
tutel' ⁊ excusationib; curatio
nib; uno ⁊ ex gemino uolumi
ne. de testamtis uno. ⁊ ex. vii.
libris de legatis ⁊ fidei9missis.
⁊ que circa ea sūt simili mō uno t̄m
libro nos ē̄ quattuor libros quā
ī primordiis singularꝝ memo

.a. Antecessores .i. successores [illegible]
.b. [illegible] que hodie [illegible]
.c. Purgatam [illegible] diuersitatibus [illegible]
.d. Greca [illegible] leges primum [illegible]
[illegible] originem [illegible]
[illegible] in principio [illegible]
[illegible] consciencia [illegible] de [illegible]
[illegible] in principio [illegible] ac
.e. [illegible] .i. toti [illegible] uniuersis non enim [illegible]

Omnem rei publice nostre sancti-
onem iam esse purgatam et com
positam in .iiii. libris institutio
num seu elementorum [illegible]
[illegible]
nec non in .xii. imperialium
constitutionum. quis amplius quam
vos cognoscit? et omnia quidem [illegible]
que oportuerat et admonitio [illegible]
[illegible] et post omnia [illegible]
one factum ubi [illegible]
[illegible] oratione est tam
in greca lingua quam romano
rum. quas etiam fieri optamus.
explicata sunt. Cum autem vos et vos
postea professores legitime sa
pientie constitutos et hoc opor
teat scire quid et in quibus temporibus
tradi necessarium studiosis cre
dimus. ut ex hoc optimi
[illegible] efficiantur
[illegible]
[illegible] faciendam existi
mavimus. quatenus ista pru
dentia in [illegible]
res qui [illegible]
[illegible] maluerit [illegible]
observatis [illegible]
[illegible]
bulare [illegible]
[illegible]
[illegible] primum sibi vendicat
locum. ut potest prima vestigia
a cuiusque scientie [illegible]
tradentes. ex libris autem .l. no
strum digestorum .xxxvi. tan
tummodo sufficere [illegible]
[illegible] in suos recepit [illegible]

expositionemque adinvenerunt
eruditionem indicamus; ex omni
[illegible]
[illegible]
[illegible] in memoriam [illegible]
[illegible] que antea tradebantur
[illegible] ostendere autem novelle
nostre compositionis utilitatem
[illegible] ut nichil huiusmodi [illegible]
linquatur incognitum [illegible]
[illegible]
[illegible] extantia legum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nichil aliud nisi
sex tantummodo libros [illegible]
confusos [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] libri
[illegible] institutiones et libri sin
gulares [illegible] primus de re
[illegible] uxoria. Secundus de tute
lis nec non quartus de testamen
tis et legatis communiter [illegible]
quos nec totos [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
.x. [illegible]

.f. Sufficere [illegible]
.g. Primum [illegible]
.h. Tempestivum [illegible]
.i. Redigere [illegible]
.k. Incognitum [illegible]
.l. [illegible] librorum [illegible]
.m. Centena [illegible] ac
.n. [illegible] ordinarii [illegible]
.o. [illegible]
.p. [illegible]
.q. [illegible]
.r. Singulares [illegible]
.s. [illegible]

IV

— (24) —

§. 39.

Quemadmodum reatus ita & ipsa pœ... personam tantum delinquentis tenere ...eſt.

§. 40.

Pœna delinquenti illata jura eorum non ...uunt, qui per delictum læſi, damnum ...e paſſi fuerunt, cuibus porro ... , aut indemnitas a delinquente, ab ejus ...redibus, aut ex ejus patrimonio præ...ndo eſt.

CAPUT III.

— (25) —

§. 42.

Hinc pro delictis declarantur:

1.) Perduellio.
2.) Seditio, ac tumultus.
3.) Vis publica.
4.) Reverſio proſcripti.
5.) Abuſus poteſtatis ſeu muneris publici.
6.) Chartarum publicarum adulteratio.
7.) Falſificatio monetæ.
8.) Religionis turbatio.
9.) Stuprum violentum, aut alia turpis libido.
10.) Homicidium.
11.) Abortus procuratio.